۲۱

وقف ـ منجانب شمس العلما نواب احمد عبد العزیز خان بہادر عزیز جنگ
ولا تخلص ساکن حیدرآباد دکن وظیفہ یاب حسن خدمت سرکار نظام دام اقبالہ
ابن مولوی حاجی محمد نظام الدین مغفور نایطی ـ مدراسی ـ بیادگار ہز مجسٹی
کوین وکٹوریہ مرحومہ قیصرۂ ہند ـ در سنہ ۱۹۰۸ع
بہ لائبریری (محمڈن کالج علیگڈھ) نشان سلسلہ (۱ ـ)

بسم اللہ الرحمن الرحیم

نحمدہ و نصلی علی رسولہ الکریم

بعون سبحان ہو القاہر القادر بعون رحمان ہو الاول الآخر صحیفہ لطیفہ
مقبول الخواطر زینۃ الفاخر والمفاخر کلیل الجواہر خلاصۃ النوادر مسمی بہ

باہتمام اقل انام کلیل الخاطر جویاے آثار اکابر احقر عباد اللہ الغافر ابو الحسنات
قطب الدین احمد حشرہ اللہ تعالی تحت لواء نبیہ الحاشر بماہ جنوری سنہ ۱۸۹۳ع

در مطبع نامی واقع شہر
لکھنؤ مطبوع گردید
۱۳۱۰ھ

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله رب العالمين حمداً يفوق حمد الشاكرين نحمده على السراء والضراء ونشكره على الشدة
والرخاء وندفع به بلابل الزمان وطوارق الحدثان ونعوذ به من الآراء المختلفة والاهواء
المتمادية ونسأله ان يجعل الحق دثارنا والصدق شعارنا والتقوى زادنا والجنة معادنا وان
يجعلنا راضين بقسمه مؤيدين بتوفيقه وعصمته والصلوة على محمد نبيه المرتضى وسيفه
المنتضى المبعوث بأكرم الاخلاق المنعوت باشرف الاعراق وعلى آله واسرته واصحابه وذريته
قال ابو جعفر احمد بن على المقرئ البيهقي رضي الله عنه اما بعد فان هذه
مصادر هذبت فارسيتها وعرضت على كتب الائمة عربيتها وجردتها عن الامثال والاشعار
ليصغر حجمها ويسهل حفظها واوضحت اشكالها ووسمت اغفالها وصرفت معظم عنايتي الى مصادر
القرآن ائتلافاً واختلافاً وهو مفتاحها وابلغ غاية ومنبثقة مصباحها وقفيتها بمصادر
احاديث الرسول التي هي شرف الانام وهي السبيل اليه والخبر الذي هو الدليل عليه ثم عقبتها
بالافعال تكثر في دواوين العرب ذهاباً الى الفيصل عند حل المشكل والتبيان المعطل لتكون عدة
لي في حوائجي وتذكرة عني بعد وفاتي وطالما اتعبت في تصحيحها موارد السهر وركبت لتنقيحها
مطايا الخلوة والفكر حتى هديت لمطلوبي وفتح لي الطريق الى مرامي التي تشق غليل الشارب
وتقضي لتأملها الى السنن الاحب وتصفحتها مرة بعد اخرى وثانية بعد اولى فتصفح من ذا اول
شيئاً المرتفع الا ان يكون منه على الزرقة ويفوز بالقدح المعلى من القسمة حتى خرجت من محنة
التصحيف خروج المشرفي من الصقال وبرزت من الحلل في معرض الاستقلال وسميتها
تاج المصادر اسأل الله تعالى ان يعصمني من فحش الغلط وقبح التورط
وان يخلص على الجمع ويشتفي من عافيته وعفوه انه على ما يشاء قدير وبالاجابة ادعية العباد جدير

باب فَعَلَ يَفعُلُ من السالم
بفتح العين في الماضي وضمها في الغابر

اَلثَّقبُ - سوراخ کردن اَلثُّقوبُ والثَّقابةُ
افروخته شدن آتش والثُّقوبُ بسیار شدن
شیر اشتر

اَلجَلبُ - گوسپند واشتر برده از جای بجای
بردن برای فروختن الجالب جَلَبٌ وجَلِبٌ بالضم
والکسر اَلجَلَبُ بیرا خویشتن گفتن وبانگ
بستور زدن تا از پیش برود اَلجُلوبُ
پوست برآوردن جراحت -

اَلجَنابةُ - درمیان بیگانگان فرود آمدن -

اَلجَنبُ - دور کردن وایتعدی الی مفعولین
وپهلو شکستن اَلجَنَبُ - کشیدن اسپ واشتر

اَلجُنوبُ - بادیا باد جنوب گردیدن
وجُنِبَ الرجل اذا اصابه ریح الجنوب وکذلک
اذا اخذته ذات الجنب منه الحدیث المجنوب
فی سبیل الله شهید -

اَلحَجبُ والحِجابُ والحِجابةُ - باز داشتن -

اَلحَربُ - بستدن مال -

اَلحَربُ والحِرابةُ - کارے رسیدن -

اَلحُسبانُ والحَسبُ والحِسابُ والحِسابةُ
والحِسبةُ شمردن -

اَلحُظوبُ - فربه شدن -

اَلحَلبُ - دوشیدن -

اَلخِرابةُ - دزدی کردن بعیر قال الاصمعی
اَلخاربُ سارق البعران خاصةً -

اَلخَطبُ والخُطبةُ خطبه کردن اَلخِطبةُ
والخِطِّیبی زن خواستن -

اَلخِلابةُ والخَلبُ فریفتن لمخلب
گیاه بریدن -

اَلرُّتوبُ - ایستادن -

اَلرَّجبُ - بزرگ داشتن -

اَلرُّسوبُ - آب فرو شدن چشم بگو فرو شدن

اَلرَّطبُ والرُّطوبُ - سست دادن

اَلرُّقوبُ والرِّقبةُ والرِّقبانُ - چشم داشتن

اَلرُّکبُ - بزانو زدن وبزانو زدن -

اَلزَّربُ - شبگاه ساختن یقال زربتُ الغنم
ای جعلت لها حظیرة وزربتُ الحجر فی حجر زربا
ای ادخلته -

اَلزُّروبُ - بیرون شدن -

اَلسَّکبُ - ریزانیدن آب اَلسُّکوبُ
والتَّسکابُ ریخته شدن آب فی الحدیث
فاذا سکب المؤذن ای اذن واصله من سکب الماء
کما تقول العرب افرغ فی اذنی حدیثا -

اَلسَّلبُ - ربودن یقال سلبت زیدا مالا و
سلبت من زید مالا -

التَّجَبُ۔ ہلاک کردن واندوہگین کردن
ومشغول کردن التَّشَجُّبُ ہلاک شدن۔
الشُّحُوبُ۔ گونہ روی بگشتن والماضی
شَحَبَ وشَحُبَ ومصدر شَحُبَ الشُّحُوبَةُ لاغیر
والفتح اجود۔
الشَّخْبُ۔ بر رفتن خون از جراحت وشیر
از پستان والنابر من الثانی یفعُل ویفعَل بالضم والفتح
الشَّرْبُ۔ دریافتن سخن الشُّرُوبُ باریک
میان شدن اسپ۔
الشُّزُوبُ۔ باریک شدن وی از نزاری۔
الصَّقْبُ۔ الضرب علی شئ مُصمَتٍ یابس
الطَّلَبُ جستن۔
العَتْبُ والمَعتَبُ والمَعتَبَةُ رفتن بعضے
بعلی العَتَبانُ برسہ قوائم رفتن شتر وبیکپائے
جستن مردم والنابر من العَتْبِ الیہما یفعِل ویفعُل
العَزْبُ۔ باز داشتن از کارے۔
العُزُوبُ۔ باز ایستادن العُزُوبُ
دور شدن وغائب شدن والنابر یفعِل ویفعُل
العَقْبُ والعُقُوبُ والعاقِبَةُ۔ از پی درآمدن
والعَقْبُ بر پاشنہ زدن پے بجیہ
برجائے وقری فعقبتم فاتوا الذین بفتح القاف
وکسرہا ایضا ومعناہا غنمتم۔
العُکُوبُ۔ انبوہے کردن شتر بر آب خوردن

العَلْبُ۔ نشان کردن سن بر پہلوی ستور
وجز آن ودستہ شمشیر محکم کردن
الغُرُوبُ۔ دور شدن وفرو شدن آفتاب
القُحَابُ۔ سرفیدن شتر۔
القَرَابَةُ۔ یک شبہ راہ ماندن میان کسی میان
القَرْبُ۔ شمشیر در نیام کردن۔
الکِتَابُ والکِتَابَةُ والکُتْبَةُ۔ نبشتن
الکَتْبُ۔ مشک دوختن وحلقہ افگندن اشتر
وہذا الترکیب یدل علی جمع الشئ ومنہ اولئک
کتب فی قلوبہم الایمان ای جمع وربما یجیء
الکتابۃ بمعنے الفرض والایجاب۔
الکَرْبُ۔ غمگین کردن وتنگ کردن بند
وبند بی الکُرُوبُ۔ نزدیک شدن کسے
بکارے کردن ویقال کَرَبَ ان یفعل
کذا کرب کاد یفعل و آفتاب بفرو شدن
و آتش کسے بفرو مردن الکُرَابُ۔ شیار کردن
الکُعُوبُ۔ نارپستان شدن۔
الکَلْبُ۔ مغز در میان ادیم گرفتن
وبکلاب زدن ستور را۔
اللَّتْبُ واللُّتُوبُ۔ ایستادن بر چیزے
اللُّزُوبُ واللَّزْبُ۔ در شیدہ شدن
ویقال عن الکسائی۔
اللُّغُوبُ۔ ماندہ شدن وفعل یفعل فہو لاغب

لغة فیه ضعیفة والنعت منها لاغب۔
النتوب۔ از جای برخاستن۔
النجب۔ پوست از درخت بر کندن والنا[illegible]
یفعل و یفعل النحب۔ نذر کردن۔
النحب۔ گرویدن سود و جماع کردن۔
الندب۔ با کاری خواندن ویعدی الی
المفعول الثانی باللام و بر مرده گریستن۔
النسب والنسبة۔ بر کسی باز خواندن۔
النضوب۔ آب بزمین فرو شدن و دور شدن
النقب۔ سوراخ کردن و نقبه کردن جامه
وهی القطعة من الثوب تشد کالازار النقابة
نقیبی کردن ویعدی بعلی وقال سیبویه اذا
کسرت النون فهی اسم فاذا فتحها فهی مصدر کالوکالة
النکابة۔ عریفی کردن النکب۔ افگار کردن
بسنگ سم ستور و نگونسار کردن تیردان ای
الجعبة ونکبه فلان فهو منکوب اذا اصابته
نکبة النکوب۔ از راه بگشتن والماضی نکب
وینکب والغابر ینکب وینکب۔
الهرب۔ بگریختن۔
الهلب۔ موی دنبال اسپ بکندن
وفی الحدیث والسماء تهلبنی ای تبلّنی وتمطرنی
الثبات والثبوت۔ ایستادن۔
الخروت۔ نیک مالیدن

الخرت۔ سوراخ کردن و دلیلی کردن
السبت۔ خفتن ومنه السبات۔
السکت والسکوت والسکات۔ خاموش
شدن و سکت الغضب ای سکن۔
السلت۔ کاسه پاک کردن وفی الخبر ان
القصعة تستغفر لسالتها وهی بریدن ومنه
الحدیث سلت اشاقدامها ای قطعها
وخضاب از دست فرو کردن و زدن سر سترون
وکند شدن شمشیر۔
السمت۔ قصد کردن و به سیرت نیکو رفتن
و رفتن کمان۔
الصمت والصمات والصموت۔ خاموش شدن
القنوت۔ فرمان برداری کردن و در نماز
دیر ایستادن و در نماز دعا خواندن و خاموش بودن
المقت والمقاتة۔ دشمن داشتن والمفعول
مقیت و ممقوت۔
النبت والنبات۔ رستن۔
النقت۔ مغز از استخوان بیرون کردن
النکت۔ سر انگشت یا سر چوب بر زمین
زدن و کسی را بر سر افگندن۔
الثلث۔ سه یک مال کسی بستدن۔
الحلوث۔ نوشیدن [illegible]
الحرث والحراثة۔ کشت کردن۔

والحرث - جمع کردن مال وسوزانیدن
آتش ولاغر کردن ستور از بسیاری راندن
ودرس کردن قرآن ومنه الحدیث احرثوا
ہذا القرآن ای فتشوه
الربث - واداشتن -
الرفث - نافرجام گفتن وجماع کردن
تقول رفثت بہا ومعہا واما قوله الرفث
الی نسائکم فلما کان الرفث فی معنی الافضاء
عدی بالی کما یعدی افضیت بالی وہذا من باب
اجراء الشئی مجری نظیره تاعرف ہذا فان فیه سعة
رمثت الشئی اصلحته ومسحته بیدی -
الطمث - دوشیزگی بردن والغابر یفعل
ویفعل وحائض شدن وفعل یفعل
لغة فی ہذا واصل ہذا الترکیب یدل علی المس
الفرث - پاره پاره کردن جگر وو اکردن جامه را
والغابر یفعل ویفعل بالضم والکسر
الکرث - اندوهگین کردن کرثه
الغم کرثا ای اشتد علیه وبلغ منه المشقة قال
الاصمعی لا یقال کرثه انما یقال کرثه
المرث - تر اندر آب افشتن وانگشت خویش
خائیدن کودک ومنه الحدیث فیمرثون سخابهم
وفی الحدیث قد مرثوه ومثاوه وضروه باذخالهم ایاہم
الوضیرة فیه -

المکث - درنگ کردن والماضی مکث
ومکث والنعت منه ماکث ومکث ایضا
والنعت مکیث وفعل وفعل هما المشهوران
الملث - کسی را بچرب سخنی از کار بازداشتن
النث - جامه پاک کردن ومنه النبیثه -
النجث - فرا ذخواستن والنجث استخراج
الحدیث والدفین وهما فی الحدیث -
النفث - بشتافتن فی الحدیث ولا تنفث
میرتنا اردت انها امینة علی ما ائتمنت علیه
من حفظ متاعنا -
النکث - تاب بازدادن ریسمان وعهد شکستن
البلوج - درمیدن سپیده دم -
الثلوج - آرامیدن تن -
الثلوج - برف باریدن وثلجنا السماء من الثلج کالمقول مطرتنا
الخروج والمخرج - بیرون آمدن -
الخلجان والخلوج - جستن اندامها والغابر
یفعل ویفعل -
الدروج والدرجان - رفتن ودرج
القوم ای انقرضوا -
الدلج والدلوج - دلو از سرچاه فرا گرفتن
تا آب در حوض ریزی -
الدموج - محکم شدن چیزی در چیزی والدموج
درشدن در حرب -

اَلسُّلُوجُ۔ نرم شدن شکم شتر از خوردن سلج
اَلنَّسْجُ۔ بخیہ دوا دو ز دن و آمیختن۔
اَلْعُرُوجُ۔ بآسمان و بالا بر شدن اَلْعَرَجَانُ
مانند کسے رفتن کہ لنگ باشد۔
اَلْبُخُوجُ۔ سر اشتر باز کشیدن بمہار والاسم
منہ النعج بالتحریک و غناج کردن دلورا۔
اَلْفَلْجُ۔ ظفر یافتن و یعدی بنفسہ یفلج۔
اَللَّهْجُ۔ الاکل باطراف الفم۔
اَلْمَرْجُ۔ اندر ہم گذاشتن چہار گذاشتن ستور را
اَلْمُزَاجُ۔ آمیختن۔
اَلْبُلُجُ۔ شیر خوردن کودک۔
اَلْبَهَجُ۔ بالتحریک سپید سپید شدن۔
اَلنُّقُوجُ۔ بر داشتن پستان زن پیراہن ا
اَلْبُحُوجُ۔ سیراب شدن شتر بیک دفعہ و یفعل لغۃ فیہ
اَلنَّعَجَانُ۔ بیرون جستن خرگوش۔
اَلْجُنُوحُ۔ بکشتن والغابر یفعُلُ و یفعَلُ
والفتح افصح و منہ الحدیث و قد جنح اللیل ای
اقبل بظلمتہ۔
اَلرُّجْحَانُ۔ افزون آمدن و یفعل لغۃ فیہ
اَلصَّلَاحُ والصُّلُوحُ۔ نیک شدن والماضی صلح و صلُح۔
اَلْفَسَادُ۔ ضد الصلاح بد شدن۔
اَلْمُلُوحُ۔ شور شدن آب والنعت ملح لا غیر
اَلسَّلْخُ۔ پوست باز کردن۔

اَلصَّرْخُ وَالصُّرَاخُ۔ بانگ کردن و یقال
الطاؤس یصرخ۔
اَلطَّبْخُ۔ و یک پختن و الغابر من السلخ الی ہہنا یفعل
اَلنَّفْخُ۔ در دمیدن یعدی بنفسہ و بفی و ہذہ
اکثر و نفخ بہا لے بحق۔
٩ اَلْجُمُودُ۔ سقیم شدن بجائے۔
اَلْبَرْدُ۔ سائیدن بسوہان و سرمہ در چشم
کشیدن و سر دگر دانیدن و سرد شدن۔
اَلْبُرُودُ۔ بمردن و برد علیہ حقی اے ثبت
و وجب و بردت الارض اصابہا البرد وفی
الحدیث بردا ای سہل و فی حدیث آخر شرب
النبیذ بعد ما برد اے سکن و فتر۔
اَلْبُلُودُ۔ سقیم شدن۔
اَلتُّلُودُ۔ کہن شدن مال و جزآن والغابر
یفعُل و یفعِل۔
٦ اَلثَّرْدُ۔ نان در کاسہ شکستن جرد الارض
اذا اکل الجراد نبتہا و مصدرہ اَلْجَرْدُ و جرد
الانسان اذا اکل الجراد و اشتکی بطنہ۔
اَلْجُمُودُ وَالْجَمْدُ۔ بفسردن والجمود بخیلی کردن
اَلْحَسَدُ وَالْحُسُودُ وَالْحَسَادَةُ۔ بد خواستن
و یعدی الی المفعول الثانی بنفسہ و بعلی الغابر یفعِل و یفعُل
اَلْحَصْدُ وَالْحَصَادُ۔ درودن۔
٦٠ اَلْخُلُودُ۔ جاوید ان شدن و داشتن۔

اَلخُمُودُ - فرو نشستن آتش و تپ گرم
و انعش شدن بیمار و یا مردن -
اَلرُّبُودُ - مقیم شدن و واداشتن -
اَلرَّشْدُ - بسهم نهادن کالار و فی الحدیث
رشدت حاجته ای دافعت حوائجه -
اَلرَّشَادُ وَالرُّشْدُ وَالرَّشَدُ -
راه راست گرفتن -
اَلرَّصْدُ وَالرُّصُودُ - چشم داشتن
و راه نگاهداشتن -
اَلرَّعْدُ - بانگ کردن ابر و تهدید کردن
و خویشتن را بیاراستن زن -
اَلرُّقُودُ وَالرُّقَادُ - خفتن -
اَلرُّكُودُ - ایستادن آب و باد و کشتی و
ترازو و آفتاب وقت زوال -
اَلرَّمْدُ - هلاک کردن الناس بفعل و یفعل
اَلزَّبْدُ - کسے را سکه دادن -
اَلزَّرْدُ - خو کردن و زره را پوستن -
اَلسُّجُودُ وَالْمَسْجَدُ - سر بر زمین نهادن
والاسم السِّجْدَةُ بالکسر السُّجُودُ - فروتنی کردن
اَلسَّرْدُ - منک و ختن زره پیوستن و کار
پیوسته کردن و سخن نیکو راندن -
اَلسُّمُودُ - بازی کردن و یفعل لغة و سر
گفتن و غافل بودن و نیکو بر فتن تتر و

سر بر داشتن از تکبر والغایبة من هذا یفعل
و یفعل و فی الحدیث سامدین یعنی قیاما -
اَلشُّنُودُ - بیشت نگاه یا چیزی و انگاشتن
و فی الحدیث حتی رایت النسار تیشدن بل
ای یصعدن فیه والسند ما ارتفع من الارض فی قبل واد
اَلشَّكْدُ - عطا دادن -
اَلصَّمْدُ - قصد کردن -
اَلطَّرْدُ وَالطَّرَدُ - براندن و دور کردن
و یقال من هذا طردته فذهب و لا یاتی منه
افتعل فی الانفعل الا فی لغة ردیة -
اَلعِبَادَةُ وَالعُبُودَةُ وَالعُبُودِيَّةُ - پرستیدن
اَلعُرُودُ - بر آمدن نبات و دندان و جز آن
اَلعَضْدُ - یاری کردن و بر بازو زدن -
اَلعُنُودُ - از راه بگشتن و الفاعل عنود از
راه بگشتن و خون باز نا ایستادن از رگ
اَلفَرَادَةُ - تنها شدن -
اَلفَسَادُ وَالفُسُودُ - تباه شدن والماضی
فعل و فعل و النعت من هذا فسید و و الفتح اجود
والنعت منه فاسد -
اَلقُعُودُ وَالمَقْعَدُ - نشستن و بانگ گشتن
دال خال و فی الحدیث ثم قعد سفید بمتاه ثم
قام بنیه یقال قعد فلان بالامر اذا قام به و فی
حدیث آخر نهی ان یقعد علی القبر قیل الا و القعود

الثلوج ـ نرم شدن شکم شتر از خوردن ثلج
الثج ـ بخیه دو راد و رزدن و آمیختن ـ
العروج ـ بآسمان و بالا بر شدن العرجان
مانند کسے رفتن که لنگ باشد ـ
الفج ـ سر اشتر باز کشیدن بمهار و الاسم
منه الفنج بالتحریک و غناج کردن دلورا ـ
الفلج ـ ظفر یافتن و یعدی بنفسه و بعلی ـ
الفج ـ الاکل باطراف الفم ـ
المرج ـ اندر هم گذاشتن و بچرا گذاشتن ستور را
المزج ـ آمیختن ـ
اللبج ـ شیر خوردن کودک ـ
النجح ـ بالتحریک سپید سپید شدن ـ
النهد ـ بر داشتن پستان زن پیراهن را
الهجح ـ سیراب شدن شتر بیک ثقیف لغة فیه
النعجان ـ بیرون جستن خرگوش ـ
۶ الجنوح ـ بگشتن و الغابر یفعِل و یفعُل
والفتح افصح و منه الحدیث و قد جنح اللیل ای
اقبل الظلمة ـ
الرجحان ـ افزون آمدن و یفعل لغة فیه
الصلاح والصلوح ـ شایسته شدن والماضی صلح وصلح ـ
الفلاح ـ ضد الصلاح بد شدن ـ
الملوح ـ شور شدن آب والنعت ملح لا غیر
السلخ ـ پوست باز کردن ـ

الصرخ والصراخ ـ بانگ کردن و یقال
الطاوس یصرخ ـ
الطبخ ـ دیگ پختن و الغابر من الشلخ الی هنا یفعل و یفعل
النفخ ـ در دمیدن یعدی بنفسه بفی و بهذه
الشروتفخ بها اسے بجوق ـ
۹ الجود ـ مقیم شدن بجاے ـ
البرد ـ سائیدن بسوهان و سود و چشم
کشیدن و سر گردانیدن و سرد شدن ـ
البرود ـ سرد شدن و برد علیه حق اے ثبت
و وجب و بردت الارض اصابها البرد و فی
الحدیث برد ای سهل و فی حدیث آخر برد
النبیذ یعنی یابرداے سکن و فتر ـ
البلود ـ مقیم شدن ـ
التلود ـ کهن شدن مال و جز آن و الغابر
یفعُل و یفعِل ـ
۶ الثرد ـ نان در کاسه شکستن و جردت الارض
اذا اکل الجراد نبتها و مصدره الجرد و جرد
الانسان اذا اکل الجراد و اشتکی بطنه ـ
الجمود و الجمد ـ بفسردن و الجمود بخیلی کردن
الحسد و الحسود و الحسادة ـ بد خواستن
و یتعدی الی المفعول الثانی بنفسه و بعلی الغابر یفعِل و یفعُل
الحصد و الحصاد ـ درودن ـ
۶۰ الخلود ـ جاوید ان شدن و داشتن ـ

اَلخُمُودُ - فرو نشستن آتش و تپ گرم
دا نیش بشدن بیمار و یا بمردن -
اَلرُّبُودُ - مقیم شدن و وا داشتن -
اَلرَّتْکُ - بر ہم نہادن کالا و فی الحدیث
رتکت حاجتہ ای وافقت حوائجہ -
اَلرَّشَادُ وَالرُّشْدُ وَالرَّشَدُ -
راہ راست گرفتن -
اَلرَّصْدُ وَالرُّصُودُ - چشم داشتن
و راہ نگاہ داشتن -
اَلرَّعْدُ - بانگ کردن ابر و تہدید کردن
و خویشتن را بیار استن زن -
اَلرُّقُودُ وَالرُّقَادُ - خفتن -
اَلرُّکُودُ - ایستادن آب و باد و کشتی و
ترازو و آفتاب وقت زوال -
اَلرَّمْدُ - ہلاک کردن والغاب یفعل و یفعِل
اَلرَّبْدُ - کسے را سکہ دادن -
اَلزُّہْدُ - خو کردن و زرہ را پوشیدن -
اَلسُّجُودُ وَالمَسْجَدُ - سر بر زمین نہادن
والاسم السجدۃ بالکسر السجود - فرو تنی کردن
اَلسَّرْدُ - شتافتن و زرہ پوشیدن و کارے
پوستہ کردن و سخن نیکو راندن -
اَلسُّمُودُ - بازی کردن و یفعِل لغۃ و سر
گفتن و غافل بودن و نیکو بودن شتر و

سر برداشتن از تکبر والغابر من ہذا یفعُل
و یفعِل و فی الحدیث سامدین یعنی قیاما -
اَلشُّرُودُ - رمیدن و نافرمانی کردن
و فی الحدیث حتی رایت النساء یشتددن بل
ای یعدین فیہ السدا ارتفع من الارض فی قبل واد
اَلشَّکْدُ - عطا دادن -
اَلصَّمْدُ - قصد کردن -
اَلطَّرْدُ وَالطَّرَدُ - براندن و دور کردن
و یقال من ہذا طردتہ فذھب و لایاتی منہ
افتعل و لا انفعل الا فی لغۃ ردیۃ -
اَلعِبَادَۃُ وَالعُبُودَۃُ وَالعُبُودِیَّۃُ پرستیدن
اَلعُرُودُ - بر آمدن نبات و دندان و قران
اَلعَضْدُ - یاری کردن و بر بازو زدن -
اَلعُنُودُ - از راہ گشتن و الفاعل عنود از
راہ گشتن و خون باز نا ایستادن از رگ
اَلفَرَادَۃُ - تنہا شدن -
اَلفَسَادُ وَالفُسُودُ - تباہ شدن والماضی
فعَل و فعُل و النعت من ہذا فسید و والفتح اجود
والنعت منہ فاسد -
اَلقُعُودُ وَالمَقْعَدُ - نشستن و باز گشتن
و از خال و فی الحدیث ثم قعد سیفیہ بعناد ثم
قام بینہ یقال قعد فلان بالامر اذا قام بہ و فی
حدیث آخر نہی ان یقعد علی القبر قیل اراد القعود

للتحيّ والاحداث وقيل راد الاحاد وقيل
اراد تهوين الامر لان في القعود عليها وثبات
والموت وهذا التركيب يدل على الثبات على
اىّ حالةٍ كانت منه قوله جل ذكره مقاعد للقتال
وقول العرب قعدت المرأة من الحيض اي ثبتت
على حالة الطهر
اَلقُعُودُ ـ سخت شدن ـ
اَلكَوْدُ ـ راندن ـ
اَلكَسَادُ ـ ناروا شدن آخر زيان ولغت
كاسد وكسيد ـ
اَلكُنُودُ ـ ناسپاسی کردن ـ
اَللُّبُودُ ـ بسينه خفتن مرغ وبزمين وا بسيدن
اَلمَجْدُ ـ كسى را غلبه کردن بشرف وبها بباى را
علف تمام دادن ـ
اَلمَرْدُ ـ اَلمُرُودُ ـ اى سكردن وتجهبان وباد
اَلمُرُودُ على الشئ المرون عليه ـ
اَلمَسَدُ ـ نيك تافتن رسن ـ
اَلمَشْدُ ـ مكيدن آب دهن ومجامعت کردن
اَلمُكُودُ ـ بجاى مقام کردن ـ
اَلنَّجْدُ ـ مغموم کردن والمنجود المكروب
والماضى نجد ينجد افهو منجود ونجيد ـ
اَلنَّشْدُ ـ سوگند بدادن ـ اَلنِّشْدَانُ
وَالنِّشْدَةُ ـ جستن گم شده ـ

اَلنَّقْدُ ـ نقد کردن يتعدى الى المفعول الثانى
بنفسه وباللام وبمعنى چيزى برگزيدن وفى
الحديث ان نقدت الناس نقدوك اى
ان عبتهم واغتبتهم من نقرت راسه باصبعى ضربته
اَلنُّهُودُ ـ پستان بيرون آمدن ـ
اَلهُجُودُ ـ خفتن بشب وبيدار بودن ـ
اَلهُمُودُ ـ بمردن آتش وكهنه شدن جامه و
منه الحديث بهمد من الجوع اى يهلك ويسقط
يهمد وليس بالوجه ـ
۸ اَلجَذَا فى فلان لجذا اذا اعطيته ثم سالك فاكثر
واللجذ الاكل بطرف اللسان ولجذ الكلب و
لجذ كسمع ايضا ولغ فى الاناء ـ
اَلمَرْذُ اَلمَرْثُ اَلمَلْذُ ـ دروغ گفتن وتيز بودن و
اَلنَّفَاذُ وَالنُّفُوذُ ـ بيرون گذشتن تير
از آنچه بدان آيد وروان گشتن قضا وفرمان
وآنچه بدان مانَد وفى الحديث انفذعنك
اى دعه والعرب تقول نفذعنك اى
جُز واسعَ ولا مَضى لعنك ـ
د اَلبَتْرُ ـ بريدن ـ
اَلبَثْرُ اَلبُثُورُ ـ جستن چيزى از تن
والماضى فعل وفعِل وفعُل ـ
اَلبَدْرُ ـ پيشى گرفتن وبچيزى شتافتن
وهذا يتعدى بالى ـ

اَلْبَذْرُ تخم اندر زمین افگندن۔
اَلْبُزُورُ بصا زدن۔
اَلْبَشَرُ طلب کردن حاجت نه بهنگام و کشتی کردن شتر نه بهنگام و کار بستن یعنی نبال نه بهنگام والبسر خلط البسر مع غیره فی النبیذ وهو فی الحدیث۔
اَلْبُسُورُ روے ترش کردن۔
اَلْبَشْرُ وَالْبُشُورُ وَالْبُشْرٰی مژدگان دادن وَالْبَشْرُ مجامعت کردن وخوردن ملخ جایگاه را وروی پوست تراشیدن۔
اَلْبَطْرُ ریش شگافیدن۔
اَلْبَقْرُ شکم شگافتن۔
اَلْبُكُورُ بامداد کردن۔
اَلتَّجْرُ وَالتِّجَارَةُ بازرگانی کردن۔
اَلثَّبْرُ باز داشتن اَلثُّبُورُ هلاک شدن وزیان کردن۔
اَلتَّمْرُ خلط التمر مع غیره فی النبیذ وهو فی الحدیث
اَلْجَبْرُ وَالْجُبُورُ ستم گاری داشتن فی لغة تمیم وکثیر من الحجازیین اَلْجَبْرُ شکسته وا در بستن ونیکو کردن حال کسے
اَلْجُبُورُ شکسته وابسته شدن۔
اَلْجَدْرُ دیوار کردن۔
اَلْجَزْرُ شتر کشتن وپوست باز کردن وکم شدن آب ووود پا والغالب من هذا یفعل ویفعل وفی الحدیث لاجزرنک جزر الضرب ای العسل الابیض فقال جزرت العسل اذا شرته واستخرجته من خلیته ای لاستاصلنک
اَلْجَسَارَةُ چیرے کردن اَلْجَسْرُ پل بستن
اَلْجَشْرُ بچرا گذاشتن ستور شبا روزی
اَلْجُشُورُ بدمیدن صبح
اَلْجُفُورُ سست شدن فحل از گشنی۔
اَلْجَبْرُ وَالْجِبْرَةُ وَالْجُبُورُ شاد اندکردن
اَلْحَجْرُ واداشتن کسے را از تصرف مال الحجر
ویتعدی بعلی وحرام کردن ویتعدی فی تفسیر
اَلْحَدْرُ بشتاب خواندن قرآن بشتاب بانگ نماز گفتن واز بالا بزیر افگندن وکشتی بنشیب فرو فرستادن وبرآماسیدن صدمه والتماسی حجتهم۔
اَلْحُدُورُ برآماسیده شدن۔
اَلْحَزْرُ تقدیر کردن والغالب یفعل ویفعل وترش شدن شیر ونبیذ۔
اَلْحَسْرُ برهنه کردن اندامی از اندامها خویش ویتعدی الی المفعول الثانی بعن۔
یفعل ویفعل وفی الحدیث فکسره وحسر ای
اَلْحَشْرُ گرد کردن والغالب یفعل ویفعل وتیز کردن سنان وجز آن یقال حشر الوحش وهما

اَلْحَصْر - اندر حصار کردن و شمردن و باز داشتن
اَلْحَصَر - تنگی بر گرفتن والماضی حصر مجهولا -
اَلْحُضُوْر - حاضر آمدن و فعل بالکسر یفعل
بالضم لغة فیه و هذا البناء شاذ -
اَلْخَاسِرَة - سقیم شدن بخسر -
اَلْخَطْر و الخَطَارَة و الخطارة و الخطار الحجر
اَلْخَمْر - پشت دوال تراشیدن و پوست
فروکشیدن گوسپند -
اَلْخَبَر بالضم والخبرة بیانه بودن و یقال
من این خبرت هذا الامر ای من این علمت
اَلْخَتْر - ستبر شدن البیع والماضی فعل
و فعل لغتان قلیلتان و النعت من الجمیع
خاثر و یقال خثرت نفسه اذا اختلطت -
اَلْخَدْر - مصدر خدر الاسد اذ الزم عرینه
والظبی اذا تخلف عن القطیع -
اَلْخُطُوْر - فرا دل آمدن اندیشه و یعدی
بالباء و یعلی ایضا -
اَلْخَمْر - خمیر اندر آوردن والغابر یفعل و یفعل
اَلدَّبَار - هلاک شدن الدبور - پشت
بدادن شب و روز و فراکردن آن بگذشتن
تیر از نشانه و بیمر شدن با دبا باد دبور گردیدن
و دبر بالشیء ای ذهب به و دبر الرجل اذا
اصابه ریح الدبور و دبر فلان القوم دبرا

و دبورا اذا کان آخرهم منه الحدیث حتی یدبر ای یخلفنا -
اَلدُّثُوْر - ناپدید شدن -
اَلدَّسْر - بسوختن والغابر یفعل و یفعل -
اَلدُّمُوْر - بی دستوری در سرای کسی شدن
و فی الحدیث من اطلع فی بیت اخیه بغیر اذنه فقد دمر
اَلدَّمَار و الدُّمُوْر - هلاک شدن
اَلدَّبْر - نبشتن والغابر یفعل و یفعل و
فی الحدیث دبره ای نبشه
اَلذِّکْر و الذِّکْرٰی و الذِّکْرَة و الذَّکَر
یاد کردن والذکر علی ضربین احدهما خلاف
النسیان کقوله جل علاه و ما انسانیه الا الشیطان
ان اذکره و ذکر هو قول القلب فیه للذکر
کثیر فی الکلام و قول فیه سلب للذکر کقوله تعالی
حکایة عن قوم ابراهیم علیه السلام سمعنا فتی
یذکرهم ای یعیبهم -
اَلذَّمْر - قتال انگیختن -
اَلذَّمَارَة - بانگ کردن شیر -
اَلزَّبْر - نبشتن والغابر یفعل و یفعل نبشتن
و تهدید کردن و برنهیدن چاه بسنگ -
اَلزَّجْر - تهدید کردن و بمرغ فال گرفتن
و از کاری باز زدن و بانگ ستور زدن تا برود
اَلزَّمْر - نای زدن والفاعل زمارة
و لا یکاد یقال زامر و یقال للمراة زامرة

ولا يقال نمارة والغابر يفعل ويفعل —
الشك اندازه گرفتن وآزمودن —
الستر پوشیدن —
السجر پر کردن وتهی کردن وبه اشتاد
وبآتش تافتن —
والسجر والسجور ناله دراز کشیدن شتر
وسجرت الكلب جعلت في عنقه الساجور —
السدر — فرو گذاشتن موے وناپاکی کردن
السطر نبشتن —
السفر گرباد کسے اثر کردن —
السكر بستن آب السكر باد بیارامیدن
السمر افسانه گفتن والسمر میخ آهنی بجای زدن
وفي الحديث سمر اعينهم معناه احمى لها مسامير
الحديد ثم كحلهم بها —
الشبر عطا دادن وحركة العجاج —
الشتر اشتر گردانیدن —
الشجر والشجور اختلاف افتادن
والشجر واگردانیدن وطعنه زدن به نیزه
وچیزی بسه پایه افگندن وفي حديث آخر
شجروا فاها اى ادخلوا فيه عودا ففتحوه —
الشزر چیزے بزور تافتن والغابر
يفعل ويفعل —
الشمر الخياطة المتباعدة —

الشطور دور شدن الشطر بدو نیم کردن
الشطارة — دربدی ور شدن وفعل
لغة فيها وشطر بصر الرجل شطرا وشطورا وهو الذي
كانه ينظر اليك والى آخر —
الشعر بدانستن زیرک حسن قال سيبويه
اصل شعرت شعرة كالدرية والفطنة فحذفوا الهاء —
الشكر والشكور والشكران
سپاس داری کردن ویتعدی بنفسه وباللام افصح
الشمر کشتی کردن ودر رفتن —
الصبر والصبارة — پایندانی کردن —
الصدر والصدور — بازگشتن —
الصقر والصقرة — گرمای آفتاب برکسی اثر کردن
والصقر سنگ بشکستن وبقیادت کردن
بر حرم خویش —
الضمر والضمور باریک میان شدن
وفعل لغة فيه والنعت منها ضامر —
الطثور ماست شدن شیر —
الطمور جستن از بالا بزیر جستن وفعل
لغة فيها — الطمر پنهان کردن —
الطهر والطهارة والطهور — پاک شدن
والماضي فعل وفعل — والفتح اقيس والاجود
لانها المثبت والنعت منها طاهر —
العبارة — خواب گزاردن العبر [illegible]

ای یتکہن فی حدیث آخر من اتقی من انیہ
و ہو ینظر الیہ ای یعلم انہ انیہ وقد حمل بعضہم
النظر علی العلم کقولہ تعالیٰ یوم ینظر المرء ما قدمت
یداہ و کقولہ تعالیٰ کانما یساقون الی الموت
و ہم ینظرون —
النفار و النفور — رمیدن والغابر ینفِر
و ینفُر و فی الحدیث فنفروہ و فی الحدیث
الآخر فنفرت علینا ای غلبت النفر علیہ کردن
کسی را در حسب —
النقر — دانہ برچیدن مرغ و صفیر زدن برای
وعیب کردن و در چوب کندہ کردن والغابر
ینفعل و یفعل عن القتبی و نقر فی الناقور
ای نفخ فی الصور —
الہجر و الہجر — در بیماری یا در خواب و یا
شتر را بہنگاہ بستن —
الہجر و الہجران — از کسے بریدن —
الہذر — بیہودہ گفتن —
الہمر — ریزش شدن اشک و آب —
٢ البروز — بیرون آمدن و جار مبنی الابراز
فی بعض اللغات —
3 الحصر — بریدن و تنگ خوردن —
الحصر و الحجیزی — باز داشتن — الحجز
شتر را بہ حجاز بستن و ہو حبل —

الخرز — موزہ دوختن و آنچہ بدان ماند
والغابر یفعُل و یفعِل —
الرجز — رجز گفتن —
الرکز — نیزہ بزمین فرو بردن —
الرمز — اشارت کردن بلب یا بہ ابرو
و یا بچشم والغابر یفعُل و یفعِل —
الشمز — خاموش بودن و شتر را باز زدن
الطنز — افسوس داشتن —
العجوز — پیر شدن زن —
الغرز — اندک شدن شیر شتر —
اللکز — مشت بر سینہ زدن —
المرز — بچنگال گرفتن سخت و یقال المزلی
من ہذا العجین مرزۃ ای قطع لی منہ قطعۃ —
النجز — روا کردن حاجت —
النشوز — ناساختن زن با شوی یا شوی با زن
النشر — بر نشستن و برتری جستن والمستقبل ینشز
النفز و النفزان — برجستن الغابر من النفز
الی ہہنا یفعُل و یفعِل —
٢ النکز — گزیدن مار و زدن و فاتر کردن
و برسیدن آب چاہ و برسانیدن —
3 النجس — آب ندن و رفتن آن —
الجرس — خوردن سنج چیز را و یفعل
لغۃ فیہ و بہ نغمت گفتن —

اَلْجُمُوْسُ بیفسردن روغن۔
اَلْحِرَاسَةُ۔ نگاہداشتن۔
اَلْخَمْسُ۔ پنج یک شدن۔
اَلْخُنُوْسُ۔ پنہان شدن و واپس شدن
و خنس بہا مہ اسے قبض۔
اَلدِّرَاسَةُ فَالدَّرْسُ۔ علم خواندن۔
اَلدُّرُوْسُ۔ ناپدید شدن اَلدِّرَاسُ
کوفتن خرمن گندم اَلدَّرْسُ۔ ناپدید کردن
و حائض شدن زن و کہنہ شدن جامہ۔
اَلدَّمْسُ۔ در گور کردن و پنہان کردن
و پوشانیدن خبر اَلدُّمُوْسُ۔ تاریک
شدن شب و الغابر منہا یفعل و یفعِل۔
اَلرَّجْسُ۔ بانگ کردن بر و جنبانیدن
دلو در چاہ تا پر شود۔
اَلرَّدْسُ۔ سنگ انداختن در چیزے۔
اَلرَّکْسُ۔ واپس گردانیدن۔
اَلرَّمْسُ۔ در خاک پنہان کردن و پوشانیدن
خبر و الغابر یفعُل و یفعِل۔
اَلسُّدُسُ۔ ششش تا ل بستدن و ششم شدن
اَلشِّمَاسُ وَالشُّمُوْسُ۔ پیشتادن سپ
اَلشَّمْسُ۔ آفتاب شدن روز و الغابر
یفعُل و یفعِل و فعِل یفعَل۔ ایضاً لغة
ذلم بیداہن السکیت الضم۔

اَلطَّمْسُ۔ ناپدید کردن اَلطُّمُوْسُ۔
ناپدید شدن و الغابر منہا یفعُل و یفعِل
عرست البعیر شدت عنقہ الی ذراعہ فیبرک۔
اَلْعَطَاسُ عطسہ دادن و ربما قالوا عطس الصبح
اذا انفلق و الغابر یفعُل و یفعِل۔
اَلْعِنَاسُ وَالْعُنُوْسُ۔ و ریما ندن دختر
در خانہ از پے شوہری۔
اَلْغَمْسُ۔ تکبر کردن۔
اَلْقَعْسُ۔ زیر پشت دار گرفتن۔
اَلْغَمْسُ۔ در آب فرو دن و فرو شدن و
الغابر یفعُل و یفعِل غلبۃ کردن کسی در العطش
و جنبیدن کودک در شکم۔
اَلْکَنْسُ۔ خانہ روفتن۔
اَلْلَّدْسُ۔ گیاہ خوردن۔
اَللَّقْسُ۔ افسوس داشتن و لقب نہادن
و عیب کردن۔
اَللَّمْسُ۔ بسودن بدست و جماع کردن و الغابر
یفعُل و یفعِل وَاللَّمْسُ۔ یکون بالید ثم
اتسع فیہ فاوقع علی غیر اللمس بالجارحۃ و یدل
علی ہذا قولہ تعالی فلمسوہ بایدیہم خصصہ بالید
لئلا یلتبس بالوجہ الآخر و من الاتساع قولہ
و انا لمسنا السماء و قال ابو علی ای عاینا
السماء و فتشنا استراقہ فلما قبطلی الالمس لطلبہ

من اللمس بالجارحة فی شیء وکذلک والمسه
فلا اجده-
المَرْش- اندر آب آغشتن وانگشت لیسیدن
کودک ودست در دستارخوان مالیدن
المَلْس- قاپ کشیدن ونیک براندن
الغَمْس- سرانگشت یا سرچوب فرا کسی زدن
والغابر یفعِل ویفعُل-
الدَّلْس- تیزه زدن-
النَّعْس- غنودن-
النَّقْس- ناقوس زدن والنقس اللقب ایضا
النَّکْس- سر فرو افکندن نگونسار کردن
النُّکْس- بازس شدن بیمار والماضی نُکِس
والمصدر بضم النون وقد تفتح ومنه الحدیث
یقرأ القرآن منکوساً ای یبتدأ بالمعوذتین
ثم یرتفع الی البقرة کما یعلم الصبیان فی الکتاب
البَطْش- سخت گرفتن والغابر یفعُل ویفعِل
الجَرْش- بلغور کردن وبوسه از سر
انگشتان بشانه-
الجَمْش- حلق الشعر بالنورة-
الخَمْش- خراشیدن والغابر یفعِل و
یفعُل وبن جاه-
الرَّقْش- خط نیکو نبشتن-
العَرْش- خیمه بستن وبنا کردن از چوب

والغابر یفعِل ویفعُل وبن جاه ببشک
وسر وے بچوب برزیدن-
الغَنْش- بدو در آوردن وسخت راندن
الفَرْش والفِراش- گسترانیدن فرشه
آفره اذا افرشه ایاه وفی الحدیث زوجک
وفرشک ای جعلت اخشی نزاشالک
یقال فرشت ایا الرجل اذا فرشت له
کما یقول فرشت الرجل وکلمته اذا فرشت له
وکلمت له-
المَرْش- خدش کجار باطراف الاصابع والاظافیر
النَّبْش- نباشی کردن ونبات برکندن
النَّجْش- صید برانگیختن ونشافتن گردآن
شتر وان تزاید فی البیع لیقع غیرک ولیس
من حاجتک وهو فی الحدیث-
النَّفْش- واخیدن پشم وپنبه والنفش
والنفوش- چرا کردن گوسپند وشتر
بی شبان والغابر یفعُل ویفعِل فی الحدیث
بیتت نافشا ای راعیا-
النَّقْش- خار از تن برکندن ونگار کردن
ومنقاش برکندن النقش ان تضرب
العذق بالشوک حتی یرطب ونقش العذق
علی المیسم فاعله اذا اظهرته نکتت من الارطاب
وفی الحدیث فانتقشوا ای نقدا-

الجموص - بشدن آماس -
الخرص - حزر کردن - والخرص دروغ گفتن
الخلوص والخالصة - ویژه شدن و الخلوص
بکسی رسیدن الخلاص - برستن -
الخموص - مصدر خمصه الجوع خمصا و مخمصة
باریک میان کرد اورا -
الدلوص والدلص - درخشان شدن زره -
الرقص - پای کوفتن و جوشیدن شراب
و جنبیدن سراب الرقص والرقصان
کلاهما بالتحریک به پویه رفتن شتر -
الرهص - وا در بستن مصیبت و تنگی کردن
میان گروهی و سرگین فگندن مالیان -
القرص - بدی گفتن و به ناخن گرفتن و
گزیدن کیک و زوال فشاندن -
القماص والقمص - بر جستن و الغابر
یفعل و یفعل وقمص البحر بالسفینة اذا حرکها الموج
النحص - الجوع و نزار شدن از بیری پیه
شکم برآمدن -
النصوص الارتفاع والغابر یفعل و یفعل -
و انگیخته شدن ناسازواری کردن با شوی
النقص - کم کردن النقصان کم شدن -
الوبص - افروختن والغابر یفعل و یفعل
و آبدانک از چشم بیرون آمدن الوبوص

پدید آمدن نبات تازه -
الحموضة والحمض ترش شدن و فعل
لغة فیه و مصدر الحموضة لا غیر و النعت
من هذا حامض ایضا و بود نادر الحموض شتر
خوردن شتر
الرفض والرفض - برانداختن
دوست داشتن والغابر یفعل و یفعل -
الرکض - تحریک الرجل و منه ارکض فیل
رکض الفرس اذا عدا و لیس بالاصل و الصواب
رکض الفرس قال سیبویه رکضت الدابة رکضته
انا و رکض البعیر کما یقال رجع و رجعته قد ربما
قالوا رکض الطائر اذا حرک جناحیه فی الطیران
العرض - چوب بپنا نهادن و شمشیر بپنا
به میان نهادن و الغابر منها یفعل و یفعل -
الغموض - نا هموار شدن زمین -
المخض - زادن شتر و جنبانیدن شیر
والغابر یفعل و یفعل -
النغض - جنبانیدن سر النغوض و النغضان
جنبیدن سر و پالان شتر و ستیغ و دندان
و منه الحدیث و نغضت اسنانی و غابر هذا
کغابر النفض -
النفض - بیفشاندن و نفضت الابل نتجت
و نفضت المکان اذا نظرت جمیع ما فیه لتعرفه

النقض - واکردن بنا و شکستن عهد و تاب
باز دادن رسن -
١٣ البسط - بگسترانیدن و فراپذیرفتن عذر -
الخرط - برگ از درخت فرو کردن و چوب
را پوست باز کردن والغابر من هذا یفعل و یفعل
السقوط والمسقط - بیفتادن و قوله تعالی
ولما سقط فی ایدیهم ای ندموا و معناه سقط
الندم فی ایدیهم و لم یذکر الندم و قیل سقط
علی ما لم یسم فاعله کما یقال رغب فی فلان
ولا یقال سقطت کما لا یقال رغبت کما یقال
رغب فی و لا سقط فلان فی یده بمعنی ندم و
سقط فی ایدیهم و اسقط ایضا الا ان سقط
اکثر و اجود و بعضهم انکر اسقط و هذا نظم
لم یسمع قبل القرآن و لا عرفته العرب و
الترکیب یدل علی نزول الشیء من اعلی
الی اسفل و وقوعه علی الارض ثم اتسع فیه
فقیل للخطاء من الکلام سقط لانهم شبهوا
بما لا یحتاج الیه و ذکر الید لان الندم یحدث
فی القلب و اثره یظهر فی الید کقوله تعالی
فاصبح یقلب کفیه علی ما انفق فیها و قوله یوم
یعض الظالم علی یدیه و لان الید هی الجارحة
العظمی فربما یسند الیها ما لم تباشره کقوله تعالی
ذلک بما قدمت یداک و فی الحدیث

ثمرة مسقوطة قیل اراد ساقطة مثل قوله
و عهده ماتیا ای اتیا و قیل مسقوطة بمعنی
النسب ای ذات سقوط کجاریة مغنوجة ای
ذات غنج و لا یقال غنجتها قلت و یمکن ان یکون
من الاسقاط مثل احمه الله فهو محموم -
السمط - گوسپند را پوست بریان کردن
والغابر یفعل و یفعل - السموط ذهاب
حلاوة اللبن من غیر تغیر الطعم -
الشرط - پیمان کردن و نیشتر زدن الغابر
یفعل و یفعل -
العلط - نشان کردن بینی و کسی به بدی یاد کردن
و علط السهم اصابه -
الفرط والفروط والفرطان پیش تاختن بر کسی
و الفرط و الافراط و الفروط پیش شدن
والفرط - تقصیر کردن -
القسط - غلبه کردن در جور کسی را -
القفط - گشنی کردن مرغ والغابر یفعل و یفعل
القمط - بند بر پای گوسپند بستن و کودک را
بقماط بستن و گشنی کردن مرغ -
القنوط - نا امید شدن و جمله ابواب ازین
مستعمل است که فعل یفعل بالضم فیهما و مصدر
فعل یفعل قنطا و قناطة است و فعل یفعل
بالفتح فیهما و فعل یفعل بالکسر فیهما هم آمده است

ازدو باب ومعناه فاعل اللغاة ان تجعل من باب فعل بالفتح ویفعل بالکسر لاجتماع القراء على قوله من بعد ما قنطوا انه بالفتح ومن قوله ومن یقنط بالکسر او الفتح وفی الحدیث

العط بالنار اے کواه فی عنقه وهو مقلوب لطع

اللقط - برچیدن -

المخط - بینی پاک کردن -

المرط - برکندن موے از تن -

المسط - پاک کردن رحم ورده کانی -

المشط - بشانه کردن موے -

المقط - ضرب بالکرة على الارض لم تاخذها اذا نزت المقوط - نزار تر شدن

الملط - از تند ورمیان خشت کردن -

النبوط - بیرون آمدن آب از قعر چاه الغابر یفعل ویفعل -

النشط - گزیدن مار والغابر کذلک والنشط بستن وانشوطة - گره زدن وگشادن وهو من الاضداد -

النقط - نقطه زدن -

اللّطط - زدن یا سپوختن -

اللمظ - زبان گرد دهان بر آوردن لمظ الرجل لمظا اذا تتبع بلسانه بقیة الطعام فی فمه او اخرج لسانه فمسح به شفتیه -

لد الطلوع والمطلع - بر آمدن آفتاب وما نند آن والطلوع - نزدیک کسے غائب شدن ویعدی بعن وبنشکو فه آمدن خرما -

الفقوع - سخت زرد شدن -

النبع والنبوع والنبعان کالنبوط والمنبوع - ودیدن اشک والغابر من الفقوع الى ههنا یفعل ویفعل ومن النبوع یفعل ایضا والماضی من الجمیع فعل -

له البزوغ - بر آمدن آفتاب وماه ومانند آن

البلوغ - رسیدن یقال بلغتک وبلغت الیک بلغنی وبلغ الى ونزدیک گشتن بچیزے ومنه قوله تعالى فاذا بلغن اجلهن -

الدباغة والدباغ والدبغ - پوست پیراستن وغابره کالفقوع -

السبوغ - فراخ شدن الصبغ - رنگ کردن جامه والغابر منه کالفقوع -

الفراغ والفروغ - پرداخته شدن وتهی شدن فعل یفعل وفعل یفعل ایضا لغة والفرغ على ضربین احدهما الفراغ من الشغل والآخر القصد للشیء ومنه قوله سنفرغ لکم الایمان وقد فرغت الى غیر -

لو المضغ - بخائیدن والماضی الغابر منه کالفقوع

و الجرف - جمله چیزے ببردن وگل از زمین فرا کردن

اَلْجَلْفُ ۔ پوست باز کردن از بن کندن و بریدن
اَلْخَرْفُ ۔ میوه از درخت باز کردن قد خرفنا
ای اصابنا مطر الخریف وکذلک خرفت
الارض خرفا فہی مخروفۃ ۔
اَلْخُشُوفُ ۔ نشستن در زمین ۔
اَلْخِلَافَۃُ وَالْخَلْفُ ۔ ایستادن بجای کسے
کہ پیش تو بوده باشد وَالْخُلُوفُ ۔ از پے
کسے در آمدن و تباه شدن کسے و عامۃ
بودن از ہلاک پدر و عم و برادر و بعدی
بعلی یقال خلف اللہ علیک ای کان اللہ
خلیفۃ والدک او من فقدتہ علیک و دو ص
وبجامہ دادن والنعت خلیف الخلف والخلوف
بوی دہن بگردیدن و شیر و طعام و تبہ و تباه شدن
اَلرَّجْفُ وَالرَّجِیفُ وَالرَّجَفَانُ ۔ لرزیدن
ورجفت الرعد رجفا ورجیفا وذلک تردد ہدتہ
فی السحاب
اَلرَّسْفُ وَالرَّسَفَانُ ۔ رفتن با بند والغابر
یفعِل ویفعُل ۔
اَلرَّشْفُ ۔ مکیدن والغابر کذلک ۔
اَلرَّصْفُ ۔ پے بر تیر پیچیدن و سخن بپیوستن
و سیم نہادن سنگ از بہر تہنا ۔
اَلرُّعَفُ ۔ از پیش شدن و فعل یفعل
لغۃ الرُّعَافُ ۔ خون از بینی بیامدن و الضم

و غابره کالمفتوح و فعل بالضم لغۃ فیہ ضعیفۃ
اَلسَّرْفُ ۔ سرفہ خوردن برگ درخت را و سوخ
کردن درخت را و الماضی من ہذا سرف ۔
اَلسَّقْفُ ۔ بام را آسمانہ کردن ۔
اَلسَّلْفُ ۔ زمین را بمالہ راست کردن ۔
اَلسَّلَفُ ۔ بگذشتن السُّلُوفُ از پیش شدن
والنعت سالف وفعل بالضم لغۃ والنعت منہ
سلیف وجمعہ سلف ومن ہذا قری فجعلناہم
سلفا بالضمتین علی احد القولین ۔
اَلسَّنْفُ ۔ شتر را سناف بر بستن والسناف
للبعیر بمنزلۃ اللبب للدابۃ والغابر یفعِل ویفعُل
والی الاصمعی الا الاسناف ۔
اَلشَّرْفُ ۔ غلبہ کردن کسے را بشرف ۔
اَلشُّرُوفُ ۔ پیر شدن ماده شتر ۔
اَلشُّیُوفُ اَلشُّبُوبُ اَلْعِرَاقَۃُ ۔ عریفی کردن
اَلْعَكْفُ ۔ باز داشتن اَلْعُكُوفُ باز داشتہ
شدن روی فرا چیزی کردن وگرد چیزی در آمدن
و در جا مقیم شدن والغابر من الترکیب یفعِل ویفعُل
اَلْكَنْفُ ۔ نگاہ داشتن و پیچیدن چیزے
و ببعدی بعن و شبگاه ساختن ستور را از
شاخ درخت والغابر من ہذا یفعِل ویفعُل
وفی الحدیث وکنفہا ای جمع کنفہ و یضیر
کنفا لہا یقال لصف لوندا ای سرق القطف

الرفق ویعدی باللام ومنه اللطیف من اسماء الله تعالی
النسف - بهم چیزی رسیدن بمیزه البسر وبکلابه شتفه
النصاف والنصافة والمنصفة - خدمت کردن
النطف والنطفان - چکیدن آب والغابر
یفعل ویفعل -
النقف - شگافتن خربزه وتلنگ وشکافتن دماغ
النکف - اشک از رخ فاتر کردن بانگشت
وننگ داشتن وپیچیدن از چیزی واز باران
بگذشتن ومنه الحدیث ولاینکف آخره ای
لاینقطع آخره ونکفت اثره نکفا وذلک
اذا عدلا لنکفا من الارض لا یؤدی اثرا
فاتبعته فی مکان سهل -
۱۵ البثق - ویران کردن سیل بند را -
البروق والبرقان - درخشیدن والبرق
تهدید کردن وخویشتن بیاراستن زن
وروغن اندک بطعام کردن وآبستنی نمودن
شتر بآبستنی -
البزق والبسق والبصق - تف افکندن
البسوق - دراز شدن افزون آمدن از کسی
یفعل وجزآن -
البلق - واکشادن در ودربستن -
الجنق - بسنگ منجنیق زدن -
الحرق - بسوهان بسائیدن ودندان بهم سائیدن

از خشم والغابر منهما یفعل ویفعل -
الخفق والخفقان - جنبیدن علم وسراب
والخفق - زخم سبک زدن بشمشیر وغابرها
یفعل ویفعل والخفق تغییب القضیب فی
الفرج وسوی فی الآثار الخفوق فرو شدن
ستاره الخفقان بانگ کردن باد در جستن
والخفق - درخشیدن برق وپریدن مرغ
وجنبانیدن سر در حال غنودن وبچیزی
پهن زدن -
الخلق - آفریدن وتقدیر کردن وسخن نهادن
الخنق - خفه کردن -
الدفق - ریزانیدن آب یقال دفق الله
روحه اذا دعی علیه بالموت -
الدلق - شمشیر از نیام برآوردن -
الدلوق - از جای شدن بی دستوری
الدمق - دندان شکستن -
الذرق - سرگین افکندن مرغ -
الربق - کردن بزغاله در رسن محکم کردن
بالربقة والغابر منهما یفعل ویفعل -
الرتق - بستن -
الرزق - روزی دادن ورجل مرزوق
ای مجدود -
الرشق - تیر باران کردن -

اَلرَّفْقُ وَالرِّفْقُ ـ مدارا کردن ونیکی بالبارویه علے الرِّفْقِ ـ زانوی شتر بستن چون شتر سند کہ با وطن بالرِّفَاقِ وحبل الرِّفْقِ ـ فَالرُّفْقُ شکستن بکسے ـ
اَلزَّرْقُ ـ ریدن مرغ والفابر یزرق و تیر و نیزه کوتاه انداختن و پالان پس انداختن شتر ـ
اَلسُّمُوْقُ ـ بلند شدن ـ
اَلشُّرُوْقُ وَالشَّرْقُ ـ برآمدن آفتاب والشرق ـ گوشت گوسپند شگافتن ـ
اَلشُّنُوْقُ ـ شتر مهار باز کشیدن ـ
اَلصِّدْقُ ـ راست گفتن و راست گردانیدن وعده ویقال صدقوهم القتال ـ
اَلطُّرُوْقُ ـ بشب آمدن الطَّرْقُ وَالطُّرُوْقُ گشن کردن اشتر والطرق سنگ زدن کاهنان بشیر راحوت زدن باچیزه کردن وطرقت الابل الماء اذا بالت فیه و بعرت فهو ماء طرق و مطروق ـ
اَلطَّلْقُ وَالطَّلَاقُ ـ رها شدن ازعقد نکاح والمرأة طالقة وطالق ایضا قال الاخفش لا یقال طالقة بالضم وحکی الابیت القرم وقال ابن الاعرابی طلقت من الطلاق اجود و بفتح اللام جائز الطلق
والطُّلُوْقُ ـ دوشیده رها شدن میان شتر و آب ـ وطلقت المرأة تطلق طلقا ای اصابها وجع الولادة ویقال الطلق یدیک بخیر ای ابسطها عتقت بالضم ای قدمت وذهبت کانه حفظها ولم یحنث ـ
اَلعَنْقُ ـ نشان کردن گوسپند را ـ
اَلعَرْقُ وَالْمَعْرَقُ ـ گوشت از استخوان باز کردن و بدندان بخوردن ـ
اَلعُنُقُ ـ دست بگردن کسے فرا کردن و در سر گرفتن وی را ـ
اَلعَلْقُ ـ برگ از درخت خوردن ـ
اَلغَبْقُ ـ شراب شبانگاهی دادن ـ
اَلفَتْقُ ـ کشادن ودوخته باز کردن و فتق المسک بغیره استخراج الحصبشی تدخله علیه ـ
اَلفَرْقُ وَالفُرْقَانُ ـ جدا کردن والغابر یفعل ویفعل وفرقت الناقة فرقا اذا اخذها المخاض فندت فی الارض لذلک الاوقات وفرق له الطریق ای اتجه له طریقان او امر فعرف جهته ـ
اَلفُسُوْقُ وَالفِسْقُ ـ بیرون آمدن از فرمان خدای تعالی والغابر یفعل ویفعل فسقت الرطبة اذا خرجت من قشرها
اَللَّمْقُ المحو والرمق والکتابة وضرب العین لالطامة

اَلْمَذْقُ - شیر با مے آب آمیختن و دوستی ویژه نا داشتن۔
اَلْمَرْقُ - پشم از پوست که در پیرایش بردہ باشند بیر کندن و خوردی بسیار و دیگ گردن
اَلْمُرُوْقُ - بیرون گذشتن تیر از آن چیزی بران آید و از دین و سنت بیرون شدن
اَلْمَشْقُ - السرعة فی الطعن و الضرب و الاکل والکتابة و المشط و مزق الثوب و جذب الشی یمتد و یطول المشق محو دن یعنی محو کردن و بعمار و شستن جامه شیر خوردن از شیر بچه۔
اَلْنَبْقُ - نبشتن۔
اَلْنَتْقُ - پوست باز کردن و کشیدن دلو بزرگ از چاہ والزعزعة والنفض النتوق بسیار کودک شدن زن
اَلْنَزْقُ و اَلْنُزُوْقُ - بر جستن ستور و جز آن و پیشی گرفتن بر دیگر ستوران۔
اَلْنَسْقُ - ترتیب کردن۔
اَلْنِفَاقُ - روا شدن آخریان النفوق۔ مردن ستور۔
اَلْنَمْقُ - نبشتن۔
اَلْبَتْكُ - ان تقبض علی الشی فتجذبه فینبتک و یبیدن والفاعل من هذا یفعل و یفعل۔
اَلْبُرُوْكُ - فرو خفتن شتر و کل شی ثبت و اقام فقد برک۔

اَلْبَشْكُ - بجیے قلغ زدن و دروغ گفتن و برانیدن شتر
اَلْتَوْكُ - دست برداشتن تمسک التنام تمسکا ای طال و ارتفع التمراک زیر گشتن
اَلْحُلُوْكُ و اَلْحُلُوْكَةُ - سخت سیاه شدن۔
اَلْحَنَكُ - لو بیشہ بر ستور کردن والتابہ یفعل و یفعل و کام کودک مالیدن بخرمہ و سوبان بدان
اَلدُّلُوْكُ - گشتن آفتاب تحت الی زوشدن آن
اَلدَّلْكُ - نیک مالیدن۔
اَلدُّمُوْكُ - فربه شدن۔ الدّملک نیک دویدن خرگوش۔
اَلرَّبْكُ - آمیختن و نیکو کردن تریدعطعا ساختن از روغن و خرما و پنیر۔
اَلرَّتْكُ و اَلرَّتَكَانُ - مقاربة خطو البعیر فی رملانه و لایقال الا للبعیر۔
اَلرُّمُوْكُ - ایستادن بجا۔
اَلسَّلْكُ - درآوردن چیزی السلوک راه سپردن
اَلسَّمْكُ - بلند گردانیدن السموک بلند شدن
اَلْعَرْكُ - مالیدن گوشت ادیم و آنچه بدان ماند و کسی در حرب مشهور کرد ان گونه تا میدن فربه سست باشد۔
اَلْعُرُوْكُ و اَلْعِرَاكُ - زن احیض قتادن
اَلْعَلْكُ - خائیدن۔
اَلْفَتْكُ - ناگہان کشتن و المستقبل یفتن و یفعل بعد الیا

الفراك - کالیدن خوشه وجامه ونحوهما —
الفنوک - ستیهیدن وبکار داز طعام
هیچ باز نا دادن ای همه خوردن ویتعدی
بفی والماضی من الثانی فعل وفیه لغتان یجابستان
ویتعدی بالباء —
المک - مایستن —
النسک والنسک - قربان کردن خدای تعالی
وعبادت کردن وکفته اند شستن باب —
النبول - بزرگ شدن —
البذل - دادن —
البزل - شگافتن وصافی کردن شراب
البزول - برآمدن دندان بیشتر اشتر
البطل والبطول والبطلان
وهو شاذ باطل شدن البطالة بیکار شدن
البقول - ریش ودندان شتر برآمدن
وبا گیاه شدن زمین —
البکل - آمیختن وبکیله ساختن —
التبل - تباه کردن دل بدوستی وللفعل لغة
التفل - خیو سفکندن الغابر یفعل ویفعل
ودمیدن بسر زبان —
الثقل - افزون آمدن بوزن برگزیدن گوسپند
الجبل - آفریدن —
الجدل - محکم تافتن وجدل الحب فی سنبله قوی

الجذول - مصدر الجاذل وهو المنتصب
مکانه لا یبرح شبه بالجذل —
الجفل - جنبش بگداختن —
الجفلان - برجستن مرغ وبیابدی وشتری که
در رفتن بپیاسه والغابر یفعل ویفعل —
الحصول - حاصل شدن —
الخطل - واز داشتن از تصرف وبیکار ماندن
الخطلان - مشی الغضبان بهون بیکفت
بعض تشیه —
الخذل والخذلان - خوار وگذاشتن
وخذل الظبی عن القطیع اذا تخلف وخذلت
الوحشیة اذا اقامت علی ولدها —
الخمول - بی نام شدن —
الدبل - الجمع والاصلاح الدبول سرگین
در زمین زدن —
الدجل - تمویه الشی وکل شی غطیته فقد دجلته
الدخول والمدخل - در شدن یقال دخلت
البیت والصحیح فی البیت ای الی البیت
ودخل فلان فهو مدخول ای فی عقله خلل وهو تعیب
الدمل - نیک کردن زمین بسرگین سرگین زدن
الذبل - باریک میان شدن الذبول
پژمرده شدن والماضی فعل وفعل والنعت
من فعل ذابل ایضا وهو غریب —

اَلذَّمِيلُ وَالذَّمَلَان - نوعی از رفتن شتر
والغابر يفعِل ويفعُل رَمَلَ القوم اى كثروا -
اَلرَّجْلُ - شیر خوردن و گوسپند بپا آویختن
اَلرَّذْلُ - فرومایه کردن -
اَلرَّفْلُ - دراز کردن جامه و خرامیدن در آن
و یاری بعن -
اَلرَّكْلُ - بپای زدن -
اَلرَّمْلُ - حصیر بافتن اَلرَّمَلَان والرَّمَلُ
بالتحريك پوییدن -
اَلزَّبْلُ - سرگین در زمین زدن -
اَلزَّجْلُ - انداختن و یکبار بالبار و ارسال
الحمام الهادي -
اَلسَّجْلُ - آب ریختن ومنه الحديث فسجلها
اراد فقرأها ومن رواه بالحاء اراد قرأها
كلها يقال اسجل في خطبته اذا استقصى فيها
اَلسَّدْلُ - جامه فرو گذاشتن -
اَلسُّعَالُ - سرفیدن -
اَلسُّفُولُ - ضد العلو -
اَلسَّقْلُ - بزدائیدن -
اَلسُّمُولُ - کهنه شدن جامه اَلسَّمْلُ -
چشم بر کندن و صلح افگندن میان قوم و حوض
و چاه پاک کردن -
اَلشُّبُولُ - ببالیدن کودک -

اَلشَّكْلُ اشكال ستور پای بستن نهادن و نقطه
و عجمه زدن -
اَلشُّمُولُ - باد با شمال گردیدن و همه را
فرا رسیدن والماضي من الثاني فعَل وفعِل
وبالكسر افصح -
اَلشَّمْلُ - پستان گوسپند و خوشه خرما در غلاف
نهادن وشمل الرجل اصابه ريح الشمال -
اَلصَّمْلُ والصِّمَالُ اَلصَّمْلُ اَلصُّمُولُ -
خشک شدن و سخت شدن -
اَلطَّمْلُ - گرد و سرگین بار کردن و نیک راندن شتر
اَلعَتْلُ - کشیدن بعنف -
اَلعَذْلُ - ملامت کردن -
اَلعَضْلُ - از شوی کردن باز داشتن
و بد زیستن با زن تا خویشتن را باز خرد
والغابر من العتل الى هنا يفعِل ويفعُل
اَلعَقْلُ - غلبه کردن کسی را بعقل -
اَلعَكْلُ - کالا بر سهم نهادن و برای
خویش گرفتن و یکپای شتر بستن فالترکیب
يدل على الجمع والضم -
اَلغُفُولُ وَالغفلة - غافل شدن -
اَلغَمْلُ - میوه در چیزی کردن تا پژمرده و ادیم
بپوشیدن تا سست گردد تا موی از وی بتوان کند
و جامه بر مردم و ستور افگندن تا خوی گیرد

ونبات بيكديگر افتادن۔
الفضل - افزودن آمدن وفعل يفعل لغة
فيه وفيه لغة ثالثة مركبة منها فضِل بالكسر
يفضُل بالضم وهو شاذ وغلبه كردن بفضل
القبول - باد با دقبول گرديدن روى وذاكر
وسنه بمائم قابل۔
القبالة - پايندانی کردن ويتعدى بالباء
والغائب يفعل ويفعل وقبلت النعل شددت قبالها
القتل والقتال والقتال كشتن وسخت
رام كردن وقتلت الشيء خبرا اي احطت به
والشراب مزجته بالماء وقتله اي اصاب نفسه
وبقتله جسمه والتركيب يدل على الاذلال و
الاماتة واما قول فرزدق قد قتل الله زيادا
عني فاستعمل عن حملا لما دخله من معنى
قد صرفه الله عني لانه اذا قتله فقد صرف
عنه والاصل فيه ان الفعل اذا كان بمعنى
فعل آخر واحدهما يتعدى بحرف والآخر بآخر
فان العرب تتسع فتوقع احد الحرفين موقع
صاحبه ايذانا بان هذا الفعل بمعنى ذلك الفعل
القذل - پس قفا الی زدن و میل جور کردن
القفل بالتحريك والقفول از سفر باز گشتن
القحل - ... خشک کردن خشک سال رسیدن
الكفل - ... زده داشتن الكفالة

والكفل والكفول - پایندانی کردن
ويتعدى الى المفعول الثاني بالباء ومنه الحديث
وانت خير المكفولين اي احق من كفل
في صغره وارضع حتى نشا والمكفول في
الفقه اذا وصل بعن فهو الذي عليه الدين
واذا وصل باللام فهو الذي له الدين و
اذا وصل بالباء فهو الدين والكفيل هو الذي
ثبت عليه الدين۔
الكمل والكمال - تمام شدن والماضي
فعل وفعل والنعت من هذا كميل وفعل
هذه ازداوجها۔
المثول - بر پا ایستادن بزمین فادو سپیدن
وهو من الاضداد المثل والمثلة
مثله کردن ومنه الحديث من مثل بالشعر
من الخدود وقيل هو حلقه من الخدود
وقيل هو خضابه بالسواد۔
المجل - سخت شدن دست۔
المذل - تنگ شدن از پوشش واز نهانی
المصل - ترش کردن وتراویدن چیز
وچکیدن آن۔
المطل - مدافعت کردن وام ودراز کردن آهن گرم
المقل - بآب فرو بردن چیزی نگریستن۔
المكل - بسیار شدن آب در چاه۔

اَلنَّبْل نیک راندن شتر و قیام کردن بمصلحت وی و ولی
آن و تیر انداختن بسوی کسی غلبه کردن کسی را در آن
اَلنِّبَالَة تیرگری کردن اَلنَّبَالَة مایه شدن
بکاری و فی الحدیث کنت انبل له احجج
و فی حدیث آخر فنبل ابوبکر ای تقدم
اَلنَّثْل خاک از چاه بیرون کردن
و زره از خویشتن بیفگندن و الترکیب یدل
علی استخراج شیء من شیء
اَلنَّجْل شگافتن و انداختن و زادن و
باز جاب شدن زمین و طعنه زدن چنانکه
جراحت آن فراخ باشد و یقال نجل
الناس نجلوه ای من شارهم و تنازعوه
و نجلت الشیء ای استخرجته
اَلنَّحْل بیختن و ویژه کردن
اَلنَّدْل فرا ابردن چیز بودن و دلو
از چاه برآوردن و جز آن
اَلنَّسْل پر و پشم و موی افگندن حیوان
و الغابر من الاول ینسل و ینسل
اَلنُّسُول بیفتادن آن و جامه از کسی
اَلنَّشْل زه کردن
اَلنَّشْل گوشت از دیگ برکشیدن
اَلنُّشُول اندک شدن گوشت بران
اَلنُّصُول زائل شدن خضاب و پیکان
از تیر و هم از جای بیرون آمدن و محکم شدن
پیکان در جای خود تا بیرون نیاید ضد لاصل الاضداد
اَلنَّضْل غلبه کردن بتیر انداختن کسی را
اَلنَّقْل فرا بردن و درنگ جا بدادن
و نعل و علل دادن ستور را
اَلنُّکُول از دشمن یا از سوگند باز ایستادن
و نعله بعض و نقل لغة فیه و انکرها الاصمعی
طعام منمول ای اصابه النمل و فی الحدیث فنهل
بها ای رمی بالقضبة قال الازهری لا اعرف
نهل بمعنی رمی و لعله نجل عن ابن فارس
الهمل و الهملان و الهمول و الهمال
اشک چکیدن و الغابر یفعل و یفعل
و الهمل چرا کردن شتر شب و روز بی شبان
اَلجُثُوم بر سینه خفتن مرغ و آدمی و الغابر
یفعل و یفعل
اَلحَجْم و الحِجَامَة حجامت کردن و دهن
بستن شتر و باز داشتن از چیزی و مکیدن
کودک پستان مادر را
اَلحَکْم حکمه لگام بر دهن اسب کردن و
باز داشتن از کاری
اَلحُکْم حکم کردن یقال حکم له و علیه کذا
اَلحُلْم خواب دیدن تعدیه بالباء و بنفسه
اَلخِدْمَة خدمت کردن

الدَّسْمُ - گوش و جراحت جای آن پاک کردن از ریمن
الدَّقْمُ والدَّمْقُ - علی القلب -
الرَّجْمُ - سنگسار کردن و بد اندیشت سخن گفتن
و نفرین کردن و فی الحدیث لا ترجموا قبری
ای لا تجعلوا علیها الحجارة ولکن سوّوه
بالارض -
الرَّزْمُ - الحبق الرُّزُومُ رفتن ماتم
الرُّزَامُ والرُّزُومُ - ناجنبیدن
اشتر ازماندگی والفاعل یفعِل و یفعُل
ورزمت الشی جمعت - الرَّزْمَةُ
بانگ کردن اشتر -
الرَّشْمُ - نشان نهادن و مهر کردن
خرمن ورشم علی بالنده کذا ای کتب -
الرَّشْمُ - مهر کردن خرمن -
الرَّطْمُ - در گل افکندن کسی -
الرَّغْمُ - مخاط گوسپند دویدن -
الرَّقْمُ - نبشتن و مهر کردن -
الرَّكْمُ - برهم نهادن -
الزَّعْمُ والزُّعْمُ والمَزْعَمُ - گفتن بی‌گمانا
والزَّعْمُ والزَّعَامَةُ - پایندانی کردن و
مهتری بالا ر -
الزَّقْمُ - اکل الثمر بالزبد -
التَّخْمُ - و ماندن اشک التَّخْمُ والتُّخَامُ

رفتن اشک -
الشُّهُومُ - گونه رو گشتن والماضی سَهِمَ
وسَهُمَ وسُهِمَ الرجل اذا اصابه -
الشَّكْمُ - پاداش دادن و رشوت دادن -
والاسم الشُّكْمُ وشَكَمًا اذا شکما عضه -
الشَّكْمُ - زدن بیرو -
العَرَامَةُ - شوخی کردن کودک - العَرْمُ
گوشت از استخوان باز کردن والفاعل منهما
یفعَل و یفعُل -
العَجْمُ - آزمودن دندان بچیزی خاییدن
والعجم کت بیت پاست ورایت فلانا قلبتها
تعجم کانها العرفة فی الحدیث آن تعجم النوی
ای تبالغ فی مضغها لتعلقها -
العَلْمُ - غلبه کردن بعلم -
العَدْقَمُ - فراپیش شدن -
الكَتْمُ والكِتْمَانُ - پوشیدن راز الکتمه
تلبیه کردن بکسم -
اللَّحْمُ - العرق وفعل یفعل لغة -
اللَّقْمُ - سدفم الطریق وغیره -
اللَّكْمُ - مشت زدن -
النُّجُومُ - برآمدن سرو نبات و پیدا
آمدن خارجی قره و ستاره والترکیب یدل
علی الظهور والطلوع -

اَلْهُجُوْمُ - ناگاه فراچیزی رسیدن و چشم بکوفته شدن اَلْهَجْمُ - ناگاه فراچیز رسانیدن کسے را
اَلْبُدْنُ وَالْبَدَانَةُ - فربه آور شدن -
اَلْبَطْنُ - بر شکم زدن و بیماری درون کار پیدا گشتن و در بطن ماری شدن اَلْبُطُوْنُ وَالْبِطَانَةُ - از خواص کسے شدن و یعدی بالباء و بَطِنَ الرَّجُلُ اِذَا اشْتَکیٰ بَطْنَهٗ -
اَلثَّمْنُ - هشت یک مال بستدن -
اَلْحُبُوْنُ - بدول شدن والنعت حبان والرجل والمرأة فیه سواء و فعل بالضم فیه والنعت من هذا حبین -
اَلْحَرُوْنُ - نرم شدن ستور و فرو ایستادن و کرانی کردن اَلْحَجْنُ - فرا خویشتن کشیدن -
اَلْحُزُوْقُ - ترش کردن ستور والماضی فعل و فعل والنعت منها حرون و یقال حرن فی البیع اذا لم یزد و لم ینقص -
اَلْحُزْنُ - اندوهگین کردن و اختلفوا فی حزنت فقال قوم حزنته و احزنته بمعنی واحد و قال قوم لا یقولون حزنه الامر و یقولون یحزنه فاذا صاروا الی الماضی قالوا احزنه و هذا شاذ کما قالوا احب و احبه و لم یقولوا حبه یحبه فقال الازهری اللغة الجیدة حزنه یحزنه -
اَلْحَصْنُ - در زیر گرفتن مرغ خایه را و الحصانة
وا ایمنی کردن - والحصن والحصانة - در دادن کسے را از حاجت و مانند آن -
اَلْحَقْنُ - واداشتن بول و خون از ریختن و شیر در دوغ -
اَلْخَتْنُ - ختنه کردن والغالب یفعل و یفعل
اَلْخَزْنُ - نگاه داشتن مال گنده شدن گوشت -
اَلدَّجْنُ والدُّجُوْنُ - ابر تاریک شدن و از ابر و جاے مقام کردن -
اَلدُّخُوْنُ - برآمدن دود والغالب یفعل و یفعل
اَلدُّکْنُ - برهم نهادن متاع اشتقاق الدکان فی فعل و فیل هو من قولهم ارض مدکاکة اذا کانت منبسطة فالنون علیٰ هذا زائدة و قال ابن درید الدکان عربی صحیح -
اَلدَّهْنُ - به روغن چرب کردن چرب کردن باران زمین را و بیساوردن الغالب یفعل و یفعل -
اَلذَّقْنُ - بر زنخدان زدن و بیساوردن و یقال ذقن علی یده اذا وضعها تحت ذقنه
اَلرَّجْنُ - الرُّجُوْنُ - واداشتن ستور و تعهد ناکردن و برآیه علامت اَلرُّجُوْنُ - واداشته شدن و والبیتادن بجاے
اَلرَّدْنُ - بر هم نهادن کالا -
اَلرَّذْنُ - برانگیزانیدن -
اَلرَّسْنُ - بستن ستور به رسن -

اَلرَّشْنُ - طفیلی کردن -
اَلرَّصْنُ - تمام کردن و دشنام دادن
اَلرَّطَانَةُ - بجز از تازی سخن گفتن -
اَلرُّكُوْنُ - جفتن و فَعَلَ يَفْعَلُ لغةٌ العقاوى
شاذةٌ لخُلُوّها من حرف الحلق واللغة الفصيحة
فَعِلَ يَفْعَلُ فُعُوْلًا -
اَلسَّجْنُ - در زندان کردن -
اَلسُّخُوْنَةُ - گرم شدن والماضى فَعَلَ وفَعُلَ
والفتح اجود -
اَلسَّدْنُ والسِّدَانَةُ - خدمت کعبه کردن
وسَدَنَ الثَّوْبَ والسِّتْرَ اِذَا اَرْسَلَه -
اَلسُّكُوْنُ - آرامیدن -
اَلسَّكَنُ - در سرای نشستن -
اَلسَّمْنُ - روغن گاو یا گوسپند در طعام کردن
یا کسی را روغن گاو یا گوسپند دادن -
اَلشَّجْنُ - اندوهگین کردن -
اَلشُّدُوْنُ - بی نیاز شدن آهو بچه از مادر
اَلشُّطُوْنُ - دور شدن و بدی بعن اَلشَّطْنُ
بستن چهارپا به رسن وشَطَنَه مشطُوْنًا اِذَا خالَفَه عن نيته ووجهه
اَلشَّفْنُ - اندک کردن عطا -
اَلطَّعْنُ - نیزه زدن و بامی رزا دنهادن
والفرسُ يَطْعَنُ فى العنان اِذَا مَدَّهُ ويَنشَطُ فى
السَّير والطَّعْنُ والطَّعَنَانُ عیب کردن وقيل الطَّعْنُ

رفتن والغابر من هذا يَفْعُلُ ويَفْعَلُ والفراء
يُجيز الفتح فى جميع ذلك -
اَلعَتْنُ - بعنف کشیدن والغابر يَفْعِلُ ويَفْعُلُ
اَلعَثْنُ - دود کردن -
اَلعَرْنُ - رسن در بینی اشتر کردن وفَعَلَ يَفْعِلُ
لغةٌ عن القطيبى -
اَلعُلُوْنُ والعَلَنُ والعَلَانِيَةُ آشکارا کردن
اَلعَمْنُ - درنگ کردن بجای -
اَلغُضُوْنُ - خشک شدن شلخ خرما -
اَلغَمْنُ الغَمْلُ - فى التمر والجلد -
اَلفِطْنَةُ - دریافتن -
اَلقِرَانُ - حج و عمره بهم کردن -
اَلقَرْنُ - دو اشتر را بیک رسن بهم باز بستن
و سر نیزه یا موضع دست نهادن یا سپر پیوند
تیر سجیرسے والغابر من هذا يَفْعُلُ ويَفْعِلُ
اَلقُطُوْنُ - مقیم شدن -
اَلكُمُوْنُ - پنهان شدن -
اَلكَهَانَةُ - بالكسر اختر گوئی کردن -
اَللَّبْنُ - شیر دادن والغابر يَفْعُلُ ويَفْعِلُ
اَللُّحُوْنُ - گران رو شدن اشتر -
اَللَّسْنُ - کسی را در زبان گرفتن -
اَلمَتْنُ - بر پشت زدن و همه روز رفتن
و پوست خایه گشتن اشکافتن تا بیرون آید یا رگهای بر وان کشیدن

اَلْمَشْنُ - بر شانه زدن -
اَلْمَجُوْنُ وَالْمَجَانَة - ناپاکی کردن -
اَلْمَخْنُ - گریستن وکشیدن دلو از چاه -
اَلْمُدُوْنُ - بجای مقام کردن -
اَلْمُرُوْنُ وَالْمَرَانَةُ - عادت کردن و
ایدی بعلی وَالْمُرُوْنُ - نرم شدن آمرن
روغن بہپاے انسش زدن از سودگی -
اَلْمَزْنُ - پر کردن مشک -
اَلْمَشْنُ - تازیانه زدن و پوست باز کردن
اَلْهُدُوْنُ وَالْهَدَانَةُ - بیارامیدن -

ومن المضاعف

اَلْجَبُّ - خادم کردن و غلبه کردن و کوهان بریدن
و خرما کشن دادن خرما -
اَلْحُبُّ وَالْحَبُّ وَالْحَبِيبُ - دوسیدن
اسپ دویدن وَالْحُبُّ بلند شدن گیاه
و با آشوب شدن دریا -
اَلذَّبُّ - واراندن و پژمردن نبات
و خواسیدن لب از تشنگی و تغیر بوی
اذا اصابه -
اَلذَّبَابُ التَّبُّ افزون کردن و تمام کردن
و جمع کردن و چتری کردن بر قومی و پدر ردن
و یفعل انعه فی ہذا -

اَلسَّبُّ - دشنام دادن و بریدن و طعنه زدن بسرانو
اَلشَّبُّ وَالشُّبُوْبُ وَالشَّبِيْبُ - برسکیزیدن
اسپ الغالب یفعل و یفعل -
اَلصَّبُّ - ریختن -
اَلضَّبُّ - دوشیدن اشتر
اَلطَّبُّ - مغز در مشک گرفتن -
اَلْعَبُّ - آب خوردن نپیدپ و دراز شدن نبات
اَلْعُبَابُ - موج زدن دریا -
اَلْكَبُّ - بروافگندن و پیمان کرده کردن
اَللَّبُّ - بر سینه زدن -
اَلْهَبَابُ - نشاط کردن شتر و در رفتن -
اَلْهَبُّ - از خواب بیدار شدن و کردن
ومنه قراة ابن من هبنا من مرقدنا فہی
لغة قلیلة و یجوز ان یحمل علے انہ اراد هبنا
فنا بعنی ایقظنا فحذف الحرف و وصل
الفعل بنفسه -
اَلْهُبُوْبُ وَالْهَبِيْبُ - جستن باد و هبّ
یفعل کذا کما تقول کاد یفعل کذا وفی الحدیث
فهبتون الیها اے یسعون -
اَلْبَتُّ - بریدن والغالب یفعل و یفعل -
اَلْحَتُّ - بشافتن حتک الورق من
الغصن والمنی من الثوب و نحو ذالک الحدیث
اُحتشم باسعد یعنی ردہم و تفرقہم من حتک الشی

وهو قشره وحکه —
اَلقَتُّ — سهم ناکوفتن عِثَّه عَثًّا اذا رده علیه
القول مرّة بعد مرّة وعثَّه بالمسألة اذا
الحّ علیه —
اَلغَتُّ — کسے را سر آب فرو بردن و پنهان
کردن خنده وغتّه بالامر ای کدّه وفی الحدیث
فغتّنی معناه فضغطنی وکانه عصرنا سع
غطّنی وفی حدیث آخر یغتّ فیه میزابان
ای یدفقان الماء فیه دفقًا متتابعًا ماخوذ
من غتّ الشارب الماء جرعًا بعد جرع
اَلفَتُّ — خرد مرد کردن المفعول فتیت وفتیتة ومفتوت
اَلقَتُّ — روغن سبا حین خوشبوی کردن
و سست دروردن و سخن چینی کردن —
اَللَّتُّ — تر کردن سویق و جز آن و بستن چیزی محکم
اَلمَتُّ — نزدیکی جستن بکسے برای چیزی بکشیدن
اَلمَتُّ — سخن نیکو راندن و فی الحدیث اتاکوا
بالمتاتین فقال رجل متات وهو ثت ای
متدارک والمت شکستن و منه الحدیث فتاکم
اللہ هتّا و تتا و فی حدیث آخر تهاونی الحجر
فی الطیرای فسمعا عنی میحها حتیت هو الصوت
اَلبَثُّ — پراگنده کردن و آشکارا کردن راز —
اَلجَثُّ — از بن بر کندن وجثّه ای قلعه
اَلحَثُّ والحثیث — برانگیختن برکار —
اَلعَثُّ — دیوک خوردن پشم را و فی الحدیث
فجار ابو بکر بالمرکلیه یغثه ای یجعبه —
اَلقَثُّ — جمع الشیء کلہ —
اَلمَثُّ — دست در چیزے مالیدن —
اَلنَّثُّ — آشکارا حدیث —
اَلثَّجُّ — شکافتن ریش و جز آن و نیزه زدن — ۸۰
اَلثَّجُّ — ریختن آب و خون —
اَلحَجُّ والحِجُّ — عن ابی بکر محمد بن السّری یقال قد
ابی الفسوی عن السلج حج کردن و اَحَجَّه
حجیت بر کسے غلبه کردن و حججت حجًّا فهو محجوج
اذا سبرت الشجة بالمیل للعلاج وفی الحدیث
فحججتها ای صرفتها عن جهتها —
اَلرَّجُّ — جنبانیدن —
اَلزَّجُّ — آهن بن نیزه بر کسے زدن —
اَلسَّجُّ — روان شدن لطافت کاه گل کردن دیوار —
اَلشَّجُّ — شکستن سر بفعل لفة فیه وقطع کردن بیابان
وقوت شراب با شکستن و شکافتن کشتی دریا را —
اَلفَجُّ — پای از هم باز نهادن و فَجَّ قوسه اذا رفع
وترها عن کبدها —
اَلمَجُّ — آب از دهن بینداختن و جز آن و چینه
دادن مرغ بچه را به منقار —
اَللَّجُّ — چیزے در زیر خاک کردن و فی
الحدیث وقست الارض من تحت الکعبة

ای وسعت و بسطت۔
الدَّحُّ ۔ دور کردن۔
الشَّحُّ والشُّحُّ ۔ ریخته شدن آب و اشک و باران و الشَّحُّ ریزانیدن آب بتازیانه زدن
الشَّحُّ بخیلی کردن و الماضی فَعَلَ و فَعِلَ و الغابر یَفْعُلُ و یَفْعِلُ۔
القَطُّ ۔ بپاشنه خراشیدن تن۔
النَّجُّ ۔ سپوختن کسی را بدست یا در کسی فگندن و خشم کردن۔
الفَجُّ ۔ کرکردن پای۔
الجَدُّ ۔ بپایان کشیدن و الغابر یَفْعِلُ لغة و جَدَّ فلان فی المال جَدًّا اذا کان ذا حظ فیه فهو جَدِیدٌ و مَجْدُودٌ و جَدٌّ و جَدِیٌّ۔
الحَدُّ ۔ کناره چیزی پدید کردن و حد براندن کسی و باز داشتن از کاری منه رجل محدود اذا کان ممنوعا من البخت و غیره و الحد سوگ داشتن زن بر مرده و الغابر یَفْعِلُ و یَفْعُلُ
الخَدُّ ۔ زمین کندن۔
الرَّدُّ و المَرَدُّ و الرِّدُّ و المَرْدُودُ و الرِّدَادُ و التَّرْدِیدُ و الرِّدَادَةُ بازگردانیدن یتعدی الی المفعول الثانی بمن و الرِّدُّ مصدر رَدَّ علیه الشیء اذا لم یقبله و کذلک اذا خطاه و رَدَّ الیه جوابا ای رجع و رَدَّهُ الی منزله ای صرفه و منه الحدیث ردیتک مردودة علیک المردودة المطلقة و رد الامانة و الباب یدل علی رجع الشیء۔
الشَّدُّ و الشِّدُّ ۔ سخت استوار کردن و دریافتن غلام فی حدیث الشعبی ما شدَّ علی خصم قط ای ما قامت علی خصم
الشَّدُّ ۔ سخت استوار کردن و الغابر یَفْعِلُ و یَفْعُلُ و حمله بردن و کار سخت و دو بیدن روز و برآمدن و تیز تند گردانیدن۔
الصَّدُّ ۔ بگردانیدن ہذا متعد الصد و الصُّدُودُ برگشتن و ہذا لازم الصدید بانگ کردن و یَفْعِلُ لغة۔
الضَّدُّ ۔ پر کردن۔
العَدُّ ۔ شمردن یقال عددته و عددت به و یقال عددتک مائة و عددت لک مائة۔
القَدُّ ۔ بریدن از بالا و درازا و پاپان بریدن و رجل مقدود ای حسن القد۔
الکَدُّ ۔ سخت رنجانیدن و اشارت کردن بانگشت۔
اللَّدُّ ۔ دارو بیک سو دهن فرو ریختن و الماضی لددت و خصم غلبه کردن در جدال۔
المَدُّ ۔ کشیدن یقال مددته و مددت به و مداد در دوات کردن و مدد قوم گشتن

وهو قشر ودملکه-

الغَتُّ- بهم فاکردن غتّه غتّا ازارده غلبه القول تترة بعد مرة وغته بالمسالة اذا الح علیه-

الغَتُّ- کسے راسر آب فرو بردن پنهان کردن خنده وغته بالامر ای کدّه وفی الحدیث یغتّنی سناه فغتّنی وکانه مصاسع غتّلنی وفی حدیث آخر یغت فیه میزابان ای یدفقان الماء فیه دفقا متتابعا ماخوذ من غتّ الشارب الماء جرعا بعد جرع

الفَتُّ- خرد مرد کردن المفعول فتیت وفتوت

القَتُّ- روغن ببا بمین خوشبوی کردن سست درودن وسخن چینی کردن-

اللَّتُّ- تر کردن سست و جز آن وبستن بچیزی محکم

المَتُّ- نزدیکی جستن بکسے بر ای سببی بکشیدن

الهَتُّ- سخن شکوراندن وفی الحدیث اکانوا یتهاتون فقال رجل هتّات وهتّت ای مهذار هذا وهتّ شکستن ومنه الحدیث فیهکم انهن هتّا هتّا وفی حدیث زمزم ابتغی الحجر فی البطحا ای شبها شئ یجمعها حثیثا وهتّ الصوت

اَلبَتُّ- بپراکنده کردن وانشکارا کردن راز

اَلجَتُّ- از بن بر کندن وجثّا ای قلع

الحَتُّ والحَثیثُ- برانگیختن بر کار

الحَتُّ- دیوک خوردن پشم را وفی الحدیث فجاء ابو بکر بالکلیة یقیته ای یجمعه-

الکَثُّ- جمع الشئ کله-

اَلمَثُّ- دست در چیزی مالیدن-

اَلنَّثُّ- آشکارا حدیث-

اَلبَجُّ- شگافتن ریش و جز آن ونیزه زدن-

اَلثَّجُّ- ریختن آب وخون-

اَلحَجُّ والحِجُّ- عن ابی بکر محمد بن السری اسناد ابی الفسوی عن السلح حج کردن و آهنگ بجهت بر کسے غلبه کردن وحجبت حجا فهو حجیج اذا سبرت الشجّه بالمیل للعلاج وفی الحدیث فحجبها ای صرفتها عن جهتها-

اَلدَّجُّ- جنبانیدن-

اَلزَّجُّ- آهن بن نیزه بر کسے زدن-

اَلسَّجُّ- روان شدن تا لطوکا هگل کردن دیوار-

اَلشَّجُّ- شکستن بفعل اللغة فیه قطع کردن بیابان وفرت شراب آب شکستن وشگافتن کشتی دریا را-

اَلفَجُّ- پای از هم باز نهادن وفج قوسه اذا رفع وترها عن کبدها-

اَلمَجُّ- آب از دهن بیندافتن و جز آن وسپید دادن مرغ بچه را منقار-

اَللَّجُّ- چیزی در زیر خاک کردن وفی الحدیث وخدّ الارض من تحت الکعبة

اى وسعت وبسطت ـ

النَّحُّ ـ دور كردن ـ

الشَّحُّ والشُّحُوحُ ـ ريخته شدن آب واشك وباران والشَّحُّ ريزانيدن آب بتازيانه زدن

الشَّحُّ بخيلى كردن والماضى فَعَلَ وفَعِلَ والغابر يَفْعُلُ ويَفْعَلُ ـ

الطَّحُّ ـ بپاشنه خراشيدن ـ

الفَخُّ ـ سپوختن كسى را بدست يا بكسى وكشى وخشم كرفتن ـ

الضَّخُّ ـ كر كردن ـ

الجَدُّ ـ بيداى كوشش كردن والغابر يفعل لغة وجَدَّ فلان فى المال جدًا اذا كان ذا حظ فيه فهو مجدود ومجدود وجد وجدى ـ

الحَدُّ ـ كناره چيزى پديد كردن وحد براندن بركسى وباز داشتن از كارى منه رجل محدود اذا كان ممنوعًا من البخت وغيره والحداد سوك داشتن زن برمرده والغابر يفعل ويفعل

الخَدُّ ـ زمين كندن ـ

الرَّدُّ والمَرَدُّ والرِّدَّةُ والمَرْدُودُ والتَّرْدَادُ والرِّدِّيْدَى والرَّادَّةُ بازگردانيدن يعدى الى المفعول الثانى بمن والرَّدُّ مصدر ردّ عليه الشئ اذا لم يقبله وكذا اذا خطاه ورد اليه جوابا اى رجع ورده الى

منزله اى صرفه ومنه الحديث اينك مردود تمليك المردودة المطلقة ورد الامانة والباب يدل على رجع الشئ ـ

السَّدُّ والسَّدَدُ ـ رخنه استوار كردن ودرياختن خلل فى حديث الشعبى ما سددت على خصم قط اى ما قطعت على خصم

الشَّدُّ ـ استوار بستن والغابر يفعل ويفعل وحمله بردن وكينه كشيدن وروز بر آمدن ونيرومند گردانيدن ـ

الصَّدُّ ـ بگردانيدن بازداشتن العقد والصُّدُودُ وحد گشتن وبر الازم العقد بانگ كردن ويفعل لغة ـ

الضَّدُّ ـ پر كردن ـ

العَدُّ ـ شمردن يقال عددته وعددت به ويقال عددتك مائة وعددت لك مائة ـ

القَدُّ ـ بريدن از بالا و ..... بيابان بريدن ورجل مقدود اى حسن القد

الكَدُّ ـ رنجيدن ورنجانيدن اشارت كردن بانگشت ـ

اللَّدُّ ـ دارو بيكسوى دهن فرو ريختن والماضى لده وخصم غلبه كردن در جدال ـ

المَدُّ ـ كشيدن يقال مددته ومددت ..... وماده در دوات كردن ومدد فرستادن

و افزون کردن آب افزون شدن آن در
ضلالت و واگذاشتن و شتر را مدد دادن
والمدید۔ نثر الدقیق علی الشراب الابل
الهدّ۔ شکستن بنا و شکسته کردن اندوه
و مصیبت خداوند را
البَتّ۔ غلبه کردن۔
الجُنّ والجَنّ۔ بریدن۔
الشذّ والشذوذ۔ تنها ماندن والغابر من بنا
یفعِل و یفعُل
الفلّ۔ پرهیز نهادن و کناره بریدن
المکّ۔ زود بریدن و بشتاب خواندن
الکثّ۔ جستن جسته از زمین جواز والغابر
یفعِل و یفعُل و دور شدن از شهر۔
الکنّ۔ بیمار شدن والغابر یفعُل و یفعِل
الحسّ۔ کشیدن و جفا کردن سخن بجا
کردن و حسّت الناقة اذا انتت علی مضربها
ثم جاوزته بایام لم تنتج والباب یفعُل علی
حد الشفیٔ و تحریم
الحرّ والحرارة والحرور۔ گرم شدن روز
و الماضی فعِل و فعَل والغابر یفعَل و یفعِل والحرور
باد یا دَرد گردیدن۔
الدّرّ۔ شیر و باران فرو گذاشتن الدّرّ
قللة فرقی فرود آمدن آن۔ الدّرة

نمک سوده یا آنچه بدان مانند و نرمی بر چیزی
پراگندن۔
الذّرّ و ذروه۔ بر آمدن آفتاب ماه و ستاره۔
الزرّ۔ سنده فالسبتن جامه بر کسی استوار کردن بدان
السّرّ۔ ناف کودک بریدن بر ناف خم زدن آن
سجل فی طرف الزند عود آخر قلبه فی قتله التقدح
یقال سرّ زندک عود آقیانه اسرّای اجوف
السّرور والمسرّة والسّرّة۔ شاد مانی کردن
الشّرّ۔ چیزی در آفتاب افکندن تا خشک شود
والشر والشرور والشرارة والشرّة
والشرة۔ بد شدن و الماضی فعَل و فعِل
و فعُل و هذا شاذ
الصّرّ۔ راست داشتن اسب گوش را و هذا
شنده بستن سر و پستان و عاقر
مصرورة ای مشقوقة۔
الضرّ والمضرّة والضرارة۔ گزند کردن
و یفعِل لغة فیه و منه قرأ الاعمش فلن یضیروا
الله شیئا بالکسر و هذه لغة شاذة لقیدها۔
الطرّ۔ تیز کردن سنان و بریدن و شکافتن کیسه۔
الطرور۔ رستن نبات و رسیدن سبلت
یقال طرّ شاربه و طرّ بالفتح ای و روانیدن آن
و فی الحدیث وقد طرت النجوم ای انارت
من طررت السنان ای جلوته و من رویه

بفتح الطاء ای را و طلعت من طرّ النبات وفي
حدیث عطاء اذا طررت مسجدک ای اذا
زینته و طلیته من قبح کالطریر الوجه ای جمیل -
العرّ - سرگین زمین و منه الحدیث من
تحلّی بغیر معروره و کسی را غمگین کردن و گناه آلودن
العرّة - سپیدن مرغ و عرّة ای آلاه و وباق
به و منه الحدیث ما عرّنا کلمه ای جارنا یک -
الغرار - چینه دادن مرغ بچه را بمنقار -
الغرور - بفریفتن یقال ما غرّک بی ای لم و اوثقت
بی و مثلی لم تخفات مثلی ای لم اجتر علیّ -
الفرّ و الفرار - دندان ستور نگریستن و الفرا
وانتر و صیدن از چیزی و یعدی بعن -
القرّ - آب سرد بکسی یا در جای ریختن
و قرار دادن حدیث در گوش مسمع -
القرّ - بالضم سرد گشتن روز -
الکرّ - واگردانیدن هذا متعد و الکرّ
و الکرور - واگردیدن هذا لازم -
المرّ - گذشتن بکسی و یعدی بالباء و بعلی -
المرّ و المرور و الممرّ - بشدن یقال مرّ
الابل بمرارا اذا اکلها ای تسلخ منه -
الهرّ - ربودن -
الهرّ - در و دن کشت و بریدن خرما و تیم
از گوسپند -

الطرّ - بریدن سر یا اندامی دیگر و رخنه
چوب افگندن -
الطرّ - پیچیدن سر دیوار نهادن و بهم زیاد و
الوقر - چیزی که در زمین یا در دیوار استوار کرده
و در رفیق سرهای نیکو کردن و دنبال سر پیچیده
الخ تیز زدن -
الفرّ - غلبه کردن قرار ابو عبیده و عرق الی الطلاق
مخففة و من هذا الا انه خففت الکلمه مخففه
القرار الثانیة او الاولی کما حکاه ابن عرفی
من قولهم ظللت ذاک فی ظللت اسفله
و تنگ شدن سوراخ پستان شتر -
الفرّ - از جای جستن -
الکزازة - الانقباض و الیبس کزّ کزّت
الشیء ای ضیقه و کزّ الرجل ای یقبض الید
الکزّ و الکزّ - استوار بستن -
المزّ - مکیدن -
الهزّ - جنبانیدن الهزیز و التشاط او رودن
حادی شتر را -
البزّ - بر هم راندن و خورد و مرد کردن بسپهت
و انچه بان ماند و سخن چینی کردن یقال البس
عقاربه ای ارسل نمائمه و افذاه و پراکنده
کردن اشتر و جدا کردن شتر و رمانیدن
و هذا فی الحدیث -

الحش - بیهوده زدن و دانسته وجیدن خبر
الحش - کشتن و سرد اثک الیلت حسنه بالقتل
و شانه کردن ستور و سوختن سر گیاه را
و گوشت در آتش افکندن و حس نصیبه خسّاً
جعله خسیسا -
الدس - پنهان کردن و پنهان فرستادن
و دس البعیر اذا طلی الهنا رفی مساعره و ارفاغه
الرش - میان دو تن صلح افکندن و تباه کردن
میان ایشان و جاه کندن و باد دانه پیشه
کردن و رش المیت ای قبره و فی الحدیث
آمین اهل الرش هم الذین یشیدون الکذب
و یبثّونه فی افواه الناس قد رش یرش -
الشش و النسس - شب گشتن برای
احتراز از دزدان و الشش تباه کردن
شتر و طعام سبک دادن کسی را -
الفش - عیب کردن یقال غش خطبته
الفش - از پی فراشدن و سخن چینی کردن
و تباه کردن شتر -
اللس - خوردن -
الشش - بیهوده دان و الماضی بهش و بشّ
و الغابر یبش و یبش بالفتح افصح و قد یطلق علی البرق
المباشرة تمرّیق الجارحة بالمطلوب -
الیش - خشک شدن و الغابر یبش و یبش و راندن

الهش - راندن -
د الجنش - شکستن و هو الاصل
و خشونت -
البث - اذا طحنته طحنا جلیلا و جاه پاک کردن -
الحش - افروختن آتش و گیاه درودن
و ستور را گیاه دادن و بر بستر نهادن -
الخش - در چیزی آمدن و بریش و علی شتر کردن
الرش - آب بزدن اندک باریک باریدن
الطش - باران نرم باریدن -
الغش - من قولک غش معروفة ای قلّه
الغش - خیانت کردن -
الفش - باد از مشک بیرون کردن و منه الحدیث
ان الشیطان یفش بین الیتیه ضعیفا و زدو دو دشتیت
الفش - الفش و فش القوم ای احیوا بعد هزال
المش - دست به چیزی درشت پاک کردن تا چربی زایل شود
النش - نرم دادن و آمیختن کالهما فی الحدیث
الهش - برگ از درخت فرو کردن برای گوسپند
و یفعل لغة فیه و منه قری و اهش بها علی غنمی
و الهش - موی از سر بردن خود بهره دادن
کسی را و نیک و بیدن و فی شعرابی طالب الجبان
قسط الاهش شعیرة ای لا ینقص -
الخصوص و الخصوصیة و الفتح افصح و الخصیصی
و الخاصة خاص کردن و الخصوصیة تکمیل الحیا

اى يكون صفة مصدر محذوف تقديره وشيا
خاصًّا بين الخصة والخصوصية —
الرَّصُّ — تنگ بر يكديگر آوردن واستوار
بر آوردن بنا ومنه قوله تعالى بنيان مرصوص
الفَصُّ — جدا كردن —
القَصُّ والقَصَصُ — از پے فرا شدن
و بر گفتن يقال قصّ عليه الخبر وقصّ قصه بر داشتن
و چيدن موی وقصصت الشعر قطعته و
اخذ قص الموت لنه فى اقصه —
النَّصُّ — نيك براندن و بر داشتن و
آشكارا كردن ونيك بر رسيدن از چيزى
المَصُّ — افشردن —
الحَضُّ — افژوليدن —
الرَّضُّ — خرد مرد كردن —
الغَضُّ — فرو خوابانيدن چشم وفرود آشتن
آواز وكم كردن قدر وغض الطرف واحتمال الاذى
والتركيب يدل على النقص —
الفَضُّ — شكستن يا پراگندگى پراگنده كردن
القَضُّ — سفتن وسوراخ كردن —
المَضُّ — بدرد آوردن جراحت الم شكستن
البَطُّ — شكافتن ريش —
الحَطُّ — از بالا بزير آوردن وفرود آمدن
وبالا رفتن وارزيدن چيزے كم كردن وجايى محطوطة

الخبز اى محدودة منقوشة وخطّ البيطري
التشحيط اذا اعتمد فى نزاعه —
الخَطُّ — نبشتن وخط كشيدن وفى الحديث
كان الله لو علما هو من الخطيط وهى ارض
لم يمطر بين ارضين ممطورتين —
الشَّطُّ والشُّطُوطُ — دور شدن والجائر
يشطّ ويشِطّ الشطط — ستم كردن —
العَطُّ — شق الثوب من غير بينونة العطّ
بريدن بدرازنا —
الغَطُّ — كسے را آب فرو بردن —
القَطُّ — سر قلم بريدن و بريدن سبعا —
اللَّطُّ — ملازم شدن بادرسانيدن وپرده
فروشتن حق كسے انكار كردن وپوشيدن
چيزے وفى الحديث ولطت بالحجاب
ولطت سترتها وقيل سترتها من
الطب الناقة بذنبها اى جعلته بين فخذيها
والباب يدل على الملازمة والمقاربة
المَطُّ — كشيدن —
النَّطُّ — چوب بسوال حكم كردن —
الكَظُّ — بستوه آوردن طعام شكم را وكظّنى هذا
الامر اى جهد لى من الكرب —
اللَّعُّ — سپوختن بكف —
الشَّعُّ — پيز انداختن شتر

الجَشّ - بسودن دانه و شنیدن خبر
الحَسّ - کشتن و سرما که بطلت حسه بالقتل
و نشاندن ستور و سوختن سر گیاه را
دگر پشت در آتش افکندن حسّ نصیبه حسًّا
جعله حسیسا -
الدَّسّ - پنهان کردن و پنهان فرستادن
و دس البعیر اذا طلی الهناء فی مساعره و ارفاغه
الرَّسّ - میان دو تن صلح افکندن و تباه کردن
میان ایشان و چاه کندن و باد دادن
کردن و رسّ المیت ای قبره و فی الحدیث
آمین اهل الرس هم الذین یبتدئون الکذب
و یوقعون فی افواه الناس قد رس یرس -
الطسّ و الطسس - بشب گشتن برای
احتراز از دزدان و الطسّ تنها چرا کردن
شتر و طعام سبک دادن کسی را -
الغسّ - عیب کردن یقال غسّ خطبته الخطیب
الفسّ - از پی فراشدن و سخن چینی کردن
و تنها چرا کردن شتر
القسّ - خوردن -
اللمس بسودن والماضی لمستُ و لمسْتُ
والغابر یلمِس و یلمُس بالفتح افصح و قد یطلق علی الید
المباشرة بطریق الجارحة بالمطلوب -
اللسّ خشک شدن والغابر یلِس و یلُس و راندن شتر

الهشّ - راندن -
ذ الجَشّ - شکستن و هو الاصل
و شکست -
البتّ اذا طحنته طحنا جلیلا و چاه پاک کردن -
الحَشّ - افروختن آتش و گیاه دروردن
ستور را گیاه دادن و بر بستر نهادن -
الخَشّ - در چیزی آمدن بیش ... شکر کردن
الرَّشّ - آب پزدن اندک باریک باریدن
الطَّشّ - باران نرم باریدن -
العَشّ - من قولک عش معروفه ای اقله
الغَشّ - خیانت کردن -
الفَشّ باد از مشک بیرون کردن و منه الحدیث
ان الشیطان یفش ... نفخ نفخا ضعیفا و زود و رشته
القَشّ القشّة و قشّ القوم ای احیوا بعد هزال
المَشّ دست بچیزی درشت مالیدن تا چربش برود و مشوه
النَّشّ نرم دادن و آمیختن کالمهاتا فی الحدیث
الهَشّ - برگ از درخت فروکردن برای گوسفند
و یفعل لغة فیه و منه قری و اهش بها علی غنمی
الحَصّ - موی از سر بردن خود بهره دادن
کسی را و نیک دیدن و فی شعر ابی طالب
قسط لا یحص شعیرة ای لا ینقص —
الخصوص و الخصوصیة والفتح افصح و الخصیصی
والخاصة خاص کردن والخصوصیة یکون ایضا

اي يكون صفة مصدر محذوف تقديره شيئا
خاصا بين الخفة والخصوصية —
الرص — تنگ بر یکدیگر آوردن و استوار
برآوردن بنا ومنه قوله تعالى بنيان مرصوص
الفص — جدا کردن —
القص والقصص — از پے فرا شدن
و بر گفتن يقال قص على الخبر يقص وقص بر داشتن
و چیدن موی و قصصت الشعر قطعته و
ناخن وقص الموت لغة في اقصه —
النقص — نیک براندن و بر داشتن و
آشکار کردن و نیک برسیدن از چیزی
المص — افشردن —
المض — افزودیدن —
الوقص — خرد خرد کردن —
الغض — فرو خوابانیدن چشم و فرو داشتن
آواز و کم کردن قیمت و غض الطرف احتمال المکروه
والترکیب یدل علی النقص —
الفض — شکستن یا پراگنده کردن
القض — سفتن و [illegible] کردن —
المض — بدرد آوردن جراحت الماض شکستن
البط — شکافتن ریش —
الحط — از بالا بزیر آوردن و فرو آمدن
و بالاکردن و از بها چیزی کم کردن و جایه محطوطة

المتن اي ممدودة مستوية وخط البعير في
الشرط ما اعتمد في ثباته —
الخط — نبشتن و خط کشیدن و في الحديث
خط الله نوءها وهو من الخطيطة وهي ارض
لم تمطر بين ارضين ممطورتين —
الشط والشطوط — دور شدن والفاجر
يشط ويشط الشطط — ستم کردن —
القط — شق الثوب من غير بينونة القط
بریدن بدرازنا —
الغط — کسے را آب فرو بردن —
القط — سر قلم زدن و بریدن پهنا —
اللط — لازم شدن بادر و ساینیدن و پرده
فرو هشتن و حق کسے انکار کردن و پوشیدن
چیزے و في الحديث ولطت بالاقبيل
[illegible]
الطت الناقة بذنبها اذا ادخلته بين فخذيها
والباب يدل على الملازمة والمقاربة
المط — کشیدن —
النط — جست و سوال تحکم کردن —
الاط — برآوردن [illegible]
والاطيط حنين من الكرب —
الدع — سپوختن بعنف —
الشع — پراگندن شتر —

اَلکَعُّ وَالکُعُوعُ - بددل شدن والغابر
یَکِعُّ ویَکَعُّ ویَکُعُّ وقال سیبویه الکَعُّ اجود
اَلمَعُّ - قی کردن -
(ن) اَلحَفُّ وَالحِفَافُ - موی برکندن زن از روی
وَالحَفُّ - گرد برگرد در گرفتن یعدی الی المفعول الثانی
(ن) بالباء وگرد چیزی در آمدن حَفَّتهم الحاجة اذا
کانوا محاویج وفی الحدیث من حفنا ای من مدحنا
والحفة الکرامة التامة وقیل من خدمنا -
اَلدَّفُّ وَالدَّفیفُ - الاجهاز علی الجریح
اَلرَّفُّ - مزیدن وبسیار خوردن وفلان
یرفنا ای یحوطنا وفی الحدیث او رفنا
ومعناه اطعمنا الضبا فاتبع حفنا لهنا لی لعلما
ومرانی فاذا افردوها قالوا امرانی -
اَلزَّفُّ وَالزِّفَافُ - عروس بخانه شوی فرستادن
اَلسَّفُّ - بافتن برگ خرما -
اَلسَّفُّ - نزار کردن دانه وبهین کردن
اَلصَّفُّ - رسته کردن وزین را صفه ساختن
وگوشت تنگ باز کردن تا بریان شود -
اَلصَّفُّ اَلجانبُ بالکتف کلمة تعال خذ ما حلف
کلمة خذ ما ارتفع لک والکف -
اَلقَفُّ - سیم میان انگشتان بدزدیدن
در وقت سره کردن -
اَلکَفُّ - باز ایستادن ونورد کردن جامه

ونابینا کردن -
اَلخُفُوقُ - نابینا شدن عن ابن الاعرابی
ودندان شتر باز گونه افتادن -
اَللَّفُّ - در پیچیدن وحق کسی را از وی باز داشتن
وقولهم جاءوا ومن لف لفهم ای ومن عد فیهم
اَلحَقُّ - درست کردن وسزاوار گردانیدن (ن)
ودرست بدانستن وکسی را بر حق بدانستن ووا
ابکردن نزدیک کسی شدن غلبه کردن کسی
بحق وحققت حذره اذا فعلت ما کان یحذر
وفی الحدیث ما حق امرء ای ما الحزم لامرء
وفی حدیث آخر والاحق ای ولاحظ فی الاسلام
لمن ترک الصلوة وفی حدیث آخر لیس للنساء
ان یحققن الطریق ای میانه -
اَلدَّقُّ - کوفتن -
اَلزَّقُّ - چینه کردن مرغ بچه را بمنقار -
اَلسَّقُّ - سرگین انداختن گنجشک -
اَلشَّقُّ - شگافتن ودریدن وتفریق کردن
جماعت وفی الحدیث من شق عصا المسلمین
وبین باز ماندن چشم -
وَالشُّقُّ وَالشُّقُوقُ - دندان شتر بر آمدن
وَالشَّقُّ وَالمَشَقَّةُ - دشوار آمدن و
دشوار نهادن بر کسی -
اَلفَقُّ - شگافتن وتیر سوی آسمان انداختن

وگوسپند کشتن از بهر فرزند روز هفتم و موی
وی باز کردن
العقوق والمعقة - نافرمان برداری کردن
کسی که حق او بر تو واجب باشد وفی الحدیث
فعقت له فرسه ای حملت والاجود اعقت
البت - گردن شکستن و انبوهی کردن -
الحك - خاریدن و خلیدن چیزی در دل -
الدك - کوفتن چیزی تا بزمین برابر گردد
و برانباشتن چاه و دکت الشمس اذ دکته
الحمی دکًّا ای کسرته الدك دست
بغل باگردن بستن و گناه بر گردن کسی کردن
و چیزی بر چیزی افگندن -
ورکت الشیء - ای رق وضعف -
السك - بشیزه بر در زدن و گوش از بن
برکندن و تنگ شدن غائط -
الشك - بگمان افتادن و لگیدن بنشتر
لگیدن فی سهل و بنیزه بهم بازدوختن -
الصك - زدن و چاک کردن و صككت
الباب ای اطبقته -
العك - باز داشتن و حدیث را دیگر باره
در خواستن و گرم شدن روز و بتازیانه زدن
و عكته الحمی ای لزمته و احمته -
الفك و الفکاك - بالفتح آزاد کردن

بند و الفك جدا از جای بیاوردن
و پای و ریختن شکستن و کر و باز بستن و
دار و در دهن کودک کردن و فك الشیخ
الکبر فكًّا ای فتح لحییه من الهرم والکبر
یدل علی الفرح و تقیح -
اللك - زدن -
المك - مکیدن -
الهك - رسیده شدن چاه و بشمشیر زدن
البك - تر کردن و پیچیدن ستم قولهم بك
الله بابن ای رزقه الله به ولد -
التل - ریختن و بر وی افگندن و فی
الحدیث فتله فی یده ای دفعه الیه -
الثل - خاک در چاه ریختن و ریختن سیم و
تباه کردن نظام کار و فرو افگندن خانه
والثل والثلل - هلاک کردن -
الجل - پشک چیدن - کالجلول -
و فرو گذاشتن خان و مان و با جای دیگر شدن
الحل - واگشادن و الحل و الحلول -
والحلل - فرود آمدن یقال حللت القوم
و حللت بهم بمعنی -
الخل - استوار کردن بخلال و خاص کردن
در خواندن و درویش شدن و زبان شتر بچه
شکافتن تا شیر نتواند خوردن و الخلل

اَلْکَعُّ وَالْکُعُوْعُ - بد دل شدن و العابر
یفعُل ویفعِل ویفعَل وقال سیبویه الکسر اجود
اَلمَعُّ - قی کردن -
اَلحَفُّ وَالحِفَافُ - موی برکندن زن از روی
وَالحُفُّ - گرد بر گردِ در گرفتن و بمعنی اللف والنشر
بالبار و گرد چیزی در آمدن و حفتهم الحاجة اذا
کانوا محاویج وفی الحدیث من حفنا ای من مدحنا
والحف الکرامة التامة وقیل من خدمنا -
اَلدَّفُّ وَالدَّفَافُ - الاجهاز علی الجریح
اَلرَّفُّ - مزیدن وبسیار خوردن وفلان
یرفنا - یحوطنا وفی الحدیث اذ رکنا
ومعناه اطعمنا ایضا فانتج حفنا انما لی الطعام
ومرانی فاذا افیدوها قالوا امرانی -
اَلزَّفُّ وَالزِّفَافُ - عروس بخانه شوی فرستادن
اَلسَّفُّ - بافتن برگ خرما -
اَلشَّفُّ - نزار کردن واندوهگین کردن
اَلصَّفُّ - رسته کردن وزین را صفه ساختن
وگوشت تنگ باز کردن تا بریان شود -
اَلضَّفُّ الحلب بالکف کلها یقال ضفها ضفا
کلها ای حلبها بتمامها لک والکف -
اَلطَّفُّ - سیم میان انگشتان بر بندیدن
در وقت سره کردن -
اَلکَفُّ - باز ایستادن ونورد کردن جامه

ونابینا کردن -
اَلکُفُوْفُ - نابینا شدن عن ابن الاعرابی
و دندان شتر باز گونه افتادن -
اَللَّفُّ - در پیچیدن وحق کسی را از وی باز داشتن
وقولهم جاء ومن لف لفهم ای ومن عدّ فیهم
اَلحَقُّ - درست کردن وسزاوار گردانیدن
و درست بدانستن کسی را بحق بایستی ورا
آمدن ونزدیک کسی شدن وغلبه کردن کسی را
بحق وحققت حذره اذا فعلت ما کان یحذر
وفی الحدیث ما حق امرء ای ما الحزم للامر
وفی حدیث آخر والحق ای والحظ فی الاسلام
لمن ترک الصلوٰة وفی حدیث آخر لیس للنساء
ان یحققن الطریق ای میان کنند -
اَلدَّقُّ - کوفتن -
اَلزَّقُّ - چینه کردن مرغ بچه را بمنقار -
اَلسَّقُّ - سرگین انداختن گنجشک -
اَلشَّقُّ - شگافتن وبریدن وتفریق کردن
جماعت وفی الحدیث من شق عصا المسلمین
وبین باز ماندن چشم -
وَالشَّقُّ وَالشُّقُوْقُ - دندان شتر بر آمدن
وَالشَّقُّ وَالمَشَقَّةُ - دشوار آمدن و
دشوار نهادن بر کسی -
اَلعَقُّ - شگافتن وتیر سوی آسمان انداختن

وگوسپند کشتن از بهر فرزند در هفتم و موی
وی باز کردن
العقوق والمعقة - نافرمان برداری کردن
کسی که حق وی بر تو واجب باشد و فی الحدیث
فعقت له فرسه ای حملت والاجود اعقت
البک - گردن شکستن و انبوهی کردن -
الحک - خاریدن و خلیدن چیزی در دل
الدک - کوفتن چیزی تا بزمین برابر گردد
و برانباشتن چاه و دک الجبل فدکته
الحمی دکا ای کسرته کسرا الرک سست
بیل باکردن بستن گناه بر گردن کسی کردن
و چیزی بر چیزی افگندن -
و رک الشئ - ای رق و ضعف -
السک - پشیزه بر در زدن و گوش از بن
بر کندن و تنگ شدن غائط -
الشک - بگمان افتادن و لنگیدن شتر
لنگیدنی سهل و بتیزه بهم باز دوختن -
الصک - زدن و چک کردن و صککت
الباب ای اطبقته -
العک - باز داشتن و حدیث را دیگر باره
در خواستن و گرم شدن روز و بتازیانه زدن
و عکته الحمی ای لزمته واحمته -
الفک والفکاک - بالفتح آزاد کردن

بنده و الفک - بیدا زجای بیاوردن
و پای و ربنجن شکستن و بر بستن و
دار و در دهن کودک کردن و فک الشیخ
الکبیر فکا ای فتح لحییه من الهرم و الکبر
یدل علی الفراج و تفتح -
ل
اللک - زدن -
المک - مکیدن -
الهک - ریسیده شدن چاه و بشمشیر زدن
م
البل - تر کردن و پیوستن رحم و قولهم بلک
الله بابن ای رزقک الله یدعو له -
التل - ریختن و بر وی افگندن و فی
الحدیث فتله فی یده ای دفعه الیه -
الثل - خاک در چاه ریختن و ریختن سیم و
تباه کردن نظام کار و فرو افگندن خانه
والثل والثلل - هلاک کردن -
الجل - پشک چیدن - الجلول -
فرو گذاشتن خانمان و بجای دیگر شدن
الحل - واکشادن و الحل والحلول -
والمحل - فرود آمدن یقال حللت الی القوم
و حللت بهم بمعنی -
الخل - استوار کردن بخلال و خاص کردن
در خواندن و درویش شدن و نبات شیرین
تنگ افتادن با شیر نتواند خوردن و الخل

والمُلُول - نزار شدن -
اَلدَّلالَةُ وَالدِّلالَةُ - ره نموده اے علی
وَالدُّلُولَةُ - راه نمودن -
اَلسَّلُّ - بر کشیدن شمشیر وجز آن -
اَلشَّلُّ وَالشَّلَلُ - بر اندن شلّ الثوب اذا خاطه
خیاطة متباعدة خفیفة فنشّهم القتالة اے
اصابتهم الاصیبة -
اَلطَّلُّ - باطل شدن خون عن ابی عبیدة
والکسائی وباطل کردن آن وطُلّت الارض
فهی مطلولة اے اصابها الطلّ والطّلّت
السّما رطلاً فهی طلّة وفی الحدیث انتشارت
تطلّها طلّ غریبة اذا اسلکه وقیل تسعی فبطلان
حقها اخذ من الدم المطلول -
العَلُّ - دیگر بار شراب دادن وخوردن للغائر
یفعل ویفعل و پیاپے زدن -
اَلعِلَّة - بیمار شدن علّ المریض فهو علیل
اے معلول -
الغَلُّ - دست واکردن بستن ودر آوردن
شی ودر آمدن در رفتن آب میان درختان
الغلل تشنه شدن والماضی غُلّ الغلول
والغِلّ چیزے از غنیمت بدزدیدن -
الغَلَلُ بهزمیت ودر خنه کردن -
الملُّ خمیر در زیر آتش کردن و جامه

یک بار زر کردن و شتافتن -
٩ اَلحَمُّ - گرد کردن چیزے و اصلاح آوردن
الجموم - بسیار شدن مال وجز آن و گرد آمدن
آب بسیار آن کشیدن الجَمّ والجمام آسوده شدن
ستور والماضی منه فعل بفعل وفعل والغابرین
الجموم والجمام یفعل ویفعل - الجَمّ پر کردن
پیمانه وجمّم قد وعم فلان جمومًا ای نادمان
الحَمّ - گداختن دنبه وقصد کردن کسے کم کردن
آب قضا کردن والماضی من هذا فعل وحمّ الرجل
من الحمّی -
الخَمّ - پاک کردن چاه ومنه قلب مخموم
ای نقی وهو فی الحدیث وناروفتن خانه
الذّمّ - ملامت کردن بهر بدیئے که بود والذمیم
الاحمر والمتلی شحمًا ایضًا -
الذّمّ نکوهیدن -
الرَّمّ والمرمّة - صلاح آوردن فعل
والغابر یفعل ویفعل والرّمّة - خوردن گیاه
فی الحدیث -
الزّمّ - مهار کردن شتر ونعلین تکبیر کردن
و فراپیش شدن یقال اخذ الذئب سخلة
فذهب بها زامًا ای رافعًا -
السَّمّ - زهر دادن و زهر در طعام کردن و
تنگ کردن میان قوم وسر شیشه وجز آن

استوار کردن و قصد کردن و غور کاری

سلوم کردن و شمت النعمة ای خبثت و سم

یوسنا من الشموم و السموم یادیا باد سموم گردیدن

الشم و الشیم و التشمام - انبوییدن

والغابر یفعل و یفعل -

الصم - سرشیشه استوار کردن و بینک

و عصا زدن و صم صداه ای اهلک -

الصم - فاهم آوردن -

الطم - سوی بریدن و انباشتن و یفعل لغة

من هذا و کل شیء کثر حتی علا و غلب فیل طم

الطموم - سوی مرغول کردن -

العموم - همه را فرا رسیدن العمومة

عم گشتن -

الغم - واپوشیدن و غمگین گردانیدن و غمامه بر بستر

چهارپای تا پوشیده شدن او و المصدر منها

الغمی و الغمی ایضا و الماضی غم الهلال و

پوشیده شدن خبر و الماضی فعل و فعل

و غم یومنا اذا کان یاخذ بالنفس من شدة

الحر فهو یوم غم و لیلة غم ایضا مصدر وصف

به کار شوره

القم - وا روفتن خانه و خوردن همه گوسپند

الکم - نهفتن و سر چیزی نهادن و کمت

النخل ای اخرجت اکمامها -

اللم - گرد کردن و اصلاح آوردن و رجل

ملموم به لمم ای جنون -

النم و النمیم و النمیمة - سخن چینی کردن

والغابر یفعل و یفعل -

الهم - خواستن و قصد کردن و بیدیا با لیاد

و گداز انیدن و خوابانیدن کودک بنوازیدن

وانده گین کردن -

ن الجنون و الجنان - در آمدن شب بیکی

بعلی و هو الاختیار و نفسه ایضا -

الجن - دفن کردن ماضیها جن بالفتح -

الجنة و الجنون - دیوانه شدن و الجنون

بینک بالیدن گیاه و بسیار بانگ کردن مگس

والماضی من هذا الثلثة جن بالضم الجن

برگشتن پیه سپس -

الشن - دندان شکستن و زره بخویشتن

فرو گذاشتن تیز کردن و ریختن آب بر فرق بیک

پراگندن و بینک راندن شتر و از جای

بگردانیدن و نهادی نهادن و منه الحدیث

سن لکم معاذ و صورت کردن و سن الماء

فهو مسنون ای تغیر و منه الحمأ المسنون و المسنون

الاملس فی قول الشاعر فی مرمر مسنون و

رجل مسنون الوجه اذا کان فی وجهه الطول

الشن - ریختن بعنف و غارت کردن -

الظن - گمان بردن ومتهم کردن وقد یوضع
موضع العلم -
العن - باز داشتن اسپ بعنان عننت الکتاب
کذا ای عرضته له صرفته الیه العنن
والعنون - فراپیش آمدن والغابر بفعل وفیعل
الکن - راندن کننت الشیء والکننة فی الکن
وفی النفس الباب یدل علی ستر او حنون -
المن - نعمت دادن ویعدی بعلی وبریدن
وقوت بیاد دادن والمن والمنة منت
برنهادن ویعدی بعلی وفی الحدیث ما احد
امن علینا من ابن ابی قحافة ای اجود بذات یده

ومن الاجوف

التوب والتوبة والمتاب والمتوبة -
بازگشتن از گناه والتوبة - توبه دادن و
یعدی بعلی لانها فی معنی التفضل قال الله
ثم تاب علیهم لیتوبوا -
الثوب - گرد آمدن آب در حوض وپر شدن
مردم در جای - الثوب والمثاب -
والمثابة والثوبان - بازگشتن
الجوب - بریدن وسوراخ کردن وقطع کردن
الحوب والحوب والحوبة والحاب
والحیابة - گناه کردن والغابر یحوب ویحیب
الخوب - درویش شدن -

الذوب والذوبان - گداخته شدن و
واجب شدن حق والذوب - سخت شدن
گرمای آفتاب -
الروب - ماست شدن وراب الرجل اذا اختلط عقله
الشوب والشوب - آمیختن ومنه قرار
شیبان النحوی لشوبا من حمیم بالضم والفتح
مشوب ومار مشیب ایضا -
الصیبوبة - راست شدن تیر
الصوب - از بالا در نشیب آمدن باران
القوب - شگافتن ویستعمل فی البیضة وکوی
وگرد زمین فرو بردن -
النوب والمناب - بجای کسی ایستادن
(۲) والنوب - کسی را کاری رسیدن -
الحوت والحوت والحوتان - پرواز کردن مرغ گرد چیزی
(۱) الخوت - فرود آمدن مرغ بر صید خویش و
وعده خلاف کردن وپیدا دیر آمدن -
الصوت - بانگ کردن -
الفوت - از دست بشدن -
القوت والقیاتة - طعام علف دادن
اللوت - باز داشتن وبگردانیدن -
الموت والمیتة والممات والمفات
بالضم والفتح مردن وفعل یفعل لغة فیه
لغة ثالثة وهی فعل یفعل وهذه شاذة حکی

سبیه ارض مميثة علیها وقیاسه مموث علیها
البوث - وا پژوهیدن -
التوث - سرگین افگندن ستور -
اللوث - عامه در سر بستن و آلوده کردن
و بنا دیا ست دادن ولاث الرجل ای دار
والنعت لاث ولائث ومنه الحدیث لاث
به الناس ای احاطوا به وفی حدیث آخر فلا
لوثا فی کلامه ای تکلم بکلام مطوی غیر مشروح
والترکیب یدل علی الالتواء والاسترخاء
الموث والموثان - اندر آب اغشتن -
باجتهم البائجة - ای اصابتهم البلیة
الحوج - حاجتمند شدن و بیشی یالی -
الرواج - روان شدن آخریان -
الضوج - پیچیدن تیر از نشانه -
العوج - ایستادن بجای و یعدی بالباء
وا ایستادن والعوج والمعاج - عطف
راس البعیر بالزمام
الغوج - بدر آوردن -
الموج - کوهه زدن آب بهم در شدن مردمان
البوح والبوح والبواح - پیدا آمدن کار
و یعدی بالباء -
الجوح - از بن برکندن چیزی و منه الجائحة
الدوح - السیر العنیف ذاحت الشجرة تدوح

عظمت فهی ذائحة وذوائح -
الروح والروحان - جنبیدن باد
الرواح - شبانگاه کردن و رفتن را وقت
ویقال رحت القوم والیهم -
الفوح - شکافتن -
الفوح والفوحان والفوح - بوی خوش پیدا آمدن
اللوح - تابیدن و رنگ بگردانیدن و پیدا آمدن
ستاره واللوح واللواح - تشنه شدن -
النوح والنیاح - نوحه کردن و منه النیاحة
البوح - بماندن و سست شدن گرما و آتش
و خشم و تپ
الثوخ - پای فرو ماندن آن چیزی نرم فرو شدن
بالتاسی والتار -
الخوخ - کندن سیل کناره رود را -
الدوخ - خوار شدن و یفعل فیه لغة و دوخ
البلاد ای قهرها واستولی علی اهلها
الشوخ والشوخ الاصمعی وابو عبید وفاحت
منه ریح طیبة ای تضوعت تفوح فوحا و
فیحا ایضا وقال ابو زید فاحت الریح
تفوح اذا کان لها صوت قال فاما الفوح
بالجاء فمن الریح تجدها لا من الصوت
الجود - سخاوت کردن و گرسنه شدن -
الجود - نیک باریدن باران - الجودة

نیک رو شدن اسپ۔
الجَوْدَةُ والجُوْدَةُ۔ ایضا نیک شدن الجُوْدُ
تشنه شدن والماضی منه جِیدَ الجُؤُوْدُ

جان بدادن۔
الذَّوْدُ والذِّیادَةُ۔ راندن۔
الرَّوْدُ والرِّیادُ۔ جستن آب و گیاه و آمد و شد
کردن الرَّوَدان۔ زن بسرای همسایگان

بسیار شدن۔
السِّیادَةُ والسُّؤْدُدُ والسَّیْدُوْدَةُ
مهتر شدن و مهتر و غلبه کردن بسیاری و بهتری
العَوْدُ والعَوْدَةُ والمَعادُ۔ بازگشتن۔
العِیادَةُ۔ بیمار پرسیدن و محکی رجل مَعُوْدٌ
من مرضه وعاد الرجل کذا ای اعتاده
وفی الحدیث عاد لها ای صار وفی حدیث
آخر ویعود قطرانا واعدت فتانا۔
العَوْدُ۔ بمردن وقیل لغة۔
القَوْدُ والقِیادَةُ والمَقادَةُ والقَیْدُوْدَةُ
کشیدن و محکی فرس مَقُوْدٌ واجاز ابو عباس
اتمام المفعول من الواو فی هذا الباب کله
والقیاس والسماع بابانه۔
الهَوْدُ والهِیادَةُ۔ توبه کردن و جهود شدن
الخَوْذُ۔ السَّوْقُ السَّرِیعُ العَوْذُ والعِیاذُ
والمَعاذُ والمَعاذَةُ واللَّوْذُ واللِّیاذُ۔

پناه بردن بکسے۔
البَوْرُ۔ آزمودن و مصدر بُرْتُ النَّاقَةَ
علی الفحل ویقال ایضا هو ان تعرضها
علی الفحل لتنظر القح هی ام لا لانها اذا کانت
لاقحا بالت فی وجه الفحل ویقال ایضا بار الفحل
الناقة اذا اشمها لیعرف لقاحها من حیالها
البَوارُ۔ هلاک شدن و کاسد شدن۔
الثَّوْرُ والثَّوَرانُ۔ انگیخته شدن گرد و فتنه
و خشم و جوشیدن و دمیدن سرخی و خاستن
سوے کسے از بهر زخم۔
الجَوْرُ۔ از راه بگشتن و بیدادی و ستم کردن
و یعدی بعلی۔
الحَوْرُ والحُؤُوْرُ والمَحُوْرُ۔ بازگشتن والحَوْرُ
بانگ کردن ... عن الزجاج و کاسته شدن
الخُؤُوْرَةُ والخَوْرُ۔ سست شدن الخُوارُ۔
بانگ کردن و خوار و قرأ الخوار بالجوار الطعنه
الدَّوْرُ والدَّوَرانُ۔ بگشتن و دیر بالرجل
من دوار الراس۔
الزَّوْرُ والمَزارُ والزِّیارَةُ والزُّوارَةُ۔
بالضم زیارت کردن۔
السُّؤُوْرُ۔ مصدر سار الیه الاسد وغیره
ای وثب وغیره السَّوْرُ۔ بدیوار بر شدن

الشَّوَرُ - انگبین گرفتن و عرضه کردن ستور
بر خریدار و نیکو فربه شدن اسپ -
الصَّوْرُ - مصدر قولک لا الصوریه ای لا اقربه -
العَوَرُ - یک چشم شدن وعاره یعوره
و یعاوره ای خذه و ذهب به -
الغَوْرُ - نفع رسانیدن و دیت دادن و
خوار باز آوردن والغابر من الجمیع یفعل و
یفعل و سوز مینی کو بکو فرو باشد فرو رفتن
الغَوْرُ والغُؤُورُ - آب را زمین فرو خوردن
چشم بکو فرو شدن و فعل یفعل لغة فی هذا -
الغِیارُ - فرو شدن آفتاب و انچه بدان ماند
الفَوْرُ والفَوَران - جوشیدن دیگ
و خشم و آب چشمه و نحوه -
الکَوْرُ - عمامه در سر بستن -
المَوْرُ - گردیدن و رفتن خون -
النَّوْرُ - روشن شدن النَّوْر والنِّوار
رمانیدن لنوار خرج علی الصحة وقیاسه
النیار لانه مصدر فعل النور والنوار رمانیدن
الهَوْرُ والهُؤُورُ - بهیده شدن النعت
هار و هار و تهوّر بالشیء ستعار ای اتهمه
الجَوْزُ والمجاز والجُؤُوزُ - گذشتن والجواز
روا بودن الحَوْزُ - نرم راندن ستور -
الحَوْزُ والحیازة - گرد کردن -

الذَّوْقُ و مذاقا آزمودن -
القُوُوشُ - خائیدن -
الفَوْزُ المفاز والفَوْزُ - پیروزی یافتن
و یعدی بالباء و هلاک شدن -
س
البَوْسُ - بوس دادن -
الحَوْسُ - در سرای گشتن برای غارت
الجَوَسان - بشب گشتن -
الحَوْسُ والذئب یحوس الغنم ای یتخللها
و یفرقها و فی الحدیث فحاسوا العدو ضربا
ای بالغوا النکایة فیهم و التركیب یدل
علی مخالطة الشیء و وطئه
الخَوْسُ - خیانه کردن یتعدی بالباء و الثانی یفعل و یفعل
الدَّوْسُ والدیاس والدیاسة - خرمن کوفتن
والدَّوْسُ - روشن کردن شمشیر و جز آن بیای
تخستن منه المداس -
السِّیاسة - نگاه داشتن -
الطَّوْسُ - پوشانیدن -
العَوْسُ والعَوَسان والعَوْسُ والعِیاسة
سیاسة المال -
القَوْسُ - القیاس والقَیْس -
الکَوْسُ - بیفگندن کسی رفتن شتر و جای کردن
بر سه پای و سر زیر پای کردن -
النَّوْسُ - جنبیدن و راندن اشتر -

اَلهَوْش - کوفتن و بشب گشتن بنا کاه درون بستم و بند
اَلحَوْش - گرد کردن صید بر صیاد تا بگیرد و
گرد کردن چیزی و راندن آن -
اَلغَوْش - بیتیگاه زدن -
اَلنَّوْش - فراگرفتن و فی الحدیث فانشت به التلفت
اَلهَوْش - سخت جنبانیدن -
اَلبَوْص - درگذشتن و پیش شدن فی الحدیث
فباص منها استتر و تغیب -
اَلخَوْص والخیاصة - دوختن -
اَلشَّوْص - شستن و پاک کردن -
اَلنَّوْص والنیاصة - باب فروشدن بیاب
بقی ناقص علی الامری علمه فالهاجم علی الشی الصر
اَلهَوْص - نشستن -
اَلنَّوْص والمناص - بگریختن -
اَلعَوْض - عوض کردن -
اَلخَوْض والخیاض - در آب شدن والخوض
شراب شوریدن و درکاری شروع کردن و
خاضه بالسیف ای حرکه بیفتد فی المضروب
اَلرِّیاضة والرِّیاض - رام کردن ستور -
اَلعَوْض - بدل دادن و بدل شدن -
اَلنَّوْض - الذهاب فی البلاد -
اَلحَوْط والحیطة والحیاطة - نگاه داشتن
و یقال حاطهم قصاهم و قصاهم ای کان معهم

فی قاصیتهم -
۴۹ اَلسَّوْط - بتازیانه زدن و آمیختن -
اَلغیاطة والغوط والغوط ناز اشند
شتر گوسفند و غلا فی الشی یغوط غوطا و یغیط غیطا
و قیل فیه قلبت الواو اصح کقولهم تغوط -
اَللَّوْط - با دوسیدن دوستی بدل حوض را
گل کردن اَللُّوَاطة - سعروفه -
اَلنَّوْط والنیاط - چیزی بجای در آویختن
و نیط الرجل ای اصابته نوطة و هی ورم فی الصدر
فی الحدیث اهل النار کل جواظ قیل للکثیر
اللحم المختال فی مشیته و قد جاظ یجوظ جوظا
و جوظانا و قیل الجموع المنوع و قیل القصیر
البطین کل قد قیل الفوظ و الفوظ مردن
۵۰ اَلبَوْع - بباع پیمودن کام فراخ نهادن شتر و اسپ
۵۱ اَلتَّوْع - سپیدی رفتن السمن او اللبا اذا
کسرته بقطعه خبز ترفعه به -
اَلجَوْع والمجاعة - گرسنه شدن -
اَلرَّوْع - ترسانیدن و شگفتی آوردن
نیکوئی چیزی مردم را -
اَلزَّوْع - مهار اشتر جنبانیدن تا شتاب برود
اَلشَّوْع - گذاشته شدن اشتر -
۵۲ اَلصَّوْع - پراگنده کردن -
اَلضَّوْع - بوی خوش دمیدن و جنبیدن و بانگ کردن

الطَّوعُ- فرمان برداری کردن و یُقال
لغة عن ابن السکیت یقال طاع له المرتع ای اتسع
القَوعُ والقِیاعُ- گشنی کردن کاع الکلب
فی الرمل ای مشی علی کوعه وذلک اذا اشتد الحر
اللَّوعُ- اندوه و مصیبت عشق در دل افروختن
النَّوعُ- قیل هو اتباع الجوع یقال هو جائع
نائع وقیل العطش النَّوعُ جنبیدن شاخ درخت
الهَواعُ والهَیُوعُ- قی کردن-
البَوعُ- هیجان الدم-
الرَّوغُ والرَّوَغانُ- روباه بازی کردن
وفی المثل کلکم اروغ من ثعلب والرَّوغُ
پنهان سوی چیزی شدن-
السَّوغُ- روا بودن و بگلو فرو گذاشتن
طعام و شراب بآسانی بگلو فرو شدن آن-
الصَّوغُ- زرگری کردن آفریدن ربما قالوا
فلان یصوغ الکذب وهو استعارة وفی
الحدیث کذبة کذبها الصوّاغون-
الجَوفُ- جراحت کردن که اندرون رسد-
الخَوفُ- غالب کردن کسی را بترسانیدن-
الدَّوفُ- سودن و بوئیدن مسافت
الطریق من هذا هلاک شدن-
الشَّوفُ- بزدائیدن و بیاراستن الماضی
من هذا شیف علی مالم یسمّ فاعله-

الصَّوفُ- کژ شدن تیر از نشانه وصاف
عنّی شرّ فلان ای عدل والصَّوفُ
والصُّؤوفُ بسیار پشم شدن گوسپند پس
از اندک والنعت صائف وصوافة کالانثی
والاسم اصوف وفعل یفعل لغة فیه-
الطَّوفُ والطَّوافُ والطَّوَفانُ والتَّطواف
گرد بر آمدن والطَّوفُ- بقضای حاجت شدن
القَوفُ- از پی کسی فرا شدن-
النَّوفُ- دراز و بلند شدن-
۹ البَوقُ والبُؤوقُ- مصدر باقتهم البائقة
ای اصابتهم الداهیة-
التَّوقُ والتَّوَقانُ- آرزو خواستن-
الحَوقُ- خانه روفتن-
الدَّوقُ والدُّؤوقُ والدَّواقة احمق شدن
الذَّوقُ والذَّواقُ والمَذاقُ والمَذاقة
چشیدن والذُّؤوقُ- آزمودن-
الرَّوقُ- نیک آمدن و صافی شدن شراب
السَّوقُ والسِّیاقُ والمَساقُ- راندن
السِّیاقُ- جان کندن السَّوقُ- برسانیدن
سُقتُ الی امرأتی صداقها-
الشَّوقُ- آرزومند گردانیدن-
الطَّوقُ- الطاقة-
العَوقُ- باز داشتن-

الفوق - درگذشتن از کسے در فضل وفوق شکستن الفواق - هکک بر کسی افتادن -
الفؤوق - جان کندن -
الموق - ارزان شدن اخریان الموق
الموق والموؤق - احمق شدن -
البوک - گشنی کردن خر وفربه شدن شتر وشوریدن الماریقال باک القنی یبوکها بوکا یعنی جمع قناة الماء ومنه الحدیث انهم باتوا یبوکون حسی تبوک بقدح فلذلک سمیت تبوک ای یحرکونه لیخرج منه الماء فی الحدیث ثم یبوکها من راحتیه اسے یدور البندقة -
الحوک والحیاکة - بافتن -
الدوک والمداک - سودن بات القوم یدوکون دوکا اے باتوا فی اختلاط ودوار -
الشوک - خاردرتن شدن وخاردرتن کسے کردن -
اللوک - خائیدن -
الهول - بول کردن -
الجول والجولان والتجوال - گشتن جلت من هذا ای اخترته منه -
الحول والحولان - سال برگشتن والحول والحوال - از جای بجای شدن والحول

جدائی افگندن ویکسال شدن وگشتن گونه آدمی از حال خویش وکمان جنبیدن وکذلک کل متحرک فی دور الحول - از عهد گشتن وبرپشت ستور جستن وحالت الناقة حیالا اذا ضربها الفحل فلم تحمل وکذلک النخل
۱۸ الخول - نیکو تعهد کردن لیدی لعلی فی الحدیث لا اخول علیک ای التکبر والخول التکبر -
الدولة - دولت دادن ودالت الایام ای دارت ودال الثوب ای بلی -
الزوال والزویل والزوال - گشتن -
الشول - برداشتن بر وشتر دنبال را وبیعدی بالباء وبرداشته شدن دنبال آن وحالی برآمدن یک کفه ترازو -
الصول والصولة والمصال - حمله کردن وصیل له کذا ای اتیح له -
الطول - دراز شدن الطول برازی وبفضل غلبه کردن بر کسے فضل کردن ویعدی بعلی
العول - میل کردن وجور کردن وغلبه کردن والماضی من هذا اعیل منه قولهم عیل صبری وبزرگ شدن کار وبسیار عیال شدن وهذا عن الکسائی والجیل اعال والعول عول الفریضة وقد عالت ای ارتفعت وهو ان تزید سهاما فیدخل النقصان علی اهل الفرائض

وقیل هو ماخوذ من العول الذی هو المیل
العیالة والعول والعوول - کسے را
در عیال خویش داشتن -
الغول - ہلاک کردن ناگاه فراگرفتن -
القول والقولة والقیل والقال و
المقال والتقوال - گفتن والقول قد
یراد به النطق والکلام کقول الراجز امتلا
الحوض وقال قطنی مهلا رویدا قد ملات
بطنی وفی القرآن انما یقول له کن فیکون
ای یکونه فیکون وهذا مذهب جماعة من النحویین
وفی حدیث تعطف بالعز وقال به ای احب
بالعز وغلب به وفی حدیث آخر وان قال
لغیره ای حکم وامضاه من القیل وهو
الملک ینفذ قوله وحکمه وفی الحدیث القوال
هرا اسأله بالظنة وفی حدیث آخر البر
تقولون بهن ای تظنون وتردن -
الاول والاوول - بسیار مال شدن
والغابر یفعل ویفعل -
النول - عطا دادن یقال نلت له بالعطیة
ونلته العطیة ومنه ما نولک ان تفعل کذا
ای ما ینبغی لک وتخصصا ای ینبغی لی ان
ما تعطینا من نوالک فی الحدیث وقال
التنویل بدین جان التقبیل ومنه الحدیث

الحسن یا نال لهم ان یفقهوا ای الم یان لهم
الهول - ترسانیدن -
٩ الحوم والحومان - گرد چیزی گردیدن
الدوم والدوام والدیمومة - همیشه بودن
والغابر یفعل ویفعل وفعل یفعل لغة هی
شاذة ودام الشیء ای سکن ومنه الحدیث
فی الماء الدائم ای الساکن -
الروم والمرام - جستن هر دو ما الروم فی الحرکة
فصوت ضعیف لانک ترومها الحرکة ولا تتمها
السوم - زود بگذشتن وچرا کردن خوار
وبیخ جنبانیدن وبها کردن -
الصوم والصیام - روزه داشتن -
والصوم - سرزنیه ریدن خشک کردن
شترمرغ وآرامیدن باد وایستادن ستور
بی علف ومرد بیکار -
العوم - شنا کردن در آب -
القیام - برخاستن وافزودن آب و رواشدن
بازار وکساد شدن آن وایستادن ستور
از ماندگی وبسر بردن کار ویدی بالبناء
ومنه فی الحدیث ان لا اخر الا قائما ای
متمسکا بدینی وقیل لا اتیقا علی الاسلام
الکوم - گشنی کردن اسب -
اللوم واللومة واللوماء واللومی والملام والملامة

کمو سیدن والنعت ملوم وجابر لمیم ایضًا
یسم الرجل فهو مسموم وبها البرسام
النَّوْهُ - غلبه کردن کسے را بجواب
البَوْنُ - افزون آمدن از کسے در فضل
والبُوْنُ - البُعد
الخَوْنُ والخِیانة والمخانة والخائنة
خیانت کردن ویتعدی الی المفعولین بنفسه
الدَّوْنُ - خسیس شدن عن بعضهم
الزَّوْنُ - آراستن
الصَّوْنُ والصِّیان والصِّیانة - نگاه داشتن
والمفعول مصون ومصوون ولا یقال مصان
وصان الفرس اذا قام علی طرف حافره من وراء حفی
العَوْنُ والعُوُوْنُ - کدبانو شدن
الکَوْنُ - پیدائی کردن ویتعدی بعلی الاکثر
والکینونة - بودن واصل کینونة کیونونة
فیعلولة فقلبت الواو التی بعد الیاء یاء وادغمت
الساکنة فی المتحرکة فصارت کیّنونة ثم خففت
والزمت التخفیف خلاف باب سیّد ومیّت
لان هذه اثقل من ذلک فصارت کینونة
علی فعلولة والی هذا القول ذهب ابن جنی
حیث قال حذفت عینها وصارت یا فعلولة
عینها [illegible] هذا القول فیما کان علی هذا الوزن
من هذا الباب -

المَوْنُ - مؤنت کسی کشیدن
الهَوْنُ والهَوان - خوار شدن الهَوْنُ
آسان شدن ویتعدی بعلی
آهسته [illegible] المکروه [illegible]
الشَّوْهُ - زشت شدن علیه الرجل آفت رسیده
مرد او علیه الزرع آفت رسیده کشت [illegible]
[illegible]
[illegible]
الفَوْهُ - سخن گفتن ویتعدی بالباء
المَوْهُ والمَوْهة - پدید آمدن آب چاه و پیدا
شدن آن [illegible]
درشتی والموه کسی را آب دادن [illegible]
النَّوْهُ - بزرگوار شدن وشدن [illegible]

ومن الناقص

الجِبَاوَة - گرد کردن خراج و آب -
الحُبُوّ - نزدیک گردیدن [illegible] آید
[illegible]
[illegible]
الحَبْو والحِباء - عطا دادن ویتعدی الی
المفعول الثانی بالباء وبنفسه -
الخَبْو - فرو نشستن زبانه آتش -
[illegible]
[illegible]

وفعل لغة فی ہذا۔
الصّبو۔ باد صبا گردیدن الصَّبوۃ
والصّبی والصّبو۔ المیل الی الجھل والفتوۃ
الصّبو۔ برگردانیدن آتش چیزیرا۔
الصّبو۔ خواندن وطی لغة۔
القبو۔ گردکردن ومنع کردن حرکت
وہذا عن اہل المدینة وفی الحدیث قبوا اسقبوا
من قبوت البناء ای رفعته۔
الکبو والکبو۔ بروی افتادن والکبو
آتش زآتش زنه وخوی زاسپ بیرون
ناآمدن وآب از کوزہ ومانند آن ریختن و
کبت النار اذا غطاہا الرماد والجمر تحته۔
النبو۔ وا پس جستن شمشیر وچشم از چیزی
وجای ناساز از وقوع نبا الشیء عنی تجافی وتباعد
الخبو۔ گردیدن استخوان وفرو مردن آتش۔
الخبو۔ سبک دیدن وباز نوردیدن تسلیم ۵۰
الدأو۔ دوی کردن وشست کردن
وہذا من الاضداد ودلو رفق کشیدن زجاو
اشارت کردن بسر والثالث والرابع
بیمان بالبار۔
الشتو۔ زمستان بجای ایستادن روزگار قحط شد
العتو والعتی۔ بیفرمانی کردن العتی
بنا بیت بیری رسیدن ومنه قراۃ ابن مسعود

عتیا بفتح العین۔
الفتو والمقتی۔ خدمت کردن۔
الکتو۔ کام خرد نہادن۔
المتو۔ کشیدن۔
۵۰ الجثو والجثی۔ بزانو درنشستن یعدی بعلی
الحثو۔ خاک پاشیدن واندک دادن عطا
الغثو۔ فساد کردن غثا السیل المرتع غثوا
وغثوا وغثاء اذا جمع بعضه الی البعض واذہب حلاوته
الثثو۔ آشکار کردن خبر۔
۵۰ الحجو۔ ایستادن بجای وبخیلی کردن بخیر
ومن ہذا سمی الرجل حجوۃ ویعنیان بالبار
وظنه کردن کسی را بسر ودانحجوۃ خیرا ای الظن
الدجو۔ تاریک شدن شب الاصمعی دجا
اللیل انما ہو البس کل شیء ولیس ہو من الظلمة
قال ومنه دجا الاسلام ای قوی والبس کل شیء۔
۵۰ الرجو والرجاء والرجاوۃ۔ امید داشتن
الرجو والرجاء۔ ترسیدن۔
الرجاء۔ مصدر رجا الزجاج وفی التیسیر بالمد
الشجو۔ اندوہگین کردن شب دراز وبکه بغم
الشجو۔ اندوہگین کردن۔
العجو۔ شیر دادن مادر بچه را۔
الفجو۔ دور کردن از دستہ دور کردن۔
النجاۃ والنجاء۔ رستن النجا والنجاء بشتاب رفتن

اَلْقَسَاءُ وَالْقُسُوُّ سخت وخشک شدن
اَلْقَسِيُّ ـ بغايت پيری رسيدن اَلْقُسُوُّ
درشت شدن از کار و رفت شدن
نبات وقيل لغة في هذا وعسی من افعال المقاربة
وفيه طمع اشفاق وهو غير متصرف يقال
عسيت بها عسی بالكسر ايضا والفتح اجود واذا
سند بها عسی يقال هو عسی بذلك ـ
اَلْغُسُوُّ تاريک شدن شب وفعل يفعل
لغة فيه وهي شاذة ـ
اَلْفُسُوُّ معروف ـ
اَلْقَسْوَةُ وَالْقَسَاءُ وَالْقَسَاوَةُ وَالْقُسِيُّ
سخت دل شدن اَلْقَسْوُ بمهر شيدن درم
اَلْكَسْوَةُ ـ جامه پوشانيدن ـ
اَلْكُشُوُّ ـ آگندن ـ
اَلْخَشُوُّ ـ خرما بد بار آوردن ـ
اَلرِّشْوَةُ ـ رشوت دادن ـ
اَلْعَشْوُ ـ شام دادن و شام خوردن از
کسی عراض کردن وعشا الشيء اذا ضعف
بصره وهنا ابتيان بعض بكليهما تعشو قوله تعالی
ومن يعش عن ذكر الرحمن اَلْعَشْوُ نزديک
آتش شدن برای بردن مع ضعف البصر
ويكنی بالی وخشو قصدته ليلا هذا هو الاصل
ثم صار كل قاصد عاشيا ـ

اَلْفُشُوُّ ـ آشكارا شدن خبر
اَلْقَشْوُ ـ پوست باز کردن ـ
اَلْحَصْوُ ـ المنع ـ
اَلشُّصُوُّ ـ چشم بسين باز ماندن واذا ارتفعت
السحابة ويد الميت ورجلاه وقوائم العقرب
والطيور قيل شصا شصيا ـ
اَلْعَصْوُ ـ بعصا زدن وبستن جراحت ـ
اَلْقَصْوُ ـ گوش اشتر و گوسپند بريدن يقال
شاة قصواء وناقة قصواء والاتقال جمل
اقصی وانما يقال مقصو و مقصي القصو
دور شدن والنعت قاص قصي ـ
اَللَّصْوُ ـ الانضمام لتهمة
اَلنَّصْوُ ـ پيشانی گرفتن في الحديث قال
[illegible] اي نصرت [illegible] ـ
اَلْغَضْوُ ـ آتش افروختن ـ
اَلْقَضْوُ ـ تلخ كردن [illegible] ـ
اَلْغُضُوُّ ـ تاريک [illegible] شب ـ
اَلْقَضَاءُ ـ فراخ شدن [illegible] على الامر
[illegible] ـ
اَلنَّضْوُ ـ جامه [illegible] شمشير [illegible] قطع كردن
مسافت و زائل شدن خضاب [illegible]
اَلنُّضِيُّ ـ سبقت كردن [illegible] ديگر [illegible]
اَلنَّطْوُ ـ تحريک الشيء مزعزعا ومنه الحديث

فصل الطاء المهملة—
الخَطْوُ گام نهادن—
الاختطاء گرفتن بیضه یا بال و بیرون بیرون کردن
گام فراخ نهادن اسب سطا الراعی او
علی الناقة اذا ادخل یده فی رحمها
لیخرج ما فیها من ماء الفحل لتلقح الناقة—
السطو فراز گرفتن و غلبه کردن کسی را
بخوش کردن در کارے—
الغطو تاریک شدن شب—
القطو گام خورد نهادن از نشاط—
المطو نیک راندن ستور در سفر والترکیب
یدل علی مد فی الشیء وامتداد و فی الحدیث
انطوا ای اسرعوا—
النطو آگنده شدن گوشت المطو
والکظو البظو وقیل البظو اتباع
الخظو ولم یأتی الفعل منه—
الیعو جنایت کردن—
الصعو خرد شدن ومنه الصعوة
الدعاء والمدعاة بدعوت خواندن
والدعاء والدعایة کالشکایة والدعوی
خواندن یقال دعوت الله له بالخیر وعلیه بالشر
دعاء وقیل فی قوله تعالی تدعوا من ادبر
وتولی ای تعذب قولهم دعاه الله ای

تعذبه وهذا قول المبرد وقد جاء دعوته دعیا
بمعنی تسمیة وهو فی التعدی کالاختیار—
الدَّعْوُ باز ایستادن—
الثَّعْوُ والثُّعُوُّ گشنی کردن اشتر—
الثُّغَاءُ والثَّاغِیَةُ بانگ کردن گوسپند
الرُّغَاءُ والرَّاغِیَةُ بانگ کردن شتر
الصَّغْوُ والصُّغُوُّ میل کردن ولغة یصغو ویصغی
الضَّغْوُ والضُّغَاءُ بانگ کردن روباه و گربه
الطَّاغُوتُ والطُّغْیَانُ والطُّغْوَانُ ولغة
والطَّغْوُ والطُّغْوَی از حد در گذشتن وفعل
یفعل وفعل یفعل لغتان فیه ووزن طاغوت
فلعوت واصله فعلوت وفی الحدیث اذا افغا
ای اذا نوے—
اللَّغْوُ واللَّاغِیَةُ نا فرجام گفتن—
ثُغَاةٌ ای اتبعه—
الجَفَاءُ جفا کردن و قرار نا گرفتن چیزے
بجای خویش و هذا یعدی بعن—
الحَفْوُ باز داشتن—
الخَفْوُ بدرفشیدن برق ضعیف—
الدَّفْوُ تمام کردن کشتن—
الرَّفْوُ رفو گفتن و آرام دادن—
الشَّفْوُ شتافتن در رفتن و در رسیدن—
الصَّفَا صافی شدن و صفوت القدر

اخفت صفوها وصفت الناقة بسیار شیر شدن
الصفو والصفوّ تمام شدن و دراز شدن
والصفو بسیار شدن مال وغیره ـ
الطفو والطفوّ بر سر آب آمدن چیزی
ومنه الظبي یطفو ویطفو اذا خف علی الارض
واشتد عدوه ـ
العفو جرم از کسی فرا گذاشتن و بی مزد
نزدیک کسی شدن بامید احسان وناپدید
کردن اثر و بسیار گردانیدن العفو
بسیار شدن ومنه الحدیث وعفا الوبر
العفاء ناپدید شدن اثر وعفوت لحم
المرق اذا عرفت له ولا اثرته وعفوت
القدر اذا ترکت في اسفلها شیئا وفي الحدیث
فعفوت عفوة ای نمت نومة خفیفة والعفو
رغفی وقلما یقال غفا ـ
القفو والقفوّ از پی فرا شدن والقفو
صریح قذف گفتن طعام بهین پیش مهمان دادن
الهفو بال جنبانیدن مرغ و گرسنه شدن
الهفوة الزلة والهفو والهفوّ صوف
وجز آن بهوا پریده شدن ـ
خفي الرجل فهو شقو اصابه وجع في البطن
الزقو والزقاء والزقي والزقاء ـ
بانگ کردن خروس ـ

الشقو غلبه کردن کسی را بشقاوت ـ
العقو قلب العنق الی الرجل فهو ملتقو اذا احنا
اللقوة ـ وهي داء في الوجه ـ
المقو زدوده مالیدن و روشن کردن آینه
و دندان و شمشیر وغیره ـ
النقو مغز از استخوان بیرون کردن ـ
الذکا ـ مقصور افروخته شدن آتش ـ
الرکو گناه بر کسی نهادن و مصدر رکوت
الشي اصلحته وشددته ورکوت الحمل علی
ضاعفته وفي الحدیث ارکو هذین یعني اخرهما
یقال رکاه یرکوه اذا اخره ـ
الزکاء بالیدن کشت و زیادت شدن
و بصلاح آمدن و بناز زیستن در خصب ـ
والزکو والزکاء بالیدن کودک
وهذا الامر لا یزکو بفلان ای لا یلیق به ـ
الشکو والشکایة والشکاء والشکاة
والشکیة گله کردن ـ
العکو دنبال ستور بستن وفربه رفتن شتر
والترکیب یدل علی تجمع وغلظ ـ
المکاء والمکو شخولیدن والمکاء مصدر
مکت استه اذا کانت مفتوحة ـ
البلو والبلاء ـ الاختبار ویکون بالخیر
والشر وقوله تعالی ونبلوا اخبارکم ای نکشف

وانظهر وجاز ان يوضع البلو موضع الكشف
لان القصد بالبلو الكشف فجاز ان يفسر
بما يؤل اليه۔
التلاوة۔ خواندن التلو والتلو
از پی فرا شدن والتلو۔ واگذاشتن کسی
الجلوة۔ بالفتح از خانمان بیرون کردن
وبیرون شدن وروشن شدن الجلاء
والجلوة۔ عروس جلوه کردن وجلاها
زوجها وصيفا اى اعطاها والجلاء۔ زدودن
واندوه وابردن والجلاء والجلو۔ چشم
روشن کردن ببصر۔
الحلاوة۔ شیرین شدن ويقال حلا الشي
فى عيني يحلو حلاوة وقال الاصمعى حلى فى
عينى بالكسر حلا فى فمى بالفتح الحلو والحلوان
کسی چیزی دادن بهبی که کرده باشد بر سم
هبه وحلوت المرأة وحليت حلوا وحليا اذا
جعلت لها حليا۔
الخلو۔ خالی شدن وگذشتن الخلوة۔
والخلاء۔ خلوت کردن با کسی يقال خلا
معه واليه بمعنى واحد وخلوت اى تخرت
الدلو۔ دلو از چاه بر کشیدن وجاء الدلو
بمعنى الادار فى الشعر وآهسته راندن شتر
ودلوت بفلان اليك اذ استشفعت اليه۔

السلو۔ زائل شدن اندوه وعشق وگفته
بعض فعل يفعل كلاهما بالفتح لغة فيه شاذة
الطلو۔ ببستن پای بچه چهارپا که شکال است
العلو۔ گردنکشی کردن وبلند شدن وقوی
گشتن بکاری وبرتر چیزی شدن و
غلبه کردن مر کسی را وعلاه بالسيف اى ضربه
والتركيب يدل على السمو والارتفاع وعح كثير
الغلو۔ از حد اندر گذشتن الغلاء گران
شدن نرخ الغلو۔ تیر بهوا اندر انداختن
تا کدام دورتر شود۔
الفلو۔ از شیر باز کردن وبیرون دن شمشیر
بر سر زدن۔
القلو۔ بهوده بریا ختن وگندم وغیره بر تابه
بریان کردن وقلى الحمار الاتن اى طردها
وقلت الناقة براكبها قلوا اذا تقدمت به
٩ السمو۔ بلند شدن السماوة۔ حمله بردن
فحل بر ماده وقد سموا اذا خرجوا للصيد۔
الطمو۔ بر آمدن دریا ورود وفى الحديث
تعمد الى هذه مرة اى تخضع وتذل۔
الغمو۔ سقف پوشیدن وفى الحديث اكنوا
اى استروها ورى الكموها اى ارفعوها
من الكوة وهى الثالثة المشرفة۔
النمو۔ النماء والنمى۔

الحَنْو والحُنُوّ - مهربانی کردن ویعدی بعلی ع
الحَنْو والحِنایة - خم دادن الماضی حَنَوتُ
وحَنَیتُ ومصدره الحَنْی وحنت النعجة
تحنو اذا اشتهت الفحل فهی حانٍ بها حنار که
الدُّنُوّ - نزدیک آمدن - الدَّناءة - ناکس
وفرومایه شدن -
الرُّنُوّ - بالراء پیوسته نگریستن یعدی بالی -
الرُّناء - بانگ کردن -
السُّنُوّ - آب کشیدن آب دادن گاو و شتر زمین را
العُنُوّ - فروتنی نمودن و مقیم بودن بجای
و اسیری و پدید آمدن نبات ویفعل لغة فی ل
هذا عن الکسائی وعنوت الشیء اخرجته واظهرته
وعنت به امور نزلت -
القُنُوّ والقُنْوَة - وا نهادن مال و جز آن - ح
المُنُوّ - آزمودن ومنیت لغة -
الدَّهْو والدَّهاء والدَّهاءة والدَّهایة ه
داهی شدن ودهی یدهی دهیا لغة فیه -
الرَّهْو - رفتن بنرمی و آرامیدن دریا
و میان پاها از هم باز نهادن -
الزَّهْو - کبر نمودن والماضی منه فعل الامر
من هذا القبیل اعنی زهی الرجل عنی بالامر ی
ونتجت الناقة وما اشبهها الفعل وعلی ما لم یسم فاعله
یزهو بسر النخل ومنه زهاء و سرخ و زرد شدن

غوره خرما و نزدیک آمدن زه گوسپند و شتر
الابل زهوا اذا سارت بعد الورد لیلة او اکثر
وزهوتها انا یتعدی ولا یتعدی -
السَّهْو والسُّهُوّ - غافل شدن -
الشَّهْوة والشَّهْو - آرزو بردن -
الطَّهْو - پختن گوشت و بشدن در زمین -
اللَّهْو واللُّهُوّ - بازی کردن ومهت البقرة
مهافی بیاضها صافی شدن -
النَّهی والنَّهْو - عن القبیح -

ومن مهموز الفاء

الأَلْب - گرد کردن شتر و راندن آن ویفعل
لغة والشتر گرد کردن -
الأَوْد - رسیدن والغایة یفعل ویفعل
الأَخْذ والتَّأْخاذ - فرا گرفتن یعدی بالباء
وبنفسه ویستعمل فی معان کثیرة منها ان یدل
علی العقاب کقوله تعالی فاخذناهم بالبأساء
وکذلک اخذتک وغیرها ومنها ان یستعمل
للمقاربة کقولهم اخذ یقول کذا ومنها ان
یتلقی بما یتلقی به القسم کقوله تعالی واذ اخذ الله
میثاق الذین اوتوا الکتاب لتبیننه للناس
الأَثْر والأَثارة - روایت کردن -
الأَجْر - مزد دادن ویفعل لغة ومزد دادن کسی را
والأَجْر والأُجُور - استخوان بی کژی درست شدن

والغابر يفعِل ويفعُل —
الأَمْرُ — فرمان دادن ويتعدى الى المفعول الثاني بنفسه وبالباء وحكمه كحكم الاختيار وبسيار كردن
الإِمَارَةُ والإِمْرَةُ — امير شدن والماضي فَعَل وفَعُل ومصدرهما الإِمَارَةُ —
الأَبَاقُ — بگريختن —
الأُسُوكُ — مقيم شدن وچريدن شتر درخت اراک را وپيوسته در شوره بودن وبستدن جراحت والغابر من هذا بالضم لا غير —
الأَلَثُ — لگام خائيدن —
الأُبُولُ — بسنده كردن چهارپاي بگياه از آب
الأَجْلُ — شور انگيختن الأُجُولُ التأخر
الأُفُولُ — فرو شدن آفتاب ماهتاب ستاره والغابر من الاباق الى ههنا يفعُل ويفعِل سوى الأَلِثُ الأُجُولُ —
الأَكْلُ والمَأْكَلُ — بخوردن —
الأَمَلُ والأَمَلَةُ — اميد داشتن —
الأُهُلُ — كدخدائي شدن —
الأَبْنُ — تهمت كردن وفي الحديث لا تؤبن فيه الحرم اي لا يذكرن بقبيح كان يصان مجلسه عن رفث القول
الأَجُونُ والأُجُونُ والأُسُونُ — گشتن آب از حال خويش والغابر من الابل الى الأسون يفعُل
يفعِل ويفعُل والامر من الأخذ والامر والأكل خُذْ ومُرْ وكُلْ ويجوز اؤمر من الامر العائد لك عليه قوله تعالى وأمر اهلك بالصلوة وباقي الباب على القياس وهو افعل —

ومن المهموز الفاء والمضاعف

الأَبُّ والإِبَابُ والأَبَابَةُ — ساختن رفتن را وعزم كردن بران والإِبَّا — دست بشمشير زدن از بهر كشيدن —
الأَتُّ — غلبه كردن بحجت —
الأَجُّ — دويدن شتر مرغ الأَجِيجُ زبانه زدن آتش الأُجُوجُ — شور شدن آب الأَجِيجُ — خفيدن شتر مرغ —
الأَدُّ — ناليدن اشتر الى فلته وكسي بلا اي سختي
الأَرُّ — جماع كردن وآتش افروختن —
الأَزُّ — بجوشيدن ديگ الأَزِيزُ الأَزَزُ والتَّأَزُّزُ — بهم در شدن وبا هم آوردن —
الأَسُّ — مصدر أَسَّ البناء اي بناها وقال أَسَّ وأَسَّسَ البناء اذا بناه على ساس
الأَشُّ — قيام البعض على البعض للشر لا للخير
الأَصُّ — سخت شدن —
الأَضُّ — الالجاء الاضطرار والغابر يفعُل ويفعِل شكستن
الأَفُّ — آف كردن والغابر يفعِل ويفعُل
الأَلُّ — تيز زدن وصافي شدن گونه وبشتافتن

الأَوْمُ والأَمْتُ وَالأَوْقُ - امامى كردن الأَوْقُ -
آهنگ كردن يقال امته وأممته بالتخفيف
گشتن چنانكه بجايگاه سفر رسيد الأُمُومَةُ
مادر گشتن -

وَمِنَ الأَجْوَفِ المَهْمُوزِ الفَاءِ

الأَوْبُ وَالأَوْبَةُ وَالإِيَابُ وَالمَآبُ
بازگشتن وَالتَّأْوِيبُ - فروشدن آفتاب
بمودر آمدن وپيچ آوردن ومائل گشتن
آفتاب بآخر روز -
الأَوْسُ وَالإِيَاسُ - عطا دادن وَالأَوْسُ
عوض دادن -
الأَوْفُ - آفت رسيدن الماضى فُعِلَ ومنه ٥
يقال زرع مَؤُوفٌ ومَأُوفٌ -
الأَوْلُ - بازگشتن وستبر شدن انگبين ونحوه
وآل الرعى اصلحه وساسه وآل الامير رعيته
اى ولاها والرعى ساسيا واحسن سياستها
الأَوْنُ - آهستگى وچربى كردن فى سير ورفتن -
الأَوْهُ - آوه كردن -

وَمِنَ النَّاقِصِ المَهْمُوزِ الفَاءِ

الأُبُوَّةُ - پدر شدن الأَبْوُ وَالإِبَاوَةُ پرورش
الأَتْوُ وَالإِتَاوَةُ - آمدن والغالب باتوا لغزو
يأتى وهو متعد بنفسه انما قال تو على داد
النخل لانه حمله على الاشراف الأَتْوُ والإِتَاوَةُ
ه خراج دادن الأَتَاةُ - بار دادن خرما وكشت
ن الأَثَاوَةُ وَالأَثَايَةُ وَالأَثْيُ - سخن چينى كردن
ويتعدى بالباء والغالب يفعل ويفعل -
٨ الأُخُوَّةُ - برادر شدن
٩ الأَدْوُ وَالأَدْيُ - فريفتن والغالب يَفْعُلُ ويَفْعِلُ
٢ الأَسْوُ وَالأَسْيُ - دارو كردن جراحت ونيكو كردن
ميان قوم -
ن الأَلْوُ - تقصير كردن وتوانستن والأَلْوُ ايتاء
٩ الأُمُوَّةُ - پرستار شدن الأُمُوُّ گربه بانگ كردن

٤ وَمِنَ النَّاقِصِ المَهْمُوزِ العَيْنِ

٦ اللَّأْوُ - مثل اللَّأْيِ -
٣ السَّأْوُ - غمگين كردن -

وَمِنَ الأَجْوَفِ المَهْمُوزِ اللَّامِ

٢ البَوْءُ وَالبُوءُ - بازگشتن البَوَاءُ قرار دادن
وهمتا بودن در قصاص ويتعدى بالجميع بالباء
٣ السَّوْءُ والسَّوَاءَةُ والسَّوَائِيَةُ والمَسَاءَةُ والمَسَائِيَةُ
ن والمَسَائِيَةُ - غمگين كردن وساء الشى اذا قبح
٥ ومنه ساء مثلا اى قبح ومنه سيئت وجوه
الذين كفروا وسىء بهم ظنا گمانى بد برده مر او را
٢ الضَّوْءُ والضُّوءُ والضِّيَاءُ - روشن شدن
ن طَاءَ يَطُوءُ - على وزن قال يقول اى جاز
وذهب وطئ على فيعل منه ومن خفه من
طوى المناهل فقد اخطار -

المواء - بانگ کردن گربه -
النوء والنواء - بگرانی برخواستن لنوء
گران کردن وبیفتادن -
الهوء - قصد بزرگی کردن وتیز خیر ای زنته

باب فعل یفعل بالکسر من السالم بفتح العین فی الماضی وکسرها فی المستقبل

الترب - خاک برچیزے کردن -
الثلب - نقص کردن -
الجدب - عیب کردن -
الجذب - کشیدن واسپ کره از شیر
باز کردن وبیشترے از راه بگذشتن -
الجلوب والجلب - پوست فرا آوردن
جراحت والنائب یفعل ویفعل -
الحصب - سنگ انداختن -
الحضب - افروختن آتش -
الحلب - جمع کردن هیمه آوردن دیک
الخرب - شگافتن پوست با گوشت گزیدن
الخشب - آمیختن تیز تراشیدن اول بار
وشعر گفتن چنانکه آید بے شوق -
الخضب - سبز شدن درخت الخضاب
والخضب - خضاب کردن -
الشذب - پوست از درخت باز کردن -
الشطوب - دور شدن فی الحدیث فشطب

الشحب ای هزل -
۵ الضرب - شیر شیردهم دوشیدن شیر
باز دوشیدن وضرب الصبی سلیمن اذا
۳ کان یمکث یوما لا یحدث -
الضلب - بردار کردن شب گرم شدن بعلی
الضرب والمضرب والتضراب زدن
۱ الضرب والمضرب - رفتن والضراب
پیدا کردن دست کسی زبان زدن وبستن
وپیچ بعلی وضربت عنه ای ترکته وامسکت
عنه ومنه افنضرب عنکم الذکر صفحا وضربت
الارض فی ضربت الفنا اشرفنا مسیره وفی قوله
فضربنا علی فانهم ای سننا هم ای نیمهم لان
النائم اذا سمع انتبه والمعنی نمناهم وسنناهم
السمع الضراب گشنی کردن شتر الضربان
جستن جراحت وپیشرا ندرد -
الضب - گشنی کردن وبزر دادن گشن
الضب - گرد آمدن شتر بر آب فعل لغة
فیه وضیر سبب بهن خشک شدن وبعدی بالبا
وضیمه سر والبستن وشاخهای درخت
بهم باز بستن وبستن ران شتر تا شیر نه
دهد ای گشن تابیفتد -
العضب - بریدن وبعصا بزدن وبر شنام
دادن یقال عضبه اذا شتمه -

الغَصْبُ - بستم ستدن ویتعدّی الی المفعول الثانی بعلی وبمن -

الغَلْبُ والغَلَبُ والغَلَبةُ والغُلُبّی غلبه کردن

القَسِیبُ - بانگ کردن آب -

القَشْبُ - زهر دادن وفی الحدیث قشبنی ریحها ای صار ریحها کالسم فی انفی وزهر در طعام کردن کسی را به بدی یاد کردن وفی حدیث عمر من قشبنا اراد ان مسح الطیب فی حال الاحرام فقشب ان مسح النتن فقشب وفی حدیث الیما قشبک المال ای ذهب بعقلک الباب یدل علی شیئین احدهما جنة فی الشیء والثانی خلط شیء بشیء -

القَصْبُ - پاره پاره کردن گوشت و [illegible] کردن ونای زدن وقصب البعیر ای امتنع عن شرب الماء قبل ان یروی وقصبته انا فهو بعیر قاصب وناقة قاصب ایضا -

القَضْبُ - بریدن وبه قضیب زدن -

القُطْبُ والقُطُوبُ - پیشانی فراهم کشیدن -

القَطْبُ - آمیختن شراب بچیزی وگوشه جوال را بدو سر هم افکندن -

القَلْبُ - بازگردانیدن وبازگونه کردن وبدل زدن ودل خرما بکشیدن [illegible] شوره خرما -

الکَثْبُ - فراهم آوردن وفی الحدیث اذا اکثبوکم ای قربوا منکم -

الکَذِبُ والکِذْبُ والکاذِبةُ والکِذّابُ والمَکْذوبُ والمَکْذوبةُ والاُکْذوبةُ دروغ گفتن وفی هذا الاصل اشکال وانا اوضحه اعلم ان الکذب ضرب من القول فاذا جاز ان یتسع فی القول فیجعل غیر نطق نحو قد قالت الانساع للبطن الحق والامتلاء الحوض وقال قطنی حسبی وقد کثر قال فی التفکیر غیرها فکذلک یجوز فی الکذب ان یجعل غیر نطق نحو کذب القراطیف وکذب الصبوح وکذب العتیق وکذب علیکم الحج ونحوهما وکما اذا اخبر عن الشیء علی خلاف ما هو به کان انتفاء الصدق فیه فکذلک کذب فی هذه المواضع یدل علی انتفاع هذه الاشیاء فمعنی کذب القراطیف ای هی منتفیة فاوجدوها بالغارة وکذلک کذب العتیق ای لا وجود للعتیق الذی هو التمر فاطلبوه واذا لم تجد التمر فکیف تجدین الغبوق ومعنی الجمیع ان هذه الاشیاء منتفیة ای معدومة لیس لها وجود فاوجدوها وقیل معنی الجمیع الاغراء وقیل الوجوب مما یقوی القول الاول قوله تعالی لیس لوقعتها کاذبة وضع الکاذبة موضع الانتفاء وتحریه

ان الباری تعالی نفی الاستغفار بقوله لیس
فاذا نفی الاستغفار کان اثباتاً فیصیر التقدیر
وفقتها ثابتة وللکلام فی هذا الموضع مجال
وفی ما ذکرت کفایة —
اَلْکَسْبُ - کار کردن و حاصل کردن چیزی
اَلْکَتْبُ - جامه پوشیدن و کار و پیشه سختر زدن
اَلْلَسْبُ - گزیدن کژدم و تازیانه زدن
اَلْخَبُّ - گزیدن گریستن در سینه
اَلنَّحَابُ اَلْقَحَابُ اَلنَّئِیبُ - بانگ کردن
آهو قال ابن درید هو للذکر خاصة —
اَلنَّیبُ وَالتَّنْیِیبُ - بیای کردن و نصب
کردن حرف و یستعمل فی الاعراب و ثنی کردن
بالکسر یعدی باللام و سر دو گفتن بطریق
حرب هذا فی الحدیث و نصب القوم ساروا
یومهم و هو سیر لین —
اَلنَّعْبُ وَالنَّعِیبُ وَالنُّعَابُ وَالنَّعِیَانُ
وَالنُّعَابُ - بانگ کردن کلاغ و فعل یفعل
لغة فیه و نعب الدیک علی الاستعارة —
اَلْهَدْبُ - دوشیدن شتر و خرما رفتن —
اَلْهَضْبُ - باران باریدن و هضب
القوم اے افاضوا فیہ ارتفعت اصواتهم
اَلْبَتُّ - بریدن —
اَلْبَلْتُ - سر بستن و ریم وام گزاردن —

اَلْخُفُوتُ - بمردن آواز اَلْخُفَاتُ
ناگاه بمردن اَلْخَفْتُ - پنهان راز گفتن —
اَلرَّفْتُ - خرد و مرد کردن —
اَلسَّبْتُ - موی تراشیدن و شنبه کردن
و نشاب رفتن و گردن زدن و قیام کردن
یهودان بروز شنبه ارسال الشعر عن العقص
اَلصَّلْتُ - استاخ و جا با بیرون آیلیت
و برق یصلت اذا کان قلیل اللحم کثیر الماء
اَلْعَرْتُ - جنبیدن نیزه و در فشیدن برق
اَلْعَفْتُ - پیچانیدن دست تا بشکند
و شکستن سخن از لکنت —
اَلْعَمْتُ - کم و عقد کردن پشم از بهر رشتن و عمت
الطعام عمتاً اذا ثقل ذلک قلبه —
اَلْقَرْفُ - خشک شدن خون در جراحت
اَلْکَبْتُ - بر روی افگندن و هلاک کردن
و خوار کردن و واگردانیدن و پیچانیدن چیزی
اَلْکَفْتُ - فراهم آوردن و فی الحدیث
اکفتوا صبیانکم و بتافتن نیک راندن بیرون
و صرفت الشیء عن وجهه —
اَلْلَفْتُ - بگردانیدن و پیچانیدن چیزی
و هذا فی الحدیث —
اَلنَّحْتُ - تراشیدن و یفعل لغة بالفتح
وقرا الحسن تنحتون من الجبال —

اَلنَّفْثُ - تیر انداختن و دیگ از جوشیدن
و از خشم جوشیدن -
اَلنَّفِيْثُ - کالزبیر الا انه دونه وفی الحدیث
فرأیت الشیطان ینفث ای یصوت -
اَلْهَبْتُ - بشمشیر زدن و کم کردن جاه کسی
و کلاهما فی الحدیث -
اَلْهَرْتُ - دریدن جامه و نیک پختن گوشت
و طعن کردن در کسی -
اَلْهَفْتُ وَالْهُفَاتُ - تطایر الشیء لخفته
و کل شیء انخفض والضع فقد هفت -

باب الجیم فصل

٤٠ اَلثَّلْثُ - سوم شدن و سه یکی کردن -
اَلضَّبْثُ - سخت بگرفتن و بعدی بالباء -
اَلْعَبْثُ وَالْعَلْثُ وَالْغَبْثُ وَالْغَلْثُ
آمیختن والعلث - بیرون نا آمدن آتش
از آتش زنه فرشت گید و فرتا ای نترة -
اَلنَّفْثُ - دردمیدن والقائد منها یفعل و یفعل
اَلْبَجُّ - چوب زدن البج - الحبق -
اَلْحَدْجُ - پالان شتر و ساز آن بر شتر نهادن
و تیز نگریستن بکسی و چیزی بکسی انداختن
و گناه کسی بر دیگری نهادن -
اَلْحَضْجُ - بر زمین زدن و آتش بر افروختن
اَلْمَلْجُ - پستان مکیدن والفعل لغة فیه -
اَلْخَنْجُ - کرنه کردن -

اَلْحَجُّ - بعصا زدن والمِحْجَةُ والمَحَاجُّ ایضق
اَلْخَدْجُ - بیجا افگندن شتر بیش از وقت و
اگرچه تمام خلق شده باشد الخلج - کشیدن
و بابرو و بچشم اشارت کردن -
اَلدَّبْجُ - بیاراستن بهار زمین را -
اَلدَّلْجُ وَالدَّلِيجُ - بخشیدن پای زنسولی
اَلدَّمْجُ - پر کردن مشک -
اَلسَّدْجُ - دروغ گفتن -
اَلشَّرْجُ - بهم آوردن گوشه جوال و خشت
را خره کردن -
اَلضَّرْجُ - شگافتن -
اَلْعَبْجُ - کردن باهیدن شتر در وقت رفتن
اَلْعَفْجُ - بعصا زدن و جماع کردن -
اَلْعَمْجُ - زود رفتن -
اَلْعَنْجُ - عناج ساختن دلو را -
اَلْفَلْجُ - رهوار رفتن اسپ -
٦ اَلْفَجُّ - اندک اندک خوردن شراب و فعل معلا
لغة فیه فلان بحر لا ینفج ای لا ینزح -
اَلْفَرْجُ - اندوه وا بردن والاسم الفرج
بالتحریک والترکیب یدل علی تفتح فی الشیء
اَلْفَشْجُ - پای از هم باز نهادن برای بول -
اَلْفَلْجُ - واپخشیدن و زمین مساحت کردن
کذیت بکسی نهادن و فی الحدیث لیج پای

ای صرع وکذلک اذا سقط من قیام وتجبیت
به الارض اذا جلدت به الارض۔
النشیج۔ بیاسختن۔
النجّ۔ الضراط۔
النتج۔ بچه گرفتن از اشتر و گوسپند و آنچه
بدان ماند ومنه الحدیث هل تنتج ابل قومک
ای تولدها فتلی نتاجها النتاج۔ زادن
شتر والفعل من هذا نتجت الناقة۔
٦ النسج۔ بافتن والغابر ینسِج وینسُج نسجت الریح
الربع اذا تعاورته ریحان طولا وعرضا تشبیها
بنسج الحائک النشیج۔ گریستن باواز و
آواز دادن مشک و خم و دیگ از جوشیدن
النفج۔ بیرون آمدن چوزه از خایه۔
النفجان۔ برجستن خرگوش وفی الحدیث
فنفجت بهم الطریق ای رمت بهم فجاءة۔
الهدجان۔ نرم رفتن پیران۔
الهرج۔ بسیار گشتن و گفتن و رفتن اسپ
و در مجامعت افراط کردن۔
الفلج۔ بانگ کردن فحل۔
المنح۔ دادن المنحة لغت۔
النتح والنتوح۔ تراویدن آب از مشک و
عرق از تن۔
النضح۔ آب زدن و تشنگی نشاندن ونضحهم

بالنبل ای رمیهم ونضح عن نفسه اذا دفع عنها
بحجته ونضح بالعرق ای عرق۔
النطح۔ سرون زدن والغابر ینطِح وینطَح
النکح والنکاح۔ زن کردن شوی کردن
ومجامعت کردن۔
القلح والقلیح۔ بانگ کردن فحل وفعل
یفعل لغة فیه۔
النزع۔ بافتن و بیرون کشیدن چیزی از جای
٦ نمک الرجل کذا بالمسئلة ونمد النساء الرجل
افنادهن ایاه۔
الجلد۔ بپوست زدن و تازیانه زدن
وجلدة الارض اذا اصابها الجلیت وفی الحدیث
فجلد بالرجل نوما ای سقط وکان مجالد
تجالدا ــ یا کذب۔
الحشود۔ مقیم شدن۔
الحرد۔ آهنگ کردن ومنه قوله تعالی
وغدوا علی حرد قادرین قالوا علی قصد
وقالوا علی منع من حاردت الابل اذا
قلت البانها الحرود۔ از پستان شدن
الحشد۔ فراهم آمدن۔
الحفد والحفود والحفدان۔
شتافتن شتر مرغ و شتر و مردم در خدمت
ومن هذا الباب الیک نسعی ونحفد۔

اَلْحِقْدُ۔ کینہ گرفتن والماضی حقد حقداً لغۃ
اَلْخَضْدُ۔ نیک خوردن بدو دراوردن چوب
وپیراستن خار ومنہ فی سدر مخضود وکل
رطب قضبتہ فقد خضدتہ وشل کل القتار۔
والعنب وغیرہما وفی الحدیث تا رعم لم تخضد
ای تاتیهم لبطر اربہا لم یضبہا ذبول ولا انصاف
قیل صوابہ لم تخضد یقال خضدت الثمرۃ
خضداً اذا غمزتہا ای ما فضمت الثمرۃ وانرذت
اَلرَّفْدُ۔ یاری کردن وعطا دادن ومانند
نحریں ساختن شتر را۔
اَلرَّفَدُ۔ ہلاک شدن۔
اَلزَّبْدُ۔ عطا دادن وشیر جنبانیدن
تا مسکہ برآرد۔
اَلشِّرَادُ وَالشُّرُودُ۔ رمیدن۔
اَلصَّفْدُ۔ بند کردن۔
اَلصُّلُودُ۔ کند شدن آتش زنہ وفی الحدیث
اصبر یصلد ای یبرق ویبض بصیصا۔
اَلضَّمْدُ۔ دار بر جراحت بستن بفعل لغۃ
دو دوستکان بہم داشتن و دروغی کردن
وربما قالوا ضمدہ بالعصا ضربہ بہا علی الراس
اَلْعَضْدُ۔ بچانیدن ومنہ العضیدۃ۔
وَالْعُضُودُ۔ بریدن۔
اَلتَّعَضُّلُ۔ درخت بریدن اَلْعَضَدَانِ

صفف رجلیہ فوصب من غیر عدو۔
اَلْعَقْدُ وَالْعُقُودُ۔ گرہ وبیع بستن گرہ
بقصد خوردن وپیمان کردن وَالْعَقَدُ
ستبر شدن انگبین وغیرہ وفی الحدیث من
عقد لحیتہ ای جعدہا۔
اَلْعَمْدُ۔ القصد ویعدی باللام وعمدت الشیء
اقمتہ بعماد وعمدہ المرض اسقطہ والاعماد
اکثر وعمدت الکتبۃ کثر ما ودہا۔
اَلْعُنُودُ۔ ستیزہ کردن والفاعل عنید وعاند
وعنود وعند لغۃ۔
اَلْعَمْدُ۔ ستیزہ تمام کردن [illegible]
اَلْفَصْدُ۔ رگ زدن [illegible]
اَلْفَقْدُ وَالْفِقْدَانُ۔ گم کردن [illegible]
اَلْفَرْدُ۔ [illegible] گردیدن۔
اَلْقَصْدُ۔ آہنگ کردن ویعدی بفی
وباللام وبالی وشکستن [illegible]
اَلْقَلْدُ۔ نیک تافتن رشتہ۔
اَلْکَبْدُ۔ بر جگر زدن وفی الحدیث کبدہم
البرد۔ ای شق علیہم وضیق۔
اَلْکَنْدُ۔ بریدن۔
اَللَّسْدُ۔ شیر خوردن بچہ [illegible]
فعال لغۃ ولیسیدن انگبین۔
اَلْمَضْدُ۔ بر ہم نہادن۔

اَلْهَرْدُ اَلْهَرْتُ - وزردکردن جامه
وہذا فی الحدیث -
اَلْجَبْذُ - کشیدن وہو غیر مقلوب - ٧٠
اَلْخَنْذُ - بهیان کردن گوسپند وماندن
وبجوی آوردن اسپ سوختن آفتاب
چیزی را شمذت الناقة شمذا ای لقحت فشالت بذنبها
اَلْفَلْذُ - پاره دادن از عطا -
اَلنَّبْذُ - افگندن ومنه اشتقاق النبیذ -
اَلنَّذَانُ - جستن رگ -
اَلثَّبْرُ - شکستن ومنه الثبر التبار -
ہلاک شدن وفعل لغة فیه -
اَلثَّمْرُ - خرما دادن -
اَلثَّمْرُ - پخته شدن میوه وجذ الشیٔ استیصاله
اَلْجَثْرُ - بریدن خرما -
اَلْحَثْرُ - اندک دادن وپیوند در دامن
خیمه دادن وتنگ گشتن وکند شدن چشم از فساد و
اَلْحَفْرُ - زمین کندن وشوخ گرفتن بن دندان
وفعل فیه الغة ردیة فی ہذا ولاغر کردن -
اَلْخَفْرُ - خوار داشتن -
اَلْخَفْرُ وَالْخُفُورُ - عذر کردن ویفعل لغة
اَلْخَسْرُ وَالْخَسَارَةُ - کاستن وفعل یفعل لغة
وکلاہما قرئ بلال بن ابی بردة ولا تخسروا المیزان -
اَلْحَشْرُ - چیزی بد از میان نیک بیرون کردن -

اَلْخَطْرُ وَالْخَطَرَانُ وَالْخَطِیرُ - جنبانیدن شتر دنبال و جنبیدن
شتر الخطران - خرامیدن جنبیدن نیزه وخطران
اَلرَّفْعُ - ارتفاعه وانخفاضه للطعن -
اَلْخَفْرُ وَالْخَفَارَةُ - زنهار دادن وعهد
بجای آوردن -
اَلْخَمْرُ - خمر دادن ومنه المخمور وشرم
داشتن وپوشیدن گواہی -
اَلدَّفْرُ - الدفع -
اَلزَّبْرُ - تهدید کردن ونبشتن -
اَلذَّخِیرُ - التنفس بشدة وفعل یفعل لغة فیه
اَلذَّفْرُ - برداشتن بار الذفرین اول
بانگ خر وبالیدن والاسم منه الذَّفْرَةُ
اَلزَّمَارُ - بانگ کردن شتر مرغ -
اَلسَّفْرُ - رفتن وموی روی برهنه کردن
ونبشتن السِّفَارَةُ - نیک کردن میان
قوم السُّفُورُ - بسفر شدن وسفرت البعیر
بالسفار وہی حدیدة توضع علی انف البعیر
مکان الحکمة من انف الفرس ربما کان حبلا
یشد علی خطام البعیر ویدار علیه ویجعل بقیته زماما
اَلشَّخِیرُ - بانگ کردن خر -
اَلصَّبْرُ - شکیبائی کردن وباز داشتن
ویقال قتل فلان صبرا وحلفت صبرا اذا
حبس علی القتل حتی یقتل وعلی الیمین حتی یحلف

الصَّفْرُ - شخولیدن -
الضَّبْرُ - دست کردن کتاب ونحوه وثب
الفرس جامعًا قوائمه -
الضَّفْرُ - تافتن رسن بافتن گیسو ونحو آن
الطَّمْرُ - الذَّخِيرُ ويفعل لغة فيه عن القتيبي -
الطَّفْرُ - الوثب -
العَتْرُ والعِتْرَانُ - جنبیدن نیزه والعَتْرُ
عتيرة کشتن وهي ذبيحة كانت تذبح في
رجب في الجاهلية -
العَجْرُ - کردن بدو در آوردن ومنه
الفرس يعجر في الفتنة ثم قيل مر
الفرس يعجر عجرًا اذا مر مسرعًا -
العَذْرُ والعُذْرَى معذرت خواستن
ومنه الحديث من يعذرني من رجل اي
من يقوم بعذري ان كافأته على سوء
صنيعه ولا يلومني بل يلومه - العَذْرُ
افسار بر اسب کردن وانفعل لغة وختنه
کردن وبسیار عیب کردن عذرة الغلام من
العذرة ختنه وهو معذور اذا طلع به وجع
الحلق من الدم العذر المنع -
العَسْرُ والعُسُرُ - دشوار داشتن ودرشت
تنگ گرفتن بر غریم ويفعل لغة والمفعول شئ
المعسور والمعقول غيرها لا يكون مصدرًا
عند سيبويه البتة ويتأوله على انه صفة قال
واستغنى بهذا عن غيره وعند غيره يجوز ان
يكون مصدرًا العَسْرُ والعَسَرَانُ دنبال
برداشتن شتر ولعب بالبار وعسرت المرأة
اذا عسر ولادها -
العَشْرُ - دهم شدن وده یک دن -
العَصْرُ - افشردن انگور وزیتون وغیره
وعصر القوم اي مطروا ومنه قوله تعالى فيه
يعصرون اي ينجون من العصر وهو المنجاة -
العَفْرُ - در خاک مالیدن وکشن دادن خرما
وعفر النخيل ان يسقى سقية ثم يترك اياما
لا يسقى فاذا عطش سقوه فيصلح على ذلك
العَقْرُ - پی کردن وریش کردن وسر درخت
خرما بریدن وفي الحديث ان لا تعقر شجرا
اي لا تقطع شجرا وفي حديث آخر ليعقرنك
الله اي ليهلكك واصله من عقر النخل وهو
ان تقطع رؤوسها فتيبس -
العَكْرُ - باز گردیدن بکسی العَكْرُ والعُكُورُ
واگردیدن والغالب يفعل وافعل -
الغَدْرُ - بیوفائی کردن -
الغَصْرُ - پیچیدن ووا داشتن -
الغَفْرُ والمَغْفِرَةُ والغُفْرَانُ - آمرزیدن
الغَفْرُ - داپوشیدن وبار در بار دان کردن

وباسر شدن بیماری وجراحت
اَلفَدُ فُر۔ الجفوز والغابر یفعل و یفعل
اَلفَسرُ ہویدا کردن ونظر الطبیب الی الماء
اَلفَقرُ پشت کسے شکستن وفقرت انف
البعیر اذا حززته بحدیدة ثم جعلت علی
موضع الحز الجریر وعلیه قرئ فاوی لتنذ لله
بذلک وترو ضه۔
اَلقَتَرُ۔ بوی گوشت وسیدن در وقت
پختن وبریان کردن وفعل یفعل لغة فیه
اَلقَدَرُ وَالقُدرَةُ وَالقُدرَانُ وَالقَدَرُ
وَالقَدَارَةُ۔ توانا شدن ویعدی بعلی
وفعل یفعل یفعل لغات فیه اَلقَدرُ۔
نفقه تنگ داشتن۔
اَلقَسرُ بستم بکارے داشتن۔
اَلقَشرُ پوست باز کردن والغابر یفعل و یفعل
اَلقَمرُ۔ قمار بردن ویفعل لغة عن القیسی
اَلکَسرُ۔ شکستن وضم الطائر جناحیه عند الانقضاض
اَلکَشرُ۔ کماریدن ودندان برهنه کردن۔
اَلکَفرُ پوشیدن۔
اَلنَّبرُ۔ همه کردن وبرداشتن۔
اَلنَّعیرُ۔ نعره زدن ودر فتنه جستن۔
اَلنَّفرُ وَالنُّفُورُ۔ بسفر بیرون شدن۔
اَلنَّفرُ۔ بیرون شدن حاج از منا۔

اَلبَهرُ۔ بریدن گوشت۔
اَلهَدرُ وَالهَدَرُ۔ باطل شدن خون۔
اَلهَدِیرُ۔ بانگ کردن کبوتر۔ اَلهَدرُ
وَالهَدِیرُ وَالهُدَارُ۔ جوشیدن شراب
وَالهَدرُ وَالهَدِیرُ۔ بانگ کردن شتر گشن
وضربه فهدرت دیته هدرًا ای سقطت
اَلهَذرُ وَالهَذَارُ۔ بسیار گفتن والغابر
یفعل و یفعل فی الحدیث تهذرون الدنیا
ای تتوسّعون فیها۔
اَلهَزرُ اَلبَذرُ اَلهَصرُ۔ شکستن وفی الحدیث
ثم هصر ظهره ای ثناه وثنیا شدیدا فی استواء
من رقبته ومتن ظهره ولا یقوسه ولا یتجافی
فی رکوعه وهصرت
اَلغُصنَ وَبِالغُصنِ۔ اذا اخذت براسه
وامله الیک وفی الحدیث فهصروا الی البطنا ای ضمیه
١٠ اَلثُّرُوزُ۔ سخت شدن۔
اَلجَلزُ۔ پے کردن برجای۔
اَلجَمزُ۔ دویدن ویفعل لغة فیه ولکلاهما
قرا الناس لولوا الیه وهم یجمزون مکان یجمحون
اَلجَلزُ۔ پوشیدن ومنه الجنازة۔
اَلحَفزُ۔ فاسپوختن وقاجنبانیدن۔
اَلحُکزُ۔ حرافة الشئ وحمز الهم قلبه ای حرقه
اَلخَبزُ۔ نان پختن ونان دادن ونیک راندن

والترکیب یدل علی خبط الشیء بالید۔
الضفر۔ علف در دهن شتر کردن و جستن
و ساقی الحدیث و جماع کردن پویه رفتن۔
العجز و المعجز و المعجزة۔ ناتوان شدن
و المعجز بکسر الجیم شاذ و کذلک کل ما کان
علی هذا الوزن من باب فعل یفعل فالقیاس
مفعل بفتح۔
العشزان۔ مشیة المقطوع الرجل۔
العکو۔ باهم آمدن۔
العرز۔ بپوشیدن و … کتاب
کراز پوست … باشد نهادن۔
الغمز۔ بچشم نمودن و … افشردن و
غمز الدابة من رجلها و … ۔
الکبش۔ … ۔
الغرز۔ … ۔
النفزان و النقز … ۔
الکنز۔ گنج نهادن … نهادن۔
اللبز۔ … ۔
اللمز۔ عیب کردن و … یفعل
و اصله الاشارة بالعین … ای
ضربه و دفعه۔
النبز۔ لقب نهادن۔
النفزان۔ بالفارسیة جستن۔

الهمز۔ حرف را بهمزه کردن و افشردن و
عیب کردن و همزة لمزة …۔
فی الجلوس و المجلس نشستن و المجلس
بنجد شدن۔
الحبس۔ باز داشتن۔
الحدس۔ بر گمان گفتن و بشدن در زمین
نه بصیرت و … فرو خوابانیدن شتر …
بسهم ای رمیت به۔
الخلس۔ ربودن۔
الخمس۔ پنجم شدن و پنج یک بردن۔
الدفس۔ الضرب بالرجل و قیل العدمة فی الصدر
بالرجل۔
السدس۔ ششم شدن و شش یک بردن۔
الضرس۔ دندان بتیز نهادن و … زدن
چاه … الزمان ای شد علیهم …
… ۔
الطلس و الطمس محو کردن۔
العبس و العبوس۔ روی ترش کردن۔
العکس۔ باز داشتن … و سخت
گرفتن چیزی۔
العدس۔ بشدن در زمین … و
بر گمان گفتن و شتمة الوطی۔
الفقس … و الاستدلال …

اَلْعَکْسُ - ردّ آخر الشیء فی اوله و بینی شتر
با دست وی بستن تا رام شود ومنه الحدیث
اعکسوا انفسکم ای ذدعوها وکفوها و شیر و خور و کفور

اَلْعَلْسُ - شراب خوردن -
اَلْغَرْسُ - درخت نشاندن -
اَلْغَطْسُ وَالْغَمْسُ - آب فرو بردن -
اَلْفَرْسُ - گردن فرو شکستن و اصل الفرس
ذا ثم صیّر کل قتل فرسا وقد نهی عن الفرس
فی الذبح وهو کسر عظم الرقبة قبل ان یبرد -
اَلْفَطْسُ وَالْفَقْسُ - بردن آن قفس
خایه تباه کردن مرغ -
اَلْقَبْسُ - کسے را علم آموختن و آتش دادن
و طلب کردن آن -
اَلْقَرْسُ - سخت شدن سرما و افسردن آب -
اَلْقَلْسُ - قی کردن و کم انداختن شراب -
اَلْکَبْسُ - انباشتن جاے تا کاوید بنا بیت
و گرفتن سر در جامه و پیچیدن -
اَلْکَدْسُ - سرعة التنقل فی السیر والعطاس ایضا
وفی الحدیث و مکدوس فی نار جهنم ای مدفوع
یقال تکدس الانسان علی راسه اذا دفع من ورائه فسقط
اَلْکُنُوسُ - در آشیان شدن آهو گوزن
اَللَّبْسُ - پوشیده کردن قوله تعالی ولَلَبَسْنا
علیهم ما یلبسون بفتح الباء ویجوز ان یکون اللبس بمعنی الخلط

ویجوز ان یراد به شدة المخالطة فی ذهبهم و قیاسه
لبست الثوب فحمل علیه -
اَلطَّلْسُ - الوطئ الدقیق الشدید -
اَلْمَلْسُ - سکاس کردن در بیع و بازستدن
اَلنَّبْسُ - سخن گفتن ویستعمل فی النفی یقال ما نبس بکلمة
اَلنَّفْسُ - چشم کردن -
اَلنَّمْسُ - پوشیدن راز گفتن با کسے -
اَلْهَجْسُ - چیزے در دل افتادن -
اَلْهَرْسُ - کوفتن ومنه الهریسة -
اَلْهَلْسُ - لاغر کردن و رجل مهلوس العقل
ای مسلوبه وقد هلس -
اَلْهَمْسُ - آواز نرم دادن -
اَلْحَرْشُ - صید کردن سوسمار ومنه الحدیث
نیهٔ سیالحرش ایه الخدیعة و خراشیدن -
اَلْخَفْشُ - آب دیدن از سطره گرد کردن
والفرس یخفش ای یاتی بجری بعد جری
فیخرشون علیک ای یحیّون و یتالبون -
اَلدَّبْشُ - نیست کردن دید و درآوردن
اَلْخَدْشُ - خراشیدن -
اَلْخَرْشُ - شد و الکشت ایضا -
اَلْعَمَشُ - افزون شدن -
اَلْغَبْشُ - تاریک شدن شب -
اَلْقَرْشُ - گرد کردن و کسب کردن

بُهِّمَيت قريش وهى فى الاصل دابّة فى البحر —
اَلْقَمْشُ — فراهم آوردن از جابها —
اَلْكَدْشُ — اَلْخَدْشُ والكسب والسوق الشديد
اَلْخَدْمُشُ اَلنَّتْشُ — چیزے بمنقار از جائی
بیرون کردن وما نتنت منه شيئا اى ما اصبت
اَلنَّكْشُ — آب ہمہ بکشیدن از چاہ —
اَلْهَبْشُ — الجمع والكسب —
اَلْهَرْشُ — درجستن سگ يقال هرش القوم
وهو ان تحركوا ويغلى بعضهم على بعض —
اَلْحَرْصُ — دریدن جامہ در کوفتن —
اَلْحِرْصُ — آرزو والنعت حريص وفعل يفعل
فيه لغة قليلة —
اَلْخَبْصُ — خلط الشئ بالشئ ومنه الخبيص عصت
السماء عصًا دام برقها —
اَلْعَفْصُ — رشتہ بر سر شیشہ لستن —
اَلْعَقْصُ — تافتن موے —
اَلْغَلْصُ — قطع الغلصمة غمصا اى استصغره
ولم يره شيئا يقال غمص فلان النعمة اذا لم يشكرها
وغمصت عليه قولا قاله اى عبته عليه وهو مغموص
عليه اى مطعون فى دينه وفعل يفعل فيها وفعلا
لغة فى هذا التركيب عن الفارابى وغيره والاخبار
تدل على الكسر منها قوله وغمص الناس والغمص
اخبثا وغمص الله الخلق —

اَلْفَرْصُ — بريدن وشگافتن وبهذا بيضه زواد
اَلْقَبْصُ — بسر انگشتان فراگرفتن والقبص
الخفة والنشاط والنعت قابض عن الفارابى
واورده الجوهرى فى باب فعل بالكسر قال ومصدره
القبص والنعت قابض قلص الظل فى قلص الماء
اى ارتفع فى البئر والتقلص اى انزوت والثوب
اى انزوى بعد الغسل ومصدره التجيج —
القلوص والتقلص الضمام شئ بعضه الى بعض —
اَلْقَنْصُ — صید کردن —
٨ اَلنُّكُوصُ وَالنَّكِيصُ وَالنُّكْصَانُ —
برگشتن وفعل يفعل لغة —
اَلنَّمْصُ — موی برشتہ از روی بکندن
زن ومنه الحديث لعن الله النامصة —
٩ اَلْجَرْضُ — فرو بردن آب دہن براندوہ
خشم ويعدى بالباء ويقال هو يجرض بنفسه
اى يكاد يقضى —
اَلْحَبْضُ — تیر در پیش تیرانداز افتادن وحق
کسی باطل شدن وکم شدن آب چاہ —
اَلْخَمْضُ — چوب خم دادن چیزی زدن تا بشکند
اَلْخَفْضُ — فرو داشتن آواز وخوش عیش
گردانیدن وگشتن نرم رفتن شتر وخفض کردن
حرف وهو فى الاعراب بمنزلة الكسر فى البناء
فى مواضعات النحويين الانخفاض خفض کردن

فصل الضاد [illegible]

الرَّبُوضُ - فروخفتن گاو و گوسپند و جز آن
وسگ ومنه الحديث فاربض في دارهم ظبياً قيل
اقم في دارهم آمنا لا تبرح كأنك ظبي في كناسه
قد آمن حيث لا يرى انسياً وقيل أمره ان يأتيهم
كالمتوحش لانه بين ظهراني الكفرة فمتى رابه منهم ريب
نفر عنهم شارداً الربوض في الكبش كالبروك في الجمل
الرَّفْضُ - پراگنده كردن شتر در چراگاه
الرُّفُوضُ - پراگنده شدن ايشان -
الرَّمْضُ - گوسپند با پوست در زير خاكستر
وسنگ كردن تا پخته گردد و پيكان ميان دو سنگ
نهادن و بران كوفتن تا تنگ گردد و يفعل و يفعل لغة
العُرُوضُ - پيش آمدن يقال عرض له امر كذا وعرضت الغول
وعرضت الكلب عرضاً لكن لم يجي ومر بي فلان فما
عرضت له وما عرضت له وعرضت الشئ پيدا و
آشكارا كردن و عرضه كردن و بدل دادن وعرض الرجل
اذا اتى العروض وهي مكة والمدينة وما حولها وعرضت
الناقة اذا اصابها كسر او آفة -
الغَرْضُ - پر كردن و كم شدن شير از پستان
الفَرْضُ - فريضه كردن و عطا دادن و اصل
الفرض الحز في الشيء يقال فرضت الزند والسواك
الفُرُوضُ - پير شدن گاو و يقال الفرض في
القَبْضُ - بشتافتن ومنه صافات ويقبضن
في صفة الطير و بشتاب راندن و گرفتن چيزي -
و تنگ كردن و قبض فلان اي مات فهو مقبوض
القَرْضُ - بگشتن از چيزي ومنه تقرضهم ذات
الشمال اي تخلفهم شمالاً و شعر گفتن و بريدن
بناخن پيراسي و بريدن شعر با مقراض و پاداش دادن
والتركيب يدل على القطع قرضت الناقة اذا
لفظت من جوفها ماء الفحل كراهة
النَّبَضَانُ والنَّبْضُ - جستن رگ -

ط

النَّأْطُ - مصدر نأط البعير اذا القى بعره رقيقاً
وهو في الحديث -
الخَبْطُ - دروغ گفتن و سر ستردن ومنه
خبط عشواء و خفتن و خبطت الرجل اذا انعمت
عليه من غير معرفة بينكما -
الخَرْطُ - راندن دار و شكم را ومنه الحديث
خرط علينا الاحتلام اي ارسل و در چوخ
بردن چوب ومنه رجل مخروط اللحية اي
فيها طول من غير عرض -
الخَلْطُ - آميختن -
الخَمْطُ - گوسپند بي پوست بريان كردن.
الرَّبْطُ - بستن والغاية يفعل ويفعل -
الشَّمْطُ - آميختن -
الضَّبْطُ - نگاهداشتن -
الضَّرْطُ - الحبق -
العَبْطُ - كشتن بهيمه بي علت و شكافتن

ودروغ گفتن بے عذر و فی الحدیث ان یغبطوا
ضروع الغنم ای لا یغبطوا ای لا یعقروها
فیدموها من العبیط۔
الغنط۔ القرط ویستعمل فی العنز۔
الغبط۔ بر جهیدن گوسفند تا فربه است یا نه
الغبطة والغبط۔ نعمت کسی آرزو بردن
بے آنکه از وے چیزے برود بخلاف الحسد۔
القسوط۔ بیدادی کردن۔
القشط والکشط۔ چیزے از روی چیزے
وا بردن وکشطت البعیر کشطا نزعت جلده
والاتقال سلخت۔
اللبط۔ اللعج فی جمیع احکامه فی الحدیث النبی
صلی الله علیه وآله وسلم فنقطها الله بالجبال ای
رمیح من الارض الجبال فصیرها اوتادا لها قال الدریدی
النشط۔ تحرک الشی تشطد۔
النفیط۔ باد از سینه بر آوردن۔
النشط۔ از جیبی بجیبی شدن ومنه قوله تعالی
والناشطات نشطا یعنی النجوم تنشط من برج
الی برج ویستعمل من یکیے که آسمان را نشود
وکشیدن دلو از چاه بے بکره و بهذا فسر
والناشطات نشطا وهنا الملائکة تنشط
ارواح المؤمنین کما تنشط الدلو من البئر فالنشط
الجذب بالبین والنزع بخلافه۔

النفیط۔ بر میدن بینی بند ولغة فی النفیت
الهبط۔ فرو آوردن وکاسته کردن بهای
آخریان الهبوط۔ فرود آمدن ویفعل بالضم
لغة ایضا ومنه قراة الاعمش لما یهبط من
خشیة الله وکاسته شدن بهار آن۔
الهرط۔ در عرض کسے افتادن۔
الهمط۔ الظلم والخبط والاخذ بغیر ایضا
ظ الفلظ والکنظ۔ سختی رسیدن و سختی رسانیدن
القرظ۔ پیراستن ادیم ببرگ سلم۔
اللفظ۔ گفتن واز دهن بینداختن۔
ع الرجوع والرجعی والمرجع بازگردیدن
الرجع۔ بازگردانیدن الرجاع۔ وا نمودن
شتر که بچه دار دونداند الرجع والرجعان
جواب نامه باز فرستادن۔
الرضع والرضاع والرضاعة شیر خوردن
النزوع۔ کشیده شدن ویعدی بالی یقال
نزع الی اهله فی الشباب ای جنب باز ایستادن
ویعدی بعن۔ النزع۔ برکندن چیزے
ومنه قولهم فلان فی النزع ای فی قلع الحیاة
وکمان کشیدن والنزاع آرزو ومنه کشیدن
ویعدی بالی ونزعت الخیل الی اوطانها ای اشتاقت
ف الجنف۔ تکبر کردن والجنیف۔ الصوت
من الجوف وهو اشد من الغطیط وهو فی

الحديث وجدف الطائر جدوفا اذا كان
مقصوصا فرايته اذا طار كانه يرد جناحيه الى
خلفه وجدف السفينة ضربها بالمجداف —
اَلْجَدْفُ — بريدن مرغ وشتافتن در رفتن
وجذف الطائر مثل جدف —
اَلْجَزْفُ — بگزاف كردن فارسى معرب —
اَلْحَذْفُ — بيفگندن چيزى سوى كسى انداختن —
اَلْحَرْفُ — كسب كردن از بهر عيال و
حرفت الشيء عن وجهه حرفا —
اَلْحَصْفُ — خرماى در زنبيل شكستن كردن
اَلْحَلْفُ وَالْحِلْفُ وَالْمَحْلُوفُ سوگند خوردن
اَلْخَذْفُ — سنگ انداختن بانگشت —
اَلْخَسْفُ — بزمين فرو بردن — اَلْخُسُوفُ
بزمين فرو شدن وتيره شدن وفرو شدن بگرفتن
ماه وفى الحديث خسف لهم بئر الشعرى استنبط
لهم بئر الشعراء فى الطريق اليه سهوا خوذ
من الخسيف وخشف الانسان خشفا من
الخشفة وهو الحس والحركة وخشف الثلج وذلك
فى شدة البرد وتسمع لخشفته صوتا عند المشى —
اَلْخَصْفُ — برهم نهادن ونعلين را پينه
دوختن اَلْخِصَافُ — ناقه سپيد پهلو شتر
فهى ناقة خصوف —
اَلْخَضْفُ — الضرط —

اَلْخَطْفُ — ربودن وخطف اصح وافصح
اَلْخَطَفَانُ — زود رفتن شتر
اَلْخَلْفُ — آب كشيدن —
اَلْخِنَافُ — ان يلوى البعير انفه من الزمام قلبه
خفّ بيده الى وحشيه ايضا الخانف الذى
تشمخ بانفه من الكبر ومنه ابو مخنف لوط ابن يحيى
من نقلة السير —
اَلدَّلِيفُ — گام خورد نهادن ودلفت
الكتيبة فى الحرب اى تقدمت اَلدَّلْفُ
نرم رفتن پير —
اَلدَّيَفَانُ — سست رفتن اَلدَّفِيفُ
فَالدُّفُوفُ وَالدَّفَانُ وَالدَّذَفُ تند
رفتن اشتر —
اَلرَّضْفُ — داغ كردن بسنگ وشير و
ديگ گرم كردن بدان —
اَلرَّعْفُ — پيشى رفتن —
اَلسُّنُوفُ وَالشُّنُوفُ اَلصَّدْفُ وَالصُّدُوفُ
بگشتن —
اَلصَّرْفُ — بگردانيدن وتزيين الحديث
بالزيادة فيه وصرف الدراهم بالدنانير معروف
اَلصَّرِيفُ — جرست كردن دندان شتر ودر
سراى وگردناى وبكره چاه —
اَلصِّرَافُ وَالصُّرُوفُ — بگشن شدن سگ

الطَّرْفُ - بگردانیدن از چیزی و جنبانیدن پلک چشم و جنبیدن چشم به هم نهادن و چیزے در چشم کسے زدن -

الظَّلْفُ - خود را از هوار نفس باز داشتن و بے نشان زدن و ظلفت اثر ای مشیت فی الحزونۃ لئلا تتبین اثر ک فیہا -

العَجْفُ و العُجُوفُ - ایثار کردن کسی را بر خود در خوردن -

العَدْفُ و العَذْفُ - بالدال فی لغۃ مضر و الذال فی لغۃ ربیعۃ الاکل -

المَعْرِفَۃُ و العِرْفَانُ - شناختن العَرْفُ فش اسپ بریدن و عرف الرجل اذا خرجت العُرْفَۃُ - وهی قرحۃ تخرج فی بیاض الکف و یقال ما اعرف لاحد یصرعنی ای ما اعترف له و قوله تعالی عرف بعضہ بالتخفیف معناه جازی علیہ کما تقول لمن یسیئ او یحسن انا اعرف لاهل الاحسان و اعرف لاهل الاساءۃ لا یخفی علی ذلک لا مقابلتہ بما یکون من فعالہ -

العَرِیفُ - بانگ کردن بینی -

العُزُوفُ - باز داشتن تن خود را از کار و الغائب یفعل و یفعل العزف طنبور و جز آن زدن

العَسْفُ - رکوب الامر من غیر تدبیر و المفازۃ من غیر قصد و اشراف البعیر علی الموت من الغدۃ

العَصْفُ - برگ کشت بریدن و کسب کردن و هلاک کردن و هذا الیدی بالبار -

العَصْفُ و العُصُوفُ - باد سخت جستن

العَطْفُ - مهربانی کردن و حملہ بردن و بگردیدن و بیدیں بعلے و برگردانیدن و بدر در آوردن چوب و جز آن -

العَقْفُ - بدر آوردن -

العَلْفُ - علف دادن -

الغَرْفُ - آب بدست بر داشتن و خوردن بکفچلیز بر آوردن و بریدن و پوست پیراستن بعرف و هو شجر

الغَضْفُ - سست کردن سگ گوش را و نیک تا شکستن گوش الغضوف - سهمت بستن

الغَلْفُ - در غلاف کردن و غالیہ بکار داشتن

القَذْفُ - انداختن و دشنام دادن فی کذ

القَرْفُ - عیب کردن و پوست باز کردن از ریش و انار و درخت و تہمت کردن و کسب کردن از بہر عیال فی الحدیث اقرفہم او خفنا

القَصْفُ شکستن القَصِیفُ - بانگ کردن رعد و جز آن -

القَطْفُ - میوه و انگور باز کردن و گام خورد نهادن ستور القُطُوفُ - خراشیدن

اَلقَلفُ - بریدن پوست ختنه و پوست

اندرخت وگل از سر خم باز کردن فی الحدیث

الم یتقلف ای مالم یختن -

اَلکَتفُ - دست با پس بستن و نرم رفتن

وکتفت الخیل اذا ارتفعت فروع اکتافها فی المشی

اَلکَشفُ - بریدن جامه و پیدا کردن و شتر

و روی ترش شدن و گرفته گردانیدن

آفتاب ما و الاٰت الاجودان یقال

خسف القمر والعامة یقول انکسفت الشمس

اَلکُسُوفُ - گرفته شدن آفتاب بگشتن

حال کسی -

اَلکَشفُ و اَلکاشِفَةُ - وا بردن چیزی

از چیزی اَلکِشافُ - ان تحمل الفحل علی الناقة

سنتین وهو البین الناقة کشوف

اَللَّصفُ - بدرفشیدن فی الحدیث یلصف

وبیض الطیب ای یتلالاء و رواه الفاراب بالضم

اَلنَّتفُ - موی برکندن بیرون چیزی برکندن

اَلنِّجافُ - قضیب تمیس بستن تا گشنی نتواند کرد

اَلنَّکفُ - پی زدن و نکفت الثمار

بالثلج ای رمت به -

اَلنَّزفُ - برسیدن آب چاه والماضی

فعل و فعل برسانیدن آن ضعیف گردانیدن

رفتن خون مردم را و نزف الرجل فی الخصومة

اذا انقطعت حجته و نزف الرجل اذا سکر

و منه و لا هم عنها ینزفون -

اَلنَّشفُ - برکندن بنا و گیاه و دریدن

و دانستن چیزی -

اَلهَتفُ - بانگ کردن اَلهُتاف ایضًا

و یعدی بالباء -

اَلهَرفُ - غلو کردن در مدح -

فی الحدیث فحلق الی ای مرّ -

اَلحَبقُ - الضرط حبق القوم بالحبل احاطوا

اَلحَذفُ - بریدن و گزیدن سرکه دهن را

اَلحَمُوقُ - سخت ترش شدن -

اَلحَذقُ و اَلحِذاقُ و اَلحِذاقَةُ -

دیر سار شدن در کاری فی فعل فعل لغة

فیه والفتح اجود -

اَلحَزقُ - محکم بستن رسن -

اَلحَلقُ - موی ستردن و بگلو زدن و

حلقه الله ای اصابه بوجع فی حلقه -

اَلحَذقُ - گیاه گزنده شدن سبع و الغاب بفتح الفعل

اَلخَرقُ - دریدن و زمین بریدن بر رفتن

و دروغ گفتن -

اَلخَزقُ و اَلخُسُوقُ - تیر بر نشانه کارگر

کردن یا در وی نشستن -

اَلدَّمقُ - بیرون آوردن چیزی را -

اَلذَّبْقُ ـ موے بر کندن ـ
اَلزَّلْقُ ـ سوی ستردن و بخیزانیدن و منه
قرار لیزلقونک بفتح الیاء زلقت الفرس شکلت
فی قوائمه الاربع ـ
اَلسَّبْقُ وَالسِّبَاقُ ـ پیشی گرفتن ـ
اَلسَّرْقُ وَالسَّرِقَةُ ـ الاول بفتح الراء و
الثانی بکسرها دزدی کردن تقول سرق
منه مالا و سرقه مالا ـ
اَلشَّفْقُ ـ در فا کردن و بمعنی الصفق فی
البیع والبیعة رایته فی الحدیث وجعل السین
قد تبدل بمکان الصاد مع القاف فیا حرف بعد وقوة
اَلسَّلْقُ ـ بزبان آزردن و منه سلقوکم
بالسنة حداد ای جهروا فیکم بالسوء من القول
و منه کواژه کردن و یکباره دگر گشته جوال در هم
افگندن و سنان باز افگندن و بانگ کردن
و منه الحدیث لیس منا من حلق و قیل معناه
ان ترفع المراة وجهها و شکم و جیب کردن
چنین فی الحدیث و قد سلقت فوامها ای
خرج بها السلاق ـ
اَلشَّهِيقُ وَالشُّهَاقُ وَالشُّهُوقُ ـ
عند البهیم آخر بانگ خر و قیل الشهیق
فیه و یقال شهق فلان شهقة فمات ای صاح
صیحة والاصل شهق ارتفع و منه الشاهق ـ

اَلصَّفْقُ وَالصِّفَاقُ ـ واگردانیدن ـ
وَالصَّفْقُ چشم فرو خوابانیدن و چیز فراز کردن
و دست بر هم زدن بیع یا بیعت بعد الکلام
اَلصَّفْقُ ـ الضرب الذی یسمع له صوت
یقال صفقته الریح و نفضت العود اذا حرکت اوتاره
اَلصَّلْقُ ـ آواز بلند بر داشتن و بعصا زدن ـ
اَلطُّفُوقُ وَالطَّفْقُ ـ در ایستادن کاری
اَلْعِتْقُ وَالْعَتَاقُ وَالْعَتَاقَةُ ـ آزاد شدن
والنعت عتیق و عاتق وَالْعُتْقُ از پیش شدن
اسپ و تنگ شدن پوست آدمی از بسیار رفتن ـ
اَلْعَذْقُ ـ کسی العیبی معروف کردن و پیدا
ساختن خرما و بار بسیار دادن درخت ـ
اَلْعُرُوقُ ـ نشستن در زمین ـ
اَلْعَرْقُ ـ نشگافتن زمین بگیاه ـ
اَلْعَفْقُ ـ تازیانه و عصا زدن و بسیار گشتن
کردن سرعة الاسرار و کثرته والحبق الحبقا
اَلْفُسْقَانُ وَالْفُسُوقُ ـ بدر رفتن آب چشم
و از راه بیرون شدن الفسوق نافرمانی
اَلْفَنْقُ ـ تازیانه زدن و منه الحدیث و خفقه
بالدرة ای ضربه ضربا خفیفا و الحق ولا الکل
اَلْفَلْقُ ـ دست و پاهای قدم شکافته
اَلْفَلْقُ ـ شکافتن ـ
اَلْلَقْلَقُ ـ بهم بر دوختن ـ

اَلْمَزْقُ - سرگین افگندن مرغ والغابر یفعِل
ویفعُل ودریدن -
اَلنُّطْقُ وَالْمَنْطِقُ - سخن گفتن -
اَلنَّعِيقُ وَالنُّعَاقُ وَالنَّعَقَانُ وَالنَّعْقُ
بانگ بر گوسپندان زدن اَلنَّعِيقُ بانگ کردن کلاغ
اَلنَّهِيقُ وَالنُّهَاقُ - بانگ کردن خر وفعل
یفعَل عن الفارابی لغة فیه -
اَلْحَبْكُ - نیک بافتن واستوار کردن -
اَلْحَتْكُ وَالْحَتَكَانُ - گام خود نهادن بشتاب
اَلْحَرْكُ اَلْحَرْقُ اَلْحَشْكُ وَالْحُشُوكُ
گرد آمدن شیر در پستان شتر که ظهیر للضرورة
اَلْحُشُوكُ - گرد آمدن مردمان پس بسیار بار
شدن خرما بن وضعیف شدن بار والحشك
اندک بار شدن آسمان -
اَلسَّبْكُ - گداختن سیم جز آن از آن چیزی ساختن
اَلسَّفْكُ - اشک خون ریختن والغابر
یفعُل ویفعِل -
اَلشَّبْكُ - اَلْخَلْطُ - والتداخل -
اَلْعَتْكُ - باد وسیدن کو دلیدی بالباس
اَلْمُلْكُ - بالضم پادشاه شدن ومنه قری
بملکنا اَلْمِلْكُ وَالْمَلْكُ وَالْمُلْكُ - بالحرکات
الثلاث خداوند شدن ومنه قری بملکنا وحکی
بالضم فی هذا المصدر عن الاخفش اَلْمَلْكُ
بالفتح زن کردن ونیک سرشتن آرد -
اَلنَّزْكُ - طعنه زدن بالنیزک وطعنه کردن کسی
اَلْهَتْكُ - پرده دریدن -
اَلْهَلَاكُ وَالْهُلُوكُ وَالْمَهْلِكُ وَالْمَهْلَكُ وَالتَّهْلُكَة
وهذه من نوادر المصادر - والهلكوت
نیست شدن یفعِل ویفعَل لغة فیه وعلی هذا
قرأ الحسن وابن اسحق ویهلک الحرث والنسل
وله وجهان احدهما ان یکون شاذا کابی یأبی
والثانی ان یکون من باب فعِل یفعَل غیر انه
استغنی عن ماضیه بهلک اَلْهَلْكُ هلاک کردن
فی لغة تمیم
اَلْبَتْلُ - جدا کردن -
اَلتَّبْلُ - تباه وبیمار کردن عشق کسی را
وتبله الدهر اسے افناه -
اَلتَّمْلُ - بریق شراب خوردن -
اَلْجَزْلُ - بریدن -
اَلْجَفُولُ - شتافتن اَلْجَفْلُ - شتابانیدن
وفی الحدیث جفل سمکا ای القی ورمی به -
اَلْحَبْلُ - دام فرو کردن -
اَلْحَتْلُ - ستم کردن -
اَلْحَسْلُ - الرذل -
اَلْحَفْلُ - گرد آمدن وپر شدن آب وشیر پستان
وپاک داشتن هکذا فیه کرابه ... والی آخره

نیک باریدن باران وزد و ودن۔

الحمل - بر داشتن بسر و پشیت ومنه ساءلهم یوم القیمة حملا الحمل - باردار گشتن زن ومنه حملت حملا خفیفا وحمله بردن ویعدی بعلی و بار کشیدن و کسی را بر ستور خود نشاندن وحمل علی نفسه فی السیر ای جهدها فی ذلک الحالة یا بیداری کردن۔

الخبل - ناقص عقل واعضا گردانیدن۔

الختل - فریفتن۔

الخزل - بریدن وفی الحدیث مشی تخزل ای تفکک فیه۔

الخسل الخسل الخضل والخضال النضل

الشحیل والشحال - الصوت الذی یردد فی صدر الحمار۔

الصهیل والصهال والصهال والصاهلة بانگ کردن اسپ۔

العبل - برگ از درخت فاگرفتن و رسن تافتن و پیکان در تیر نشاندن۔

العدل - داد کردن ویعدی بعلی و برابر کردن چیزے ویعدی الی المفعول الثانی بالباء العدول - بگشتن ویعدی بعن۔

العزل - عزل کردن از زن ویعدی بعن و جدا کردن و معزول کردن۔

العسل - بالتحریک والعسلان پوییدن العسلان جنبیدن نیزه - العسل انگبین در طعام کردن والغالب یفعل ویفعل۔

العظل - مصدر عظلت الکلاب والجراد اذا رکب بعضها بعضا فی السفاد۔

العقل والمعقول - خردمند گشتن و دریافتن والعقل - دیت دادن و هو متعد و دیت از کسی دادن ویعدی الی المفعول الثانی ای بین قصاص را دست برداشتن از بهر دیت یقال عقلت لزید دم عمرو وهذا هو الفرق بین عقلته وعقلت عنه وعقلت له و لنگ شتر با دست بستن و قبض آوردن دارو شکم را و موی را بشانه کردن - العقول - بر کوه شدن [illegible]

الغزل - رشتن۔

الغسل - شستن۔

الفتل - تافتن و باز گردانیدن۔

الفصل - جدا کردن و منقطع کردن خصومت الفصول - از جای بر رفتن - الفصل والفصال - از شیر شتر باز کردن۔

القرن - العرجان۔

القصل - بریدن و خوید از زمین [illegible]

القطل - بریدن۔

القفول - خشک شدن۔

الكبل - بند كردن وتاخير كردن دردام -
النزول والمنزل - فرود آمدن يقال
نزلتهم ونزلت بهم ونزل الرجل بي ازكم قه
النزول - بنا آمدن -
الثقلان والثقل - شتافتن -
النقل - نطول برفتن سخت في الحديث
واقلنا بهم خمسين جلاسن بني هاشم اسے
حلفنا لهم خمسين على البراة والنقل صدا
وسميت اليمين في القسامة نفلا لان القصاص ينفى بها
الهطل والهطلان والتهطال - باران باريدن
الهدل - ماه وجزان فروگذاشتن الهديل
بانگ كردن قمري وانچه بدان مانند مرغان
الهزل - لاغر كردن وهزل گفتن الهزال
لاغر شيدن والماضي فعل -
الهطل والهطلان - ريختن باران وشك
يقال سحاب هاطل وهطال -
النوم - ونداش شين بجاي نهاد وقيل
شيء والمانهم نهايل وفعيل -
النوم - كار بريدن
الزهم - بانگ كرد وبر آورد وگاو وشتر
وقيل الرجل والهم لعين معنى واحد
الكرم - وهاد بشني كرد شتن -
الثلم - رخنه كردن -

الحد والحدة والحدمان عن الارض -
الجرم - گناه كردن - الجرم - كسب كردن
والنعت فاعل وفعيل وبريدن بار خرما
وسوي گوسفند -
الجزم - ساكن كردن حرف وبريدن
وبركردن مشك بريدن خرما ودير كردن
الجلم - بريدن وگوشت فراگرفتن كه
استخوان باشد -
الحتم - واجب كردن ومحكم كردن كار -
الحزم - دادن -
الحرم - گرم كردن -
الحذم - بشتاب خواندن ومنه الحديث
اذا قمت فاحذم وبريدن وكل شئ اسرعت
فيه فقد حذمته -
الحرم والحرمة والحريمة والحرمان
بي روزي كردن -
الحزم - استوار كردن وتنگ بستن وبستن
الحطم والحطمة - بريدن وبر هم شكستن
الحشم - خشم آوردن وتشويش دادن -
الحشم - الحبق -
الحطم - شكستن يقال حطمة السن
اذا اهرمه -
الختم - مهر كردن وقرآن تمام كردن وختم الله لخير

نیک باریدن باران وزده ودن۔
اَلْحِمْلُ۔ بر داشتن بسر و پشت ومنه وساء لهم یوم القیمۃ حملاً اَلْحَمْلُ۔ باردار گشتن زن ومنه حملت حملاً خفیفاً وحامه بردن ویعدی بعلی و بار کشیدن وکسی را بر ستور خود نشاندن وحمل علی نفسه فی السیر جهدها فی ذلک الحالۃ یا پیدائی کردن۔
اَلْخَبْلُ۔ ناقص عقل واعضا گردانیدن۔
اَلْخَتْلُ۔ فریفتن۔
اَلْخَزْلُ۔ بریدن وفی الحدیث یمشی یخزل ای تفکک فیه۔
اَلْسَّلُّ اَلْحَسْلُ اَلْخَصْلُ وَالْخِصَالُ اَلنَّصْلُ
اَلشَّهِیْلُ وَالشُّهَالُ۔ الصوت الذی یردد فی صدر الحمار۔
اَلصَّهِیْلُ وَالصُّهَالُ وَالصِّهَالُ وَالصَّاهِلَۃُ بانگ کردن اسپ۔
اَلْعَبْلُ۔ برگ از درخت فاگرفتن و رستن تا فتن ویکان در تیر نشاندن۔
اَلْعَدْلُ۔ داد کردن ویعدی بعلی و برابر کردن چیزے ویعدی الی المفعول الثانی بالباء اَلْعُدُوْلُ۔ بگشتن ویعدی بعن۔
اَلْعَزْلُ۔ عزل کردن از زن ویعدی بعن وجدا کردن ومعزول کردن۔

اَلْعَسَلُ۔ بالتحریک وَالْعَسَلَانُ بویدن اَلْعَسَلَانُ۔ جنبیدن نیزه۔ اَلْعَسْلُ انگبین در طعام کردن والغابر یفعُل ویفعِل۔
اَلْعَظْلُ۔ مصدر عظلت الکلاب والجراد اذا رکب بعضها بعضاً فی السفاد۔
اَلْعَقْلُ وَالْمَعْقُوْلُ۔ خردمند گشتن و دریافتن وَالْعَقْلُ۔ دیت دادن وهو متعد و قیت از کسی دادن ویعدی الی المفعول الثانی بعن ... قصاص را دست بداشتن از بهر دیت یقال عقلت لزید دم عمرو فهذا هو الفرق بین عقلته وعقلت عنه وعقلت له ولنگ شتر با دست بستن و قبض آوردن دارو شکم را و ... را اینها کردن۔ اَلْعُقُوْلُ۔ برکوه شدن ...
اَلْغَزْلُ۔ رشتن۔
اَلْغَسْلُ۔ بشستن۔
اَلْفَتْلُ۔ تافتن وباز گردانیدن۔
اَلْفَصْلُ۔ جدا کردن ومنقطع کردن خصومت اَلْفُصُوْلُ۔ از جای برفتن۔ اَلْفَصْلُ وَالْفِصَالُ۔ از شیر شتر باز کردن۔
اَلْقَرَبَانُ۔ العربان۔
اَلْقَصْلُ۔ بریدن وخوید ادن ستور را۔
اَلْقَطْلُ۔ بریدن۔
اَلْقُفُوْلُ۔ خشک شدن۔

الکبل - بند کردن وتاخیر کردن وردام -
النزول والمنزل - فرود آمدن یقال
نزلتهم ونزلت بهم ونزل الرجل ای زکم -
النزول - بنا آمدن -
النسلان والنسل - شتافتن -
النفل - نفول سوگند خوردن فی الحدیث
وانفلنا بهم خمسین جلاس نبی هاشم ای
حلفنا لهم خمسین علی البراءة والنفل
وسمیت الیمین فی القسامة نفلا لان القصاص ینفی بها
الهطل والهطلان والتهطال - باران پیاپی
الهدل - جامه و جوان فرو گذاشتن الهدیل
بانگ کردن قمری وآنچه بدان ماند مرغان
الهزل - لاغر کردن و هزل گفتن الهزال
لاغر شدن والماضی فعل -
الهطل والهطلان - ریختن باران پیاپی
یقال سحاب هاطل وهطل -
الاثر - نشان پی شتر بر جای نهادن و نشانه
شتر والفاعل بیطار یفعل و یفعل -
الابر - کار ابریدن -
الجأر - بانگ کردن آهو و گاو و شتر
ورفع الرجل صوته بالتضرع الی الله تعالی
الأجر - بستن استخوان شکسته -
الشکر - شکر کردن -

الجد والجد ثمان عن لا ان بریدن
الجرم - گناه کردن - الجرم - کسب کردن
والنعت فاعل وفعیل و بریدن بار خرما
و درودن گوسپند -
الجزم - ساکن کردن حرف و بریدن
و پر کردن مشک بریدن خرما و خبر کردن
الجلم - بوییدن و گوشت فراگرفتن استخوان باشد -
الحتم - واجب کردن و محکم کردن کار -
الحثم - دادن -
الحدم - گرم کردن -
الحذم - شتاب خواندن ومنه الحدیث
اذا اقمت فاحذم و بریدن و کل شیء اسرعت
فیه فقد حذمته -
الحرم والحرمة والحریمة والحرمان
بی روزی کردن -
۱۵ الحزم - استوار کردن و تنگ ستور بستن
الحسم والحسوم - بریدن پیوسته داغ کردن
الحشم - خشم آوردن و خشم دادن -
الحطم - الحمق -
الحکم - استوار شدن یقال حکمته السن
اذا احکمته -
الختم - مهر کردن و قرآن تمام کردن ختم الله علی

اَلْخَذْمُ - بریدن -
اَلْخَزْمُ - تباه کردن بخیه و بریدن و کم کردن
و از راه گشتن خَزَمْتُ البعیرَ خزماً بالخِزامة
وهی حلقة من شعر تجعل فی وترة انفه یشدّ
فیها الزِّمام و خزمت الجراد فی العود نظمته
اَلْخَشْمُ - اندرون بینی شکستن -
اَلْخَصْمُ - غلبه کردن کسی را بخصومت و هذا
شاذ لان القیاس ان یکون هذا من باب
فعَل یفعُل و منه قرا حمزه و هم یخصمون -
اَلْخَطْمُ - مهار کردن و فی الحدیث آخر و تاتی
الکافر فتخطمه و یقال الخطم ههنا الاثر علی الانف
کما یخطم البعیر بالکی -
اَلدَّرْمُ و الدَّرَمانُ - گام خورد نهادن
و نرم رفتن ستور -
اَلدَّسْمُ - ناپیدا شدن نشان -
اَلرَّتْمُ - شکستن -
اَلرَّثْمُ - مصدر رثمت انفه اذا کسرته حتی
ادمیته و رثمت المرأة انفها بالطیب طلته و لطخته
اَلرَّدْمُ - رخنه بر آوردن و پاره در جامه دادن
اَلرَّسِیمُ - فوق الذمیل -
اَلرَّضْمُ - سنگ بهم نهادن و شوریدن مین
از بهشت و خویشتن بر زمین افگندن شتر
و رضم به الارض ای جلد به الارض -

اَلزَّلْمانُ - بریدن یقال زلم الله انفه
عن الازهری یقال زلمت الحوض فهو مزلوم
ملأته عابیة کالتقب المزلوم
اَلسَّلْمُ - پوست پیراستن بسلم -
اَلشَّتْمُ - دشنام دادن -
اَلشَّرْمُ - شکافتن و اندک دادن -
اَلشَّکْمُ - بهم و اکوفتن و کاری صعب رسیدن
اَلصَّرْمُ - بریدن و سخن کسی بریدن و بریدن بار خرما
اَلصَّلْمُ - گوش و بینی از بن بریدن و انچه بدان ماند
اَلطُّسُومُ - اَلطُّمُوسُ علی القلب -
اَلظَّلْمُ و المَظْلَمَةُ - بیداد کردن و الظُّلْمُ
مصدر ظلم الوادی اذا بلغ الماء منه موضعاً
لم یکن بلغه قبل ذلک و ظلمت البعیر اذا نحرته من
غیر داء به و القوم اذا سقیتهم اللبن قبل ان یروب
و یخرج زبده و الارض اذا لم تکن محفورة فحفرتها
و فی الحدیث فلم یظلما ای لم یعدلا عنه و الظلم
عند اهل اللغة وضع الشیء فی غیر موضعه -
اَلعَتْمُ - درنگ کردن و تاریک شدن شب
اَلعَثْمُ - کژ وا دربستن شکسته و کژ وا دربسته شدن
و یتعثم الثار فیه لغة عن الازهری عن الفراء
اَلعَذْمُ - دندان گرفتن و ملامت کردن
اَلعَزْمُ و العَزِیمَةُ و العَزَمُ و العُزْمانُ
دل بر کاری نهادن یقال عزمت علیک ای اقسمت علیک

اَلْعَسْمُ ـ طمع کردن وکسب کردن ـ
اَلْعُشْمُ ـ المنع ـ
اَلْعَصْمُ ـ الکسب فی الحدیث عصم شیبته
الیسار قبل الصواب عصب ای یبس وقیل عصم
الشریق بفیه وعصب واصل ای لصق ـ
اَلْعَکْمُ ـ رخت بند بستن شتر و جیم اشتتن
وعکمت المتاع شددته والبعیر شددت علیه
العدل وعکمت الرجل العدل اذا عکمته له
مثل حلبته الناقة ای حلبتها له ـ
اَلْعَلْمُ ـ شگافتن لب ـ
اَلْغَشْمُ وَالْغَذْمُ ـ بسیار دادن ـ
اَلْغُسُومُ ـ تاریک شدن شب ـ
اَلْفَشْمُ ـ بیدار کردن وشکستن ـ
اَلْفَدْمُ ـ دهان بستن ـ
اَلْفَصْمُ ـ شکستن بی جدائی کردن ـ
اَلْفَطْمُ ـ از شیر باز کردن والترکیب
یدل علی قطع شیء عن شیء ـ
اَلْقُتُومُ وَالْقَتَامُ ـ سیاه شدن ـ
اَلْقَثْمُ وَالْقَذْمُ ـ الغذم ـ
اَلْقَرْمُ وَالْقَرْمَةُ ـ ان یاکل الصبی البهم
اول ما یاکلان والقرم ان یقطع جلیدة
من انف البعیر لا تبین ثم تجمع اقترک علی انفه
للسمة کانها زنمة ـ

اَلْقَسْمُ ـ وا بخشیدن واندیشه کردن کار
تا چون کنی ـ
اَلْقَشْمُ ـ چیدن طعام واز میان بیرون کردن
اَلْقَصْمُ ـ شکستن با جدا کردن ـ
اَلْقَضْمُ ـ چشیدن بدندان ـ
اَلْقَلْمُ ـ ناخن چیدن ـ
اَلْکَدْمُ وَالْکِدَامُ ـ گزیدن
اَلْکَدْمُ ـ مصدر کدم شیئا بمقدم فیه ای
کسره واستخرج ما فیه لیاکله ـ
اَلْکَتْمُ ـ تفتیک الشیء الیابس بیدیک ـ
اَلْکَتْمُ ـ از بن بریدن بینی ـ
اَلْکَظْمُ ـ خشم فرو خوردن ـ اَلْکُظُومُ
نشخوار نازدن شتر ـ
اَلْکَلْمُ ـ جراحت کردن ومنه قری تکلمهم
اَللَّثْمُ ـ دهن بند بستن وشکستن
سنگ را بپای وخون آلوده کردن سنگ پای
اَللَّدْمُ ـ بر زدن وپاره بر پاره دوختن
والباب یدل علی الصاق شیء لشیء ضربا او غیره
اَللَّطْمُ ـ الضرب علی الوجه بباطن الراحة ـ
اَللَّفْمُ ـ بینی بند بستن ـ
اَللَّحْمُ وَاللَّخْمُ ـ النخیر والتهجم ـ
اَلنَّسِیمُ وَالنَّسَمَانُ ـ وزیدن باد ـ
اَلنَّظْمُ ـ پیوستن ـ

اَلنَّغْمُ ـ سخن پنهان گفتن والنغابغیل العیا

اَلنَّقْمُ والنقم ـ خشم گرفتن یعدی بعلی و کراهیت داشتن چیزی والماضی منهما نقم بالکسر والفیا

اَلْهَشْمُ لَهْشِیْمُ وَالْهَتْمُ ـ دندان پیشین شکستن

اَلْهَتْمُ الْقَتْمُ

اَلْهَدْمُ ـ ویران کردن ـ

اَلْهَدْمُ ـ اَلقطع والاکل بسرعة ـ

اَلْهَزْمُ وَالْهَزِیْمَةُ وَالْهَزِیْمَی ـ شکستن لشکر

اَلْهَشْمُ وَالْهَضْمُ وَالْهَضِیْمُ ـ شکستن ومنه الهاضوم انه یهضم الطعام ای ترکته ـ

اَلتَّبْنُ ـ کاه دادن کسے را ـ

اَلثَّفْنُ وَالثَّفَانُ ـ دامن بر دوختن

اَلثَّفْنُ ـ مصدر ثفنة الناقة ضربته بالثفناة وفی الحدیث فجعل یثفنه بیده یطردها ـ

اَلثَّمْنُ ـ هشت کردن وهشتم شدن ـ

اَلْحَضْنُ ـ کسی را چیزے اندک دادن ـ واصل الحضن جمع الشیٔ فی کفنا وغیر ذلک ولا یکون الامن الشیٔ الیابس کالدقیق والسویق

اَلْخَبْنُ وَالْخِبَانُ ـ بکناره چیزی بر دوختن وخبنت الطعام اذا غیبته واستعددته للشدة

اَلدَّفْنُ ـ در زیر خاک کردن ـ

اَلدَّبْغُ ـ پیدا گفتن و بزانو زدن شتر کی

اَلدَّفْنُ ـ پای کوفتن ـ

اَلسَّفْنُ ـ پوست باز کردن ومنه السفینة وهی فعلة بمعنی فاعلة

اَلشَّتْنُ ـ جامه وجز آن بافتن ـ

اَلشُّفُوْنُ ـ بدنبال چشم نگریستن یعنی بخشم و بالے ـ

اَلصَّفْنُ ـ قدح شراب بهره وجز آن از کسی بگردانیدن که نوبت او باشد وگفته اند که بیرون

اَلصُّفُوْنُ ـ قدم بهم باز نهادن ومنه الحدیث قمنا صفونا و بر سه پای ایستادن بر کناره سم چهارم وفی الحدیث وصفن ثیابه فی

ن

سرجها ے جمعها ـ

اَلضَّبْنُ ـ باز داشتن ـ

اَلضَّفْنُ ـ پای برپشت گاه کسی باز زدن وبدست و پای زدن شتر وضفنت بالاثقال الارض لیسے ضربتها ـ

اَلطَّبْنُ ـ آتش در زمین کستر کردن تا نپرد

اَلطَّبَانَةُ وَالطَّبَانِیَةُ وَالطُّبُوْنُ ـ الطبن

اَلطَّحْنُ ـ آرد سرشتن وطحن الرجل اذا نهض معتمدا علی الارض من الکبر

اَلْعَدْنُ ـ مقیم بودن بجای و منه یا بیا وجنات عدن وعدنت البلد توطنته ـ

اَلْعَطْنُ ـ پوست و نغور کردن تا نرم شود

اَلْعُطُوْنُ ـ سیراب خوردن شتر و نشستن

والنابر یفعُل ویفعِل -
الغَبْنُ - زیان آوردن بر کسی در بیع و شرا
و ... الثوب والطعام مثل خبثت -
القَضْبُ - شاخ بریدن -
الغَبْنُ - باز داشتن -
الفَتْنُ والفُتُونُ - در فتنه افگندن [illegible]
الفِتْنَةُ والفُتُونُ - آزمودن [illegible]
سوختن -
القُبُونُ - بشدن در زمین -
القَفْنُ - گوسپند کشتن از سوی قفا -
اللَّبْنُ - باز بریدن آب و [illegible]
الحدیث [illegible] ای [illegible] و [illegible]
الشیء [illegible] مثل الجبن -
الكَفْنُ - پشم رشتن -
اللَّبْنُ - بعصا یا بسنگ زدن -
المَتْنُ - بر پشت زدن -
الهَتْنُ والهُتُونُ والهَتَنَانُ - باران
و اشک باریدن -

ومن المضاعف

التَّبَابُ والتَّبُّ - هلاک شدن [illegible]
الحَثُّ والحَثِّيثَى - راست داشتن [illegible]
[illegible] لانه لا یاتی فی المضاعف یفعِل بالکسر
الا [illegible]

الدَّبُّ والدَّبِيبُ - نرم رفتن -
الذَّبِيبُ - پژمردن لب از تشنگی
الذَّبِيبُ - نزدیک گشتن آفتاب بفرو شدن
الشَّبَابُ والشَّبِيبَةُ - بالیدن کودک -
الشَّبِيبُ - رفتن آب و خون [illegible] اندک
[illegible] اذا [illegible]
العُبُوبُ - [illegible] آید و [illegible]
و گنده شدن گوشت -
الغِبُّ - روزی آمدن و روزی نه [illegible]
گذاشتن [illegible] ثم صارت الی [illegible]
الغُبُوبُ - خشک شدن گوشت و پوست
[illegible] و جراحت -
النَّعِيبُ - [illegible] زدن [illegible] والصوت [illegible]
النَّبُّ والنَّبِيبُ والهَبُّ والهَبِيبُ -
بانگ کردن بز نر از بهر گشنی -
الشَّتُّ والشَّتَاتُ - پراگنده شدن -
الكَتِيتُ - بانگ نرم کردن شتر [illegible]
[illegible] در آب [illegible] -
الهَتِيتُ - بانگ کردن شتر [illegible] -
الدَّثُّ - باران آمدن اندک -
[illegible]
[illegible]
[illegible]

بر روی زمین و فی الحدیث یوکل ما دف

ای ما حرک جناحیه فی الطیران کالحمام ونحوه -

الدفیف - زود رفتن عن الفارابی -

الرفّ والرفیف - درخشیدن لون

ونبات از سیراب -

الزفیف - شتافتن عروس و شتر مرغ و شتر

الشفّ - افزون آمدن -

الشفوف والشفف - تنک شدن جامه -

الشوف - کرانه شدن -

العفّ والعفّة والعفاف والعفافة -

باز ایستادن از زشتی -

القفوف - سپیدی با تیغ خاستن پوست شک

شدن جامه دیبا و جز آن -

الهفیف - زود رفتن -

البقّ والابقاق - القی واجنبیدن

و بسیار شدن -

النفیق - صوت الفرج -

الرقّة - الرقة باریک شدن -

الرقّ - تنک شدن -

النقیق - آواز دادن جوشیدن دیگ

و فی الحدیث لکلیه نقیق -

[illegible]

الکلاکة - احمق شدن -

الرکّة والرکاکة - سست شدن -

البلّ - رستن از بیماری -

الجلال والجلالة - بزرگ قدر شدن

الحِلّ والحلال - حلال شدن بعد از احرام

الحلول - واجب شدن وام و عقوبت و

پدیدار شدن و بیرون آمدن از حرمت احرام

و زن از عدة الحلة والحلول - بجای گاه

رسیدن کشتی سے انجار و ابو الحلول

حاله بودن وام

الدلّ والدلال - ناز کردن -

الذلّ والذلّة والمذلّة - خوار شدن

الذلّ - رام شدن -

الزلّ والزلیل والمزلّ - لغزیدن قدم

الزلل - زلت افتادن در سخن الزلول

کم آمدن سیم در سنجیدن

الصلول - دم گرفتن گوشت پخته با خام

والصلیل لغة ایضا والکسر لغة فی الصلیل

آواز دادن آهن و جز آن -

الضلال - ضائع شدن هلاک شدن

الضلالة والضلال - گمراه شدن

والفاعل ضالّ و ضلیل ... لغة ... فی الضحیة و

الضلیل ... الی الایة و فی الحدیث

لعلی اضلّ ... ذاب ...

اَلغِلّ - کینه ور شدن و غلّ البعیر اذا لم یقض ریّه
اَلقِلّة والقُلّ - اندک شدن -
اَلکَلّ والکِلّة والکَلالة والکُلول - کند شدن زبان و شمشیر و با چشم اَلکَلال
والکَلالة - مانده شدن مردم و شتر
اَلکَلالة - بے پدر شدن و بے فرزند شدن
اَلتَّمام - تمام شدن -
اَلحُموم - دم گرفتن گوشت بسیان پخته
اَلذَّمامة - زشت روی شدن فی الغابر یفعِل ویفعُل والماضی فعَل و فعُل بالضم وهذا شاذ -
اَلذَّمیم - آب بینی دویدن -
اَلرَّمّة - بوسیده شدن استخوان -
اَلطَّمیم - نرم دویدن -
اَلهَمیم - نرم رفتن -
اَلحَنین - آرزومند شدن و بعید بالی و بانگ کردن ناقه بزاری -
اَلحَنان - بخشودن و یعدّی بعلی -
اَلخَنین - کالبکاء فی الانف والضحک فی الانف
اَلدَّنین - الدسیم
اَلرَّنین - خروشیدن -
اَلضِّنّ والضَّنانة - بخیلی کردن الغابر یضِنّ ویضَنّ والفتح افصح -
اَلطَّنین - آواز دادن زنبور و مگس و بط

و ضَحِج مات وهو فی الغریب المصنف -
اَلهَنین - نالیدن و گریستن

من المعتل الفا

۱۰ اَلوَثْب والوُثوب والوَثیب والوَثَبان - جستن و ثب فی لغة حمیر اقعد -
اَلوُجوب - واجب شدن و بیفتادن دیوار
۱۱ اَلوَجیب - طپیدن دل -
اَلوُجوب - فرو شدن آفتاب و بستن بیع
اَلوَجبة - بیفتادن دیوار و فی الحدیث فاذا وجبت ای مات -
اَلوَذْف - رفتن آب -
اَلوَشَب - بسیار گیاه شدن زمین -
اَلوُصوب - دائم شدن -
اَلوُضوب - برکاری ایستادن و فی الحدیث
۱۲ فتوضأ و ثب لاغسل واعسل ان تخرج کل القبیة فی ذکره من الماء -
اَلوُقوب - درآمدن چشم بگو فرو شدن
اَلوَقیب - صوت قُنب الفرس
اَلوَکْب - برکاری ایستادن اَلوَکَبان - آهسته رفتن و منه اشتق -
اَلموکب اَلوُلوب - رسیدن یقال و لب الیک کانّا ما کان و ولب او ذهب علی وجهه یقال ابیته فوهبته ابیة و آیبه -

الوقت - پدید کردن وقت تقول وقته فهو موقوت اذا بین للفعل وقتا یفعل فیه ومنه قوله تعالی کتابا موقوتا ای مفروضا فی الاوقات

الولت - بکاستن -

الولث - العهد بین القوم یقع من غیر قصد او یکون غیر موکد وهو فی الحدیث ویصادره

الوذح - خون کشادن ستور و نیک کردن میان گروهی -

الوسج - دویدن شتر -

الوشج - بهم در شدن -

الولوج والالجة - در آمدن -

الوهج والوهجان - درخشیدن -

الوضوح - هویدا شدن و روشن شدن

الوقذ والقذة - سنج زدن -

الوجود الوجدان - یافتن و فعل یفعل لغة فیه وهذه لغة تمیمة اخت لما بنی لک لغة عامریة وجدها ووجد الشیء عن عدم فهو موجود لا یقال وجده -

الموجدة والوجدان خشم گرفتن -

الوجد - اندوهگین شدن - الوجد والوجد والوجد والجدة توانگر شدن

الوحد والحدة والوحدة - یگانه شدن

الوخد والوخید والوخدان پویدن شتر

الورود والورود - آمدن بآب الورود حاضر آمدن وورد به الحمی وهذا فهو موروده من الورد -

الوطد والطدة - استوار کردن طنبه الی الارض مثل وتده یعقده الی الارض وفی الحدیث طدنی الیک ای ضمنی الیک من وطد یطد قال ابو علی فی مصدر وطد وتد طدة وتدة وکرهوا وطدا ووتدا الاثران من ثقل وان ادغم التبس -

الوعد والعدة والموعدة والموعد والمیعاد - امید دادن یقال وعدته خیرا ووعدته شرا فاذا اسقطوا الخیر والشر قالوا فی الخیر الوعد والعدة - وفی الشر الایعاد - الوعید وهو یتعدی الی مفعولین یجوزان تقتصر علی احدهما -

الوغد والغدة - خدمت کردن -

الوفد والوفود والوفادة - نزد سلطان شدن برسولی -

الوقود - بالفتح عن ابن جنی وهو شاذ والوقود والوقدان والوقد والقدة افروخته شدن وکد وکده ای قصد قصده

الولادة - زادن -

الوقذ والقذة - الضرب بالخشبة حتی یسترخی

ويشرف على الموت وشاة موقوذة قلت
بالخشبة ويقال وقذه النعاس اذا غلبه وفي
الحديث فوقذ النفاق اي قمعه وكسره وفي
حديث آخر فيقذه الورع اي يسكنه -
الوقر والقرة - كم كردن وكينه كردن
وطاق كردن -
الوقر - بسيار كشتي كردن شتر -
الوجر - دارو بگلو فرو كردن ومنه الحديث
فوجرته بالسيف اي طعنته -
الوزر والزرة - گناه بر داشتن فيقول
منه وزر يزر وزرا ووزر يوزر وزرا ووزر يوزر وزرا
فهو موزور وزير انما جاء في الحديث مازورات
لكان ما جورات ولو افرد لقال موزورات
وزرت فلانا اي غلبته -
الوشر - روشن كردن دندان وتنگ كردن
آن وهو في الحديث وبريدن چوب بااره -
الوعورة - درشت شدن زمين گرم شدن
الوفر والفرة - تمام كردن -
الوفور - تمام شدن وبسيار شدن -
الوقور - خانه نشستن -
الوقار والقرة - بارام شدن فعل يفعل
فيه لغة والنعت منها وقور الوقر گران كردن
گوش وشگافتن استخوان -

الوكر - در آشيانه شدن مرغ ودير كردن شبك
ووكرت الناقة وكرا عدت الوكرى هي
عدو فيه نزو وكذلك الفرس -
الوخز - بسوختن سوزن وسنان ونحوها
وتاثير كردن سپيدي در موي -
الوعز - در ايستادن برنهادن ببعدي
الوكز - مشت بر زنخ زدن وفاوكيده
اي زخوليشتن دور كردن -
الوهز - الضرب بثقل اليد وفي الحديث
اذالناس يهزون الاباعر يقال وهزه اذا دفعه
وفي الحديث نهى عن الوجس وهو ان يكون
الرجل مع جاريته والاخرى تسمع حسه -
الودس - پنهان كردن پوشيده شدن
چيزي بر كسي -
الوطس - شكستن وضرب الشديد بالخف وغيره
الوقس - گر گرفتن شتر -
الوكس - النقص والنقصان ايضا يقال
وكس في تجارته اذا خسر فيها الوكسان -
فراخ رفتن شتر -
الوهس - شدة السير والاكل والوطي -
والدق والشر والنميمة -
الورش - بر طعام خوردن طفيلي كردن
الوبيص - درخشيدن -

الوَقصُ - گردن شکستن -
الوَهصُ - چیزی سست را شکستن و چیزی را
نیک سپردن بپای فی الحدیث وہصہ اللہ
کانہ رمی بہ و غمزہ الی الارض -
الوَخضُ - طعنہ زدن چنانکہ در جوف نرسد ض
الوَمضُ والومیضُ والومضانُ
درخشیدن
الوَطءُ والوطوءُ - ضعیف رای شدن ط
وفعل یفعل فیہ لغۃ ایضا -
الوَخطُ - آمیختن سپیدی با موی و نیزہ زدن
چنانکہ بگذرد و زود رفتن -
الوَسطُ والسِّطۃُ - درمیان شدن منہ
قولہ تعالی فوسطن بہ جمعا -
الوَقطُ - بیفگندن وفی الحدیث وقط
فی راسہ - وضع راسہ و سرہ ابالطار
ارا دفعل راسہ -
الوَهطُ - سست کردن
الوَشظُ - پارہ استخوان شکستن و سوراخ تبر ظ
محکم کردن بکارا -
الوَعظُ والعِظۃُ والموعظۃُ - پند دادن
الوَکعُ - الدفع والقرن - ع
الوَجفُ والوجیفُ والوجفان - ف
پوئیدن ستور اَوجیف - تپیدن دل

وحفّ الرجل اذا ضرب بنفسہ الارض و کذلک البعیر
الوَخفُ - خطمی بہم زدن تا درہم شود -
الوَذفُ - چکیدن چیزی و آب از نار -
الوَرفُ والوریفُ - فراخ شدن و
یستعمل فی الظل الوریف والوروف
والورفُ - درخشیدن نبات از تازگی -
الوَزیفُ - شتافتن در رفتن ومنہ قولہ تعالی
فاقبلوا الیہ یزفون مخففۃ -
الوَصفُ والصِّفۃُ - پدید کردن نشان
الوُصوفُ - نیک رفتن شتر -
الوَظفُ - قید شتر تنگ کردن از پی فرستادن
الوَقفُ - وا داشتن و وقف کردن و وقفتہ
علی ذنبہ ای اطلعتہ علیہ الوقوف والبیان
الوَکفُ والوکیفُ والتوکاف - چکیدن
آب از سقف و نحوہا و فی الحدیث ثم وکفوا
عن عملہم ای قصروا عنہ و نقصوا ماخوذ من الوکف
وہو النقص -
الوَہفُ والوہیفُ - برگ بیاوردن
درخت والوہفُ - قیم کلیسا کردن
وفی کلام قتادۃ کلما وہف لہ شیء ای عرض
الوَدقُ - ایدن نزدیک شدن بعید
بالی و انس گرفتن بعید بالبار و بگشن آمدن
خداوند سم -

اَلوَسْقُ - برگ از درخت فراگرفتن و برگ باور زدن وے -
اَلوَسْقُ - گرد کردن و راندن و برداشتن
اَلوَشْقُ - قدید کردن -
اَلوَهِیقُ وَالوُعَاقُ - آواز دادن شکم اسپ چون بدود -
اَلوَلْقُ - روان گشتن زبان در دروغ و منه اذ تلقونه بالسنتکم و شتافتن و سبک رفتن
اَلوَرْكُ - بر پهلو خفتن و در کته درگاه نشستن و تکیه دادن بر ران -
اَلوَعْكُ - ضعیف کردن تپ مردم را -
اَلوَبْلُ - باران نهیب بزرگ قطره باریدن ومنه اخذ وبیلا شدیدا
اَلوَجْلُ - غلبه کردن کسی را بر فتن در وجل فلان اذا غیب ومنه اخذت الوجلة
اَلوَشْلَانُ - چکیدن -
اَلوَصْلُ - عطا دادن وَالوُصْلُ - وَالصِّلَةُ - پیوستن و پیوسته شدن -
اَلوُصُولُ - رسیدن و بدعوی بالی و وصل ای دعا دعوی الجاهلیة و هو ان یقول یال فلان ومنه قوله تعالی الا الذین یصلون الی قوم قیل معناه یتصلون بهم و یدخلون فیما بینهم بالحلف والجوار والانتجار -

اَلوَغْلُ - نا خوانده نزدیک شراب خواران رفتن
اَلوُغُولُ - در میان درختان نهان شدن
اَلوُقُولُ - بر کوه شدن -
اَلوَكْلُ وَالوُكُولُ - کسی را باز گذاشتن و کار را با کسی گذاشتن و کلنی لهم ای علمنی
اَلوَهْلُ - غلط به سوی شئ و انت ترید غیره
اَلوَشْمُ - شکستن و زدن و دویدن و الکیب یدل علی جمع و تجمع فقال ثم لها من لوشیمه -
اَلوُجُومُ - خاموش گشتن از اندوه یا از خشم و جمت و جمه ای قصدت قصده -
اَلوَخْمُ - بگرانی کسے را غلبه کردن -
اَلوَسْمُ وَالسِّمَةُ - داغ کردن وَالوُسُمُ غلبه کردن به نیکوئی -
اَلوَشْمُ - دست بسوزن کنده کردن -
اَلوَصْمُ - شکستن و معیوب کردن و صمت الشی اذا شددته بسرعة -
اَلوَضْمُ - گوشت بر خوان یا بر جائی که گوشت بروی نهند نهادن و بکسی فرود آمدن -
اَلوَغْمُ - خبر کردن بچیزی بی یقین -
اَلوَقْمُ - واز زدن و قهر کردن - وَالمُوقُومُ الشدید الحزن -
اَلوَكْمُ المَوكُومُ - وکمت الارض اذا وطئت واکل نباتها -

اَلوَرْفُ - رسیدن مگس -
اَلوَهْمُ - الوہل -
اَلوَتْنُ - بر وتین زدن - اَلوُتُوْن وَالتِّنَةُ دائم شدن آب وغیرہ -
اَلوَخْنُ - کوفتن -
اَلوَدْنُ وَالوِدَانُ - تر کردن و ودنت المراۃ اذا ولدت ولدا نحیفا قلیل الجسم والولد مودون وموْدَن -
اَلوَزْنُ وَالزِّنَةُ - سنجیدن یقال وزنت فلانا درہما وزنت لفلان بمعنی الاصل اللام ثم حذفت فوصل الفعل ومنہ واذا کالوہم اووزنوہم وفی الحدیث قبل ان توزنوا اے سنجیدہ شوید -
اَلوَضْنُ - نوار وزرہ بافتن وچیزے بعضہا بر بعض کردن ومنہ علی سرر موضونۃ
اَلوَکْنُ - خایہ در زیر گرفتن نشستن مرغ
اَلوَهْنُ - سست شدن و سست گردانیدن
اَلوَبْهُ - باک داشتن یقال ما وبہت لہ ای ما فطنت لہ

من المعتل الیائی

اَلیُسْرُ - قمار بازیدن وَالیَسَرُ وَالمَیْسِرُ شطرنج باختن ویسرت لہ القول میسورا ای لینتہ وسہلتہ

اَلیُجُوْرُ - ای اجتزوہا واقتسموا اعضاءہا

اَلیَعَارُ - بانگ کردن بز -
ضه اَلیَنْعُ وَالیَنَعُ وَالیُنُوْعُ وَالیَنْعُ - رسیدن میوہ وفعل یفعل لغۃ فیہ -
ن اَلیُمْنُ وَالیَمْنُ - مبارک گرفتن یقال یمنہم فہو یامن ویمین یمنا علی قومہ فہو میمون ومنہ حکایت بعضہم فی تفسیر قال الیاس من یمین فالیمین فی الیاس بمعنی احد کالتقیۃ والتقاۃ

من اللفیف المقرون

ضه اَلوَحْیُ - وحی فرستادن ونبشتن وسخن پنہان گفتن واشارت کردن -
ضه اَلوَخْیُ - قصد کردن وفرستادن ورفتن -
ح اَلوَدْیُ وَالدِّیَةُ - خون بہا دادن اَلوَدْیُ بیرون آمدن ودی وروان گشتن سیل ووادی وودی الفرس ودیا اذا ادلی لیبول اولیضرب -
ل اَلوَرْیُ وَالرِّیَةُ - بیرون آمدن آتش از آتش زنہ وفعل یفعل وفعل یفعل لغتان فیہ واگندہ شدن مغز استخوان وبخور دن بیم قیح
ضه اَلوَشْیُ وَالشِّیَةُ - نگار کردن در جامہ والوشی - بسیار شدن اَلوِشَایَةُ غمز کردن ویقال وشی کلامہ ای کذب -
ف اَلوَخْیُ وَالوَضْیُ - پیوستن چیزی بچیزی ووصلت الارض والتصل بنبتہا -

اَلوَهْيُ وَالْهِيَةُ - نگاه داشتن وَالوَهْيُ

شکر دادمن ہو و بجراحت و داور بستن استخوان ض

اَلوَفَاءُ - پیمان نگاه داشتن - اَلوَفِيُّ -

تمام و بسیار شدن -

اَلوَقْيُ وَالوِقَايَةُ - نگاه داشتن بعد الی ض

المفعولین و فے الفرس اذا کان یہاب الشی

من وجع یجده فی حافره و یقال علی الملک

ای النسه واتبع علیه -

اَلوَلْيُ - باران دوم آمدن والماضی فعل - س

اَلوَنْيُ وَالوَنَا وَالوِنِيُّ - سست شدن ض

و فلان لاینی یفعل کذا اے لا یزال -

اَلوَهْيُ وَالوَهِيُ - سست و دریده شدن ف

و وهی الحائط اذا ضعف وہم بالسقوط

و وہت عزالی السماء بمائها و کذلک کل شیء

استرخا رباطه -

ومن اليائي

یدیت الرجل اصبت یده و یدیت عنده

و الیه یدا اذا اتخذت عنده نعمة و ایدیت

الیه و عنده یدا قال الاخفش یدیت عنده

و الیه اشهر من یدیت الیه و عنده و اما قول الشاعر

ـــه یدیت علی ابن حسحاس بن وهب

باسفل ذی الجذاة ید الکریم فیکون علی النظیر

کما یکون النقیض علی النقیض -

ومن مهموزه

اَلوَأْيُ - وعده کردن و واجب کردن -

ومن الاجوف

اَلجَوْبُ - بریدن و قطع کردن مسافت

اَلخَيْبَةُ - بے بہره مند شدن - ض

اَلرَّيْبُ وَالرِّيبَةُ - بگمان افگندن -

اَلسَّيْبُ - رفتن آب -

اَلشَّيْبُ وَالشَّيْبَةُ - سپید شدن موی

والنعت منه اشیب علی غیر القیاس و شائب

علی القیاس ایضا -

اَلصَّيْبُ - رسیدن تیر و منه یقال

صاب السهم القرطاس تیر بنشانه آمد -

اَلطِّيبُ وَالطَّيْبُ وَالطِّيَابُ - خوش

شدن و خوش بوی شدن و الطیب

پاکیزه شدن -

اَلعَيْبُ وَالمَعَابُ وَالمَعَابَةُ - عیب کردن

والشیء معیب و معیوب ایضا علی الاصل

و بنو تمیم یتمون المفعول من الیاء فیقولون مبیوع

اَلغَيْبُ وَالغَيْبَةُ وَالغِيَابُ وَالغُيُوبُ

وَالمَغِيبُ وَالغَيْبُوبَةُ - غائب شدن

و الکلام فی الغیبوبة و ما کان من هذا الباب

علی هذا الوزن کالکلام فی الکینونة الا ان

کینونة و بابها من غاب لنسبه فلا یکون فیها

قلب الواو الی الیاء بل یکون الیاء الاولی
یاء فیعلولة والثانیة عین الفعل کما ان باب
بیع لایکون فیه القلب الذی کان فی باب
سید فلا یکون اصله بیوع کما کان اصل
سید سیود نائمہ اسے اصابه —
اَلْبَیْتُ وَالْبَیْتُوتَةُ ـ شب کاری کردن
وَالْبَیْتُوتَةُ ـ شب گذاشتن وفعل نفعل
لغة فیها یقال بث القوم وبیث بهم —
اَلزَّیْتُ ـ روغن زیت در طعام کردن و
المفعول مزیت ومزیوت وکسی ار روغن
زیت دادن —
اَللَّیْتُ ـ باز داشتن ویفعل لغة فیه کم کردن
اَلرَّیْثُ ـ درنگ شدن ودرنگ کردن
اَلْعَیْثُ وَالْعُیُوثُ وَالْمَعَاثُ وَالْعَیَثَانُ
تباهی کردن —
اَلْغَیْثُ ـ باران فرستادن وباریدن و
بارانیدن وغاث الغیث الارض اے
اصابها فهی ارض مغیثة ومغیوثة —
اَلْمَیْثُ اَلْمَوْثُ اَلْمَیْثُ وَالْمَیَثَانُ ـ
اندک دادن —
اَلْخَیْجُ وَالْغَیَجَانُ ـ خطا شدن تیر
ما اَعِیجُ من کلامه شیئا عیجا ای ما اعباء به
وشربت مارملحا فما عجت به ای لم ارو منه —

اَلْبَیْجُ ـ منفعت کردن —
اَلْهَایِجُ ـ آمیخته شدن جنگ وَالْهَیْجُ
اَلتَّیْجُ تقدیر کردن وکتبها الالام حسب
اَلدَّیْجُ ـ بوی یافتن منه الحدیث لم یرح رائحة
اَلزَّیْجُ ـ بالزار دور شدن خضاب —
اَلسَّیْحُ وَالسُّیُوحُ وَالسِّیَاحَةُ وَالسَّیَحَانُ
در زمین رفتن وَالسَّیْحُ رفتن آب —
اَلضَّیْحُ وَالضُّیُوحُ وَالضِّیَاحَةُ وَالضَّیَحَانُ
بانگ کردن —
اَلطَّیْحُ ـ بیفتادن وهلاک شدن سرگشته شدن
در زمین ولغة فی تطیح الیسع وزعم الخلیل ان
طاح یطیح یفعل یفعل ایضا المسرعها واخذ من ذوات
الواو لقولهم طوحته —
اَلْفَیْحُ وَالْفَیَحَانُ وَالْفُوحُ ـ جوشیدن
دیگ ودمیدن خون الجراحة فاحت
الغارة ای انتشرت —
اَلْقَیْحُ ـ ریم گرفتن ریش —
اَلْمَیْحُ ـ عطا دادن ومسواک کردن تنفا
کردن وآب بدست از چاه بدلو کردن
وگشتی کردن در رفتن —
اَلنَّیْحُ وَالنِّیَحُ وَالنُّوحُ اَلشَّیْمُ تجریک
الباد وَالشُّیُوخَةُ ـ پیر شدن —
اَلطَّیْخُ ـ آلوده شدن وگران وتکبر کردن

اَلْبَيْدُ وَالْبُيُوْدُ وَالْبَيْدُوْدَةُ هلاك شدن
اَلْحَيْدُ وَالْحُيُوْدُ وَالْحَيْدُوْدَةُ وَالْحَيَدَانُ وَالْمَحِيْدُ
وَالْحُيُوْدُ وَالْمَحِيْدُ وَالْحَيَدَانُ بگشتن-
اَلزَّيْدُ وَالزِّيَادَةُ وَالزِّيَادَةُ وَالْمَزِيْدُ
افزون كردن يتعدى الى المفعولين افزون شدن
اَلشَّيْدُ گچ كردن بنا و افراشتن آن-
اَلصَّيْدُ شكار كردن فعل لفعل لغته فيه
اَلْفَيْدُ اَلْفَيْدُوْدُ خراميدن و زيادت
كردن و شدن و منه الفائدة و فاد المال
لفلان اى ثبت-
اَلْكَيْدُ وَالْمَكِيْدَةُ مكر كردن و الكيد
الحيض و هو كيده تشبه بی بجو دیها و كلاهما
فى الحديث و الباب يدل على معالجة الشىء بشدة
اَلْمَيْدُ جنبيدن و خراميدن مدت الرجل
حسنت اليه-
اَلْهَيْدُ جنبانيدن و منه الحديث يا نار لا تهيده
اى لا تحركيه منه الحديث الآخر هيده يعنون
المسجد اى هده ثم اصلحه فى الحديث فلا تهيده
الآخرة يعنى لينه الحسنة يقول لا يكترث لقال
ما يهيد فى كلامك ما اكترث له التركيب يدل
على التحريك الا زعاج اَلْهَيْدُ شكستن عن الفارابى
اَلْخَيْرُ نيك شدن تقول منه خرت يا رجل
و غلبه كردن كسى را بهى و بهترين برگزيدن

و منه استخر الله يخر لك-
اَلسَّيْرُ وَالتَّسْيَارُ وَالْمَسِيْرَةُ وَالتَّسْيَارُ وَالْمَسِيْرُ
رفتن و حكى مسيرة من السير و هو شاذ و
راندن و سار بهم سيرة حسنة اى
طريقة حسنة-
اَلصَّيْرُ وَالصَّيْرُوْرَةُ وَالْمَصِيْرُ وَالْمَصِيْرُ گشتن
اَلضَّيْرُ جنبانيدن و پاره كردن-
اَلضَّيْرُ زيان كردن-
اَلطَّيَرَانُ وَالطَّيْرُوْرَةُ پريدن
و الباب يدل على خفة الشىء فى الهواء ثم يستعار
ذلك فى غيره و فى كل-
اَلْغَيْرُ رسيدن اسپ بشدن و نيز
و فى الحديث بالتمرة و الغايرة اى الساقطة
اَلْغِيَارُ خوار بار آوردن و سودن كردن
و غارهم الله بمطر يغيرهم و يغورهم اى سقاهم
اَلْمَيْرُ خوار بار آوردن-
اَلنَّيْرُ علم كردن جامه-
اَلْمَكْزُ نرم راندن-
١٠ اَلْضَّيْزُ جور كردن و نقصان كردن-
اَلْمَيْزُ جدا كردن-
3 اَلْكَيْسُ آميختن و منه ماس لحيس-
٢ اى تخذه و هو تمر يخلط بالسمن و الاقط-
اَلْغَيْسُ دم گرفتن مردار و منه ماس الجد

والطعام كانه كسد حتى فسد

الوَبْسُ والوَبَسَانُ - خراميدن -

العَيْسُ - گشنی کردن شتر

القَيْسُ والقِيَاسُ - اندازه کردن چیزی

با چیزی ویتعدی الی المفعول الثانی بالباء وبعلی

الكَيْسُ والكِيَاسَةُ - زیرک شدن -

والكَيْسُ - بزیرکی غلبه کردن ومنه الکیس

از یا کیسک -

المَيْسُ والمَيَسَانُ - خرامیدن -

الهَيْسُ - رفتن -

الجَيْشُ والجَيَشَانُ - بر جوش آمدن دیگ

وموج زدن دریا وبرتر آمدن دل از اندازه

ویا از بیم وجاشت نفسه ای دارت للغثیان

الرَّيْشُ - پربتیر نهادن وحال کسی نیکو کردن

وهذا علی التشبیه

الطَّيْشُ - بگذشتن تیر از نشانه وسبکسار شدن

العَيْشُ والعِيشَةُ والمَعَاشُ والمَعِيشَةُ

والمَعِيشُ والعَيْشُوشَةُ - زیستن -

الهَيْشُ - آمیختن سخن وبشوری پالیشم وتشیر

بشر بابز وحلب نعمت ما فی الضرع فاذا

جاوز النصف فلیس بهیش ما شر القوم هیشا

تحرکوا و ماجوا -

الحَيْصُ والحَيْصَةُ والحُيُوصُ والمَحِيصُ

والمَحَاصُ والحَيَصَانُ بگردیدن وبیک جستن

الخَيْصُ - اندک شدن -

الدَّيَصَانُ - روباه بازی کردن -

الفَيْصُ - رفتن آب ما فصت ای برحت

القَيْصُ - بیفتادن دندان -

الكَيْصُ - تنها خوردن -

البَيْضُ - خایه کردن مرغ وسخت شدن گرما

وبسپیدی غلبه کردن وورم کردن ست

رسیب وباضت البهمی سقط نصالها -

الحَيْضُ الحِيضُ وَدَةُ الحَيْضُ والمَحِيضُ

بی نماز شدن زن والنعت حائض وحائضة

عن الفراء والحَيْضُ - دویدن مانند خون

از درخت سمره -

الغَيْضُ والمَغَاضُ - کم کردن آب وکم شدن آن

القَيْضُ - کم شدن بهار آخر یان -

الفَيْضُ آشکار شدن خبر وبسیار شدن

چیزی وفاض الماء فیضا وفیوضة ای کثر

حتی سال علی ضفة الوادی الفَيْضُ

والفُيُوضُ - بمردن ومنه فاض الرجل

وکذلک فاضت نفسه ای خرجت روحه

عن عبیدة والفراء والی زید وهی لغة تمیم

وقال الاصمعی لا یقال فاض الرجل ولا فاضت

نفسه وانما یقال فاض الماء والدمع -

اَلْقَيْضُ - خود و پوست خایه مرغ و جز آن فتر تبنگا
اَلْهَيْضُ شکستن استخوان از پس جبر بے
و کل وجع علی وجع فهو هیض و منه الحدیث
اخشی فهضها ای کسرنی فالکسر و جاز بما فعل ؕ
اَلْخِيَاطَةُ - دوختن و النعت مخیط و مخیوط
اَلشَّيْطُ - ہلاک شدن و باطل شدن
و سوخته شدن و آمیختن و شتافتن و قولهم شاطت
الجزور - ای المبتق منها نصیب لاقسم
و منه الحدیث و یشاط لحمه کما یشاط الجزور
اَلْعِيَاطُ - بمردن شتر
اَللَّيْطُ - و او سیدن بدل -
اَلْمَيْطُ - دور شدن و دور کردن و جور کردن
در حکم و منه الحدیث لو کان عمر میزانا ما کان فیه
میط شعرة ای میل شعرة -
اَلْغَيْظُ - بخشم آوردن -
اَلْفَيْظُ وَالْفُيُوظُ وَالْفَيَظَانُ - بمردن و فاظت
نفسه ای خرجت روحه الاعداء ابی عمرو بن العلاء
فانه قال لا یقال فاظت نفسه و لکن یقال فاظ فاذا
مات قال بالضاد لا یجوز البتة -
اَلْقَيْظُ - تابستان جای مقام کردن و قاظ
یومنا ای اشتد حره -
اَلْبَيْعُ وَالْمَبِيعُ - فروختن و خریدن و النعت
بیع و مبیوع -

اَلتَّيْعُ - قی از دهن بیرون آمدن و تاع
الشیء سال علی وجه الارض -
اَلذَّيْعُ وَالذُّيُوعُ وَالذَّيَعَانُ وَالذَّيْعُوعَةُ
آشکارا شدن -
كا اَلرَّيْعُ - بازگشتن و زیاده شدن و ریع
ریعا انحرق فی قول -
اَلْلُّمِيثُ - و هو اذا حیض منه جانب عجانب
اَلسَّيْعُ وَالسُّيُوعُ - فراوان شدن کوراب
و رفتن آب -
اَلشَّيْعُ وَالشُّيُوعُ وَالشَّيَعَانُ وَالشَّيْعُوعَةُ
آشکارا شدن اَلشِّيَاعُ - از پی فرا شدن
و شاعکم السلام کما تقول علیکم السلام هذا
قول الرجل لاصحابه اذا اراد ان یفارقهم اَنْ
اَلضَّيْعُ وَالضَّيَاعَةُ وَالضَّيَاعُ بالفتح باد شدن
ب كا اَلْكَيْعُ وَالْلَّيْعُ - بد دل شدن و فعل یفعل
لغة فیهما و النعت لاع و لائع -
اَلْمَيْعُ - گداخته شدن آب و غیره -
اَلْهَيْعُ - رفتن آب و غیره اَلْهُيُوعُ - بد دلی
کردن و النعت هاع و هائع -
ن اَلْبَيْغُ - شوریدن خون -
اَلزَّيْغُ وَالزُّيُوغُ وَالزَّيَغَانُ وَالزَّيْغُوغَةُ
م پیچیدن و الذیغ - درگشتن آفتاب
و کند شدن چشم -

والطعام کانه کسد حتی فسد۔
اَلدَّیْسُ وَالدَّیَسَانُ ـ خرامیدن۔
اَلعَیْسُ ـ گشنی کردن شتر۔
اَلقَیْسُ وَالقِیَاسُ ـ اندازه کردن چیزے
باچیزی ویتعدّی الی المفعول الثانی بالباء وبعلی
اَلکَیْسُ وَالکِیَاسَةُ ـ زیرک شدن۔
وَالکَیْسُ ـ بزیرکی غلبه کردن ومنه الحدیث ۳۹
زنا کیسک۔
اَلمَیْسُ وَالمَیَسَانُ ـ خرامیدن۔
اَلهَیْسُ ـ رفتن۔
اَلجَیْشُ وَالجَیَشَانُ ـ برجوش آمدن دیگ ۴۰
وموج زدن دریا وبرتر آمدن دل از اندازه
ویا از بیم وجاشت نفسه ای دارت للغثیان
اَلرَّیْشُ ـ پر بر تیر نهادن ومال کسی نیکو کردن
وهذا علی التشبیه۔
اَلطَّیْشُ ـ بگشتن تیر از نشانه وسبکسار شدن
اَلعَیْشُ وَالعِیشَةُ وَالمَعَاشُ وَالمَعِیشَةُ
وَالعَیْشُوشَةُ ـ زیستن۔
اَلهَیْشُ ـ آمیختن سخن وبرسوی یا پشم وشیر
بیش یا بز وحلب نعدت ما فی الضرع فاذا
جاوز النصف فلیس بهیش هاش القوم هیشا
تحرکوا وهاجوا۔
اَلحَیْصُ وَالحَیْصَةُ وَالحُیُوصُ وَالمَحِیصُ ۴۱

وَالمَحَاصُ وَالحَیَصَانُ ـ بگردیدن وبیکسو شدن
اَلخَیْصُ ـ اندک شدن۔
اَلدَّیَصَانُ ـ روباه بازی کردن۔
اَلفَیْصُ ـ رفتن آب ما فِصْتُ ای برحت
اَلقَیْصُ ـ بیفتادن دندان۔
اَلکَیْصُ ـ تنها خوردن۔
اَلبَیْضُ ـ خایه کردن مرغ وسخت شدن گرما
وبسیاری غلبه کردن وورم کردن سمت
سب وباضت البهمی سقط نصالها۔
اَلحَیْضُ اَلحَیْدُ وَحَدَّةُ اَلحَیْضُ وَالمَحِیضُ
بی نماز شدن زن والنعت حائض وحائضة
عن الفراء وَالحَیْضُ ـ دویدن مانند خون
از درخت سمره۔
اَلغَیْضُ وَالمَغَاضُ ـ کم کردن آب وکم شدن آن
اَلغَیْضُ ـ کم شدن بهار آخریان۔
اَلفَیْضُ ـ آشکار شدن خبر وبسیار شدن
چیزے وفاض الماء فیضا وفیوضة ای کثر
حتی سال علی ضفة الوادی اَلفَیْضُ
وَالفُیُوضُ ـ بمردن ومنه فاض الرجل
وکذلک فاضت نفسه ای خرجت روحه
عن ابی عبیدة والفراء وابی زید وهی لغة تمیم
وقال الاصمعی لا یقال فاض الرجل ولا فاضت
نفسه وانما یقال فاض الماء والدمع۔

اَلْقَيْضُ - خود و پوست خایه مرغ و جز ان تبگافتن

اَلْهَيْضُ شکستن استخوان از پس جبر ے

وکل وجع علی وجع فهو هیض ومنه الحدیث

ما ضنی فهضنا ای کسرنی فالکسر وجاز بما فعل ۔

اَلْخِيَاطَةُ - دوختن والنعت مخیط و مخیوط

اَلشَّيْطُ - ہلاک شدن و باطل شدن

و سوخته شدن و آمیختن و شتافتن قولهم شاطت

الجزور - ای لم یبق منها نصیب لاقسم

ومنه الحدیث ویشاط لحمه کما یشاط الجزور

اَلْعِيَاطُ - بمردن شتر ۔

اَللَّيْطُ - واز سیدن بدل ۔

اَلْمَيْطُ - دور شدن و دور کردن و جور کردن

در حکم ومنه الحدیث لو کان عمر میزانا ما کان فیه

میط شعرة ای میل شعرة ۔

اَلْغَيْظُ - بخشم آوردن ۔

اَلْفَيْظُ وَالْفُيُوظُ وَالْفَيَظَانُ - بمردن و فاظت

نفسه ای خرجت روحه الاعند ابی عمرو بن العلاء

فانه قال لا یقال فاظت نفسه ولکن یقال فاظ اذا

مات قال بالضاد لا یجوز البتة ۔

اَلْقَيْظُ - تابستان جای مقام کردن و قاظ

یوسنا ای اشتد حره ۔

اَلْبَيْعُ وَالْمَبِيعُ - فروختن و خریدن النعت

بیع و مبیع ۔

اَلتَّيْعُ - قی از دهن بیرون آمدن و تاع

الشیئ سال علی وجه الارض ۔

اَلذَّيْعُ وَالذُّيُوعُ وَالذَّيَعَانُ وَالذَّيْعُوعَةُ

آشکارا شدن ۔

اَلرَّيْعُ - بازگشتن و زیاده شدن و راع

ریعا انحرف فی قول ۔

اَلسَّيْعُ - وهو اذا حیض منه جانب ع جانب

اَلسَّيْعُ وَالسُّيُوعُ - فراوان شدن کوزان آب

و رفتن آب ۔

اَلشَّيْعُ وَالشُّيُوعُ وَالشَّيَعَانُ وَالشَّيْعُوعَةُ

آشکارا شدن اَلْشِّيَاعُ - از پی فرا شدن

و شاعکم السلام کما تقول علیکم السلام و هذا

قول الرجل لاصحابه اذا اراد ان یفارقهم

اَلضَّيْعُ وَالضَّيَاعَةُ وَالضَّيَاعُ بالفتح تباه شدن

اَلْكَيْعُ وَالْكَيْعُ - بد دل شدن فعل یفعل

لغة فیهما والنعت لاع و لائع ۔

اَلْمَيْعُ - گداخته شدن آب و غیره ۔

اَلْهَيْعُ - رفتن آب و غیره اَلْهُيُوعُ - بد دل

کردن والنعت هاع و هائع ۔

اَلْبَيْغُ - شوریدن خون ۔

اَلزَّيْغُ وَالزُّيُوغُ وَالزَّيَغَانُ وَالزَّيْغُوغَةُ

بچپیدن وَالزَّيْغُ - درگشتن آفتاب و سیاه

و کند شدن چشم ۔

السَّیْغُ - بگلو فرو گذاشتن طعام وشراب
الحَیْفُ - بیداد کردن -
الرَّیْفُ - مرغزار چریدن -
الزَّیْفُ - بنهره شدن سیم وخرامیدن -
السَّیْفُ - شمشیر زدن -
الصَّیْفُ - تابستان جای مقام کردن
الضَّیْفُ والضَّیَفُوفَةُ - چسپیدن تیر از نشانه وضفنا ای صابنا سطر الضیف وهو فسلنا کخرفنا وربعنا -
الضِّیَافَةُ - مهمان شدن -
الضَّیْفُ - چسپیدن تیر از نشانه وضافه الهم اے نزل به -
الطَّیْفُ والمطافُ والطائفُ - آمدن خیال در خواب و وسوسه -
العِیَافَةُ - مرغ فال گرفتن العَیْفُ - پرواز کردن مرغ بر آب یا بر مردار وعافت الشجرة عیفانا ای مالت یمینا وشمالا -
الحَیْقُ والحُیُوقُ والحَیَقَانُ - فرود آمدن بلا و مکروه و یعدی بالباء -
الرَّیُوقُ الحُمُوقُ ذالریقُ - ریشیدن آب
الضِّیقُ والضَّیِّقَةُ - تنگ شدن وضاق الرجل - بخیل شد وعاقت المراة عند زوجها ولالاقت ای لم تلصق بقلبه -

اللَّیْقُ - درخور آمدن چیزی با چیزی ویعدی بالباء وسیاه کردن دوات وشدن آن
الحَیْکُ - اخذ القول بالقلب تاثیر کردن
والحَیْکُ والحَیَکَانُ - تحریک المنکبین مع التفحج فی المشی -
الضَّیْکُ - باد و سیدن -
الکَیْکُ - معروف
الذَّیْلُ - خرامیدن و دامن بر زمین کشیدن
الزَّیْلُ - فاتر کردن چیزی از جای و جدا کردن
السَّیْلُ والسَّیَلَانُ - رفتن وسالت الغرة استطالت وعرضت -
العَیْلَةُ والعُیُولُ والعَائِلَةُ - درویش شدن
العَیْلُ - کبشی کردن در رفتن وعاله الضالة عیلا وعیلانا اذا لم یدر وجهتها وعال الشیء عیلا ومعیلا اذا اعجزک -
الفَیْلُولَةُ والفَیَالَةُ - ضعیف رای شدن ونعته فیل وفال وفائل -
القَیْلُولَةُ والمَقِیلُ والقَیْلُ والقَائِلَةُ - نیم روز خفتن یقال ما اکلا فائلته ای ما الطول نومه ولا یقال ما اقیله القیاس ان یقال قال لانه یری القیلولة عند العرب الاستراحة نصف النهار اذا اشتد الحر وان لم یکن مع ذلک نوم والحجة بقوله تعالی واحسن

مقیلا و جاء الاحتجاج منه ان الجنة لانوم فیها
اَلْقَیْلُ - اقاله کردن بیع و هی لغة قلیلة والاکثر
الاقالة و شراب نیمروز خوردن -
اَلْکَیْلُ - پیمودن کما یعدی الوزن وَالْکَیْلُ
بیرون ناآمدن آتش از آتش زنه -
اَلْمَیْلُ وَالْمَیَلَانُ وَالْمَمَالُ وَالْمَمِیْلُ وَ
الْمَیْلُوْلَةُ - میل کردن یقال منه مال الشیٔ و
مال عن الحق و مال علیه فی الظلم -
اَلْهَیْلُ - فرو ریختن -
اَلتَّیْمُ - بندگی گرفتن دوستی -
اَلتَّیْمُوْمَةُ - بدل شدن و یعدی بعن -
اَلْخَیْمُ - پای بر داشتن داست السائر
تدیم و یا سر الدیمة عن ابی زید -
اَلذَّیْمُ وَالذَّامُ - عیب کردن والنعت
مذیم و مذیوم -
اَلرَّیْمُ - از جای فراتر شدن و بیک مفعول متعدی
اَلشَّیْمُ - شمشیر در نیام کردن و شمشیر کشیدن
و نگریستن با برقا کجا بارد -
اَلضَّیْمُ - بیداد کردن و هو متعد -
اَلطَّیْمُ - سعد طامه الله علی الخیر ای جبله -
اَلْعَیْمَةُ - آرزومند شیر گشتن و الغایة یعیل بالفعل
اَلْغَیْمُوْمَةُ - ابرناک شدن آسمان -
اَلْغَیْمُ - العطش و حر الجوف -

اَلْهَیْمُ وَالْهُیُوْمُ وَالْهَیَمَانُ وَالتَّهْیَامُ -
روی بجانبی نهادن از عشق و غیره اَلْهُیَامُ
سخت تشنه شدن و داء یاخذ الابل فی الحمی
فتهیم فی الارض لاترعی -
ن
اَلْبَیَانُ وَالتِّبْیَانُ - و هو شاذ هویدا شدن
اَلْبَیْنُ وَالْبَیْنُوْنَةُ - جدا شدن وَالْبَیْنُ
اَلْبَوْنُ اَلْحِیْنُ - بالکسر گام بردن حان
حینه ای قرب وقته -
اَلْحَیْنُ - بالفتح هلاک شدن -
ی
اَلدَّیْنُ - وام دادن وام ستدن اَلدَّیْنُوْنَةُ
مقهور کردن و خوار شدن و کردن یاداش
کردن و فرمان بردار گشتن کسی را اَلدِّیَانَةُ
دینداری گشتن و یعدی بالباء والنعت -
اَلرَّیْنُ وَالرُّیُوْنُ - غلبه کردن گناه بر دل
و خواب بر چشم و مستی بر تن -
اَلزَّیْنُ - شدید و شدن تن و کل ما غلبک
فقد ران بک و رانک و ران علیک منه الحدیث
اصبح قد رین به یقول احاط بما الدین و ریّن
بالرجل اذا وقع فیما لایستطیع الخروج منه ولاقبل له به -
اَلزَّیْنُ - آراستن -
اَلشَّیْنُ - معیوب کردن -
اَلطَّیْنُ - گل کردن و مهر کردن نامه بگل
و طانه الله علی الخیر ای جبله علیه -

اَلْعَیْنُ - بچشم کردن وبچشمہ رسیدن ورکندن
اَلْعَیَنَانُ - دویدن آب واشک اَلْعِیَانَۃُ
دیدبانی کردن ویعدی بعلی -
اَلْغَیْنُ - فراپوشیدن چیزی دہن را
ومنہ الحدیث انہ لیغان علی قلبی الماضی
فعلہ ابرگرفتن آسمان وتشنہ شدن وشوریدہ
منش شدن -
اَلْقَیْنُ - آہنگری کردن وگرد کردن
اَللِّیْنُ وَاللِّیْنَۃُ وَاللَّیَانُ - نرم شدن
اَلْمَیْنُ - دروغ گفتن -
ت اَلتَّیْہُ وَالتَّیْہَانُ - حیران شدن زعم
الخلیل ان تاہ یتیہ من باب فعل یفعل
وہو من ذوات الواو لقولہ توہتہ والتیہ
تکبر کردن -
اَللَّیْہُ - در پردہ شدن -

ومن الناقص

اَلْجَبَایَۃُ - گرد کردن آب خراج وفعل
یفعل لغۃ وہے شاذۃ -
اَلرُّبْیُ - در میان قومی برآمدن -
اَلرَّبْیُ - برداشتن وزبیت اذا سقت
الیہ ما یکرہ -
اَلسَّبْیُ وَالسِّبَاءُ - اسیر گرفتن اَلسِّبَاءُ
خمر خریدن تا ازجاے بجاے بری -

اَلشَّبْیُ - دور کردن -
اَلطَّبْیُ - خواندن وطباہ عن کذا صرفہ
ج اَلْجُثُوُّ وَالْجُثِیُّ - بزانو درنشستن -
اَلْحَثْیُ وَالتَّحْثَاءُ - خاک پاشیدن -
اَلْخَثْیُ - سرگین افگندن گاو -
اَلرَّثْیُ وَالْمَرْثِیَۃُ - مردہ راستودن -
ورثأیۃ مرثوا - لغۃ فیہ وربما ہمزت
العرب ما لیس بمہموز فقالوا رثأت المیت ورثیت
نمودن ویعدی باللام اَلرَّثَایَۃُ - سخن
کسی یاد گرفتن -
غ اَلْغَثْیُ وَالْغَثَیَانُ - منش بشدن زچیزے
کہ طبع ازان نافر باشد -
اَلنَّثْیُ اَلنَّثْوُ -
ش اَلشَّحْیُ - گل از زمین ببیل فاز دیدن -
اَلْمَحْیُ - المحو -
خ اَلْخَذَیَانُ - بشتاب رفتن ستور -
ر اَلرَّدَیَانُ وَالرَّدْیُ - دویدن ستور
اَلرَّدْیُ - سنگ انداختن وافزودن سخن
وازجای بجای افتادن وردیتہ بالمراۃ
ای کسرتہ بالصخرۃ -
اَلْفِدَاءُ وَالْفِدْیَۃُ - باز خریدن وَالْفِدَاءُ
کسی را گفتن کہ من فدای تو باد ویعدیان
الی المفعول الثانی بحرف الجر -

اَلهَدَیَانُ- شتافتن اَلهَدْیُ اَلهَدْیُ
اَلهُدٰی- راه نمودن در دین ویعدی الی
المفعولین بحرفی جر اللام وبالی وقد یحذف
حرف الجر فیتعدی الی المفعولین بنفسه راه
راست گرفتن اَلهِدَایَةُ راه راست نمودن
در هر چیزی اَلهِدَاءُ زن بخانهٔ شوهر
فرستادن اَلهَدْیُ- بطریق کسی رفتن و
منه الحدیث واهدوا اهدی عمار او ازپیش
بشدن وفی الحدیث فما هدی لما سمع ای
لم یحیر بیان وحجت هماحج یقول انما
انما قال الله واشد وسکت وقیل ما هدی بین
من قوله تعالی فاما ثمود فهدیناهم وقوله
اولم یهد لهم-
اَلهُذٰی- بریدن وگزیدن شراب بان را
اَلقَذٰی- بنداختن چشم خاشه را از خود
وقذت الشاة ای القت بیاضا من رحمها
اَلمُذٰی الاَمْذَاءُ- بالمنیین-
اَلهَذْیُ وَالهَذَیَانُ- بیهوده گفتن و
وفعل یفعل لغة فیه-
اَلبَرْیُ وَالبِرَایَةُ- تراشیدن بریت
القلم بریا وَالبَرْیُ- نبرد کردن ستور در
راندن بسیار وپیش آمدن-
اَلجَرْیُ وَالجِرْیَةُ وَالجَرَیَانُ وَالمَجْرٰی

رفتن آب وغیره-
اَلحَرْیُ- کاسته شدن-
اَلدِّرَایَةُ وَالدِّرْیَةُ وَالدَّرْیُ- دانستن
ویعدی بالباء وبنفسه قال سیبویه بالباء اکثر
ویبین ما قاله قوله ولا ادریکم به ولو کان علی
اللغة الاخری لقال ولا ادریکموه اَلدَّرْیُ فریفتن
اَلدَّرْیُ- وا سیدن اَلدِّرَایَةُ عیب کردن
ویعدی بعلی سریت عنه الثوب لغة فیه سروت
عنه الدرع بالواو ولاغیر
وَالسُّرْیُ وَالمَسْرَی وَالسِّرَایَةُ- بشب رفتن
اَلشِّرْیُ وَالشِّرَاءُ- خریدن وفروختن-
اَلضَّرْیُ- بریدن وداد اشتن وضربت
الماء اذا استقیته ثم قطعت وصریت ما بهم
صریا ای فصلت- ۱۰
اَلفَرْیُ- بریدن بروجه اصلاح وکار
کردن بشگفتگی آورد وشکافتن وگفتن
دروغ ورا یافتن وفریت الارض سرتها وقطعتها-
اَلقِرٰی وَالقِرَاءُ- مهمانی کردن اَلقَرْیُ-
گرد کردن آب وغیره در شهرها گشتن-
اَلکَرْیُ- جوی کندن-
اَلمَرْیُ- پستان شتر مالیدن تا شیر فرود آید
وبیرون آوردن تنگ از ستور وباد و
باران از سنگ وانکار کردن منه افتمرونه علی ما یری

اَلْجَزَاءُ - پاداش دادن و غلبه کردن کسی را بدان و بگذاردن و جزی عنی هذا الامر ای قضی و ناب منه لا تجزی نفس الآیة و فی الحدیث ایضا تجزی عنک -

اَلْخِزْیُ وَ الْخَزْیُ - غلبه کردن کسی را بحجت -

اَلْغَزْیُ وَ الْغَزْوُ - و فی الحدیث فنری منها اتی ای نزف دمه و لم یرقا و نزو نزولها -

اَلْمَشْیُ - اخراج النطفة من الرحم و الولد من البطن -

اَلنَّشْیُ - بعرق نسازدن -

اَلْخَشْیُ - غلبه کردن بتر سیدن -

اَلْمَشْیُ وَ التَّمْشَاءُ - رفتن اَلْمَشَاءُ - بسیار فرزند و چهارپا شدن -

اَلْخِصَاءُ - خایه بکشیدن -

اَلْعِصْیُ وَ الْمَعْصِیَةُ وَ الْعِصْیَانُ - نافرمانی کردن و النعت عاص و عصی فصی اللحم عن العظم گوشت از استخوان باز شدن

اَلْقَضَاءُ - حکم کردن و منه قضی بیک بگزاردن وام و غیره و منه قضینا الی بنی اسرائیل و قضینا الیه ذلک الامر و بمردن و منه فمنهم من قضی نحبه و محکم کردن چیزے و باندازه کردن و منه فقضیهن سبع سموات و القضاء القدر و بپرداختن و منه فوکزه موسی فقضی علیه فقتله کانه فرغ منه و الترکیب یدل علی احکام الشیء و اتقانه و نفاذه و قال الازهری مرجع الجمیع الی انقطاع الشیء و تمامه -

اَلْمُضِیُّ - بگذشتن چیزی اَلْمَضَاءُ - در کاری بگذشتن و مضیت علی الامر مضیا

اَلْغَطْیُ - فراپوشیدن و هو متعد و قاریت شده شب و غطی غطیا و غطیا اذا امتلاء شبابا -

اَلشَّغْیُ - غلبه کردن کسی را بر فتن -

اَلْبَغْیُ - ستم و گشتی کردن و یعدی بعلی و نیک باریدن باران و بر شدن آب رود و خانه و پیاماسیدن جراحت و بر شدن آن و کل مجاوزة للحد فهی بغی -

اَلْبُغَایَةُ وَ الْبُغَاءُ '' '' ادفیها و البغیة جستن چیزی از زمین به جای الثانی بنفسه باللام و بها بمعنا المحو - زنا کردن فی الحدیث ما بیتاتا خیر له -

سعفیت - الوصیت بالعت -

اَلْخَفْیُ - آشکار کردن هذا هو الفصیح و پنهان کردن و ضعیف پهنا و شیدن و ق

اَلنَّفْیُ - باز کردن و شتر مرغ و برداشتن سراب چیزی را و نفته الریح نفیا نفیانا ای طردته

اَلشَّفْیُ - دامیدن -

اَلشِّفْیُ وَ الشِّفَاءُ - آسانی دادن —

[illegible] تفا زدن ـ
اَلْکِفَایَةُ ـ بسنده کردن یکدیگر الی المعونة
وکفاک الشیٔ اے حسبک ـ
اَلنُّقِیُّ ـ رمیدن ومیده شدن وفی الحدیث
مالنقے من شعر ای تار ونیست کردن ـ
اَلبُقِیُّ ـ مصدر بقیت الشیٔ ای نظرت الیه
وتقیّة تقاة بترسیدن از وے حذر کردن از او
وپیش او باز شد ـ
تَتَقیة بفتح التاء واتق الله وہذا علی
التوہم والاصل تقاه بتقیه واتقی فاتقے
افتعل من وقیت الا ان الواو التی ہی
فاء من قیت ابدلت تاء کما فی اتعد
ثم حذفت التاء الاولی الکائنة بدلا
من الفاء وسقطت ہمزة الوصل فبقے
تقی ووزنه تعل ولو کان المحذوفة تاء افتعل
لکان یقال تقے یتقے واتق علی مثال تقے
یتقے واتق وہذا حکم تجیه توقیع تسع
فی حذفت التاء التی ہی بدل من الفاء فی التجه
ووسع وتقے یتقے بسکون التاء ومصدره
التقی علی وزن السعے وعلی ہذا التاء
بدل من الواو ـ
اَلرُّقیَةُ ـ افسون کردن ـ
اَلزُّقیُّ وَالزُّقَاءُ ـ بانگ کردن کوف ـ

اَلسَّقْیُ وَالسِّقَایَةُ ـ آب دادن خوردنی
اَلسَّقْیُ ـ آب خواستن کسے را وباران
فرستادن واستسقا گرفتن آب در مشک
کردن وربما یجی سقے بمعنے اسقی فی الارض
والماشیة علی الصبی عقبا اذا احدث اول
ما یحدث وبعد ذلک ما دام صغیرا ـ
اَلسِّقْیُ المقول النقے ـ النقو ـ
اَلْبُکَاءُ وَالْبُکَا ـ گریستن وقیل بینہما فرق
وہو انک اذا مددت اردت الصوت الذی
یکون مع البکاء واذا قصرت اردت الدمع
وخروجہا وتبکیة وبکیت علیه بمعنی قلبه کردن
کسی را بیان ـ
اَلْحِکَایَةُ ـ قول وفعل کسے را حکایت کردن
وحکوت الکلام لغة وآچیزے مانیدن
حکیت فی البعد لکایة اذا قتلت فیہم
اَلسَّلٰی ـ گیاه دروزن سیلی الشاة اسے
نزع سلاها وہو التی یکون فیه الولد ـ
اَلصَّلْیُ ـ وہلاکت افگندن ویجی بالالام
ودر آتش دروں ودریان کردن گوشت
ومنه الحدیث اتی بشاة مصلیة ویکالیه
ومنه المصالی وہی الاشراک ـ
اَلطَّلْیُ ـ اندودن ودرداشتن وپاے
بچه بہار پای بستن ـ

القلی والقلیان - جوشیدن دیگ باستیرا
وسعالی وغرائب آن بیرون آوردن وشمشیر
بر سر زدن فی الحدیث من لحیة فالیة ای قاطعة
القلی والقلیة والقلاة - دشمن داشتن
وقلی یقلی لغة فیه وهی لغة طی القلی
بدو دلبازی کردن وبریان کردن گوشت
وبست وغیرهما -
الکلی - بر گرده زدن -
الحمیة والحموة - باز داشتن طعام وشراب م
از بیمار وبه دیده ای المعولین - الحمایة
نگاه داشتن الحمیة والحمیة - ننگ داشتن
از کردن کاری -
الدماء - جنبیدن -
الدمیان - شتافتن وذمی بیع کذا ای اشتد
الرمایة والرمی والرمیا - تیر انداختن
یقال رمیت عن القوس وعلیها ولا تقل
بها الا ان تلقیها من یدک - الرمی
افزون شدن ودشنام دادن رمی الله
لک ای نصرک وصنع لک التراکیب بدا علیه
بهذا الشیء یقال رمیت الشیء من یدی رمیا
رمی القیة حتی الصید اذا مات وانت تراه
الطمی والطمو - شتافتن -
العمی - کف وخاشاک انداختن موج -

الغمی - بیهوش شدن یقال غمی علیه
وسقف خانه پوشیدن -
الکمی - گواهی پوشیدن -
النماء - بالیدن وافزون شدن النمی
والنماء - خبر باسناد برداشتن ونمی الخضاب
والشعر ارتفع وعلا ویفعل بالضم لغة فی الجمیع
ونمیت الشیء علی الشیء رفعته علیه ونمیت الرجل
الی ابیه نمیا ای نسبته الیه ونمت الرمیة
ای نابت حیث لا یراها الرامی فماتت -
الهمی والهمیان - دویدن آب وهمت
الماشیة همت للرعی -
ن البنی والبناء والبنی والبنیة والبنیان
بنا کردن قال القتیبی اصل البنیان الکسر
لیکون کالعصیان والغشیان - الابناء - زن
بخانه آوردن ویتعدی بعلی بالبار خطاء وفربه کردن
الثنی - دوتا کردن ووا داشتن یقال جاء
ثانیا من عنانه وا گردانیدن ودوم شدن -
الجنی والجنایة - بار از درخت باز کردن
الجنایة - جنایت کردن وشور انگیختن -
الخناء والخنا - زنا کردن -
الضناء - بسیار شدن کودک -
العنایة والمعنی - خواستن وفی الحدیث
من کان یعنیک ای یقصدک علیت فانا

عنيًا اى قصدة وقيل يعنيك يشغلك تقال
هذا الامر لا يعنيني اسے لا يشغلني ومنه قوله ترکہ
ما لا يعنيه اسے لا يهمه۔
اَلْقَنْيُ وَالْقُنْيَةُ اَلْقُنُوُّ وقنيت الجارية
تقنى قنية مثل التقنية۔
اَلْكِنَايَةُ۔ ان تتکلم بشے وتريد به غيره
ويعدى بالباء وبعن كفعل ويفعل لغة فيه
اَلْمَنْيُ۔ تقدير كردن وآزمودن ببرون مدنى

ومن اللفيف المفروق

اَلثَّوَاءُ وَالثُّوِيُّ مقيم شدن يقال ثويت
البصرة وبالبصرة۔
اَلْحَيُّ۔ گرد کردن۔
اَلْخَوَاءُ وَالْخَوَايَةُ وَالْخُوِيُّ۔ خالى شدن
سرائے ويفتادن آن وخوت النجوم خيًّا
امحلت وذلك اذا سقطت ولم تمطر فى
نوءها وخوت المرأة وخويت ايضًا خلا جوفها
عند الولادت۔
اَلذُّوِيُّ۔ پژمردن وفعل لغة عند يونس
اَلرِّوَايَةُ۔ روايت كردن۔
اَلرَّيُّ۔ آب كشيدن از بهر كسى وهو متعد
بكسى ابتر بستن تا از خواب نيفتد وروت
على اهلى ولاهلى اذا اتيتهم بالماء۔

ن اَلشَّيُّ۔ بريان كردن گوشت۔
و اَلضُّوِيُّ خشك شدن۔
و ضَوَيْتُ اليه ضُوِيًّا وضيًّا عن ابى زيد
اذا اويت اليه وانضممت۔
ه اَلطَّيُّ التعمد للجيء ودر نورديدن بر زيد چاه
اَلْعَيُّ۔ بيچاره شدن واگردانيدن۔
اَلْعُوَاءُ۔ بانگ كردن سگ وگرگ وشغال
اَلْغَيُّ وَالْغَوَايَةُ۔ بے راه شدن وغوايت
لغة عن القتيبى قال الفتح ابو دون ونوميد شدن
٥ وَالْغَيُّ الفساد عن ابن الاعرابى وبهذا فسّر
وعصى آدم ربه فغوى اى فسد عليه عيشه۔
٦ اَلْكَيُّ۔ داغ كردن تيز نگريستن بكسى كژدم كژدن
٦ اَللَّيُّ۔ تافتن رسن دنبال خوابانيدن شتر
وبپيچانيدن سر وگردانيدن زبان در سخن
ومنه يلوون السنتهم ولويته عليه اى اثرته عليه
والجمع متعد۔
اَللَّيُّ۔ وهو شاذ عن ابى زيد واللَّيَّان۔
٧ مدافعت كردن وام وحكى اللِّيَّان بكسر اللام
٦ اَلنَّيُّ وَالنِّوَايَةُ۔ فربه شدن شتر والنى
خسته بيفگندن اَلنِّيَّةُ وَالنَّوَاةُ نيت كردن
ونواك الله اى صحبك فى سفرك وحفظك وفى
الحديث ومن نوى الدنيا تجره يقول من
٦٠ يسعى لطلب شئ نويت الشئ اذا جددت فى طلبه

الهُوِيُّ - بفتح الهاء فرود افتادن از بالا
و بگذشتن و دویدن و منه الحدیث ثم انطلق یهوی
و فرود آمدن عقاب بر صید و هوت الطعنة
فتحت فاها و هوت امه بمعنی سقطت و
هلکت و قوله تعالی تهوی الیهم ای تسرع و تقصدهم

ومن مهموز

الأُوِيُّ والإِوِيُّ - بکسر الهمزة علی لغة بنی ...
و هو شاذ و الأوا با ماوی شدن یقال
اویت الیه و اویته و با ماوی بردن -
الأَوِيَّة و الأَوِيَة و المَأْوِيَة - بخشودن
و یتعدی باللام -

ومن مهموز الفاء

الأَدْب - مهمان خواندن -
الأَشْب - ملامت کردن میان قومی
بهم آوردن -
الأَلْت - کم کردن و فعل یفعل لغة فی هذا
و منه و ما التناهم بکسر اللام و منه الحدیث ... الت
علی سیطر المؤمنین معناه اتخطر بذلک اتقع
استقصر و باز داشتن و سوگند دادن -
الأَمْت - اندازه کردن -
الأَنِيت - نالیدن و حسد کردن -
الأَرْفُوج - باهم آمدن و التفاف الغنا
الأَمْج والأُمُوج والأَمِيج - ...

الأُقْحُوم - برافراز پیش سر زدن -
الأَبُود - مقیم شدن بجای -
الأَبْر و الإِبَار - نیش زدن کژدم و سوزن
دادن و دندان سگ ... و هو فی الحدیث تکشو
دادن ... لغة -
الأَبْر - تیر و ... کردن و منه ... الفار و ...
الأَسْر و الإِسَار - اسیر کردن و ... الأَسْر
آفریدن و پالان بر حال بستن و الأُسْر
بسته شدن بول و الماضی فعل -
الأَشْر و الأُشُور الأَشْر - باز داشتن و شکستن
الأَطْر - برد آوردن لب ... تیر ...
الأَفْر - نیک دویدن و العدل از ... الأَفَر
الأُوُوس - جستن ... دادن -
الأَرْز و الأُرُوز - باهم آمدن و استوار شدن
الأَبْس - قهر کردن و با کسی درشتی کردن
الأَرْس - برزگر شدن -
الأَلْس - خیانت کردن و شوریده شدن
گشتن و الماضی فعل من هذا -
الأُنْس - بضم الهمزة انس گرفتن و یتعدی
بالباء و ... لغة فیه -
الأَبْض - شتر را پای بستن و ... ...
... یده الی عضده و باهم آمدن رگ نسا و
الماضی من هذا فعل فی فعل الارض ... ...

یضرب والماضی فعل —
الأَبْغَضُ – بگردیدن گوشت —
الأَفْظُ – بنوسا ختن —
الأَنَفُ – اسپ فراشدن —
الأَلَفُ – ہزار دادن —
الأَنَفُ – برنجیدن بینی سیدن آب وغیرہ
الأَفْقُ – سعادہ افق الادیم ای بغد
حتی یصیر افیقا وہو الذی لم یتم دباغتہ و
قیل ہو الادیم الذی یبغ قبل ان یخرز و
تشقیل نہادن وریعطا —
الأُوقُ – بشاد ن در ہمان عنکبوت یدن
الأَلْقُ – زبان آور شدن در دروغ والق
فہو مالوق ای اصابہ جنون —
الأَفْكُ – دروغ گفتن وبگردانیدن —
الأَبْلُ – غلبہ کردن وابل الرجل عن امرأتہ
اسے امتنع عن غشیانہا —
الأَزْلُ – دتنگی وخشکی سال شدن
وواداشتن برگردانیدن —
الأَذْنُ – سکاخور دنہادن —
الأَتْمُ – درنگ کردن بجاے —
الأَتْوُ والإِتَاءُ – چیرہ شدن با خوشتر
والقت فگندن پوست باز کردن —
الأَقْرُدُ – خوردن دندان بہ چیزی نہادن

ونیک تافتن رسن —
الأَشْرُ – دندان گرفتن و دندانہا ہم نہادن
وبافتن چیزے وبازایستادن از چیزی وبعد
بعض ملازم گرفتن لیعنی یا البار وتنگی روزگار
برکسے وازشہم السنۃ ازما استاصلتہم —
الأَتَانُ الأَتَاوَتُ الأَذُنُ – برگوشش زدن
الأَفْنُ – کم خرد گردانیدن وشیرہم دوشیدن
وقیل الأَفْنُ خلاف التحیین —
الأَنْتُ والأُنُوءُ والأَنِيْنُ – الانوح —

ومن المضاعف المهموز الفاء

الأَتَاثَةُ – انبوہ شدن سوکتبات شاخ درخت
الأَطِيطُ – جرست کردن پالان وغیرہ
وبانگ کردن شتر بزاری والطت التخمۃ
الأَلُّ والأَلَلُ والأَلِيلُ – نالیدن بیمار
الأَنِيْنُ – شلہ —

ومن المهموز الفاء الاجوف

الأَيْدُ الأَدُ – قوی شدن —
الأَلُّ – نجاح کردن —
الأَيْضُ – کشتن وبازگشتن —
الأَيَامُ – دود کردن الأَيْمُ الأَيْمَةُ
والأُيُومُ – بے شوی شدن زن و
بے زن شدن مرد —
الأَيْنُ – ماندہ شدن قال ابوزید لا یبنی

ومن الناقص المهموز الفاء

الأَتْيُ والإتْيَة والإتْيان - آمدن وقوله تعالى
لآتَوْهَا بالقصر اي لفعلوها وكذلك آتيتم
بالمعروف بالقصر اي ما فعلتم من قولهم
أتيت جميلا اي فعلته -
الأَذْيُ - ستبر شدن شير -
الأَرْيُ - انگبين كردن نحل و در بن ديگ گرفتن
والتَّأْرِيَة - تأرى الى الدابة اذا انضمت
اليها والفت معها معلفا واحدا -
الأَزْيُ والأُزِيُّ - التقبّض -
الأَنْيُ - بنهايت گرمى رسيدن ومنه يبلغ
حميم آن و در رسيدن ومنه غير ناظرين اناه
الأَهْيُ والإهْيُ - على وزن المعى والأهى كالأنى

ومن المهموز العين

النَّأْتُ - ناليدن -
الزَّأْرُ والزَّئِيرُ - بانگ كردن شير وفي الفعل لغة فيه
النَّأْمُ - بانگ كردن بزارى -

ومن المهموز المعتل الفاء

الوَأْبُ والإبَة - شرم و شتى -
الوَأْدُ - زنده در گور كردن دختر
الوَأْرُ - ترسانيدن -
الوَأْلُ والوُؤُول - پناه گرفتن بكسى يا بجاى
و يعدّى بالى وفي الحديث فلا وألت اي لا نجوت

ومن الناقص المهموز العين

الصَّأْيُ - بانگ كردن مرغ و موش و پيل و خوك

ومن المهموز اللام

الهَنَاءُ - عطا دادن - الهَنَاءُ - گواريدن
طعام كسى تقول هنأ الطعام والغابر منها
يفعل ويفعِل والماضي فعل ايضا -

ومن الاجوف المهموز اللام

الجَيْءُ والمَجِيئَة - آمدن -
الفَيْءُ والفَيْئَة والفُيُوءُ - الرجوع بازگشتن
القَيْءُ - قى كردن -
الكَيْءُ والكَيْئَة - ترسيدن و بد دل شدن
النَّيْءُ - خام ماندن گوشت -
الهَيْئَة والهَيْءُ - ساخته شدن كارى را
ومنه قرئ قوله تعالى هيئت لك بعضهم هيئت
بمعنى تهيأت -

باب فَعَلَ يَفْعَلُ بفتح العين في الماضي والغابر

الثَّعْبُ - آب راندن -
الجَعْبُ - بيفكندن و بركندن -
الدُّعَابَة - مزاح گفتن -
الذَّهَابُ والذُّهُوبُ - بشدن -
الرُّعْبُ - ترسانيدن و پر كردن -
الزَّعْبُ - دفع كردن و پاره از چيزى

بکسی فرادادن وہذا یعدی باللام—
اَلسَّحْبُ کشیدن و نیکو خوردن طعام و شراب
اَلشَّعْبُ - فراہم آوردن و پراگندہ کردن
وعند قوم ہذا و ما اشبہہ من الاضداد و عند
المحققین لغات مختلفۃ—
اَلشُّغْبُ - بالتسکین شور انگیختن و یعدی
بنفسہ و بالباء و بفتح—
اَلصُّقَابُ وَالصَّغِيبُ - بانگ کردن باد
اَلْکُبُ - گوشت از استخوان و پوست
از درخت باز کردن و در شتاب رفتن
ویقال لحب الشا اذا مر مرا سریعا مستقیما
اَللُّعْبُ - لعاب رفتن کودک—
اَلنَّحْبُ - بیرون کشیدن و بد دل گردانیدن
اَلنَّعْبُ - ضرب من السیر
اَلنَّهْبُ - غارت کردن و بد گفتن کسے را
و پے پاے گرفتن سگ—
اَلْبَغْتَۃُ وَالْبَغْتُ - ناگاہ گرفتن—
اَلْبُہْتُ وَالْبُہْتَانُ - زور گفتن و البہت
ناگاہ فرا گرفتن و منہ قولہ بل تاتیہم بغتۃ فتبہتہم و حیران
شدن و بہت بالکسر و بہت بالضم لغتان
فی الاخیر و الافصح بہت و منہ فبہت الذی
کفر لانہ یقال رجل مبہوت ولا یقال باہت
ولا بہیت فصل ربع لغات انما ہی بہت

وہی قراۃ العامۃ و بہت بالضم اقوی منہ
من بہت بالکسر لانہ فعل لا تی للمبالغۃ کفقہ
الرجل و شعر اذا قوی فقہہ و جاد شعرہ و بہت
بالفتح یجوز ان یکون لازما کہذہ اللغات
الثلث و یجوز ان یکون متعدیا و حینئذ
یکون فاعلہ محذوفا علی تقدیر فبہتنا الذی
کفر ابراہیم یعنی رام ان یبہت ابراہیم الا انہ
لم یحصل لذلک جاز ان تقول فبہت
الکافر ابراہیم و انما کانت و منہ الارادۃ کقولہ تعالی
اذا قمتم الی الصلوۃ فاذا قرات القران فاکتفی
بالمسبب الذی ہو القیام و قراۃ من السبب
الذی ہو الارادۃ فاعرفہ—
اَلسُّحْتُ - ہلاک کردن و از بیخ بر کندن
و پیہ از گوشت باز کردن—
اَلصَّفْتُ - چوہ کردن و ہو فی الحدیث
ما وجدت الصفت—
اَلْلَحْتُ - القشر و فی الحدیث
قلعو کم یقال لحت عصاہ اذا قشرہا—
اَلنَّعْتُ - نشان دادن—
اَلْبَحْتُ - بالباء و الثاء دویدن—
اَلْبَعْثُ - مردہ زندہ کردن و از خواب
بیدار کردن و فرستادن و ہو متعد الی مفعولین
یقال بعثہ رسولا و کرنت و بعثت الناقۃ اثرتہا

اَلدَّغْثُ - پیدا آمدن بیماری الافعی فی
اَلرَّغْثُ - شیر خوردن و رغثت الرجل
اذا اکثر علیه السؤال حتی ینفد ما عنده -
اَلضَّغْثُ - حدیث بهم در آمیختن و دسته
کردن گیاه و بر پیچیدن کوهان -
اَلقَعْثُ - اندک دادن -
اَللَّهْثُ و اللُّهاثُ و اللَّهَثانُ -
زبان از دهن بیرون کردن سگ از تشنگی
یا از ماندگی -
اَلمَغْثُ - معیوب کردن دار و بهم مالیدن
و دارو اندر آب غلتیدن و بهم آمیختن بالیدن و رنجیدن
اَلبَعْجُ - شکم شگافتن -
اَلبَهْجُ - شاد کردن -
اَلثَّجُّ - پیاپی درفشیدن برق -
اَلسَّجْرُ - خرافشیدن -
اَلشَّجْ - سودن بوسه و بهم تسب فتن
و برو شستن یا دو بهت الریح الارض قشرتها -
اَلشَّحِیجُ و الشُّحَاجُ - بانگ کردن کلاغ
و استر و بفعل لغت -
اَلفَحْجُ - منیته الافج -
اَللَّعْجُ - سوزانیدن -
اَلمَحْرُ و المَجُّ - جنبانیدن دلو در چاه -
الهیاج کردن -

اَلحَجُّ - شتاب رفتن -
اَلنَّهْجُ و النَّهَجُ و النُّهُجُ و النُّهُوجُ - هویدا کردن
راه و در رفتن در آن -
۵ اَلبَلْجُ - پیدا افتن و بحوب زدن و بحجز
الرجل عن حالته کلها و الیمین جمعه -
اَلبَنْجُ و الحَجُّ - خرامیدن زن -
اَلبُلْجُ - شگافتن -
اَلبَوْحُ و بهم - پدید آمدن صید چنانکه جانب
چپ و اسوی تو دارد و عرب آنرا شوم دارند
اَلبَطْحُ - بیرون افگندن -
اَلبَلُوحُ - مانده شدن و خشک شدن خاک کرم
۶ اَلجَبْحُ - پست شوریدن -
اَلجَرْحُ - خسته کردن و کسب کردن طعن
کردن در کسی -
اَلجَمْحُ - عطا دادن -
اَلجَلْحُ - خوردن شتر سر درخت را -
اَلجُمُوحُ و الجِماحُ - سرکشی کردن اسپ
و کشتی چنانکه در فرمان داشتن سوار نماند
از غیرت و فحح اسب اسرع و منه هم یجمحون
اَلجُنُوحُ - پیال زدن -
اَلدَّلْحُ - زیر بار گران رفتن -
اَلرَّشْحُ - کلوسیدن و شگافتن بنا و خس
پوشیدن سقف -

الرَّدْحُ - شقه در پس خیمه دادن و زه و
به سقف زدن -
الرَّزْحُ و الرُّزَاحُ - مانده شدن شتر از نزاری
الرَّزَاحُ - لاغر شدن -
الرَّشْحُ - برآمدن خوی -
الرَّضْحُ - شکستن خسته خرما و سنگ -
الرَّقَاحَةُ - کسب کردن و بازرگانی کردن -
الرُّكُوحُ - الی الشیء -
الرُّكُونُ - الیه -
الرَّمْحُ - لگد زدن و نیزه زدن -
السَّبْحُ - تصرف کردن در معیشت و [illegible]
السِّبَاحَةُ - آشنا کردن -
السَّدْحُ - بر روی افگندن یا بر پشت -
السَّرْحُ - کسی را بجای فرستادن و بچرا کردن
بامداد و در رفتن بول پس از بستگی -
السُّرُوحُ - بچرا شدن -
السَّطْحُ - گسترانیدن -
السَّفْحُ - ریزانیدن آب و جز آن السُّفُوحُ
و السَّفَحَانُ - ریخته شدن -
السَّلْحُ - حدث کردن -
السَّمَاحُ و السَّمَاحَةُ - سخاوت کردن
و یعدی بالباء و سمح لی ای اعطانی -
السُّنُوحُ - سخن سربسته گفتن و السُّنُوحُ
پیدا آمدن مرغ یا آهو از دست راست
و یعدی بالباء و ضد البروح و العرب تتیمن ج
و سنح لی رای ای عرض -
الحِرْبَاءُ یشبح علی العود ای یمتد -
الشَّرْحُ - پیدا کردن و گشاده کردن دل
و شرحه کردن گوشت و فی الحدیث یشرحون
النساء شرحا یقال شرح فلان جاریته اذا
وطیها علی قفاها و فی حدیث آخر یشرحون
الی الدنیا ای ینبسطون الیها و یرغبون فیها
الشَّقْحُ - الکسر و البعد و الشقح و القبح فی الحدیث
الصَّبْحُ - صبوحی دادن و بامداد بجایی نزدیک
کسی شدن -
الصَّدْحُ - بانگ کردن خروس و کلاغ -
الصَّفْحُ - اعراض کردن از کسی یا از چیزی
و فرو گذاشتن جرم و بها یعنی یان بعض سائل را
رد کردن و شمشیر پهنا بر کسی زدن صفحت
الرجل اذا سقیته ای شراب کان -
الصُّلُوحُ - من الفارابی -
الضَّبْحُ - از حال بگردانیدن آتش و خراشیدن
چیزی و صوت انفاس الخیل اذا عدون
و مد الخیل العضد فی السیر ایضا -
الضُّبَاحُ و الضَّبْحُ - بانگ کردن روباه -
الضَّرْحُ - دور کردن و زمین کندن -

اَلضَّرَاحُ - لگد زدن ستور -
اَلطَّرْحُ - بیفگندن و یعدی بنفسه
و بالباء -
اَلطُّفُوْحُ - پر شدن و یقال اَطْفَحَ
عنی ای اذهب عنی و طفحت الریح
القطنة اذا سطعت بها -
اَلطَّلْحُ - مانده کردن ستور و مانده شدن
طمح بصره الی الشیٔ ای ارتفع طمحاً و طماحاً
و طمح الرجل ابعد فی الطلب -
اَلْفَتْحُ - کشادن و حکم کردن و فراخ شدن
سوراخ پستان شتر -
اَلْفَدْحُ - گران کردن کار و وام کسی را
اَلْفَسْحُ - فراخ کردن و یعدی باللام -
اَلْفَضْحُ - رسوا کردن و منه الحدیث فضحه
اَلْفُضُوْحُ - ای ... بیاض الصبح ...
الصاد اے بینه و فضح الصبح ای بدا
اَلْفَطْحُ - پهن کردن -
اَلْفَلْحُ - شگافتن -
اَلْقَبْحُ - زشت کردن اَقْبَحَ اَلْقُبُوْحُ
از نیکی دور کردن -
اَلْقَدْحُ - آتش زدن ... کردن
و آب کشادن از چشم ... دندان
و درخت افتادن و چشم کور شدن

و خوردنی کفلیز بر داشتن و در کار کسی خلل آوردن
اَلْقَرْحُ - خسته کردن اَلْقُرُوْحُ
بهم رسیدن ستور و آبستنی شتر پدید آمدن
و قرحه بحقه ای استقبله -
اَلْقَدْحُ - بول انداختن سگ و یعدی
بالباء و فعل یفعل -
اَلْقَمْحُ و اَلْقُمُوْحُ - سر باز زدن شتر
از آب خوردن -
اَلْقَنْحُ - بر دو در آوردن -
اَلْكَبْحُ - لگام باز کشیدن -
اَلْكَدْحُ - خراشیدن و کار کردن -
اَلْكَسْحُ - برف و خانه روفتن -
اَلْكَشْحُ - نهان داشتن دشمنی و اعراض کردن
از چیزی و بریدن و کشح القوم عن الماء
و انکشحوا تفرقوا عنه -
اَلْكَفْحُ - رو یاروی بوسه دادن یا شمشیر زدن
اَلْكَلْحُ و الْكُلُوْحُ و الْكُلَاحُ
ترش کردن روی -
اَللَّطْحُ - دست نرم بچیزی زدن ... زدن
زدن و یعدی بالباء -
اَللَّفْحُ - سوختن و ضربتی سبک زدن
اَللَّمْحُ و اَللَّمَحَانُ و اَلتَّلْمَاحُ ...
اَللَّمْحُ و اَللُّمُوْحُ - درخشیدن ستاره و برق -

اَلْمَتْحُ۔ آب کشیدن از چاه رونده و برآمدن
اَلْمَدْحُ۔ ستودن۔
اَلْمَزْحُ وَالْمُزَاحُ بالضم ضد الجد مزاح کردن
اَلْمَسْحُ۔ بسودن بروی دست و بریدن
شمشیر و یکنی بها قسر فطفق مسحا و کشتن و منه
یقال للرجل اذا توضا فغسل اعضاره قد تمسح
اَلْمَسَاحَةُ۔ بکسر المیم زمین پیمودن۔
اَلْمُصُوحُ۔ ناپیدا شدن و مصح الظل اقصر والنبات
اذا ولی لون بهره و لبن الناقة اذا ولی و ذهب
و مصحت بالشئ ذهبت به۔
اَلْمَقْحُ۔ عیب کردن۔
اَلْمَلْحُ۔ نمک باندازه در طعام کردن و شور
دادن چارپای و شیر دادن کسی را و منها
فی الحدیث و فی الحدیث لا الشاة الملوحة
ای المسموطة۔
اَلنَّبْحُ وَالنُّبَاحُ وَالنِّبَاحُ۔ بانگ کردن
سگ و قیل الفعل لغة ربما قالوا نبح الظبی۔
اَلنُّجْحُ وَالنَّجَاحُ۔ روا شدن حاجت۔
اَلنَّدْحُ۔ فراخ کردن و منه الحدیث فلا تندحه
ای لا تفرقه و لا توسعه و من روی بالباء
اراد التفخیم من البدح و هو العلانیة۔
اَلنُّزُوحُ۔ دور شدن اَلنَّزْحُ۔ آب
کشیدن از چاه۔

اَلنَّشْحُ وَالنُّشُوحُ۔ آب خوردن نه بسیری
اَلنُّصْحُ وَالنَّصَاحَةُ بالفتح وَالنِّصَاحَةُ
وَالنُّصُوحُ۔ نصیحت کردن و لیعدی باللام
و بنفسه و باللام اجود و نصحت الابل صقیتها
من الشرب اَلنَّضْحُ۔ جامه دوختن اَلنُّصُوحُ
سیراب خوردن۔
اَلنَّضْحُ وَالتَّنْضَاحُ۔ آب زدن و تراویدن
مشک و خون۔
اَلنَّفْحُ وَالنُّفُوحُ۔ بوی خوش دمیدن۔
وَالنَّفْحُ دمیدن خون از رگ و باد سرد جستن و
لگد زدن ستور و عطا دادن و نفحه بالسیف تناوله من بعید
اَلنُّقُوحُ۔ مقام کردن و منه الحدیث قلنحوا ادری
قلنحوا اسے رسخوا۔
اَلْجُفُوحُ وَالْجَفْحُ۔ فخر و تکبر کردن۔
اَلْجَنْحُ۔ پر کردن سیل رود خانه را۔
اَلرُّسُوخُ۔ استوار گشتن و بیخ آور شدن
اَلرَّضْخُ۔ کوفتن و اندک دادن۔
اَلزَّخُّ اَجُخُّ اَلسَّخُّ۔ النوم والفراغ و منه
فی سبحا طویلا اے فراغا۔
اَلسَّلْخُ۔ در آخر ماه شدن و سلخت المراة
درعها نزعته۔
اَلسُّنُوخُ۔ ثابت شدن در علم۔
اَلشَّدْخُ۔ شکستن و فراخ بردن سپیدی روی

اَلشُّرُوخُ - فرا مردی رسیدن کودک
وشرخ ناب البعیر شرخا اذا شق البضعة -
اَلشَّمخُ وَالشُّمُوخُ - بلند شدن ویقال
شمخ بانفه اے تکبر -
اَلصَّمخُ - بسوراخ گوش زدن و فی الحدیث
الاطلها قیل هو مقلوب الطها وقیل شوخها
اَلفَتَخُ - انگشتان سوی کف فرا شکستن
اَلفَسخُ - نقض کردن بیع و دیگر عهدها
وازجای بیاوردن بند فسخت عنی ثوبی اے طرحته ٩
اَلفَضخُ - کوفتن غوره خرما و سر شکستن
اَلفَنخُ - رام و مقهور کردن -
اَلقَفخُ وَالقِفَاخُ - بر چیزی میان تهی زدن
اَلکُخُّ اَلشَّامِخُ وکخ بانفه تکبر -
اَللَّطخُ - برآلودن -
اَلمَرخُ - روغن مانند آن بر تن مالیدن و آرد
سرشته وانچه بدان مانند بدست مالیدن
وفی الحدیث مرخ مطا اے یمرح سه -
اَلمَسخُ - تحویل صورة الی ما هو اقبح منها
و بے طعم گردانیدن -
اَلمَصخُ - بیرون کشیدن چیزی از چیزی
اَلمَلخُ - بالخاء السیر الشدید وقیل السهل
وفلان یملخ فی الباطل ملخا ای یتردد فیه ویکثر
اَلنَّسخُ - نسوخ کردن ونسخه گرفتن از جاے

وزائل کردن حکم وهو اصل و احد الا انه
مختلف فی قیاسه فعند قوم هو للازالة و منه
نسخت الشمس الظل اے ازالته وکذلک نسخت
الریح آثارهم فنسخ الله الآیة وعند آخرین للنقل
ومنه نسخ الکتاب اے ما نقل ما فیه الی کتاب آخر
اَلنَّضخُ - آب از چشمه بر جوشیدن و منه فیهما
عینان نضاختان و بزدن آب -
اَلنَّفخُ - بر سر زدن چنانکه دماغ بیرون آید -
اَلجَحدُ وَالجُحُودُ - انکار کردن ویتعدی اے
المفعول الثانی بنفسه و بالباء -
اَلجَهدُ - کوشیدن و فانیدن و جهیدن جهدت الطعام
اشتهیته وکذلک اذا اکثرت من اکله وجهد
الرجل جهدا فهو مجهود ای لاغر شدن هو فی الحدیث
اَلرَّغدُ - الهدیر الشدید -
اَلزُّهدُ - حزر کردن خرما -
اَلسَّعدُ وَالسُّعُودُ - همایون شدن یقال
سعد یومنا و السعد - نیکبخت کردن واختلفوا
فی هذا فاجازه الزجاج والازهری والفارابی
واستدلوا لقوله تعالی و اما الذین سعدوا بضم
السین وابا و سیبویه والمحققون من اهل اللغة
وقالوا ان کلام العرب سعده الله ولا یجوز
ان یکون سعدوا من السعادة لانه لازم
کالشقاوة وقال فی هذه القراءة انها لغة خارجة

عن القیاس او یکون من باب فعل و فعلته
نحو نافض و نفضته و کذلک سعد و سعدته قالوا
ولا والا لهم فی مسعود لانه لا یجوزان یکون
مثل اجنه الله فهو مجنون –
الفخذ والفخذ – گرما آفتاب دیگلی تیز کردن
الضغد – مقهور گردانیدن –
الملادن – دویدن خر –
اللحق – چسپیدن انجی دگور را لحد کردن –
اللهد – گران کردن بارکسی را ولهده
لهدا دفعه لذلّه –
المعد – شتافتن و معدت الشی اجتذبته بسرعة
المغد – درعیش خوش برآمدن و پرورانیدن
عیش خوش کسے را –
المعک – کسترانیدن –
النهود – خاستن سوے دشمن –
الشحذ – تیز کردن –
النغذ – پران نمودن –
البخص – گوشت شترشگافتن –
البعر – پشک افگندن بعر الثریا بغیر ا
اے سقط ولم یج بالمطر
البهر – دم برا افگندن و غلبه کردن و فرون
شدن نور ماه و بهر الرجل بهرًا –
النقر – جوشیدن دیگ –

الثغر – دندان پیشین شکستن و ثغر الصبی
اذا سقطت رواضعه و فی الحدیث وقد
ثغروا ای بدمو غیر فلان تاخر –
الجعر – سرگین افگندن چیلا و ند مخلب از سباع
الجهر والجهارة – آواز بلند برداشتن
الجهارة – بزرگ داشتن چیزے را و بچشم دیدن
الجهر – چاه پاک کردن تا آب پدید آید
و صافی شود و منه حتی نری الله جهرة اے
عیانا یکشف ما بیننا و بینه و جهرنا بنی فلان
صبحناهم علی غرة –
الدحر والدحور – دور کردن و منه
قراءة السلمی من کل جانب دحورا بفتح الدال
الدفور – خوار شدن –
الدغر – بپیوختن و منه الحدیث لا تعذبن
اولادکن بالدغر و هو ان ترفع لهاة المعذور
٧ ترکت انکردن در جنگ فی الحدیث دغرا
الجزع قال و دغر فلان امراه اعابه بکره
٢ الذخر – بالضم پنهان نهادن –
الذعر – ترسانیدن –
الزخور – جوشیدن دیگ پر شدن
آب جوی و دریا و دراز شدن نبات –
الزهور – روشن شدن چراغ و آتش و ماه
السعر – بها دادن کردن و فراغت فی کل ما الطف

ماخذه و دق هو سحر السحر التعليل بالطعام والشراب
السَّعْر آتش افروختن وجنگ انگیختن
وسعرت اليوم في حاجتي سعرة اى طفت
وسعرهم شرا اى عمهم وسعرناهم بالنبل
اى رفقناهم وامضضنا وسُعِر الرجل فهو مسعور
اذا ضربته السموم
الشَّعْر علم کردن کسی را شاعری وفعل يفعل لغة من باب منع
السَّغْر پای برداشتن سگ از بهر بول
وبالا شدن شهر از مردم و قومی را از جای بیرون کردن
الشَّهْر شمشیر بر کشیدن والشهر والشهرة
آشکارا کردن
الصَّهْر گرم کردن چیزی تا سوخته شود
والصَّهْر چربش گدازانیدن
الطَّهْر الدحر وبفعل لغة عن القتيبي
الظَّهُور دست یافتن وآشکارا شدن
الظَّهْر والظهور برجای بلند شدن
في الحديث فاظهر بمن معك من المسلمين يقول
اخرج بهم الى ظاهرها وابرزهم وفي حديث
آخر قبل ان تظهر الشمس اى تعلو السطح
العَهْر والعُهر والعُهور والعهارة زنا کردن
وفعل يفعل لغة
الفَخْر والفخر نازیدن وافزون آمدن
از کسی بفخر تقول فاخرته ففخرته افخره كلي ابو زيد

افخره بالضم على القياس
الفَغْر دهن باز کردن وباز شدن وفي
الحديث فغرت
الفَقْر بر کندن درخت وبقعر چیزی رسیدن
الفَهْر والفُهور ان يجامع الرجل المرأة ثم
يتحول عنها قبل الفراغ الى الاخرى فينزل
وهو في الحديث
القَهْر غلبه کردن کسی وقهر اللحم اذا اخذته النار وسال ماؤه
الكَهْر باز زدن ودور بر آمدن روز
المَغْر بشتافتن
المَهْر کابین کردن المهارة زیرک شدن
وتقول في الماراة تبع
النَّحْر شتر کشتن و بسینه زدن و دست بر دست
نهادن در نماز ونحرت الرجل صرت في نحره
النَّغْر دمیدن خون از رگ وبفعل لغة
النَّغْر جوشیدن دیگ وفي الحديث
النَّهْر بانگ زدن وجوی کندن وآب رفتن درجو
البَغْر والباغر ناشتا کردن شتر
الهَجْر دور کردن کسی را از خویشتن
الدَّهْر والدهران جنبیدن در بجاست
القَهْر شستن
اللَّهْر الدفع والضرب لهز الشيب خالطه
النَّخْر کوفتن بهادن وفاق لیدن

الغمز — جنبانیدن وبهره ای دفعه وضربه
ومنه الحدیث انهزه ای لا ید فعه وفی حدیث
آخر بنهز قیا اسے یقیده یقال نهز الرجل اذا
بدر بعنقه وناریصدره لبیت بحجع ای لیقی
البحش — بکاشتن وبیدار کردن —
النعش — الهلاک واصله الکبّ — وهو
ضد الانتعاش والاهلاک عند قوم والنعش بکسر
العین بمنزلة لغة عند بعضهم وردّ اکثرهم
هذا وقالوا لو کان کذلک تجاز فی مصدره النعش
بفتح العین یدل علیه قول الاعشی فالتعس اولی لها
من ان تقول لعا —
الدحش — تباه کردن میان قومی وقال
الیدین بین جلدة الشاة وصفاتها تسلخها وفی حدیث
وفی حدیث آخر بعثی علی الناس ان ینحسوا الغوا
بالجاه والنحار اسے لایعلوه ها —
الدعس — الطعن وقد یکنی به عن الجماع
ودعست التلع حشوته —
الرعس — لرزیدن ونرم رفتن از ماندگی
وجزآن الارتعاس — جنبیدن سرازپیری
وفی الحدیث فشلا الله مالا ای اکثره بارک له
فیه وکانوا قلیلا فرعسهم الله ای کثرهم وانماهم
وکذلک هو فی الحسب غیره —
المرعش — تافتن رسن —

المعس — مالیدن ادیم وجزآن —
الخمس — تنگ کردن سوراخ بکره وجوب
النهس — گزیدن مار وبدندان پیشین گزیدن
البغش — اندک باریدن —
الهش — آرزومند گشتن وبعدی باے
وفی الحدیث هل بهشت الیک ای ما اقبلت الیه
الخدش — خراشیدن —
الجهش — آغاز کردن گریستن —
الفحش والفاحشة — الافحاش —
المحش — سوزانیدن وخراشیدن وفی الحدیث
من شعیر نحشه —
النخش — القشر —
النعش — برداشتن —
النقش — النهش ویفعل الغة —
البخص — باانگشت چشم برکندن —
الدحص — پای انداختن گوسپند وجزآن
دروقت کشتن —
الرحص — الاضطراب وهو فی الحدیث —
الدهص — نیک افشردن وپهلو الحمار —
التحوص — ازجای بجای شدن وچشم
بازماندن وتحصل اے ارتفع —
العقص — نیک واپیچیدن وآبیه الیسر
وقیل سراذا احلق وسطه وترک مثل الانها

القطا وهو فی الحدیث
اَلقَعصُ - بر جای کشتن -
اَلمَحصُ - پاک کردن زر و جز آن و شیک دویدن
و مثل المحص ایضا -
اَلدُّحُوضُ - باطل شدن حجت -
اَلدَّحضُ - بلغزیدن پای و گشتن قتاب
میان آسمان -
اَلرَّحضُ - جاستن و رحض الجرم فانفته ارضاع
اَلقَعضُ - خم دادن چوب -
اَلمَخضُ - دوستی کردن و شراب بیند دادن
اَلمَحضُ - گوشت از استخوان باز کردن و
تیز و تنگ کردن ستان -
اَلنَّهضُ و النُّهُوضُ - بر خاستن و النهوض
بال باز کردن مرغ از بهر پریدن بر ایستادن و بیا
اَلدَّعطُ و الدَّغطُ - گشتن زد و منه الحدیث
فسطوها ای ذبحوها ذبحا سریعا -
اَلشَّحطُ و الشُّحُوطُ - دور شدن فی الحدیث
یشحط الثمن ای یبلغ به اقصی القیمة و قیل
یجمع ثمنه و منه یشحط الثمن و معناه واحد
اَلضَّغطُ - فراجای افشردن -
اَلقُحُوطُ - باز ایستادن باران و قحل القحط
و قحط القوم قحطا اذا اصابهم الجدب -
اَلمَعطُ - آب زدن بعد سرگین و هو فی الحدیث

لغطیه بعضهم و بعین اصابه -
اَللَّغطُ و اللَّغِیطُ و الالغاط شغب کردن
اَلمَعطُ - کشیدن روده از شکم و بیرون
گذشتن تیر و چیزها از یکی بیفگندن -
ط اَلمَعطُ - موی بر کندن -
اَلمَغطُ - کشیدن کمان و آنچه بدان ماند -
اَلنَّخطُ - بینی پاک کردن -
ف اَلهَبطُ - گران کردن بار مردم را -
اَلجُحُوظُ - چشم بیرون غزیدن -
اَللَّحظُ - بگوشه چشم نگریستن و بیابیفشد بیابی
اَلنَّعظُ و النُّعُوظُ - قیام الذکر
ل اَلبَخعُ - هلاک کردن و منه لعلک باخع نفسک
اَلبُخُوعُ - بانجار الاقرار بالحق و الخضوع له
و فی الحدیث بخع الارض فقارت اکلها ای
تقول استخرج ما فیها من الکنوز و اموال الملوک
ک اَلبَضعُ - الجمع فیما قیل
اَلبَضعُ - بریدن گوشت و شکافتن جراحت
اَلبُضُوعُ و البَضعُ - سیراب شدن و بیا قالو
بضعت من فلان اذا سمعت منه و هو علی
التشبیه یقع الرجل و هی الکلام فیسمع و یبتان
یفهمها و قد ای اصابتهم و ابیته -
اَلبَلعُ - سرزنش کردن و بیاپی زدن شمشیر
اَلقَمعُ - منکر دلن و فه باب بستدن -

اَلتَّلْعُ وَالتُّلُوعُ - روز و در برآمدن تطلع
الیحلاے شکم -
اَلتَّلَعُ - سرکوفتن -
اَلْجَدْعُ - دندان کردن و بریدن
گوش و لب و بینی و دست -
اَلْجَدَعُ - داشتن ستور بے علف
و در زندان کردن -
اَلْجَزْعُ - قطع الوادي عرضًا وجزع له
من المال جزعة اي قطع له منه قطعة -
اَلْجُلُوعُ - روے برهنه کردن -
اَلْجُلْعُ - جامه بیرون کشیدن -
اَلْجَمْعُ - گرد کردن -
اَلْخَبْعُ - پنهان کردن الخبوع النخام
اَلْخُدُوعُ - در تاریکی شب راه بری کردن
اَلْخُدْعُ وَالْخَدِيعَةُ - مثل ای فریفتن
يقال خدعت نفسه ومعناه عن نفسه وقيل
لما دخله معنى تخوّنت نفسه او انتقصت نفسه
عدي الى مفعولين وهذا القول اذهب
في الصنعة وعلى كلا الوجهين حمل قوله تعالى
وما يخدعون الا انفسهم بضم اليا وفتح الدال
اَلْخَدْعُ - بازار کاسد شدن و در سوراخ
شدن سوسمار و خشک شدن دهان و خواب
در چشم آویختن -

اَلْخَذْعُ - بچیدن گوشت و جز آن -
اَلْخَرْعُ - شگافتن -
اَلْخَرَعُ - واپس ایستادن من هذ اسمیت خراعة
اَلْخُشُوعُ - فروتنی نمودن وخشع بصره
غضه وخشعت الارض يبست ولم تمطر
ومنه انك ترى الارض خاشعة -
اَلْخُضُوعُ كَالْخُضْعَانِ - وهو في الحديث
الخضوع وخضع النجم مال للمغيب ومنه الحديث
خضعا بينهما حديثا اي لينا خضع الرجل خضعا
اي دبر فسقط من جوع وغيره -
اَلْخَلْعُ - نعل و جامه بیرون کشیدن
خلعت دادن و بنا بعدی یقال الخلع
بالضم وا فروختن زن بکابین -
اَلْخَلَاعَةُ - دامن برآوردن خوشه و
خلع الوالي عزل -
اَلْخُنَاعُ وَالْخُنُوعُ وَالْخَنْعُ - انکسار و فروتن
اَلْخُنُوعُ - الخضوع والذل -
اَلدَّسْعُ وَالدُّسُوعُ - بیرون جستن وقال الدسع
قشر از سر آوردن وفي الحديث تدسع اي
تعطي الجزيل -
اَلدَّفْعُ - فرادادن و بیرون جستن بازگشتن باشتر
اَلدَّفْعُ وَالدِّفَاعُ - دفع کردن ودفعت
الشاة اذا اضرعت على راس الولد

اَلدُّکَاعُ - دار یا خذ الخیل والابل فی صدورها
اَلدَّلْعُ - زبان از دهن بیرون کردن
و بیرون آمدن آن —
اَلدَّمْعُ - رفتن اشک فعل فعلا لغة —
اَلرَّبْعُ - بستوه بودن و غلبه کردن
فی الربع چهار کردن و چهار یک مال بستدن
ومنه الحدیث الم اجعلک تربع و چهار یک
کردن و بجای بار ایستادن سنگ افشاندن
ومنه الحدیث ... چهارم روز
تب آمدن شتر و بار کسی بر ستور نهادن
و ایستادن ومنه اربع علی نفسک ای
ارفق بنفسک و کف و تب چهارم آمدن
و قد ربع الرجل فقال ربعت علیه الحمی و
ربعت الارض اذا اصابها مطر الربیع —
اَلرَّتْعُ - چرا کردن الرتوع والرتاع
الاکل بشره —
اَلرَّدْعُ - پالودن بعطر و زعفران
و جز آن و باز زدن از کاری و ردع
الرجل بشیء باز سر شد —
اَلرَّضْعُ - تغییب الانسان کلمه فی المطعون
اَلرَّفْعُ - داشتن چیزیکه نفتن خشتر نیک
راندن وی و تقریب الشی ومنه فرس رفوع
ای متقرب ومنه الیفار فعنا الی السلطان
رفعنا بالسلطان بر داشتم ویرا والرفع فی
الاعراب کالضم فی البناء عند النحویین —
اَلرَّقْعُ - پاره در جامه دادن و بجا کردن
اَلرُّکُوعُ - الانحناء ومنه رکوع الصلوٰة
اَلرَّمَعَانُ - جنبیدن از خشم —
اَلزَّرْعُ - کشت کردن و رویانیدن
ومن هذا أأنتم تزرعونه —
اَلزَّقْعُ - ضرطة الحمار —
اَلزَّمْعُ والزَّمَعَانُ - دیر رفتن —
اَلسَّبْعُ - هفت کردن و هفت یک ستدن
و بد گفتن کسی و هفت تو کردن و سبع الذئب
الغنم ای فرسها و سبعت البقرة اذا اکل
السبع ولدها —
اَلسَّجْعُ - بانگ کردن قمری و جز آن
و سخن گفتن بسجع و فی الحدیث اذا سجع ذلک
اَلمَسْجَعُ - اراد سلک ذلک المسلک —
اَلسُّطُوعُ - دمیدن بوی و صبح و بر خاستن گرد
اَلسَّفْعُ - گرفتن ومنه لنسفعا بالناصیة
و سوزانیدن آتش و سموم و بال زدن مرغ
اَلسَّقْعُ - بانگ کردن خروس یقال ما ادری
این سقع این ذهب —
اَلسَّلْعُ - سر شکستن —
اَلشَّرْعُ - نهادی نهادن و هویدا شدن

وشگافتن ونیزه سوی کسی راست کردن
وشرعت الاهاب اذا سلخته وشرع المنزل
اذا کان علی الطریق نافذ —
الشُرُوعُ — در کارے شدن —
الشَرْعُ والشُرُوعُ — درآب شدن
الشَسْعُ — دوال کردن نعلین را الشُسُوعُ
دور شدن —
الشَفْعُ — جفت کردن وشفعت الناقة
شفعا اذا کانت تتبعها ولد وفی بطنها آخر
وهو فی الحدیث الشَفَاعَةُ — خواهش کردن
الشَلَعُ — نالیدن بیمار —
الشَمْعُ والشُمُوعُ والشَمْعَةُ — بازی کردن
شنعت فلانا ای استقبحته وسمعته —
الصَبْعُ — آب بیان دو انگشت فروکشادن
از انا ورا ونمودن کسی با انگشت اشارت کردن
سوی کسی در حال غیبت وهذا یعدی بالباء وعلی
الصَدْعُ — آشکاری کردن ومنه فاصدع
بما تؤمر وشگافتن بیابان بریدن وباز گردانیدن
وبدو قسمت کردن گوسپند
الصُدُوعُ — چسپیدن سوی کسی ویعدی
بالی والباب یدل علی انفراج الشیء —
الصَرْعُ — لتیم والصِرْعُ — لقیس —
والمَصْرَعُ — بیفگندن —

الصَفْعُ — سیلی زدن کلمة مولدة —
الصَقْعُ — بر میان سر زدن وبانگ کردن
خروه وصقعت الارض فر آمدن سرد بزمین
اسے الصقیع وصقعته الصاعقة لغة فیه —
الصُنْعُ — بالضم نیکوئی کردن وتقول صنع
الیه معروفا الصَنِیعُ والصَنِیعَةُ — نیکوئی
کردن وصنع به صنیعا قبیحا ای فعل —
الضَبْعُ — مد العضد للضرب او الدعاء
ومد الخیل والابل ضبعا عها فی السیر عند الاصمعی
ان یهوی بحافره الی عضده وضبعوا لنا الصلح
ضبعا ای جعلوا الینا مستقیما —
الضَجْعُ والضُجُوعُ — پهلو بر زمین نهادن
الضَلْعُ — چسپیدن ویعدی بعلی —
الطَبْعُ — شمشیر و درم زدن ومهر کردن
وسیری کردن والترکیب یدل علی نهایة
ینتهی الیها الشیء حتی یختم عنده او یبقا ب
علی هذا طبع الانسان وطبیعته وطباعه ای
سجیته التی جبل علیها —
الظَلْعُ — لنگیدن وظلعت الارض باهلها
ای ضاقت بهم من کثرتهم —
الفَجْعُ — بدرد آوردن مصیبت رسانیدن
واندوهگین گردانیدن —
الفَرْعُ — بر زبر چیزی شدن وغلبه کردن

بجمال وجزآن وقرعت بينهما اى حجزت
كفقت وقرعت راسه بالعصا اى علوته
اَلْقُرُوْعُ۔ بكوه بر شدن۔
اَلْقَصْعُ۔ افشردن رطب تا پوست باز شود
وفى الحديث نهى عن قصع الرطبة۔
اَلْقَلْعُ۔ شگافتن۔
اَلْقَبْعُ وَالْقُبَاعُ۔ بانگ كردن خوك۔
اَلْقُبُوْعُ۔ سر در پوست كشيدن خارپشت
و سر در جامه كشيدن آدمى و دم بر افتادن
و پنهان شدن در زمين۔
اَلْقَدْعُ۔ لگام باز كشيدن اسپ ومنه
الحديث لا يقدع انفه اى لا يضرب انفه
و روى بالراء القاف ومعناه انه كفو كريم
لا يرد له و باز داشتن كسى را از كسى۔
اَلْقَذْعُ۔ دشنام گفتن۔
اَلْقَرْعُ۔ كوفتن ومنه الحديث قرع راحلته
اى ضربها بسوطه و قرعه ببردن و جامه شراب
كرانا باشد آشاميدن و قرعت راسه مثل
فرعت راسه و قرعتهم قوارع الدهر اى
اصابتهم شدائده و الْقَرْعُ وَالْقِرَاعُ
كشتى كردن ستور اَلْقُرُوْعُ۔ شتافتن۔
اَلْقَشْعُ۔ وابردن باد ابر را و وابردن غم
و واپراكندن كردن قدم۔

اَلْقَصْعُ۔ تشنگى نشاندن آب بگلو فرو بردن
و كسى را خورد و خوار داشتن و نرم خاييدن
شتر نشخوار را و قتل القملة و فى الحديث
انه خطبهم على راحلته وانها لتقصع بجرتها
قيل دفعها الى جوفها و قيل خروجها فلات
فاها و قيل شدة مضغها و ضمت بعض
اسنانها الى بعض ماخوذ من قصع القملة
اَلْقَصْعُ۔ قهر كردن و بذلك سميت قصعة
اَلْقَطْعُ۔ بريدن۔ اَلْقَطِيْعَةُ۔ رحم بريدن
اَلْقُطُوْعُ۔ عبور كردن آب اَلْقِطَاعُ
وَالْقُطُوْعُ۔ بريده شدن آبها و از سرما
بگرم سير شدن مرغان و قطع بفلان فهو
مقطوع به اسپ و از مانده شد از سفر بغداد
وفى الحديث اقطعوا لسانه اى رضوه حتى
يسكت و قوله تعالى ثم ليقطع فلينظر قالوا
ليختنق لان المختنق يمد السبب الى السقف
ثم يقطع نفسه من الارض حتى يختنق يقول
منه قطع الرجل بحبل اى اختنق به۔
اَلْقَلْعُ۔ بركندن۔
اَلْقَمْعُ۔ خوار كردن و بمقمعه زدن و قمع
در سر جاى نهادن۔
اَلْقُنُوْعُ۔ سوال كردن و اللغة قانع و قنيع
و قد يكون بمعنى القناعة عند بعضهم و قنعة الما

بالت بها وادا اقبلت نحو اهلها وهذا التركيب
يدل على الاقبال على الشي كنعت الغنم
والابل كنوعا استرخت بطونها
الكوع - دهن بر آب نهادن و آب خوردن
وفعل فعلا التة فيه -
الكسع - پشت پای بادست و پشتگاه کسی
بازدن و آب سرد بر پستان چهارپای
زدن و دست سرد زدن تا شیر باز رود
وراندن فی الحدیث ان رجلا من الانصاری
ضرب دبره -
الکنوع - نزدیک آمدن باهم آمدن
و فروتنی نمودن و کنع النجم مال للغروب و
کنعوا عنها ای عدلوا عنها -
اللذع - سوزانیدن -
اللسع - گزیدن مار و کژدم -
اللطع - بانگشت لیسیدن -
اللفع - انداختن شتر بلوک و جز آن و
فی الحدیث و تجشم کردن -
اللمع اللسع اللمع اللمعان - درخشیدن
المتع و المتوع - روز دور بر آمدن و المتع
منفعت و برخورداری گرفتن و بعید بالبار -
المذع - بعضی از سخن گفتن و بعضی نهادن کردن
المزوع - نیک شتافتن -

المشع - الکسب -
المصع - جنبانیدن ستور دنبال را و بعید
بالبار و نیک شتافتن و انداختن بچه از
شکم و زدن بشمشیر و منه الحدیث البرق
مصع ملک ای ملک یضرب السحاب ضربة
فتری النیران فی حدیث آخر و الفتنة تمصعهم
ای حرکتهم و الاصل فیه الضرب المصوع
درفشیدن بچه و جز آن و بشدن شیر شتر
و کل شی ولی و ذهب فقد مصع -
المقع - نیک آشامیدن مقع فلان بسوءة ای رمی بها
الملع - زود رفتن -
المنع - باز داشتن از کاری و نادادن چیز
النبع و النبوع - آب از چشمه بیرون آمدن
النجوع - جای گیر آمدن پند و در گرفتن
خضاب و تاثیر کردن دارو و موافق آمدن
طعام و شراب - النجع - درید دادن
شتر و انتجعوا ای النجعة وهی طلب الکلاء فی موضعه
النخع - نخاع بریدن در کشتن و نخع لی بحقه
ای اقر به مثل بخع و نخعة الود و النصیحة اخلصتها
النسوع - واشدن دست گوسپند و نیز نشستن
النشوع - بالضم بگلو کودک فرو کردن
النصوع - خالص شدن و هویدا شدن
النفع - سود کردن -

اَلنَّشْغُ - بر آمدن بانگ شتر گشتن از بہر مہانی ونقیعہ کردن وَالنَّقْعُ - وَالنُّقُوْعُ سیراب کردن وَالنُّقُوْعُ - سیراب شدن وگرد آمدن آب در کہ یقال نقعت بالماء ومن الماء ای رویت ونقعت بہا قلت الی ای سکنت نفسی الیہ نکعہ نقعہ اذا دہشہ ونکلہ عن الامر اعجلہ

اَلنُّهُوْعُ - قی کردن -

اَلهُبُوْعُ - وَالهُبَعَانُ - گردن بازیدن چہار پاے در رفتن -

اَلهُجُوْعُ وَالهُجَاعُ - خفتن بشب -

اَلهُرُوْعُ وَالهُرُوْعُ - شتافتن -

اَلهُطُوْعُ - اقبال الرجل ببصرہ علی الشی لا یقلع عنہ -

اَلهُلُوْعُ - بسیار امیدن -

اَلهُمْعُ وَالهُمُوْعُ وَالهُمَعَانُ - فرو ویدن اشک فعل یفعل لغۃ فیہ -

اَلوَدْغُ - بستر دن فعل یفعل لغۃ فیہ - ۲

اَلسَّلْغُ - شکستن -

اَلسَّبْغُ - سر و حشن جامہ سیر رنگ کردن

اَلثَّلْغُ - خوار کردن وشر شکستن چنانکہ بمغز رسد و یا ملل کردن -

اَلسَّلْغُ لُثْلُغُ - اَلشُّلُوْغُ - تمام دندان شدن

چہار پای کہ فرو نگاہ دار وصدغت الرجل اذا عافیت بصدغک صدغہ فی المشی وصدغتہ عن الشی کففتہ عنہ وما یصلغ نملۃ من ضعفہ ای مایقتل -

اَلصُّلُوْغُ اَلفَدْغُ - چیزی میان تہی بشکستن

اَلفَشْغُ - زدن بتازیانہ وکل شی علا شیئا وغطاہ فقد فشغہ -

اَللَّدْغُ وَالتَّلْدَاغُ - گزیدن کژدم -

اَلنَّبْغُ وَالنُّبُوْغُ - آشکار اشدن والغابر یفعل ویفعل ویفعل والماضی فعل فی الجمیع ونبغ الدقیق من المنخل فی ارث الشعر ثم قال واجاد ومنہ سمی النوابغ من الشعراء -

اَلنَّدْغُ - سر انگشت فرا کسی زدن والطعن بالرمح وبالکلام ایضا -

اَلنَّزْغُ - انداختن اگندن تہمی بتغیر لکلمۃ طعن فیہ

اَلنَّسْغُ - بسر نیان زدن وفرا کسی تولیدن دوست بسوزن بکندن -

اَلنَّشْغُ - الشہیق عند الشوق حتی یکاد یبلغ بہ الغشی - اَلنُّشُوْغُ - بالضم السعوط والوجور ایضا والماضی نشغ وقال اللیث نشغت الصبی منہ الحدیثۃ فاذا ہو ینشغ ای یتنفق لغیہ من النشوغ -

اَلمَرْغُ - گیاه خوردن چہار پاے -

اَلصُّدُوغُ ـ نقش ـ
اَلجَعْفُ ـ برکندن وبیفگندن ـ
اَلوَشْعُ ـ خزیدن وفراخنگ شدن
بانبوه ورعف فی الشئ اعیا ـ
اَلزَّعْفُ ـ بجای نگشتن الزعف
افزودن وزعفن ـ
اَلشَّغْفُ ـ سرزدن وفربهی از پشت
گوسپند دور وبازکردن سعف الغلام
اذا خرج براسه قروح شغفه الحب شغفا
احرق قلبه ویقال اعرفه وشغفت فلان
بکذا اشغفته گردانیدن ویرا وشغفت البعیر
بالقطران اشتعلته ـ
اَلشُّغُفُ ـ رسیدن وشنی بالاف ول
اَلقَعْفُ ـ برابر زدن شرب جمیع ما فی الاناء
اَلسَّقْفُ ـ برکندن از اصل واستقفان
ما فی الناء اجمع ـ
اَللَّحْفُ ـ لحاف برکشی فکستن با پوشیدن
اَللَّغْفُ ـ سخت زدن ـ
اَلبَثْقُ ـ پچشم کردن ـ
اَلبَعْقُ ـ شکافتن واشترکشتن ـ
اَللَّحْقُ ـ دورکردن ودفعت الرحم
ربت الماء فلم تقبله ـ
اَلدَّعْقُ ـ الهیج والتنفیر وخبط الابل

الخوض حتی تکسّد من جوانبه ودعق الطریق
فا ای کثر علیه الوطی ودعقته الدواب اثرت فیه ـ
اَلدَّهْقُ ـ شکستن وپاره کردن ـ
اَلزَّعْقُ ـ ترسانیدن وشور کردن طعام
وبانگ کردن ونزاییدی بالبار ـ
اَلزُّهُوقُ ـ برآمدن جان وفعل لغة
عند بعضهم وآگنده شدن استخوان وانز
پیش شدن ونیست شدن باطل و
زهق السهم ای جاوز الهدف ـ
اَلسَّحْقُ ـ سودن صعقتهم السابقة علیهم الصاعقة
اَلفَهْقُ ـ برآنجا کی سرکردن پیوندن
اَللَّهْقُ ـ سخت سپید شدن ـ
اَلمَحْقُ ـ بکاهیدن ونیست کردن محقه الحر اقه
ال اَلدَّعْكُ ـ مالیدن ـ
اَلدَّهْكُ ـ نسودن ـ
اَلدَّحْكُ ـ دور شدن ماندن وشدن فی الحدیث
اَلسَّهْكُ ـ سودن وسبک رفتن ستور
وخاک از زمین بردن باد ـ
ما اَلمَحْكُ ـ ستیزه کردن ـ
اَلمَعْكُ ـ المطال واللّی وبیانا والمسکت
الادیم اسی دلکه ـ
اَلنَّهْكُ ـ پوشیدن جامه تا کهنه شود و
مبالغه کردن در خوردن ودر دشنام ـ

النهك والنهاكة والنهوك- نزار کردن بیمارے وفعل لغة ومبالغه کردن در عقوبت ومنه الحدیث انهکوا الاعقاب ای بالغوا فی غسلها وتنظیفها فی الوضوء والباسل علی بلاغ فی عقوبة واذی-

البعل والبعولة- شوهری کردن فی الحدیث فمن بعل علیکم امرکم ای ابی-

البهل- نفرین کردن وبهلته خلیته واراده

البجل- بیفگندن-

الجعل والمجعل- کردن وهو شامل الاتخاذ فی التعدیة ولا حوال بمعنی التصییر کقوله تعالی انا جعلنا قرانا عربیا وبمعنی الایجاب کقوله تعالی ما جعلنا القبلة وبمعنی الحکم والقول والتسمیة کقوله تعالی وجعلوا الملائکة وبمعنی الخلق کقوله وجعل الظلمات والنور ویا الشاصلة لما بعده نحو جعل یفعل کذا اشتمل طفق وانشا وکل مواصلة لما بعده من الفعل

الدحل- در پایاب کردن تنگ بود ودبن فراخ شدن ومنه الحدیث لا تدحل ای لا تهرب بجوانب جاه کندن ومنه الحدیث وادحل فی الکلمی صرفی جانب الخبا کالذی یفیر الدخل

الذهل مشغول شدن ویادی بعن-

الرحل والرحلة پالان شتر بستن والرحل والرحلة والترحال- بازاشتن منزل واشتن ورحلت له نفسی ذا صبرت علی اذاه وفی الحدیث لا رحلنك بسیفی ای لا علونك

الرغل- شیر خوردن بزغاله-

الزحول والمزحل- دور شدن-

الزغل- الغل عن الفار الی وچینه دادن مرغ بچه را بمنقار-

الشغل- بتازیانه زدن وسودن زر ونقد کردن سیم وپوست باز کردن انجیر ے وریختن باران ویک تو تافتن-

الشغل مشغول کردن-

الشهل- گردیدن اندک اندک دادن وتنگ واندک شدن شراب-

الطل- بسیر زدن-

الغفل والغفلة- گشتن وفرو گذاشتن ومیان اشتران والغفل- لی کردن شتر بشتمشیر

الغفل والغفال- کلاهما بالفتح کردن

القحول خشک شدن وفعل فعیدا وفعلا الضالة والفتح اجود-

القلل- بد گفتن کسے را وناسپاسی کردن

المحل- مکر وسعایت کردن ویعدی بالباء

المغل- ربودن وزود رفتن وبعل الحمار اسے خصام-

المغل- کسی را بد گفتن نزد یک کسے ویعدی بالباء

النحل - بالضم دادن النحلة - کابین فرادادن بخوش نفسی - النحل - سخن کسی باکسے اضافت کردن یعدی الی المفعولین
النحول - گداخته شدن تن و فعل فعل لا لغة والفتح افصح -
التنعل - نعلین بپای کردن -
النحم - النزع -
الجحم و الجحوم - بزرگ شدن آتش و منه الجحیم
التجهم - روے ترش کردن -
الدحم - الدفع الشدید -
الدعم - ستون فرانهادن و غشم الجاری غشیم وفعل لغة والرغم کسر الانف الی باطنه هشما -
الرغم - نگاهداشتن فروشدن آفتاب را رغم فلان رغما و رغما و مرغمة اذا لم یقدر علی الانتصاف ومنه الحدیث وان رغم انف ابی الدرداء اے اذل و فعل لغة عند بعضهم
الرحم - باران اندک آمدن الرحمة مهربانی کردن و بدوش برزدن -
الشحم - ضرب من سیر الابل -
الشحم - پیه و شحم بیردن -
الشحم - الطعام الشحم
الشحوم - تباه شدن طعام و فعل فعل لغة
الشحم - هراسانیدن -

الضغم - بدندان گرفتن و اشتقاق الضیغم منه
الفغوم و الفغام - گریستن کودک تا آوازش بسیری شود -
الفحوم - سیاه و نیکو شدن موے -
اللغم - بوسه دادن و ستر رائحة الطیب
الکلثوم - الفغوم شگفتن گل -
اللقوم - خویشتن بر کسے افگندن بے اندیشه
اللکم - دهن شتر و سر بار دان بستن و لکمت المرأة اذا التثمت فاها عند التقبیل
اللحم - گوشت دادن وفی الحدیث لحم ببعلا ای قتله ویقال قریب منه حتی لزق به لحمت لحما اذا اخبرت صاحبک بشیء التستفقه -
النحوم و النحیم - بانگ بشتر زدن تا بنیکو برود و بانگ کردن پیل و شیر و نهم یکذا الی لغة والنهم - سنگ انداختن بسر انگشت تعالی النبی الفیل بهم بالکسر -
وفی الحدیث نهی الذی یال -
الوهم - گرو کردن یقال رهنت الشیء عند فلان و رهنته الشیء و دائم شدن -
الوخن - در نگی شدن -
الوهن - شکستن سنگ بر کردن انتشار سر
الوهن - نیکو کردن میان و نیک زدن چیزی دادن در قلح چوبین -

الطحن - آرد کردن و گردشدن مار -
الطعن - رفتن و لا یجوز ان یکون الساکن
مخففا من المتحرک لان الفتحة لا تستثقل الکسرة
والضمة و کذلک القول فیما اشبهه -
اللحن - سپیدیدن بکسے و پیدی بالے
و سخن سربسته گفتن که جز مخاطب کسے فهم نکند و
بیدی باللام و خطا کردن و سرائیدن و خواندن
اللعن - نفرین کردن و اصله الطرد -
المحن - آزمودن و خاک گل زچاه برآوردن
و تازیانه زدن و کشیدن ادیم تا فراخ تر
شود و منه قد امتحن الله قلوبهم علی احد
القولین معناه وسع الله قلوبهم و شرحها
للتقوی محنت البیر اخرجت ترابها
و طینها عن الفارابی والجوهری وله بالجار
المهنة - الخدمت بالفتح عن الاصمعی و
بالکسر عن ابی زید والکسائی و المهنة
بالفتح حلب الابل عند الصدر -
البده - ناگاه آمدن بچیزی اذا استقبله به -
التمه - روی فرا کاری کردن و الماضی
تمه و زنه فعل لان تاره بدل من الواو -
الجبه - برپیشانی زدن و مکروه پیش کسے
وا بردن و کسی را بدرشتی از کاری باز زدن
و جبهنا الماء جبها وردناه و لیس علیه اداة الاستقاء

الجله - سنگریزه از جای فراتر کردن -
الدأه - دفع کردن از کسے قیل الهاء بدلة
من الهمزة -
الرقه والرقوه - با آب مدن نشتر سرکه خوانند
الشته - براست زدن -
الشحوه - رفتن اسپ چنانکه ماندگی نداند -
الشده - سرگشته شدن و مشغول کردن
والماضی منهما شده -
الشفه - مشغول کردن و شفهنی فلان اذا
لح علیک فی المسألة حتی انفدنا عندک و منه رجل
مشفوه و ماء مشفوه عضهه عضها رماه بالبهتان
القموه - القموح -
الکده - خراشیدن و کوفتن بسنگ -
المده - المدح -
النجه - الزجر -
النده - الندء -
النجه النزه - دور کردن -
۵ النقه - دریافتن النقوه - به شدن از بیماری
النکه - دم کردن و بفعل لغة و نکه الرجل
تغیرت نکهته من التخمة -

ومن المعتل

الوهب والهبة - دادن و تقول هبنی
زیدا بمعنی احسبنی یتعدی الی مفعولین

ولا یستعمل منه ماضی ولا مستقبل فی هذا المعنی
دَعْ ذا ای اترکه واصله ودع یدع وقد جاءت
ماضیة لا یقال ودعه ولا وادع وانما قال ترکه
وهو تارک ربما جاء فی الشعر ودعه فهو مودوع
اَلْوَزْعُ - باز داشتن وَالْوَزْعُ بالفتح الاغراء
اَلْوَشْعُ - سپیدی اندر آمدن -
اَلْوَضْعُ وَالْمَوْضِعُ وَالْمَوْضُوْعَةُ -
نهادن وَالْوَضْعُ - بزادن وبشتافتن
ستور ووضع منه فلان ای حط من درجته
اَلْوُضْعُ - بالضم وَالتُّضْعُ - در آخر پاکی
آبستن شدن اَلْوَضِیْعَةُ - زیان کردن
یقال وضع الرجل فی تجارته وشوره چیدن
شتر نزدیک آب چنانکه فراتر نشود ونزدیک
شوره وآب چرانیدن وپراو الماضی منهما
فعل وفی الحدیث من رفع السلاح ثم وضع
فدمه هدر قیل یعنی ثم وضعه قاتل به وضع
یعنی فی الفتنة یقال وضع القوم ایدیهم فی الطعام
اذا اکلوا منه ومنه قول سدیف ضع السیف
البیت ای ضع السیف علی المغروب به -
اَلْوُقُوْعُ - فرو نشستن مرغ وافتادن یقال
وقع ربیع بالارض ولا یقال سقط - اَلْوَقْعُ
بجای سنگ بزدن کارد وجز آن وتیز کردن
آن وشنوون کردن ویعدی بالباء -

اَلْوَقْعَةُ - بکسی افتادن وقعت من کذا
وعن کذا وقعًا ای سقطت اَلْوَقِیْعَةُ - بد گفتن
وقوله تعالی اذا وقع القول علیهم معناه وجب
السخط علیهم واصل قولهم احلبت کالی ای حلب کل شیء
اَلْوَلْعُ وَالْوَلَعَانُ - دروغ گفتن اَلْوَلُوْعُ
بالفتح وهو شاذ وَالْوَلَعُ - حریص کردن ویعدی
بالباء وجاء ولعه یعنی حبسه -
اَلْوُلُوْغُ - آب خون خوردن سباع بنوک زبان
ویعدی بفی وحکی ابو زید ولغ الکلب بشرابنا
وفی شرابنا ومن شرابنا -

ومن الناقص

اَلدَّحْیُ - واگسترانیدن -
اَلرَّحْیُ - گردانیدن آسیا -
اَلسَّعْیُ - السعو -
اَلشَّحْیُ - دهن باز کردن -
اَللَّحْیُ - ملامت کردن وپوست از چوب
باز کردن وقولهم لحاه الله ای قبحه ولعنه
اَلْمَحْیُ - المحو -
اَلنَّعْیُ - چشم سوی کسی آوردن -
اَلْبَغْیُ - البغو -
اَلرَّعْیُ وَالْمَرْعَی - چرانیدن وچریدن
اَلرِّعَایَةُ - نگاه داشتن یقال الرعیة تعلیمه
درستی ورعیت النجوم ای رقبتها -

اَلسَّعْیُ ـ کار کردن ودویدن اَلسِّعَایَةُ
ن غمز کردن ویتعدی بالباء وسعایت کردن
ساعی عامل زکوٰة کردن یتعدی بعلی
اَلسَّعَایَةُ ـ زنا کردن بپرستار وفی حدیث
عمر اتی بالمار ساعین فی الجاهلیة ومعنی
المساعاة الزنا وخص الاماء بها لانهن کن
یسعین علی موالیهن فیکسبن لهم ـ
اَلنَّعْیُ والنُّعْیَانُ ـ خبر مرگ کسی دادن
یقال نعاه وفی الحدیث نعی علی ای عیب
ف علی یقال نعیت علیه فعلا اے عبته علیه ـ
ک اَلشَّغْیُ العفو سکت فلان فما نغی بحرف
ف اے ما نبس علیه ـ
ع اَلدَّهْیُ ـ کسی را بلائی صعب رسیدن
وداهی شدن ـ
اَلاَّهْيُ ـ برداشتن کور آب چیزے را
وجنبانیدن باد درخت را وزباه استخفه
وتهاون بہ ومنہ الجرح صیہتانی وسال
وفعل تفتح ـ
ن اَللَّهْیُ اللُّهُوُّ ـ واز زدن ـ

ومن المهموز الفاء

ع ما اہبت للامر اہبا وہو الامر نساہ ثم شتیہ
وفعل یفعل فعلا لغة ـ
کاہ اَلاَکْهُ ـ پرستیدن ـ

ومن المهموز العین

اَلجَأْبُ ـ کسب کردن ـ
اَلدَّأْبُ وَالدُّؤُوبُ ـ پیوسته کاری
کردن بجد ورنجیدن ـ
اَلذَّأْبُ ـ راندن شتر وذابه طرده وحقره ـ
اَلرَّأْبُ ـ کار را باصلاح آوردن وقدح
شکسته را دربستن ـ
اَلسَّأْبُ ـ خفه کردن وفراخ کردن مشک ـ
اَلقَأْبُ ـ طعام وشراب خوردن بعنف ـ
اَلذَّأْتُ ـ خفه کردن ـ
اَلسَّأْتُ ـ شلہ ـ
اَلجَأْثُ ـ ترسانیدن والماضی جئث الدائث
اَلثُّؤَاجُ ـ بانگ کردن میش ـ
اَلثَّأْجُ ـ نیک فرو بردن آب و دریدن
مشک ودمیدن در وے ـ
اَلنَّئِیجُ ـ شدن اندر زمین اَلنَّئِیجُ ـ
جنبیدن باد ـ
اَلنَّأْجُ ـ زاری کردن در دعا ـ
اَلزَّأْدُ والزُّؤُدُ ـ ترسانیدن ـ
اَلسَّأْدُ والسُّؤُدُ ـ خفه کردن ـ
اَلفَأْدُ ـ زکام گرفتن والماضی فعل ـ
اَلضَّأْدُ ـ غلبه کردن کسی را بخصومت ـ
اَلفَأْدُ ـ بر دل زدن ودر دی پسیدن

دل را گوشت بریان کردن انگشتو آختن -
اَلمَأدُ - خرامیدن و سیراب شدن و یقال للغصن
اذا کان ناعما یهتز میاد و مأدا حسنًا -
اَلبَأرُ - چاه کندن و بخیی نهادن -
اَلثَّأرُ وَالثُّؤُرُ - کشنده کسی را بکشتن و بیکی
بنفسه و بالباء -
اَلجُؤَارُ - زاری کردن و بانگ کردن گاو
اَلظَّأرُ - مهربانی کردن شتر بر بچه دیگر و مهربان
شدن وے -
اَلبَأرُ - تباه کردن میان قوم -
اَلقَأصُ - نقصان کردن حق کسے -
اَلرَّیَاسَةُ - مهتری کردن -
اَلرَّأسُ - بر سر زدن -
اَلفَأسُ - تبر زدن و بر اهیانه سر زدن
اَلمَأسُ - المارِ -
اَلنَّأشُ - باپس افگندن و از جا آگاهی
دور فرا گرفتن -
اَللَّأظُ - تنگ پر کردن و خفه کردن -
اَلجَأفُ - بیفگندن و بترسانیدن و مجل
مجوف اسے جائع -
اَلرَّأفَةُ وَالرَّآفَةُ - مهربانی کردن
و یعدی بالباء و فَعُلَ یَفعُلُ لغة و فَعِلَ
یَفعَلُ فیه لغة الصّاتشعشا ای فرح -

د اَلجَأَلُ - لنگیدن و منه جیئل -
اَلدَّألُ وَالدَّألَانُ - فریفتن و بنشاط
رفتن قال ابو زید هی مشیة شبیهة بالختل
٢ ومشی المثقل -
اَلذَّأنُ وَالذُّؤُولُ - سبک رفتن
اَلسُّؤَالُ وَالمَسأَلَةُ - پرسیدن و فی
سألت لغتان تحقیق الهمزة و هی اللغة الفاشیة
والامر منه اِسأَل و تخفیفها و هی علی
وجهین احدهما ان لا تنقل من هذا الباب و
الثانی ان تجعله من باب فَعَلَ یَفعَلُ فتقول سلت
٦٠ اسال کخفت اخاف و یکون عین الکلمة علی هذا
٤ القول من الواو لقولهم هما یتساولان و الامر
منهما سَل و سَل فعل یتعدی الی مفعولین
و یکون المفعول الثانی علی ثلثة اضرب احدها
ان یتعدی الیه من غیر حرف ظاهر ولا مضمر کقول
٤٠٠ الراجز سألت عمرا بعد بکر حقا و الثانی ان
٣٠ یتعدی الفعل الیه باضمار حرف کقوله تعالی
ولا یسأل حمیم حمیما ای عن حمیم و یجوز الاظهار
٦١ کقوله تعالی و سئلهم عن القریة و الثالث ان یقع
موقع المفعول الثانی استفهام کقوله تعالی
سل بنی اسرائیل کم اتیناهم و سل من ارسلنا
قبلک من رسلنا اجعلنا یجوز الاقتصار علی مفعول
و یکون علی ضربین احدهما ان یتعدی بنفسه

اَلسَّعْیُ۔ کار کردن و دویدن اَلسِّعَایَۃُ۔ غمز کردن ویعدیٰ بالباء وسعایت کردنِ مکاتب فی مالی زکوٰۃ کردن یعدیٰ بعلے
اَلسِّعَایَۃُ۔ زنا کردن بپرستار وفی حدیث عمر انی بالماء ساعین فی الجاھلیۃ ویعنی المساعاۃ الزنا وخص الاماء بہا لانھن کن یسعین علیٰ موالیھن فیکسبن لھم۔
اَلنَّعْیُ وَالنُّعْیَانُ۔ خبر مرگ کسی دادن یقال نعاہ وفی الحدیث نعی علیٰ ای عیب علی یقال نعیت علیہ فعلہ اے عبتہ علیہ۔
ف اَلنَّشْیُ۔ الصغو سکت فلان فما نفی بحرف اے ما نبس علیہ۔
ف اَللَّأْیُ۔ کسی را بلا کی صعب رسیدن ودواہی شدن۔
ک اَلْفَصْیُ۔ برداشتن کور آب چیزے را وجنبانیدن باد درخت را وزباہ اَسْتَخْفَہٗ ونہادن جمعی الجرح صمیثاندی وسال وفعل لفتحہ
ح اَللَّطْوُ اَلطُّهُوُّ۔ وازدن۔

ومن المهموز الفاء

ما اہمت للامر اہما وہو الامر نساہ ثم تشتبہ وفعل یفعل فعلا لغۃ۔
اَلْاِہُ اَوْہٗ۔ پرستیدن۔

ومن المهموز العین

ن اَلْجَأْبُ۔ کسب کردن۔
اَلدَّأْبُ وَالدُّؤُوْبُ۔ پیوستہ کاری کردن بجد وبجیدن۔
اَلذَّأْبُ۔ راندن شتر وذایہ طرد وحفرہ۔
اَلرَّأْبُ۔ کار را اصلاح آوردن وقدح شکستہ را وربستن۔
اَلشَّأْبُ۔ خفہ کردن فراخ کردن مشک۔
اَلْقَأْبُ۔ طعام وشراب خوردن بعنف۔
ف اَلذَّأْتُ۔ خفہ کردن۔
س اَلثَّأْثُ۔ شلہ۔
ف اَلْجَأْثُ۔ ترسانیدن والماضی جئث اللاث
ک اَلثُّؤَاجُ۔ بانگ کردن میش۔
اَلثَّأْجُ۔ نیک فروبردن آب وریدن شنک دمیدن دروے۔
اَلنَّئِیْجُ۔ نیشدن اندر زمین اَلنَّئِیْجُ۔ خبیدن باد۔
اَلنَّأْجُ۔ زاری کردن در دعا۔
ح اَلثَّأْدُ وَالرُّؤُوْدُ۔ ترسانیدن۔
اَلسَّأْدُ وَالسُّؤُوْدُ۔ خفہ کردن۔
ک اَلْفُؤَادُ۔ زکام گرفتن والماضی فعل۔
اَلضَّأْدُ۔ غلبہ کردن کسی را بخصومت۔
اَلْفَأْدُ۔ بردل زدن ودرد دی رسیدن

دل را بگوشت بریان کردن و انگشت آغشتن -
الثاد - خراسیدن و سیراب شدن و یقال لقصرها
اذا کان ناعما بثر بها و یاد احسنا -
الباث - چاه کندن و گنجی نهادن -
الثأر والثؤور - کشتن کسی را بکشتن و بیک
بنفسه و بالباء -
الجؤار - زاری کردن و بانگ کردن گاو
الظأر - مهربانی کردن شتر بر بچه دیگر و مهربان
شدن وے -
الثاد - تباه کردن میان قوے -
الغامر - نقصان کردن حق کسے -
الهیاسة - مهتری کردن -
الفأس - بر سر زدن -
الفاس - بتبر زدن و بر احیا سر زدن
الماس - المار -
النأش - باپس افگندن و از جا نگاهی
دور فرا گرفتن -
اللأظ - تنگ پر کردن و خفه کردن -
الجاف - بیفگندن و بترسانیدن و بجعل
مجوف اسے جائع -
الرافة والرآفة - مهربانی کردن
و یتعدی بالباء و فعل یفعل لغة و فعل
یفعل فعلا لغة الضا شنعت کی فرع -

د الجأل - لنگیدن و منه جیئل -
الدأل والدألان - فریفتن و بنشاط
رفتن قال ابو زید هی مشیة شبیهة بالختل
٦ و مشی المثقل -
الدأن والدؤول - سبک رفتن
السؤال والمسألة - پرسیدن و فی
سألت لغتان تحقیق الهمزة و هی اللغة الفاشیة
والامر من هذا اسأل تخفیفها و هی علی
وجهین احدهما ان لا ینقل من هذا الباب و
الثانی ان یجعله من باب فعل یفعل فیقول سلت
٦٠ اسال کخفت اخاف و یکون عین الکلمة علی هذا
ج القول من الواو لقولهم هما یتساولان و الامر
منها سل و سل فعل یتعدی الی مفعولین
و یکون المفعول الثانی علی ثلثة اضرب احدها
ان یتعدی الیه من غیر حرف ظاهر و لا مضمر کقول
ع٠ الراجز سألت عمرا ابه حقا و الثانی ان
ب یتعدی الفعل الیه باضمار حرف کقوله تعالی
و لا یسأل حمیم حمیما ای عن حمیم و یجوز الاظهار
فا کقوله تعالی و سئلهم عن القریة والثالث ان یقع
موقع المفعول الثانی استفهام کقوله تعالی
سل بنی اسرائیل کم اتیناهم و سئل من ارسلنا
قبلک من رسلنا اجعلنا یجوز الاقتصار علی مفعول واحد
و یکون علی ضربین احدهما ان یتعدی بنفسه

كقوله تعالى واسالها ما اتقتم والثاني يجري
السحو الباء كقوله سال سائل بعذاب واقع
وعن كقولك سال عن يدالثار لان
مثل الذي كانه يهفس برا سه فواهشی-
ساءت الحائط - اي رفعته مثل دعته-
الثأر هو عيب كردن وحقير داشتن-
ساءته اي ذعره وزأم ماتشأم فلان
على قومه شيئا اذا اجر عليهم-
الشوه وشئم عليهم اذا صار شوما عليهم
قام البعير اذا ملا رفاه من العشب-
الالاء - ايضا واهم آوردن جراحت
وجز آن ونيكو كردن ولأمت السهم لاما
جعلت له لوأما-
النئيم - بانگ كردن بوم وگس-
شانت شانه قصدت قصده ماشانت شانه
لم اكترث اولاشان شيئا لهم اي لافسدت امرهم-
المان - موت كشيدن ومانت الرجل
مانا اصبت ما بين سرته وعانته وشرسوفه
وماانت ما نه قيل ما اكترث له وقيل ما تهيات له
وقيل ما علمت به وهو يانه اي يعلمه-

من الناقص المهموز الفاء

الاباي - سرباز زدن از چیزی وهو
شاذ لخلوه من حرف الحلق-

ومن الناقص المهموز العين

البأي - فخر كردن-
الثأي - تباه شدن ورد-
الحأي - گزيدن وبعدي بعلي فونگاه داشتن
الدأي والدأو - فريفتن-
الذأو - راندن والعاب الفعل يفعل بی حرف حلق شدن
الرأي - با چیزی چیزی گفتن وسخن زدن
الرؤية والرأي - ديدن ودانستن تقول
رأه وراه مثل راعه وبند داشتن واروايا
خواب ديدن وتحذف الهمزة من مستقبل راى
وتنقل حركتها الى الراء وربما لم تحذف-
السأو والسوء - الشاء والشأي
اندیش شدن والشأو - خاك از چاه
بركشيدن وشأوه اجبه-
الفأو والفأي شكافتن-
اللأي - درنگ شدن ودیر رسیدن-
الماء والمأي - كشيدن الپست تا فراخ شود
والمأي - تباه كردن قومی سخن چینی كردن
النأي - دور شدن ويعدي تقي وعن
وجوي كندن گرد خيمه از بهر باران تقول
نأي نوئك اي اصلحه-

ومن المهموز اللام

الجبأ والجبوء - بددلی كردن وجبأ

علیه الاسود فقتله ای خرج وجبات علینی عن الشر
تبتت عنه —
الخباء پنهان کردن —
الربأ بر بالا شدن و دیدبانی کردن
گروهی را وانا اربأ بک عن هذا الامر ای
ارفعک عنه و ما ربأت ربأه فلان ای ما علمت
وما اکترثت له —
السباء والمسباء خمر خریدن از بهر خوردن
والسباء بتازیانه زدن و باتش سوختن —
الصبوء از دینی بدینی شدن و صابی
شدن و دندان برآمدن و صبأت علی القوم
صبأً و صبوءاً اذا طلعت علیهم —
الضبأ والضبوء پنهان شدن و
بزمین باز چسپیدن —
العبأ والعبوء پاک داشتن والعبأ
عطر آمیختن و ساختن کار —
اللبأ کسی را فله دوشیدن و فی الحدیث
من ان تلبأها یقال لبأت الودیة ای
غرستها وسقیتها اول سقیها ماخوذ من اللبأ
النبأ والنبوء کالصبأ والصبوء —
از جای بجای شدن والنبأ بالکاهنات
(ف) الهتأ والهتوء فی الاکیسه جمع کردن
الهتأ بعصا زدن —

الهنأ والهنوء بالاگرفتن بلیش و جراحت
و جزآن —
(ف) الرثأ شیر تازه بر ترش ریختن —
الغثأ فرونشاندن جوش دیگ و خشم —
الکثأ شیر با سر آب آمدن و کف بر آوردن
و بر آمدن نبات و کشیم —
ج الجثأ تنا و شدن و بعضی بالباء —
الجثأ الجماع —
الجفأة بالمد ناگاه رسیدن و فعل لغة
الجفأ بالتسکین عن الزجاج و بالتحریک عن غیره
والملجأ پناه گرفتن و بعدی بالی —
اللجأ حشم کردن و منه الحدیث ردوا
لجأة السائل و لو باللقمة ای ردوا شده نظره
الی طعامکم لقمة تدفعونها الیه —
النجأ خوردن طعام —
ه البدأ ابتدا کردن و اهل الحجاز یقولون
بدینا بمعنی بدأنا و آبله و سرخجه بیرون آمدن
والماضی من هذا فعل —
الهدأ بازگردانیدن —
الرجأ یاری کردن —
الکذأ نا بالیدن گیاه و نبات
(ف) از سرما یا از کنایت داشتن چیزی را —
الهدأ والهدوء بیارامیدن —

البذاء - ناپسند آمدن حال کسے وگیاه خور
الخزاء - فروتنی کردن فعل فعولاً لغة -
الهذاء - بریدن -
البراء - بالفتح از بیماری به شدن هذا
قول اهل الحجاز ولفعل فعلاً لغة فیه حکیٰ سیبویه
والمبرد وغیرهما و بی‌تشاذ و آفریدن -
الدّراء - الدفع ومنه الحدیث ادرؤا الحدود
ما استطعتم الدّراء - رفتن ستاره
ازجای خویش و بادزده شدن شتر قد درأ
علینا فلان درءاً ای طلع علینا مفاجاة
وفی الحدیث درأ رجعة ای بسطها -
الذّرء - آفریدن -
الطّراء - غایه نهادن طرأت علی القوم
طرأ و طروءاً اطلعت علیهم من بلد آخر -
القراء - جمع کردن والقرأ والقراءة
والقرآن - خواندن ومنه الحدیث فلیقرأ
قراءة ابن ام عبد قال ابوبکر معناه فلیرتل
ترتیلاً ویحسن تحزینه ویحدر حدره ولا یجوز
ان یحمل معناه علی نظم الحروف لان الاجماع
علی مخالفة فی حدیث آخر اقرأکم ابیّ
قیل معنے فی وقت من الاوقات لانه اسلم العهد
کما فی الاتقان وقیل قرأت قاری والقعد
قاری من جهة الی کما قیل شد اکبر بمعنی کبیر
وفلان قرأ علیک السلام واقرأکم السلام بمعنی واحد
القرأ - گوارنیدن طعام کسورا الاتقول امرأنی
ولکن امرأنی -
الکراء - مخش گفتن و بریدن سرواخیانکه
بیم هلاک بود ونیک پختن گوشت -
الخبراء - بازپاره کردن و باخشیدن وپست
کردن ویعدی بالبار -
الجزء - بالضم بسنده کردن ستور بگیاه تر
ازآب والماضی فعل و فعل الجرء بمعنی ابزان
کوراب چیزیاوگرد کردن شتر و راندن و
الدّرأ - مصیبت و زیان رسانیدن -
زرأت الرجل زرأ و مرزئة اذا اصبت
خیرا ما کان و فعل لغة فیهما -
النّزء والنّزوء - میان قوم تباه کردن
ونزأت علیه نزأ حملت و رجل منزوء بکذا
ای مولع به -
الهزء والهزؤ والهزأة - افسوس داشتن و
فعل یفعل فعلاً و فعلاً لغة ویعدی بالبار -
البثاء والبثوء - انس گرفتن با چیزی
و فعل فعلاً و فعولاً ویعدی بالبار -
الجساء والجسوء - سخت و درشت شدن
الخساء - دور کردن الخسوء چیره شدن
الخساء والخسوء - خیره شدن چشم -

اَلمَسَاءُ - ناپاکی کردن -
اَلنَّسَاءُ وَالنَّسَاءُ وَالنَّسِيءُ - تاخیر کردن
وَالنَّسَاءُ - راندن بعصا و شیر آمیختن با آب و
و بار برگرفتن زن تقول من ہذا نسئت
المرأة فهی مرأة نسیء -
اَلخَسُوءُ وَالخُسُوءُ - از جای بر آمدن دل
اَلخَسْوءُ - مجامعت کردن و زخم بر شکم زدن
اَلنَّشَاءُ - نیک بریان کردن گوشت -
اَلنَّشَاءُ وَالنَّشَاةُ وَالنُّشُوءُ - بر بالیدن
وَالنَّشَاءُ وَالنُّشُوءُ - پدید آمدن میغ -
اَلصَّمَاءُ - سیراب شدن -
اَلنَّصَاءُ - برداشتن و زجر الناقہ -
اَلخَضَاءُ - فاشوریدن آتش -
اَلخَطَاءُ - مجامعت کردن و افگندن چیزے
و نیز بر پشت کسے زدن ہو فی الحدیث و
کف انداختن دیگ -
خطاءُ السہم - لغۃ فی خطی التّخطاء پالان
بر شتر بستن و گران کردن چیزے -
اَلغَطَاءُ - الغطاء الا انہ مقصور الاخیر
اَللَّطَاءُ - بزمین باد و سیدن فعل فعولاً
اَلحَثَاءُ - کف انداختن دیگ و سیل
و بزمین افگندن و نگوسار کردن دیگ
و اما الذی فی الحدیث فاحثاہ و اقدوہم

یا فیہا فہی لغۃ مجهولۃ -
اَلرَّقَاءُ - رفو کردن -
اَلکَفَاءُ - نکو کردن ادائے و بازگردانیدن کسے را
اَللَّفَاءُ - گوشت از استخوان و پوست از
چوب باز کردن -
اَلرَّقَاءُ وَالرُّقُوءُ - باز ایستادن اشک و
و خون و ارتقاء علی ظلعک ای ارفق بنفسک
و لا تحمل علیہا اکثر مما تطیق -
اَلسَّقَاءُ وَالشُّقُوءُ - دندان شتر بر آمدن
و الشقاء فرق شعر المفرق بالمشط و ضرب الصاع علی المفرق
اَلفَقَاءُ - چشم بر کندن -
اَلبَکَاءُ - اندک دادن شیر
اَلرَّکَاءُ - نقد کردن -
لکاءُ الارض اسے ضرب -
اَلنَّکَاءُ وَالنِّکَایَۃُ - پوست باز کردن ریش
اَلحَلَاءُ - بتازیانہ زدن و پوست باز کردن
و حلاہ مائۃ درہم ای اعطاہ و حلاتہ بالحلوء
اے کحلتہ و ہو حجر یدلک علیہ دواء ثم تکحل بہ العینین
اَلخَلَاءُ وَالخِلَاءُ - حرونی کردن -
اَلسَّلَاءُ - گداختہ مسکہ و بتازیانہ زدن -
اَلکِلَاءَۃُ وَالکُلُوءُ - نگاہداشتن و کلیت
بالیاء لغۃ قریش اکلوّ - گیاہ خوردن ستور
و کلاء الدین تاخر -

اَلمَلْؤُ ـ پر کردن اَلمَلَاءَةُ زکام افتادن

الماضی فعل ـ

اَلثَّمَاءُ ـ جنبش دادن و ترید در شکستن و شکستن سر

اَلحَمَاءُ ـ لوش از چاه بر آوردن ـ

اَلرَّقَاءُ وَالرُّقُوءُ ـ ایستادن بجای ـ

اَلقُمُوءُ وَالقُمُوءَةُ ـ فربه شدن گوسپند

اَلكَمَاءُ ـ سارغ دادن و فی الحدیث

تکلأ باول البصر بها بمنزلة لحتها ـ

اَلنُّتُوءُ ـ بجای خود مقیم شدن جنا علی الشیء

جنو رکبت علیه

اَلدَّنَاءَةُ وَالدُّنُوءَةُ ناکس شدن فعل الشیء

اَللُّوءُ وَاللُّوَءُ ـ بالا بر شدن اَللُّوءَةُ

پناه باکسی دادن و یکبالی باز داشتن بول

و نبات الحسین نار و نوت و نشار الطلع

اَلضُّنُوءُ ـ بسیار شدن اَلضَّنَاءُ وَالضُّنُوءُ

وَالضَّنَاءُ ـ بسیار فرزند شدن ـ

اَلقُنُوءُ ـ سخت سرخ شدن یقال احمر قانی ـ

اَلهَنَاءُ ـ چرا ستن و پیست ـ

اَلهَنَاءُ ـ پشیمه و دن بقطران و کسی را

در عیال خویش داشتن ـ

اَلبَنَاءُ وَالبُنُوءُ ـ ٱلبسیار فی عناد و حکم

و من المثال المهموز اللام

اَلوَبَاءُ ـ اشارت کردن و بیدی بالا ـ

(١) اَلوَثَاءُ ـ بند دست از جای بی بیرون شدن و الماضی

منه فعل یقال وثئت یده و بیا و رد آن ـ

(٥) اَلوَجَاءُ ـ فانولیدن و بکارد زدن و گردن

زدن اَلوِجَاءُ ـ رگهای خایه کشن کوفتن

و منه الحدیث فعلیه بالصوم فان الصوم له وجاء

و فی حدیث آخر فیلجأهن اسے فلیدقهن ـ

(٨) اَلوَخْءُ ـ عیب کردن و حقیر داشتن و زنهار بودن

(١٠) اَلوَزْءُ ـ خشک کردن گوشت ـ

(٢٠) اَلوَضَاءُ ـ بسیار ی کسی را غلبه کردن

(٩) اَلوَمَاءُ وَالوَبَاءُ ـ اشارت کردن بدست

باب فعل یفعل بکسر العین فی الماضی وفتحها فی الغابر السالم منه

(١) اَلأَرَبُ وَالمَأْرَبَةُ ـ درویش شدن و

خاک آلوده شدن ـ

اَلتَّعَبُ ـ رنجور شدن ـ

اَلتَّبَبُ ـ هلاک شدن ـ

اَلجَدْبُ ـ بی بر شدن زمین ـ

اَلجَرَبُ ـ گرگن شدن ـ

اَلخَشَبُ ـ درشت شدن ـ

اَلحَجَبُ ـ سیز اشتر پیوفاده سیدن

از غایت تشنگی و سختی شدن پای جدبة البعیر

ظالع من ایضه ـ

(١٠) اَلحَدَبُ ـ مهربانی کردن ـ

الحَرَبُ - سخت خشم گرفتن -
الحَصَبُ - سرخچه برآمدن -
الحَقَبُ - باهیمه شدن زمین عقب البعیر اذا اصاب حقبه ثیله فاحتبس بوله والعام اذا احتبس مطره -
الحَنَبُ - کژی شدن دست -
الخَرَابُ - ویران شدن. الخَرَبُ ان یتمزق ضرع الناقة والشاة من ضیق احلیلها
الخَصَبُ - ابر شدن زمین من الخصب
الخَنَبُ - سست پای شدن -
الدَّأَبُ والدَّأْبَةُ - نحوی کردن ویعدی بالباء -
الذَّرَبُ - تباه شدن معده وجراحت ومنه الحدیث ذرب النساء علی ازواجهن -
الذَّهَبُ - خیره شدن چشم از دیدن زر -
الرَّجَبُ - بالتحریک بزرگ داشتن ومنه سمی رجب رجبا -
الرَّغَبُ والرَّغْبَةُ والرُّغْبَی کالسکری والرَّغَبُوتُ والرَّغَبُوتی - رغبت کردن در چیزی ویعدی بفی ورغبت از چیزی بگردانیدن ویعدی بعن -
الرُّکُوبُ والرَّکَبُ - برنشستن
الرُّهْبُ - بالضم والرَّهَبُ بالتحریک والرَّهْبَةُ والرَّهَبُوتُ والرَّهَبُوتی ترسیدن -
السَّرَبُ - چکیدن آب از مشک نو -
السَّغَبُ والسُّغُوبُ - گرسنه شدن -
السَّقَبُ - نزدیک شدن -
الشَّجَبُ - هلاک شدن واندوهگین شدن
الشُّرْبُ - بالحرکات الثلث والتَّشْرابُ آشامیدن قال ابو عبیدة المصدر بالفتح لا غیر وقال علی الشَّرْبُ - بالفتح جمع شارب کصاحب وصَحْب وبالکسر المشروب کالطحن بمعنی المطحون وبالضم المصدر -
الشُّحُوبُ - سخت شدن کار وقیل لغة شحب لونه شحوبا ای تغیر فهو نادر
الصُّحْبَةُ والصَّحَابَةُ - صحبت کردن -
الصَّخَبُ - بانگ کردن -
الصَّقَبُ - نزدیک شدن ضربت الارض من القریب -
الطَّرَبُ - سبک شدن دل از غایت شادی یا از غایت اندوه -
العَجَبُ - شگفت داشتن -
العَرَبُ - تباه شدن معده بالراء وباسر شدن جراحت -
العَصَبُ - بسیار پی شدن گوشت

الغضب شکستن سر بیرون شدن -
العطب - ہلاک شدن -
العلب سخت شدن العلب سخت
شدن گوشت ونبات علبت علیه اذا
کان بہا ورم فی المارق -
الغضب والمغضبة خشم گرفتن بعیکے
بعلے یقال غضبت لفلان اذا کان حیّا
وبفلان اذا کان میّتا -
الغمص - غافل شدن -
القربان - نزدیک چیزے شدن -
الکلب - سخت شدن سرما زمستانی
سخت حریص شدن بر حریب قومی شبیه
جنون یاخذ الانسان اذا عقره -
الکلب الکلب - یقال رجل کلب رجال کلبی
واللجب - بانگ کردن بانوے اللجب
نزار شدن از پیری -
اللعب - بالتسکین لیسیدن انگبین وغیر آن
اللصب - شمشیر در نیام وانگشتری در انگشت
گرفتن و پوست بتن گرفتن از نزاری -
اللعب واللعاب - بازی کردن -
اللهب واللهبة - تشنه شدن ورجل
لهبان وامراة لهبی -
النشوب - بسته شدن در چیزے -

النصب - رنجور شدن -
(ت) البلت - بریده شدن -
الثنت - گنده شدن گوشت -
الجمت - تباه شدن کوزه وجز آن -
الشماتة - شادی کردن بگروہی که دشمنی را
رسد ویعدی بالباء -
العنت - بزه مند شدن در کاری افتادن
کاز آن بیرون نتوان آمد وشکسته شدن
استخوان پس از جبیرے قوله العنت منکم یعنی
الفجور والزنا والترکیب یدل علی مشقة -
الغلت - غلط کردن در حساب -
القلت - ہلاک شدن -
النثت - قلب لثت -
(ث) الحنث - دروغ شدن سوگند ویعدی
بفی وبزه مند شدن -
الدمث - نرم شدن -
اللمث - تنگ کردن شتر از خوردن شیر
الشنث - درشت شدن -
العبث - بازی کردن -
الغرث - گرسنه شدن -
العلث - بالعین والغین القتال اللازم
اللبث - دم گرفتن گوشت -
اللبث - بالتسکین اللباث درنگ کردن

وجار فی الشعر بالتحریک و بالفتح تشنه شدن
والنعت فعلان والمرأة فعلی۔
البهج۔ شاد شدن والنعت فعل و فعیل ۔ ۷
الثلج۔ آرامیدن تن۔
التجبیج۔ جنبان شدن انگشتری۔
الهجج۔ برآماسیدن شکم شتر از خوردن علف از شوره
الحجج۔ خیره شدن چشم و تنگ شدن دل۔
الخلج۔ کج کردن از ماندگی۔
الدنج۔ ست شدن۔
الرتج۔ بسته شدن سخن۔
الزجج۔ چشم گرفتن۔
الشلج۔ بالتسکین والثلجان بگلو فرو بردن
السهج۔ پیوسته جستن باد۔
الشنج۔ آنجوع گرفتن۔
العرج۔ فرو شدن آفتاب۔
الغنج۔ ناز کردن۔
الفدج۔ ان یکون اسفل الانسان منکشف و جه
فلج۔ الرجل۔ مفلوج شدن و مصدره
الفالج۔ عن المبرد۔
اللحج۔ در چیزے بسته شدن۔
اللزج۔ دوسنده شدن۔
اللهج۔ حریص شدن و یعدی بالباء۔
المرج۔ الحرج۔

النضج۔ بالتسکین پخته شدن۔
النفج۔ فربه شدن شتر و نفج الرجل اذا اکل
لحم الضان فثقل علی قلبه۔
النهج۔ دم فتادن و کهنه شدن جامه۔
الهرج۔ گرسنه شدن شتر از گرما و از
دم قطران که بروی مالیده باشند۔
الهرج۔ سرائیدن۔
البلج۔ شاد شدن و فعل لغة فیه ضعیفة ۸
البراج۔ فراخ شدن از جای و منه
الحفار ای فتح الامر کانه ذهب الشر و زال
ولا یبح افعل ذلک ای لا ازال فعله۔
الثج۔ اندوهگین شدن۔
الوثج۔ سوو کردن۔
الطلج۔ مانده شدن و طلحت الابل اذا شکت
بطونها من اکل۔
الطلج۔ الفرح شاد شدن و یعدی بالباء
وقوله علیه السلام لله افرح بتوبة العبد معناه
ارضی بالتوبة واقبل لها ومنه کل حزب بما لدیهم
فرحون ای راضون و دنگ گرفتن۔
الفرج۔ ریش گرفتن۔
الکمح۔ بالتسکین بابکیدن کمح الرجل کمحا
اذا کوی من الکشح وهو داء یصیب الانسان
فی کشحه بگکوی و منه ستی۔

المکشوح - المرادی -
اللحج - گرسنه شدن -
اللقح واللقاح - بالفتح آبستن شتر -
المرح - نشاطی شدن والنعت فعل
فعیل والامراح والمرحان - دردناک
وتباه شدن خشم -
البذخ - بالسکون گردنکشی کردن - ۶۰
البشم والسنخ - گنده شدن طعام -
اللطخ - ناگوار گرفتن -
الهلک - بالضم والبعد هلاک شدن -
الجمد والجمود - خیرشدن ونبالیدن
نبات باندک -
الجرد - بالتحریک شیشا شدن از خوردن ملخ
الحسد - خون بکسی وا دوسیدن والنعت
فاعل فعل -
الجحد - بیش تنگ شدن -
الحرد - خشم گرفتن والنعت حارد وحردان -
الصلد - سخت ناقه شدن زمین -
الرمد - بالسکون والرمادة - هلاک شدن
الرمد - چشم درد گرفتن والنعت رمد وارمد
الحمد والحمدة - بالکسر بی علمی ستودن
الرشد والرشاد - راه راست یافتن
الرغد - بسیار نعمت شدن -

الزرد - بالسکون فروبردن -
الزهد والزهادة - زاهد شدن یقال
زهد عنه اذا رغب عنه وفیه اذا رغبت فیه وفعل
یفعل لغة قال اللیث الزهد والزهادة
فی الدنیا والزهد عام فی الاشیاء کلها -
السعادة - نیکبخت شدن والنعت سعید
وفی الحدیث وما سعد من المال ای ما جاء
من المال سیحا لایحتاج الی دالیة وقیل ما جاء
من غیر طلب -
۶۱ السفاد - گشنی کردن وفعل یفعل لغة فیه
والکسر اجود -
الشهاد والشهود والشهد - بی خواب شدن
الشهود - حاضر شدن الشهادة - گواهی
دادن یقال شهد ابداً بکذا وقولهم اشهد
بکذا ای احلف -
الصرد - گذاره شدن تیر و سر یافتن
وصرد قلبی عن الشیء انتهی عنه -
الصعود والصعد - بالا شدن ایدی لغی
الصمد - القصد -
العبد - تنگ داشتن و خشم گرفتن والنعت
عبد وعابد -
العضد - درد مند شدن بازو -
الکمد - فربشدن سوار -

اَلْعَمَدُ ـ كوفته شدن ندرون شتر از نشستن
ونیک نمکن شدن خاک ـ
١ اَلْعَهْدُ ـ وصیت كردن وعدى بالى
وپیمان كردن ودیدن ومنه الحديث لا يسال
عما عهده وعهدت الارض مطرت والباب
يدل على الاحتفاظ بالشئ واحداث العهدة
اَلْغَرْدُ ـ نغمت گردانیدن ـ
فهذا الرجل هذا اشبه الغرد فى كثرة نومه تمدده
ومنه الحديث ان دخل فهد ـ
اَلْغَرْدُ ـ بر هم نشستن تتیم وكنه خورد شدن
پوست وغرد الرجل سكت من عى ـ
اَلْكَمَدُ ـ الحزن المكتوم والنعت فعل وفعيل
اَللَّدُّ ـ ستوخ گرفتن برجای ـ
اَلْمَجْدُ ـ خوى گرفتن ـ
اَلنَّفَادُ ـ برسيدن ـ
اَلنَّقَدُ ـ خورده شدن دندان وپوست
باز شدن سم ـ
اَلنَّكَدُ ـ اندک خیر شدن واندک شدن
آب چاه وتنگ عیش شدن ـ
١٥ اَلْوَقْدُ ـ بالسكون فرا گرفتن ومنه لتقدت
عليه جرا النار اصلته ولیسته بدل ـ
اَلزَّبَدُ ـ سبک شدن ـ
اَلْشَّقَدُ ـ جنبیدن انشان وشوخ چشم شدن

وتقدد ذهب وبعد ـ
اَللَّبَدُ ـ لبیدن سگ انارا ـ
اَلْبَخَرُ واَلْبَخُورُ اَلْبَجِيرُ ـ سخت تشنه شدن
اَلْبَحَرُ وَالْبَحِيرُ ـ ودار فى الابل ايضا وتحير
شدن از بیم ـ
اَلْبَشَرُ ـ شاد شدن ويتعدى بالبار وبشرنى
بوجه حسن اى لقينى ـ
اَلْبَطَرُ ـ دنه گرفتن وسرگشته شدن ـ
اَلْبَعَرُ ـ البحر ـ
اَلْبَقَرُ ـ درماندن ومنه بقر الكلب اذا
راى البقر فتحير وفى الحديث فاذا هى بشرت
اى انفجت ـ
اَلْجَحَرُ ـ فراخ شدن اندرون چاه ـ
اَلْجَشَرُ ـ مصدر جشر الساحل فرا خشن طينه
وصار كالجحر
اَلْحَبَرُ ـ زرد شدن دندان باسرشدن جراحت
اَلْحَتَرُ ـ واز جستن از خشم ـ
اَلْحَذَرُ ـ پرهیزیدن وهو مصدر والنعت
حذر وحذر والجمع حذرون وحذارى وحاذر
عن ابى عبيدة والجمع حاذرون قال ابو على
واما حاذر فانه يراد به انه يفعل الحذر فيما يستقبل
اَلْحَسَرُ واَلْحَسْرَةُ ـ دريغ خوردن ـ
اَلْحَصَرُ ـ بخيل شدن وتنگ دل شدن ودرماندن

وكل من امتنع من شيء لم يقدر عليه فقد حصر عنه والباب يدل على الجمع والمنع والحبس

الحَمَر - نتن يصيب الدابة من الشعير فينتن فوه

الحَبْر - بالسكون انستن خبر الوضع ماز اسد

الحَدَر - سست شدن اعضا و درنوشتن سريع

الحَصَر - بالضم والحُصران والحصارة زبان كردن

الخَدَر - سر شدن و سرباز ده شدن

الخَفَر - شرمگين شدن

الخَمَر - پنهان شدن از كسے

الدَّبَر - پشت ريش شدن

الدَّعَر - بسيار دود شدن كالدعارة

فالدَّعَر - بلايه شدن

الزَّعَر والزَّمَر - تنك موى شدن والنعت ازعر وازمر

السَّحَر والسُّخْر والسُّخْرِيّ والسُّخْرِية - افسوس كردن و يعدى بمن و بالباء و هي لغة ردية

السَّدَر والسَّدارة - سرگشته شدن اشتر از گرما والسَّدَر - خيره شدن چشم

السَّعَر - شير ديوانه شدن خرما

السَّكَر - مست شدن و سكر عليه سكرا اى غضب

السَّهَر - بے خواب شدن

الشَّكَر - بسيار شير شدن شتر و بار اقبال شدن درخت يعني بالشكير

الصَّعَر والصَّغار والصُّغْر - خوار شدن وفعل يفعل لغة والنعت صاغر

الصَّفَر - تهى شدن والنعت صفر بسكون الفاء وفى الحديث ان رجلا اصابه الصفر قال القتيبي هو الحبن وهو اجتماع الماء فى البطن يقال صفر فهو مصفور

الضَّجَر - تنگدل شدن

الظَّفَر - ظفر يافتن و يعدى بنفسه وبالباء ويقال ظفرت عليه فى معنى ظفرت به و ناخنه شدن چشم

الظَّهَر - درد مند شدن پشت

العَبَر - اشك فرو آوردن

العَسَر - دشوار شدن كار

العَطَر - خوشبوی شدن زن وعطرة اى كريمة

العَقَر - مدهوش شدن

العَكَر - گرد آمدن درد مے و تيره شدن مايع

العَمَر والعُمْر بالسكون فيهما ديرزيستن

الغَبَر - باز شدن جراحت ومنه سمى العرق

الغَبَر بالكسر لا يزال ينتقض

الغَمَر - پر شدن سينه از كينه

تاریک شدن شب۔
الغفر باز شدن بیماری و جراحت و
باز شدن جامه۔
الغمر سمند شدن والغمر کینه گرفتن
القمر تنگ داشتن۔
القدر اندازه داشتن چیزی۔
القصر کوتاه شدن از بن گردن۔
القفر اندک گوشت شدن۔
القمر خیره شدن چشم از دیدن برف
وقمرت القربة وهو شیء یصیبها من القمر
کالاحتراق فیداخل الماء بین الادمة والبشرة
الکبر کالعنب والکبر کالاشرف بزرگ آمدن
الکدر تیره شدن والنعت فعل و
فعل وفعل فیدله لغة فیه۔
الکمر والنجر
الکمر تباه شدن معده و خایه۔
الامعر سقوط الشعر ومنه رجل معر۔
الامغر سخت سرخ شدن۔
النمر خوشناخوش شدن شتر و مردم۔
النخر پوسیده شدن والنعت فاعل و فعل۔
ذ
النذر بالتحریک بالیاء قال
ابن جنی لم یستعمل العرب لقولهم نذرت بالشیء
مصدرا لانه من الفروع المهجورة الاصول فعلیه ودیه

الشثن لیس بثبت قال و شاه عشی لیس
للمصدر لها۔
النضر تازه و روشن شدن۔
النقر گس گرفتن چیزی۔
النغر خشم گرفتن النغر والنغرة۔
جوشیدن دیگ و فعل فعلا لغة۔
النغر خشم گرفتن ونغرت الشاة تنفر وهو
ان یاخذها داء فی جنوبها۔
النکر والنکر والنکر والنکور ناشناختن
النمر پلنگ رنگ شدن والنعت افعل وفعل
الشاة ومنه اریها نمرة اسد کانما نمرة۔
الهکر والهکر کالشیء داشتن
نیک شگفت داشتن۔
ز
الخنز گنده شدن طعام۔
الجرز بالضم والجرز بزرگ گوشه شدن زبان
العکز بی آرام شدن۔
اللحز بخیل شدن۔
النجز مست و سیری شدن۔
النکز بریده از آب چاه۔
س
الجنس ناگوار شدن۔
الحمس سخت شدن در دین و کارزار
والنعت افعل و فعیل۔
الدنس شوخگن شدن۔

التجس - بگردیدن آب فحل سرش بتن الشتر اذا کان لایلقح السکن -
التلاسۃ - نرم خوے شدن والتلس روان شدن بول چنانکہ بازنتوان داشت و قد سلس ای ذہب عقلہ
الشراسۃ والشراس - بدخوی شدن -
الشکاسۃ - صعب خوی شدن النعت فعل وحکی فعل علی القیاس -
الضبس - اللقس -
الضرس - کند شدن دندان از ترشی -
الطفس والطفاسۃ - شوخگن شدن -
العبس - خشک شدن شوخ بر پای -
العرس - ملازم شدن بیکبار و مدہوش شدن
القبس - زود آبستن شدن شتر -
القرس - سخت شدن سرما -
اللبس - بالضم پوشیدن یقال لبست فلانا ای تمتعت بہ -
اللعس - بالسکون لعس یان -
اللقس - شوریدہ شدن خوی منہ قولہ علیہ السلام لا یقولن احدکم خبثت نفسی ولکن لیقل لقست نفسی کرہ لفظ الخبث فکان من سنتہ علیہ السلام تبدیل الاسم القبیح بالحسن کما غیر من اسم قالوا بنو غیان فقال بل انتم

نور شدن -
اللمس - لغۃ فی اللحس او بہمۃ -
المرس - از ہجری بیفتادن رسن بکرہ ورسن گیر شدن بکرہ و سخت کارزار شدن
المعس - المغص والماضی معص -
المقس - اللقس -
النجس - پلید شدن والنعت نجس فعل فاذا قالوا مع الرجس اتبعوہا فقالوا رجس نجس بالکسر
النحس - بالسکون بداختر شدن النعت فعل قال ابو علی ام التعلم منہ فعلا الا ان یحمل علی ضدہ الذی ہو سعد فیکون ذلک الفعل تقدیرا لا اسما -
الندس - سخت زیرک شدن النعت ندس وندس -
النطس - سخت استاد شدن النعت مثلہ
النفاسۃ - بخیلی کردن بچیزی یقال نفست علیہ الشی نفاسۃ اذا لم ترہ یستاہلہ -
النفاس - زچہ شدن والماضی نفست والنعت نفساء وجمع النفساء نفاس مثل عشراء وعشار والولد منفوس ومنہ الحدیث لا یرث المنفوس حتی یستہل صارخا ای المولود -
النمس - تباہ شدن روغن -

اَلدَّهَشُ - سرگشته شدن والماضی فعِل و فعُل

اَلرَّعَشُ - لرزیدن -

اَلعَطَشُ - تشنه شدن -

اَلنَّمَشُ - نقط نقط سپید و سیاه شدن والنعت نَمِشٌ -

اَلخَرَصُ - گرسنه و سرمازده شدن بهم و بعضت الابل من الصلیان و هو نبت لا غیر بعضا ای امتلات منه حتی سمنها ذلک ان تجتر -

اَلرَّهَصُ - لنگیدن ستور از رفتن بر سنگ والماضی فعل و حکی فُعِلَ ایضا -

اَلعَرَصُ - نشاطی شدن و در گرفتن یاران کم

اَلعَفَصُ - بخیل و بدخوی شدن -

اَلغَمَصُ - ژفک شدن -

قبض الرجل - قبضا اذا اکل التمر علی الریق ثم شرب فاصابه عن ذلک وجع الکبد وبزرک جگاد شدن -

اَلحَصَصُ - تنده شدن رسن -

معص الرجل معصا - اصابه ذلک هو التوار فی عصب الرجل کانه لقصر عصبه فیتموج قدم ثم یسویه بیده وهو فی الحدیث -

اَلمَغَصُ - بالسکون پیچیده شدن روده فی الماضی مغص

اَلمَلَصُ - بجزیدن نغض الرجل نغضا اذا لم یتم مراده والبعیر اذا لم یتم شربه -

اَلهَبَضُ - نشاطی شدن -

اَلحَرَضُ - گداخته شدن از اندوه یا از عشق والنعت فعل واحده و جمعه سوار -

اَلرَّمَضُ - سوختن پای از گرمی زمین و گرم شدن روز و رمضت الغنم اذا رعت فی شدة الحر فقرحت اکبادها و تجتنبها

اَلغَرَضُ - تنگدل شدن و ستوه شدن و یعدی بالباء و آرزومند شدن و یعدی بعلی

اَلمَخَاضُ - درد زه خواستن -

اَلمَرَضُ - بسکون الراء بیمار شدن والنعت مریض ومن مرضا بالسکون مارض ولا یجوز ان یکون مرض مخففا من مرض الا المفتوح لا یخفف بخلاف المکسور والمضموم وبار و بالمفتوح فشاذ لا یقاس علیه یعنی ما کان مساع وان سلف صفقه والترکیب یدل علی ما یخرج به الانسان عن حد الصحة فی ای شی کان مرضت من ذلک الامر مرضا و مرضا اذا غضبت و شق علیک -

اَلنَّغَطُ - گنده شدن گوشت و آب -

اَلحَبَطُ - بالسکون والحُبُوطُ - باطل شدن کار الحَبَطُ - برآماسیدن شکم و فاش شدن

جراحت وبماندن نشان ریش پس از درستی
السبط - فرخال شدن موی والنعت فعل
ورجل سبط الجسم وسبطا ایضا اذا کان
حسن القد فی الاستواء -
السخط والسخط - ناخوشنود شدن وخشم
گرفتن ویعدی بعلی -
الشرط - بالسکون بگلو فرو بردن واوازیدن
الغلط - غلط کردن یقال غلط فی المنطق
والامر وغلت فی الحساب وبعضهم یجعلها لغتین
القنط - بالسکون خوار داشتن وفعل
یفعل فعلا لغة
النشاط - نشاطی شدن -
النفط والنفیط - آبله شدن دست -
الحفظ - نگاه داشتن وازبر کردن -
اللعظ - سوراخ کردن کمان در وباشتد شدن
المشاط - خار وچوب بدست در شدن از
جستن آن -
اللفظ - بیتافتن -
النخع - دراز گردن شدن یا نخنی آن -
الخضوع والخضاعة - الاقرار بالحق والخضوع له
البشاعة والبشع - گلوگیر شدن طعام -
البلع - بالسکون -
الشرط - هذا هو الفصيح وفعل يفعل لغة

التبع والتباعة - بالفتح از پی فرا شدن
ویا با کسی رفتن وقال الاخفش تبعته واتبعته
الترع - پر شدن ورجل ترع سریع الی
الشر والغضب -
الجدع - پر غذا شدن -
الجرع - بالسکون شرب الماء وفعل لغة
وانکرها الاصمعی -
الجزع - ناشکیبا شدن -
الجشع - سخت حریص شدن -
الخلع والخلاعة - پلید زبان شدن
وبی شرم شدن -
الجنع - سست شدن -
الدقع - ناسپاسی کردن در درویشی [illegible]
فی الحدیث [illegible] باد [illegible]
الرتع - الطمع وانه رجل لشديد ويقال
رجل راتع للذی یرتع بالقیام [illegible]
[illegible]
ومنها الحدیث [illegible]
الرصع - باد و سپیدن -
الرضاع - بالفتح شیر خوردن -
الضلع - شگافته شدن قلم وپشت دست
وتباه شدن جراحت -
اللمع - الدهش -

اَلتَّلَعُ - شکافته شدن قدم -
اَلتَّسَمُّعُ بالسکون وَالسَّمَاعُ - شنیدن یعدّی الی
مفعولین گوش فرا داشتن و یعدّی بالنفس و
باللام ومنه قوله تعالی لا تسمعوا لهذا القرآن
وبالی منه لا یسّمّعون الی الملاء الاعلی -
اَلشِّبَعُ - کالعنب سیر شدن یقال شبعت
خبزا و من خبز -
اَلتَّلَعُ - دردمند شدن و خشمگین شدن -
اَلصَّقَعُ - پوسیده شدن چاه -
اَلضَّمَعُ - بگشتن آمدن شتر ماده -
اَلضَّرَاعَةُ - الخضوع والذل فعل لغة
وفی الحدیث مالی اراهما ضارعین ای نحیفین
وفی حدیث آخر قد ضرع ای غلب -
اَلضَّلَعُ - کوز شدن -
اَلطَّبَعُ - زنگار گرفتن و شوخگین شدن کاهل
شدن طبعت الجبل طلوعا علوته -
اَلطَّمَعُ وَالطَّمَاعَةُ - طمع کردن و یعدّی
بنفس الجمیع وبالباء القماعون الغار الی بها
اَلفَزَعُ - بترسیدن و یعدّی بمن پناه دادن
و یعدّی بالی و فریاد رسیدن ومنه الحدیث
انکم لتکثرون عند الفزع وفی حدیث آخر
لقد فزع اهل المدینة ارادوا استغاثوا -
اَلفَنَعُ - بسیار مال شدن بوی مشک دمیدن

وشتر الثناء الحسن -
اَلقَدَعُ - سست شدن روشنائی چشم
ومنه الحدیث کان ابن عمر قدعا ای کثیر البکاء
وفی حدیث آخر اجاء نی قدعا من مسلمتا
جبنا وانکسارا -
اَلقَرَعُ - نهی شدن ومنه الحدیث قرع حجکم
ای خالت ایام الحج عن النساء ومصدر قرع
الرجل اذا کان یقبل المشورة ویتبع اذا رجع
اَلقَلَعُ - سست پای شدن در کشتی -
اَلقَمَعُ - باکوهنک شدن چشم -
اَلقَنَاعَةُ وَالقَنَعُ - وَالقَنْعَانُ - خورسند شدن
وقنعت الماشیة اذا مالت للمرتع -
اَلکَلَعُ - پشوخ و شگاف شدن پای -
اَلکَنَعُ - باهم آمدن انگشت -
اَللَّطَعُ - بالسکون بلیسیدن و پاک شستنگاه
کسی بازدن -
اَللَّکَعُ - شوخ گرفتن بر چیزی -
اَلمَجَاعَةُ - التماجن -
اَلهَرَعُ - فرو دویدن اشک و خون -
اَلهَلَعُ وَالهُلَاعُ - سخت جزع کردن
والنعت هلع وهلوع وقد جاء فی الحدیث هالع
وقیل انما قال هذا لقولهم لیل نائم وانما الهالع صاحب الهلع
۱۰۵ اَلبَدَعُ وَالبَطَعُ - الوده شدن بغذا

اَلفَرَاغُ - ريخته شدن آب —
اَلتَّلَفُ - هلاك شدن وفي الحديث من بلغ
ثلاثاً سلط الله عليه تالفاً اي متلفاً —
اَلثَّقْفُ - بالسكون يافتن والثَّقَفُ
بالتحريك لغة في الثقافة والنعت ثقف وثقف —
اَلجَنَفُ - ميل كردن —
اَلحَصَفُ - بالخشك شدن —
اَلحَرَفُ - فوت شدن —
اَلخَطْفُ - بالسكون ربودن فعل يفعل
لغة رديّة قليلة فيه —
اَلدَّنَفُ - سخت بيمار شدن ونزديك گشتن
آفتاب بفرو شدن والباب يدل على
مشارفة ذهاب الشيء —
اَلرَّخْفُ - تنك شدن خمير —
اَلرَّدَفُ - از پس فرا شدن فعل لغة فيه
ومنه قرأ الاعرج ردف لكم والكسر افصح اكثر
واز پس كسي فرا نشستن —
اَلزَّرَقُ - باسر شدن جراحت —
اَلشَّرَفُ - الاعفال والخطار —
اَلشَّعَفُ - زير خاستن بن ناخن —
اَلشَّنَفُ - دشمن داشتن —
اَلصَّلَفُ - لاف زدن وجاي ناگرفتن زن
در دل شوهر واصل الصلف قلة النزل ومنه

فا

من يبيع الدين بصلف معناه من يطلب
الدنيا بالدين يقل خيره ونيله وقيل لا يرزق
من الناس المحبة وصحابة صفة اذا لم يكن فيها ماثر
اَلطَّرَفُ - مصدر طرفت الناقة اي رعت
اطراف المراعي ولم تختلط بالنوق —
اَلظَّلَفُ - باز ايستادن من اكل العرف
وهو شجر —
اَلقَرَفُ - مداناة المرض —
اَلقَشَفُ - رنگ گردانيدن از آفتاب
يا از درويشي —
اَلقَصَفُ - سست شدن چوب —
اَلكَلَفُ - شيفته شدن ويتعدى بالباء
اَللَّصَفُ - پوست خشك شدن بزبين
اَللَّقْفُ - بالسكون واللَّقَفَانُ - زود فرا گرفتن
وزود فرا آوردن —
اَللَّقَفُ - ريزيده شدن بن حوض و
بشكافيدن ديوار —
اَللَّهَفُ - ارمان خوردن —
اَلوَكَفُ - باز ايستادن اشك —
اَلنَّتْفُ - بالسكون موي خويشتن چيدن
آن و آنچه چيدن مانده منه المنتفة —
اَلنَّطْفُ - بالسكون چكيدن شير —
اَلنَّطَفُ - آلوده شدن بعيب وتباه شدن

چیزے واشراف الشجة علی الدماغ والدبرة علی الجوف۔

اَلنَّکَفُ۔ ننگ داشتن وفتل لغة۔

اَلبَخَقُ۔ یکچشم شدن۔

اَلبَرَقُ۔ خیرہ شدن چشم و درد کردن شکم گوسپند از خوردن بروق وہو نبت۔

اَلحَرَقُ۔ ریزیدہ شدن بن موی حلق الحما حلقا فاسفد فاصابہ فساد فی قضیبہ من تقشّر واحمرار فیداوی بالحضاء۔

اَلحُمقُ۔ بالضم احمق شدن والنعت حَمِقٌ۔

اَلحَنَقُ۔ خشم گرفتن۔

اَلخَرَقُ۔ سرگشتہ شدن از بیم ویا از شرم

اَلذَّلَقُ۔ تیز زبان وسنان شدن والنعت منہا فعِلٌ وافعَلُ وبے آرام شدن۔

اَلرَّنَقُ۔ تیرہ شدن آب والنعت رنق بالتسکین

اَلرَّهَقُ۔ تباہ شدن وغشیان الشی بالشی ومنہ الرہق وجوہہم قتر ولا ذلة ورہقت الشی ادرکتہ ورہق شخوص فلان ای دنا وفیہ رہق اے غشیان للمحارم۔

اَلزَّعَقُ۔ مصدر زعِق فہو زعِق وہو النشیط الذی یفزع مع نشاطہ۔

اَلزَّلَقُ۔ بخزیدن پاے۔

اَلسَّنَقُ۔ ناگوار شدن۔

اَلشَّبَقُ۔ آرزومند شدن بجماع۔

اَلشَّرَقُ۔ شراب وچیزآن در گلو گرفتن ویعدی بالبا

اَلصَّعَقُ وَالصَّعقُ وَالصَّعَاقُ۔ بیہوش شدن یقال منہ صَعِقَ فہو صَعِقٌ وصُعِقَ فہو مصعوق وقولہ تعالی فصعق من فی السموات ای مات طبقت بہ طبقا اذا کانت لاتبسط

اَلطَّرَقُ۔ بسیم نشستن پر۔

اَلطَّفَقُ وَالطَّفَقَانُ۔ در کار ایستادن وطفق بمعنی ظل وبات وطفق بالفتح لغة فیہ وطفق بہ اے ظفر بہ

اَلعَبَقُ وَالعَبَاقَةُ۔ بوے خوش در کسے گرفتن ویعدی بالباء والنعت عَبِقٌ۔

اَلعَرَقُ۔ خوے گرفتن۔

اَلعَسَقُ۔ در دوسیدن۔

اَلعِشقُ وَالعَشَقُ وَالمَعشُوقُ۔ افراط الحب علقت الامراة علقا وعلقت بہا علوقا اے دوستہا۔

اَلعَلَقُ۔ خار پر جامہ وند در کان و بوجہ در کام وآہو در دام و کسے در کسی آویختن وآبستن شدن زن وعلق یفعل کذا مثل طفق والباب یدل علی فوط الشی بالشی العالی

اَلغَدَقُ۔ بسیار شدن آب۔

اَلغَرَقُ۔ غرق شدن والنعت غَرِقٌ فی الیما

اَلغَلَقُ - بسته شدن کره چنانکه از وی توان گشاد ویا شدن پشت ستور و خشم گرفتن و منه الحدیث ایاک والغَلَق و رجل غلق شدید الغضب کثیره و قیل غلق سیء الخلق ضیقه عن الرضا -

اَلغَسَقُ - تمکن شدن -

اَلفَتَقُ - الخصب -

اَلعَرَقُ - بالتحریک ترسیدن و ایک ایمن

اَلفَشَقُ - انتشار النفس و الحرص -

اَلفَهَقُ - پر شدن -

اَلقَلَقُ - بے آرام شدن -

اَللَبَقُ - در خور آمدن اَللَبَاقَةُ - زیرک و چابک شدن -

اَللَثَاقُ - در رسیدن بعدی بالباز

اَلعَوَقُ - باریک میان شدن -

اَلرَوَقُ و اَلسَوَقُ و اَلصَفَقُ دراز شدن اَلسَقُ - اَلعَمَقُ - سبز شدن گیاه و رسیدن از غایت تشنگی -

اَللَعَقُ - بالسکون لیسیدن لعق فلان ربما یعلو اذا مات و در کنایه -

اَللَهَقُ - سخت سپید شدن -

اَلمَلَقُ - چاپلوسی کردن واصله التلیین -

اَلنَزَقُ - سبک ساری کردن -

اَلنَشَقُ - بوی بردن و بسته شدن در حبالے -

اَلنَفَقُ - پر سیدن -

اَلمَسَكُ - کینه گرفتن -

اَلسَدَكُ - ملازم شدن المستند و شدن

اَلشَرَكُ و اَلشِرْكُ - انباز شدن بالکسر

اَلضَحِكُ و اَلضِحْكُ - خندیدن ضحکت

و منه یعنی والغرو یضحک اذا صوت و فی الحدیث یضحک الله الی رجلین ای ینزل الرحمة لهما لانه سبب الضحک الاتری الی قول کثیر غمر الرداء اذا تبسم ضاحکا غلقت لضحکه رقاب المال و ضحکت یعنی حاضت عن ثعلب و ابن الاعرابی -

اَلفَتَكُ و اَلسَدَكُ - ویستعمل بالباء

اَلمَرَكُ - بالکسر فسوق اشتران و شدن تیبا شور شده او النعمه فروک و فارک

اَلبَخَلُ و اَلبُخْلُ - بخیل کردن و النعت باخل و بخیل -

اَلبَدَلُ - در دست شدن دست و پای

اَلبَعَلُ - سرگشته شدن -

اَلثَقَلُ - گرانی و بار شاد داشتن عطر

اَلثَكَلُ و اَلثُكْلُ - بے فرزند شدن مادر

اَلثَمَلُ - اثر کردن شراب در کسی -

اَلجَذَلُ - شاد شدن -

الجعل - بسیار کدر شدن آب -
الجهل - بالسکون والجهالة نادان شدن
الحبل - آبستن شدن -
الحدل - ریزیده شدن شتر وجشم سرخ
شدن و سیدن جای شتر حصل الفرس حصلاً
اذا اشتکی بطنه من اکل تراب النبات -
الحنظل - بسیار خوردن شتر حنظل را
حظلت الابل حظلاً کرحمه وهو ان تجتح بطنه
الخجل - التحیر والدهش من الاستحیاء وهو
اختلال العقل ایضا ومنه الحدیث اذا شبعتن خجلتن
ای اشرتن الخجالة - بسیار نبات شدن
الخضل - تر شدن -
الخطل - تباه و شوریده شدن سخن -
الدحل - بزرگ شکم شدن و پلید شدن
الرجل - پیاده شدن -
الشعل - بخوی بد ... شدن و
پشولیده ... شدن -
الثجل - آبستن شدن شتر
الصهل - گران آواز شدن -
الطحل - درد مند شدن سپرز و تباه شدن آن
العتل - نشانیدن ... شتر
العجل والعجلة - شتاب کردن قوله اعجلتم امر
ربکم ای استقدم اجله -

العضل - بسیار عضله شدن -
العطل والعطول - خالی شدن زن از
زیور و البا ... علی الفراغ و الخلو
الغکل - پر دود شدن چراغدان -
العمل - کار کردن فی الحدیث عملت ذنها ای ...
الغزل - دوست داشتن حدیث با زنان ...
شدن سگ از بانگ کردن آهو بره ...
الفشل - بد دل شدن -
القبول - بالفتح پذیرفتن ... شاذ
وحکی ابن الاعرابی الضم ایضا ... الفتح لغة باب
القبالة - بالکسر فرا گرفتن قابله کودک را -
القحل - پوست بر استخوان گرفتن از پیری
القمل - باشپش شدن و بزرگ شدن شکم
الکمل - کامل شدن -
المحل - سقط بستن دست -
المذل والمذل - ایضا در خواب شدن
پای مذلت ... مثلاً اذا اکلت التراب
من البقل فاشتکی بطنه -
النزل والنزالة - سخت شدن ...
آب بروی ... -
النغل - تباه شدن ادیم و کینه ور شدن ...
النقل - حاضر جواب شدن -
الهقل - فرا ناگرفتن بر زمین -

النَّهَلُ - اول شربت خوردن و تشنه شدن
و سیراب شدن -
النَّهَلُ - النکل -
النَّقَمُ - ستوده شدن و بعدی بالبار -
النَّشَمُ - ناگوار دگرفتن و سیر آمدن ز چیزی
النَّهَمُ - شدة الحرص کو والریح و بذلک سمیت نهایة
النَّکَمُ - ملازم گرفتن راه و جای مقام کردن
جذم الرجل فهو مجذوم اذا اصابه الجذام لا یقال اجذم
الجَشَمُ - رنج کاری کشیدن -
الجَحَمُ - طمع کردن و آرزومند گشتن
مردم بگوشت و شتر بشوره -
الحَسَرُ - مانده شدن رفتار والنعت حسرم محاسیر
الحَرَجُ - کالغصص فی الصدر -
الحَطَمُ - پیر شدن چهارپای -
الحَلَمُ - کرم خورده شدن ادیم -
الخَشَمُ - پهن شدن بینی بزرگ -
الخَضْمُ - بالسکون همه دهن خوردن -
الدَّسَمُ - چرب شدن وجهم الامر والخیل
وجهما بالسکون فی غشیهم و فعل یفعل لغة الاکثر
الرُّحْمُ ابوه والرحمة والمرحمة والرحموت
والرحموتی بخشودن یقال رحمه -
الرَّخَمُ - نالیدن شتر از زادن پس از زد
الرَّحْمَةُ - الرحمة -

الوَخْمُ - سرابیدن -
الرَّذَمُ - بسیار شدن اشک کردن جز آن
الرَّغَمُ والمَرْغَمُ - الطمع فی غیر مطمع -
الزَّهَمُ - چرب شدن سپست شدن -
السَّدَمُ - پشیمان شدن و اندوهگین شدن
السَّقَمُ - بیمار شدن -
السَّلامَةُ والسَّلامُ - رستن و سلم الرجل
سلما و سلاما ای فلصل و بعضها سلما الرجل -
السَّنَمُ - بلند شدن -
الشَّبَمُ - سرد شدن -
الشَّحَمُ - آرزومند پیه گشتن -
الضَّرَمُ - زبانه زدن آتش و سخت گرسنه شدن
وضرم الشی اشتد حره -
الطَّعَمُ - بوزن الفهم چشیدن و خوردن
الظَّلامُ والظُّلْمَةُ - تاریک شدن شب
العَدَمُ - بالتحریک غیر قیاس کم کردن -
العَدَمُ والعُدْمُ - الفقر -
العَقَمُ والعُقْمُ - نازاینده شدن و عقم
لغة و یستعمل ایضا مجهول -
العِلْمُ - دانستن -
الغَذْمُ - بالسکون الوان خوردن -
الغُرْمُ - بالضم والمغرم - تاوان دادن -
الغُلْمَةُ - بالضم الکلم شهوة الضراب -

الغُنْمُ بالضم غنیمت یافتن۔
النَّهَمُ حریص شدن و یعدی بالباء
الفَقَمُ پر شدن۔
الفَهْمُ بالسکون والفَهَامِیَةُ دانستن
القُدُومُ والمَقْدَمُ باز آمدن از سفر
و آمدن بجای و پیش فرا شدن و قوله تعالی
وقدمنا الی ما عملوا معنی عمدنا وقصدنا۔
القَرَمُ آرزومند گوشت گشتن و یعدی بالی
القَضْمُ بالسکون بسر دندان خوردن و
جو خوردن ستور۔
القَطَمُ شهوة الضراب و شهوة اللحم۔
القَمَمُ تباه شدن۔
اللَّثْمُ بوسه دادن جار اللثم بالفتح۔
کاللَّحَمُ۔ القَرَمُ۔
اللَّدْمُ بجای مقام کردن و لزمه الشیء یجیبه
و هو فی الشعر الهذلی۔
اللُّزُومُ لازم شدن و یعدی بنفسه و بالباء
اللَّقْمُ بالسکون لقمه فرو بردن۔
اللَّهْمُ بالسکون فرو اوباریدن۔
النَّدَمُ والنَّدَامَةُ پشیمان شدن و یعدی بعلی
النَّشَمُ النمش علی القلب۔
النَّعْمَةُ خوش عیش شدن النُّعُومَةُ بالضم
چشم روشن گردانیدن یقال نعم الله بک عینا
و نعمک عینا و نعم فلان بکذا اذا فرح به۔
الهَدَمُ شهوت غلبه کردن بر شتر چنانکه دیوانه
الهَرَمُ سخت پیر شدن۔
الهَقَمُ سخت گرسنه شدن۔

ن

البَطَنُ والبِطْنَةُ بزرگ شکم شدن از سیری
الثَّبَنُ زیرک شدن۔
الشَّثَنُ قلب الثنت۔
الثَّدَنُ بوی گوشت بگردیدن۔
الثَّخَنُ درشت شدن۔
الحَجَنُ بدغذا شدن۔
الحَزَنُ اندوهگین شدن و فی اللغة فعل و فعیل
الخَشَنُ گنده شدن مشک۔
الخَزَنُ النتن۔
الدَّحَنُ بزرگ شدن شکم۔
الدَّخَنُ دود کردن آتش و دود گرفتن طعام
الدَّرَنُ شوخگن شدن۔
الدَّمَنُ کینه ور شدن و یعدی بعلی و دمنت
الدلو اذا خرزتها فجارت شفتها ما له رجنت
الدابة لغة فی رجنت الدمن بهم آمدن سرگین مردم
الرَّکَنُ بدانستن۔
الزَّمَانَةُ بیجای ماندن۔
السُّخْنَةُ گرم شدن چشم و دردمند شدن آن
السِّمَنُ فربه شدن۔

اَلتَّشَنُّنُ – درشت شدن کفِ دست از کار
اَلشَّجَنُ – اندوهگین شدن –
اَلشَّحَنُ وَالضِّغَنُ – کینه ور شدن و ضغن
الی الدنیا رکن الیها –
اَلضَّمَانُ – پذیرفتاری کردن اَلضَّمَنُ وَ
اَلضَّمَانَةُ – اَلزَّمَانَةُ –
اَلطَّبَنُ وَالطَّبَانِیَةُ – زیرک شدن –
اَلطَّحَنُ – فربه شدن شتر –
اَلعَرَنُ – جسارة فی رجل الدابة فوق الرسغ
من آخرها او الشقاق وقرح یاخذ البعیر فی عنقه
فیحک منه –
اَلعَسَنُ – موافق آمدن علف ستور را –
اَلعَطَنُ – گنده شدن پوست در پیراستن –
اَلعَفَنُ وَالعُفُونَةُ – پوسیده شدن و نم
اَلعَلَنُ – آشکارا شدن –
اَلغَبَنُ – ضعیف رای شدن و اللغت غبن
اَلفِطْنَةُ وَالفَطَانَةُ وَالفَطَانِیَةُ – دریافتن
اَلقَمَنُ – سزاوار شدن –
اَللَّبَنُ – فربه شدن –
اَللَّحَنُ – سیر شدن اسپ و ستور از گیاه –
اَللَّبَنُ – درگران نشستن از بالشیر یا از شیر سیر شدن
اَللَّحَنُ وَاللَّحْنُ الفطنة –
اَللَّخَنُ – گنده شدن مشک –

اَللَّسَنُ – زبان آور شدن –
اَللَّقَنُ وَاللَّقَانِیَةُ – اخذ العلم و فهمه –
اَلمَثَنُ – گله کردن از مثانه و اللغت مثن –
اَلمَحْنُ – بالسکون روی فراکاری کردن
والماء هز العین یبدل خلاف باب فعل –
اَلنَّقَهُ – اندک خوار شدن و منه الحدیث لا تنقه
اَلنَّقَهُ وَالنَّقَاهَةُ – بگردیدن خوردن ولی نهمت
الناقة عن الماء ولدها ولها اذا لم تحن الیها
اَلنَّسَأُ – فرتوت شدن و الماضی فعل –
اَلنَّسَفُ – تنگ خوش شدن از رسیدن الشراب
اذا اکثر منه قلبه و واحد الباب الخفة و السخی
اَلشَّرَهُ – سخت حریص شدن –
اَلعَتَهُ – ناقص عقل شدن الماضی فعل و قال
ابو عبیدی من المصادر التی یشتق منها الافعال
اَلعَفَهُ – عفت ورزیدن –
اَلعَلَهُ – سرگشته و حیران شدن فی شهوت گرسنگی
اَلعَمَهُ وَالعَمَهَانُ – التحیر التردد –
اَلفَرَهُ – زیرک شدن –
اَلفَقَهُ – دریافتن –
اَلفَکَاهَةُ – با النعم برخوردار شدن –
اَلکَمَهُ – بالسکون العمی و الاکمه الذی یولد اعمی
و تیار داشتن –
اَلنَّبَهُ – بیدار شدن بهر کاری از غفلت و از بهر ذلک

النُّزْهَةُ - بالضم نیکو شدن زمین نبات -
النَّفْلُ - کند و مانده شدن -
النَّقْهُ - به شدن از بیماری و دریافتن -

وما النعت منه علی افعل

الاَجْرَبُ - گرگین -
الاَحْدَبُ - گنگ -
الاَخْدَبُ - الاهوج -
الاَرْقَبُ - بزرگ گردن -
الاَرْکَبُ - آنکه یک زانوی او از دیگر بزرگتر بود
الاَشْعَبُ - آنکه سرون هاش از یک دیگر دور بود
الاَشْنَبُ - آنکه دندانش تنک و تیز و آبدار بود -
الاَصْهَبُ - سپید -
الاَعْضَبُ - آنکه اندرون سرون او شکسته باشد
الاَغْلَبُ - سطبر گردن -
الاَقْلَبُ - آنکه لب وی بازگردیده باشد -
الاَکْهَبُ - تیره رنگ -
الاَنْصَبُ - راست سرون -
الاَنْکَبُ - آنکه کژ رود از لنگی -
الاَلْثَاءُ - زنی که خضاب نکند -
الاَبْنَتُ - آنکه سرون وی بر یک دیگر پیچیده بود
والاَلْفَتُ - فی کلامهم الاعسر و فی کلام قوم الاحمق -
الاَهْرَتُ - فراخ گوشه دهن -

الاَشْعَثُ - کالیده موی و گرد آلوده -
الاَغْثَثُ - آنکه سپید شود و سیاه موی او
الاَبْرَجُ - آنکه چشمش فراخ و نیکو بود -
الاَبْلَجُ - گشاده ابرو و صبح ابلج ای مضیء و الحق ابلج ای واضح -
الاَثْبَجُ - میان پشت -
الاَخْرَجُ - سیاه و سپید -
الاَ[illegible] - گشادی -
الاَدْعَجُ - آنکه سیاهی چشم او سخت سیاه باشد و لیل ادعج ای اسود -
الاَشْرَجُ - الذی له خصیة واحدة و من الدواب الذی احدی خصیتیه اعظم من الاخری
الاَعْلَجُ - سخت احمق و هو فی الحدیث -
الاَعْرَجُ - لنگ -
الاَفْحَجُ - آنکه پایهاش از یک دیگر دور باشند و سر پای وی نزدیک -
الاَفْرَجُ - آنکه سر دو الیه ی بزرگ باشد و بهم
الاَفْلَجُ - گشاده دندان و گشاده میان
الاَمْلَجُ - آنکه موی بر تن او زرد و سپید بود
الاَدْمَجُ - آنکه گوشت اندر کف دو ... قدمه ... حسن -
الاَهْوَجُ - ... الاحمق و ... الذی ... -

الاه فطح ـ پهن سر ـ
الاه فضح ـ سپیده تر شیر وقیل الفضح غبرة فی طحلة
الاه فلح ـ شگافته لب زیرین قدحا ساق باریک
الاه قرح ـ آن اسب که سپیدی بر روی وی
چند درمی بود یا کم درمی روضة قرحاء فی وسطها
نور ازرق بیضاء ـ
الاه قلح ـ زرد دندان ـ
الاه کسح ـ لنگ
الاه حمز و قالاه هنبع ـ آنکه رانهاش وسم ۵
سایه در رفتن ـ
الاه بدخ ـ آنکه پشت وسے در شده باشد ۱۰
وسینه بیرون خریده ـ
الاه بلخ ـ بزرگ منش ـ
الاه صلخ ـ کری کر ـ
الاه فدخ ـ آنکه بندهای سر انگشتان وی نرم شده باشد
الاه نفخ ـ باد کند ـ
الاه بلد ـ گشاده ابرو ـ ۱۵
الاه جرد ـ خرد موی وسته جرداء ای کا ملت
الاجرد من الابل الذی اصابه انقطاع فی عصبه
من یده او رجله فهو ینفضها اذا اسار ـ
الاه درد ـ دندان باز گونه افتاده ـ
الاه رمد ـ چشم درد گرفتن ـ
الاه عقد ـ گرفته خرفشاة عقداء اذا کان

ذنبها کانه معقود ـ
الاه قفد ـ آن شتر که سبل دست یا پای وی
برسوی انسی چسپیده بود ـ
الالبد اء ـ زنے که میان بزرگ باشد
والکبد مرد را نگویند ـ
الاه مرد ـ بی ریش و درخت بی برگ و ما مرد ازالا فیما
الاه ملد والاه ملود ـ نازک ـ
الاه نکد ـ بد اختر
الاه باتر ـ بریده دنبال و بے فرزند ـ
الاه بجر ـ آویخته ناف ـ
الاه بخر ـ گنده دهن ـ
الاه بظر ـ آنکه میان لب زبرینش بیرون آمده باشد
البظراء ـ زنے ختنه نا کرده ـ
الاه جهر ـ روز کور ـ
الاه حدر ـ بیرگوشت ـ
الاه خزر ـ آنکه بگوشه چشم نگرد ـ
الاه ذفر ـ تیز بوی و تیز گند ـ
الاه زعر ـ تنک موی ـ
الاه سجر ـ سرخ چشم
الاه سمر ـ گندم گون ـ
الاه شتر ـ آنکه پلک چشم وی گردیده باشد
الاه ظفر ـ دراز ناخن ـ
الاه عجر ـ بزرگ شکم و کلیسه ـ

الاعسر - چپ - و اعسر یسر چپ و راست
والانثی عسراء یسراء -
الافزر - آنکه کوژ دارد بر پشت -
الاقدر - کوتاه و اسپی که پای بر جایگاه
دست نهد و یقال آنکه پای در پیش دست نهد -
الاقشر - سخت سرخ -
الاکدر - تیره گون -
الاصلد - آنکه پهلوش رسیده باشد -
الاصعر - ریزیده موی -
الاهبر والهبر - بسیار گوشت -
الادجر - آن شتر که پایش میلرزد در دو سر نهاد
و عجزاء - زنی بزرگ سرین و لا یقال للمذکر
اعجز وانما یقال الیه من الالیه عن ابی علی -
الامعز - سنگلاخ -
مکان امعس صلب -
الاخرس - گنگ -
الاخنس - سر بینی باز پس جسته -
الادهس - خاک و ریگ نرم -
الاطلس - نای بینی فروشسته -
الاقعس - الابنخ و عزه لعسار ابقاتم
الالبس - سرکه بپیش در آمده -
الالعس - سیاه بام لب فی الحدیث اری
فتیة لعسا قال الازهری لم یرد به سواد الشفة

کما فسره ابو عبید وانما اراد سواد
اللون وهم و اذا قیل لعسا رهم للشفة
فهو علی ما فسره والدلیل علی ان
اللعس فی البدن کله قول العجاج وبشر
مع البیاض اللعسا الاملس -
الاحرش - درشت -
الاحمش والحمش - بالسکون باریک ساق
الاخفش - خرد چشم و بد بین -
الادفش - پهن گوش وهو فی الحدیث -
الاعمش فالاعطش - آنکه بد بیند
و آب از چشم او همی رود -
الامدش - آنکه عصب وی سست و شایسته
باشد که گوشت عن الجوهری قال القارابی و ابن جابر
امراة مدشاء لاالحم علی یدیها -
الاعفص - ستبر پلک -
الابرص - پیس بین مسمار چشمی که پیچال خشک دارد
الاعقش - سرون بازپس پیچیده -
الغمصاء - آنکه پیچال تر دارد -
الاحمش - آنکه پلک زو ریش ستبر باشد
و قیل هو کالاخص -
الامعص - اندک موی ابرو -
الاشمط - دو موی -
الاضبط - چپ و راست -

الاطرط ۔ باریک ابرو وقال ابو زید جل اطرط الحاجبین ہو الذی لیس لہ حاجبان قال ولا یستغنی عن شعر الحاجبین ۔

الاقسط ۔ المنتصب الرجل من الداۃ وذلک عیب لانہ یستحب فیہما الانحناء ۔ من الابل الذی فی عصب قوائمہ یبس خلقۃ

الاقمط ۔ الذی خف عارضاہ من الشعر

الامعط ۔ ریختہ موی ۔

الاملط ۔ الامرط ۔

الانبط ۔ آن اسپ کہ شکم سپید دارد ۔

الاتلع ۔ دراز گردن ۔

الاجدع ۔ گوش یا بینی یا لب بریدہ ۔

الاخلع ۔ آنکہ لباسش فراخ باشد چون تخنخ

الاخضع ۔ آنکہ سر افکندہ خلقۃ ویرا باشد

الارسح ۔ بیاد بلک

الاسمع [illegible] الارصع [illegible]

الاسلع ۔ الابرص ۔

الاصلع ۔ [illegible]

[illegible]

الاصمع ۔ خرد گوش و تیز خاطر ۔

الاقرع ۔ شرہ فرو دستا یا پای [illegible]

الاقنع ۔ تمام سو [illegible] ۔

الاقرع ۔ الاکل ۔

الاقطع ۔ دست بریدہ ۔

الاقفع ۔ انگشتان پای پیش جستہ عرقوب اقفع اذا عظمت ابرتہ ۔

الادکع ۔ آنکہ پیش ساقش باریک ۔

الاطلع ۔ آنکہ دندانش با زگونہ افتادہ و یلیہ دانکہ اندرون لب وی سپید بود و اکثر ما یعم ذلک السودان ۔

الاذعم ۔ آنکہ موی از دو سو پیشانی وی شیدہ باشد و وقت راستش با زکند و ترا گوئید ۔

الانکع ۔ الاحمر الذی تقشر انفہ ۔

الاقصع ۔ آنکہ [illegible] فرو نشستہ بود و گوشت کہ چنین گردد ۔

الالفع ۔ آنکہ سپید را با زرد دارد با تمیز یا لادم ۔

الاشلف ۔ آن شتر کہ دستش باریک [illegible]

الاخضف ۔ آنکہ [illegible] چشمی [illegible]

[illegible]

الاذلف ۔ [illegible]

الاصدف ۔ [illegible]

الاسقف ۔ [illegible]

الاصدف ۔ [illegible] وارد است یا اندر پای بسوی چشم سپید بود ۔

الأعجف - لاغر -
الأعرف - اسپی دراز فش
الأغضف - سست گوش و تیک غضف
ستبار که بگوش اغضف مستعطف ای تام
الأغلف و الأقلف - ختنه ناکرده والأغلف
یستعمل فی کل شیء فی غلاف -
الأقنف - ستبر و خرد گوش -
الأکتف - پهن کتف والفرس الذی فی اعالی
غراضیف کتفیه انفراج -
الأکشف - موی پیشانی باز گردیده و بی سپر
الأکلف - آنکه کلفه دارد بر روی -

ق

الأخرق - آنکه هیچ کار نتواند کرد -
الخرقاء - آن گوسپند که گوشش بپهنا شکافته دارد
الأخلق - نسو بعیر
الأروق - آنکه دندانش بیرون نشسته باشد از دهن
الرتقاء - زنی بسته اندام -
الأدفق - آن شتر که بازوی از پهلو دور بود
الأزرق - گربه چشم و صافی از چیزها -
الأشدق - فراخ گوشه دهن -
الشرقاء - ضد الخرقاء -
الأطرق - سست زانو -
الأعنق - دراز گردن -
الفتقاء - ضد الرتقاء -

الأفرق - آنکه موی سر و محاسن وی دو شاخ
باشد و خروسی ذو دو تاج و اسپی که یک سرینش بلندتر از دیگر بود
الأمشق الذی اصطکت الیتاه حتی تشحجا

ک

الأعفک - الأحمق -
أذن فرکاء و فرکة - سست بن -

ل

الأجزل - شتری که سر دوشش ریش بود -
الأحدل - آنکه یک دوشش فراشته تر بود
از دیگر -
الخدلاء - زن زفت گوشت باریک استخوان
الأخطل - سست گوش -
الأرجل - بزرگیاهی از بهایم آنکه یک پایش سپید دارد
الأشهل - میش چشم -
الأعزل - بی سلاح و ستوری که دنبال
بر یک سوی دارد از عادت و آن عیب -
الأعصل - کژ دندان و ستبر و لاغر ساق -
الأعقل - ستوری که اندر کار پایش خم بود -
الأغرل - الأقلف عیش أغرل ای فراخ
الأفتل - آنکه میان پهلو و آرنجش دوری باشد
الأقبل - آنکه چشمش به پیش گردد -
القبلاء - آن گوسپند که سر گوشش به پیش آمده باشد
الأقزل - لنگ زشت -
الأکحل - سیاه پلک از خلقت -
الأنجل - فراخ چشم و طعنة نجلاء ای واسعة -

الاهدل - آویخته آب -
الابکم والبکیم - گنگ -
الاثرم - دندان پیش شکسته -
الاثلم - رخنه شده -
الاجذم - بریده دست -
الاحذم - ضد الاعصم -
الاخشم - پهن بینی -
الاخرم - دیوار بینی یا سر بینی آنکه بریده
وانکه بریده گوش وے سوراخ کرده باشد
الاخنس - آنکه گنده بوے بود -
الادرم - آنکه شتالنگ او پنهان باشد از گوشت
و دندان ریخته والادرم من العراقیب الذی
غطت ابرته -
الادغم - دیده -
الارثم - آنکه لب بالا بوید و بعضی شده بود
الاشرم - شگافته بینی -
الاصلم - گوش از بیخ بریده -
الاضجم - کژ دهن بودن -
الاعصم - آنکه یک دست وی سیاه بود و دیگر
سپید از حیوان -
الاعلم - شگافته لب زیرین -
الافقم - آنکه دندانهای زیرین پیش آید و بر
الاقصم - دندان پیشین از نیمه واشکسته

و پوست سر وی شکسته -
الاقصم - دندان بریده و سیاه شده باشد
الافطح - پهن بینی فرو نشسته -
الاکزم - کوتاه بینی وانگشتان وا بی که
لب وی کوتاه و زشت باشد -
الاکشم - الناقص الخلق وقیل الخسیس فهو
یکون النقصان فی الحسب -
الاهتم - دندان پیشین شکسته -
الاهضم - المنضم الجنبین -
الاحبن - آنکه استسقا دارد -
الاحقف - گرد -
الاخضر - تیره و سیاه فام -
الادکن - سیاه فام -
الاقرن - پیوسته ابرو -
الاغن - ... و امراة غنّاء -
الالکن - کند زبان -
الامثن - آنکه بول باز نتوان داشت -
الابله - الذی غلبت علیه سلامة الصدر -
الاجبه - بزرگ پیشانی -
الاجله الاجلح ... - النظیم -
الا... - ... -
الاکمه - نابینا مادر زاد
الا... - ... -

له ... بود دندان ... سپید ۱۲ منتهی الارب

ومن المضاعف

اَلحَبُّ دیناک شدن۔
اَلخَبُّ گربزی کردن والنعت خَبٌّ بالفتح
اَلصَّبَابَۃُ آرزومند گشتن والنعت صَبٌّ
اَلصَّفُّ بسیار سوار شدن زمین
اَللَّبُّ دانا شدن لبیب والنعت لَبٌّ
ولبیب وجادو کردن تقول منہ طب الرجل
اَللَّبَابَۃُ وَاللَّبُّ خردمند شدن فعل یفعل
لغۃ فیہا وہی شاذۃ وفی الحدیث فلبت لای
جبلۃ اخوذ البتہ۔
اَلکَثَاثَۃُ انبوہ شدن ریش۔
اَلحَجُّ چشم بہم گرفتن
لَحَّت عینہ اے کثر دمعہا۔
اَلبَذَاذَۃُ وَالبَذَاذَۃُ بدحال شدن
اَللَّذَاذَۃُ وَاللَّذَّۃُ مزہ یافتن۔
اَلبِرُّ وَالمَبَرَّۃُ نیکوئی کردن والنعت
بارٌّ وبَرٌّ وراست شدن سوگند وپذیرفتن
طاعت تقول بَرَّ حجہ وبُرَّ وبَرَّ اللہ حجہ۔
اَلتَّرَارَۃُ پر گوشت نازک تازہ شدن
اَلحَرَارَۃُ بالفتح والحرۃ تشنہ شدن الحرار بالفتح
آزاد شدن والحریۃ والحروریۃ آزاد مرد شدن
القول فی الحروریۃ کالقول فی الخصوصیۃ
الحریۃ الحروریۃ۔

اَلقَرَّۃُ وَالقُرُورُ روشن شدن چشم از
شادی وفعل یفعل لغۃ واللغۃ الاولی افصح
اَلمَرَارَۃُ تلخ شدن والنعت مُرٌّ بالضم
حَسِبتُ بالخیر اَیقنت بدو بطاقۃ الحسیبۃ
بدون من السین یا آخر۔
اَلخِسَّۃُ والخَسَاسَۃُ حقیر وناکس شدن
وفعل یفعل لغۃ۔
اَلبَشَاشَۃُ گشادہ روئی شدن وخوش طبع
اَلمَشَشُ لنگی در لنگ ستور آمدن۔
اَلہَشَاشَۃُ البشاشۃ ومنہ الحدیث ہششت
یوما ای فرحت واشتہیت۔
اَلغَصَصُ طعام درگلو ماندن وفعلت
لغۃ فی الباب وہی شاذۃ وسخت تنگ شدن جائگاہ
اَلمَصُّ مکیدن۔
اَلعَضُّ وَالعَضِیضُ دندان گرفتن
ویعدی بنفسہ بالباء وعلی وفعل یفعل
لغۃ فیہ وہی شاذۃ۔
اَلعَضَاضَۃُ داہی شدن العضیض
ملازم شدن ویعدی بالباء۔
اَلقَضَضُ ریگ آلودہ شدن والنعت
قَضٌّ وقضضت من الطعام اذا اکلتہ ووقع
بین اضراسک حصا۔
اَلقَضُّ وَالقَضِیضُ وَالقَضَاضَۃُ

اَلتَّقْوِيحُ من المصيبة وفي الحديث كل عبدٍ
انك قد سفقنا۔
اَلْمَضُّ ۔ المض۔
اَلْقَطُّ ۔ سخت پیچک شدن موی والنعت قَطٌّ
قَطَطٌ بالفتح۔
اَلْحَظُّ ۔ بهره مند شدن والنعت حظيظ و
محظوظ وحظي۔
اَلْفَظَاظَةُ والفظاظ ۔ زفت خوی شدن
والنعت فظٌّ۔
اَلشَّعَثُ ۔ تسکین خوردن۔
اَلْعَرَجُ ۔ احمق شدن۔
اَلْكَلَلُ ۔ ظلفر بالفتح بعدی با الباروفعل
يفعل لغة۔
اَلزَّلَلُ ۔ بلغزيدن وسهو افتادن در سخن
اَلضَّلَالُ ۔ گم شدن تقول منه ضللت الدار
والمسجد اذا لم تعرف موضعها وكذلك شي
مقيم لا يهتدي له۔
اَلظَّلُّ والظلول ۔ همه روز کاری کردن
والعرب تقول ظللت وظلت وقول عنترة
ولقد ابيت على الطوي واظله اي اظل عليه
وفعل يفعل فيه لغة ضعيفة ومنه قراءة قتادة
فظلتم بكسر اللام۔
اَلْمَلَالَةُ والملل والملة ۔ ملول شدن

ستفسد وبعد۔
٩ اَلْحَمَمُ ۔ گرم شدن آب وحمت الجمرة اذا
صارت حممة۔
٥ اَلْفَهَةُ ۔ بالتحريك الفهاهة درماندن در سخن
فهَّ الرجل بفقهه بجتهيد۔
كَهَّ السكران ۔ بکهید۔

ومما جاء من هذا الباب على الاصل

١٠ ضَبِبَتِ البلد وكثبت عليه ...
الدابة وقطط الشعر ... اللبن ...

ومما النعت منه ...

١٠ اَلْأَجَبُّ ۔ بیرید کوهان۔
١١ اَلْأَهْدَبُ ۔ بسیار موی ابرو۔
اَلْأَحَتُّ ۔ آن شتر که ... دیده
اَلْأَوْقَبُ ۔ ... پای
١٢ اَلْأَرَثُّ ۔ گ...
١٣ اَلْأَزَجُّ ۔ ... باریک ... دراز
اَلْأَشَتُّ ۔ ... شتر
اَلْأَحَقُّ ۔ ... من الخيل والحمار ... که
... از ... شدن باشد۔
١٤ اَلْأَجَمُّ ۔ گرفتن کاو از بسیاری ... کردن ...
وفعل يفعل لغة فيه وهي شاذة والنعت ...
اَلْأَثَرُ ۔ ... و ...
... ... بنشیند۔

الابدّ - بزرگ خلق وپهن میان دو ران
والبدد فی الناس تباعد ما بین الفخذین من
کثرة لحمهما وفی ذوات الاربع تباعد ما بین الیدین
الاجدّاء - آنکه شیرش منقطع شده باشد از زنان
و یا از گوسپندان یا از شتران وبیابان بی آب
و زن خرد پستان -
الالدّ - سخت خصومت کردن -
الاخلّ - سبک دست اندک موی پیشانی
و دنبال و اسم عروض -
الاهتّ - میان تهی و لبهر آسمان از اکان
بکسر گرد شده -
الاعزّ - خرد کوهان -
الاغمّ - سپید روی -
الاخصّ - آنکه اندامش از هم بر نیاید -
الاکشّ - خرد دندان -
الاجشّ - بلند آواز -
الاخصّ - اندک موی سر -
الالصّ - ناکشاده دندان آنکه بر دو دوش
او نزدیک باشد بگوش -
الافضّ - درشت -
الاشطّ - کوسه وقیل لثط و هذا افصح -
الالطّ - ساقط الاسنان -
هیق اززوفا - شتر مرغی که پیش سیم سپید و باشد

الاکفّ - ویکی بستر ان -
الاحقّ - اسپی که عرق نیاید و گفته اند یا آنکه
برجایگاه دست نهد -
الاشقّ والامقّ - دراز -
فرس الدّک - از اکان مستدا بنیا عرض الظهر
الاسکّ - خرد گوش -
الاصکّ - آنکه زانوهاش بهم کوبد -
الافکّ - آنکه دو شش بیامده باشد از سستی
الالّ - الالات -
الطلوم - والذی لا یدرک شدد من اللؤم
الاخلّ - سست پندول -
الاذلّ - الاعسرین -
الاشلّ - چنگ -
الافلّ - شمشیر رخنه شده -
الاجمّ - مرد بی نیزه و گوسپندی بی سرو آنکه بی
الجمّاء - گوسپندی بی سرو آن زنی که بدانش کی
پدید نبود از گوشت والجماء الغفیر جماعة الناس -
الاحمّ - سیاه -
الاشمّ - مردی بلند بینی که سر بینی
الاصمّ - سخت کر -
الاغمّ - آنکه موی بسیار دارد بر پیشانی
الافنّ - آنکه کردنش به وی
و آنکه پیشت وی فرا آمده باشد و

اَلاَذَقُ - آنکه بینی وی روان باشد -
الاَخَنُّ - آنکه سخن در بینی گوید -

ومن المعتل

اَلوَدَبُ - تباه شدن رگ -
اَلوَصَبُ - درد مند شدن -
اَلوَثَخُ - شدن بول لیثك کونه سینه
اَلوَخَمُ - تنگ شدن خمیر -
اَلوَسَخُ - ریناك شدن شی -
اَلوَبَدُ - برگشتن وخشم گرفتن -
اَلوَصَلُ - گرم شدن وخشم گرفتن وبعدبان بعلی دو سدت لیلتنا اذا اشتد حرها وسبا پشم شدن شتر -

اَلوَجَبُ - ترسیدن النعت افعل والایقال فی المونث فعلاء ولکن فعلة -
اَلوَحَرُ - کینه گرفتن وحرتحر بالکسر فیها لغة عن ابن جنی تقول فره ای دحه وهو غیره ای یا عبد واضاره ذره مثل سبعه ومثل ... است اضیه الایقال ذره والاوادره ولکن ترکه وهو تارك وقیل هو من باب تبع یتبع محمولا علی ودع یدع لانه بمعناه قالوا ولو کان من باب وجل یوجل لقیل فی مستقبله یوذر کیوجل ولو لم یکن محمولا لم یجل حیثه ادلامه

من حرف الحلق وهذا القول اصح -
اَلوَضَرُ - شوخگن شدن وچربش گرفتن
اَلوَعُورَةُ - درشت شدن راه و فعل الفعیل لغة والنعت منها وعر بالسکون -
اَلوَغَرُ - کینه گرفتن وسخت گرم شدن والنعت فاعل ووغر یغر بالکسر فیها لغة عن ابن جنی -
اَلوَقْرُ - بالتسکین ران گوش شدن وقیاسه الکسر
اَلوَقَعُ - لنگیدن ستور -
اَلوَجَعُ والتوجاع - درد مند شدن والمستقبل یوجع ویجع وییجع وباجع ویجع -
اَلسَّقَةُ - بهراقزاریدن فراخ شدن الفاء لم یحذف الواو والتعتیلان هذا الباب لایکون الا لازما فلما جاء متعدیا خولف نظائره وقیل لانه من باب فَرِحَ یَرِثُ وانما فتح لحرف الحلق یدلك علی ذلك سقوط الواو وعلی تقدیر سقوطها فی بعد ذلك القول فی یطاء -
اَلوَلَهُ والوَلُوهُ - بالفتح سخت حیران شدن
اَلوَقَرُ - دردمند شدن پای از دویدن بسیار
اَلوَقَمُ - بدرد مند و بیاك شدن -
اَلوَکَفُ - بدرد مند شدن -
اَلوَبَقُ - هلاك شدن -
اَلوَجَلُ والموجل - بالفتح ترسیدن ودو کلمه الوجه المستقبل منه مستقبل صحیح

وكذلك فيما اشبهه من باب المثال ؤاكان لازما
الوَحَل وَالموحَل ـ بالفتح در وحل فتادن
الوَهَل ـ ترسيدن فراموش وغلط كردن
وهذا الحدى بغير وعن ـ
الوَحَم ـ بر آبستني آرزو خواستن ـ
الوخامة ـ ناگوارنده شدن ـ
الوَخَم ـ دوال دلو بريده شدن ـ
الوَغم ـ كينه گرفتن وغم يغم بالكسر فيها لغة عن الكسائي
الوَهم ـ غلط كردن و يعدى بفي ـ
السِنة والوسن ـ بيهوش شدن از غنودگى ـ
والنعت فعل ـ
الوَهَن ـ سست شدن ـ
ما وَهِلت وهما اى فطنت له وابهت به
اى باليت به وانت تيه مثل تجل اى تبالى
الوَلَه ـ پناه كسى دادن ويعدى باى

ومن المضاعف المعتل الفاء

الوُد والوداد ـ بالكسر والمودة ـ
دوست داشتن الوُد والوَد والوداد
والوَدادة بالفتح فيها آرزو كردن ـ

ومن الياء

يَبَّ النخل يموم اذا طرح فى البحر ـ

وما النعت منه على افعل

الايَبّ ـ سخت ـ

الاهيَل ـ كوتاه دندان ـ

ومن اللفيف المفروق

الوَجى ـ سوده شدن سم ستور ـ

ومن الياى

يَدِى فلان من يده اى قحبست يده

ومن المعتل الفاء بالياء

اليقظة ـ بيدار شدن ـ
اليُتم واليَتم ـ بالسكون فيهما بى پدر شدن
مردم و بى مادر شدن چهارپايه و فعل
يفعل بالضم فيها لغة ـ
اليَقن ـ بى گمان شدن و هوشيار ـ

وما النعت منه على افعل من الواوى

الاوَدَب ـ بسيار شير ـ
الاوقص ـ كوتاه كردن ـ
الاوكع ـ آنكه انگشت بزرگ پاى وى بر ديگر افتاده بود
الاوطف ـ انبوه موى ابرو و مژه و سحابة وطفاء
مسترخية الجوانب لكثرة مائها ـ
الاوجر ـ الاحمق وقيل الاخرق ـ

ومن الاجوف الواوى

الروح ـ سبك شدن بوى يافتن
ومنه الحديث لم يرح رائحة الجنة وسخت شدن
باد وراح الشجر بفطر بورق الراحة فعل شدن
واستراح فلان للمعروف راحة ايضا اذا اهتز له

خفة وارتجت وبح الغابة اذا ضربته الريح فرنت
مرح ومرح وبياسه مرح الاعلى لقولهم المرح
الدود - گرم در افتادن -
العوس والعوسة - باطل شدن جا كه
والنعت عوس -
العوس - پيسيده شدن -
العوز - نايافت شدن چيزى ودرويش شدن
القوس - پيشه در افتادن پيش گشتن ميانه پسند
العوص - دشوار شدن چيزى -
الخوف والمخافة والخيفة - ترسيدن
والنعت خائف وربما انا خافت على فعل
وقوله تعالى الا ان يخافا اى يعلما ويتيقنا
الشاك والشكة - بخار در رفتن وخار
در پاى شدن
الشوك - پيشانى زجاى برخاستن وجا
شير آمدن شاك الجمل شيرگا ظهرت شوكه
وهو شوكه الشاك الصالح البشامقاوب
في الوصل اشابه اليه ساد -
القوه - ... كه شدن ... شدن

وصل الاجوف الياى

الليلة - ترسيدن وكى مكان ... بيا
... لا ... الد ... يت
الكيد والكود والكادة كاد ...

خواستن ونزديك شدن بفعلى وحكى فيه
لغة شاذة وهى كدت بضم الكاف كادى يقوله
كيد زيد يفعل كذا ... يدون كاد -
الحيد والحيدة والحيدان والحيود ومرة
گشته شدن -
الغيرة والغار والغير - رشك بردن
منه الحديث ان الله تعالى غيور وغيرة الله الا يأتى
المؤمن ما حرم الله قالت قد غيرت النبى عليه السلام
غيرة الله بالاتيانية در ارد -
طا الطائر الحمل يطير طيرا اى طاح ...
وهو حمل طائر ... -
الخيبة والخيبان - بد ... بودن -
العيافة - ... شدن -
الخيل والخيلة والخيلاء والخيلاء ...
... ... تقول ... الا ...
... الافع ... ولقد ... الا ...
والخيل گمان بردن ما زال ... يعمل كذا
... الريبة والا ... كه ... كرد ...
... الطلا ... الفعل كذا يعنى ما زال -
النيل - يافتن ... سيد ... اى
... ال ما فيه ... من ... قياسه ... ل
... ونيال ما فيه منه الحديث ... الصلاة
... الوقيعة ... ... الى قطعت ...

وما النعت منه على افعل من الواوی

رجلٌ اَذوَبُ ای خاثر النفس مختلط وہذا قول بعضہم فی واحد الذوبی۔

الاَخوَثُ۔ المسترخی۔

الاَلوَثُ۔ فیہ استرخاء۔

الاَعوَجُ۔ کژ رجل۔

اَهوَجُ ای طویل وبہ تسرع وحمق والهوجاءُ الناقۃ التی کان بہا هوجا من سرعتہا۔

الاَروَحُ۔ آنکہ سر پای وی از یکدیگر دور بود وپاشنہ نزدیک۔

الاَسوَدُ۔ سیاہ۔

الاَقوَدُ ای سپی از پشت گردن مرد سخت گردن۔

الاَحوَرُ چشمی سپید سخت سپید وپہنان سیاہ۔

الاَزوَرُ چسپیدہ رجل۔

اَصوَرُ ای مائل مشتاق۔

الاَعوَرُ یک چشم شدن وقد عارت العین تعار وعورت ایضا والنعت اعور۔

الاَحوَسُ الشجاع۔

الاَدوَسُ۔ تباہ چشم از علتی کہ دارد۔

الاَشوَسُ۔ آنکہ بدنبال چشم نگرد از چشم آکمہ۔

الاَدوَشُ۔ الادوش۔

الاَحوَصُ۔ الضیق موخر العین وقیل ہو الضیق احدی العینین۔

الاَخوَصُ چشم ودر افتادن۔

الاَروَعُ۔ آنکہ جمال وی در الشگفتی آرد۔

الاَروَعاءُ۔ تیز دل از اسب واشتر والاُنوَعُ یوصف بہ الذکر۔

الاَکوَعُ۔ آنکہ خوردہ دستش از سوی انگشت ستبر کژ بود۔

الاَجوَفُ۔ میان تہی۔

الاَصوَفُ۔ بسیار پشم۔

بئرٌ خَوقاءُ۔ ومفازۃ خوقاء ای واسعۃ۔ بعیرٌ اخوقُ کرکین۔

الاَروَقُ۔ دراز دندان۔

الاَسوَقُ۔ نیکو ساق ودراز ساق ایضا۔

الاَفوَقُ۔ تیرے فوق شکستہ۔

حلۃ شوکاءُ۔ حلۃ کہ درشت بافتہ باشد۔

الَنوَکُ۔ الحماقۃ والنعت انوک۔

الاَهوَلُ۔ دیوانہ۔

الاَحوَلُ۔ کژ چشم۔

الاَسوَلُ۔ سست۔

ناقۃ کوطاءُ۔ شتر بزرگ کوہان۔

الاَشوَہُ۔ آنکہ زود چشم کند۔

الاَفوَہُ۔ فراخ دہن والحالۃ محالۃ فوہاءُ اذا کانت اسنانہا التی یجری الشارب بینہا طوالا

من الیائی

الاهقم — فراخ دهن —
الاهجنک — دراز گردن —
الاهضید الذی یرفع راسه کبرا والذی
لا یستطیع الالتفات من ایا ایضا واصله
فی البعیر یکون به داء فی راسه فیرفعه
الاهجنک — نازک حلق —
الاهلیس فالاهلیس — الشجاع
الاهعیط — دراز کردن —
الاهخیف — آنکه یک چشم وی سبز بود و دیگر
سیاه والجمل العظیم الثقیل والثغفیار واسعه
جلد الضرع —
الاهیف — باریک میان —
الاهدل — آنکه زیر لب آن بزرگ و بر بید —
الاهبل — تیری باریک —
الاهبل — اسپ شیر و کرکر دن آنکه ...
اسپ ... اند بود —
الاهوز — ... ابت ... هم —

باب ... الناقص

الاذکاء — ... الفجر والد ... ... [illegible]
... ... [illegible]

الفتاء — جوان شدن —
الفتی ... العمی — فساد کردن —
الاتفاق — ... ... بعض شدن —

٦ العجی — مولع شدن ملازم گرفتن و بعینها آوردن الله
٧ الشجی — استخوان و مانند آن که در گلو گرفتن و بعینها دوید ایضا
وا ... گرفتن شدن —
٨ الضحاء والضحو والضحی والضحوة
آفتاب برآمدن فعل الفعل الضحی ...
٨ الضحی — سست شدن فعل الفعل ...
٢ الاضحاء — ... شدن ... ... الشمس
اذا ... ... الضحی ... ...
... ...
الرمح ... ...
٩ الزکی — پاک شدن —
التقدی — بیمار شدن ... ...
... ... —
النصل ... ...
التقدی ... ...
... ...
٩ التفدی — ... ... —
... ...
... ... —
٩ ... الشاة — ... ...
... ... —
١٠ الوفاق — سخت ... شدن
١ العدی — ... ... افتادن —

اَلثَّرِی - شاد شدن و بسیار شدن و یبس بالیا
اَلثُّرُوُّ - بالواو بهتر شدن -
اَلشَّرْیُ - بسیار جستن بخنوه و بشرم گرفتن
درخت خشم گرفتن و سیپیدن ستور
در راه رفتن و مردم در کاری شری بهم
الماء اذا کثر اضطرابه و فی الحدیث حتی شری
[illegible] ثم شری الماء حتی [illegible] الال
[illegible]
اَلقُرَی [illegible] [illegible] لباه و ضربت [illegible]
[illegible] مقصور و القراءة
[illegible]
اَلعُرْیُ - بالضم [illegible] برهنه شدن -
[illegible]
[illegible]
اَلعُرَی - [illegible] شدن و [illegible] شدن -
اَلکَرَی [illegible] شدن -
[illegible] - [illegible] السکر [illegible] شدن -
[illegible] - [illegible] کردن -
اَلعَزَاءُ - صبر کردن بر مصیبت -
اَلغَشْی - تاریک شدن شب -
اَلکَشْی - پوشیده شدن -
اَلغَشَیَانُ و الغَشْی - فراموش کردن
و دوست داشتن و نسی الرجل الشیء و شیئا

افا اشکی شاه -
اَلکَشْی - و سیر افتادن -
اَلخَشْیَةُ و الخَشْیُ - ترسیدن قوله تعالی
فخشینا ان یرهقهما طغیانا و کفرا [illegible] فی الفرشیت
یعنی علمت -
اَلعَشْیُ - شام خوردن -
اَلغِشْیَانُ - آمدن و مجامعت کردن بزنی
خبرے در آمدن یقال غشی اللیل النهار
و غشی علیه ای اغمی علیه غشیة و غشیا و غشیانا
فهو مغشی علیه -
اَلشَّقْوَةُ - بفتح النون [illegible] شدن و [illegible]
[illegible] و [illegible] [illegible]
[illegible] و قال [illegible]
[illegible]
۹ اَلعَصَی [illegible] زدن [illegible] بالیاء -
اَلقَشْوُ - [illegible] شدن -
۱۰ اَلقَضْی [illegible] [illegible]
شدن و [illegible] و [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] من باب [illegible] الشی
مجری نظیره و وجه ان من رضی [illegible]
و اقبل علیه فدل علی هذا السبب [illegible]
من باب اجراء الشیء مجری نقیضه و وجه ان
[illegible] یتعدی بعلی و کذلک [illegible] الذی هو ضد

ويتعدى ولا يقال رضيته ورضيت به صاحبا
١٠ الحظوة والحظة ــ دولتي شدن نزد كسي
شوے و ظفر يافتن بچيزي وحظي فلان عند
الامير بهره مند شدن شظي الفرس اذا تحرك
موضع شظاه ــ
الشظي ــ زبانه زدن آتش ــ
٢٠ الضحي والضحو ــ چسپيدن ــ
اللغي ــ بسيار خوردن شراب ومولع شدن
ويعدى بالباء وبيهوده گفتن والنعت لغي الغاء
١٣ الحفية والحفوة والحفاية والحفاوة
بالكسر فيهن الحفاء بالمد والفتح برهنه پاي شدن
والنعت حاف الحفي شدن پاي آدمي وسوده
٥ والنعت حفي الحفاوة بالفتح باستقصا
از حال كسي پرسيدن وتيمار داشتن در كار
ويتعدى بالباء وبعن ــ
الخفاء ــ پوشيده شدن ــ
١٥ بقي الشيء بقاء وباقية وبقي من الشيء بقية
وحكي الكسائي يقول بقي وبقت مكان بقي وبقيت
وكذلك اخواتها من المعتل لقي يلقي است
صار لقيا وفي الفصيل وفي اذا كثر من اللبن
حتى يشم
الرقي والرقي ــ بالا بر شدن ورقات
في الدرجة لغة ضعيفة ــ

الشقي والشقاء والشقاوة والشقوة
بدبخت شدن ــ
اللقية واللقاءة واللقيانة ــ هذه الثلث
للمرة الواحدة واللقاء واللقاء واللقي
واللقي كالشري واللقيان ــ ديدن قال
سيبويه والفراء اللقيان ــ بالضم خطأ
والكسر الصواب كالغشيان ونحوه اللقاء
واللقية ــ كارزار كردن واللقاء ــ فا سيدن
النقاوة ــ پاك شدن ــ
١٨ الذكاء ــ بالمد تيز دل شدن ــ
اللكي ــ مولع شدن وملازم گرفتن كسي يا بابا
المكي ــ شغه بستن دست ــ
٥ البلي والبلاء ــ بالفتح والمد كهنه شدن تلست
لي من حظي تلية تلاوة اي بقيت بقية ــ
الحلي ــ بالتسكين بازيور شدن ــ
الحلاوة ــ شيرين شدن در دل ودر چشم
ويتعدى بالباء وبقي وقولهم لم يحل منها بطائل
اي لم يستفد منها كثير فائدة ولا يتكلم به الا بالجحد
الصلي الصلي والصلي والصلاء والصلاء
سوخته شدن بآتش گرم شدن بدان يقال صلي فلان النار
قال الله تعالى سيصلى نارا ويقال صلي بالامر اذا قاسي حره وشدته
الطلي ــ زرد شدن دندان ــ
العلاء ــ بزرگوار شدن فعل يفعل لغة فيه

اَلْحَمِیَ - بہ تسکین گرم شدن و حمیت علیہ غضبت والاحمی یہمز -
اَلدَّمِیَ وَالدُّمِیُّ - خون آلودہ شدن -
اَلدَّمَاءُ - جنبیدن -
اَلسَّمِیُّ - اَلسُّمُوُّ -
اَلعُمْیَانُ وَالعَمَیٰ - کوردل شدن و قری عموا و صموا بضم العین و الصاد بحیال یکون ہذا علی تقدیر فعل کرکم وا زکہ اللہ و جنَّ و اجنہ اللہ فذلک عمی و صمی صم عماد احتم
اَلخَنَیٰ - فحش گفتن و یعدے بعلے -
اَلضَّنَیٰ - بیمار شدن -
اَلطَّنَیٰ - سپرز بہ پہلو باد و سپیدلان تشنگی
اَلعَنَاءُ - رنجور شدن اَلعَنَایَۃُ وَالعُنْیُ بالتسکین اندیشہ مند شدن بکار کسی الماضی عنی فھو عنٍ و عُنِیَ فھو معنی و یعدی بالباء و اے الاصمعی عنی بفتح العین -
اَلعَمَیٰ - مقیم شدن و منہ الحدیث و لم یغن فی العلم یوما سالما -
اَلغِنَیٰ - بالکسر توانگر شدن والغنی الغنیۃ بچیزی از چیزی بسندہ کردن و غنیت المرأۃ بزوجہا غنیانا ای استغنت و غنی ای عاش
اَلغَنَاءُ - نیست شدن -
اَلقُنْیَانُ - ملازم شدن -

ی اَلقِنَیٰ - بالکسر توانگر شدن -
اَلرِّضَیٰ - ایضا -
ھ اَلبَھَا - دریدہ شدن - اَلبَھَاءُ - زیبا شدن و فعل بالضم لغۃ فیہ والنعت منہ ابہیٰ و اصلہ بھائۃ فحذفت الہاء -
اَلشَّھْوَۃُ - آرزو کردن لہیت عن الشیء لہیا و لہیانا اذا سلوت عنہ و ترکت ذکرہ و ضربت عنہ و یعدی بعن بمعن عند الاصمعی ہو فی الحذف

وما النعت منہ علی افعل

ج اَلفَجَاءُ - اَلفَجَاءُ -
خ اَلاَخْنَیٰ - بسیار سخن و بیہودہ گوئی و شتری کہ یک نرافش از دیگرے بزرگتر باشد -
اَلاَخْذَیٰ - سست گوش -
ر اَلقَرْوَاءُ - بزرگ کوہان و گفتہ اند سخت پشت والاقال جمل قری و رجل قری امرد سخت پشت
ز اَلاَزْبَیٰ - پشت در شدہ و سینہ بیرون آمدہ و قیمی مقہور کنندہ -
ع اَلاَعْشَیٰ - شب کور اَلاَعْشَیٰ - آنکہ سر سپید دارد از جملہ اعضا از اسپ جز آن
اَلاَشْغَیٰ - آنکہ دندان وی کژ رستہ باشد و قیل الذی یتقدم اسنانہ العلیا السفلی -
ذ اَلاَذْفَیٰ - بزی کہ سرون وی پیش گردن سپید باشد و مردی و تابی مرغی دراز دنبال -

الاهَسُ - کالاجن فی المعنی والحکم وبیهوش
شدن از غنودگی -
الاهَفَنُ - ضعیف رای شدن وقد افن الرجل
فهو افینٌ وافنٌ ایضاً فهو مافونٌ واندک
شیر شدن شتر -
الامانُ والامانة والایمانُ - ایمن داشتن
الامْنُ - بالسکون والامانُ والامانةُ
والامنةُ - ایمن شدن -
الاهَلُ - متحیر شدن واصله الوله -
الاهَمَهُ - فراموش کردن وامه بمعنی اعترف
وافر فی لغة غیر مشهورة وامهت الغنم غنماً
اشهما اذا نتج بها شرٌ کالحصبة او الجدری

ومن المضاعف المهموز الفاء علی الاصل

الالُّ - بوی گرفتن شک والماضی الَّ وهذا الحرف
ما جاء بالتخفیف -
الامومةُ - مادر شدن امهُ -

ومن الاجوف المهموز الفاء

الاوَدُ - کژ شدن -

ومن الناقص المهموز الفاء

الاذی والاذاةُ والاذاة - دشوار شدن -
الاذی - کینه ور شدن -
الاسی - اندوه بردن -

ومن الناقص المهموز العین

ن الصَاءَبُ - رشک را فتادن والقَاَبُ
والقَاءَبُ - ایضاً بسیار خوردن آب -
الکآبةُ - مقصورة والکاءبةُ اندوهگین شدن
النَاءَدُ - شکن شدن -
د الذَاءَرُ - خوی فرا کردن و چیره شدن
وهذا فی الحدیث -
النَاءَرُ - باقی ماندن چیزی -
الفَاءَرُ - بسیار خوش شدن -
ح الجَاءَزُ - آب در گلو ماندن ویعدی بالباء
الشَاءَزُ - بی آرام شدن و درشت شدن جایگاه
ی البَاسُ والبُؤسُ والبَئسُ - سخت
محتاج شدن والنعت فاعل -
الشَاءَسُ - درشت شدن جایگاه -
ح النَاءَفُ النعفُ الشَاَفُ - ریش بر آمدن
از کف پای -
ه الشَاءَفُ - بالتسکین دشمن داشتن -
النَاَفُ - بالتسکین خوردن وقیل نصف
ی فی الشراب ای از تشنگی -
النَاءَقُ - پر شدن وسخت خشم گرفتن
۷۰ ضیق الشیّ ما قال اذا دخل فی الماء فی وهو
العُوَاقُ - یاخذ الانسان عند البکاء وهو نشیج
ح کانه نفس یقلعه من صدره -
ال الصَاءَکُ - بوی گنده رسیدن از تن -

اَلرِّئمَانُ - مہربانی کردن ہو شتر و قرار آمدن سر جراحت زخم برای صلاح و رئم و دعو علی مالم یسم فاعلہ -
اَلسَّاءَمُ وَالسَّاءَمَةُ وَالسَّاءُ وَالسَّامَةُ سیر بر آمدن -
٥ ضَبَأَتِ الْعَنْزُ ضَابًا اذا اشتہت الفحل

ومن المعتل الفاء المهموز العین

٤ اَلْيَاسُ - دانستن با لفتح و نومید شدن والفعل من ہذا ئیس منہ آیاس مع آئست منہ ایئس ایاسا ایضا الا غیر مشتاہ -

ومن المهموز اللام

٩
١٠ مَا فَلِئْتُ اذکرہ وما فتأت فتأ وفتوا ای ما زلت اذکرہ واتکلم بالا الجحد -
اَلْجَبَأُ - مصدر جَبِیت با لشئ الذی تستحیا -
اَلْحَدَاءُ - نیاہ کردن و اتصالی حدیث بالمکان حدأ اذا لزق بہ -
اَلْعَمْدَاءُ - زنگار گرفتن -
٢ اَلْبَرَاءَةُ - بیزار شدن اَلْبُرْءُ - بالضم بہتر بشدن -
اَلْجَرَاءَةُ - کالکراہۃ - دست کردن -
٤ طَسِئْتُ طَسَأً - اذا اتخمت عن الدسم
٤٠ كَشَأْتُ - من الطعام ای امتلأت -
٤ اَلْقَصْأُ - بہ تسکین خوردن -

اَلْقَضَاءُ - کہنہ و پوسیدہ شدن مشک -
اَلْخَطَأُ وَالْخَطَاءُ - بالفتح فیہما والخطاء والخطاءۃ - بالکسر والتسکین فیہما والخاطئۃ گناہ کردن و جا رخطی بمعنی خطاء - اذا لم یصب الصواب -
٥ اَلدَّفَاءُ وَالدَّفَاءَةُ وَالدَّفَاءَةُ - گرم شدن
اَلطُّفُوءُ - فرو مردن چراغ و آتش -
٤ اَلْحَلَأُ - باشحال شدن اندر جادیم از زخم کارد در حال پوست باز کردن
اَلْكَلَاءُ - با گیاہ شدن زمین -
٩ اَلْحَمَاءُ - بسیار لوش شدن چاہ و خشم گرفتن و بمعنی علی -
١٠ اَلظَّمَأُ - مقصور والظماء والظماءۃ - تشنہ شدن
اَلْكَمَاءُ - شگافتہ شدن پای کمی الرجل اذا حفی وعلیہ نعل -
٥ اَلشَّنَآنُ - بالتحریک ہو شاذ فی المصادر لانہ من بناء الحرکۃ والاضطراب والتسکین ہو
٢ شاذ فی الفعلان لمصادر لم یجئ علیہ - والشنان بغیر ہمز والشناء - بالحرکات الثلث والمشنا والشناءۃ - دشمن گرفتن
٤ و دشمنی بسیار اقر -
٤٠ اَلصَّوْءُ وَالصَّوْءَةُ وَالصَّاءُ وَالصَّاءَةُ -
٤ خام جاندن گوشت و فعل بالضم لغۃ والتسعۃ بہما

ومن المعتل المهموز اللام

الوَبَاء - بالقصر وبا ناك شدن زمين يقال منها
وبئت الارض فهي موبوءة والوبارة مثله
يقال منها وبئت الارض فهي وبئة ووبيئة —
الوَجَاء - كارد زدن —
الوَخَاء - رنجه داشتن —
الوَطَاء - پای سپردن ومجامعت کردن والغابر
منها ايطاء بحذف الواو —

ومن الاجوف المهموز اللام

الاَبَاء - دردمند شدن —
المشيئة والشيء - خواستن —
الكيء والكيئة - ترسيدن —

وما النعت على افعل من الفاء المهموز اللام

الأَدْرَم - [illegible] —

وما النعت على افعل من الناقص

ليس ابى اذا ضم الى الازدى فهو منه —
الابى - بزرگ شدن ولا يقال للمؤنث الباء
ولكن يقال [illegible] —

ومن المهموز العين على افعل

الاجاء - نگار کردن —

ومن المهموز اللام على افعل

الاهداء - سیاه که ازانک به سرخی زند [illegible]
الهدهاء - [illegible] —

الذراء - پیش سر سپید شدن فعل بالفتح
لغة والنعت افعل —
الادراء - سیاه و سپید گوش —
الاوفاء - نای بینی فرونشستن —
الادفاء - بدور آمدن —
الاجناء والادناء - [illegible] —

باب فَعُلَ يَفْعُلُ بضم العين في الماضي والغابر من السالم

كل ما جاء النعت منه على فعيل وقد جاء من هذا الباب
لا ذكر النعت منه فالمجئ على فعيل مجاز عليه
وعلى غيره بذكر النعت منه —
الحَدُوبة - [illegible] النعت فعل وفعيل
الجَنَابة - جنب شدن النعت منه جُنُب و
جَنَبٌ وجنيب —
الحَسَابة - [illegible] —
الخَطَابة - بالفتح خطيب شدن —
الرَحَابة والرحبة والرحب - فراخ شدن
والنعت رحب ورحاب ورحيب وفعل فعال
لغة ويقال [illegible] —
الرُطُوبة - تر شدن النعت رطب ورطيب
الرُحْب - فراخ شکم شدن —
الصُعُوبة - دشوار شدن والنعت صعب
الصَلَابة - سخت شدن والنعت صليب وصلب
العُذُوبة - خوش شدن آب النعت عذب

اَلعَرُوبَۃُ وَالعَرُوبِیَّۃُ تازی بان شدن
اَلعَزُوبَۃُ بی زن شدن وبے شوہر شدن
والنعت منہا فعل۔
اَلصَّلَابَۃُ سخت شدن۔
اَلغَضُوبَۃُ بران شدن والنعت غضب۔
اَلغُرُوبَۃُ وَالغَرَابَۃُ دور شدن والنعت فعیل وفعول
اَلقُربَانُ وَالقُربُ نزدیک شدن فی الحدیث
ان تقرب بذلک ابنی ما تطلب بذلک الا الجہاد
وفی حدیث آخر فاخذنی ما قرب وما بعد والعرب
تقول للرجل اذا اقلقہ الشیء وغمّہ اخذہ ما قرب وما بعد
اَللَّجُوبَۃُ اندک شیر شدن گوسپند والنعت لجبۃ
بالحرکات الثلث ولجبۃ۔
اَلنَّجَابَۃُ گوہری شدن والنعت نجیب ونجبۃ
علی مثال ہمزۃ۔
اَلنَّدَابَۃُ سبک شدن والنعت فعل۔
اَلنَّقَابَۃُ نقیب شدن۔
(ت) اَلخُوتَۃُ ویژہ شدن والنعت فعل۔
اَلثَّبَاتَۃُ ثابت شدن فعل۔
اَلحُمُوتَۃُ گرم شدن روز والنعت فعل۔
اَلزَّمَاتَۃُ ارامیدہ شدن۔
اَلشُّخُوتَۃُ باریک شدن والنعت شخت وشخیت
اَلصَّلُوتَۃُ روشن شدن پیشانی شدن
والنعت صلت۔

اَلفُرُوتَۃُ خوش شدن آب والنعت فرات۔
اَلخُوتَۃُ اَلخُفُوتَۃُ علی القلب والنعت فعل
(ث) یقال خذلی منہ ما قدم وما حدث حدوثا الا یضم
حدث فی شیء من الکلام الا فی ہذا الموضع وذلک
لمکان قدم علی الازدواج۔
اَلخُبث کریہ شدن اَلخَبَاثَۃُ پلید شدن
(ج) اَلبَہَجُ وَالبَہَاجَۃُ نیکو شدن خرجت المراۃ
فلانۃ ای صارت کثیرۃ الخروج وہذا یستعمل فی
التعجب غیر منصرف لا یقال منہ فعل ولا فاعل۔
اَلسَّمَاجَۃُ نازیبا شدن والنعت سمج
کضخم وسمیج کخشن وسمیج کقبیح۔
(ح) اَلسَّمَاحَۃُ جوانمرد شدن والنعت فعل
سمح الذراعین بہن رشتن۔
اَلشَّقَاحَۃُ القباحۃ وقیل ہے اتباع القباحۃ
اَلصَّبَاحَۃُ نیکو روی شدن والنعت فعیل
وفعال بالضم۔
(ر) اَلصَّرَاحَۃُ وَالصُّرُوحَۃُ ویژہ شدن والنعت مثلہما
اَلطَّلَاحَۃُ ماندہ شدن والنعت فعیل وفعل
الذکر والانثی فیہا سواء۔
اَلفَسَاحَۃُ فراخ شدن جای یقال مکان
فسیح ومجلس فسح بضم الجیم ای واسع۔
اَلفَصَاحَۃُ شیوا زبان شدن وشیرہ شدن
شیر از کف۔

اَلْقُبْحُ وَالْقَبَاحَةُ وَالْقُبُوحَةُ - زشت شدن -
اَلْمَلَاحَةُ وَالْمُلُوحَةُ - نمکین شدن شیرین شدن
والنعت ملیح وملاح بالضم مخفف الملوحة -
شور شدن آب والنعت ملح ولا یقال مالح الا فی لغة ردیة
اَلْمُلُوخَةُ وَالْمَلَاخَةُ - بے مزه شدن گوشت
اَلْبُرُودَةُ - سرد شدن والنعت فاعل
اَلْبُعْدُ - دور شدن -
اَلْبَلَادَةُ - کند شدن -
اَلْجُودَةُ - نیک شدن ای النعت جید -
اَلْجَلَدُ وَالْجَلَادَةُ وَالْجَلْدُ وَالْجُلُودُ
ملد شدن والنعت جلید جلد -
اَلْجَنَاقَةُ - [illegible] عیش شدن والنعت
[illegible] الطاقة [illegible]
[illegible] گفته [illegible]
اَلْ[illegible] - [illegible] شدن -
[illegible]
[illegible]
[illegible]
اَلْ[illegible] - [illegible]
[illegible] - [illegible]
[illegible] اَلْمُلَاک - هو الذی [illegible] النعت
[illegible]
اَلْ[illegible] [illegible] بنا شدن

دل وبیدیان البار -
اَلْجَهَارَةُ - بلند آواز شدن -
اَلْجَدَارَةُ - سزاوار شدن -
اَلْحَذَرُ وَالْحَذَارَةُ - فربه شدن فخمه شدن
٦ والنعت فاعل -
۱۷ اَلْحَقَارَةُ - حقیر شدن -
اَلْخُطُورَةُ - با قدر وجاه شدن -
اَلشَّعَارَةُ - شاعر شدن والنعت فاعل
اَلصِّغَرُ - خرد شدن النعت صغیر وصغار بالضم
اَلطَّهَارَةُ - قوی شدن شتر -
اَلْعُسْرُ وَالْمَعْسُرَةُ - دشوار شدن -
اَلْفَقْرُ وَالْفَقَارَةُ - نادار شدن النعت
فاعل والاسم الفقر بالضم -
اَلْقَرَارَةُ - [illegible] وبار [illegible]
اَلْقَ[illegible] - [illegible] لم یجب [illegible]
والنعت [illegible] -
اَلْ[illegible] - با [illegible] النعت [illegible] -
اَلْقَ[illegible] - [illegible] شدن -
اَلْمَهَارَةُ - [illegible] شدن با وجود آن -
۱۸ اَلْکِبَارَةُ - بزرگ شدن النعت فعیل
وفعال بالضم فاذا افرط قیل کبار بالتشدید
ولا یقال بکسر الکاف فانها لغة ردیة -
۲ اَلْکَثْرَةُ وَالْکَثَارَةُ - بسیار شدن قوم

كثيرٌ وهم كثيرون-
اَلمَرَارَةُ-ظريف شدن وسخت دل شدن
اَلغَزَارَةُ-اندک شدن والنعت فعلٌ-
اَلنَضْرَةُ وَالنَضَارَةُ-تازه روی شدن
والنعت فاعلٌ وفعيلٌ وفَعِلٌ-
اَلنَكَارَةُ-صعب کار شدن-
اَلجَامِرَةُ-سخت شدن والنعت فاعلٌ وفعيلٌ
اَلرَجَاسَةُ-پلید شدن والنعت فعلٌ
اَلعَاسَةُ-تاریک پیچیده شدن والنعت
فعولٌ وفعالٌ-
اَلفَرَاسَةُ وَالفُرُوسَةُ-سوار شدن والنعت فاعلٌ
اَلنَفَاسَةُ-عزیز شدن-
اَلفُحْشُ-سخت زشت شدن والنعت فاعلٌ
اَلكَمَاشَةُ-سبک کافی شدن والنعت فعلٌ وفعيلٌ
اَلرَاصَةُ-محکم شدن-
اَلخُمُوصَةُ وَالخَمْصُ-باریک میان شدن
والنعت فعلان وفعيلٌ-
اَلرُخْصُ-ارزان شدن اَلرُخُوصَةُ وَالرَخَاصَةُ
نازک شدن والنعت فعلٌ-
اَلشَخَاصَةُ-تناور شدن-
اَلبَغَاضَةُ-بغيض شدن-
اَلحَرَاضَةُ وَالحُرُوضَةُ-نزدیک شدن
بمرگ از بیماری والنعت فعلٌ وفَعِلَ يَفْعَلُ لغةٌ-

اَلعِرَضُ-بكسر العين وَالعَرَاضَةُ-بالفتح پهن
شدن والنعت فعيلٌ وفُعَالٌ بالضم
اَلغِرَضُ-بكسر الغين تازه شدن گوشت-
اَلغُمُوضَةُ وَالغَمَاضَةُ-طرموت شدن پنهان
والنعت فعلٌ وفاعلٌ وَالغُمُوضَةُ دور شدن
سخن از فهم والنعت فاعلٌ-
ض اَلفَرَاضَةُ-پیر شدن گاو والنعت فارضٌ
ض اَلحُمُوضَةُ-ترش شدن در حسب والنعت
فعلٌ للذكر والانثى والجمع فيه سواء وان شئت
اثنت وثنيت وجمعت-
اَلغَاضَةُ-بسیار گوشت شدن-
ط اَلسَلَاطَةُ وَالسُلُوطَةُ-دراز زبان شدن
ط اَلضَفَاطَةُ-ضعیف رای وعقل شدن-
ظ اَلغِلَظُ-ستبر شدن-
ع اَلبَرَاعَةُ-درگذشتن از قران بعلم وجز آن ع
وفَعَلَ يَفْعَلُ لغةٌ والنعت منها بارع-
اَلبَزَاعَةُ-ظريف شدن لا يوصف بها
الا الاحداث والنعت فعيلٌ وفُعَالٌ بالضم-
اَلخَلَاعَةُ-مصدر الخليع وهو الذي خلعه اهله
فان جنى لم يطالبوا بجنايته-
ع اَلرَضَاعَةُ-لئيم شدن والنعت راضعٌ-
اَلرَفْعَةُ-بلند شدن قال سيبويه وابو بكر
بن السري لم يقولوا منها رفيع واستغنوا بالفعل

یا اجابت غیره۔
اَلرَّفَاعَۃ۔ بلند آواز شدن۔
اَلرَّقَاعَۃُ۔ کالیوه شدن والنعت فعیل وفعلان
اَلسَّرَعُ۔ زود شدن والنعت فعیل وفعال
بالضم والکسر۔
اَلشَّنَاعَۃُ۔ نیکو شدن۔
اَلشَّجَاعَۃُ۔ بالفتح دلیر شدن والنعت فعیل
وفعال بالضم والکسر
اَلشَّنَاعَۃُ۔ زشت شدن والنعت فعیل
وفعل وافعل۔
اَلضَّلَاعَۃُ۔ پهلوان و سطبر و ستبر شدن۔
الطلع۔ طمع نمودن طلع الرجل فلان ای
بسیار بتیر اطلع و حکیم کہ مفتح۔
اَلْاِمْلَاعُ۔ بیرون آمدن گیاه۔ کار قطع الامر
وقطاعۃ فهو قطیع ای شدید شنیع جاوز المقدار
اَلْقَنَاعَۃُ۔ زاد خواست شدن۔
اَلْاَکَاعَۃُ۔ فرومایه شدن فعل یفعل فعالۃ
والنعت منهما لکیع الکع و الکعان و لکع و
سنت لکع لکاع بوزن قطام۔
اَلْمَرَاعَۃُ۔ با گیاه شدن جای۔
اَلْمَنَاعُ والمناعۃ واللنعۃ بالتحریک والتسکین
ایضا استوار شدن۔
اَلْبَلَاغَۃُ۔ الفصاحۃ تقول بلغ الرجل بلاغۃ
صار بلیغا جیدا وبلغ الرجل بالغۃ اذا کان یبلغ
بعبارة لسانه کنه ما فی قلبه۔
اَلرَّفَاغَۃُ۔ فراخ عیش شدن والنعت
فاعل وفعیل۔
اَلصَّدَاغَۃُ۔ سست شدن۔
(۴) اَلثَّقَافَۃُ۔ زیرک و سبکروح شدن والنعت
فعل بالتسکین۔
اَلْحَصَافَۃُ۔ تمام خرد و قوی رای شدن۔
اَلسَّخَافَۃُ والسخف۔ تنک و سست رای شدن
اَلشَّرَفُ۔ بزرگوار شدن ورجل شریف
الیوم وشارف عن قلیل ای سیصیر شریفا۔
اَلنَّشَافَۃُ۔ خشک شدن۔
اَلضُّعْفُ۔ سست شدن۔
اَلظَّرَافَۃُ۔ نو شدن والنعت فاعل وفعیل
و هو ضد الطریف فی النسب و هو کثیر الاباء الی
الجد بالاکثر قد جب والنعت فاعل وفعیل
اَلظَّرَافَۃُ والظرف۔ زیرک و ماهر گردیدن و
ظریف شدن۔
اَلْعَرَافَۃُ۔ عریف شدن۔
اَلْعُنْفُ۔ درشت شدن یعدی بعلی وبالباء
اَلْقَضَافَۃُ۔ باریک و نزار شدن۔
اَلْکَثَافَۃُ۔ درشت شدن۔
(۶) اَللَّطَافَۃُ۔ خرد شدن۔

النَّحافة - نزار شدن
النَّظافة - پاک شدن
حَمُقَتِ السُّوقُ - کسدت
الخَلاقة - کهن شدن جامه والنعت فَعَل
يستوي فيه المذكر والمؤنث
الخَلاقة - سزاوار شدن والنعت فعيل
الذَّلق - البيان والذَّلاقة - تيز زبان
شدن والنعت فَعْل القياس فَعِل بكسر العين وفعيل
وفعل كعُطُب وفُعُل كجُنُب
الرَّشاقة - باريک ميان وقد شدن
...
السُّحق - دور شدن
الصَّفاقة والصَّفاقة - سخت وکلی شدن
وثوب صفيق اي صفيق وهو خلاف السخيف
الطَّلاقة والطُّلوقة - في المعنى الشنت
گشاده روی شدن والنعت فعيل وفعل
وخوش واميدوار شدن ويقال طلق
وليلة طلق ايضا ورجل طلق اليدين اي سخي
وامرأة طلقة اليدين
العَتاقة - کهن شدن وفعل يفعل كدخل
يدخل لغة والنعت من هذا فاعل
العُمق - گهری شدن و... شدن
العَماقة - ... دور شدن

ل
ع

تسلها وهي قبلها
ال الضَّناكة والضَّنك تنگ عيش شدن
والنعت ضنک ايضا
النَّساكة - متعبد شدن
النَّهاكة - دلير شدن
البَسالة - سخت دلير شدن والنعت باسل
البُطولة والبَطالة - ... والنعت فعل بالتحريك
الثِّقل - ... گران شدن
الجَبالة والجُبولة - ... شدن
والنعت فعل
الجَزالة - ...
اي ... الرأي
الجَمال - خوب شدن والنعت فعيل والمرأة
فعيلة وفعلاء ايضا قال سيبويه ...
ليكون كصباحة وقباحة ...
الرَّذالة والرُّذولة - ناکس شدن
والنعت فعل وفعال بالضم
السَّفالة والسُّفل - دون شدن وفعل
بالفتح لغة والنعت منها فاعل
السُّهولة - نرم شدن وآسان شدن
والنعت سهل
العَبالة - بزرگ تن شدن والنعت عبل
العَدالة - ... والنعت عدل

اَلفَسَالَۃُ وَالفُسُولَۃُ ناکس شدن النعت فسیل
اَلمَثَالَۃُ فاضل شدن والنعت افعل۔
اَلنَّبلُ وَالنَّبَالَۃُ نیک شدن و فربہ شدن۔
اَلنَّذَالَۃُ خسیس شدن و النعت نَذلٌ و نَذِیلٌ۔
اَلجَسَامَۃُ تن آور شدن والنعت فعیل
و فعالٌ بالضم۔
اَلجُهُومَۃُ سہمگین شدن روی والنعت فَعلٌ
اَلحُرمَۃُ وَالحُرمُ کلاہما بالضم والسکون
ناروا شدن والنعت حَرَمٌ حرامٌ وفعل لغۃ فیہ
اَلحَزَامَۃُ ہوشیار شدن والنعت فاعل۔
اَلحُکَامَۃُ محکم کار شدن۔
اَلحِلمُ بردبار شدن۔
اَلوَخَامَۃُ وَالوَخَمُ والنعت فعولٌ۔
اَلرَّخَامَۃُ نرم و ہموار شدن آواز۔
اَلزَّعَامَۃُ الریاسۃ۔
اَلسَّقَمُ بیمار شدن عن الفارابی۔
اَلشَّنَاعَۃُ زشت روی شدن۔
اَلضَّخَامَۃُ فربہ شدن۔
اَلشَّهَامَۃُ تیز دل شدن والنعت فعلٌ۔
اَلصَّرَامَۃُ الجلادۃ والشجاعۃ والنعت فاعل
اَلضَّخَامَۃُ وَالضَّخَمُ وَالضُّخُومَۃُ تن آور شدن
والنعت ضَخمٌ و ضُخَامٌ بالضم۔
اَلفَرَاهَۃُ احمق شدن۔

اَلعِظَمُ وَالعَظَامَۃُ وَالعَظَمَۃُ بزرگ شدن
والنعت فعیلٌ و فعالٌ بالضم۔
اَلعُقمُ کالکرم نازاینده شدن یقال عقمت
المرأۃ عقمًا و عقمت عقمًا و یقال عقم اللہ رحمها
٥ بالفتح واعقمها بمعنی و یقال عقمت مفاصل
یدیہ و رجلیہ ای یبست و منہ الحدیث و تعقم
اصلاب المنافقین۔
اَلفَخَامَۃُ وَالفُخُومَۃُ سطبر شدن والنعت فخم
اَلقَدَامَۃُ وَالقُدُومَۃُ کہنہ شدن زمان
والنعت قدمٌ۔
اَلفَقَاعَۃُ وَالفُقُوعَۃُ پر و فربہ شدن والنعت فقم
اَلقَدَمُ دیرینہ شدن و پیشرو بودن۔
اَلقَسَامَۃُ وَالقَسَامُ نیکو روی شدن۔
اَلکَرَمُ کریم شدن والنعت فعیل و فعالٌ
بالضم یقال رجل کرم ثمرتها و امرأۃ کرم ثمرتها
لم یتغیر لانہ مصدر وصفت بہ و کرم السحاب
اذا جاء بالغیث۔
اَللَّحَامَۃُ گوشت آور شدن۔
اَلنُّعُومَۃُ نازک و نرم شدن والنعت فاعل
و فَعِلَ یَفعَلُ کحذر یحذر لغۃ فیها و فیها لغۃ
ثالثۃ مرکبۃ منهما و هی نعم بالکسر ینعم بالضم و لغۃ
رابعۃ نعم ینعم بالکسر فیهما و هی شاذۃ۔
٥ اَلبَدَانَۃُ تن آور شدن والنعت فاعل

الرجل والمرأة فيه سواء وفعيل ايضا۔
الثخانة۔ سزفت وسخت شدن۔
الخشونة۔ درشت شدن بين الخشن
الحسن۔ نیکو شدن والنعت فعل۔
الحصانة۔ استوار شدن حصار وجزان
والحصانة والحسن۔ بالضم والکسر نیکو شدن
زن والنعت حاصن وحصان بالفتح جمیعا
الخشونة۔ درشت شدن والنعت فعل وفعل
الدهانة۔ اندک شیر شدن والنعت فعیل بلا ۃ
الرزانة۔ آہستہ شدن والنعت رزن ورزین
الرصانة۔ محکم واستوار شدن۔
الرکانة۔ آرام شدن۔
الثخونة۔ گرم شدن والنعت فعل کقفل وفعیل
الشقونة۔ اندک شدن عطا والنعت فعل
الفتانة والفتن۔ بالضم والسکون راز
خورشش شدن۔
الکهانة بالفتح اخترگوی شدن والنعت فاعل
اللتانة۔ استوار شدن۔
المعانة۔ روان شدن آب فعل بفعل لغة فيها
المکانة والمکن۔ بالبرجای گیر شدن یقال
تمکن فلان عند فلان۔
المهانة۔ حقیر شدن والنعت مهین بفتح المیم
علی غیر قیاس۔

ه الشفاة والشفاهة۔ تنک خرد شدن۔
الفراهة والفروهة والفراهية۔ سخت
زیرک شدن ونیک رفتار شدن ستور والنعت
منها فاعل وللاتقال للفرس فاره ولکن یقال جواد
الفقاهة۔ فقیه شدن۔
النباهة۔ بزرگوار ومعروف شدن وفعل
بالفتح لغة فيها والنعت فاعل وفعیل۔
النزاهة۔ البعد من السوء واصلها من قولهم
مکان نزه ای خلاء بعید من الناس لیس فيه حد

وما النعت منه على افعل من هذا الباب

٩ السمرة۔ گندم گون شدن۔
ن العجف۔ لاغر شدن۔
ن الحماقة۔ احمق شدن والنعت منه احمق۔
الخرق۔ مختل عقل شدن۔
٩ العجمة۔ کند زبان شدن۔
ن الرعونة۔ کالیوه شدن والنعت منها ارعن۔

ومن مهموزه

٩ الادمة۔ گندم گون شدن وفعل یفعل
لغة فيها والنعت منها افعل۔

ومن المعتل

ن الوجاهة۔ بدول شدن والنعت فعل بالکسر
الوعوثة۔ سخت زفت شدن والنعت
ن الوعوثة۔ دشوار شدن راه از سهی ریگ

والنعت فعل وافعل

الوتاحة - اندک حقير شدن والنعت فعل وفعيل

الوقاحة والوقوحة والوقح والقحة - سخت شدن سم والنعت فعال والوقاحة

والقحة - شوخ روی شدن والنعت وقاح يستوی فيه المذكر والمؤنث ووقح ايضا -

الوحادة والوحدة - يگانه شدن والنعت فعل وفعل وفعيل -

الوردة - گلگون شدن النعت فعل

الوغادة - سخت ناكس شدن والنعت فعل

الوثارة - نرم شدن بستر والنعت فعل بالكسر وفعيل وفعال بالكسر والفتح -

الوجازة - كوتاه شدن سخن والنعت فعل وفعيل

الوحشة والوحاشة - بد شدن والنعت فعل

الوساطة - بزرگوار و ميانه شدن والنعت فعل بالتحريك -

الدعة والوداعة - آرميده شدن والنعت فعيل وفاعل والباب يدل على الترك والتخلية

الوداعة والودعة والودع والورع بالضم وسكون الراء فيهما بددل شدن قال ابن السكيت ليس المعنى كذلك وانما هو الصغر والضعف والنعت منها فعل بالتحريك -

الوساعة - فراخ كام شدن ... والنعت فعيل

الوضاعة والضعة - فرومايه شدن -

الوكاعة - سخت شدن -

الوحافة والوحوفة - بسيار نيكو شدن موی والنعت وحف -

الوصافة - فرا خدمت آمدن بنده -

الوثاقة - استوار شدن -

الوذاقة - پيش آمدن خداوندسم والنعت فعول وفعيل -

الوشك - بالفتح زود بودن -

الوبل والوبال - ناگوار شدن -

الوثامة - آگنده شدن -

الوخامة والوخومة - گران شدن والنعت فعيل وفعل وفعل -

الوسامة والوسام - نيكو روی شدن -

الوجاهة - خداوند قدر و جاه شدن -

ومن المعتل بالياء

اليسر والميسور - آسان شدن -

اليبادة - اندک شدن -

ومن الاجوف الواو

الطول - دراز شدن

ومن الناقص الواوی

الرفاقة - جوا[ن] شدن -

... زنا ... والسروة ...

اَلشَّرَاقَةُ - مستر شدن -
اَلدَّهُوُ - داہی شدن والنعت داه -
اَلمَرَاقَةُ - بسیار آب تنک شدن شیر والنعت فعیل

ومن الیائی

قضو الرجل زید من قضیت اذا
جاز قضاؤه -
ورهوت البلد من رہیت اذا
جاء [illegible] التعجب وحکمها حکم خرجت المرأة

ومن المهموز الفاء

اَلاَدَبُ وَالاَدَابَةُ - فرہنگی شدن ودیبا شدن
اَلاَدَبُ کالسغر والادابة - خردمند شدن
رجل اریض - ای متواضع خلیق للخیر
وارض ریضة ای زکیة والماضی من هذا
فعل ومصدرهما اراضة -
اَلاَسَالَةُ - کشید وروی شدن -
اَلاَصَالَةُ - محکم رای شدن -
اَلاَمَانَةُ - امین شدن -

ومن المهموز العین

اَلذَّاءَبَةُ - پریشان شدن چون کرک -
اَلمُوجَةُ - شور شدن آب والنعت فعل -
اَلبَاسُ - دلیر شدن -
صؤل البعیر صالة اذا صار یقبل الناس
ویعدو علیهم والنعت فعول -

اَلضَّاءَلَةُ - خرد ونزار شدن ضعیف رای شدن
اَللُّؤمُ وَالمَلَامَةُ وَاللَّاءمَةُ - ناکس شدن

ومن المهموز اللام

اَلرَّدَاءَةُ - بد شدن -
اَلجَرَاءَةُ وَالجُرَاةُ - عن السراج دلیر شدن
مرء الرجل اذا صار فاحش مروة ای انسانیة
اَلمَرَاءَةُ - گوارنده شدن وفعل لغة وهو
من باب فعل لازم ومتعد -
اَلبُطْءُ وَالبِطَاءُ - درنگی شدن -
اَلوَطَاءُ وَالوَطَاءَةُ - احمق شدن -
اَلدَّفَاءَةُ - گرم شدن -
اَلبَكَاءُ وَالبُكُوءُ وَالبَكَاءَةُ - اندک شیر شدن
اَلمَلَاءُ وَالمَلَاءَةُ - ملی شدن -
اَلقَمَاءُ وَالقَمَاءَةُ - خوار شدن -
اَلهَنَاءَةُ - المرارة فی معنی الحکم -

ومن المهموز اللام

اَلوَضَاءَةُ - نیکو وپاکیزه شدن -
اَلوَطَاءَةُ وَالطِّیبَةُ وَالطَّاءَةُ - نرم شدن
فراش ومرکب وجز آن -

ومن الاجوف المهموز اللام

حکی بعض الکوفیین سؤل الرجل من الیسالة اذا جاد مسئلته

باب فعل یفعل بکسر العین فیهما

اَلحُسبَانُ وَالمَحسَبَةُ - پنداشتن -

اَلنُّعُومَةُ ـ نازک ونرم شدن اَلتَّنَعُّمُ ـ
خوش عیش شدن لنا بر شما یفعل ویفعل ـ

ومن المعتل الواوی

اَلوِرْثُ والإِرْثُ والرِّثَةُ والوِرَاثَةُ ـ
میراث یافتن ویتعدی الی المفعول الثانی بنفسه
بمن تقول ورثت ابی وورثت الشیء من ابی ـ
اَلوَرَعُ والرِّعَةُ ـ پرهیزگار شدن والنعت
ورِع بکسر الراء ومن العرب من یقول وَرِعَ یَوْرَعُ ـ
اَلوُبُوقُ ـ هلاک شدن الماضی من فعل یفعِل
اَلثِّقَةُ والمَوْثُوقُ ـ استوار شدن یتعدی بالباء ـ
اَلوُفُوقُ ـ سزاوار آمدن ـ
اَلمِقَةُ ـ دشمن داشتن ـ

۱۵ اَلوَدَقُ ـ بر آماسیدن العین القذاء ای غضب
۱۸ اَلوَلَهُ والوَلَهَانُ ـ متحیر شدن ومن العرب
من یقول وَلِهَ یَوْلَهُ ـ

۲۰ من اللفیف المفروق

۱ اَلوَلْیُ ـ نزدیک شدن وباران یا ... [illegible]
والی شدن والنعت والی وفتح الواو وهو الوجه
۲ ویجوز کسرها اَلوِلایَةُ ـ دوست داشتن
والنعت ولی وکسر الواو وهو الوجه ویجوز فتحها

۶ ومن المعتل الیائی المهموز العین

۷ اَلیَأْسُ ـ نومید شدن اَلیَئِیسُ والیَأْسَةُ
وَالیَبْسُ ـ خشک شدن لغة ... الفعل [illegible]
[illegible]

تمت المجلد الاول من تاج المصادر بعون الله الملک القادر

هذا المجلد الثانی من کتاب شرح المصادر للبیهقی رحمة الله علیه

بسم الله الرحمن الرحیم

باب الافعال

الإتراب - توانگر شدن و خاک پیچیز کردن
ومنه الحدیث اتربوا الکتاب فانه انجح للحاجة -
الإتعاب - برنجانیدن -
الإتباب - هلاک کردن -
الإشراب الشرب اسے در نوشتن -
الإثقاب - روشن کردن آتش -
الإجداب - بے بر شدن زمین -
واجدب القوم اصابهم الجدب
واجدبت الارض کذا وجدتها جدبة -
الإجراب - خداوند شتران گرگن شدن
الإجلاب - فراهم آمدن و یاری دادن
و بانگ بر ستور زدن تا سبقت گیرد و خداوند
شتران نر شدن و پوست فرا آوردن جراحت
و پوست تر بیالات یا بر زین کردن تا بروے
خشک شود -
الإجناب - جنب شدن و با د جنوب شدن
و دور کردن و منه قراة الجحدری الاجنبی

الإحداب - کوژ گردانیدن -
الإحراب - دلالت کردن بر غنیمت -
الإحساب - بسند کردن و خرسند کردن
یقال احسبه ای اعطیته حتی قال حسبی -
احصب الرجل - و هو ان
یثیر الحصا فی عدوه -
الإحطاب - هیزم آوردن و با هیزم شدن زمین
الإحقاب - در حقیبه نهادن و منه الحدیث
فاحقبها علی ناقة ای اردفها علی حقیبة الرحل
واحقب البعیر من الحقب و هو حبل یشد به الرحل
الی بطن البعیر مما یلی ثیله -
الإحلاب - یاری دادن بر دوشیدن
و بر غیر آن و خداوند شتران ماده شدن
و فراهم آمدن از بهر یاری و اهلبت اهل
ماخوذ من الاحلابة و هو ان تحلب لاهلک
وانت فی المرعی تبعث به الیهم -
الإخراب - ویران کردن -
الإخصاب - فراخ سال شدن و با بر شدن زمین

الاخطاب - نزدیک آمدن خطب الحنظل وهو ان یصفر ویصیر فیه خطوط خضر -
الاخلاب - لوش‌ناک شدن آب -
الاخناب - سست کردن پای -
الاذناب - گناه کردن -
الاذهاب - بردن و زر اندود کردن -
الارحاب - بزرگ داشتن -
الارحاب - فراخ شدن سرای و فراخ کردن چیزی -
الارطاب - پخته شدن خرما و بسیار گیاه شدن زمین
الارعاب - رعب گردانیدن - ارقبته دار من الرقبی وهو ان تعطیها ایاه وکانت للباقی منهما وقلت ان مت قبلی فهی لی وسمیت رقبی لان کل واحد منهما یرقب موت صاحبه -
الارکاب - [illegible] شدن ستور وارکبت [illegible] لما [illegible] -
الارهاب - [illegible] -
الازناب - [illegible] آوردن [illegible]
الاستغناب - [illegible] کردن -
الاسقاب - [illegible] شدن -
الاسهاب - [illegible] فراخ شدن و بسیار [illegible] [illegible] و [illegible] شدن [illegible]

گردیدن مار والافعی سهب اسهب لحافر اذا بلغ الرمل لم یخرج الماء -
الاشراب - آمیختن یقال اشرب لاجبن حمرة ای علاه وذلک اشرب قلبه حب الله ومنه قوله تعالی واشربوا فی قلوبهم العجل ای حب العجل
الاشصاب - سخت گردانیدن [illegible] الرجل اذا مات او فارق فراقا لا یرجع -
الاصحاب - یاری کردن [illegible] الی المصحوب وسفا و گشتن [illegible] باللام [illegible] و بچه گرفتن [illegible] وشیم و جز آن را دست باز داشتن [illegible] واصحب الرجل اذا بلغ ابنه واصحبت [illegible] اذا منعته ومنه ولاهم منا یصحبون فی قول بعضهم وقیل هو من صحبه [illegible] -
الاصعاب - [illegible] من کان [illegible] وصعب کردن -
الاصقاب - نزدیک [illegible]
الاضراب - روی گردانیدن [illegible] چشم و بشیرا فکندن [illegible] گشتن [illegible] و برزدن [illegible] داشتن -
الاطراب - بطرب آوردن -
الاطلاب - الاسعاف بالمطلوب والالجاء الیه وهو من الاضداد و دور شدن -

الإطناب - مبالغه کردن در سخن -
الإعتاب - خوشنود کردن -
الإعجاب - شگفتی نمودن یقال اعجب
فلان بنفسه و برایه و خوش آمدن -
الإعذاب - ستن باز کشیدن از چیزی
و کسی را از کاری باز داشتن و اعذب القوم
اذا اعذب ماؤهم -
الإعراب - سخن با اعراب گفتن و با تازی
کردن سخن پارسی و بیان کردن و منه الحدیث
الثیب تعرب عن نفسها ای تفصح و فحش گفتن
و خداوند ستور تازی و خداوند فرزند عربی
لون شدن و روی دادن و هو فی الحدیث -
الإعزاب - دور شدن و بی‌پایانی از خداوند
و اعزب الله حلمه ابده -
الإعشاب - گیاه شدن زمین و فی اللغة
اعشب بمعنی گیاه یافتن -
الإعصاب - سر ون کبش شکستن -
الإعطاب - هلاک کردن -
الإعقاب - نوبت کردن و هو فی الحدیث
و [illegible] داشتن و فرزند را گذاشتن و پی چیزی آوردن
و باقی خورده دادن -
الإغراب - غریب آوردن و نیک خندیدن
و [illegible] کردن سخن غریب گفتن و اغرب الرجل

اشتد وجعه الفرس ای افشت غرته حتی یبطل الاتقاء -
الإغضاب - بخشم آوردن -
الإقتاب - پالان شتر بستن -
الإقراب - نزدیک گشتن [illegible] و گوسفند
بزادن [illegible] و شمشیر در نیام کردن و نزدیک گردانیدن
قدح پر کردن و اقرب القوم اذا کانت ابلهم
قوارب فهم قاربون یقال مقربون و
فی الحدیث ما هذه الابل المقربة قال شمر
بفتح الراء و هی التی حزمت للرکوب قیل هی
التی علیها رحال مقربة بالادم و هو من رکب
الملوک و اصله من القراب -
اقصب الرجل - اذا قصب بعیره ای
امتنع من الشرب قبل الری -
الإقطاب - آمیختن شراب - [illegible]
[illegible] تقلب -
الإکتاب - خط آموختن کسی را و منه الحدیث
الحسن [illegible] الحجاج مکتبا بالطائف و املا کردن
و سر مشک بستن
اکثبک الصید - ای امکنک ماخوذ
من الکثب و هو القرب -
الإکذاب - دروغ زن یافتن و پیدا کردن
دروغ کسی بر دروغ داشتن کسی را -
اکربت [illegible]

الجبل الذی یشرف علی العراقی ثم یثنی ثم یثلث
والکرب ای اسرع۔
الاکساب۔ الکسب فی لغة غیر فصیح۔
الاکلاب۔ کلب سید شدن شتر او هو
شبه جنون وقری مکلبین کالتشدید فقال ابن
جنی الکلاب الجوارح اغراؤها بالصید لتکون
کالکلاب الکلب کالب والکلبة کغری اغرته
الاکناب۔ ستبر شدن دست۔
الالعاب۔ اللعب بالتسکین۔
الالغاب۔ مانده کردن۔
الالهاب۔ تیز دویدن اسپ یا فروختن آتش
الانجاب۔ نجیب زادن۔
الانداب۔ نوشتن در کار خطر کالتندیب
الانشاب۔ بسته کردن۔
الانصاب۔ رنجانیدن کار و درد کسی کردن
الانقاب۔ قلب الاناقص۔
النقب البعیر۔ اذ انقب البعیر۔
الانهاب۔ بغارت دادن۔
الاهذاب۔ شتافتن در سخن گفتن و پریدن
اهذب الرجل اذا جد فی الذهاب
مذعورا وفی الحدیث اهضبوا معناه تکلموا
وافضوا فیه۔
الاهباب۔ سگالیدن بشنیدن دشنام

در دیوان اثبات کردن وفاقت السعر اذا انفذ
وقوله تعالی انا نبتوک ای یجیر ومن اخذ کلا القوم
الاخبات۔ فروتنی کردن۔
الاسبات۔ ساکن شدن از رنج نیز شدن و خسودن
الاسحات۔ از بن برکندن و بیخ مستکم
بعد از مال حرام کسب کردن۔
الاسکات۔ خاموش کردن اسکت
الرجل فانقطع کلامه اسکتو واسنت القوم
اجدبوا واصابتهم السنة قلبوا الیاء التاء فرقا بین
الواو فی الاصل للفرق بینه وبین اسنی
القوم اذا قاموا سنة فی موضع
الاشمات۔ شاد کام کردن دشمن۔
الاصلات۔ شمشیر از نیام بر کشیدن۔
الاصمات۔ الصمت وروی الشاربی
التصمیت لغة وفی الحدیث یوم صمت
ای اشغل لسانه وانت و بیان کردن یک
تاک بسیار کردن۔
الاعنات۔ در رنج افکندن که از آن در ...
... الحدیث فیغنتوا علیکم فتکم ای
یدخلون الضرر الیکم فی دینکم شکستن استخوان
پس از شکستن
الافلات۔ جستن و رهانیدن۔
(۵) الانبات۔ رستن و رویانیدن انبته الله

فروخوردن و بحوشا نیدن وانبت الغلام انتی عانتہ

الانصات - خاموش شدن بیعدی بنفسہ

وبالام ونصت الکلام لغتہ وقد ورد الانصات

متعدیا فی الشعر الکمیت -

الالتاث - سرگشتن -

الاجلاث - کورکردن -

الاحداث - نوکردن وحدث کردن

وابمن بیرون دن -

الاخرات - لاغرکردن ستور از راندن

الاخناث - سوگند دروغ خوردن -

الاخباث - پلیدکردن پلید قوی گشتن

الارثات - شیر دادن -

الارفاث - فحش گفتن -

الارمات - از بقیہ شیر دست بداشتن

در پستان -

الافواث - در دبیر واختن وافرث الجل

اصحابہ اذا عرضہم للائمۃ الناس اقبت الحبل

فی البالسہ اسرف وافرث العطیہ اجزلہا

الاکراث - غمگین کردن -

الالباث والامکاث - درنگ کردن -

الانجاج - شاد کردن واعجبت الارض

نبج نباتہا -

الانلاج - کشادہ کردن از برفتاک کردن ویر

وحفر حتی اثلج ای بلغ الطین -

الاحداج - سخت شدن حنظل -

الاحراج - در بیشہ افگندن واحرج الیہ

الجاہ - الاخشاج سخن نگفتن واصلہ الاثاثہ

الاخداج - بچہ ناقص زادن شتر اگرچہ

ترتیش تمام باشد -

الاخراج والمخرج - بیرون کردن -

الادراج - در نوردیدن وادرجت

الناقۃ اذا جازت السنۃ ولم تنتج -

الادلاج - رفتن در اول شب وادمجت

الشی اذا لففتہ فی ثوب والترکیب یدل

علی الانطواء والستر

الارتاج - در دربستن وارتج علی القاری

علی مالم یسم فاعلہ اذا لم یقدر علی القراءۃ کانک

ارتج علیہ ولا تقل ارتج علیہ بالتشدید والبنا

یدل علی الاغلاق والضیق -

الارعاج - پیوستہ جستن برق -

الازہاج - گرد برانگیختن -

الازعاج - از جای برانگیختن -

الازہج - در دربستن -

الاسراج - چراغ فراکردن وزین کردن ستور -

الاشراج - دوالہاغیتہ دان بصحف درہم افگندن

الاعراج - لنگ کردن عراجتی افتجای

ای اعیاد ابصر وقولہم سیر لا تفیج ای لا یترنج
افیج الحلوب اذا فتح بین جلیها لیحلبہا –
الافراج – راہ دادن وفی الحدیث لا یترک
فی الاسلام مفرج قیل ہو القتیل یوجد
بارض فلاۃ ولا یکون عند قریۃ فانہ یودی
من بیت المال ولا یبطل دمہ وقیل ہو الرجل
یکون فی القوم من غیرہم فحق علیہم ان یعقلوا
وقیل ہو ان یسلم الرجل ولا یوالی احدا فاذا
جنی جنایۃ کانت جنایۃ علی بیت المال لانہ
لا عاقلۃ لہ –
الافلاج – ظفر دادن بحجت آشکار کردن
الانفاج – منقشع ن نیان الفج وہو مفلج
بفتح الفاء وہو شاذ وروی التاری الی الفرج ایضا
افج الرجل – اذا اسا فانسال قد لحقت
بالرضاع فجعل عندہ کما فعلہ ایضا الافلات
لئلا یقطع الغیض –
الامراج – چراگاہ شدن ۔۔۔۔ ۔۔۔۔
جگفندن شتر واقدل ۔۔۔۔ مرج ۔۔۔۔
الاولاج – ۔۔۔۔ دادن ۔۔۔۔
حاجات ۔۔۔۔ فاستبان لہ ۔۔۔۔
الناقۃ ۔۔۔۔ الفحل ۔۔۔۔ –
الانفاج – برانگیختن بادہ و بیان کردن –
انفج القوم – ۔۔۔۔

الانفاج – برانگیختن خرگوش وفی الحدیث انفج
الانفاج ابانۃ الاناء من الضرع عند الحلب –
الانضاج – کہنہ شدن جامہ و دمہ برافگندن
وہویدا شدن راہ –
اہرج البعیر – اذا حمل علیہ فی السیر فی
الہاجرۃ حتی سدر –
الاہجاج – نیک دویدن –
الابہاج – شاد کردن –
الاہیاج – برانگیزانیدن وشگفتن وافگندن
وتخم نہادن برکسے –
الابلاج – بتابیدن وہو فی الحدیث فابلج
الحق بما نالہ بلجا –
الاثلاج – نگین شدن –
الاجلاج – جنبانیدن –
الادباج – سود مند گردانیدن –
الاہیاج – برہ دادن –
الازداج – البرذون ومنہ الحدیث فقد
مردت معناہ التقات وقیل المغطی علی القفا
الازماج – لاغر ۔۔۔ کردن ۔۔۔
اذا ۔۔۔ انظام ولیا –
الارکاج – پشت بپای باز نہادن –
الاعناج – نیکو کردن –
الاسلاج – برحمت کردن داشتن ۔۔۔

الاسماح۔ منقاد گشتن ومنہ الحدیث
اسمح یسمح لک ای سہّل یسہل علیک
الاشقاح۔ سرخ شدن غورہ خرما۔
الاصباح والمصبح۔ در بامداد شدن
واصبح فلان عالمًا ای صار۔
الاصفاح۔ سائل را رد کردن چنانچہ
ہذا فی الحدیث وپہن بکردن واصفحت
بالسیف اذا ضربت بعرضہ وہو فی الحدیث
الاصلاح۔ باصلاح آوردن۔
الاضراح۔ کور کردن۔
الاطفاح۔ پر کردن۔
الاطلاح۔ ماندہ کردن ستور۔
الاطماح۔ چشم بر داشتن۔
الافتاح۔ فراخ شدن سوراخ پستان شتر
الافداح۔ شاد کردن وگران کردن کار
کسی را ومنہ الحدیث لا یترک فی الاسلام
مفرح وہو الذی اثقلہ الدین۔
الافصاح۔ تازی زبان شدن وپیدا شدن
شیر وپیدا آمدن صبح وافصح النصاری
اذا جاء فصحہم وہو عید لہم والبائیل علی
الخلوص التقار من الشوب۔
الافضاح۔ سرخ وزرد شدن غورہ خرما
وپیدا آمدن صبح۔

الافلاح۔ ظفر یافتن افلح الرجل ای ظفر وصار
خیرًا وافلح ای بقی وعاش۔
الاقباح۔ کاری زشت کردن۔
الاقراح۔ ریش کردن واقرح القوم
ای اصاب ماشیتہم القرح۔
الاقماح۔ رفع الراس وغض البصر یقال اقمحہ
الغل اذا ترک راسہ مرفوعًا من ضیقہ ومنہ
قولہ تعالی فہم مقمحون کیف الدابۃ اذا القیت
فاہا اللجام تضرب بہا لتلقمہ۔
الکمح والکوح۔ اذا تحرک للانبعاث والکحت
الدابۃ اذا اجذبت عنانہا حتی ینتصب راسہ۔
الکلاح۔ روی ترش کردن۔
اللقح۔ الفحل الناقۃ والریح السحاب والرجل
النخل ای احبلہا والنعت ملقح والاسم اللقاح۔
الالماح۔ الابصار بنظر خفیف۔
الامراح۔ شاد گردانیدن۔
امقح۔ عرضہ لغۃ فی مقح۔
الاملاح۔ نمک بسیار در طعام کردن
تا تباہ شود وبشور آب مدن شتر۔
الامناح۔ نزدیک آمدن زہ شتر۔
الانباح۔ بانگ آوردن سگ۔
الانجاح۔ حاجت روا کردن روا شدن
الانضاح۔ سیراب کردن۔

اَلْاِنْكَاحُ ـ مرد را زن یا زن را شوهر دادن
اَلْاِبْطَاخُ ـ بسیار خربزه گشتن ـ
اَلْاِسْبَاخُ ـ من السبخة ـ زمین شوریده رسیدن
اَلْاِصْرَاخُ ـ فریاد خواستن ـ
اَلْاِفْرَاخُ ـ زائل شدن بیم و زائل کردن
آن و با بچه شدن مرغ و افرخ القوم بیضهم اذا
ابدوا سرهم و افرخ الامر استبان بعد اشتباه
و اصل الافراخ الانکشاف ـ
اَلْاِفْسَاخُ ـ فراموش کردن قرآن ـ
اَلْاِكْمَاخُ ـ جلوس المتعظم ـ
اَلْاِمْرَاخُ ـ تنک کردن خمیر ـ
اَلْاِنْسَاخُ ـ منسوخ یافتن چیزی را و انسخ
ای نجده منسوخا و اما نجده کذلک لنسخه
ایاه و المعنی متفق و ان اختلفا فی اللفظ ـ
اَلْاِبْرَادُ ـ سوی شتاب فرستادن و آب سرد
دادن و خنکی کاری کردن و منه الحدیث
ابردوا بالظهر و قیل صلوها فی اول وقتها
و برد النهار اول برد ته [illegible] جارت بعد
اَلْاِبْعَادُ ـ دور کردن ـ
اَلْاِبْلَادُ ـ خداوند چهارپای پلید شدن
و بزمین با دو رسیدن ـ
[illegible] ـ ای [illegible]
[illegible]

اذا اصبح صبغا القوم منه سعی ـ
٦٠ اَلْاِجْمَادُ ـ قیا کردن بخیلی و داد جامه شدن ـ
اَلْاِجْهَادُ ـ برنجانیدن و اجهد ای استهی
و فی الحدیث لا یجهد الرجل ان یعطی ههنا و ههنا
اَلْاِحْصَادُ ـ بدرو آمدن کشت و سخت تافتن
اَلْاِحْفَادُ ـ شتابانیدن و شتافتن نزدیک
برخی از اهل ادب ـ
اَلْاِحْقَادُ ـ کینه آوردن و نایافتن چیزی
از معدن ـ
اَلْاِحْمَادُ ـ ستوده یافتن و احمد الرجل
صار امره الی الحمد ـ
اَلْاِخْرَادُ ـ خاموش بودن از خواری عن الازهری
اَلْاِخْفَادُ ـ الرجاع ـ
اَلْاِخْلَادُ ـ جاوید کردن و دیر شدن
٦١ و اقامت کردن بجای و بتفتن و منه قوله تعالی
و لکنه اخلد الی الارض اخلد الرجل بصاحبه لزمه
والباء [illegible] الاثبات و الملازمة ـ
اَلْاِخْمَادُ ـ آتش فرو نشاندن ـ
اَلْاِرْشَادُ ـ [illegible] ـ
اَلْاِرْصَادُ ـ [illegible] ـ
اَلْاِرْفَادُ ـ [illegible] ـ
اَلْاِرْمَادُ ـ [illegible] و فی الحدیث
[illegible] و فی الحدیث

كانوا الا يرصدون الثمار في الدين وينبغي
ان يرصد العين في الدين معناه اذا كان على
الرجل دين وعنده من العين مثله لم يجب
عليه الزكوٰة وان كان عليه دين واخرجت ارضه
ثمرا فانه يجب فيه العشر ولم يسقط عنه لاجل
ما عليه من الدين —
الارعاد ـ لرزانيدن وتهديد كردن
وبارعد شدن آسمان وارعد القوم صابهم
رعد وارعد الرجل اخذته الرعدة —
الارغاد ـ خداوند عيش خوش شدن
وارغدوا مواشيهم تركوها وسومها —
الارفاد ـ الاعطاء والاعانة وابا ابن السكيت
الارقاد ـ بخوابانيدن وايستادن بجاي —
الارماد ـ درويش شدن وچشم درد
گيرانيدن وارمدت الشاة اي نزل لبنها
قبيل النتاج —
الازباد ـ كف برآوردن —
الازهاد ـ درويش شدن —
الاسجاد ـ سر فرود آوردن وپيوسته
نگريستن بآرام —
الاسعاد ـ نيكبخت كردن والمعون اسعود
ويارى كردن —
الاسقاد ـ برزمين زدن ستور —

الاسناد ـ پشت بكسى يا بجاى باز كردن
ونسوب كردن حديث باكسى في الحديث
ثم اسندوا اليه اي صعدوا اليه —
الاسهاد ـ بخوابى كردن —
الاشهاد ـ گواه كردن وحاضر كردن مذى ومنى
جدا شدن وامراة مشهد اذا حضر زوجها
الاصراد ـ تير بر چيزى گذاشتن —
الاصعاد ـ در جهان بشدن ونيك لقى
الاصفاد ـ عطا دادن اصفد الرجل
اي صلد زنده واصلد زنده فصلد —
الاطراد ـ براندن چيزى فرمودن طرده
صيرته طريدا والاطراد في الحديث ان تقول
ان سبقتني فلك علي كذا وان سبقتك فلي عليك كذا —
الاعباد ـ بندگى گرفتن واعبد بفلان
اذا كلت راحلته او عطبت اي هلكت —
الاعتاد ـ ساختن قال الازهري يجوز
ان يكون اصل اعتدت اعددت ثم قلبت
احد الدالين تاء فعلى هذا الاصل عدد واعتد
مقلوب منه وجائز ان يكون اعتد بناء
على حدة وبناء عد اخا قال هذا هو الاصل عندي
الاعقاد ـ سطبر كردن مائع —
الاغماد ـ ستور بر نهادن —
اغمد في فلانا اي تبع بعضه بعضا مصدره الاغماد

الاغماد - الغماد در نیام کردن شمشیر
الایفاد - تنها کردن و یک یک چیز دادن
الافساد - تباه کردن -
الاثناد - دروغ گفتن و فرتوتانه گفتن
الاقهاد - بزرگ کردن شدن - اقهاد ای
سکن و تماوت و فی الحدیث ایاکم والاقهاد
قالوا یا رسول الله وما الاقهاد قال الرجل
منکم یکون امیرا فیاتیه المسکین والارملة
فیقول لهم مکانکم حتی انظر فی حوائجکم ویاتیه
الغنی فیقول عجلوا اقضاء حاجته -
الاقصاد - برجای بکشتن -
الاقعاد - نشاندن واقعد الرجل ای
عجز فلم یجر علی خلق کثیر فی قهم کانه اغلق علیهم
الاکساد - بازار ناروا شدن -
اکمد القصار الثوب اذا لم ینقه -
الاکماد - دوانیدن خر
الالباد - زمین را نمد کردن و بسیم نشاندن
و بسیم شستن نمد زین بر ستور بستن و مشک
بپهال خود نهادن و مقیم شدن والبد البعیر
اذا ضرب بذنبه علی عجزه و قد ثلط علیه و بال
فتصیر علی عجزه لبدة من ثلطه و بوله والترکیب
یدل علی تکسر الشئ بعضه علی بعض و فی الحدیث
ان ابا بکر کان یحلب فیقول ا البد ام ارغی

فان قالوا البد الزق -
الغنم - بالضرع فلبث لایکون لذلک الحلب
رغوة فان بان الغنم رغی الشخب لشدة وقعه
فی الغنم و فی حدیث آخر و ذکر الالباد فی
الصلوة یعنی الزامه موضع السجود من الارض
الالحاد - لحد کردن والحد فی دین شکی
حاد عنه و عدل و الحد الرجل ای ظلم فی الحرم
و اضافه منع له تعالی و من یرد فیه بالحاد بظلم
ای الحادا بظلم والباء فیه زائدة -
الحد به - ای ازری به -
الامعاد - الاکثار من الشرب و رضاع الفصیل
و غیره ایضا -
الانجاد - یاری دادن و بنجد شدن -
الانشاد - شعر انشا کردن و تعریف کردن گم شده
الانفاد - نیست کردن مال و زاد گشتن
الانهاد - بر گشتن -
اوجد البعیر - اذا القی جرانه بالارض
الامهاد - جای تمام کردن و افشاندن
اندر رفتن و ازین اندا فیدا دست -
۹ الاشجاد - باز ایستادن باران -
الاشقاد - راندن -
انبذ نبیذا - لغة ضعیفة فی نبذ -
الانفاذ - فرستادن تیر و جز آن بر چیز

بگذرانیدن و روا گردانیدن فرمان ازجه
بدان مانند والباء تدل علی مضی الامر وغیره
الانفاذ- برانیدن والانفاذ الابنا
الابتار- ابتر کردن-
الابحار- شور شدن آب و در دریا نشستن
ابدرنا اے طلع لنا البدر-
الابسار- غوره شدن طلع خرما و کشتی
در دریا باز ایستادن-
الابشار- مژده دادن و شاد شدن
و بیرون آوردن زمین نبات را-
الابصار- دیدن بچشم و بدل قوله تعالی
مبصرة قیل بینة واضحة مضیئة وقیل تبصرهم
اے تجعلهم بصراء-
الابطار- بطر آوردن و مدهوش کردن
وابطرت فلانا ذرعه اذا کلفته اکثر من طوقه-
الابکار- بامداد کردن و صبح بران رفتن
وابکر الرجل وردت ابله بکرة وکل من بادر
الی شئ فقد ابکر الیه بکر ای فی وقت کان منه تحت
لا تزال امتی بخیر ما بکروا بصلوة المغرب-
الاتمار- بسیار خرما شدن-
الاثفار- پاردم ستور بستن-
الاثمار- میوه دار گردیدن درخت و بسیار شدن
مال و مسکه بر آوردن شیر-

الاجبار- بستم بکار داشتن والنعت
جبار علی غیر قیاس و نسبت کردن بمذهب جبر
الاجحار- جنبنده در سوراخ کردن
و کار بر کسے تنگ فرا گرفتن-
الاجزار- هنگام بریدن خرما آمدن واجزر
البعیر حان لای یجزر واجزرت القوم جزورا
اعطیتهم بعیرا ینحر وسواجزرتهم جزرة اعطیتهم
شاة یذبحونها والجزور الابل والجزرة الغنم لا غیر
اجذرت فلانا قطعته و ترکت زیارته-
الاجمار- زود رفتن و گرد آمدن-
الاجهار- آشکارا کردن سخن جهره ای
ترک به استرا-
الاحتار- گره محکم کردن واحترت القوم
اذا قترت علیهم طعامهم-
الاحفاد- برانیدن و جامه را نورد
باز زدن-
الاحسار- رنجانیدن شتر-
الاحصار- باز داشتن و تنگ شدن سوراخ
پستان شتر و تکلم بگفتن والماضی من هذا احصروا
احصره المرض او العدو او مانع آخر اذا منعه
من السفر او من حاجة یریدها و منه فان احصرتم
الاحضار- حاضر کردن و دویدن اسپ
واحضر المهر للاثناء والارباع والقروح اذا

الاغماد - الغماد نیام کردن شمشیر
الاقواد - تنها کردن ویک یک بچه زادن
الافهاد - تباه کردن -
الافناد - دروغ گفتن و فرتوتانه گفتن
الاقحاد - بزرگ کوهان شدن - اقتهادی سکون و تماوت و فی الحدیث ایاکم والاقراد
قالوا یا رسول الله وما الاقراد قال الرجل منکم یکون امیرا فیاتیه المسکین والارملة
فیقول لهم مکانکم حتی انظر فی حوائجکم ویاتیه
الغنی فیقول عجلوا اقضاء حاجته -
الاقصاد - بر جاے بکشتن -
الاقعاد - نشاندن واقعد الرجل اے
عجز فلا الیجر علی خلق کثیر ای فهم کانه اغلق علیهم
الاکساد - بازار نا روا شدن -
اکمدا لقصار الثوب اذا لم ینقه -
الاکماد - دوانیدن خر -
الالباد - زین را نمد کردن و سهم نشاندن
و سهم بستن و نمد زین بر ستور بستن و مشک
به حال خود نهادن و مقیم شدن والبد البعیر
اذا ضرب بذنبه علی عجزه وقد ثلط علیه وبال
فتصیر علی عجزه لبدة من ثلطه وبوله والترکیب
یدل علی تکسر الشی بعضه علی بعض فی الحدیث
ان ابا بکر کان یحلب فیقول ا البدام ارغی
فان قالوا البد الرق -
الغلبة - بالضرع فحلب لایکون لذلک الحلب
رغوة فان بان الغلبة رغی الشعب لشدة وقوعه
فی الغلبة وفی حدیث آخر و ذکر الباد البصر فی
الصلوة یعنی الزامه موضع السجود من الارض
الالحاد - لحد کردن والحد فی دین الله ای
حاد عنه وعدل عنه والحد الرجل ای ظلم فی الحرم
واصله من قوله تعالی ومن یرد فیه بالحاد بظلم
ای الحادا بظلم والباء فیه زائدة -
الحد به - ای ازری به -
الامعاد - الاکثار من الشرب وارضاع الفصیل وغیره ایضا -
الانجاد - یاری دادن و نجد شدن -
الانشاد - شعر انشا کردن تعریف کردن گمشده
الانفاد - نیست کردن بمال و زاد گشتن
الاعماد - برگشتن -
الجد البعیر - اذا القی جرانه بالارض -
الاهماد - جای مقام کردن و شتافتن
اندر رفتن و این از اضداد است -
۸ الاشباد - باز ایستادن باران -
الاشقاد - راندن -
انبذ نبیذا - لغة ضعیفة فی نبذ -
الانفاذ - فرستادن تیر و جز آن بر چیز

بگذرانیدن و در گذرانیدن فرمان و انچه
بدان ماند والباتّ فی علی مضای الامر و غیره
الانفاذ - برانیدن والانفاذ الاهنا
الابتار - ابتر کردن-
الابدار - بدر شدن آید و بدر یا نشستن
ابدرنا اے طلع لنا البدر-
الابسار - غوره شدن طلع خرما و کشتی
در دریا باز ایستادن-
الابشار - مژده دادن و شاد شدن
و بیرون آوردن زمین نبات را-
الابصار - دیدن بچشم و بدل قوله تعالی
مبصرة قیل بینة و اضحة مضیئة و قیل مبصرا
اے تجعلهم بصراء-
الابطار - بطر آوردن و مدهوش کردن
و ابطرت فلانا ذرعه اذا کلفته اکثر من طوقه-
الابکار - بامداد کردن و کسی را بران داشتن
و ابکر الرجل وردت ابله بکرة و کل من بادر
الی الشیء فقد ابکر الیه ای وقت کان منه یقال منه
لا تزال امتی بخیر ما بکروا بصلوة المغرب-
الاتمار - بسیار خرما شدن-
الاثغار - بار دوم دندان رستن-
الاثمار - میوه دار گردیدن و بسیار شدن
مال و مسکه بر آوردن شیر-

الاجبار - بستم بر کار داشتن والنعت
جبار علی غیر قیاس و نسبت کردن با مذهب جبر
الاجحار - جنبنده در سوراخ کردن
و کار بر کسے تنگ فرا گرفتن- ۲
الاجزار - هنگام بریدن خرما آمدن و اجزر
البعیر حان لان یجزر و اجزرت القوم جزورا
اعطیتهم بعیرا ینحر و ندا اجزرتهم جزرة اعطیتهم
شاة یذبحونها والجزور الابل والجزرة الغنم لا غیر
اجفرت فلانا قطعته و ترکت زیارته-
الاجمار - زود رفتن و گرد آمدن-
الاجهار - آشکارا کردن سخن را جهرا ای
ترک به اقرا-
الاحتار - گرد محکم کردن و احترت القوم
اذا قترت علیهم طعامهم-
الاحناد - برآسیدن و جامه را نورد
باز زدن-
الاحسار - رنجانیدن شتر-
الاحصار - بازداشتن و تنگ گرفتن سخن را
پستان شتر و تحکم بگرفتن و الماضی من هذا احصره
احصره المرض او العدو او مانع آخر اذا منعه
من السفر او من حاجة یریدها و منه فان احصرتم
الاحضار - حاضر کردن و دویدن اسپ
واحضر المهر للاثناء والارباع والقروح اذا

ذو حبسه و اضعه و طلع غیرها۔

الاخبار۔ خبر دادن۔

الاختار۔ بنا گداختن مسکه۔

الاخدار۔ ملازم شدن شیر و جز او در موضع خویش او حدر القوم اظلهم المطر۔

الاخسار۔ کاستن۔

الاخطار۔ در خطر افگندن و بدل گردانیدن۔

الاخفار۔ عهد شکستن و گفته اند که بدرقه با کسی فرستادن۔

الاخمار۔ در دل داشتن و اخمرت الارض کثر خمرها و هو کال و درارک و اخمرنی کذا ای اعطانیه و ملکنی ایاه۔

الادبار۔ پشت دادن و پشت ستور ریش شدن و برباد دبور شدن۔

الادخار۔ خوار کردن۔

الاذکار۔ یاد دادن و بسر زادن النعت مذکر

الازهار۔ شکوفه پیدا آوردن نبات و روشن کردن چراغ

الاسحار۔ در وقت سحر شدن و رفتن و آمدن

اسعرهم شرا اعمه فی سعر الذین اسعروا

الاشعار۔ قد جاء فی الحدیث اسعرها و معناه

الاشفار۔ نماز بوقت صبح گزاردن و آشکارا و روشن شدن۔

۔ راست گردانیدن

الاسهار۔ بیدار گردانیدن۔

الاشبار۔ عطا دادن۔

الاشتار۔ پلک چشم واگردانیدن۔

الاشعار۔ خون آلود کردن کوهان شتر که بحرم فرستند برای کشتن را و یستعمل هذا فی الادمی تشبیها و منه الحدیث اشعر امیر المؤمنین ای اعلم للقتل و بازدادن کردن کار و دراو آگاه کردن از طریق حج و جامه اندرونی پوشانیدن و باموی کشتن و باموی کردن و اشعره فلانا شعرا غشیه به یقال اشعره الحب مرضا۔

الاشهار۔ ماهیان گذشتن و ماه شدن و ماهی بجایی مقام کردن۔

الاصبار۔ شکیبا گردانیدن بقهر و یقهر سوگند دادن۔

الاصحار۔ بصحرا بیرون آمدن۔

الاصدار۔ بازگردانیدن۔

الاصعار۔ خرد گردانیدن مشک و دوختن

الاصفار۔ درویش شدن۔

اصفرت بالقوم۔ اذا انصلت بهم و صحبت بجوار او نسب او تزویج و منه الحدیث فیصهر الجار ای یذیبه و منه المصاهرة فی النکاح وهی القرابة۔

الاجحاد - تنگدل گردانیدن -
الاضحاد - دردل داشتن و پاک داشتن و الضحاک
الاطهار - پاک گردانیدن منه قراءة الحسن اطهرهم -
الاظفار - ظفر دادن -
الاظهار - آشکارا کردن و در گرمی بانگاه شدن و در قوت با توقت وسلام کردن و غالب گردانیدن و اظهرت بفلان اعلنته واظهر القوم اذا کان لهم ظهر ينقلون عليه -
الاعباد - گوسفند با جهیدن و بنده اگردانیدن -
الاعتاد - دیده ورگردانیدن -
الاعذار - عذر درست آوردن و مبالغت کردن و ختنه کردن و عذار بر اسپ کردن و بسیار عذره شدن جای و خداوند عذر گشتن و بعذر داشتن و با عیب و بسیار شدن گناه في الحديث واعذر بما اي شرک بما اثر و هو اثر الجرح -
الاعسار - تنگدست شدن -
الاعشار - ده شدن و دهم با آب دادن شتر
الاعصار - بجای زنان رسیدن دختر و بگشتن ابر با باریدن -
الاعقار - بسیار عقار شدن و بیهوش کردن
الاعکار - تیره کردن چیزی و خداوند شتر

بسیار شدن و آن از پنجاه بودن تا صد -
الاعماد - زمین باران یافتن قال ابو زید اعمرته الشیء یک سترلک قال و الاعمال عمر الرجل منزله بالالف و اعمرته داراً و ارضاً و ابلا اذا اعطیته ایاها و قلت هی لک عمری او عمرک فاذا متّ رجعت الی -
الاغبار - کوشش کردن در طلب چیزی و نیک باریدن باران و گرد برانگیختن -
الاغداف - تاریک شدن شب و باز پس گذاشتن چهارپای از گله و هما في الحديث
الاغفار - خداوند شتران بسیار شدن في الحديث فاغفرت بطحاؤها قیل صار علیها کالغفر من النبات وهو الزئبر وقیل اخرجت مغافیرها وهی شیء یشبه الصمغ وفي الحديث حتی اغفر بطنه ای واری التراب جلدة بطنه ومنه غبار الناس يحمحم بعضهم بعضاً -
الافتار - آب شیر گرم کردن في الحديث نهی عن کل مسکر ومفتر المفتر الذی یفتر الجسد اذا شرب -
الافجار - کسی را بفجر نهادن -
الافطار - روزه گشادن -
افطر النجم - وذلک في انتشار الانوار الثریا اذا کبد السماء من نظر الیه فغرفاه -

الاِفقار - ستور بعاریت فرادادن و درویش کردن و فی قولهم افقرک الصید ای امکنک من فقاره فارمه
الاِفکار - اندیشه کردن -
الاِقبار - گور دادن و قربان دادن بدین کسی
الاِقتار - درویش شدن و نفقه تنگ داشتن و خویشتن را بوی کردن بعود -
الاِقصار - باز ایستادن از کاری با توانائی والنعت مقصر و اقصار ایضا و در شبانگاه شدن و کم کردن نماز و فرزند کوتاه زادن و اقصرت النعجة والمعز فهی مقصر اذا اسنت حتی تقصر اطراف اسنانها -
الاِقطار - قطره قطره چکیدن اقطر الشیء حان له ان یقطر
الاِقمار - زرف کردن -
الاِقفار - خالی شدن سرای و بی نان و خویش شدن و اقفر الرجل ای صار الی القفر -
الاِقمار - با مهتاب گشتن شب و اقمرنا ای طلع علینا القمر واقمر التمر ضربه البرد فذهبت حلاوته قبل ان ینضج
الاِقهار - مقهور یافتن و بحال مقهوری گشتن
الاِکبار - الحیض فسر بعضهم قوله تعالی فلما رأینه اکبرنه بهذا والهاء فی هذا القول راجع الی المصدر والی هذه الکلمة اکثر اهل اللغة -
الاِکثار - بسیار گفتن و مال بسیار شدن و بسیار گردانیدن و شگوفه بیاوردن خرما
الاِکفار - کافر خواندن و التکفیر لفظ الفقهاء و المتکلمین
الاِمجار - چیزی خریدن بدانچه در شکم آبستن باشد و امجرت الشاة اذا حملت فعظم بطنها فهزلت والاسم منه -
المجر - بالتحریک -
الاِمذار - تباه کردن مرغ خایه را -
الاِمشار - گیاه رویانیدن زمین امشرت الارض اخرجت رحق نباتها والعضاه اذا خرجت لها ورق وغصنها
الاِمطار - بارانیدن و باریدن -
الاِمعار - درویش شدن -
الاِمغار - سرخ شدن شیر گوسپند از خوف
الاِمقار - سخت تلخ شدن -
الاِمکار - تاریک شدن شب -
الاِمهار - کاوین کردن و با کره شدن اسپ
الاِنثار - دمیدن بینی و خون از بینی بیاوردن
الاِنذار - بیفگندن -
الاِنذار - الابلاغ ولا یکون الا فی التخویف ویعدی الی مفعولین -
الاِنشار - زنده کردن -
الاِنضار - تازه روی کردن -
الاِنطار - زبان دادن -
الاِنعاد - بار آوردن درخت اراک -

الانغاش ـ الانعاش ـ
الانفاذ ـ رسانيدن حكم كردن بقانون كسي
الانقاض ـ باز ايستادن بوقت الحديث ـ
الانكار ـ نا شناختن وجحود كردن ـ
الانهار ـ روان كردن آب وانچه
بدان ماند وفراخ كردن وانهرنا من النهار
اهتز الرجل فهو مهتز اذا صار من الكبر
ومنه الحديث الذين اهتزوا في ذكر الله اي
كبروا في طاعة الله وبلك لذاتهم ـ
الاهجاس ـ فحش بيهوده گفتن ودرگرم گاه
آمدن سوے كسے ـ
الاهدار ـ خون باطل كردن ـ
الاهذار ـ بسيار گفتن ـ
الانبار ـ بيرون آوردن ـ
الاوتار ـ سخت فراز كردن وانزر العرق
لحم من السيمه ـ
الاهجاد ـ خسته انگشتن ويدي علي
اجز علي الجرح خسته انگشت ـ
الاحتراز ـ وحرز كردن ـ
الاركاز ـ گنج وكان يافتن ـ
الاعجاز ـ عاجز يافتن وعاجز كردن
واعجزه الشي اسے فاته ـ
اعمز فيها اذا عابه وصنر مشاله واعمز في الحمر

اي فرقا حبرات عليه وركبت الطريق ـ
الافواز ـ جدا باز كردن سجع الغرفي كلامه
اسے سجع ـ
الامعار ـ خداوند بسيار شدن ـ
الانجاز ـ وعده راست كردن انجز القوم
اسے اصحاب الهم ـ
الانحاك ـ انتشر عظام الميت اي فهنا الي
موضعها وركب بعضها علي بعض ـ
الانقاش ـ تير بناخن بگردانيدن ـ
الانكاش ـ رسانيدن آب چاه ـ
الابلاس ـ نوميد شدن وشكسته ق
وامد وگين شدن ونوميد كردن عن الليث
الانعاس ـ هلاك كردن وبيره وافكندن
الاهتراس ـ بسگ كردن مرغ بيال و ٢٠
برگ كردن پيرايه وپاي بسرگ كسي نفعودن
واجرس الهادي اذا احد الابل ـ
الاجلاس ـ نشانيدن ـ
الاحباس ـ وقف كردن ـ
الاحراس ـ روزگاري بجاي كردن
الاحلاس ـ پلاس پوشيدن ستور من
الحلس واحلست فلانا يمينا اذا امرتها عليه
الاخراس ـ گنگ كردن اخرس الرجل اذا قال
اقبح ما قدر عليه ستر ابتحفس اي سريع لا اسكا

الاخلاس - کمیزه شدن موی -
الاخماس - پنج شدن و پنجم آب آمدن شتر
الاخناس - باز پس بردن -
الادراس - درس بر کسی گرفتن و منه
قرئ تدرسون -
الارعاس - لرزانیدن -
الارکاس - قلب الشئ علی راسه ورد اوله
علی آخره -
الارماس - درگور کردن -
الاسداس - شش شدن و ششم آب
آمدن شتر واسدس البعیر اذا القی السن بعد
الرباعیة وذلک فی السنة الثامنة -
الاشماس - آفتاب شدن روز -
اضرس - اضرس کذا اقلقه -
اعلست الابل - اذا صارت ذات علس -
الاعراس - ولیمه ساختن واللغة قلیلة التعریس
واعرس باهله اذا بنی بها وکذالک اذا غشیها الاقلی
وقول العامة عرس بالعقال لم تعرف السن جهم لم تعرف الکلم
الافراس - گرگ از رمه گوسپند بردن
وافرس الرجل الاسد حماره اذا ترکه لیفترسه
فیمیصه -
الافلاس - مفلس شدن علما -
اقبست الرجل علما وقبسته نارا فاکان طلبها له ولغانه
قال اقبسته نارا اذا قول ابی زید وقال الکسائی
اقبسته نارا وعلما سواء قال ویجوز طرح الالف منهما
الاقداس - سر کردن -
الاقعاس - توانگر شدن -
الاقماس - در آب فرو بردن -
الارکاس - سرگین و بول باهم آمدن رسن را
وغیر آن -
الالباس - پوشانیدن -
الالماس - یاری دادن درجستن -
الامراس - اعادة الحبل من جانبی البکرة
الی مجراه والتشابه بین البکرة وقعوه وهو من الاضداد
الانجاس - پلید کردن -
الانفاس - راغب کردن و نفیس شدن
وفی الحدیث وانفسهم ای اعجبهم
الاهلاس - پنهان خندیدن و پنهان گفتن
وفی یوم نبطش - مسا وقسط علیهم من بطش
یهم یقال بطش به البطشة ای اخذته -
الاجحاش - گریختن و اساختن -
الاجباش - فرزند حبشی اول زادن -
الاجماش - بخشم در دن آتش نیک افروختن
بهیمه بسیار -
الادهاش - مدهوش کردن -
الارعاش - لرزانیدن -

الاهراش - برخفته شدن انگور -
الاعطاش - تشنه گردانیدن و خداوند
چهارپای تشنه شدن -
الاغباش - الغبش -
الاغطاش - تاریک شدن شب و تاریک کردن
الافحاش - فحش گفتن -
الافراش - باز ایستادن و گسترانیدن
و بره در قفل کردن -
الاقراش - غیبت کردن و فتن آوردن اشای سعی
الاکماش - جمله پستان شتر بستن و بعد کاللبا
الاهماش - سوزانیدن -
الاهناش - بچه را گذاشتن گوسپند و شتر
شب بی شبان -
الابراص - پیس کردن -
الاتراص - محکم کردن [illegible]
الاخلاص - ویژه کردن -
[illegible]
الارخاص - ارزان کردن -
[illegible]
الارهاص - لغزانیدن ستور و فی الحدیث
وان ذنبه لم یکن عن ارهاص [illegible]
واضرار ولکنه کان عارضا واصله من ارکبه
وهو ما سبیل البنیان -

الاشخاص - گسیل کردن و غیبت کردن
و تیر از زور بر نشانه بگذاشتن و قولهم نحن علی سفر
قد اشخصنا ای حان شخوصنا -
الاعفاص - عفاص ساختن شیشه را -
المعقصة - اسم المنتقی -
الاقعاص - بر جای بکشتن -
الاقلاص - اندکی از کوهان پدید آمدن
و فربه شدن شتر در تابستان -
الاملاص - بچه بیفگندن زن و بعدی باللبا
الانشاص - از جای برانگیختن -
الانغاص - بول انداختن گوسپند
و بسیار خندیدن -
ارضت الارض - اذا تعاون باراضها و کثر
الابغاض - دشمن داشتن -
الاجواض - خیو در گلو گیرانیدن -
الاجهاض - بچه بیفگندن اشتر و شتابانیدن
واجهضنی فلان اذا غلبک علی الشی -
الادحاض - حق کسی باطل کردن
برسانیدن و تیر پیش تیرانداز ... ن افتیدن -
الاحراض - [illegible] زاد و احرضه
الحب ای افسده -
الاحماض - بسیار شوره شدن و چرانیدن شتر شوره
الادحاض - باطل کردن حجت و بخزانیدن

الاِرْبَاضُ۔ فروخوابانیدن گوسپند وگاؤ واسپ وسگ ومنہ الحدیث فدعا باناء یُربِضُ الرھط اے بدو سیرھم حتے ینامو ویمتد اعلی الارض ومن روی یربض بالیاء فھو من اراض الوادی ای استنقع فیہ الماء۔

الاِرْفَاضُ۔ فروگذاشتن شتر بے شبان ارْکضت الفرس اذا اضطرب الولد فی بطنہا وتحرک۔

الاِرْمَاضُ۔ سوزانیدن یکگرمی پای مردم را ومنہ قیل ارمضہ۔

الاِعْرَاضُ۔ روی بگردانیدن پدید آمدن وممکن گردانیدن چیزی وفسر حدیث عمر فانکان معرضا بالمعانی الثلثۃ وپہن زادن ومنصی کردن گوسپند واعرض فلان اذا ذھب طولا وعرضا وفی الحدیث فقد اعرض المسئلۃ ای جئت بہا عریضۃ اے واسعۃ الاعراض بدان حد رسیدن مال کہ زکوۃ دروی فریضہ گردد وعطا دادن۔

الاِقْبَاضُ۔ شمشیر وکارد وادستہ کردن۔

الاِقْرَاضُ۔ وام دادن۔

الاِمْضَاضُ۔ شراب بزہ دادن ودوستی ویزہ کردن وکل شئ احلعتہ فقد امضضتہ۔

الاِمْخَاضُ۔ ہنگام نازدن شیر آمدن۔

الاِمْرَاضُ۔ بیمار کردن وامرض الرجل اذا وقع فی مالہ العاھۃ واذا قارب الاصابۃ فی الرای

الاِنْبَاضُ۔ بہ بانگ آوردن زہ کمان۔

الاِنْغَاضُ۔ جنبانیدن سر۔

الاِنْفَاضُ۔ بے مال وبے زاد گشتن وانفضت الابل نتجت۔

الاِنْقَاضُ۔ گران کردن وچراست آوردن وبانگ کردن بالکیان وعقاب شتر بچہ وشیشۃ حجامر وانقض بالبھم ای صوت وانقاض الاملک تصویتہ وھو مکروہ فی الحدیث فانقض بہ دیکد یدیانہ نقرلسانہ فی فیہ کما یزجر الحمار والشاۃ فعلہا انتجہا اللہ۔

الاِیْمَاضُ۔ برانگیختن۔

۹ ۔ آبْسَطتِ النَّاقۃ ای ترکت مع ولدھا آبسط فی القوم شتل بعد۔

الاِبْلَاطُ۔ درویش شدن والماضی ابلط وابلط الغنا والحاح کردن درسوال۔

الاِشْبَاطُ۔ ودیناشدن بچاپی شنط المرض اذا المرکہ ابقا۔

الاِحْبَاطُ۔ باطل کردن عمل فی ان یذھب مارالنکیۃ فلا یعود کما کان۔

الاِحْلَاطُ۔ جہد کردن دروسوگند۔

الاِخْرَاطُ۔ دوال خریطہ درہم افگندن واخرطت الناقۃ اذا خرج لبنہا متعقدا

كقطع الاوتار من عيب واصابة عين وغير ذلك
الاخلاط - ادخال قضيب البعير في حيا الناقة
اخلط الرجل اذا اشتد وانبسط من الغضب
ويقال انى اراك مسبطا اي متدليا راسك
كالمهموم مسترخي البدن -
الاسخاط - بخشم آوردن -
الاسعاط - دارو به بيني كسي واكردن ونيزه
بر سينه كسي زدن -
الاسقاط - بيفگندن ويقال اسقط في
كلامه اذا اتى بالسقط وهو الخطاء وتكلم بكلام
فما سقط بحرف وما اسقط حرفا عن يعقوب
الاشحاط - دور كردن -
الاشراط - اعداد الابل والغنم للبيع و
اشرط فلان نفسه لامر كذا اي علمها له واعدها
ومنه سمي الشرطي -
الافراط - بافراط آوردن و بزبان
تيز دادن منه الحديث فافرط به اي استخف به -
الاغباط - پيوسته شدن تب و باران
و پيوسته داشتن پالان بر پشت ستور -
الاغلاط - در غلط افگندن -
الافراط - از حد اندر گذشتن و شتابانيدن
و بر گردن فراموش كردن و افرطت المرأة اولادا اي قدمتهم
الافلاط - رهانيدن افلطني الرجل فتلت افلطني
ما افلطه الامر فاجاره -
الاقحاط - قحط رسيدن و مثل الاكسال ايضا
الاقساط - عدل كردن -
الالغاط - اللغط -
الانحاط - كمان كشيدن و تير گذرانيدن
امرطت الشعر اذا حان له ان يمرط -
الامـلاط - بچه را بيفگندن شتر پيش از آنكه
موى بر آورده باشد
الانباط - آب رسيدن كاريز كننده -
الانشاط - گشاده گره و خداوند ستور نشاط گ
گشتن وانشطه الكلام اي سمن -
الاهباط - فرود آوردن و كاسته كردن بيماري او را
الاحفاظ - بخشم آوردن -
الاغلاظ - سخن درشت گفتن واغلظت
الثوب اي اشتريته غليظا -
الايقاظ - اقامت الذكر والشبق ايضا -
الانكاد - شتابانيدن -
الابداع - نو آوردن وابدعت الراحلة اي
كلت وقد ابدع بالرجل اي كلت راحلته -
الابضاع - آخرها نا دادن و شفا دادن
سائل را در جواب والبضعي الماء اي ارواني
وابضعت المرأة اذا زوجتها وهو في الحديث
الابلاع - بگلو فرو برانيدن -

الإتباع – از پس در رسیدن و در رسانیدن ومنه الاتباع فی الکلام مثل حسن بسن و واپس کردن و حوالت کردن چیزی را با کسی و الماضی من هذا اُتبِع –

الإتراع – پر کردن –

الإتساع – نه شدن و نهم بار آمدن شتر

الإتلاع – برافراشتن گردن –

الإجداع – در زندان کردن و اجدعت الصبی ساءت غذاءه –

الإجذاع – در زندان کردن و دو ساله شدن گوسپند و گاو و آهو و اسپ و شتر پنج ساله [illegible]

الإجشام – بر چیزی داشتن –

الإجماع – عزم کردن بر کاری یقال اجمع الامر و علی الامر و اتفاق کردن جملیتان شتر [illegible] اجمع الامر ای جعله جمیعا بعد ما کان متفرقا و تفرقه انه جعل یدیره فیقول مرة افعل کذا و مرة کذا فلما عزم علی امر محکم اجمعه ای جعله جمیعا و من هذا قالت لهم اذا جمعوا امرهم هذا معنی اجماع الامر ثم صار بمعنی العزم حتی وصل بعلی فقیل اجمعت علی الامر ای عزمت علیه والاصل اجمعت الامر

الإخداع – پنهان کردن و منه المخدع

الإخضاع والإخناع – فروتن گردانیدن

الإدقاع – بخاک باز چسپیدن –

الإدلاع – زبان از دهن بیرون کردن

الإدماع – ریزانیدن اشک –

الإذراع – بسیار گفتن و افراط کردن در آن و با بچه شدن گاو دشتی و فی الحدیث اذرع ذراعیه ای اخرجها –

الإرباع – در بهار شدن و در بهار چرانیدن [illegible] تقول منه اربعت علیه الحمی و اربع الرجل و [illegible] وارتبعوا اقاموا فی المربع عن الارتیاد والنجعة یعنی لم یرتادوا ولم ینتجعوا کلاهما واحد

الإرتاع – چرانیدن و ارتع الغیث ای انبت ما ترتع فیه الابل –

الإرجاع – فربه شدن شتر پس از لاغری و حاجت کردن و باز گردانیدن در لغت هذیل وارجع الرجل اذا اهوی بیده الی خلفه لیتناول شیئا

الإرصاع – ناپدید کردن سنان در مطعون

الإرضاع – شیر دادن –

أَزْرَعْتُ أَرْضًا إذا جعلتها المزرعة—
الإِزْمَاعُ- دویدن خرگوش و دل بر کاری
نهادن و یعدی بعلی عند الخلیل و عند الکسائی
هذا متعدی والفراء اخذ بالقولین—
الإِسْبَاعُ- فرو گذاشتن و هفت شدن
و هفتم تاب آمدن شتر و فرزند فرا دایه دادن
و هفت ماهه زادن و اسبع الرعیان اذا وقع
السبع فی ماشیتهم و اسبعته اطعمته السبع—
الإِسْرَاعُ- شتابیدن یقال اسرع
فی السیر و هو فی الاصل متعد و خداوند ستور
زود رو شدن—
الإِسْمَاعُ- شنوانیدن و دشنام دادن و گوشه کردن دلو
الإِشْبَاعُ- سیر کردن—
الإِشْرَاعُ- در واشارع کردن و نیزه
بر کسی راست کردن—
الإِشْسَاعُ- دور کردن و نعلین را شسع کردن
الإِشْكَاعُ- الاغضاب و یقال الاملال و الاضجار
الإِشْمَاعُ- روشن کردن چراغ—
أَصْقَعَتْ الأَرْضُ- بمعنی صقعت—
الإِضْبَاعُ- بکشش آمدن شتران—
الإِضْجَاعُ- کسی را بپهلو بر زمین نهادن
الإِضْرَاعُ- فروتن گردانیدن و نزول
اللبن فی الضرع قبیل النتاج—

الإِضْلَاعُ- بچپانیدن—
الإِطْلَاعُ- دیده ور شدن و دیده ور گردانیدن
و تنگ و نفس یا بیدن و قی کردن قرئ قال
هل انتم مطلعون بمعناه مقبلون—
الإِظْلَاعُ- ظلع بیفگندن—
الإِفْرَاعُ- نشیب فرو شدن و بالا بر شدن
و هذا عن الفارابی و بکسی فرود آمدن و فرع کشتن از
و هو اول نتیجة الناقة کانوا یذبحونه لالهتهم
یتبرکون به و یقال افرعنا ای تبدارت
الإِفْزَاعُ- بترسانیدن و بهم کسی بردن
الإِفْظَاعُ- سخت و شنیع شدن کار و فظع
یافتن آن و افظع الرجل ای نزل به امر عظیم فدهمه
بمعنی و هو الکف—
الإِقْذَاعُ- فحش گفتن—
الإِقْرَاعُ- گشن قرار دادن و منه الحدیث
کان یقرع غنمه ای ینزی التیس علیها و قرعه
افگندن و سهم با کسی و قرعه باهم کردن
و قرعه گفته—
الإِقْنَاعُ- واشدن سر و پراگنده شدن قوم
الإِقْطَاعُ- اقطاع دادن و باران و حجه و ختاء
مرغ منقطع شدن و دستور کردن و بریدن و
اقطع البعیر اذا حضر و کذلک اقطع الرجل اذا لم یرد
النساء و لم ینتشر ذکره—

اَلْاِقْلَاعُ۔ واز ایستادن۔
اَلْاِقْمَاعُ۔ الاذلال والقهر
اَلْاِقْنَاعُ۔ خرسند کردن و سر برداشتن
ومنه مقنعی رؤسهم وگردن بازیدن شتر سوی
حوض تا آب خورد واقنع یدیه فی الصلوة اذا
رفعها فی القنوت مستقبلاً ببطونها وجهه لیدعو
واقنعت الاناء اذا امیلته لتصب ما فیه او
استقبلت به جرية الماء لیمتلی واقنعت الابل
والغنم اذا ملتها للمرتع واقنع الرجل اذا
ضرب بالاناء جبهته۔
اَکْرَعَ القَوْمُ اذا اصابت الکرع ہو ماء السماء
فاوردوه وابلهم۔
اَلْاِکْنَاعُ۔ فروتن شدن۔
اَلْاِلْمَاعُ۔ ربودن چیزی بالبا و بالمعة شدن شیر
یا سپید گندم گون شدن والمع الفرس والاتان
والظبي والبقرة اذا اشرق للحمل واسودت حلمتها
اَلْاِمْتَاعُ۔ برخوردار دادن و برخورداری
گرفتن و بے نیاز شدن و بیداری آمدن۔
اَلْاِمْرَاعُ۔ بسیار گیاه شدن وادی و بسیار
گیاه یافتن آنرا و روغن بسیار بسر کردن۔
اَلْاِمْصَاعُ۔ خداوند شتران بی شیر شدن
اَنْزَعَ القَوْمُ اذا نزعت ابلهم الی اوطانها
اَلْاِنْشَاعُ۔ النشوع۔

اَنْصَعَ الرَّجُلُ ای اظهر ما فی نفسه وقصد
للقتال وانصع اقشعر
اَلْاِنْقَاعُ۔ در آغشتن و شتر گشتن از بہر
مهمانی سفر و سیراب کردن۔
اَلْاِهْجَاعُ۔ بخوابانیدن۔
اَلْاِهْرَاعُ۔ بشتافتن الماضی اہرع
وقوله تعالی یہرعون الیه ای یستحثون لیکانه
یحث بعضهم بعضا واہرع الرجل اذا ارعد
من غضب او حمی او فزع۔
اَلْاِهْطَاعُ۔ بشتافتن و نگریستن باہطع
اذا مد عنقه وصوب راسه۔
اَلْاِبْلَاغُ۔ رسانیدن۔
اَلْاِدْبَاغُ۔ فرا گذاشتن شتر تا ہر وقت
که خواہد آب خورد۔
اَلْاِیْزَاغُ۔ وحل انگیختن وارزغت فیه اذا استقصته وعلیه
اَلْاِسْبَاغُ۔ تمام کردن رجل سبغ علیه ہم
سابغة۔
اَلْاِفْرَاغُ۔ ریختن حلقه سفرغه سعة الحوا
اَلْاِفْشَاغُ۔ تازیانه زدن۔
اَلْاِمْرَاغُ۔ فرو دویدن آب دہن و بیہوده
گفتن و لغة فی الامراخ۔
اَلْاِنْسَاغُ۔ فا تولیدن و رستن رشتالیس
از شش۔

الاِهْبَاجُ۔ بخو ابانیدن۔
الاِتْحَافُ۔ تحفہ دادن۔
اُتْرِفَہ۔ ای نعمہ واترفتہ النعمۃ ای اطغتہ۔
فا
الاِتْلَافُ۔ ہلاک کردن و ہلاک یافتن۔
الاِجْحَافُ۔ بیرون ویدی بالبار وکار برکسی تنگ فراگرفتن واجحف بہ ای ضرہ واجحف اسے جار بالجحف۔
الاِجْرَافُ۔ ستر انبار کردن و حرف السیل اتاہ وحملہ
الاِحْشَافُ۔ بدترین آوردن خرما و احشفت النخلۃ ای صار تمرہا حشفا۔
الاِحْصَافُ۔ نیکو ویدن و استوار کردن و نیک تافتن رسن۔
الاِحْلَافُ۔ سوگند دادن۔
الاِخْرَافُ۔ در خریف شدن و در خریف زادن گوسپند وجز آن۔
الاِخْسَافُ۔ ضعیف یافتن چاہ را وفی الحدیث اخسفت لم وشلت اسے انہار ما تہ غیر لاای قتیلا وشیلا
الاِخْصَافُ۔ التخصیف
اِخْطَافُ الحشا انطواؤہ ورجل الرہیتہ فاطمہا اسے اخطا بہا۔
الاِخْلَافُ۔ وعدہ خلاف کردن خلاف یافتن آن وبدل باز دادن مال وفرزند وازچیز یکہ از آن عوض خواہند و آب کشیدن

وبوی دہن بگردیدن و دست بشمشیر زدن از بہر کشیدن وفی الحدیث اخلف السیف یوم بدر فقال ثم اخلف یدہ اذا اراد سیفہ فاخلف یدہ الی الکنانۃ وفی حدیث آخر فاخلفنی عمر ای ردنی الی خلفہ واخلف النبات ای خیج الخلفۃ واخلفت النجوم اذا امحلت فلم یکن فیہا مطر۔
الاِدْنَافُ۔ نزدیک گشتن آفتاب بغروب شدن وادنفہ المرض ای اثقلہ وادنف بنفسہ یتعدی ولا یتعدی والباب یدل علی مشارفۃ ذہاب النفس
الاِرْجَافُ۔ خبرہای دروغ گفتن والترکیب یدل علی الاضطراب۔
الاِرْخَافُ۔ الامراخ۔
الاِرْدَافُ۔ از پی فراشدن از پی کسے در نشستن ودر نشاندن وارادفت النجوم اذا توالت
الاِرْسَافُ۔ پابند راندن شتر۔
الاِرْعَافُ۔ شتابانیدن و پر کردن مشک وخون از بینی بیاوردن۔
الاِرْنَافُ۔ گوش فروگذاشتن اشتر از ماندگی وہو فی الحدیث۔
الاِرْہَافُ۔ تنک کردن تیغ۔
الاِزْحَافُ۔ ماندن در رفتن۔
الاِزْدَافُ۔ پیشافتن در رفتن و بشتافتن دادن

الإزعاف - بر جای بکشتن -
الإزلاف - نزدیک گردانیدن و جمع کردن
وفسر بهما قوله تعالی وازلفنا ثم الآخرین الا ان
الحمل علی المعنی الاول احسن ازهفت له حدیثا
ای اتیته بالکذب وازهفتا لدابة صرعته — شب
الإسجاف - پرده فرو گذاشتن و تاریک شدن
الإسداف - تاریک شدن شب و قناع
فروگذاشتن زن و الباب یدل علی ارسال الشی
غطاء لدو فی لغة هوازن اسدف الفجر اسے
اضاء و اسدفوا ای اسرجوا من السراج
ولیس بشئ لمخالفتها القیاس -
الإسراف - گزاف کاری کردن -
الإسعاف - روا کردن حاجت و یعدی
الی المفعول الثانی بالباء و نزدیک شدن سرا
الإسلاف - پیش فرستادن و سلام دادن
الإشناف - در پیش شدن اسپ و محکم
کردن بر بند شتر فاذا سمعت فی الشعر مسنفة
بکسر النون فهو اسناف الخیل و بالفتح من اسناف
الناقة و ربما قالوا اسنفوا امرهم ای احکموه
وهو استعارة من هذا -
الإشراف - مطلع شدن یعنی ابلی واز
بالا بزیر نگریستن و بلند شدن -
الإصحاف - جمع کردن صحفها ای بسیار و چیز
الإصداف - بپیچانیدن و دشمن گردانیدن
الإضعاف - ضعیف کردن و افزون کردن
والمفعول من هذا مضعوف عن ابی عمرو انه
و خداوند ستور ضعیف شدن و اضعف القوم ای
ضوعف لهم منه قوله تعالی فاولئک هم المضعفون
وان یقتضی ان یقال اضعف القوم -
الإطراف - طرفه دادن و علم کردن بر کناره
جامه و بسیار سپید گند شدن زمین -
الإظراف - ظریف زادن -
اظلاف الاخ تر - شکل ظلفه -
الإعجاف - لاغر کردن -
الإعراف - دراز شدن فش اسپ -
الإعصاف - هلاک شدن و باد سخت
جستن و در لغت بنی اسد و نیک شتافتن اسپ
و شتر و با برگ شدن کشت -
الإعلاف - بار بیاوردن طلح -
الإغداف - قناع بر روی گذاشتن و
صیاد دام پر صید و هذا فی الحدیث واغدف
اللیل ارخی سدوله ای ستوره -
الإغضاف - سخت تاریک شدن شب
وفی الحدیث وهی مغضفة ای فاترة -
الإفراك - و کمانند ذلک - وقیل المتدلیة
من الشجر -

اَلْاِغْلَافُ - در غلاف کردن چیزی را غلاف ساختن
اَلْاِقْرَافُ - بیمار شدن و قرف لامر اتاه -
اَلْاِقْطَافُ - پوا کردن انگور وقت او ستور خرگام شدن
اَلْاِكْنَافُ - یاری دادن -
اَلْاِلْحَافُ - الحاح کردن -
اَلْاِلْطَافُ - نیکوئی کردن والطف الرجل البعیر اذا ادخل قضیبه فی الحیاء وکذلک اذا لم یهتد لموضع الضراب -
اَلْاِنْحَافُ - نزار کردن -
اَلْاِنْزَافُ - برسانیدن اشک و آب چاه -
اَلْاِنْشَافُ - کم شیر خواستن -
اَلْاِنْصَافُ - انصاف کسی بخواستن و داد کردن و در روز به نیمه رسیدن -
اَلْاِنْطَافُ - کسی را متهم کردن -
اَلْاِنْقَافُ - استخوان کسی را دادن تا مغز از وی بیفکند و قولهم انقف وادیا ای اکثر بغیه فیه یعنی الجراد -
اَلْاِنْكَافُ - پاک گردانیدن از شک و عار و فی الحدیث انکاف الله من کل سوء یعنی تنزیه عن الاولاد والانداد
اهدف فعلا الشیء ای اشرف واهدف الیه ای لجاء واهدف لک الشیء ای انتصب -
اَلْاِهْرَافُ - غلو کردن مدح عن الفارابی افرنى ال
اَلْاِهْنَافُ - الاجهاش و قیل ضحک فیه فتور کضحک المستهزی -

ق اَلْاِبْرَاقُ - تهدید کردن و با برق شدن آسمان و رسیدن برق قوم را و دنبال برداشتن شتر والبتنی نمودن بکبر البتنی و برآراستن زن ابرق الرجل اذا لمع بسیفه وفی الحدیث ابرقوا ای ضحوا بالبرقاء وهی الشاة التی فی خلال صوفها الابیض طاقات سود
اَلْاِبْسَاقُ - بار افگندن شتر پیش از زه -
اَلْاِبْلَاقُ - فا کشادن در -
اَلْاِحْلَاقُ - گرد چیزی در آمدن یعنی بالبا
اَلْاِحْرَاقُ - سوزانیدن و منه الحدیث شرب الماء المحرق ای المغلی بالنار -
اَلْاِحْمَاقُ - احمق زادن والمراة محمق و محمقه و احمق یافتن -
اَلْاِحْنَاقُ - خشم آوردن و باریک کردن و باریک میان شدن -
اَلْاِخْرَاقُ - مدهوش گشتن -
اَلْاِخْفَاقُ - تهی دست ماندن غازی از غنیمت و صیاد از صید و خواهنده حاجت از مراد و بال زدن مرغ تا پر دور وی در نشیب نهادن ستاره واخفق الرجل شعوا لیخ
اَلْاِخْلَاقُ - کهنه شدن جامه و کهنه کردن و کهنه پوشانیدن و فسو کردن -

الإدحاق - دور کردن -

الإدعاق - الادخال بغیر اذن -

الإدهاق - پر کردن و نیک ریختن

الإذراق - با پوست شدن زمین و بمعنی الذرق -

الإذلاق - جنبانیدن و منه اذلقت الضب ای صببت فی جحره الماء لیخرج و فی الحدیث اذا القها السموم ای اذابها و قیل اصابتها السموم بذلقها ای بحدها و ذلق کل شیء حده -

الإرشاق - تیز نگریستن و منه ارشقت الظبیة ای مدت عنقها لتنظر -

الإرفاق - نفع کردن و چیزی کردن و بها متعدیان -

الإرناق - تیره کردن آب -

الإرهاق - در رسانیدن و منه ترهقینا ان ترهقها و تاخیر کردن نماز تا نزدیک گردد بنماز دیگر و دشواری داشتن -

الإزعاق - بترسانیدن و النعت مزعوق عن الاصمعی -

الإزلاق - بلغزانیدن و ستردن موی و بچه بیفگندن شتر -

الإزهاق - نیست کردن و تیر از زبر نشانه

بردن و پیر کردن انا -

الإسحاق - دور کردن و کهنه شدن جامه و نرم شدن سپل شتر و پستان بلکم با دوسیدن از بی شیری -

الإسفاق - در فراکردن -

الإشراق - روشن و در روشنی روز شدن

الإشفاق - ترسیدن یعدی بمن و علی بن ... و ابن فارس شفقت و اشفقت بمعنی و انکره اهل اللغة و مهربانی نمودن یعدی بعلی و اشفقها واحد

الإشناق - سر شتر بستن و اشنق البعیر لغة فی شنقه و اشنق البعیر بنفسه اذا رفع راسه یعدی و لا یتعدی -

الإصداق - کابین نام بردن -

الإصعاق - بمیرانیدن و بیهوش کردن و اصعقته السماء ای القت علیهم صاعقة -

الإصفاق - اتفاق کردن و منه الحدیث فاصفقت و یروی فانصفقت ای حتی اتت و در روزی یکبار گوسپند دوشیدن و در فاکردن و اصفقت یده بکذا ای ضربها و قته و ...

الإصلاق - بانگ کردن -

الإطباق - اتفاق کردن و یعدی بعلی و طبق برافگندن -

الإطراق - بعاریت دادن فحل گشن را

و خاموش بودن و چشم درپیش افگندن و از
پے یکدیگر فراشدن شتر و اطرقت المجان
بالجلد و العصب اے البست و ہو فی الحدیث
الاطلاق ۔ رہا کردن زن و روان کردن
کسی را چیزی و دوشیدہ کردن میان آشتر
و آب و اطلق القوم اذا اطلقت ابلہم و اطلق
یدہ بالخیر اے بسطہا و الترکیب یدل علی
التخلیۃ و الارسال ۔
الاعتاق ۔ آزاد کردن و اشتابانیدن
و اعتقت المال اے اصلحتہ فصلح ۔
الاعذاق ۔ پدید آمدن بار از خرما
الاعراق ۔ نژادی شدن و یستعمل
فے اللوم و الکرم جمیعا و الماضی عرق و نژادی
کردن و بعدی یفے و بعراق شدن و بیخ آوردن
و شراب آب اندک آمیختن ۔
الاعلاق ۔ چیزی را علاقہ کردن و از رہ
فرو گذاشتن و کام کودک بہ گرفتن یقال
اعلقت علیہ و ہما فی الحدیث و انشاب
الاظفار فی الشی و یقال للرجل علقت
و اعلقت ای جئت بعلق فعلق بہا الدم
و یقال للصاید اعلقت فادرک اے
علق الصید فی حبالتک ۔
الاعماق ۔ ژرف کردن ۔

الاعناق ۔ فراخ رفتن و قلادہ در گردن
سگ کردن ۔
الاغراق ۔ غرقہ کردن و کمان پرو کشیدن
الاغساق ۔ نماز شام نیک تاخیر کردن ۔
الاغلاق ۔ در بستن و منہ الحدیث لتغلقہ
ای لتوجبہ و فی حدیث آخر لا طلاق فی
اغلاق معناہ الاکراہ و قیل لا یغلق التطلیقات
فی دفعۃ واحدۃ حتی لا یبقی منہا شیء لکن
یطلق طلاق السنۃ و فی حدیث آخر اغلق
ظہرہ و اغلق البعیر صاحبہ اذا اثقل حملہ حتی
یدبر شبہ الذنوب التی اثقلت ظہرہ بذلک
افتق القوم اذا انفتق عنہم الغیم ۔
و افتق الشمس اذا اصاب فتقا فی السحاب
فبدا منہ و منہ الحدیث حتی افتق من اصدین
ای خرج من مضیق الوادی الی المتسع و قد
افتقنا اذا اصادفنا فتقا و ہو الموضع الذی
لم یمطر و قد مطر ما حولہ ۔
الافراق ۔ از بیماری بہ شدن ۔
الافلاق ۔ کار عجیب و شگفت آوردن فلق الشاعر
الافہاق ۔ پر کردن ۔
الاقلاق ۔ بے آرام کردن ۔
الالثاق ۔ تر کردن و اشتقاقہ من اللثق ۔
الالحاق ۔ در رسیدن و در رسانیدن

وفی دعاء القنوت ان عذابک بالکفار
ملحق ای لاحق وبالفتح صواب —
الالحاقُ والالساقُ والالصاقُ
چیزے بادوسیدن —
الامحاقُ - برکت ببردن ولغة ردیة فی
المحق وبرکت بشدن عن الفراء لی الامحاق
ان یہلک الشیٔ کمحاق الہلال —
الامراقُ - خورش بسیار کردن وامرق
الجلد ای حان له ان ینتف —
الاملاقُ - پناه کردن عن شمر وہو الفصیح
ودرویش شدن وفی الحدیث الملق من
الکلام قال اللیث الاملاق کثرة الانفاق —
الانبالُ - سست تیز گردانیدن اسپ را از فرط خشم
الانزاقُ - بجہانیدن —
الانشاقُ - دارو بینی کسی را کردن —
الانطاقُ - بسخن آوردن —
الانفاقُ - نفقه کردن ورواں شدن
بازار ودرویش شدن —
الاهزاقُ - بسیار خندیدن —
الابراکُ - فرو خوابانیدن شتر وہذہ لغة
قلیلة والاکثر الاناخة ای اناخة فاستناخ —
الاحناکُ - استوار خرد گردانیدن —
الادراکُ - دریافتن ومنه قولہم حساس
دراک لغة اورازدوج وفعال من افعل یفعل
نادر وفارسیدن میوه وکودک ودیدن
وربما قالوا ادرک الدقیق بمعنی فنی —
الارتاکُ - بوپانیدن شتر
الارماکُ - ایستانیدن —
الارہاکُ - الارہاف —
الاسلاکُ - السلک —
الاشراکُ - انباز آوردن با خدای تعالی
ویتعدی الی المفعول الثانی بالباء وانباز کردن
کسی را در چیزی وشراک کردن نعلین را —
الاضحاکُ - خندانیدن —
الافراکُ - فرا رسیدن آمدن گندم —
الامساکُ - چنگ زدن وبخیلی
وباز ایستادن ونگاه داشتن فی الحدیث لا یمسکن
الناس علی بشیٔ فانی لا احل الا ما احل الله
ولا احرم الا ما حرم الله علیہ السلام
دون الامة من الاشیاء احلہا له وحظرہا علی غیره
من عدد النساء والموہوبة وفرض علیه اشیاء
خففها عن غیره —
الاملاکُ - زن دادن ونیک سرشتن آرد
وپادشاه کردن —
الاہلاکُ والاہتلاکُ - ہلاک کردن —
الاقبالُ - پیش کردن —
الابخالُ - بخیل کردن وبخیل یافتن —

الابدال - بدل کردن -
الابتال - خذلان گذاشتن و گرو کردن و حرام کردن
الابطال - باطل کردن و ابطل الرجل اذا جاء
بالکذب و ادعی باطلا و منه المبطل نقیض الحق -
الابقال - با گیاه شدن زمین و ابقل الارث
و ذلک اذا ادلی و ظهرت خضرة در قه و النعت
منها باقل و قد جاء بیقل فی الشعر و هو اما شئی
بعدک واد بیقل -
الابهال - بی پستان بند بگذاشتن شتر را
و کسی را با خواست او بگذاشتن -
الاتبال - تباه کردن و دستی دل را قیست
کردن روزگار چیزی را -
الاتفال - ناخوش بوی کردن -
اتفل القوم علینا اذا خالفوا -
الاثقال - گران کردن و گران شدن آبستن
الاثکال - بے فرزند گردانیدن مادر -
اثملت الشئی - ای القیته -
الاجبال - به بیرس سیدن در کندن و اجبل
القوم ای صاروا الی الجبل -
الاجدال - تنها کردن -
الاجزال - تمام کردن عطا -
الاجعال - کسی را جعلی کردن و بگشن آمدن
مده ماده و دیگ را بر که از دیگدان فرو گرفتن

الاجفال - دویدن شترمرغ و باد بردن
خاک را و اجفلت الریح ای اسرعت و اجفل
القوم ای هربوا مسرعین -
الاجمال - جمله کردن -
الاحثال - خورش بد کردن کودک را
احجلت البعیر - اذا اطلقت قیده من
یده الیسر و شددته فی الیمنی -
الاحصال - با غوره شدن خرمای تر -
الاحقال - بر بیاوردن کشت -
الاحمال - یاری دادن در بر بار نهادن
واحملت الناقة فهی محمل اذا انزل لبنها من
غیر حبل و کذلک المرأة -
الاخبال - اشتر و اکسی دادن تا پشم و
شیر بگیرد و اسپ تا غزو کند -
الاخثال - تشویر دادن و بسیار نبات شدن
الاخضال - تر کردن -
الاخطال - فحش گفتن -
الاخمال - بے نام کردن -
الادخال و المدخل - در آوردن
الادغال - بسیار درخت شدن زمین
و الادغال فی الامر ما یخالفه و یفسده -
الادقال - با خرمای بد شدن درخت -
الاذبال - پژمرانیدن -

وفی دعاء القنوت ان عذابک بالکفار
ملحق ای لاحق وبالفتح صواب۔
الالحاق والالساق والالصاق
چیزے با دو چسپیدن۔
الامحاق۔ برکت بردن ولغۃ ردیۃ فی
المحق وبرکت شدن عن الفارابی والامحاق
ان یہلک الشیء کمحاق الہلال۔
الامراق۔ خوردی بسیار کردن وامرق
الجلد ای حان لہ ان ینتف۔
الاملاق۔ پناہ کردن عن شمر وہو الفصیح
ودرویش شدن وفی الحدیث املق من
مالہ قال اللیث الاملاق کثرۃ الانفاق۔
الانباق۔ سست تیز گردانیدن تیرواندر خفیا
الانزاق۔ بیہانیدن۔
الانشاق۔ دارو بینی کسی را کردن۔
الانطاق۔ بسخن آوردن۔
الانفاق۔ نفقہ کردن وروان شدن
بازار ودرویش شدن۔
الاہراق۔ بسیار خندیدن۔
الابراک۔ فرو خوابانیدن شتر وہی لغۃ
قلیلۃ والاکثر الاناخۃ فاستعمل۔
الاحناک۔ استوار خو گردانیدن۔
الادراک۔ دریافتن ومنہ قولہم حساس
دراک لغۃ اوازدواج وفعال من افعل لفعل
نادر وفارسیدن میوہ وکودک ودیدن
وربما قالوا ادرک الدقیق بمعنی فنی۔
الارتاک۔ بویانیدن شتر
الارماک۔ ایستانیدن۔
الازہاک۔ الازہاف۔
الاسلاک۔ السلک۔
الاشراک۔ انباز آوردن باخدای تعالی
ویتعدی الی المفعول الثانی بالباء وانباز کردن
کسی را در چیزی وشراک کردن نعلین را۔
الاضحاک۔ خندانیدن۔
الافراک۔ فراکیدن آمدن گندم۔
الامساک۔ چنگ در زدن وبخیلیا
و واایستادن نگاہداشتن فی الحدیث لا یمسکن
الناس علی بشیء یعنی ما خص النبی علیہ السلام
دون الامۃ من الاشیاء احلہا لہ وحظرہا علی غیرہ
من عدد النساء والموہوبۃ وفرض علیہ اشیاء
خففہا عن غیرہ۔
الافلاک۔ زن دادن ونیک سرشتن آرد
وپادشاہ کردن۔
الاہلاک والمہلک۔ ہلاک کردن۔
الا[illegible]۔ [illegible] کردن۔
الابخال۔ بخیلی کردن وبخیل یافتن۔

الابدال - بدل کردن -
الابسال - خذلان گذاشتن و گرو کردن و حرام کردن
الابطال - باطل کردن و ابطل الرجل اذا جاء
بالکذب وادعی باطلا و منه المبطل نقیض المحق -
الابقال - باگیاه شدن زمین و ابقل الرمث
وذلک اذا ادبی و ظهرت خضرة ورقه والنعت
منها باقل وقد جاء مبقل فی الشعر وهو اعاشتی
بعدک واد مبقل -
الابهال - بی پستان بند بگذاشتن شتر را
و کسی را با خواست او بگذاشتن -
الابتال - تباه کردن و سستی دل را و نیست
کردن روزگار چیزی را -
الاتفال - ناخوش بوی کردن -
اتفل القوم علینا اذا اخالفوا -
الاثقال - گران کردن و گران شدن آبستن
الاثکال - بی فرزند گردانیدن مادر -
اثملت الشئ - ای ابقیته -
الاجبال - بسیر سیدن در کندن و اجبل
القوم ای صاروا الی الجبل -
الاجدال - ثنا کردن -
الاجزال - تمام کردن عطا -
الاجعال - کسی را جعلی کردن و بگشن آمدن
ستور ماده و دیگ را بر کوه از دیگدان فرو گرفتن

الاجفال - دویدن شتر مرغ و باد بردن
خاک را و اجفلت الریح ای اسرعت و اجفل
القوم ای هربوا مسرعین -
الاجمال - جمله کردن -
الاحثال - خورش بد کردن کودک را
احجلت البعیر - اذا اطلقت قیده من
یده الیسری و شددته فی الیمنی -
الاحصال - با غوره شدن خرمای تر -
الاحقال - بر بیاوردن کشت -
الاحمال - یاری دادن در بار نهادن
و احملت الناقة فهی محمل اذا انزل لبنها من
غیر حبل وکذلک المرأة -
الاخبال - اشتر واکسی دادن تا پشم و
شیر بر گیرد و اسپ تا غزو کند -
الاخجال - تشویر دادن و بسیار نبات شدن
الاخضال - تر کردن -
الاخطال - فحش گفتن -
الاخمال - بی نام کردن -
الادخال والمدخل - در آوردن
الادغال - بسیار درخت شدن زمین
والادغال فی الامر ای ادخال ما یفسده -
الاذقال - با خرمای پر شدن درخت -
الاذبال - پژمرانیدن -

الإذهال مشغول کردن ـ
الإرجال ـ پیاده کردن و فروگذاشتن اشتر بچه را با مادر ـ
الإرحال ـ فربه شدن شتر پس لاغری و راحله دادن و هی الناقة التی تصلح لان ترحل و شتر اوند راحله بسیار شدن ـ
الإرذال ـ فرومایه کردن ـ
الإرسال ـ فرستادن وارسل القوم اذا کان لهم رسل من مواشیهم وهو اللبن
الإرعال ـ نیزه سخت زدن و زود زدن ـ
الإرغال ـ شیر دادن با سرو شدن لبن
الإرفال ـ الرفل ـ
الإرقال ـ پوییدن شتر ـ
الإرمال ـ حصیر بافتن و بیوه شدن زن و بی‌زاد ماندن قوم ـ
الإزجال ـ با نشاط آوردن ـ
الإزغال ـ شیر دادن و انداختن شتر بول را و طعمه خوردن را و چینه دادن مرغ بچه را بمنقار
الإسبال ـ فروگذاشتن ازار و مانند آن و باریدن اشک و باران و خوشه کشیدن و برون آمدن آن
الإسجال ـ پر کردن حوض و اسجلت الکلام ارسلته واسجل المبذول المباح الذی لا یمنع من احد وهو فی الحدیث ـ

الإسمال ـ کهنه شدن جامه و صلح افگندن میان قوم ـ
الإسهال شکم راندن دارو و بزمین نرم رسیدن
الإشبال ـ مهربانی کردن و با بچه شدن شیر و اشبلت المرأة بعد بعلها صبرت علی اولادها فلم تتزوج ـ
الإشعال آتش فروختن و پراگنده شدن غارت و جز آن قطران بسیار بر شتر مالیدن و پیاپی آب ریختن و خون از جراحت چکیدن
الإشغال ـ لغة ردیئة فی الشغل ـ
الإشکال ـ پوشیده شدن و پوشیدگی بردن و هذا من باب السلب والایجاب واشکل النخل ای طاب طلعه وادرک ـ
الإشمال ـ در باد شمال شدن ـ
الإضهال ـ پخته شدن خرما ـ
الإطفال ـ با بچه خرد شدن ـ
الإعبال ـ بیفتادن برگ و برآمدن آن و چنان شدن برگ نخلی که برای او سست شد
الإعجال ـ شتابانیدن و با بچه شدن گاو ـ
الإعضال ـ سخت و بسته شدن کار و اعضلنی فلان ای اعیانی امره ـ
الإغطال ـ فروگذاشته ـ
الإعقال ـ خردمند و دریابنده گمان کردن

واعقل القوم ای عقل بهم۔
اَلْعَقَلُ۔ ای لجار و قلص عند انتصاف النهار
اَلْاِعْمَالُ۔ بکار داشتن و کار بستن۔
اَلْاِعْمَارُ۔ بابره شدن و گردانیدن دک
اَلْاِغْفَالُ۔ غافل کردن و بافتن بی نشان کردن
واغفلت الشیء اذا ترکته علی ذکر منک
اَلْاِفْحَالُ۔ فحل دادن و پی کردن شتر بشمشیر
وفی الحدیث فافسلا علیه یعنی ارذلا۔
اَلْاِفْضَالُ۔ فضل کردن و افزون آوردن
اَلْاِقْبَالُ۔ پایندانی کردن و چشم و پیش
گردانیدن و قبال کردن نعلین را و روی
فراکسی کردن تقابل قبل علیه بوجهه روی بچیزی کردن
اَلْاِقْبَالُ والمُقْبَلُ۔ روی فراو کردن
هو ضد الادبار۔
اَلْاِقْتَالُ۔ فراکشتن دادن۔
اَلْاِقْحَالُ۔ خشک کردن۔
اَقْحَلَ الکرم اذا انشق نوره و تناثر
اَلْاِقْفَالُ۔ قفل کردن و خشک کردن
و بازگردانیدن لشکر بجای فرستاده باشی
اَقْفَلَ الوحش اذ القطر لیحج ورقه۔
اَقْفَلَ الرجلُ۔ اذا تکلف ما لا یعنیه
و رنس نفسه۔
اَلْاِکْسَالُ۔ انزال ناافتادن در جماع۔

اَلْاِکْفَالُ۔ بپایندانی فرادادن و قوله تعالی
اکفلنیها ای ضمها الی واجعلنی کافلها وقیل
اجعلها کفلی ای نصیبی والکفل النصیب۔
اَلْاِکْمَالُ۔ تمام کردن۔
اَلْاِمْثَالُ۔ مثله کردن و امثل السلطان
فلانا اذا قتله قودا۔
اَلْاِمْحَالُ۔ با مشقه گردانیدن کار دست را
اَلْاِمْحَالُ۔ قحط و خشکی سال رسیدن و النعت
ماحل و محل۔
اَلْاِمْصَالُ۔ مال تباه کردن و کودک بیفگندن
زن در آن حال که مضغه باشد و جمله شیر و شیر بیفگندن
اَلْاِمْعَالُ۔ فی الغنم و غیرها ان تنتج فی السنة
مرتین و امعل القوم اذا امعلت ابلهم و هو دار
اَلْاِمْهَالُ۔ زمان دادن۔
اَلْاِنْبَالُ۔ تیر فراکسی دادن۔
اَلْاِنْحَالُ۔ نزار کردن۔
اَلْاِنْزَالُ۔ فرو فرستادن و آب از مرد جدا شدن
والانزال والمنزل فرود آوردن۔
اَلْاِنْسَالُ۔ پشم و موی بیفگندن حیوان
و بچه دادن آن وانسلت الابل اذا حان لها
ان ینسل وبرها۔
اَلْاِنْصَالُ۔ سنان نیزه و پیکان از تیر
و شمشیر از دسته بیرون کردن۔

الانعال - نعل بستن ستور را وموزه را وان یکون البیاض فی مؤخره الرسغ مما یلی الحافر علی الاشعر لا یعدوه ولا یستدیر -
الانقال - موزه نیکو بکردن -
الانمال - نامی کردن -
الافعال - شربت اول دادن و سیراب کردن
واهل الرجل - اذا اهملت ابله -
الاهبال - الاثکال واهبله اللحم اذا اکثر علیه ورکب بعضه بعضا -
اهزل القوم - اذا اصابت مواشیهم سنة فهزلت
الاهمال - فروگذاشتن -
الابراد - سخت تافتن والنعت مبرم ومبرم وبستوه آوردن -
الابشام - ناگوار آوردن -
الابلام - ورم گرفتن لب فرج شتر وجز آن
الابهام - پوشیده بگذاشتن و بسته کردن وبسیار بهی شدن ومن النحویون یسمون ها واشباهها المبهمة -
الاتخام - ناگوار آوردن طعام واصل التاء واو
الاتهام - بتهامه شدن و آوردن تهمت ومتهم داشتن -
الاثجام - پیوسته شدن باران -
اثرمه الله - ای جعله اثرم -

الاجحام - وا پس شدن از کاری -
الاجذام - شتافتن در رفتن و فا ایستادن از چیزی
الاجرام - جرم کردن اجرمته ذنبا اذا کسبته ایاه وسنة قوله ولا یجرمنکم بضم الیاء -
الاجشام - التجشم -
الاجمام - وا ایستادن -
الاحرام - در حرم شدن و در ماه حرام شدن وحرم گرفتن و باز داشتن چیزی را از کسی و قمار بردن وحرام کردن واحرم الرجل اذا دخل فی حرمة لا تهتک وفی الحدیث یحرم فی الغضب ای یحلف -
الاحشام - بخشم آوردن -
الاحکام - استوار کردن و حکمه بر اسب کردن
ادرمت الابل - الاجذاع اذا ذهبت رواضعها وطلع غیرها -
ادغمنا الفرس اللجام - ای ادخلناه فی فیه ومن هذا ادغام الحرف فی الحرف فاذا ادغمهم الحر ای غطیهم
الارثام - سرای گشت بسته چیزی را انگشت کسی بستن تا یاد دهد وی را آن انگشتی یاد دارد -
الارخام - بر بیضه نشستن مرغ ماکیان والنعت مرخم ومرخمة -
الارذام - پیوسته شدن تپ و تب
الاردام - از سر بیرون شدن ایرم علی الخمسین ای زاد

اَلْاِرْزَامُ۔ بانگ کردن اشتر چنانکه دہن باز نکند و بانگ کردن رعد۔
اَلْاِرْشَامُ۔ پدید آمدن برق۔
اَلْاِرْغَامُ۔ سیلان من انف الشاة ارغم انفہ ای الصقہ بالرغام وہو التراب منہ الحدیث وارغمہ ای اغضبہ وارمی بہ فی التراب۔
اَرْہَمَتِ السَّحَابَةُ بالرہام۔
اَلْاِرْزَامُ۔ بریدن بول بر کسی منہ الحدیث لاتزرموا ابنی۔
اَلْاِزْعَامُ۔ طمع افگندن۔
اَلْاِزْقَامُ۔ فرو برانیدن چیزے بگلو۔
اَلْاِزْکَامُ۔ بازکام گردانیدن والفعل منہ ازکمہ اللہ فہو مزکوم۔
اَلْاِسْمَامُ۔ الاشمام۔
اَلْاِسْقَامُ۔ بیمار کردن۔
اَلْاِسْلَامُ۔ مسلمان شدن و خذلان گذاشتن و سلم آوردن یعنی بهای چیزی فرا کسی سپردن و گران نہادن۔
اَلْاِسْنَامُ۔ بلند شدن و بلند گردانیدن۔
اَلْاِسْہَامُ۔ قرعہ افگندن۔
اَلْاِشْحَامُ۔ خداوند پیہ بسیار شدن۔
اَلْاِشْمَامُ۔ بوی شیر و بوی گوشت بگوییدن
اَلْاِصْرَامُ۔ درویش شدن و بیرون آمدن باز خرما

اَلْاِضْرَامُ۔ برافروختن آتش۔
اَلْاِطْرَامُ۔ سبز شدن دندان۔
اَلْاِطْعَامُ۔ طعام دادن و طعمت النخلة اذا ادرک ثمرہا۔
اَلْاِظْلَامُ۔ تاریک شدن شب و تاریکی شدن
اَلْاِعْتَامُ۔ در وقت نماز خفتن رفتن و کارے دیگر کردن۔
اَلْاِعْجَامُ۔ عجم زدن کتاب را و اعجام الکلام خلاف اعرابہ و باب معجم ای مقفل۔
اَلْاِعْدَامُ۔ نیست کردن و درویش شدن و نایافتن چیزے کردن۔
اَلْاِعْسَامُ۔ طمع کسی بوی رسانیدن۔
اَلْاِعْصَامُ۔ چنگ زدن و ملازم گرفتن و یعدی بالباء و اعصمت فلان ای ہیأت لہ فی الرحل والسرج ما یعتصم بہ لئلا یسقط و اعصمت القربة جعلت لہا عصاما۔
اَلْاِعْظَامُ۔ بزرگ گردانیدن و بزرگ داشتن
اَلْاِعْقَامُ۔ نازاینده شدن۔
اَلْاِعْکَامُ۔ یاری دادن ببار بستن۔
اَلْاِعْلَامُ۔ نشان کردن و بیاگاہانیدن و جامہ با علم کردن۔
اَلْاِغْرَامُ۔ تاوان زدہ کردن و اغرم ای ولع و اغرم بہا ای عذب بحبہا۔

الاِفْحَامُ - در ماندن کسی از شاعر یا یافتن
و در اول شب تاریک رفتن -
الاِفْخَامُ - التفخیم -
الاِفْدَامُ - سیر رنگ کردن فدام بستن
الاِفْرَامُ - پر کردن آوند بلغت هذیل -
الاِفْصَامُ - وا ایستادن باران تب -
الاِفْعَامُ - پر کردن خنور را و منه الحدیث
لافعمت ای ملأت و روی بالغین قبل الصواب
فغمت یقال فغمتنی الرائحة اذا سدت خیاشیمك
و ملأته طیبا و قال الازهری الروایة بالعین -
الاِفْهَامُ - در یابانیدن -
الاِقْحَامُ - در آوردن چیزی در چیزی
بعنف و منه الحدیث اُقحم یا ابن سیف الله
و اقحم اهل البادیة اذا اجدبوا فدخلوا بلاد الریف
و منه الحدیث اقحمت السنة نابغة بنی جعدة -
الاِقْدَامُ - در پیش کردن و در پیش شدن
و پیشی کردن بر کاری و دلیری کردن -
الاِقْرَامُ - پروردن شتر برای گشنی را -
الاِقْسَامُ و المُقْسَمُ - سوگند خوردن -
الاِقْضَامُ - جو دادن ستور را -
الاِقْعَامُ - کشتن مار زود کسی و الماضی
من هذا الفعل -
الاِقْهَامُ - باز شدن میغ و آرزو ناکردن طعام

الاِکْتَامُ - پر کردن مشک -
الاِکْرَامُ و المُکْرَمُ - گرامی کردن اکرم الرجل
اتی باولاد کرام -
الاِکْمَامُ - کند شدن بصر
الاِلْجَامُ - لگام بر کردن -
و الاِلْحَامُ - پود بر بافتن و خداوند گوشت
بسیار شدن و با دانه شدن کشت و الحمتك
عرض فلان اذا امکنته منه لتشتمه و الحمته سیفی
و الحمت الحرب فالتحمت و رجل ملحم ای مطعم
الصید مرزوق منه و الملحم الملصق بالقوم
و المقتول و یقال للدرك فی الحدیث حتی الحمه
القتال یقال لحم الرجل و استلحم اذا نشب فی الحرب
فلم یجد مخلصا و فی حدیث آخر و الحم عند الثالثة
ای وقف عندها لم یزده علیها و الترکیب
یدل علی تداخل کاللحم الذی متداخل بعضه فی بعض
الاِلْدَامُ - دائم شدن تب الدم به و اولع
الاِلْزَامُ - لازم کردن -
الاِلْقَامُ - فرو برانیدن القم اصبعه مرارة
و فمه حجرا -
الاِلْمَامُ - در دل افگندن -
الاِنْجَامُ - باز ایستادن باران و سرما
و باز شدن میغ -
الاِنْدَامُ - پشیمان گردانیدن کسی را

الانعام ــ نعمت دادن و یعدی باللام و بالباء خوب کردن و انعم ای زاد و انعم الرجل ای صار الی النعیم و دخل فیه و بکلیهما فسر قوله علیه السلام و انعما و انعم الله صاحبک من النعومة

الاهراء ــ سخت پیر گردن ــ

الاهضمت الابل والغنم للاجداع والاسداس جمیعا مثل ادرست ــ

الابطان ــ تنگ بر اشتر بستن و ابطنت الرجل اذا جعلته من خواصک و ابطنت السیف کشحی ــ

الاتقان ــ کارے محکم کردن ــ

الاثخان ــ بسیار گشتن و سست کردن جراحت کسی را ــ

الاثفان ــ درشت کردن کار دست را ــ

الاثمان ــ هشت شدن و هشت باب آمدن ن شتر و بها کردن آخریان و هذا یعدی بنفسه و بالباء و باللام ــ

الاجبان ــ بددل یافتن ــ

الاجنان ــ بد غذا شدن و فی الحدیث و اجن مجاهها ای ورقه الثمام من استجار الجبال ــ

الاحزان ــ اندوهگین کردن و هذه لغة تمیم قال الیزیدی و لا یکاد یقال یحزنه و انما یقال یحزنه قال الله تعالی فلا یحزنک قولهم بضم الیاء و هذا اشتقاق

الاحسان ــ نیکوئی کردن ایتیک بالباء والی المتعدی

الاحصان ــ زن کردن و الماضی احصن بفتح الهمزة والنعت محصن بفتح الصاد و نهفته شدن زن و نهفتگی کردن شوهر و پیدا و الاحصان یقع معان کلها یرجع الی معنی واحد وهو ان یحمی الشیء و یمنع منها الحریة کقوله تعالی والذین یرمون المحصنات ان ینکح المحصنات و فعلیهن نصف ما علی المحصنات و العذاب

۵ کقوله تعالی والتی احصنت فرجها و محصنات غیر مسافحات و محصنین غیر مسافحین فسر بنا کحین ایضا والاسلام کقوله تعالی فاذا احصن فان اتین بفاحشة فاذا قری بفتح الهمزة فمعناه اسلمن و بالضم معناه تزوجن والتزویج کقوله تعالی والمحصنات من النساء یعنی ذوات الازواج یعنی تحصن زوجها فیصیر الزوج بها محصنا فالحرة تحصن نفسها و تحصن لیست کاملة والعفة مانعة من الزنا و العفیفة تمنع نفسها والاسلام مانع من الفواحش و ذوات الازواج ایضا لان الزوج احصنها و منع منها احصنت بالرجال المحرمة ــ

الاضحان ــ پیوسته باران باریدن و مقام کردن بجائے ــ

الاحزان ــ تنوخ بر گردانیدن ــ

الاخوان [illegible]

خوض و سخن گفتن قوم بیکبار و خاموش شدن
الاغباب گاه گاه آمدن و آنکه یک روز
تپ آید و یک روز نیاید۔
الاکباب۔ بر روی افتیدن و اقبال
کردن بکارے و فی الحدیث فاکبوا رواحلهم
علی الطریق ہکذا الروایۃ والصواب کبوا
ای الزموها الطریق۔
الالباب۔ مقیم شدن و بامغز شدن کشت
و بر بند بستن ستور والنعت من ہذا ملبب
عن ابن السکیت صح و قال ابن کیسان ہو
غلط و قیاسه ملب۔
الاہباب۔ بیدار کردن۔
الابتات۔ بریدن کار و حکم۔
الاخنات۔ شرم داشتن و اخنت اللہ
خنظه لغۃ فی اخسه وہو من المبدل۔
الارتات۔ گرفته سخن گردانیدن۔
الاشتات۔ پراگنده کردن اتانا بجیش
ما یلث ای ما یحصی عدده۔
الابثاث۔ راز خویش با دیگری آشکارا کردن
الارثاث۔ کهنه شدن جامه۔
الاغثاث۔ تباه شدن سخن و گوشت
نزار خریدن و نزار شدن و ہدر شدن
و سخن بد گفتن و فی الحدیث لا تغث طعامنا
ای لا تفسده۔
الالثاث۔ مقیم شدن و دائم شدن باران
نا الاحجاج۔ حج فرستادن۔
الازجاج۔ زج کردن نیزه۔
الاضجاج۔ بانگ کردن و بانگ آوردن
اعجت الریح۔ اشتدت و اثارت الغبار۔
الافجاج۔ شتافتن و شگفته شدن خرامی
الافجاج۔ در جهان شدن و لج الفرس
اذا ابدا بالجری قبل ان یضطرم۔
ما الاجحاح۔ گران آواز گشتن از بانگ کردن
الاجحاح۔ آبستن شدن و ہو اصل للسباع
الاضحاح۔ خداوند چارپای درست
ما گشتن و ہو فی الحدیث۔
الالحاح۔ الحاح کردن و رخواستن و اشتداد
والح الجمل اذا حرن کخلاء الناقۃ۔
الاقحاح۔ کهنه شدن جامه۔
ما الاحماح۔ ترش شدن خمیر۔
الافخاخ۔ فربه شدن و ہو فی الحدیث و امخ
ما۱۰ العظم جری فیه المخ۔
۹ الابداد۔ پراگنده کردن دست و چشم
سوی چیزے باز بدن۔
الاجداد۔ کوشش کردن و قولهم اجد بها امرا
ای اجد امره بها نصب الامر علی التمیز کقولک

قرّت به عیناً ای قرّت عینی به و خوش کردن
و بیرون آمدن بار خرما و بهامون شدن
زمین یا هامون رسیدن و خداوند بخت گردانیدن
الاِحْدَادُ ـ تیز نگریستن و تیز کردن و سوگ داشتن زن
الاِدْنَادُ ـ پر شدن پستان از شیر پیش از زادن
اردت الشاة اذا اضرعت ـ
الاِسْدَادُ ـ صواب گفتن ـ
الاِشْدَادُ ـ خداوند ستور سخت شدن
الاِصْدَادُ ـ بگردانیدن و رد کردن السن
الاِضْدَادُ ـ خشم گرفتن ـ
الاِعْدَادُ ـ ساختن ـ
الاِغْدَادُ ـ پدید آمدن غده و در اشتر و خشم گرفتن ـ
الاِلْدَادُ ـ کسی را بیکسو زدن و فرو گذاشتن
الاِمْدَادُ ـ مدد کردن یعدی الی المفعول الثانی
بالباء و مداد در دوات کردن و چرک ریم شدن
وامدت الابل هو ان تشرب الماء شیئاً
من الدقیق و نحوه فسقیتها والاسم المدید
وامددت الرجل اذا اعطیته مدة بقلم ـ
الاِنْدَادُ ـ اندک بریدن ـ
الاِسْدَادُ ـ تنها کردن ـ
الاِغْذَاذُ ـ زود رفتن ـ
الاِفْذَاذُ ـ یگانه زادن گوسپند یقال
شاة مفذ و لا یقال ناقة مفذ لانها لا تلد الا واحداً
د الاِبْدَادُ ـ غلبه کردن یعدی بعلی و سوگند
راست کردن و فرا پیش رفتن حج و در بیابان
الاِبْرَادُ ـ بیفگندن و اتره القضاء الی العبده
الاِجْرَادُ ـ زبان شتر بچه شکافتن تا شیر نتواند
خورد و نیزه در مطعون بگذاشتن و اجرته
رسنه اذا ترکته یصنع ما شاء و اجررته الدین
والترکیب یدل علی مد الشی و سحبه ـ
الاِحْرَادُ ـ تشنه کشتن اشتر و مردم و گرم
شدن روز ـ
الاِخْرَادُ ـ بیفگندن ـ
الاِدْرَادُ ـ پیوسته گردانیدن عطا و بیرون
آوردن باد باران را از ابر و منه قولهم بین
عینیه عرق یدره الغضب و قیل معناه یحرکه
و فرو هشتن شیر ـ
الاِزْرَادُ ـ بند کردن پیراهن ـ
الاِسْرَادُ ـ آشکارا کردن و پنهان کردن
والوجهان جمیعاً یفسران فی قوله تعالی و اسروا
الندامة و کذلک فی قول امری القیس لو یسرون
مقتلی والاصح بیره بالشین و فیسر و نظیره
و اسر الیه حدیثاً ای افضی سره الیه و بالمودة
۱۷. الاِشْرَادُ ـ نسبت کردن با شر و بعضهم
شکر و آشکارا کردن ـ

الإصرار - بر چیزی ایستادن و گوش راست کردن اسب یقال اصر الفرس باذنه۔
الإضرار - گزند رسانیدن و نزدیک آمدن و بیعیبان بالیار و بیش از یک زن کردن و با دو زنی گشتن۔
الإطرار - به کرانه رفتن و ناز کردن و منه غضب مطر ای کان فیه ادلال او قیل غضب مطر اذا کان فی غیر موضعه وفیما لا یوجب غضبا ومنه ایضا اطری فانک ناعلة اے ادلی فان علیک نعلین وقیل خذی طرر الوادی وهی نواحیه فان علیک نعلین اخذا رکبی الامر الشدید فانک قویة علیه وراغا لیدن و ضربه فاطره ای قطعها وندرها
الإطرار - رفتن بسنگهای تیز۔
الإعرار - با سرگین گشتن جای و بی کوهان کردن
الإفرار - بر گریختن داشتن و افررت الابل للانتشار مثل درست۔
الإقرار - اقرار کردن و قرار دادن چیزی و سرد گردانیدن والنعت من هذا مقرور واقرت الناقة ثبت حملها واقر الله عینه ای ازال سهرها وقیل عطاه حتی تقر فلا تطمح الی من هو فوقه ویقال حتی تبرد ولا تسخن فللسرور دمعة باردة وللحزن دمعة حارة

وفی الحدیث ثم ارفض واقر یعنی اقر ذلك النقار
الإمرار - بگذرانیدن و سخت تلخ گردانیدن و شدن و سخت بتافتن و ما زال فلان یمر فلانا ای یعالجه لیصرعه وما امر فلان وما احلی ای ما قال مرا ولا حلوا وفی الحدیث صوت امرار السلسلة یقال مررت الشیء اذا جررته
الإهترار - به دردآمدن گشت و بیرون آمدن شیم و خرما خشک شدن خرما واهتر القوم اذا اجنت غنمهم او زرعهم۔
الإرزاز - دنبال بزمین فرو بردن ملخ از بهر بیضه۔
الإعزاز - عزیز کردن و قوی کردن و تنگ سوراخ شدن پستان اشتر و سخت آمدن چیزی بر کسے و در زمین درشت افتادن و رفتن در آن واعزت البقر عسر حملها۔
الإفزاز - ترسانیدن۔
الإکزاز - باهم آوردن از سرما والنعت مکزوز
الإنزاز - پاره آب شدن زمین۔
الإبساس - نواختن اشتر را نزدیک دوشیدن و بزراب خواندن ابسست الابل زجرتها وقلت بس بس وهو فی الحدیث احسست به الفیت به وربما قالوا احسیت به یبدلون من السین الاخیرة یاء

ودربما قالوا ما احسست منهم احدا فالقوا احد السينين استثقالا وهو من شواذ التخفيف واحسست الشیء وجدت حسه قال الاخفش احسست معناه ظننت ووجدت ومنه فلما احس عیسی قیل احس عیسی ای ری وقیل احس عیسی علم۔

الاخساس۔ کاری دون کردن و خسیس یافتن واخس الله حظه ای جعله خسیسا

الامساس۔ بر بسودن داشتن۔

الاجشاش۔ کبیده کردن گندم بلغور کردن

الاخشاش۔ خشک کردن وشدن ستنه و بچه در شکم مادر۔

الارشاش۔ بارانخ باریدن وارشت الطعنة اذا جاءت بالرشاش۔

الاطشاش۔ الارشاش فی المعنی الاول

الاهشاش۔ تاریک نزار شدن وقومی را از جایی برانگیختن۔

الاحصاص۔ حصه کسی فرادادن۔

الاشصاص۔ اندک شیر شدن اشتر

الاغصاص۔ در گلو گیرانیدن۔

اقصصت الیمین حتیه شیئا۔ ای اخرجت

الاقصاص۔ قصاص دادن یقال اقص الامیر فلانا من فلان اذا اقتص له منه فجرحه

مثل جرحه او قتله قودا ونزدیک گردانیدن بمرگ وآبستنی پدید آمدن گوسپند واسپ واقصت الارض اذا انبتت القصیص وهو نبت والباب یدل علی تتابع الشیء۔

الامصاص۔ برمکیدن داشتن۔

الارضاض۔ ستبر شدن شیر وگران و درنگی شدن مرد۔

الاعضاض۔ فرادندان دادن ومنه الحدیث فاعضوه بهن ابیه ولا تکنوا ای قولوا له اعضض بایر ابیک لا تکنوا عن الایر بالهن تنکیلا و تادیبا و بشمشیر زدن و اعض القوم اذا اکلت ابلهم العض وهو علف اهل الامصار مثل الکسب والنوی المرضوخ۔

الاقضاض۔ درشت کردن خوابگاه ومنه الحدیث فاقضه ای جعله حصی صغارا و درشت شدن نان واقض فلان اذا تتبع المطامع الدنیة

الامضاض۔ بدرد آوردن جراحت و سوختن سرچشم را۔

الاهطاط۔ بانگ کردن۔

الاشطاط۔ بیداد کردن وازحد در گذشتن و چهارپای را دور بردن و شتافتن۔

الالطاط۔ سخت خصومت گر شدن و پوشیدن والط ای عانه وحمله علی ان یلط حقه ای یجحد

وفی الحدیث لا تلطط فی الزکوٰة ای لا تمنعہا۔
الاشظاظ۔ چوب در گوشۂ جوال کردن
والانعاظ۔ ایضاً۔
الالظاظ۔ ملازم گرفتن و دائم شدن بر امری
والالحاح۔ ایضاً و فی الخبر الظوا بیاذا الجلال
والاکرام ای الزموا۔
اشعت الشمس۔ نشرت شعاعها واشع
الزرع اخرج شعاعه ای سفاه اشع القوم
اذا اشطوا النار القعاع وهو المر الغلیظ۔
الالعاع۔ بد دل گردانیدن۔
الالعاع۔ رویانیدن ملع و هو نبت ناعم
فی اول ما یبدو۔
الاخفاف۔ روغن در سر نا کردن و اسب
را بر دویدن داشتن۔
الاخفاف۔ سبکبار گشتن و منه الحدیث لا یجوزها
الا المخف و خداوند ستور سبک گشتن و
فی الحدیث لا یخفنی یقال اخفنی الشی اذا
اغضبک حتی حملک علی خفة الطیش۔
الازفاف۔ طعام دادن۔
الازفاف۔ به بوییدن داشتن ولغة
فی الزفاف۔
الاسفاف۔ نزدیک گشتن چیزی
بزمین و چیزی یا فتن از بزرگ خیرها و چیزهای پست

وا ز پی کارهای دون فرا شدن و چیزی
١٣٠ نرم بجای بر اکندن والماضی من هذا
اسف و بیسکنیدن و منه الحدیث فکانما
تسفهم الملّ ای تسفی فی وجوههم المسلة
وهی التربة المحات۔
الاشفاف۔ فضل نهادن۔
٤ الاطفاف۔ پر کردن پیمانه و فرو گفتن
و خذ ما طف لک و اطف لک ای خذ ما
ارتفع لک و امکن۔
الاعفاف۔ عفیف گردانیدن۔
الاقفاف۔ منقطع شدن بیضهٔ ماکیان
عند الاصمعی و گرد کردن انگشتان از شکم عن الکسائی
خا الالفاف۔ سر در زیر بال بردن مرغ۔
٩ الابقاق۔ بسیار گفتن و بسیار فرزند شدن
الاحقاق۔ بر حق پنداشتن و تحقیقت
پنداشتن و واجب کردن و نزدیک کسی
شدن و فربه شدن اشتر و احققت حذر
الرجل و افعلت ما کان یحذره۔
احققت البکرة۔ ای اتسع خرقها۔
الادقاق۔ باریک کردن و اندک دادن
الارقاق۔ تنگ کردن و بنده کردن
و بنده گرفتن۔
الاعقاق۔ آبستن شدن ستور و لغت

عقوق ولا یقال عق الا فی لغة ردیة و
با دخال شدن خرما بن رز و اعق فلان
اذا جار بالعقوق و اعقه اسای مره —
الاِحْکَاکُ - برخارش داشتن —
اَرَکَّت السَّمَاءُ - جارت بالمطر الرک هو الضعیف
و ارکت الارض علی ما لم یسم فاعله —
اَعَکَّت النَّاقَةُ - اذا تبدلت لونا غیر لونها سمنًا
الاِبْلَالُ - به شدن از بیماری و ابل الرجل
اذا امتنع و غلب —
الاِثْلَالُ - فرمودن به نیکی کردن خرابی
و اثل الرجل اذا کثرت عنده الثلة و هی الصوف
الاِجْلَالُ - بزرگ داشتن و شتری که
یکشکم زاده بود دادن و بسیار دادن و فی
الحدیث اجلوا الله روی بالجیم و الحاء و معناها
اسلموا و قیل ایضا معناه اذا روی بالجیم
قولوا یا ذا الجلال و الاکرام و فی حدیث آخر
ان لی فرسا اجلها کل یوم فرقا ای اعطیها
ایاه علفا و هم یضعون الاجلال موضع الاعطاء
الاِحْلَالُ - فرود آوردن و حلال کردن
و در ماهها حلال شدن از حرم و از میثاق
و مهد بیرون آمدن و مستوجب عقوبت شدن
و شیر در پستان آمدن بی زه و فی الحدیث
احل بمن احل بک ای من ترک الاحرام و احل
بک فقاتلک فاحلل انت ایضا به فقاتله و ان
کنت محرما —
الاِخْلَالُ - محتاج شدن یقال اخل
بالرجل و محتاج کردن و دست بداشتن جایگاه
خویش و رحرب و در شیر بن گیاه چرانیدن شتر
و اخلت النخلة اذا اسارت الحمل —
الاِدْلَالُ - ناز کردن و یعدی بعلی و استوار
شدن بکسی و نیک بالیدن و فلان یدل علی
اقرانه فی الحرب کالبازی یدل علی صیده
الاِذْلَالُ - خوار کردن و خداوند یاران
خوار شدن —
الاِزْلَالُ - بلغزانیدن و برکناره داشتن
و احسان کردن و چیزی از حق کسی بو
دادن و الثانی و الثالث یعدیان بالی —
الاِسْلَالُ - کاهش گیرانیدن اسله
فهو مسلول و دزدیدن و رشوت دادن —
الاِشْلَالُ - اشل کردن —
الاِصْلَالُ - گنده شدن گوشت —
الاِضْلَالُ - ضائع و هلاک و گمراه کردن
و بی راه یافتن و منه الحدیث
ان النبی علیه السلام اتی قومه فاضلهم ای
و جدهم ضلالا و مرده را دفن کردن —
الاِطْلَالُ - مشرف شدن بر چیزی و باطل کردن حق

اَلاِظْلَالُ - سایہ افگندن یقال اظلتنی الشجرۃ وغیرہا و سایہ دار شدن و اظلک فلان اذا دنا منک کانہ القی علیک ظلہ ثم قیل اظلک امر و شہر ای دنا منک -

اَلاِعْلَالُ - بیمار کردن و علل خوردن اشتران از سیرابی -

اَلاِغْلَالُ - تشنہ داشتن و خیانت کردن و بخیانت منسوب کردن و فسر و ما کان لنبی ان یغل بہا و غلہ دادن زمین و غلہ قوم فرا رسید و غلہ آوردن بنزدیک قوم و اغل فی الاھاب اذا سلخ و ترک فی الاہاب من اللحم شیئا و اغل الوادی انبت الغلان و ہو نبت و اغل بصرہ اذا شدد النظر -

اَلاِقْلَالُ - بزمین سیدن کہ آنجا باران نرسیدہ باشد و بشدن مال مرد -

اَلاِقْلَالُ - اندک کردن و درویش شدن و اقل الجرۃ اطاق حملہا -

اَلاِکْلَالُ - ماندہ کردن ستور و خداوند ستور ماندہ شدن و بگماریدن و اصبحت مکلا ای ذا قرابات وہم علی کل ای عیال -

اَلاِمْلَالُ - املا کردن و ملول کردن و یعدیان بعلی و الاخیر یعدی بنفسہ ایضا -

اَلاِہْلَالُ - ماہ نو دیدن یقال اہل الہلال اذا بنی الفعل للہلال فاذا بنی للرائین قیل اہللنا الہلال و کذلک القول فی استہلال الہلال و یقال اہللنا عن لیلۃ کذا و لا یقال اہللناہ فہل کما یقال دخلناہ فدخل وہو قیاسہ و آواز برداشتن و منہ قولہ تعالے وما اہل بہ لغیر اللہ ای نودی علیہ بغیر اسم اللہ -

۹ اَلاِتْمَامُ - تمام کردن و تمام شدن ایام بار گرفتن زن -

اَلاِجْمَامُ - بر آسایانیدن و الماضی اجم و پر کردن پیمانہ و نزدیک آمدن -

اَلاِحْمَامُ - تب آوردن احمہ اللہ فہو محموم و نزدیک آمدن و غمناک کردن و منہ الحدیث فی غیر محمۃ یقال احمت الحاجۃ اذا احمت لہ و تبناک شدن زمین و سیاہ گردانیدن و گرم کردن آب یقال احموا لنا من الماء و بآب گرم بشستن و احم ای قدر فہو محموم -

اَلاِخْمَامُ - گندہ شدن گوشت -

اَلاِدْمَامُ - نکو سپیدہ یا فتن و باز پس ایستادن و کارے کردن کہ بدان نکوہیدہ و نیشمار دادن و اندک شدن آب چاہ و ازدم بہ نہادن

اَلاِرْمَامُ - مغز دار گشتن و خاموش شدن

اَلاِسْمَامُ - با سموم گشتن روز -

اَلاِشْمَامُ - بویانیدن و منہ الحدیث اشمی

يقول لا تستقصي لا تسئ صلى ومنه اشمام الحرف ايضا وهو ان تسكن الحرف وتضم شفتيك ولا يوجد الاستنافة ولا يدركه الاعمى ورفع الراس مع المرور وتقول للوالي اشممني يدك وهو احسن من ناولني يدك والباب يدل على المقاربة والمدانات —

اَلْاِصْمَامُ - كر كردن وكر شدن وكر يافتن وشتيته را صمام ساختن —

اَلْاِطْمَامُ - ببستردن آمدن موی —

اَلْاِعْمَامُ - خداوند عم بسيار وكريم گشتن والنعت معم بفتح وبكسر —

اَلْاِغْمَامُ - ابرناك شدن آسمان وگرم شدن روز چنانکه نفس فرو گيرد —

اَلْاِقْمَامُ - پاردار نمودن گشن اقم الفحل الابل ضربها كلها

اَلْاِكْمَامُ - غلاف شگوفه پيدا وردن درخت خرما ...

اَلْاِلْمَامُ - فرود آمدن ومنه الحديث لا الم اے لقربت الحديث الاخر او يلم الى يقرب من ذلك گناه صغيره كردن ويقال للالمام مقارنة المعصية من غير مواقعة والقياس يؤكد هذا القول يعني الامر اذا اقلقك وحزنك لنسبه مهموم

اَلْاِنْنَانُ - سقيم شدن وعيش سن اے ذو سنة وهي رائحة البعرة —

اَلْاِتْنَانُ - نزا خواست گردانيدن مادی

اَلْاِجْنَانُ - ديوانه كردن يقال اجنه الله فهو مجنون ودرآمدن شب يقال اجنه الليل وپنهان كردن —

اَلْاِرْنَانُ - بانگ كردن وبزاری آوردن

اَلْاِزْنَانُ - متهم كردن —

اَلْاِسْنَانُ - بزاد برآمدن وسن فرو ريختن هشت سالگی شتر وروييدن آن —

اَلْاِشْنَانُ - غارت كردن —

اَلْاِصْنَانُ - گنده شدن وتكبر كردن —

اَلْاِطْنَانُ - ببانگ آوردن مس ورو وانچه بدان ماند ونريدن —

اَلْاِغْنَانُ - فراخی داشتن واغنت اللهم جعلت لها غنانا —

اَغَنَّ الشقاء - اي امتلاء وادي مغن اي كثير العشب وذلك لانه اذا كان كذلك غنة الذباب في صوتها غنة —

اَلْاِكْنَانُ - اندر دل پنهان كردن الشئ وقد ذكرته في الكن —

ه اَلْاِقْفَاءُ - فراموش گردانيدن كند زبان گرديدن

ومن المعتل

ن اَلْاِثْنَابُ - برجهانيدن —

اَلْاِيْجَابُ - واجب كردن واوجب الرجل اذا عمل عملا يوجب له الجنة او النار —

الاهْیِبَاب - بسیار شدن گیاه زمین -
الاهْیِصَاب - دردمند کردن و اصب
القوم علی الشیء اذا تابعوا علیه -
الاهْیِتَاب - [illegible] آگه کردن
الاهْیِقَاب - چیزی [illegible] [illegible]
الاهْیِکَاث - آهنگ کردن [illegible]
واکب البعیر اذا لزم المواکب -
اوهب له الشیء ای [illegible]
اذا کان معدا عند الشیء [illegible] الطعام [illegible]
[illegible] الماء [illegible] الماء [illegible]
الاهْیِدَات - گم کردن فی الحدیث [illegible]
یقال دلت فی نفس [illegible]
اذا کان کذلک [illegible]
الاهْیِرَاث - میراث دادن -
الاهْیِدَاث - [illegible] بسیار [illegible]
باسراف نفقه کردن -
الاهْیِسَاج - درانیدن [illegible]
الاهْیِلاج - درآوردن -
الاهْیِتَاج - برافروختن آتش -
الاهْیِتَاج - [illegible]
الاهْیِجَاج - [illegible] مردم را [illegible]
آمد آتش [illegible] اوج [illegible] الصفا
الاهْیِلاج - [illegible]

الاهْیِضَاح - سپید کردن [illegible] الجبل والدار
اولاد [illegible] قولهم [illegible] [illegible]
الاهْیِقَاح - سخت شدن سم -
الاهْیِتَاح - [illegible] کردن خمیر از بسیاری [illegible]
الاهْیِتَاخ - [illegible] گردانیدن -
الاهْیِجَاد - [illegible] کردن [illegible] کردن
[illegible] چیزی [illegible] کردن -
الاهْیِقَاد - [illegible]
الاهْیِرَاد - [illegible] کردن [illegible] آوردن -
الاهْیِسَاد - [illegible] -
الاهْیِصَاد - [illegible] -
الاهْیِمَاد - [illegible] کردن
الاهْیِقَاد - [illegible] [illegible]
الاهْیِقَاد - آتش [illegible] -
الاهْیِکَاد - استوار کردن و فی الحدیث [illegible]
[illegible] بدادای [illegible]
الاهْیِلاد - [illegible]
الاهْیِقَاذ - [illegible] -
الاهْیِخَاذ - [illegible] کردن [illegible] کردن [illegible]
[illegible] کردن -
الاهْیِبَاذ - نرم کردن [illegible] -
الاهْیِجَاذ - [illegible] [illegible]
[illegible] -

الإيثاث - استوار کردن -
الإيعاص - اندک کردن -
الإيغار - گرم کردن و بگرمگاه شدن
و بخشم آوردن و چراغ تمام فرا فرستادن
و زمین باقطاع فرا دادن و قد یسمی ضمان
الخراج ایغارا وهی لفظة مولدة -
الإيقار - گرانبار کردن خر و اشتر وغیره
یقال و قیره و گرانبار شدن درخت
یقال نخلة موقر و موقرة و نخل موقر وهو علی
غیر القیاس لان الفعل لیس للنخلة و انما قیل
موقر بالکسر علی قیاس قولک امرأة حامل لان
حمل الشجر شبّه بحمل النساء و لنگانیدن ستور -
الإيكار - [illegible] کردن -
الإيجاز - کوتاه کردن سخن -
الإيعاز - در ایستادن فرستادن و فرمان
دادن بکاری -
الإيجاس - بیم اندر دل داشتن -
الإيداس - پوشیده شدن زمین از نبات
الإيراس - زرد شدن درخت پس از آنکه
بجای رسیده باشد والنعت وارس -
الإيكاس - زیان کردن یقال اوکس فی تجارته
الإيحاش - اندوهگین کردن و دژم [illegible]
جای وحشت شدن آن و گرسنه شدن -

اوخش القوم - ای ردوا السهام فی الربابة
مرة بعد اخری کانهم صاروا الی الوخش وهو الرذل
الإيباص - روشن کردن آتش و اوبصت
الارض اذا طلع نبتها اول ما يظهر -
الإيقاص - کوتاه کردن گردن -
الإيباض - مثل التوبيض فی الرجال
الإيفاض - بشتافتن و اصله [illegible] -
الإيماض - نرم جستن برق و دزدیده
نگریستن زن -
الإيراط - در ورطه افگندن -
الإيهاط - بیفگندن کسی چنانکه بیهوش افتد
الإيجاع - بدرد آوردن -
الإيداع - ودیعت فرادادن و ودیعت پذیرفتن
الإيزاع - فرادادن و بول انداختن شتر
و سخت مولع کردن -
الإيساع - توانگر شدن و تمام فرا رسانیدن
ویقال اوسع الله علیک ای اغناک -
الإيناع - باشکوفه شدن درخت -
الإيضاع - شتابانیدن و شتافتن زبان
کردن والماضی من هذا اوضع -
الإيقاع - افگندن و شبیخون کردن
وهذا یعدی بالباء و اوقع فلان بفلان
ما یسوءه ای [illegible] -

الایکاغ - سخت کردن -
الایلاغ - سخت حریص کردن -
الایتاغ - ہلاک کردن -
الایزاغ - اخراج البول دفعة دفعة یقال الطعنة توزغ بالدم -
الایشاغ - اندک کردن عطا -
الایلاغ - خورانیدن سبلع وانچه بدان ماند
الایجاف - بوپانیدن ستور -
الایخاف - الوخف -
الایصاف - وا خدمت کردن آمدن غلام
الایفاف - نیک دویدن -
الایقاف - وقف کردن لغة ردیة وباز ایستادن از کارے که دران کار بوده باشی ویقال اوقفک ههنا ای شیء اوقفک ههنا ای الی شیء صیرک الی الوقوف
الایکاف - پالان کردن وچکیدن آب از خانه یقال ما یوصف لشیء الا اخذه ای ما یرتفع
الایباق - ہلاک کردن -
الایثاق والوثاق - استوار بستن -
الایداق - بگشادن آمدن خداوندسم -
الایراق - برگ بیاوردن درخت وبسیار مال شدن وغنیمت نایافتن غازی وصید نایافتن صیاد ونا یافتن مانندن طالب -

ق
الایساق - بسیار بار شدن خرما اوشتر البعیر حملته حملة -
الایفاق - سوفار تیر در زه کمان نهادن از بهر انداختن یقال اوفق السهم لغة فی افاق بالسهم -
ك
الایشاک - ابتافتن -
الایعاک - در خاک گردانیدن سگ صید را او وعکت الابل عند الحوض اذا ازدحمت فرکب بعضها بعضاً -
ل
الایجال - ترسانیدن -
الایحال - در وحل فگندن -
الایصال - رسانیدن نامه وجزان
الایغال - زود رفتن ابشتافتن دران واوغل فی البلاد اذا ابعد فیها -
م
الایخام - ناگوار وگرد ابنیدن -
الایذام - حج واجب کردن بر خویشتن وفی الحدیث واوذم العطلة یقال اوذمت الدلو اذا شددت فیها الوذم -
ن
الایرام - بیا بیرون پستان -
الایشام - پدید آمدن نبات وبرق ونگریستن در چیزے -
الایضام - گوشت را جای ساختن که بروی نهند ویعدی باللام وبنفسه فی الدیوان

اوضم اللحم ای جعله فی الوضم ـ
الإیلاد ـ همانی عروسی کردن و بعوق الحاد
الإیهاد ـ یکمانی افگندن و فرود گذاشتن
آیتی از قرآن یا رکعتی از نماز و انچه بدان ماند
الإیسان ـ بیهوش گردانیدن هم چاه ـ
الإیطان ـ وطن گرفتن ـ
الإیهان ـ سست کردن النعمة بهون
الإیجاه ـ خداوند جاه کردن و یافتن ـ

ومن اليائي

الإیهات ـ گنده شدن گوشت ـ
الإیسار ـ توانگر شدن
الإیباس ـ خشک یافتن و خشک کردن
وایبست الارض یبس بقلها ـ
الإیقاظ ـ بیدار کردن و گردیدن انگیختن ـ
آید ع اجمع علی نفسه ای وجد ذلک
اذ الطیب لاحرام ـ
الإیفاع ـ مرد آسا شدن کودک فهو مؤفع
الإیناع ـ بجای رسیدن میوه ـ
الإیتام ـ خداوند یتیم گشتن و یتیم گردانیدن
الإیتان ـ نگوسار زادن و آن چیزی است که
رجل او لد قبل یدیه فی الولادة ـ
الإیقان ـ بیگمان شدن ـ
الإیمان ـ بریمین شدن ـ

الإیناث ـ طاعت و شتن ـ

ومن اللفيف المفروق

الإیجاء ـ سود کردن شتر ستور ـ
الإیحاء ـ وحی کردن یعنی پیام
و بالالهام و الهام کردن و پنهان سخن گفتن
و اشارت کردن و نبشتن ـ
الإیداء ـ هلاک شدن ـ
الإیراء ـ بیرون آوردن آتش از آتش زنه
الإیساء ـ موی سر ستردن ـ
الإیشاء ـ استخراج اشنا القربی اللبیه
بجمرا و گلاب ـ
الإیصاء ـ اندرز کردن یقال اوصیت له
بشئ و اوصیت الیه اذا جعلته وصیک له
الإیعاء ـ اندر وعا کردن ـ
الإیفاء ـ وفا کردن و بسیار شدن و تمام دادن حق
الإیکاء ـ سر مشک بستن و شتاب دویدن
فلهک ای سکت و بکلیها فرانه کان یوکی
بین الصفا و المروة و معناه انه یملأ بینهما سعیا
کما یملی السقاء بالماء و علی المعنی الآخر
انه لا یتکلم کانه یوکی فمه ـ
الإیلاء ـ نعمت دادن و نزدیک گردانیدن
الإیناء ـ سست گردانیدن ستور ـ
الإیهاء ـ سست گردانیدن ـ

ومن اليائي

الإيداء - دستی کردن نزدیک کسے -

ومن الأجوف

الإثابة - پاداش دادن و بشدن بیمار
الإجابة والجابة - پاسخ دادن و بعضے
بنفسه و بعض والصحيح ان الجابة والطاعة والطاقة
اسماء و لیست مصادر -
الإذابة - بگدازانیدن و غارت کردن -
الإرابة - بگمانے افگندن بلغة هذيل
وأراب الرجل صار ذا ريبة -
الإشابة - سپید کردن موی لعیبه بنفسه
و بالباء و خداوند فرزندان جوان گشتن -
الإصابة والمصاب والمصابة -
برسیدن يقال اصاب امرا والاصابة صواب
گفتن و یافتن و خواستن و منه رخاء حيث
اصاب و رمی فاصاب القرطاس -
الإطابة - خوش کردن و خوشبوی گردانیدن
و استنجا کردن -
الإغابة - غائب شدن شوهر يقال منها
امرأة مغيبة بالهاء بخلاف المشهد -
الإنابة - بازگردانیدن بخدا عزوجل
الإهابة - خوانیدن بهیمه او کعبه بالباء
الإباتة - شب بگذرانیدن -

الإفاتة - درگذرانیدن -
الإقاتة - قوت دادن والاقتدار على
الشيء كالذي يعطي كل رجل قوته والمقيت
الحافظ للشيء والشاهد له -
الإلاتة - نقصان کردن و بازگردانیدن
الإماتة - بمیرانیدن اماتت فلان ذا ماتت له
ابل و بمون و اماتت الناقة اذا مات ولدها
فهي مميتة ومميت وكذلك المرأة -
الإباثة - چاه پاک کردن -
الإراثة - دیر کردن -
الإغاثة - فریاد رسانیدن رسیدن -
الإفاحة - الاسراع والعدو -
الإهاجة - خشک کردن نبات و خشک
نبات یافتن زمین -
الإباحة - مباح کردن والباب يدل
على سعة الشيء وظهوره -
الإتاحة - تقدیر کردن -
أجاح الله ماله بالجائحة اي
اهلكه وهي الشدة التي تجتاح المال من
سنة او فتنة -
الإراحة - براسایانیدن يقال من هذا
أرحت الدابة وارحته و براسودن و چهارپایان
با ماوای بردن شبانگاه و گنده شدن گوشت

وبردن حق کسے بوی دادن واراح القوم
دخلوا فی الریح ویقال اراحنی الصید اذا وجد
ریح الانس۔
الازاحة۔ دور کردن۔
الاشاحة۔ جد کردن وحذر کردن
وفی الحدیث فاعرض واشاح بها فان
اخذته من الاول فمعناه جد انکمش علی
الایصاء باتقاء النار وان اخذته من الثانی
فمعناه حذر النار کانه ینظر الیها۔
الافاحة۔ ریختن خون وجوشانیدن دیگ
الاواحة۔ رسیدن حق کسے بردن
و در فشیدن ستاره وہلاک۔
الاداخة۔ ذلیل وخوار کردن واداخ العرب ای اذلهم
الاضاخة۔ فانوشیدن بیعی باللام۔
الافاخة۔ دمیدن بیرون شدن افاخ
الانسان او الدابة اذا بال فخرجت منه
ریح لها صوت ومنه الحدیث کل بالکنة یفیخ۔
الاناخة۔ فرو خوابانیدن شتر۔
الاباده۔ ہلاک کردن۔
الاجادة۔ نیک کردن ونیک گفتن
واجاد نیک فرسی دادن وخداوند ستور
نیک دو شیدن۔
الاداده۔ کرم ور افتادن۔

الاذادة۔ یاری دادن بر ماندن
چارپایے۔
الارادة۔ خواستن۔
الاسادة۔ عنبر زادن وسیاه زادن
الاشادة۔ بلند کردن نام ویعدی بالباء
الاعادة۔ باز گردانیدن۔
الافادة۔ فائده دادن وفائده گرفتن
الاقادة۔ قصاص کردن واقدتک
خیلا ای اعطیتک خیلا تقودها۔
٨ الاعاذة۔ باز داشتن وخواستن کسی را
الاوذة۔ شلها۔
١ الاباره۔ ہلاک کردن۔
٩ الاتارة۔ واگردانیدن یکبار پس از دیگر
الاثارة۔ برانگیختن گرد ون وشوریدن
زمین وپیش آوردن باد۔
الاجارة۔ زنهار دادن وبجسپانیدن
از راه۔
الاحارة۔ جواب باز دادن وافزونی کردن آسیا
٧ الادارة۔ گردانیدن وگرد کردن
وادیر بالرجل من دوار الراس۔
الانارة۔ بگدازانیدن مغز۔
الازارة۔ بر زیارت داشتن۔
الاشارة۔ اشارت کردن بدست

ویعدی بالی واشار علیہ الرای نکیبن گفتن
ای الامصی بهذا۔
الاِصَارَةُ۔ گردانیدن وچسپانیدن
ای الامالة۔
الاِطَارَةُ۔ پرانیدن فی الحدیث فاطرت
الحلة بین نسائی اے قسمتها بینهن۔
الاِعَارَةُ۔ عاریت دادن وربانیدن اسپ
الاِغَارَةُ فی البلاد۔ غارت کردن۔
فالاِغَادَةُ۔ شتافتن ونیک تافتن رسن
غور وشد قال ابو الاصمعی ناس یقولون اغار
وانجد فاذا افردوا قالوا غار کما فی الطعام
وغار فاذا افردوا قالوا اغار ودون
رون پیوندن است اغار من الغیرة۔
الاِمَارَةُ۔ جنبانیدن ودوانیدن کسی
الاِنَارَةُ۔ روشن کردن منه الحدیث
ثم انارها زید بن ثابت ای اوضحها ونورها
وروشن شدن شکوفه درخت وچاهه را
علم کردن یقال انار الثوب ونیره۔
الاِجَازَةُ۔ روا داشتن وعلت دادن
وآب دادن کسی را ازکشت وچهارپای او
واجزته حلقته وقطعته واجزته النقدة واشتق
علی اسماذا جعلته جائزة والاجازة ایضا
ان تتم مصراع غیرک ان تکون القافیة طاء

والاخری دالا ونحو ذلک۔
الاِفَاقَةُ۔ بهبود کردن۔
ق الاِسَاسَةُ۔ شپش در افتادن باشپش
شدن گوسپند۔
الاِکَاسَةُ۔ زیرک زادن۔
الاِنَاسَةُ۔ جنبانیدن۔
ع الاِحَاشَةُ۔ صید برانگیختن۔
الاِطَاشَةُ۔ بچسپانیدن تیر از نشانه۔
الاِعَاشَةُ۔ زنده داشتن۔
ف الاِفَاصَةُ۔ هویدا گفتن ویعدی بالبا
الاِوَاصَةُ۔ گردانیدن کسی را بچیزے که
اندوی طلبیده کنی ومنه الحدیث وانک
تلاص علی خلعه اے تراد۔
ق الاِغَاضَةُ۔ در باب وردن اناض
القوم ای فاضت خیلهم الماء۔
الاِرَاضَةُ۔ بامرغزار شدن زمین وآب
در وادی وحوض گرد آمدن وبایستادن
آن فی الحدیث فشربوا حتی اراضوا ای
غ ارووا علی الارض البساط وقیل شربوا
ملا بعد نهل ماخوذ من الروضة وقیل سبوا
الاِعَاضَةُ۔ عوض دادن۔
الاِغَاضَةُ۔ کم کردن آب۔
الاِفَاضَةُ۔ بسیار کردن واشک ریختن

دیر کردن آوند و آب برتن ریختن و در حاشیه
غوص کردن ومنه اذ تفیضون فیه بانبوهی
بازگردیدن ومنه فاذا افضتم من عرفات
و نشخوار برآوردن شتر و افاضل اقداح
ضرب بها۔
الاناضة۔ بجای رسیدن خرما۔
الاحاطة۔ گرد چیزی درآمدن و بدانستن ١٨
و یعدیان بالباء۔
الاشاطة۔ ہلاک کردن و سوزانیدن و
فرا گشتن ادن یقال من ہذا اشاطه و اشاط ٥
دمه و بدمه و فی الحدیث اشاط دم جزور
ای سفکه و فی حدیث آخر القسامة تشیط
العقاء الشیط الدم ای تؤخذ بها الدیة
و لا یوخذ القصاص الحدیث کان یلیط ای یلصق
الاحاطة۔ دور کردن۔
الاغاظة۔ بخشم آوردن۔
الاباعة۔ برسم عرضه کردن۔
الاتاعة۔ قی کردن۔
الاجاعة۔ گرسنه داشتن۔
الاذاعة۔ آشکار کردن و یعدی بالباء و بنفسه
الاراعة۔ افزونی کردن طعام و بسیار
شدن اشتر بچه۔
الاساعة۔ فرو گذاشتن چهارپا۔

الاشاعة۔ آشکار کردن۔
الاهیاء۔ ایضا۔
اساعکم السلام ای حیاه احیا الکم و تابعا۔
الاضاعة۔ ضائع کردن و بسیار شدن ضیاع
الاستطاعة و الطاعة۔ فرمان بردن ...
اطاع یطیع و بعض العرب یقول اسطاع
یسطیع بقطع الهمزة و قد قالوا ایضا استطاع یستطیع
و الاطاعة فی النخل و الشجر ادراک ثمرها
اجتنائها و فراخ شدن چراگاه۔
٥ الاراغة۔ الطلب و الارادة۔
الازاغة۔ بگردانیدن۔
الاساغة۔ بگلو فرو بردن۔
٩ الاجافة۔ در فراکردن و جراحتی که در
جوف شود۔
الاخافة۔ ترسانیدن بجیزی ...
١٠ الاسافة۔ با شمشیر شدن و ہلاک شدن
٢م مال کسی و بچه تباه۔
الاشافة۔ مطلع شدن بر چیزی
و فرود آمدن بروی۔
الاصافة۔ در تابستان شدن و دیر
فرزند آمدن و بچسپانیدن۔
الاضافة۔ مهمانی کردن و مضاف کردن
و ترسیدن و بیا... نی ... بجای دیگر رسانیدن

واضفت الشی الی الشی ای الجئته۔
الاطافۃ۔ بکسی فرود آمدن گرد چیزی در آمدن
اطاف الرجل۔ اذا اصارت
ابلہ تطاف الماء۔
اناف علی الشی۔ اشرف وانافت الدراھم
علی المائۃ ای زادت۔
الاھافۃ۔ تشنہ شدن شتران مرد
الاذاقۃ۔ چشانیدن۔
الاراقۃ۔ ریختن ماء والماضی اراق
فیہ لغۃ اخری۔
ھراق الماء۔ بفتح الہاء ہراقۃ والشی
مہراق بالتحریک والہاء علی ہذہ اللغۃ بدل
من الہمزۃ ولغۃ اخری ایضا حکاہا الجوہری
اہرق الماء یہرق اہراقا علی وزن فعل یفعل
افعالا ولغۃ اخری اہراق یہریق اہراقۃ علی
وزن اسفعل یسفعل فہو مہریق ومسفعل والشی
مہراق ومسفعل والہاء علی ہذا القول زیدت
عوضا من ذہاب الحرکۃ من فعل العین لا من
ذہابہا اصلا لان اصل اراق اریق او
اروق فاسکنوا لما انقلبوا الحرکۃ من العین حرکوا
بہا الفاء الساکنۃ وقلبوا العین الفا فنقص الکلمۃ
تخفیفا ثم جعلوا ہذا الہاء عوضا من
الوہن الذی لحقہا لذلک الحول فاسطاع فانہ

الاساقۃ۔ اشترفاکسی دادن تا براند
واسقت الیہا الصداقۃ لغۃ فی سقت۔
الاضاقۃ۔ تنگ دست شدن۔
الاطاقۃ والطاقۃ۔ توانستن۔
الافاقۃ والفواق۔ واہوش آمدن
فالافاقۃ۔ فوق تیر بر زہ کمان نہادن
یقال افقت السہم وبالسہم گرد آمدن شیر
ق در پستان اشتر میان دو دوشیدن۔
الالاقۃ۔ نیکو سیاہ کردن دوات دوات
یقال ملیق درہما من جودہ ای ما یمسکہ الا لیق
ك الاحاکۃ۔ اثر کردن۔
الالوکۃ۔ پیام فرستادن۔
ل الاباکۃ۔ بہ یول کردن داشتن۔
الاجالۃ۔ گردانیدن۔
الاحالۃ۔ حوالت کردن کسی بہ پشت
ستور جستن آب زدلو ریختن خداوند اشتران
ستاع شدن محال گفتن یکسال بجائی مقام
کردن وسال بر چیزی گردیدن واحال
علیہ بالسوط ضربا ای اقبل وفی الحدیث
من احال دخل الجنۃ ای اسلم یقال احال
الرجل ای تحول۔
الاخالۃ۔ امیدوار شدن بمیغ باران
وامید باریدن بودن در وی وفراست

چیزے بردن در کسی اخال الشیٔ ای اشتبہ۔
اَلْاِدَالَۃُ۔ دولت دادن و الغلبۃ ایضًا
اَلْاِخَالَۃُ۔ خوار کردن قناع فروگذاشتن
اَلْاِزَالَۃُ۔ فاتر کردن۔
اَلْاِسَالَۃُ۔ روان کردن آب و آنچہ بدان ماند
اَلْاِشَالَۃُ۔ بر داشتن۔
اَلْاِضَالَۃُ۔ بسیار سدر شدن زمین
اَلْاِطَالَۃُ۔ دراز کردن و فرزند دراز زادن
اَلْاِعَالَۃُ۔ افزون کردن فرائض و بسیار
عیال شدن و درویش شدن و حیلہ کردن
اَلْاِغَالَۃُ۔ فرزند را بر آبستنی شیر دادن
و اغال فلان ولدہ اذا غشی امہ وہی ترضعہ
اَلْاِقَالَۃُ۔ بیع را اقالت کردن و اقالت عفو کردن
اَلْاِمَالَۃُ۔ چسپانیدن و منہ الحدیث ممیلات
ممیلات ای زائغات من طاعۃ اللہ
و ممیلات ای یعلمن غیرہن المیل عن طاعۃ
اللہ وقیل المائلات متبخترات فی مشیہن و ممیلات
یملن اکتافہن وقیل المائلات اللواتی یمتشطن المشطۃ
المیلاء وہی مشطۃ البغایا والممیلات اللواتی یمشطن
غیرہن المشطۃ المیلاء وقیل کلاہما بمعنی کجا و پیچید
اَلْاِنَالَۃُ۔ عطا دادن۔
اَلْاِہَالَۃُ۔ فرو ریختن۔
اَلْاِدَامَۃُ۔ دائم شدن و دائم داشتن

و چشم و یک آب بنشاندن۔
اَلْاِسَامَۃُ۔ چرانیدن۔
اَلْاِعَامَۃُ۔ بے شیر گذاشتن۔
اَلْاِغَامَۃُ۔ ابرناک شدن۔
اَلْاِقَامَۃُ والمقامۃ والمقام۔ مقیم شدن
والْاِقَامَۃُ۔ بر پای کردن و راست کردن
و دائم داشتن و منہ یقیمون الصلوۃ و اقامت
کردن اما قولہ تعالی اقام الصلوۃ فقال ابن جنی
ہو مصدر کالاقامۃ وقال الفراء حذفت
الہاء للاضافۃ الاسم الی الصلوۃ۔
اَلْاِلَامَۃُ۔ سزاوار ملامت داشتن و ملامت کردن
اَلْاِنَامَۃُ۔ خوابانیدن و منہ الحدیث انمتموہم
اے قتلتموہم۔
اَلْاِبَانَۃُ۔ جدا کردن و ہویدا کردن و ہویدا شدن
اَلْاِحَانَۃُ۔ ہلاک کردن و احنت المکان اذا حنت
اَلْاِدَانَۃُ۔ وام دادن و ادین ای اتخذ دینًا
اَلْاِرَانَۃُ۔ ہلاک شدن چہار پای قوم۔
اَلْاِعَانَۃُ۔ یاری کردن۔
اَلْاِغَانَۃُ۔ فرا پوشیدن میغ آسمان را۔
اَلْاِکَانَۃُ۔ فروتر گردانیدن۔
اَلْاِلَانَۃُ۔ نرم کردن
اَلْاِہَانَۃُ۔ خوار کردن۔
اَلْاِفَاقَۃُ۔ مال کسی را آفت رسیدن

الاماحة - آب بردن چاه و زهاب شدن نه بینی و آب دادن گاو می را و آهن را و آب نه دوات کردن والماده الفعل الذی الذی مادته سے نحم الاشی -

وما جاء علی الاصل

الاحواج - نیاز مند کردن و گشتن
الاهواج - سبکسار یافتن کسے را بدیا فتن
الاروح - گند دیدن آب و گندہ شدن گوشت و بوئے بردن -
الاجواد - نیک کردن -
الاوادة والمرودة - مصدر ارود فی اسیر اسے رفق -
الاسواد - پسر زادن و سیاه زادن -
الاخواذ - نیک براندن -
الاعوار - برهنه شدن جای از سواد خیانانه برو سے حم توان کرد و پدید توان کرد و پدید آمدن خللے در حصن چنانکه بدو در توان شد و بچشم کردن فی الربیعة العشاء عور الا لعبید ای امکنک فی الحدیث لما نزل تحت الشجرة الورث انارة الشجرة انما هی بحسن خضرتها -
الاعواز - درویش شدن و کردن -
الاحواش - صید بر انگیختن بر صیاد تا بگیرد

ق الاخواص - برگ بیاوردن خرما -
الاعواص - کار بخصم دشوار فرا گرفتن و بعدے بالبار -
ق الاروض - با مرغزار شدن زمین -
الا الاشواك - با خار بسیار شدن -
۶ الانواك - احمق یافتن -
د الاحوال - کر چشم کردن و سالی برآمدن
۶ چیزے و یکسال جای مقام کردن -
الاخوال - خداوند خال بسیار و کریم گشتن والنعت مخول بفتح و بکسر
۷ الاطوال - دراز کردن -
الاعوال - گریستن با آواز و بانگ کردن کمان حریص شدن فی الحدیث واعولت
۷۰ ای ولدت اولادا والاصل عیلت ای
۲ صارت ذات عیال ای صبیان صغار -
الاقوال - قولے بکسے منسوب کردن
۵ الاعواه - الاعاهة -

ومن الیائی

۶۰ الاطیاب - چیزے پاک حلال آوردن والماضی الطیب والیطب مقلوب منه -
۱۰ الاهیاج - مثل الاهاجة فی المعنی الثانی
۲۰ الاکیاس - زیرک زادن -
۱۰ الایفاء - ای صرنا الی الریف -

اَلْاِخْيَالُ - الاخالة فی السحاب و بمعنی التخیل فی الناقة -

اَلْاِضْيَالُ - الاضالة -

اَلْاِغْيَالُ - فرزند را بآبستنی شیر دادن

اَلْاِغْيَامُ - الاغامة واغیم القوم اصابهم غیم

اَلْاِحْيَانُ - هنگام بجای ایستادن -

اَلْاِزْيَانُ - آراسته شدن -

اَلْاِعْيَانُ - بچشم رسیدن و رکندن چاه

اَلْاِلْيَانُ - الالانة -

ومن الناقص

اَلْاِجْبَاءُ - احتراز مصدق نهان کردن و فروختن کشت پیش از آنکه بجائی رسد و حمل الکلمة المصدق -

اَلْاِخْبَاءُ - فرونشاندن آتش و خبا کردن وهو من وبر او صوف ولا یکون من شعر فهو علی عمودین او ثلثة و ما فوق ذلک فهو بیت ادبی الهیث - اذا انشیه ما یخرج من ورقه البار وهو حینئذ یصلح ان یوکل -

اَلْاِرْبَاءُ - بالا دادن وافزون شدن و هذا یعدے بعلی -

اَلْاِشْبَاءُ - گرامی کردن و والستن و دراز شدن درخت خداوند فرزندان زیرک شدن -

اَلْاِصْبَاءُ - دل بردن و بالودک گشتن زن

اَلْاِغْبَاءُ - باران اندک شدن آسمان

اَلْاِكْبَاءُ - آتش زنه چنان کردن که آتش بیرون نیاید از وے -

اَلْاِنْبَاءُ - چیزے از خویشتن فراتر کردن

اَلْاِهْبَاءُ - گرد برانگیختن -

اَلْاِسْتَاءُ - فوت دریافتن -

اَلْاِشْتَاءُ - در زمستان شدن -

اَلْاِفْتَاءُ - فتیا کردن -

اَلْاِجْثَاءُ - بزانو در نشاندن -

اَلْاِعْثَاءُ - العثو -

اَلْاِلْثَاءُ - مصدر الثت الشجرة وما حولها اذا کانت یقطر منها ماء فیها -

یقال ما اعجاءه لذلک کالامر وآخر به ای خلقه وحاق

اَلْاِدْجَاءُ - تاریک شدن شب -

اَلْاِرْجَاءُ - واپس افگندن و چاه را کناره کردن و نزدیک آمدن زه اشتر -

اَلْاِزْجَاءُ - راندن -

اَلْاِشْجَاءُ - اندوهگین کردن و در گلو گرفتن

اَلْاِفْجَاءُ - برهانیدن و بالا افگندن و پوست از گوشت باز کردن و حدث کردن و جستن سخن وشاخ از درخت بریدن و کسی را برانداشتن و فی الحدیث انجی منه طباء ای القط

الاشحاء - خداوند سحاب بسیار شدن
اضحت لنا السماء القشع عنها الغیم واصحینا
ای اصحت لنا السماء
الاضحاء - در پاشتگاه شدن چاشتگاه
کردن وگردیدن واضحی یفعل کذا اکقولک ظل
الاطفاء - تو ابرو دیگ کردن -
اخبیت عنہ بصری - عدلت واخبیت
علی حلقة السکین ای حرفت واخبی فی سیره
ای اعتمد علی الجانب الایسر
۶ الاحفاء - بیهوده و جنان فرو گذاشتن
ومنه الحدیث لیس کل الناس مرحی علیه
سوسعا علیه و نیک دیدن -
۹ الاعطاء - دارو پیچی کسی کردن عطا دادن
۷ الاهذاء - آشکار کردن حدث کردن باست
فی منطقک ای جرت -
الاجداء - عطا دادن عطا یافتن وما اجدی
عنک ہذا ای ما اغنی -
الارداء - ہلاک کردن افزون شدن
الاسداء - احسان کردن ونیک
الی المفعول [illegible] فرو گذاشتن
[illegible]
[illegible]
الاعضاء - [illegible] بازوا دادن کوه -

۶ الاعداء - دوانیدن و یاری دادن
وگرو وانچه بدان ماند وا کسی گذاشتن واعد
علینی عن کذا ای صرفتہا عنہ ومنہ والاتعد
علینیک عنہم واعدیت فی منطقک ای جرت
الاکداء - بزمین سخت رسیدن اندک
خیر شدن ودادن از چیزی وقولہ تعالی
واعطی قلیلاً واکدی ای قطع القلیل -
الامداء - بزا دبر آمدن بیر
الافداء - رسوا کردن چرانیدن اشتر
میان علل ونہل وترک کردن -
الاہداء - ہدیہ فرستادن ولیکے
بالالاسم و بالی وقربانی بحرم فرستادن -
الابذاء - فحش گفتن -
الاحذاء - سنگ فرا شتن وہو فی الحدیث
واحذنی اذا انبت قائما واذا احل الفصیل
فی سنامہ شحما -
الاجذاء - نعلین کردن عطا دادن -
الارذاء - لاغر کردن ستور چنانکہ از رفتن باز ماند
والمرذی من المنذر [illegible] ای [illegible]
ارذیت [illegible] ای [illegible]
الاقذاء - [illegible] خشم افگندن -
الامذاء - [illegible] افگندن [illegible] اسپ [illegible]
[illegible] -

الاِبراءُ - بیهوده در بینی اشتر کردن -
الاِثراءُ - توانگر شدن و بسیار کردن باران
خاک را و اثرت الارض کثر ترابها -
الاِجراءُ والجَری - راندن والاجراء
باچه شدن سباع -
الاِحراءُ - کاسته گردانیدن و مانند آن
ای ما احجاه واحریه ای اجدر به -
الاِخذاءُ - آگاه کردن -
الاِذراءُ - بیفگندن و اشک ریختن و دمیدن
الاِزراءُ - خوار داشتن یعدی بالباء -
الاِسراءُ - بشب رفتن و هذه لغة اهل الحجاز
یقال سراه واسری به مثل اخذ الخطام واخذ بالخطام
وانما قال اسری بعبده لیلا وان کان السری
لایکون الا باللیل للتاکید کقولهم سرت امس
نهارا والبارحة لیلا -
الاِشراءُ - پر کردن -
الاِضراءُ - بر اغالیدن و خوگر کردن کسی را
الاِطراءُ - ستودن و ستبر کردن -
الاِعراءُ - برهنه کردن و بخشیدن و دادن
وهی النخلة یعریها صاحبها رجلا محتاجا
فیجعل ثمرها عاما فیعروها ای یاتیها فعیلة
بمعنی مفعولة وادخلت الهاء فیها لانها
افردت فصارت فی عداد الاسماء کالنطیحة والاکیلة

ولقیت بها مع النخلة قلت نخلة عریة
اذا اتیته تطلب معروفه فاعرانی کما یقال
الی فاطلبته وسالنی فاسالته وقیل العرایا
من جملة المزابنة فرخص عنها لفقرے
عن التحریم بحیث التحلیل عن الخالی واعراه
صدیقه اذا تباعد منه ولم ینصره و فی الحدیث
کره رسول الله صلی الله علیه وسلم ان یعری
معناه کره ان تصیر و یرهم عراء ای فضاء
الاِغراءُ - بر اغالیدن -
الاِفراءُ - بریدن ادیم بر وجه افساد
و شکافتن و افری الاوداج قطعها -
الاِقراءُ - دائم داشتن جل بر پشت ستور
الاِکراءُ - بکرا دادن و تاخیر کردن
و افزون شدن و کاستن و اکرینا الحدیث
اللیلة ای اطلناه -
الاِمراءُ - فرو گذاشتن اشتر شیر را و فی
الحدیث امر الدم ای استخرجه و [illegible]
الاِنزاءُ - غلبه کردن و برجهانیدن و [illegible]
بالبار [illegible] -
[illegible] - بی نیاز کردن -
الاِهراءُ - ویران و خوار کردن و بسیار گرم کردن
و هلاک کردن و معانی هذه الکلمة یقرب
بعضها من بعض و منه الحدیث ولا تهروا

الجواری الاتجعلوهن یستحیین من فعلکم

الارزاء پناه باکسی دادن-

الانزاء- برگشتن داشتن-

الاحساء بیاشامیدن-

الارساء والمرسی بجای بداشتن

الاغساء- الادبار-

الاقساء سخت دل کردن-

الامساء والممسی نقیض الاصباح

وامسی فلان عالما ای صار-

الانساء- فراموش گردانیدن-

الاخشاء ترسانیدن-

الارشاء- رشوت دادن و رسن ساختن و شیر دادن

شتر بچه را وارشی الحنظل اذا امتدت اغصانه

شبه بالارشیة-

الاعشاء- شب کور کردن-

الاغشاء- بپوشانیدن و کور کردن و بیاوردن

الافشاء- آشکارا کردن-

الامشاء- فرا رفتن آوردن و خداوند چهارپای

بسیار گشتن و شدن براندن دارو شکم را-

الاحصاء- دانستن و شمردن بسبیل

استقصاء و توانستن-

الاشصاء- چشم بهن باز کردن-

الاعصاء- برآمدن چوب انگور و بار بینا ورزواعصی الکرم اذا خرج عیده

الاقصاء- بگذاشتن گرما و باز ایستادن باران

الاقصاء- دور کردن و نزلنا منزلا لا یقصیه

البصر ای لایبلغ اقصاه-

الانضاء- بسیار گندم شدن زمین

الارضاء- خشنود کردن-

الاغضاء- تاریک شدن شب و النعت

غاض و مغض و پلکهای چشم بیکدیگر نزدیک آوردن

الافضاء- بصحرا شدن و فا رسیدن بعدی

بالی وافضی الرجل الی المراة ای باشرها و جامعها

فافضیها اذا جعل سبیلیها واحدا و افضی

بیده الی الارض اذا مسها ببطن راحتیه فی

سجوده وافضیت الی فلان بسری و الترکیب

یدل علی التساع فی الشی-

الامضاء- بگذرانیدن-

الانضاء- کهنه کردن جامه و لاغر کردن

اشتر و دادن آن-

الاخطاء- بر کام زدن و اشتن-

اخطت الارض- اذا اخرجت الارطی-

الاعطاء و العطاء- دادن و الاعطاء

سقا شدن چهارپای-

الاقراء ... بافت اهل الیمن-

الاخلاء ... فضل نهادن-

الاعشاء- گوشت اشتن و جشنودن و لیمه

یعنی ورویانیدن گیاه وارعیته کلاءًا اذا جعلت له مرعًا۔

الاشعاء۔ اشعال الغارة۔

الاقعاء۔ بر بن نشستن سگ وفی الحدیث النهی عن الاقعاء فی الصلوٰة وهو ان یضع الیتیه علی عقبیه بین السجدتین هذا تفسیر الفقهاء فاما اهل اللغة فعندهم ان یلصق الرجل الیتیه بالارض وینصب ساقیه ویتساند الی ظهره ومنه الحدیث انه علیه السلام اکل مقعیا۔

الامعاء۔ پخته شدن خرما۔

الابغاء۔ جستن یاری دادن وجویان چیزی گردانیدن کسی را وباغی کردن یا کسی۔

الاثغاء۔ گوسپند دادن۔

الارغاء۔ بانگ آوردن شتر وادن شتر۔

الاصغاء۔ گوش فا داشتن وبچسپانیدن واصغی خطاء ای نقصه۔

الاطغاء۔ طاغی کردن۔

الافغاء۔ بیرون آمدن شگوفه حنا وگرد آلوده وتباه شدن خرما۔

الالغاء۔ باطل کردن من اللغو۔

الاثفاء۔ دیگ پایه کردن دیگ را۔

الاجفاء۔ زمین ماندن آن از کشت چهار پایان بر داشتن واجفیت الماشیة اذا اتعبتها ولم تدعها تاکل۔

الاحفاء۔ ساده کردن بروت وستوده گردانیدن پای خر او ناستور ستوده پای شدن والحاح کردن در سوال وبرهنه پای گردانیدن۔

الاخفاء۔ پنهان کردن هذا هو الفصیح و آشکارا کردن۔

الاذفاء۔ تمام کردن خسته۔

الازفاء۔ نزدیک آوردن کشتی بکناره دریا۔

الاسفاء۔ پاداش شدن کشت۔

الاشفاء۔ مطلع شدن بر چیزی ونیز یعنی وبکناره چیزی رسیدن وچیزی شفا گردانیدن کسی را وچیزی دادن تا بدان شفا گیرد۔

الاصفاء۔ برگزیدن وویژه کردن دوستی وجمله چیزی باز ستدن وخالی شدن مرد از ادب ومال وشاعر از شعر ومرغ ماکیان از بیضه۔

الاطفاء۔ لغة قلیلة فی الاطفار۔

الاعفاء۔ بسیار کردن موی وجزاء عافیت دادن ویقال اعفنی من الخروج معک ای عفنی۔

الاغفاء۔ خفتن۔

الاقفاء۔ طعام بیش فرا مهمان دادن وانه بی فرا کردن۔

الالفاء۔ یافتن۔

الانباء۔ باقی داشتن وبجشودن۔

الاسقاء ۔ کسی را آب دادن برای چهارپای یا برای زمین و یا درسیدن و عیب نجاست کردن و باران خواستن و فرستادن آن و استقی له بک ای جعله سقاء و فی الحدیث استقی شبکة ای اقطعها واجعلها لی سقاء ۔

الاشقاء ۔ بدبخت کردن ۔

الاعقاء ۔ سخت تلخ شدن وازدهن بیفگندن از تلخی ۔

الالقاء ۔ بیفگندن یقال القه من یدک والق به من یدک والقیت الیه المودة بالمودة والقیت علیه القیة کقولک القیت علیه احجیة کل ذلک یقال ۔

الانقاء ۔ پاک کردن و مغزدار گشتن ۔

الابکاء ۔ بگریانیدن ۔

الاحکاء ۔ استوار گردانیدن ۔

الاذکاء ۔ تیز گردانیدن آتش و چراغ و دیدبان فرستادن ۔

الارکاء ۔ پناه با کسی دادن و گناه بر کسی نهادن

الازکاء ۔ بالانیدن کشت ۔

الاشکاء ۔ بگله آوردن و گله زائل کردن

الابلاء ۔ کهنه گردانیدن و نعمت دادن و آزمودن و کفایت وانمودن و دل کسی خوش کردن با سوگند و شتر بر سر گور بستن تا بمیرد و هذا من فعل الجاهلیة ۔ و ابلیت فلانا عذرا ای اعلمته و بینته فیما بینی و بینه فلا لوم علی بعده ۔

الاتلاء ۔ با بچه گشتن اشتر و از پیش بشدن و حواله کردن و عهد دادن کسی را و اتلیت حقی عنده اذا ابقیت منه بقیة ۔

الاجلاء ۔ از خانمان بیرون کردن و بیرون شدن و واشدن از گشته ۔

الاحلاء ۔ شیرین کردن و شیرین یافتن و یقال ما امر و ما احلی ای لم یقل شیئا ۔

الاخلاء ۔ خالی کردن و خالی شدن و خالی یافتن و با گیاه بسیار شدن زمین و فی الحدیث اخل و جهک ای استر انسان او لشیء و یقال اخل امرک و اخل بامرک ای تفرد به و تفرغ له

الادلاء ۔ فرو گذاشتن دلو و حجت آوردن و ید لی بر حمه ای یمت بها و ادلی بمالہ الی الحاکم دفعه الیه و منه و تدلوا بها الی الحکام ۔

الاسلاء ۔ اندوه وا بردن ۔

الاشلاء ۔ خواندن بهیمه ۔

الاصلاء ۔ در آتش افگندن و در آتش آوردن و اصلی الفرس اذا استرخی صلواها و ذلک اذا قرب نتاجها ۔

الاطلاء ۔ چسپیدن کردن از مرگ و جز آن

ومنه الحدیث ما اطلی نبی قط ای مال الی هواه
الاعلاء ـ بلند کردن وبمجاز آمدن واعل
عنی وعن الوسادة ای تنح ـ
الاغلاء ـ گران بها کردن وگران بها
خریدن وگران بها یافتن وبجوشانیدن
اغلی القوم ای صار وا الی الغلاة ـ
الاملاء ـ املا کردن ومهلت دادن
وقیل سن لنتقر فراخ کردن ویعدی باللام
الاحماء ـ گرم کردن وحمایتی گرفتن وبخشم آوردن
الادماء ـ خون آلوده کردن ـ
الازجاء ـ افزودن شدن وبیفگندن وبا دادن
الاسماء ـ نام کردن ناحیت سماوه گرفتن ـ
الاصماء ـ بچشم دیدار صید را بکشتن وهو
فی الحدیث واصمی الفرس علی لجامه ای
عض علیه ومضی ـ
الاعماء ـ کور کردن ـ
الاغماء ـ بیهوش شدن وپوشیده شدن
خبر یکسی الماضی منها اغمی ویعدیان بعلی
الانماء ـ کشتن صید بچشم دیدار وهو فی
الحدیث وافزون کردن ـ
ابلیت فلانا ای جعلته بلیتا وفی المثل
العزی تهدی الانثی ولا تجعل منها الابنیة
الانشاء ـ تنا کردن وبیفگندن تنبه ـ

الاحباء ـ بواز کردن آمدن میوه وبسیار
نبات شدن زمین ـ
الاحناء ـ مهربانی کردن ـ
الاخناء ـ فحش گفتن ویعدی بعلی واخنی
علیه الدهر ای اتی علیه اهلکه واخنی علیه
افسد وفی الحدیث لیخنی یا بنه ای لیسلمه ویهلکه
الادناء ـ نزدیک کردن ونزدیک آمدن ستر
الارناء ـ بپیوسته نگریستن داشتن ـ
ص الاسناء ـ بلند وبزرگوار کردن ـ
الاضناء ـ گران کردن بیمارکیهی ویقال
هذه حیة لا تطنی ای لا یعیش صاحبها تقتل من
ساعتها واصله الهمزة ـ
الاعناء ـ بروبانیدن وفرومن گردانیدن
الاغناء ـ توانگر کردن وبی نیاز گردانیدن
ومنه شان یغنیه ای یکفیه عن زیادة علیه من
الاهتمام لغیره وقیل یشغله عن الاقربا روای بالعین
کردن وا داشتن کسی ومنه الحدیث اغن
عنی ای کفها واترکها وا عرض عنها ماخوذ من
الاستغنار لان کل من استغنی عن شی ترکه
الافناء ـ نیست گردانیدن ـ
ع الاقناء ـ سرمایه دادن وخشنود گردانیدن ـ
الامناء ـ منی افگندن وبمنا آمدن ـ
ه الاهناء ـ آسوده گردانیدن وبهنایدن

و فارغ گردانیدن آوند۔
الاجهاء۔ بی ستر شدن خیمه و اجهت السماء
ای انقشع عنها الغیم و اجهینا اذا اجهت لنا السماء
الادهاء۔ دائم گردانیدن و آرامانیدن۔
الازهاء۔ سرخ و زرد شدن غوره خرما
الاقهاء۔ اندک خویش شدن۔
الالهاء۔ مشغول کردن و گندم و جز آن در
دهن آسیا افگندن۔
الامهاء۔ آب دادن آهن و تیز کردن آن
و آب بر دن چاه و بسیار آب و تنک کردن
شیر و امهیت الفرس اذا اجریته و احمیته
الانهاء۔ برسانیدن خبر و شیر تنک کردن
و فی الحدیث ثم انهه معناه انته یقال
انهی الرجل و انتهی فاذا امرت قلت انه

ومن اللفیف المقرون

الاتواء۔ هلاک کردن۔
الاثواء۔ مقیم کردن و شدن و یعدی
الی المفعول الثانی بحرف الجر ثم یتسع فیحذف
الاحواء۔ الخ۔
الادواء۔ بیمار کردن۔
الاذواء۔ پژمرانیدن۔
الارواء۔ سیراب کردن و بر روایت
کردن شعر داشتن

الاسواء۔ بیفگندن و دست بد اشتن
و یقال کیف اصبحتم فیقال مسئون صالحون
ای ولادنا و مواشینا سویة صالحة۔
الاشواء۔ برمقتل نازدن و بریان دادن
و باقی گذاشتن ازان۔
الاضواء۔ ضعیف گردانیدن و فرزند
ضعیف زادن و بامادی بردن۔
الاغواء۔ بی راه کردن و نومید کردن۔
الاقواء۔ خالی شدن سرای و به بیابان
رسیدن و به بیابان فرود آمدن و برسیدن
زاد و خداوند ستور قوی شدن و هو فی الشعر
تخلف حرکات الروی بالرفع و النصب
والجر و قیل نقصان حرف من عروض البیت
الالواء۔ پیچانیدن سر و دنبال جنبانیدن
و بردن چیزے و یعدی بیاء و اشارت
کردن و پژمردن و پژمرانیدن و بکرانه ریگ رسیدن
الانواء۔ خسته بیفگندن۔
الاهواء۔ آهنگ کردن و یعدی باللام
و انداختن و یعدی بالی یقال هوی الیه بکذا
و اهویت بالشیء اذا اومات به۔

ومن الیائی

الاحیاء۔ زنده کردن و در فراخ نعمت
و باران شدن و حال چارپای قوم نیکو شدن

واجيت الناقة اذا حي ولدها فهي مجيي
ومحيية لايكاد يموت لها ولد واحييت الارض
وجدتها حية النبات۔

ومن المهموز الفاء

الايداب۔ بمان خواندن۔
الايباب۔ واكشادن پيروزي يافتن۔
الايلات۔ نقصان كردن۔
الايثاث۔ ماده زادن۔
الايجاد۔ قوي كردن۔
الايساد۔ براغاليدن۔
الايصاد۔ در وربستن۔
الايكاد۔ استوار كردن۔
الايثام۔ بركزيدن۔
الايجار۔ مزد دادن وبكرا فراادن
ودست درجاي افكندن بكتري۔
الايزار۔ الموازرة۔
الايمار۔ بسيار كردانيدن۔
الايناس۔ شاد كردن وديدن وآواز شنيدن
وآنست منه رشدا اي علمته والباب يدل
على ظهور الشي وكل شي خالف طريقة التوحش
الايماض۔ سزكوم كردانيدن والنعت ماض
الاناض۔ نيم پخته ونيم بريان كردن۔
الاسياف۔ اندوهكين كردن وخشم آوردن

الايكاف۔ خر پالان كردن وجزاد وخرا
وجزان را پالان ساختن۔
الايلاف۔ الف دادن والف گرفتن
وهزار شدن وهزار گردانيدن والتركيب
يدل على انضمام الشي الى الشي۔
الايناف۔ بيني دن انفا اي حبا يشتكي انفه
وانف بالابل اذا اتبعت بها المرعى الذي لم يرع
الايراق۔ بيدار كردن۔
الايناق۔ خوش آمدن۔
الايزال۔ سخت سال شدن وفي الحديث زلزلت اي جاريبة الازل
الايصال۔ در شب اكاه شدن
الايكال۔ بخورانيدن وسخن چيني كردن
واكلتك فلانا اذا امكنته منه واكلتني ما لم
آكل اي ادعيته علي وملك الله في الجنة اي
زوجك فيها وادخلها۔
الايثام۔ در بزه افكندن۔
الايلام۔ الفت افكندن۔
الايلام۔ در دمند كردن۔
الايذان۔ بيا گاهانيدن۔
الايمان۔ بگرويدن ويعدي بالباء وايمن
گردانيدن ويعدي بنفسه ودلست گمي قدا تشتر
ويعدي باللام۔

ومن الاجوف

الإيئاد - نیرومند گردانیدن ومنه قراءة ابن محیصن ایئدناه بروح القدس وزنه افعلناه لا

ومن الناقص المهموز الفاء

الإيباء - کسی را بر با داشتن وبحر لا یوبی وبلاء لا یوبی ای لا ینقطعان من کثرتها -

الإيتاء - بیاوردن ومنه آتنا غداءنا معناه ائتنا بغدائنا و دادن -

الإيداء - یاری دادن وساختن چیزی را ویعدی باللام وتمام سلاح شدن -

الإيذاء - آزار دادن کسے را -

الإيراء - بیک آخر ستور را باهم آوردن وعلف دادن ایشان را -

الإيزاء - المحاذیة والمحاذاة -

الإيلاء - سوگند خوردن -

الإيناء - تاخیر کردن -

ومن المهموز العين

الإذآب - بترسانیدن -

الإرآب - ترسیدن -

الإشآب - بسیار شدن شکاف سوی

الإسآد - شبا روز سیر رفتن -

الإضآد - کلام سایدن والنعت مضؤود

الإزآر - تیز نگریستن -

الإزآش - بریکدیگر آغالیدن -

الإسآر - خورده باز گذاشتن والنعت سائر وقیاسه مُسْئِر -

الإشآد - بے آرام کردن -

الإنآس - داهیه آوردن -

الإثآق - پر کردن -

الإمآق - الدخول فی المأقة وهی الانفة والحدة والجرأة وهو فی الحدیث -

الإسآل - حاجت روا کردن -

الإتآم - دو بچه بیک شکم زادن هر دو چیزی یکے کردن -

الإذآم - الاکراه علی الشیء -

الإرآم - مهربان گردانیدن و دارو کردن جراحت تا فراهم آید به شود -

الإزآم - الاسآم ستوه آوردن -

الإشآم - بشام شدن -

الإفآم - فراخ کردن ویقال للبعیر اذا امتلأ شحما فقد افأم وازأم -

الإلآم - کاری کردن [illegible]

الإضآن - بسیار گوسفند میش شدن -

ومن المعتل المهموز العين

الإيآب - بخشم آوردن اذا اتیته ای فعلت فعلا یستحیا منه واتیه ردده عن حاجته

أآل المکان - اذا اجتمعت فیه -

الاِلْوَالَۃُ – وهی ابعار الابل و الغنم و ابوالها –

ومن الیائی

الاِیْیَاسُ – نومید کردن و الماضی اَیْاَسَ و اَیْئَسَ

ومن الناقص المهموز العین

الاِثْنَاآءُ – تباه کردن –

الاِرْاآءُ و الاِرْاءَۃُ و الاِرَایَۃُ – سمون یقال رَیَّۃ الشی و اصلہ رَایَۃ و الاِرْزَاءُ – پستان گوسپند بزرگ شدن –

الاِمْاآءُ – صد کردن و صد شدن –

الاِنْاآءُ – دور کردن –

ومن المهموز اللام

الاَجْبَاءُ جمع اَجْبَاتُ الارض کثر کماتها –

الاِصْبَاءُ – بر آمدن نیش دندان –

الاِضْبَاءُ – خاموش بودن بر چیزے و کینہ در دل گرفتن –

الاِلْبَاءُ – خداوند لبا بسیار گشتن و لبا دادن گوسپند و بچہ را –

الاِنْبَاءُ – خبر دادن –

الاِفْتَاءُ – تافتن ریشہ ما افتات اذکرہ ای ما زلت اذکرہ و استعمل بلا لا مع الجحد –

الاِفْثَاءُ – ماندہ شدن و سست شدن گرما –

الاِقْثَاءُ – بسیار خیار گشتن –

الاِدْجَاءُ – با سپر آمدن و نزدیک آمدن شتر

٤ الاِلْجَاءُ – ستم پر کاری داشتن و یعدیٰ الی المفعول الثانی بالی و الجات امری الی اللہ ای اسندت –

الاِهْجَاءُ – گرسنگی نشاندن –

الاِبْدَاءُ – ابتدا کردن و نو آفریدن و الباب یدل علی افتتاح الشی –

الاِرْدَاءُ – یاری دادن و تباہ کردن –

الاِهْدَاءُ – بیار آمیدن –

الاِخْذَاءُ – رام کردن و خوار کردن –

الاِبْذَاءُ – بیزار کردن بہ کردن از بیاری اَذْاَتِ النَّاقَۃُ – بضرعها فهی مذئی اذا انزلت اللبن و ارخت ضرعها عند النتاج

الاِذْرَاءُ – مولع کردن

اَسْرَاءَۃُ الجرادۃ اذا حان لها ان تلقی بیضها

الاِقْرَاءُ – حیض شدن زن و پاک شدن و نزدیک آمدن و کل ذلک من القاری و هو الوقت تقول منہ اقرأت الریح اذا دخلت فی وقتها و بقران گوش فرا داشتن و خواندہ کردن و منہ سنقرئک و سلام فرستادن و الترکیب یدل علی الجمع –

الاِمْرَاءُ – گوارانیدن طعام –

الاِهْرَاءُ – نیک پختن گوشت تا از ہم بریزد و کشتن سرما کسی را و بجلدی کارے کردن –

الاِجْزَاءُ۔ پسنده بودن وکار درادسته کردن و کفایت کردن و بخشیدن قال الازهری لا ادری ما صحته هذا واجزأت الابل فجزأت ای اکتفت بالبقل عن الماء۔

الاِبْسَاءُ۔ انس دادن۔

الاِنْسَاءُ۔ زمان دادن و تاخیر کردن و قولهم انسأت سربتی ابعدت مذهبی۔

الاِکْشَاءُ۔ خشک کردن بریانی۔

الاِنْشَاءُ۔ آفریدن و ابتدا کردن و شعر گفتن و پدید آوردن میغ و ببالانیدن کسی و منه اومن ینشؤا فی الحلیة واما قوله والجواری المنشأت فقیل هی السفن التی رفع قلعها واذا لم یرفع قلعها فلیست بمنشآت وقیل التی انشئ اجراؤها والتی عملها وصنعها وقری بالکسر علی ان الفعل نسب الیها علی الاتساع کقولهم مات زید فکان المعنی المنشآت السیر فحذف المفعول للعلم به۔

الاِصْمَاءُ۔ سیراب کردن۔

الاِضْنَاءُ۔ طعام دادن۔

الاِبْطَاءُ۔ درنگی شدن و خداوند ستور دیررو شدن۔

الاِخْطَاءُ والخَطَاءُ۔ کالعطاء خطا کردن و فاگذاشتن از کسی که قصد وی داری وربما جاء اخطأ بمعنی خطی ای اثم ومنه قوله اوا خطأنا عن ابی علی الفارسی و بعض العرب یقول اخطیت۔

الاِشْطَاءُ۔ تره بیاوردن۔

الاِجْفَاءُ۔ کف انداختن دیگ وسیل۔

الاِدْفَاءُ۔ تپسفانیدن۔

الاِرْفَاءُ۔ بنا باکسی دادن و نیز بالی و نزدیک آمدن کشتی بکناره دریا۔

الاِطْفَاءُ۔ فروکشتن آتش و چراغ۔

الاِلْفَاءُ۔ فی القوم اذا اراد وا وجها فصرفتهم الی غیره وفی الابل اذا جعلت لبانها واوبارها لاحد ویقال ان تجعلها نصفین تنتج کل عام نصفها وتدع نصفها وفی البیت ان یخاط حاشیتا الثوب ثم یخیل بها مؤخر الخباء وفی الشعر اذا خالف الشاعر بین نفس کرد کقافیه مرفوعة مع مخفوضة ونگونسار کردن اوانی و گفته اند چسپانیدن وی ومن هذا قیل اکفات القوس اذا امالت راسها وقت الرمی

الاِرْقَاءُ۔ باز ایستادن خون و اشک طعنه تی آنکاره ای اقاء علی هیئة المتکی وهذا علی التوهم لان التاء واو۔

الاِتْکَاءُ۔ استوار گردانیدن۔

الاِکْلَاءُ۔ گیا و گرفتن زمین و گیاه خوردن

وسلف دادن در طعام—

الإهلاءُ—زکام رسانیدن و لغت ملوءِ کمان در کشیدن—

الإهجاءُ—نوش در چاه کردن—

الإهطاءُ—تشنه گردانیدن—

الإهفاءُ—خوار کردن و اقفار القوم اذا سمنت ابلهم وکثرت مع ذلک و اقار فی الشیء ای اعجبنی—

الإهکاءُ—بسیار سار و فرخ گشتن زمین [illegible] اشتمل علیه الّا الامر [illegible] الشیء فذهب—

الإهناءُ—مضطر گردانیدن—

الإهضاءُ—بسیار کوفتن گوسپند [illegible]

الإهناءُ—پخته کردن گوشت—

ومن المعتل المهموز اللام

الإهیطاءُ—بسپردن چیزی و اشتقن منه الحدیث [illegible] الابل [illegible] قلوبهم [illegible] [illegible] کردن

الإهیکاءُ—[illegible] کسی را [illegible]

الإهیاءُ—اشارت کردن—

ومن الاجوف المهموز اللام

الإباءةُ—قصاص کردن و بادی بردن و فی ارض کذا فلاة تبیء فی فلاة ای تذهب—

الإثاءةُ—تیر انداختن بکسی—

الإجاءةُ—بیاوردن و ملجا گردانیدن

الإداءةُ—دردمند شدن و دردمند گردانیدن—

الإساءةُ—بدی کردن و گمان بد بردن بکسی یقال اساء به الظن—

الإشاءةُ—ملجا گردانیدن—

الإضاءةُ—روشن شدن و روشن کردن

الإفاءةُ—مال کسی غنیمت کردن و منه الافاءة [illegible] علی [illegible] الذی [illegible] فصارت [illegible] قال الابلیس [illegible] السواد [illegible] فصار السواد [illegible]

الإقاءةُ—قی آوردن—

الإناءةُ—گرانبار گردانیدن [illegible] کردن گوشت

ومن اللفیف المقرون

الإیتاءُ—یاری بردن—

باب التفعیل

التتریبُ—خاک آلوده کردن—

التثریبُ—سرزنش کردن [illegible]

التثقیبُ—سوراخ کردن [illegible] و [illegible] اذا [illegible]—

التثلیثُ—شکسته شدن دندان شتر [illegible]

ریخته شدن موے دنبال وے۔
التجریب والتجربة۔ آزمودن۔
التحبیب۔ گرد کردن و بانگ کردن۔
التحلیب۔ دور کردن خداوند اشتران اندک شدن۔
التحریب۔ خشم آوردن و تیز کردن سنان۔
التحزیب۔ گروه گروه کردن۔
التحسیب۔ بر بالش نشاندن و منه الحدیث ما حسبوا ضیفهم ای ما اکرموه و چیزے بالش کردن کسی را چندان عطا دادن که تا خشنود گردد
التحصیب۔ سنگریزه افگندن و سنگ انداختن والنوم بالشعب الذی مخرجه الی الابطح ساعة من اللیل و منه الحدیث فمن شاء حصّب
التحنیب۔ فی الفرس انحناء و توتیر فی الصلب والیدین و اذا کان فی الرجل فهو التجنیب
بالجیم [illegible]
[illegible]
[illegible]
عامها و [illegible] مثل تجرب و مجرب۔
التذبیب۔ تیز کردن۔
التذنیب۔ پدید آمدن [illegible] در خرما رطب و دنبال ساختن۔
التذهیب۔ زر اندود کردن۔

الترتیب۔ یکے از پس یکے گرد فرا کردن یقال رتّب الطالع موضع کذا والترتیب یدل علی استقرار و انتصاب۔
الترجیب۔ بزرگ داشتن و منه ترجیب العتیرة وهو ذبحها فی رجب و چیزے افرازیدن درخت نهادن تا نشکند از بسیاری بار۔
الترحیب۔ مرحبا گفتن۔
الترطیب۔ تر کردن و رطب دادن [illegible]۔
الترغیب۔ راغب کردن و رغبت نمودن
الترقیب۔ السلخ من قبل الراس والرقبة۔
الترکیب۔ چیزے اندر جای نشاندن
الترهیب۔ ترسانیدن۔
التزغیب۔ بانگ اسویه شدن۔
التسریب۔ گله گله گردانیدن اسپ و اشتر وانیز سوراخ کندن چاه و جز آن و آب در مشک نو ریختن تا درزها استوار گردد
التسلیب۔ سوگ داشتن۔
التشذیب۔ درخت پیراستن [illegible]
التشریب۔ خاک آب در مشک نو کردن تا طعم آن خوش گردد و در مال کسی تصرف کردن چنانکه خواهی۔
التشعیب۔ کاسه وا دربستن۔
التشغیب۔ شغب کردن۔

اَلتَّصْلِيبُ - بيدار كردن و سخت گردانيدن
چيزي و خشك شدن رطب -
اَلتَّضْرِيبُ - نك زدن ميان قومي بهم برآوردن
اَلتَّضْهِيبُ - نيك بريان كردن بريان
و كمان را نيز در آتش دادن -
اَلتَّطْرِيبُ - آواز خوش بگردانيدن -
اَلتَّطْلِيبُ - بطلب عمل كردن و بجاي
مقام كردن و طلب الفرس اطال عنقه -
اَلتَّعْجِيبُ - كسي را بشگفتي افگندن -
اَلتَّعْذِيبُ - و العذاب عذاب كردن
اَلتَّعْرِيبُ - سخن گفتن از كسي و مهذب
كردن سخن از لحن و كلمه كه عربي باشد عربي كردن
والتشريب ايضا و عرب عليه فعله اي قبح
و منه الحديث عربوا عليه اي ردوا عليه انكاره
و عرب الربيع اي قصب -
اَلتَّعْزِيبُ - دور بردن به چرا -
اَلتَّعْصِيبُ - عصابه در سر بستن و تاج
بر سر نهادن و المعصب الذي يعصب وسطه
من الجوع و قيل هو الذي اكلته السنون اي
اكلت ماله -
اَلتَّعْقِيبُ - از پي در داشتن و منه الحديث
ان عمر كان يعقب الجيوش في كل عام اي يرد
قوما و يبعث آخرين يعاقبونهم و آمد و شد
كردن در كاري بجد و نشستن پس از نماز
از بهر دعا و منه الحديث من عقب في صلوة
فهو في الصلوة و در سالي دو بار غزو كردن
و حكم كسي را فسخ كردن و اگردانيدن و في
الحديث ان فعله كانت معقبة اي لها عقب
اَلتَّعْلِيبُ - صعد المعلب هو الذي يحز العلبة
اَلتَّغْرِيبُ - دور كردن و بجانب مغرب
رفتن و في الحديث ان فيكم مغربين قيل وما المغربون قال الذين
يشترك فيهم الجن سموا بذلك لانه دخل فيهم عرق غريب
اَلْمُغَلَّبُ - المغلوب مرارا و المغلب ايضا من
الشعراء المحكوم له بالغلبة على قرنه كانه غلب
عليه و هو من الاضداد و غلبته عليه تغليبا
اَلتَّقْرِيبُ - نزديك كردن و اسب هر دو
دست و پاي يكجا بر داشتن و نهادن در
تك و قرب تقريبا فهو كل ما تقرب به الى الله
و في الحديث قرب به حاجته و قرب صبية و قنعا
انه تصدق بها تقربا به الى الله تعالى -
اَلتَّقْضِيبُ - بريدن [illegible]
انقضب اذا انقطع -
اَلتَّقْطِيبُ - ترش كردن روي و قطب
قطب الشيء تقطيبا و ذلك بعد التضريج
اَلتَّقْلِيبُ - بريان زده شتر را پيش از
[illegible] نشستن -

التقطیب - روی فراهم کشیدن -
التقعیب - ودرورشدن درسخن وحافر مقعّب اذا کان علی خلقة القعب -
التقلیب - نیک برگردانیدن -
التکتیب - لشکر گروه گروه کردن وپستان شتر بستن -
التکثیب - غوره برآوردن انگور وفی الحدیث ثم یحسبان تخرج القطوف وهی العناقید -
التکذیب - بدروغ داشتن وبددلی کردن کذّبت الرجل تکذیبا وکذّابا قلت له کذبت وکذّبته اذا اخبرت انه کاذب قال ثعلب اکذبته وکذّبته بمعنی وکذّب لبن الناقة ای ذهب وفی الحدیث فلم تکذب قریش بجواره ای لم تتّهم جواره وکل من کذّب بشیء [illegible] -
التکعیب - ناربپستان شدن -
التکلیب - سگ را تعلیم کردن وسگداری کردن [illegible] -
التلبیب - [illegible] شدن گوسپند -
التلحیب - [illegible] کردن وفی الحدیث [illegible]
التلقیب - لقب نهادن -
التلهیب - [illegible] کردن کار ومنه [illegible] وهو شدة القرب للماء -
التنصیب - [illegible] کردن سنگها [illegible]
بدان ما نزدیک منصب اذا نصب بعضه علی بعض ومنه نصبت الخیل اذا نصبها وشدد هذا للکثرة او للمبالغة
التنقیب - پی در راهها گردیدن ونیک واپژوهیدن چیزی -
التنکیب - بگردیدن وبگردانیدن -
التهدیب - با مژه ریشه کردن -
التهذیب - پاکیزه کردن والاسراع فی الطیران والعدو والکلام -
التهریب - بگریزانیدن -
التهلیب - موی دنبال اسپ برکندن
(ت)
التّأنیب - کالتعریض والتعنیف وبابه بالجیم [illegible] -
التثبیت - برجای بداشتن -
التربیت - پروردانیدن -
الترقیت - [illegible] پروردن [illegible]
الترکیت - پرکردن مشک -
التسکیت - خاموش کردن -
التسمیت - بالشین والسین دعا کردن کسی را که عطسه زند والتسمیت [illegible] وسمّته ای الطعام یقول اذا فرغتم فادعوا بالبرکة لمن طعمتم عنده وفی حدیث آخر اللهم [illegible] التسمیت الطریق ای قصده
التشتیت - [illegible] یکدیگر افکندن -

التصمیت - خاموش کردن و شدن -
التنبیت - پروردن و درخت نشاندن
التکثیت - پدید آمدن پختگی در خرما و فی
حدیث اکل کتفا مهرتة یقال انما هو مهروة -
(۱۰) التثلیث - سه گوشه کردن و سه یکی کردن چنانکه
دو بیخ بشود و سه یکی بماند و نوعی ساختن
از عطر که آنرا مثلث خوانند و سه خلف اشتر
بستن - فی الحدیث شر الناس المثلث یعنی
الساعی باخیه یهلک ثلثة نفسه اخاه و امامه
التحدیث - حدیث کردن -
التخنیث - بد و در آمدن و سمی المخنث
و هو مثل الاخناث -
التدمیث - نرم کردن جای -
الترییث - درنگی کردن -
الترمیث - الارمات -
التشعیث - پراگنده کردن -
التغریث - گرسنه کردن -
التفریث - فی الکبد مثل الفرث -
التلبیث - درنگی کردن -
التنفیث - تفافتن -
(۱۵) التبریج - جامه برج بافتن -
التبعیج - شکافتن و ریختن باران زمین را -
التبهیج - شادخوش کردن و فتح الراعی
بالعصا ای جعلها علی ظهره و جعل یدیه من ورائها -
التحدیج - نیک نگریستن نیک و آگندن
بر کسی را و سنگ را قلاده کردن از گوش ماهی
التحجیج - چشم در کو افکندن و تیز نگریستن
(۱۰) التخریج - فرا راه افگندن شاگرد را و تخریج
الراعیة المرتع ان تاکل بعضه و تترک بعضا
و عام فیه تخریج ای خصب و جدب -
التدریج - بر کاری داشتن اندک اندک و در نوردیدن
المدرج - الملزق بالقوم و لیس منهم و عطاء مدرج ای قلیل
التزجیج - دندان گرفتن گور خر یکدیگر را و نیک [illegible]
التسریج - نیکو گردانیدن [illegible]
و سرجها الله بالتشدید و التخفیف ای حسنه
التسریج - دوختن محکم -
التشنیج - با هم کردن -
التضریج - خون آلوده کردن و ضرجت
الثوب صبغته بالحمرة و هو دون المشبع و فوق المورد
التعریج - [illegible]
التفحیج - میان پای از هم باز نهادن -
التفریج - اندوه بردن -
التفلیج - [illegible] کشاده کردن دندانها -
(۱۵) التلجیج - گره گرفتن زبان -
التمجیج - در هم کردن [illegible]
و [illegible]

بجّح الخبر ای اظهر غیر ما فی نفسه۔
اَلتَّلْمِیْحُ وَالتَّلْهِیْجُ۔ نهاری دادن۔
اَلتَّنْفِیْجُ۔ تا یکسال بچه نازادن نفجت الناقة
بولدها اذا جازت السنة ولم تنتج۔
اَلتَّهْلِیْجُ۔ برا ما هیدن۔
اَلتَّهْرِیْجُ۔ بانگ بر سباع زدن والاهراج ایضاً
اَلتَّبْجِیْحُ۔ ثنا کردن۔
اَلتَّبْرِیْجُ۔ رنجانیدن کسی را بسیار
ومنه الحدیث نهی عن التبریج وهو قتل السمک
مثل القاء السمک علی النار حیاً ونحوه۔
اَلتَّبْطِیْحُ فی حدیث عمر اول من بطح المسجد ای التی فیه الحصی ونحوه۔
اَلتَّبْلِیْجُ۔ ماندن۔
اَلتَّرْنِیْجُ۔ اندوهگین کردن۔
اَلتَّجْلِیْجُ۔ درشوریدن بسته وانچه بدان ماند
اَلتَّبْلِیْجُ۔ الاقدام الشدید والتقسیم والمجلح الاول
الشدید الاکل والمجلح الماکول۔
اَلتَّبْحِیْجُ۔ چشم کشادن از بهر نگریستن۔
اَلتَّذْبِیْحُ۔ سر نیک دور فرود آوردن
ومنه الحدیث نهی ان یذبح الرجل فی الرکوع
کما یذبح الحمار وروی هذا بالذال والدال
اعرف دبج اذا طاطا ظهره۔
اَلتَّذْبِیْحُ۔ بسیار کشتن۔
اَلتَّذْبِیْجُ۔ ماندگی از زعفران وجز آن
در آب کردن کاغنه در طعام کردن۔
اَلتَّرْجِیْحُ۔ افزونی دادن وترجیح شاهد
قولیه علی الآخر
اَلتَّزْجِیْحُ۔ لاغر کردن ستور را۔
اَلتَّرْشِیْحُ۔ پروردن۔
اَلتَّرْفِیْجُ۔ بالرفاء گفتن وروی فی الحدیث کان اذا رفّح الانسان اراد
رفاء والحاء والهمزة قریبی المخرج یعنی اذا دعا له بالرفاء۔
اَلتَّرْقِیْحُ۔ اصلاح آوردن۔
اَلتَّرْیِیْحُ۔ بیهوش وسرگشته گردانیدن والمفعول
مترنح۔
اَلتَّسْبِیْحُ۔ خدای عز وجل را بپاکی یاد کردن
ویعدی بنفسه وباللام ومنه الحدیث جعله
رجلین سبحاً بعد العصر فاما قوله تعالی لا یسبحون
فمعناه لا یستثنون۔
اَلتَّسْرِیْحُ وَالسَّرَاحُ۔ گسیل کردن وتحقیق
هذا الموضع ان یقال ان السراح والسلام
والکلام اسماء علی فعال بمعنی المصدر ولیست
مثل عمرک الله فی انه مصدر جار علی حذف
الزیادة اعنی التاء والیاء من قبل انها جاءت
وفیها شیء من الزیادة اعنی الالف فیها
وکذلک اشبهها والتسریح آسان کردن
وتسریح الشعر ارسال الوحلة قبل المشط۔
اَلتَّسْطِیْحُ۔ پهن کردن۔

التسمیح — راست کردن نیزه و آسان کردن
التشنیح — سپید کردن —
التشریح — شرح کردن و نیک شرحه کردن گوشت
التشقیح — الازهار —
التصبیح — صبوحی دادن و بامداد نزدیک کسی آمدن یقال صبحته ای اتیته صباحا و لا یراد بالتشدید ههنا التکثیر و صبحه الله و صبحه ای قلت له عم صباحا —
التصریح — هویدا گفتن و هویدا شدن و تیره شدن شراب بیرون از کف انداختن و صرحت کحل ای اجدبت و هی ما رست صریحة ای خالصة فی الشدة و کحل اسم للسنة المجدبة
التصفیح — دست بهم زدن و هو فی الحدیث ماخوذ من صفحتی الکف و ضرب صدا بهما بالآخر و هو سنة النساء فی الصلوة و پهن کردن چیزی
التطریح — بسیار افگندن و بلند کردن بنا
التطفیح — پر کردن حوض —
التطلیح — مانده کردن اشتر مردم را —
التطمیح — سر وقت برافراشتن طمح ببوله و رماه فی الهوا
التفتیح — کشاده کردن و بشگافانیدن —
التفریح — شاد کردن —
التفطیح — پهن کردن —
التفقیح — شگفتن و چشم واکردن سگ بچه

و هذا فی الحدیث
التقبیح — زشت کردن و فی الحدیث لا تقبحوا الوجه ای لا تنسبوها الی القبح و قیل لا تقولوا قبح الله وجه فلان من القبح و هو الابعاد و فی حدیث آخر فلا اقبح ای لا یرد علی قولی لیلا —
التقدیح — باریک بیان کردن اسپ و در کو افتادن چشم
التقریح — تو ابل در دیگ دن من القرح هو اقرح
التقلیح — دندان پاک کردن از زردی و هو من باب السلب مثل قردت البعیر و مرضت
التقلیح — کلید راست کردن بهر قفل الباب اصلحت قفاحه علیه هی مفتاح معوج طویل —
التکبیح — نیک بچرا نشیدن —
التلقیح — گشن دادن خرما —
التلمیح — بسیار ستودن —
التمریح — پر آب کردن مشک تا شیبه گاه ها گرفته شود
التملیح — نمک بسیار در طعام کردن تا تباه گردد و ملح الشاعر ای اتی بشئ ملیح
التمقیح — یک میر استخوان چوب سخن و مغز از استخوان بیرون کردن —
۵ التلدیح — بالنجار و الحاد ران بقیت الرجل ظهره و بطاطی راسه —

التسبیخ – سبک کردن تیک خفتن وسست
شدن گرما و واخیدن پنبه و پشم –
التشدیخ – سرکوفتن والتشدید للکثرة –
التصمیخ – بوی خوش آلودن –
التطلیخ – بزرگ شدن بچه سوسمار –
التفریخ – بچه برآوردن مرغ ومنه اشتق
فرخ الزرع اذا تهیأ للانشقاق بما یطلع
التقلیخ – رام کردن –
التمریخ – روغن باد اور دمالیدن –
التبرید – سرد کردن ومنه الحدیث لا تبردوا
عن الظالم ای لا تشتموه فتنقصوا عنه من عقوبة ذنبه
التبعید – دور کردن –
التبلید – خویشتن بر زمین زدن –
التجرید – شکستن کشتن پیش از آنکه
سر شود وهو منهی عنه التجرید برهنه کردن
التجعید – پیچاک کردن موی –
التجلید – کتاب را پوست کردن و پوست
باز کردن از شتر یقال جلد جزوره وقلما یقال
سلخ جزوره –
التجنید – لشکر گرد کردن –
التحدید – تیز کردن و بیت محدد ای مسنم
وذو خدد وقد تحدد فیها اذا التصب قصبات
ثم ونت علیها البردی ثم بناها وتحسینا
ثم تستقف بها الفرقة واحدها حردی نبطی معرب
ولا یقال هردی –
التحمید – مبالغة الحمد –
التخضید – مبالغة الخضد –
التخلید – جاویدان کردن دست برنجن
دست کسی کردن و گوشواره در گوش کسی کردن
والترکیب یدل علی الملازمة والثبات –
التربید – الترصید فی المعنی الثانی –
الترفید – مهتر کردن –
الترمید – خاکستر آلوده کردن ونزول الرمد الشاة قبیل النتاج
التزبید – واخیدن پنبه یا کف شدن دهن
التزنید – دروغ گفتن و عذاب کردن اذا اخبرهم
زنادی حین المزند الضیق البخیل والثوب المزند
قلیل العرض واصل التزنید ان تحل الشاعر
الناقة باخلة صغار ثم تشد بشعر وذلک اذا اخذت
رحمها بعد الولادة –
التزهید – فی الشیء عن الشیء خلاف الترغیب
فیه وفی الحدیث زهده ای قلله واصل الزهد
وهو الشیء القلیل –
التسبید – استیصال شعر الراس وترک
الادهان ایضا ومنها فی الحدیث وسبد الشعر
بعد الحلق وهو حین ینبت ویسود والفرخ
اذا بدا ریشه وشوک –

التسريد - مبالغة السرد في الدرع -
التسعيد - لاغر گردانیدن بعد فربهی و در
في الحديث اسعد فرسا اي اضمر -
التسميد - سرگین ریختن در زمین و استیصال موی سر
التسنيد - چوب فرا دیوار گذاشتن
والتشديد للكثرة -
التسهيد - بیخواب گردانیدن -
التشريد - راندن -
التصريد - في السقي دون الري وفي
العطاء تقليله -
التصعيد - بر کوه شدن و کعید في معنى
و در وادی رفتن و بعدی بنفسه -
التصفيد - بند کردن -
التصميد - استوار و آگنده کردن مبالغة
الصمد و بیت مصمد اي معلى -
التضميد - پاره دستار چیزی در بستن
وفي الحديث ضمد عينيه اي جعل عليهما الدواء -
التعبيد - رام کردن کوهی کردن البعیر ان
الودن و بندگی گرفتن و تعبدا تعبدا ان فعل
کذا اي مابث -
التعديد - ساختن -
التعريد - گریختن -
التعقيد - مبهم کردن سخن بسیار گره کردن

و استوار کردن جهات جزان و ستبر کردن دار و جز آن
التفريد - آواز گردانیدن في الحديث
طوبى للمفردين فرد الرجل اذا تفقه واعتزل
الناس وخلا بمراعاة الامر والنهي قيل
هم الذين هلك لداتهم وبقوا هم يذكرون
الله وقيل هم المتخلفون من الناس يذكر الله
التفنيد - به دروغ و ضعف و عجز و جهل
و خرف منسوب کردن في الحديث افند
فرسا قيل افتنى وقيل اربط فرسا فاتخذه كانه
حصن الجاء اليه كما يلجأ الى الفند من الجبل -
التقريد - خوار گردانیدن و کنه از شتر چیدن
واصله الخداع وذلك ان الرجل اذا اراد
ان ياخذ البعير الصعب قرده اولا كانه ينزع قراده
التقليد - در گردن کردن قلاده و منه
الحديث قلدوا الخيل ولا تقلدوها الاوتار
قيل القلادة الاوتار فتختنق وقيل الطلبوا
عليها الدخائل ... القول في حديثه ...
قلدتنا السماء ... [illegible]
... [illegible]
والقند عسل قصب السكر -
التلبيد - ... ستاره باران ...
التلجيد - ... [illegible]
التلهيد - ... [illegible]

ای مرقعا و صمغ در سر کردن محرم تا موی و
کالبد ونشو و منه الحدیث من لبد و جاء
فی حدیث آخر لبد الشعر یعنی تلبده و هو قوله
یبعث یوم القیمة ملبدا و الترکیب یدل علی ١
تکرس الشیء بعضه علی بعض۔
التلهید۔ بسیار فا تو لیدن۔
التمجید۔ بزرگی یاد کردن و چهار پای
را سیر کردن و هذه لغة اهل نجد۔
التمرید۔ تسو کردن و بلند کردن بنا۔
التملید۔ التمرین۔
التمهید۔ عذر نهادن و نیک گسترانیدن
تمهید الامور تسویتها و اصلاحها و تمهید العذر
بسطه و قبوله۔
التنجید۔ آراستن و دلیر گردانیدن۔
التنضید۔ برهم نهادن و فی الحدیث
فاکلها حتی انضدها ای تے علیها من نبید۔
الشیء اذا فنی هذا اصله۔
التهجید۔ فا جواب کردن۔
التهوید۔ بیزانیدن۔
التهنید۔ دل کسی بردن و شمشیر زدن
از آهن هندی۔
التفنید۔ گروه گروه راخواندن و منه ٧٠
الحدیث بات تفنید عشیرة المفاخر الفنا

التنبیذ۔ مبالغة النبذ فی الطرح۔
التنجیذ۔ بالذال و الدال ایضا محکم رای گردانید
التنفیذ۔ فرستادن و روا کردن فرمان
التبتیر۔ بریده دم کردن۔
التبذیر۔ مال باسراف نفقه کردن۔
التبکیر۔ دیگ فراز کردن در دیگ۔
التبشیر۔ مژدگان دادن۔
التبصیر و التبصرة۔ بینا کردن و التعریف
و الایضاح ایضا و یعدی الی المفعول الثانی
بالباء و قد یحذف الباء علی هذا یقال بصره و بهم
و التبصیر بصیر شدن و چون اندودن
الثدی از کشادن سگ بچه و فی الحدیث
تبصر انساء ای قطع را۔
التبقیر۔ کوه راسوی بازیدن۔
التبکیر۔ بامداد کردن و بامداد رفتن۔
التتبیر و التثبیر۔ هلاک کردن۔
التتمیر۔ خشک کردن گوشت و خرما۔
التثمیر۔ بسیار کردن مال و میوه بر آوردن
التجبیر۔ شکسته وا دربستن۔
التجویر۔ چاه فراخ کردن۔
التجدیر۔ آبله نشان شدن تقول منه
جدر الرجل من الجدر۔
التجذیر۔ از بن بر کندن۔

التجمیر لشکر در ثغر و ختن گرد کردن موی
بر قفا و گره بر زدن آن و منه فی الحدیث [illegible]
جامه ها انتن و دل خرابیدن و خوشبوی
گردانیدن به بخور —
التحبیر معانی نیکو کردن —
التحجیل [illegible] باریک و پا [illegible]
و در رسیدن و [illegible] و منه [illegible] البعیر [illegible]
التحذیر ترسانیدن
التحسیر [illegible] شورانیدن [illegible]
[illegible] و فی الحدیث [illegible] ذون
التحقیر [illegible]
التحمیر سرخ کردن —
التخبیر خبر کردن —
التخدیر پرده گی گردانیدن زن یقول [illegible]
خدرت الجاریة —
التخسیر هلاک کردن و زیان کار گردانیدن
و نسبت کردن با خسارت و منه قوله تعالی
فما تزیدوننی غیر تخسیر قیل کلما دعوتکم الی هدی
ازددتم غیا و تکذیبا فزادت خسارتکم
التخصیر باریک میان گردانیدن —
التخضیر سبز کردن —
التخفیر شرم زده کردن و زنهار —
التخمیر پوشانیدن —

التدبر اندیشه کردن در عاقبت کار و آزاد
پس مرگ بنده را آزاد کردن و از کسی چیزی
روایت کردن —
التدثیر آشیان نیکو کردن مرغ
التدمیر هلاک کردن و [illegible]
و [illegible] الصالحة [illegible] الیلا [illegible]
الوحش [illegible] —
التذکیر یاد دادن [illegible]
را [illegible] کردن و منه الحدیث [illegible]
لان فی تذکیر الشیء [illegible] —
التذمیر [illegible] کردن
تا چیزی [illegible] ماده —
التستیر پرده گی کردن —
التسجیر مبالغة السجر —
التسخیر [illegible] دانیدن
و منه [illegible] الفلک [illegible]
اذا [illegible] [illegible]
التسحیر کسی را [illegible] کردن
[illegible] و درام کردن —
التسطیر نبشتن و باهم آوردن چیزی که
آن را اصلی نباشد و فی الحدیث [illegible]
[illegible] لا ترجع —
التسعیر نرخ نهادن و آتش نیک افروختن

التَّشْكِيرُ چشم بستن و نخوی کردن۔
التَّشْمِيرُ بسیار آب کردن شیر و الارسال (نخ)
و منه الحدیث فلیسمرها ای فلیرسلها و روی
بالشین بمعناهما واحد۔
التَّشْتِيرُ عیب کردن و کیفر یا الباء۔
التَّشْجِيرُ منقش کردن درختان۔
التَّشْعِيرُ و خاست اشتر بستن شعر الجنین
یعنی الشعر۔
التَّشْمِيرُ جامه فراهم گرفتن و فرستادن
شمر فی امره ای خف۔
التَّشْنِيرُ عیب کردن۔
التَّشْهِيرُ معروف کردن۔
التَّصْبِيرُ بصبر فرمودن۔
التَّصْدِيرُ مقداری اسپ نبشین سیان
بشدن و چکاو نشستن اول گردانیدن۔
صدر عن البعیر التصدیر ای حزام عن صدره
التَّصْعِيرُ روی بگردانیدن از کبر۔
التَّصْغِيرُ تصغیر کردن کلمه و خورد کردن۔
التَّصْفِيرُ زرد کردن۔
التَّضْبِيرُ استوار خلق گردانیدن۔
التَّضْفِيرُ مبالغة الضفر۔
التَّضْمِيرُ باریک میان کردن و تضمیر
الفرس ان تعلفه حتی یسمن ثم ترده الی القوة

وذلک فی اربعین یوما۔
التَّطْبِيرُ ستبر شدن شیر
التَّطْهِيرُ پاک کردن۔
التَّظْفِيرُ ظفر یافتن و ناخن در سیب
و انچه بدان ماند فرو بردن و مقدار ناخن
نبات در زمین برآمدن۔
التَّظْهِيرُ ظهار کردن از زن و هو قول
الرجل لامرأته انت علی کظهر امی و یعد بمن
التَّعْبِيرُ عبارت کردن و جواب گزاردن
و تعبیر الدراهم وزنها بعد التفاریق و الباب
یدل علی النفوذ و المضی فی الشیء۔
التَّعْذِيرُ تقصیر کردن و بعذر بیاوردن
و عذر سے دروغ آوردن۔
التَّعْزِيرُ زدن کم از حد و گرانبار کردن جرم
و التعظیم و النصر و فی الحدیث تعزرنی الاسلام
ای توقفنی و التعزیر فی کلام العرب التوقیف
علی الفرائض و الاحکام و قیل توبخنی و المعنی
تعلمنی الصلوة و تعیرنی ان لا احسنها۔
التَّعْسِيرُ دشوار کردن۔
التَّعْشِيرُ ده آیت برکردن و ده و برآمدن
بر البیتی اشتر و تعشیر الحمار نهیقه عشرة اصوات
فی طلق واحد۔
التَّعْصِيرُ مبالغة العصر

اَلتَّعْفِیْرُ – در خاک گردانیدن و گوشت بهر دیگ در آفتاب خشک کردن و سپید کردن و از شیر باز کردن بتدریج مادر بچه را۔
اَلتَّعْقِیْرُ – اکثر من العقر وعقرته ای قلت له عقرک الله۔
اَلتَّعْکِیْثُ – دزدی در جاے کردن۔
اَلتَّعْمِیْرُ – زندگانی دادن۔
اَلتَّغْبِیْرُ – گرد برانگیختن۔
اَلتَّغْرِیْرُ – ان تدع حلبة بین حلبتین و ذلک اذا ادبر لبن الناقة۔
اَلتَّغْمِیْرُ – طلا بروی کردن زن تا لون صافی گردد و السقی دون الری۔
اَلتَّفْتِیْرُ – سست گردانیدن۔
اَلتَّفْجِیْرُ و التَّفْجِرَةُ – آب راندن۔
اَلتَّفْخِیْرُ – حکم کردن بغلبه کسی برکسے در فخر۔
اَلتَّفْسِیْرُ – هویدا کردن ومنه التفسرة وهی نظر الطبیب الی الماء وحکمه فیه۔
اَلتَّفْطِیْرُ – روزه کشادن کسے را۔
اَلتَّفْقِیْرُ – کو ها بزمین فرو بردن براے درخت نشاندن و سوراخ کردن مهره را۔
اَلتَّفْکِیْرُ – اندیشه کردن۔
اَلتَّفْهِیْرُ – مانده شدن۔
اَلتَّقْتِیْرُ – قوت تنگ داشتن و تهییج القتار و اصله ان صیاد الاسد کان یقتر فی قترة لئلا یجد الاسد ریحه فیقبل الی القترة ثم یهیج ریح اللحم المشوی کیف کان قتارا وفی الحدیث یتقرب بقلیل البیوتی لعصاله
اَلتَّقْدِیْرُ – اندازه کردن۔
اَلتَّقْشِیْرُ – پوست باز کردن۔
اَلتَّقْصِیْرُ – کوتاه کردن و یعدی بنفسه و کم کردن از نماز و جامه و سوی و یعدی بمن و سستی کردن در چیزے و یعدی بفی و باز از چیزے و یعدی بعن۔
اَلتَّقْطِیْرُ – چکانیدن و بر پهلوی افگندن من القطر و قطار کردن اشتر۔
اَلتَّقْعِیْرُ – دور رفتن در سخن و ژرف کردن۔
اَلتَّکْبِیْرُ – خدایا خود به بزرگی یاد کردن و بزرگ داشتن وفی الحدیث کبر کبر ای لیتکلم الاکبر من القوم۔
اَلتَّکْثِیْرُ – بسیار گردانیدن۔
اَلتَّکْدِیْرُ – تیره کردن۔
اَلتَّکْسِیْرُ – نیک شکستن و جمع کردن اسم را که نه جمع سلامت باشد۔
اَلتَّکْفِیْرُ – فاگذاشتن از گناهکار و کفارت کردن سوگند و بعدیان بعن و سر فرود آوردن در خدمت کسے و لیه

باللام و فی الحدیث الاعمار کلها تکفر
اللسان ای تذل و تخضع و فی حدیث آخر
المؤمن یکفر ای یرزأ فی نفسه و ماله لیکفر خطایاه
التشمیر — الاستاة فی القضاء و نشاط
النفس للعمل و منه فی الحدیث و التفریق
التمصیر — شهر کردن و اندک شیر کردن
بدوشیدن گاو یا شتر اندک یا ... و منه ردی شده
التمضیر — کسی را بمضریان منسوب کردن و هلاک
گردانیدن و فی الحدیث مضر مضرها الله فی النار
ای جمعها فیها و قیل اهلکها من مضر اللبن و هو حمضه
اللسان و انما شدد للمبالغة او الکثرة فعلی هذا
القول اشتق التمضیر من المضر ثم تصرف فقیل مضر
فلانا فتمضر کقیستا فتقیس ... یا لکز لانها الیها
التنثیر — مبالغة النثر و التنشیر مبالغة النشر
و منه نشر شدد للکثرة —
التنخیر — سخن گفتن و فی الحدیث نخروا ای تکلموا
و لعله ماخوذ من النخیر —
التنزیر — کم کردن و منه فلان لا یعطی حتی
ینزر ای حتی یلح علیه و یصغر من قدره —
التنشیر — فسون کردن نشره و رقاده و
کتب النشرة و هی کالتعویذ و الرقیة
و منه نشره شدد للکثرة —
التنصیر — ترسا گردانیدن —

التنضیر — تازه روی گردانیدن و منه
نضر الله امرأ یعنی نعمه —
التنفیر — رمانیدن و منه الحدیث لا تنفر الانسان
ای لا تخففا هم و منها قولهم نفر عنه ای لقبه
کانه عندهم تنفیر الجن و العین و فضل نهادن
کسی را بر کسی در حسب —
التنقیر — وا پژوهیدن و تفحص کردن —
التنکیر — ناشناسا کردن و تنکر گردانیدن
الی کل صلوة و لم یرد الخروج فی الهاجرة
و هو لغة حجازیة و قری سامرا تهجرون و منها
تکثرون من الهجر و هو الهذیان او تهجرون النبی
علیه السلام و کتاب الله —
التهدیر — بانگ کردن اشتر —
التبریز — بیرون آوردن از قران خویش
در گذشتن در فضل و منه یعدی الخیل و یبرز
الفرس ذا سبق —
التجلیز — الجلد —
التجهیز — ساز کردن —
التوکیز — پر کردن مشک —
التطریز — طراز کردن جامه —
التعجیز — پیر شدن زن و بعجز منسوب کردن
و درنگی کردن —
التغریز — دنباله فروبردن ملخ بزمین از بهر خایه

التحجیز ـ برجهانیدن ـ
التقفیز ـ حنا در دست بستن شهوانه ـ
التملیز ـ برجهانیدن ـ
التشبیز ـ مبالغة النبز ـ
التنقیز بالفاء ـ [illegible] گردانیدن جهانیدن
التنقیز بالقاف ـ [illegible] کودک جهانیدن
التخلیس ـ کاسته شدن مغز استخوان
التیبیس ـ یابس شدن و [illegible] ـ
التقریس ـ التقرس ـ
التجریس ـ تحکم راهی کردن ـ
التخنیس ـ المجانسة ـ
التخریس ـ طعام ساختن زاج را والماضی فعل خرست علی المرأة اذا اطعمت فی ولادتها
التخمیس ـ پنج گوشه کردن ـ
التدریس ـ الادراس ـ
التدلیس ـ عیب آخریان بر خریدار پوشیدن اخذ التدلیس فی الاسناد وهو ان یحدث عن الشیخ الاکبر لعله سمعه منه ـ
التدسیس ـ پنهان کردن ـ
التدنیس ـ شوخگی گردانیدن ـ
الترکیس ـ مبالغة الارکاس ـ
التشمیس ـ بآفتاب ساختن ـ

التضریس ـ مجرب کردن و درشت کردن زمین چاه چنانکه گوئی دندانه دارد ـ
التطلیس ـ نیک محو کردن نبشته ـ
التعبیس ـ مبالغة العبوس ـ
التعریس ـ بآخر شب فرود آمدن ـ
التعکیس ـ سخت شدن درد ـ
التعنیس ـ ماندن دختر در خانه شوهر ناکرده قال الاصمعی لا یقال عنست ولکن عنّست وادا [illegible]
التغلیس ـ بتاریکی شب کاری کردن و بادر الوقت جائی آمدن ـ
التفلیس ـ بمفلس خواندن ـ
التقدیس ـ پاک کردن و بپاکی صفت کردن
التقریس ـ سرد کردن ـ
التقلیس ـ الضرب بالدف والغناء وفی الحدیث قلسوا الامام [illegible]
خضوعا [illegible] الحدیث [illegible] اسے
[illegible]
التکلیس ـ [illegible]
التلبیس ـ [illegible] پوشیدن [illegible]
[illegible]
التمسیس ـ [illegible] فتشتها ـ
التنفیس ـ [illegible] جهانیدن کسی ـ
التقویس ـ [illegible] ـ

اَلتَّنجِیسُ ۔ پلید کردن شئی کانت العرب
تفعلہ کالعوذۃ تدفع بہا العین ۔
اَلتَّنفِیسُ ۔ وا بردن غم ۔
اَلتَّنقِیسُ ۔ دوات را نقس در کردن ۔
اَلتَّنکِیسُ ۔ نگونسار کردن ۔
۴۰ اَلتَّحمِیشُ ۔ بازی کردن ۔
اَلتَّحبِیشُ ۔ گرد کردن و کسب کردن ۔
اَلتَّحرِیشُ ۔ بر یکدیگر اغالیدن ۔
اَلتَّجمِیشُ ۔ بخشم آوردن ۔
اَلتَّخدِیشُ ۔ مبالغۃ الخدش ۔
اَلتَّرعِیشُ ۔ لرزانیدن ۔
اَلتَّرقِیشُ ۔ آراستن قول جز آن و
سخن چینی کردن ۔
اَلتَّعرِیشُ ۔ زر جفتہ کردن ۔
اَلتَّغبِیشُ ۔ واترو چیدن ۔
اَلتَّفرِیشُ ۔ خشت با سنگ در میان
سرائے افگندن و پرواز کردن مرغ
بر جنبے و بہن باز شدن کشت ۔
اَلتَّفرِیشُ کالتحریش التحمیش ۔ واچیدن
موئے و پشم و جز آن و فی الحدیث نتقش
المنخرین یعنی واسع المنخرین المطار من الارنب
کانوفا للنخ ۔
اَلتَّنقِیشُ ۔ منقش کردن ۔

اَلتَّهرِیشُ ۔ کالتحریش ۔
اَلتَّحرِیصُ ۔ استوار کردن ۔
اَلتَّخلِیصُ ۔ برہانیدن و بیژہ گردانیدن
اَلتَّدلِیصُ ۔ درخشان کردن زرہ ۔
اَلتَّرخِیصُ ۔ رخصت دادن یعنی با لام
۴۰ اَلتَّرقِیصُ ۔ برجہانیدن مادر کودک را
و جز آن و فی الحدیث فلیتقصل الخنا زیر
فلیقصہا اعضاء للبیع ۔
اَلتَّشرِیصُ ۔ گوشت در میان سرائے
باز افگندن تا خشک شود ۔
اَلتَّشرِیبُ ۔ پاره پاره کردن و انشاندن فی الجنۃ
و صیّارات لتالیف قطعیہ ۔
اَلتَّقلِیصُ ۔ با ہم آمدن فرس مقلص ای مرتفع ۔
اَلتَّقمِیصُ ۔ پیراہن در پوشانیدن ۔
اَلتَّلخِیصُ ۔ ہویدا کردن ۔
اَلتَّمحِیصُ ۔ آزمودہ گردانیدن و بے گناہ گردانیدن
اَلتَّنغِیصُ ۔ ناخوش گردانیدن عیش ۔
اَلتَّشخِیصُ ۔ التشخص ۔
۱۰ اَلتَّبعِیضُ ۔ پاره پاره کردن ۔
اَلتَّبغِیضُ ۔ دشمن گردانیدن ۔
اَلتَّحرِیضُ ۔ بر انگیزانیدن بر قتال و جز آن
اَلتَّخفِیضُ ۔ بیفگندن ۔
اَلتَّجمِیضُ ۔ اندک کردن ۔

اَلتَّخْفِیْفُ - فرو داشتن آواز و آسان کردن
اَلتَّرْفِیْضُ اندک آب در مشک ها کردن -
اَلتَّغْمِیْضُ چشم داشتن کسی را و فی الحدیث
لاترمضها یقال رمضی الراعی ماشیته اذا
رعاها فی الرمضاء -
اَلتَّعْرِیْضُ - پیش چیزے وا بردن و پهن
کردن و بتولیده نشستن و راه آوردن و دادن
و پیش سرشته گفتن و تمام نا پختن گوشت و داغ و
پهن کردن اشتر بستن یقال عرض فی
سقائک ای لا تملأه و فلان یجر لا یعرض
اے لا یشرح -
اَلتَّغْمِیْضُ - چشم فراز کردن و در معاملت
مسامحت فرا گرفتن و سخن را مشکل کردن -
اَلتَّفْرِیْضُ - التحزیز و فرضها مختلف کردن
و منه و فرضنا و قال ابو عمرو بن العلاء فرضنا لهم
اَلتَّقْبِیْضُ - باهم آوردن و دادن مال
مرا تا کرا فرا گیرد -
اَلتَّقْرِیْضُ - التقریظ و هو ان تمدح الانسان
بالحق او بالباطل -
اَلتَّمْرِیْضُ - بیمارداری کردن و تقصیر کردن
اَلتَّنْقِیْضُ - نیک بشناندن -
اَلتَّنْفِیْضُ - بانگ بسیار کردن سنگ وار
اَلتَّبْیِیْضُ - سفید داشتن و هو فی الحدیث

اَلتَّبْلِیْطُ - خشت یا سنگ در سرای فگندن و پهن کردن
اَلتَّثْبِیْطُ - درنگی کردن -
اَلتَّحْنِیْطُ - مرده را حنوط کردن -
اَلتَّخْرِیْطُ - شکم براندن دارو -
اَلتَّخْلِیْطُ - تخلیط کردن و آمیختن -
اَلتَّوْهِیْطُ - لقمه بزرگ کردن -
اَلتَّسْبِیْطُ - فی الناقة کالاسبال و اسقاط
الشیء ولدها -
اَلتَّسْلِیْطُ - برگماشتن -
اَلتَّشْحِیْطُ - چیزے اندر دال زمین را فرو بردن
اَلتَّشْحِیْطُ - در خون گردانیدن -
اَلتَّفْرِیْطُ - الافراط -
اَلتَّعْلِیْطُ - رسن از گردن اشتر بیرون کردن
و داغ کردن بر گردن اشتر بهنا -
اَلتَّغْلِیْطُ - در غلط افگندن و بغلط منسوب کردن
اَلتَّفْرِیْطُ فرط فی الامر قصر فیه و ضیعه حتی فات
و فرطته ترکته و تقدمته و فرط الله عنه ما یکره
ای نحاه و قلما یستعمل الا فی الشعر -
اَلتَّقْرِیْطُ - گوشواره در گوش کسی کردن و
بیم جیغ فرا گرفتن و لگام بر اسب کردن و منه
الحدیث فیقرطوها اعنتها و قیل معناه ان
یمد الفارس یده حتی یجعلها علی قذال فرسه
فی حضره الشی کذا و کذا -

اَلتَّنْشِیْطُ۔ فا نشاط آوردن۔
اَلتَّنْقِیْطُ۔ نقطہ برزدن۔
اَلتَّحْفِیْظُ۔ کسی را بر حفظ چیزی برداشتن۔
اَلتَّغْلِیْظُ۔ درشت گرفتن چیزے برکسے
و درشت گفتن وستبر کردن۔
اَلتَّقْرِیْظُ۔ ستودن زندہ۔
اَلتَّنْکِیْظُ۔ الانکاظ۔
اَلتَّبْدِیْعُ۔ مبتدع خواندن۔
اَلتَّبْلِیْعُ۔ پیدا آمدن سپیدی در روی
اَلتَّبْلِیْعُ۔ ازبی فراشدن و ازبی فرا داشتن
الاول یتعدی الی مفعول واحد و بالثانی یتعدی الی مفعولین
اَلتَّجْدِیْعُ۔ پژمردہ کردن قحط گیاہ را و جدعہ
تجدیعا ای قال جدعا لک۔
اَلتَّجْزِیْعُ۔ اندوہ و کرم وجزآن بکسی کردن
اَلتَّجْرِیْعُ۔ سخت شدن بیشتر از خرما بقال
و تجزیع۔ پارہ کردن گوشت۔
اَلتَّجْمِیْعُ۔ نیک جمع کردن و نماز را در بنیہ
آمدن و گزاردن آن۔
اَلتَّخْدِیْعُ۔ مبالغۃ الخدع۔
اَلتَّخْلِیْعُ۔ پارہ پارہ کردن در سبتی
والرجل جعلہ قطعی عن الشی۔
اَلتَّخْشِیْعُ۔ فروتن گردانیدن۔
اَلتَّقْطِیْعُ۔ بندہا از جای بیاوردن و قطع

مستفعلن فی عروض البسیط وضربہ جمیعا
فینقل الی مفعولن فیسمی البیت مخلعا۔
جا اَلتَّدْرِیْعُ۔ زرہ و پیراہن تان پوشانیدن
اَلتَّدْفِیْعُ۔ بسی سپوختن کسے را۔
اَلتَّدْمِیْعُ۔ مبالغۃ الدمع۔
اَلتَّذْرِیْعُ۔ کسے را خفہ کردن و دست
جنبانیدن در رفتن و بدست ایشان
م اشارت کردن بشتر
اَلتَّرْبِیْعُ۔ چہارسو کردن۔
اَلتَّرْجِیْعُ۔ نغمہ گردانیدن و انا للہ و انا
الیہ راجعون گفتن و ترجیع الدابۃ یدیہا فی السیر جبہا
اَلتَّرْسِیْعُ۔ تباہ شدن پلک چشم و الماضی
فعل تباہ شدن چشم۔
اَلتَّرْصِیْعُ۔ پیوستن تاج الی الترکیب
اَلتَّرْفِیْعُ۔ نیک بر راندن شتر
اَلتَّرْقِیْعُ۔ بسی وصلہ بر جامہ دادن
اَلتَّسْبِیْعُ۔ ہفت کردن۔
اَلتَّسْجِیْعُ۔ سجع کردن۔
اَلتَّسْفِیْعُ۔ نیک سوختن گرما لون مر را
و سیاہ گردانیدن آتش چیزی را۔
اَلتَّسْلِیْعُ۔ شگافتن۔
اَلتَّسْمِیْعُ۔ معروف کردن بہ بدی و بشنوانی
و بیان بالبار و شنوانیدن و منہ الحدیث

سمعًا مرًّا ای مقیدًا مسوجرًا فالمسمع من اسمار القید والزمارة الساجورة۔

اَلتَّشْجِیعُ۔ دلیر کردن و دلیر خواندن۔

اَلتَّشْرِیعُ۔ با تشنہ را آوردن۔

اَلتَّشْبِیعُ۔ مبالغۃ الشبع۔

اَلتَّشْفِیعُ۔ شفاعت کسی را پذیرفتن۔

اَلتَّشْنِیعُ۔ تشنیع کردن و پلیدی ببلی و شکی پوش کردن۔

اَلتَّصْدِیعُ۔ پراگنده کردن و شکافتن و درد سر رسانیدن الماضی من صدع۔

اَلتَّصْرِیعُ۔ پراگنده کردن و شکافتن و فی الشعر تقفیۃ المصراع الاول و بیفکندن و در دو مصراع۔

التّوقیع۔ اذا ارتفع راسها

صَمَّمَ التَّسْمِیْم اذا امتلت قدوة من الدم فیرقا نهمت

اَلتَّضْبِیعُ۔ باز و بازیدن اسپ و تند رفتن۔

اَلتَّضْجِیعُ۔ تقصیر کردن۔

اَلتَّضْرِیعُ۔ نزدیک گشتن آفتاب بفرو شدن و ضرعت القدر اذا حان ان تدرک۔

اَلتَّضْلِیعُ۔ بر پشت پهلو نقش کردن جامه

اَلتَّطْبِیعُ۔ پر کردن مشک و جز آن و گرانبار کردن شتر۔

اَلتَّطْمِیعُ۔ طمع افگندن۔

اَلتَّعْجِیعُ۔ بره آوردن۔

اَلتَّفْدِیعُ۔ گردانیدن فی الحدیث فانه فدّع ید عبد الله بن عمر ماخوذ من الفدع هو عوج فی المفاصل

اَلتَّفْرِیعُ۔ بالا بر شدن و نشیبو فرو شدن و چیزی را فرع کردن و فرع گشتن و هو فی الحدیث و فی حدیث آخر یفرع بینهم ای یحجز بینهم فقال فرع و فرّع و فرق بینهم بمعنی واحد۔

اَلتَّفْزِیعُ۔ ترسانیدن و اندوه و ابردن و هذا ایضًا سبب بعض۔

اَلتَّقْصِیعُ۔ بیرون کردن۔

اَلتَّفْقِیعُ۔ ترک از انگشتان بیاوردن۔

اَلتَّقْلِیعُ۔ شکافتن۔

اَلتَّقْرِیعُ۔ ملامت سخت کردن و معالجۃ الفصیل من القرع کانه نزع من ذلک و هو بثر ابیض یخرج بالفصال و دواء الملح وحباب البان الابل فاذا لم یجد و املحا نتفوا وباره و نضحوا جلده بالماء ثم جرّوه علی السبخة۔

اَلتَّقْزِیعُ۔ موی سر بعضی ببستردن و بعضی بگذاشتن۔

اَلتَّقْشِیعُ۔ ابر و ابردن۔

اَلتَّقْصِیعُ۔ پر شدن جراحت از خون۔

اَلتَّقْطِیعُ۔ پاره پاره کردن و منه مقطعات الشعر یعنی قصاره و اسب زیر پیش پیاده و تقطیع الشعر وزنه با جزاء العروض و فی الحدیث الاستطعا ای مثل الحلقة و ما اشبهها۔

اَلتَّقلیعُ - مبالغة القلع -
اَلتَّقنیعُ - قناع پوشانیدن وقنعت راسه بالسوط ضربا وقنع الدیک اذا رد برائله الی راسه کشع اللبن ای علاه دسمه وخثورته راسه وقنعت القدر رمت بزبدها -
اَلتَّکلیعُ - مصدر قولک رجل مکلع اذا لم یتزوج فاجتمع الماء فی ظهره -
اَلتَّلقیعُ - باهم آمدن -
اَلتَّلفیعُ - سر پوشانیدن لفعت المرأة تلبسها
اَلتَّلمیعُ - رنگارنگ گردانیدن فی الحدیث وتلمع طیبها ای تخلص ناصع کل شی خالصه -
اَلتَّمتیعُ - برخورداری دادن و بلند گردانیدن
اَلتَّمزیعُ - پراگنده کردن -
اَلتَّمنیعُ - مبالغة المنع -
اَلتَّنزیعُ - نیک بر کردن -
اَلتَّهجیعُ - نیک فراخواب کردن -
اَلتَّقزیعُ - پاره پاره کردن -
اَلتَّبلیغُ - رسانیدن -
اَلتَّوسیعُ - فراخ بیش گردانیدن -
اَلتَّسبیغُ - القار الناقة ولدها وقد اشعر
اَلتَّصبیغُ - مبالغة الصبغ وصبغت الرطبة مثل ذنبت فی المعنی الاول جمع صبغ متخذ من الصبغ -
اَلتَّفریغُ - فارغ کردن و پرداختن -

اَلتَّمریغُ - مراغه دادن ستور -
اَلتَّمشیغُ - التلطیخ -
اَلتَّثقیفُ - راست کردن نیزه -
اَلتَّجدیفُ - الکفر بالنعم -
اَلتَّحذیفُ - نیک فارندیدن -
اَلتَّجلیفُ - هلاک کردن مال کسی والمجلف الذی اخذ من جوانبه وقیل الذی اخذ من وسطه وترکت جوانبه عند ذی ای بیاه وصفحه -
اَلتَّحریفُ - بگردانیدن سخن و تحرف بگردن قلم
اَلتَّحلیفُ - سوگند دادن -
اَلتَّعنیفُ - اعنف کردن -
اَلتَّحریفُ - حرف خواندن -
اَلتَّضعیفُ - مبالغة الضعف -
اَلتَّخلیفُ - واپس گذاشتن و یک خالف بستن
اَلتَّدئیفُ - افزون شدن و یک بعد یکے
اَلتَّزحیفُ - اسپے در آوردن -
اَلتَّرصیفُ - مبالغة الرصف فی الحدیث کان الکلبی یترصف ای یزید فی الحدیث لفظا معناه اسفلها وقدمها والاصل فی الکلمة القرب
اَلتَّسجیفُ - برده فرو گذاشتن -
اَلتَّسقیفُ - خانه را سقف کردن -
اَلتَّسلیفُ - پیش فرستادن و بها پیش دادن
اَلتَّشریفُ - بزرگوار کردن -

اَلتَّشْنِیفُ۔ گوشواره در گوش کسی کردن
اَلتَّصْحِیفُ۔ الخطاء فی الصحیفة وهی الکتاب
اَلتَّصْرِیفُ۔ گردانیدن منه صرف الفعل
وپدید کردن وخمر صرف خوردن
اَلتَّصْنِیفُ۔ تمیز الاشیاء بعضها من بعض
وتصنیف الکتاب من هذا۔
اَلتَّضْعِیفُ۔ افزون کردن وضعیف کردن
وضعیف خواندن۔
اَلتَّطْرِیفُ۔ کارزار کردن گرد بر گرد لشکر
اَلتَّعْجِیفُ۔ الاکل دون الشبع
اَلتَّعْرِیفُ۔ بیاگاهانیدن وتعریف کردن
کشیده وخوشبوی گردانیدن۔
اَلتَّعْطِیفُ۔ مهربانی گردانیدن وبنیکی بر آوردن
اَلتَّغْلِیفُ۔ کت کردن۔
اَلتَّعْنِیفُ۔ سرزنش کردن۔
اَلتَّغْلِیفُ۔ غالیه بر کردن۔
اَلتَّقْذِیفُ۔ مبالغة القذف۔
اَلتَّقْصِیفُ۔ مبالغة القصف۔
اَلتَّکْثِیفُ وَالتَّکْسِیفُ۔ التقطیع بالناء
عن الفارابی وبالسین عن الجوهری۔
اَلتَّکْشِیفُ۔ مبالغة الکشف۔
اَلتَّکْلِیفُ۔ چیزی از کسی خواستن که بر آن رنج آید
اَلتَّکْنِیفُ۔ گرد چیزی در آمدن۔

اَلتَّلْجِیفُ۔ جوانب چاه کندن۔
اَلتَّلْقِیفُ۔ فرو خورانیدن وتلقین کردن
اَلتَّنْقِیفُ۔ مبالغة النقف۔
اَلتَّنْخِیفُ۔ بلند نمودن وتوده را وفی الحدیث نخفة
ای رفعت منه والنخفة شبه التل۔
اَلتَّنْدِیفُ۔ مبالغة الندف۔
اَلتَّنْشِیفُ۔ باکف شدن شیر شتر
اَلتَّنْصِیفُ۔ به دو نیم کردن وامنی کسی افگندن
اَلتَّنْطِیفُ۔ گوشواره در گوش کسی کردن
وچکانیدن شراب ومانند آن۔
اَلتَّنْظِیفُ۔ پاک کردن۔
اَلتَّنْکِیفُ۔ با غدد شدن شتر
(٢٩) اَلتَّبْرِیقُ۔ چشم فراخ باز کردن یا تیز نگریستن
اَلتَّبْعِیقُ۔ شکافتن فی الحدیث یبعقون
لقاحنا ای ینحرون ابلنا ویسیلون دماءها
اَلتَّحْدِیقُ۔ تیز نگریستن گرد کسی در آمدن
ویعدی بالباء۔
اَلتَّحْرِیقُ۔ نیک سوزانیدن۔
اَلتَّحْلِیقُ۔ دور بهوا بر شدن مرغ ویعدی بالباء
اَلتَّحْلِیقُ وَالتَّحْلَاقُ۔ بسیار ستردن سر وفی
الحدیث محلق به اسے رجاء۔
اَلتَّحْمِیقُ۔ احمق خواندن
اَلتَّخْرِیقُ وَالتَّخْرَاقُ۔ نیک دریدن قال الفراء

فعال من مصادر التفعیل لغة یمانیة فصیحة۔
والتخریق بسی دروغ گفتن۔
التخلیق۔ مخلوق نمودن و تمام خلق کردن ونیکو کردن۔
التدبیق۔ بسریشم استوار کردن۔
التدقیق۔ نیک ریختن۔
التدنیق۔ استقصا کردن و نزدیک گشتن خورشید بفرو شدن و انچه بدان ماند و منه الحدیث یدنق للموت ای یدنو و چشم بکو فرو شدن و پیوسته سوی چیزی نگریستن۔
التذلیق۔ تیز کردن کناره چیزی۔
التربیق۔ رسنها که در گردن بره کنند۔
الترشیق۔ تیز نگریستن۔
الترمیق۔ دائم نگریستن و ضعف بودن فی البصر وفی البدن و فی الامر۔
الترنیق۔ ثابت ماندن مرغ در هوا و رنق الطائر اذا خفق بجناحیه فی الهواء و ثبت و لم یطر و قولهم ... المعرنق الی ... الولد لا ابا ترانی فلا تنشع ...
الترهیق۔ بسیار شدن میان نزدیک و تهمت کردن کسی را به بدی۔
التزلیق۔ موی سر ستردن۔
التسریق۔ بدزدی منسوب کردن و منه قر ان ابنک سرق۔

التشریق۔ گوشت قدید کردن و بسوی مشرق شدن و نماز عید کردن وفی الحدیث لا تشریق الا فی مصر جامع۔
التشفیق۔ اندک تنگ کردن۔
التشنیق۔ التقطیع بالطول وفی الحدیث و شنق لها یعنی للناقة ای جاذبها زمامها ولفها لترفع راسها۔
التصدیق۔ راست گو داشتن و زکوة گوسپندان و جز آن و صدقه ستدن۔
التصفیق۔ آمیختن شراب بآب و دست بر هم زدن و هو فی الحدیث ماخوذ من صفق احدی الیدین بالاخری لا ببطونهما ولکن بظهور اصابع الیمنی علی الراحة من الیسری و هو سنة النساء فی الصلوٰة و شراب از آوندی بآوندی کردن و شتر از چراگاهی بچراگاهی بردن و فی الحدیث ... تاه شیء ذی صفحة ینبغی ...
التطبیق۔ به بندگاه آمدن شمشیر و جدا کردن ... و منه الحدیث طبقت ای اصابت وجه الفتیا ... و دست در میان زانو نهادن در رکوع و هو فی الحدیث و روی زمین گرفتن باران و تطبیق الفرس تقریب۔
التطریق۔ نزدیک گشتن مرغ سنگخوار ... بیضه نهادن ولا یقال ذلک لغیر القطاة۔

وپیچیدن شکم شتر وزن گرفتن وباز داشتن
شتر از گیاه وجز آن وراه باز دادن۔
التطليق۔ طلاق دادن وطلق السليم اذا
سكن وجعه بعد العداد۔
التعتيق۔ کهنه شدن۔
التعذيق۔ بسیار شاخ خرما بریدن۔
التعريق۔ شراب اندک آمیختن وبے گوشت
کردن تن وپر نا کردن دلو۔
التغليق۔ بگردانیدن۔
التعليق۔ در آویختن ومنه قصائد وصا
كالمعلقة وهي التي فقدت زوجها وعاشق گردانیدن
والماضي من هذا علق۔
التعميق۔ ژرف کردن وباستقصا نگریستن
في الحديث تعمقها اي تاخذي بعمقها وتقصيرها
التعريق۔ عرق کردن ومنه لجام معرق بالفضة
اي محلى وكشتن في الباب يدل على انتهار في
شيء يبلغ اقصاه۔
التغليق۔ در بستن۔
التفتيق۔ بشکافتن۔
التفريق والتفرقة۔ پراگنده کردن وفي
الحديث فرقوا عن المنية يقول اشتروا بثمن
الرقيق الواحد رقيقين لانه ان مات الواحد
بقي الاخر واذا كان كذلك فكانك فرقت عن المنية

التفسيق۔ فاسق خواندن۔
التفليق۔ بشکافتن۔
التفنيق۔ بناز ونعمت پروردن۔
التلبيق۔ چرب کردن۔
التلفيق۔ فراهم آوردن ولفقها بعنا السفلة
التمزيق والممزق۔ پراگنده کردن ومنه
ومزقناهم كل ممزق واصله التخرق يقال ثوب ممزق
التمشيق۔ رنگ کردن بگل سرخ۔
التمصيق۔ شیر دادن۔
التنسيق۔ نیکو شستن وپیوسته نشاندن درخت
کنار وکذلک الشيء مستو مهذب۔
التنزيق۔ بسکیزانیدن اسب۔
التلسيق۔ پیوستن نظم وجز آن۔
التنطيق۔ کمر بمیان کسی بستن۔
التنفيق۔ در سوراخ شدن موش وفي الحديث
لا ينفق بعضكم لبعض اي لا يقصد ان ينفق
سلعته على جهة النجش۔
التنميق۔ نبشتن ونمق الكتاب نمقه وهو
التبتيك۔ بیک بیک پاره پاره کردن وبتک
اذان الانعام اي قطعها شدد للكثرة والمبالغة۔
التبريك۔ دعای برکت خواندن۔
التحريك۔ جنبانیدن۔
التحنيك۔ استوار خرد گردانیدن کام کودک

مالبدن بحرما و جزآن۔
التشبيك۔ انگشتان بهم درگذاشتن و آنچه بدان ماند۔
التشريك۔ شراک کردن نعلین را و انباز کردن
التعريك۔ ان يجعل الراعى من الحلب مثل الفلكة ثم يجعله فى لسان الفصيل لئلا يرضع و فلك ثدي الجارية اى استدار۔
التمسيك۔ خنگ در زدن و بعضی لباد و خداوند مشک کردن و مشک رنگ کردن و بدان بیالودن فى الحديث خذي فرصة ممسكة اى محتملة يقول تحمليها معك تعالجين بها قبلك على هذا هو متعد وقيل مطيبة بالمسك والاول صح لقلة ذات ايديهم۔
التمعيك۔ مراغه کردن ستور را۔
التمليك۔ پادشاه گردانیدن و استوار گردانیدن
التهتيك۔ مبالغة الهتك۔
التهليك۔ هلاک گردانیدن۔
التبتيل۔ دل از دنیا بریدن و فى الحديث ان النبى عليه السلام بتل العمرى اى اوجبها۔
التبجيل۔ بزرگ داشتن۔
التبخيل۔ نسبت کردن به بخل۔
التبديل۔ الابدال و منهم من جعل التبديل تغيير الشئ عن حاله والابدال جعل الشئ مكان آخر۔

التبقيل۔ شئ فيه اختلاف بين العتق والهجنة مشتق من البقل۔
التثقيل۔ گران گردانیدن۔
التثميل۔ باقی داشتن۔
التجبيل۔ مبالغة الجبل۔
التجديل۔ بر زمین افگندن۔
التجميل۔ نیکو کردن يقال جملك الله و جمل الله عليك
التجهيل۔ بجهل منسوب کردن۔
التحجيل۔ چشم بد فروشدن و دست یا پای اسپ سپید کردن۔
التحصيل۔ حاصل کردن و اصله التمييز وقيل جمع الشئ منه حوصلة الطائر و حصل كلامه اى رده الى محصوله۔
التحفيل۔ التصرية۔
التحميل والتحمال۔ بار نهادن و تنقلی از کسی درخواستن۔
التخبيل۔ تباه خرد و اعضا گردانیدن
التخجيل۔ خجل کردن۔
التخذيل۔ بر خذلان گذاشتن [illegible]
التخضيل۔ تر نمودن خضلي قناعك اي نديها و طيبها بالدهن ليذهب شعثها۔
التدبيل۔ گرد کردن چیزی۔
التدجيل۔ جمله اعضا بقطران بیالودن۔

وزر اندود کردن شمشیر والترکیب یدل علی التغطیة والترسیل۔

اَلتَّرْتِیْلُ۔ هویدا کردن سخن بے تکلف

اَلتَّرْجِیْلُ۔ جعد کردن موے و دور کردن موی بشانہ۔

اَلتَّرْحِیْلُ۔ روان کردن کسی را از جاے خویش فی الحدیث ترحل الناس قبل تنزل معهم اذا نزلوا وتقبل اذا قالوا وقبل تنزلهم المنازل۔

اَلتَّرْطِیْلُ۔ چرب کردن موی بزعفران۔

اَلتَّرْفِیْلُ۔ التعظیم والتبجیل واحکام الرکبة۔

اَلتَّرْکِیْلُ۔ بسپاہا بپا کوفتن۔

اَلتَّرْمِیْلُ۔ خون آلودہ کردن۔

اَلتَّرْهِیْلُ۔ سست گردانیدن گوشت فی الحدیث ویرخلنا ای یجینا ومن رواہ یرهلنا بالجیم فمعناہ یرینا۔

اَلتَّزْمِیْلُ۔ در جامہ پیچیدن۔

اَلتَّسْبِیْلُ۔ سبیل کردن۔

اَلتَّسْجِیْلُ۔ سجل کردن۔

اَلتَّسْحِیْلُ۔ سست آہستہ شدن خواب

اَلتَّسْفِیْلُ۔ بزیر فرو بردن۔

اَلتَّسْهِیْلُ۔ آسان گردانیدن۔

اَلتَّطْفِیْلُ۔ بچسپیدن آفتاب بغروب شدن و بروی فا کردن تاریکی شب و طفیلی کردن وطفلت الابل اذا کان معها اولادها فرفقت بها حتی تلحقها الاطفال۔

اَلتَّعْجِیْلُ۔ الاستحثاث وطبخ اللحم علی عجالة وعجلت له من الثمن کذا ای قدمت والمعجل الذی یأتی اهله بالاعجالة وهی العجالة الراعی من اللبن الی اهله قبل ان یحلب۔

اَلتَّعْدِیْلُ۔ عدل کردن وعدل کردن راست کردن

اَلتَّعْذِیْلُ وَالتَّعْذَالُ۔ بسیار ملامت کردن

اَلتَّعْسِیْلُ۔ انگبین توشہ دادن و بہ انگبین پروردن فی الحدیث اذا اراد الله بعبد خیرا عسله قیل یا رسول الله وما عسله قال یفتح له عملا صالحا بین یدی موته حتی یرضی عنه من حوله فی حدیث آخر عسله فی الناس ای طیبہ شدہ ماخوذ من العسل۔

اَلتَّعْضِیْلُ۔ بپیچیدن تیر در انداختن فی الحدیث عضلا ای بالا۔

اَلتَّعْضِیْلُ۔ استوار شدن بچہ در شکم مادر چنانکہ بیرون نتواند آمد وتنگ آمدن جاے از مردمان وکار بر کسے تنگ فرا گرفتن۔

اَلتَّعْطِیْلُ۔ فروگذاشتن وبی بر کردن وتعہد نا کردن۔

اَلتَّعْقِیْلُ۔ بسیار عقال بپای شتر بستن

فی الحدیث فیقال لکم ای یخیج الثقیلی ہو الصمم
التعمیل - تولیة العمل -
التغسیل - غسل نمودن بعد جماع فی الحدیث من غسل
ای جامع قبل الخروج الی الصلوة وقیل بعد الجماع وروی بالتخفیف
التغفیل - بغفلت منسوب کردن واحمق گردانیدن
التفتیل - نیک تافتن -
التفسیل - ناکس خواندن والمفسلة المرأة التی
اذا نشط زوجها اتیها انها انحات -
التفصیل - ہویدا کردن وجدا کردن
از یکدیگر و پاره پاره کردن -
التفضیل - فاضل گردانیدن وفضل نہادن
التقبیل - بوسه دادن -
التقتیل - سخت رام گرفتن و مبالغت کردن
در کشتن و رجل مقتل ای مجرب -
التقفیل - قفل کردن -
التکبیل - بند کردن -
التکحیل - سرمه کردن -
التکفیل والتکفلة - پایندانی فراکسی دادن
التکمیل - تمام کردن -
التمثیل - صورت بستن پیکر کسی و نگاشتن ومثلت
له کذا ای صورت له مثاله بالکتابة وغیره
التمھیل - وا داشتن شیر در دعا -
التمیل - شتر اندک فرو داوردن تا قه -

التمھیل - زمان دادن -
التنبیل - ببنگی استنجا دادن کسی را
ونبلت فلانا بالطعامی ناولته شیئا بعد شیئ
فی الحدیث وقتی ینبله ای یعطیه النبل -
التنثیل - سرگین افگندن خداوند سم -
التنجیل - نیک بیختن -
التنزیل - فرو فرستادن والترتیب ایضا -
التنسیل - بیفگندن حیوان موی پر و پشم
التنصیل - در نشاندن تیغ و پیکان و
سنان و بیرون کشیدن آن فهو من الاضداد
التنعیل - نعل بربستن -
التنفیل - غنیمت دادن -
التنقیل - بسیار فرا بردن و موزه و خوان
نیکو کردن -
التنکیل - رسوا کردن ویعدی بالباء
و آمانیدن فی الحدیث لا تنکل بی لا تمنع
بما سلطت علیه لقبوتها فی الارض -
التھبیل - لعن کردن و کسی را گفتن که ہبلت
امک ہبلہ اللہم مثل ہبلہ ہو فی الحدیث -
التھکیل - سخن نا فرجام شنوانیدن کسی وجز آن نا گفتن
التھدیل - فرو گذاشتن شاخ ولنج و آنچه بدان ماند
التھلیل - بی درجه انیدن بہم ہی ولا والضان
التبلیم - زشت کردن -

التثليم — بسيار رخنه در افگندن۔
التجثيم — المصبورة لانهانى للطير خاصة للارنب اشباهها تجثم ثم يرمى حتى تقتل وقد نهى عن ذلك۔
التحديم — تيز در كسى نگريستن۔
التجذيم — مبالغة الجذم۔
التجريم — تمام كردن سال۔
التحسير — كردن شتك عاجز شدن۔
التجسيم — تن آور گردانيدن۔
التجشيم — التكليف۔
التحريم — حرام كردن و ناپيراستن پوست و رياضت تمام نايافتن ستور و نشكوهيده كردن والتركيب يدل على المنع والتشديد
التحطيم — نيك شكستن۔
التحكيم — منع كردن و حاكم گردانيدن كسى را در مال خويش في الحديث او حكم في نفسه فمن كسر الكاف فمعناه المنصف من نفسه ومن فتحها فهو الرجل يقع في يد العدو فيخيره الكفر والقتل فيختار القتل۔
التحليم — بردبارى كردن۔
التختيم — نيك مهر كردن۔
التخديم — پاى رنجن در پاى كسى كردن وقوم مخدمون اى مخدومون يراد به كثرة الخدم والحشم۔

[illegible]

التخذيم — پاره پاره كردن۔
التخريم — پاره چيزى بريدن۔
التخزيم — مبالغة الخزم۔
التخطيم — مبالغة الخطم۔
التدسيم — جعل الدسم على شئ ومن يقال دسم المطر الارض اى بلها ولم يبالغ ويقال دسم سبالهم اذا اطعمهم شيئا وسما وفي الحديث دسموا نونته اى سودوا ذلك لموضع منه لئلا تصيبه العين۔
التدنيم — الاسفاف للامور الدنية۔
الترجيم — سنگ بسر گور نهادن و بپنداشت سخن گفتن۔
الترحيم — مبالغة الرحمة۔
الترخيم — نرم كردن گفتار و بيفگندن و منه ترخيم الاسم في النداء وهو ان يحذف من آخره حرف او اكثر۔
الترديم — جامه و زنگ در دادن۔
الترزيم — بر و زره بستن۔
الترسيم — جامه مخطط كردن۔
الترقيم — رقم كردن۔
الترنيم — آواز گردانيدن۔
الترهيم — بخيل گردانيدن۔
التزليم — راست تراشيدن و نيكو قد كردن

اندک کردن عطا۔
التَّرْقِیمُ نشان کردن۔
التَّسْخِیمُ بالنار والحار سیاه گردانیدن۔
التَّشْدِیمُ وهن شتر بستن۔
التَّسْقِیمُ بیمار کردن۔
التَّسْلِیمُ والسَّلامُ سلام کردن و یعدی بعلی
والتسلیم فاسپردن و یعدی الی المفعول الثانی
بالی و گردن نهادن و یعدی باللام و چشانیدن
و یعدی الی المفعول الثانی بمعنی سلام دادن
التَّسْنِیمُ چیزے بر سان خرپشته کردن۔
التَّسْهِیمُ برد خط بافتن۔
التَّشْجِیمُ تباه کردن طعام۔
التَّشْرِیمُ شکستن جراحت و نیک شکافتن۔
التَّصْمِیمُ تمام کردن و استوار کردن۔
التَّصْدِیمُ مبالغة الصدم۔
التَّصْرِیمُ منقطع شدن شیر لعلاج
و پاره پاره کردن رسن و جز آن۔
التَّصْلِیمُ از بن بریدن بینی یا گوش۔
التَّضْرِیمُ نیک افروختن آتش۔
التَّطْهِیمُ المطهم التام من کل شیء علی حدته فهو
بارع الجمال وقیل المطهم من الناس المکلثم المجتمع
الخلق قال ابن فارس هذا اصح الحدیث الذی
روی فی نعته علیه السلام لم یکن بالمطهم ولا بالمکلثم
ای لم یکن یا لمدور الوجه ولا بالموجن ولکنه مسنون الوجه
التَّظْلِیمُ ظالم خواندن فی الحدیث واذا البیت
مظلم المظلم المزوق ماخوذ من الظلم۔
التَّعْتِیمُ دیر واداشتن و درنگی شدن و بازایستادن
از کارے و یعدی بعن در وقت عتمه رفتن
التَّعْجِیمُ عجم بر زدن۔
التَّعْظِیمُ بزرگ داشتن و بزرگ گردانیدن
التَّعْکِیمُ نیک فربه شدن و در پیره بستن
التَّعْلِیمُ در آموختن و بیاگاهانیدن۔
التَّعْنِیمُ خضاب کردن۔
التَّغْرِیمُ بر کسی تاوان کردن۔
التَّغْنِیمُ غنیمت دادن۔
التَّفْحِیمُ نارفتن در اول شب تا تاریکی شب شود
التَّفْخِیمُ بزرگ گردانیدن و امالت کردن حرف
التَّفْدِیمُ فدام بر بستن جای شراب را۔
التَّفْهِیمُ دریابانیدن۔
التَّقْحِیمُ بعنف در آوردن چیزی و بیرون
افگندن اسپ سوار را۔
التَّقْدِیمُ والتَّقَدُّمُ در پیش شدن
و در پیش کردن ومنه لا تقدموا بین یدی الله
ورسوله و فرمودن تعال قدم الیه فی کذا۔
التَّقْسِیمُ و بخشیدن و نیکو گردانیدن
و قد ورد فی الشعر قسمت بمعنی جمعت فی القسم

اَلتَّقْلِيمُ - بسیار چیدن ناخن وسم -
اَلتَّلْئِيمُ - نیک پوشانیدن -
اَلتَّكْدِيمُ - مبالغة الكدم -
اَلتَّكْرِيمُ وَالتَّكْرِمَةُ - گرامی کردن -
اَلتَّكْلِيمُ وَالكِلَامُ وَالكِلَّامُ - باکسی سخن گفتن
وَالتَّكْلِيمُ - خسته کردن -
اَلتَّلْدِيمُ - الترديم اَلتَّلْطِيمُ - مبالغة اللطم
اَلتَّلْقِيمُ - لقمه فروبرانیدن ولقمه دادن کسی را
اَلتَّنْجِيمُ - بیارها دادن مال وانچه بدان ماند
وبه نجوم حکم کردن -
اَلتَّشْنِيمُ - بوی گوشت بگشتن وبرشدن درگ کا
ولایکون الا فی الشحم -
اَلتَّنْظِيمُ - مبالغة النظم -
اَلتَّنْعِيمُ - بناز ونعمت پروردن -
اَلتَّهْدِيمُ - مبالغة الهدم -
اَلتَّهْكِيمُ - التغنية -
اَلتَّبْدِينُ - بزاد برآمدن -
اَلتَّبْطِينُ - جامه را آستر کردن وفی الحدیث
یبطن لحیته ای یاخذ من تحت الذقن الشعر
وهذا من باب السلب -
اَلتَّبْيِينُ - باریک کردن نظر وهو فی الحدیث
اَلتَّثْمِينُ - هشت گوشه کردن -
اَلتَّهْجِينُ - بد دل خواندن وبد دل کردن

جعن ذا الطعم فی اللقان -
اَلتَّحْزِينُ - آواز را بگردانیدن وفی
الحدیث ان الشیطان یحزنه معناه یوسوس
الیه ویقول له لم ترکت کذا وکذا حتی یحزن
اَلتَّحْسِينُ - نیکو کردن -
اَلتَّحْصِينُ - استوار کردن -
اَلتَّخْشِينُ - درشت کردن وخشنت صدره واوغرته
اَلتَّخْمِينُ - بگمان سخن گفتن -
اَلتَّدْخِينُ - دود کردن -
اَلتَّدْمِينُ - سرگین بزمین دادن ومن القوم
دار هم وهو تسویدهم آیاها مما یجتمع فیها -
اَلتَّدْهِينُ - چرب کردن ومنه قولهم قوم مدهنون
علیهم آثار النعم -
اَلتَّرْبِينُ - پنبه آگنده کردن -
اَلتَّرْجِينُ - من الرجن جا به را بن آستین کردن
اَلتَّرْقِينُ - خضاب کردن به حنا والترقین
٥ فی کتاب الحسابات تسوید الموضع لئلا یتوهم
انه ابیض لئلا یقع فیه حساب وهو لفظه مبتدعة
معناه الفارغ -
اَلتَّرْكِينُ - التثبیت -
اَلتَّسْخِينُ - گرم کردن -
اَلتَّسْطِينُ - برپای کردن ستونها -
اَلتَّسْكِينُ - بیارامیدن -

التسمين - روغن دادن وفربه كردن وسرد كردن
بلغت يمن -
التضمين - چيزي بپايندانی فرا كسي دادن
ودرميان چيزي نهادن ومنه الحديث لا تشتر
لبن الغنم والبقر مضمنا لانه غرر وهو في الضرع
والمضمن من الشعر ما ضمنته بيتا ومن البيت
مالم يتم معناه الا بالذي يليه منه ايضا -
التغبين - دور كردن ومنه الحديث غبنوا
لها بيد يجز والها -
التغضين - التشنيج والرجاع ايضا -
التفتين - بفتنه افكندن -
التقرين - همبر كردن -
التقطين - پنبه دانه بياوردن -
التكفين - كفن كردن -
التلبين - خشت زدن -
التلجين - برگ خطمي بهم زدن تا ستبر وبسته شود -
التلحين - بلحن منسوب كردن -
التلسين - چيزي را زبانه كردن -
التلعين - مبالغة اللعن فلان ملعن لقدره
اذا كان لا يقري الضيف -
التلقين - التفهيم
التلهين - نهاري دادن -
التمتين - استوار كردن -

التمدين - شهر ساختن -
التمرين - نرم كردن -
التمنين - شير فروهشتن بكره -
التمكين - دست دادن وجاي دادن
يقال مكنتك ومكنت لك مثل نصحتك و
نصحت لك قال ابو علي يجوز ان يكون على
حد قوله ردف لكم -
التنتين - گنده گردانيدن -
التهجين - جعل الشي هجينا وتهجين الامر تقبيحه
التهدين - فراخواب كردن كودك بسخن
ودرنگي شدن وبي خرد گردانيدن -
ه التدليه - ذهاب العقل من الهوى -
الترفيه - آسان گردانيدن كار بر كسي -
التسفيه - بي خرد خواندن -
التشبيه - مانند كردن -
التعضيه - خار بريدن -
التفريه - الافراه -
التفقيه - زيرك وفقيه گردانيدن -
التكريه - دشمن گردانيدن -
التنبيه - بيدار كردن ومشهور كردن
ودلالت كردن بر چيزي كه ازان غافل باشد
وهذا يتعدى الى المفعول الثاني بعلى -
التنزيه - دور كردن بدوري صفت كردن

اَلتَّنْفِیْهُ۔ الانفاه۔

ومن المضاعف

اَلتَّبْبِیْبُ۔ ہلاک کردن۔
اَلتَّجْبِیْبُ۔ از جنگ بگریختن وان مبلغ التحجیل رکبۃ الید وعرقوب الرجل۔
اَلتَّحْبِیْبُ۔ دوست گردانیدن و سیراب شدن شتر۔
اَلتَّخْبِیْبُ۔ بندہ کسی را برو تباہ کردن۔
اَلتَّذْبِیْبُ۔ شتافتن در رفتن ورود باخر رسیدن وذببت ای اکثر الذب وظعان غیر تذبیب اذا بولغ فیہ۔
اَلتَّرْبِیْبُ۔ پروردن۔
اَلتَّزْبِیْبُ۔ باکف شدن دهن و مویز کردن
اَلتَّسْبِیْبُ۔ سبب ساختن۔
اَلتَّشْبِیْبُ۔ صفت جمال زنے کردن وحال خود با وے در عشق بگفتن۔
اَلتَّضْبِیْبُ۔ بشیر پر زدن و ضبوا الضبیکم ای اتخذوا الضبیبۃ وھی سمن رب یجعل للصبی فی عکۃ۔
اَلتَّطْبِیْبُ۔ مغز درمیان مشک گرفتن۔
اَلتَّغْبِیْبُ۔ تقصیر کردن ومنہ الحدیث یغبب عن ھلاک المسلمین ای لم یخبر بکثرۃ من ھلاک منھم ودر رونیکبار دوشیدن اشتر

دگوسپند وغیب عنہ ای دفع۔
اَلتَّقْبِیْبُ۔ بقبہ کردن۔
اَلتَّلْبِیْبُ۔ گریبان کسی بگرفتن وبکشیدن وبا دانہ شدن کشت۔
اَلتَّشْتِیْتُ۔ پراگندہ کردن۔
اَلتَّفْتِیْتُ۔ خرد مرد کردن۔
اَلتَّقْتِیْتُ۔ روغن در گل پروردن یا چیز خوشبوی کردن۔
اَلتَّثْبِیْتُ۔ استوار کردن خبر والتشدید للمبالغۃ
اَلتَّحْثِیْثُ۔ برافروزیدن۔
اَلتَّثْنِیْثُ۔ التبثیث۔
اَلتَّدْجِیْجُ۔ ابر تاریک شدن و پوشانیدن سلاح و پوشیدہ شدن سلاح۔
اَلتَّزْجِیْجُ۔ باریک کردن ابرو وفی الحدیث ثم زجج موضعا امتداد سوی موضع النقر واصلہا خوذ من تزجیج الحواجب وھو حذف زوائد الشعر فلیشبہ تسویۃ لموضع النقر وقع تسویتہ لتزجیج الحواجب وقیل ماخوذ من الزج وھو ان یکون النقر قد وقع فی طرف من الخشبۃ فشد علیہ زجا لیمسکہ ویحفظ ما فی اطرافہ۔
اَلتَّشْجِیْجُ۔ مبالغۃ الشج۔
اَلتَّعْجِیْجُ۔ الاعجاج وخانہ پر دود کردن۔
اَلتَّلْجِیْجُ۔ در تہ ری فی دریا شدن کشتی۔

اَلتَّجْحِیْجُ- چشم بکو فرو شدن-
اَلتَّصْحِیْحُ- درست شدن-
اَلتَّشْجِیْجُ- دنبال بزمین فرو بردن ملخ-
اَلتَّبْدِیْدُ- پراگنده کردن-
اَلتَّحْدِیْدُ- تیز کردن و بریدن پستان
اشتر و کسار مجدد فیہ خطوط مختلفة-
اَلتَّحْدِیْدُ- تیز نگریستن و حد چیزی پدید کردن
اَلتَّجْدِیْدُ- انجوغ گرفتن-
اَلتَّرْدِیْدُ وَالتَّرْدَادُ- کسی وا گردانیدن
و رجل مردد حائر بائر-
اَلتَّسْدِیْدُ- توفیق دادن و راست
گردانیدن و فی الحدیث ثم لیسدد ای
لیقتصد فلا یغلو و لا یسرف-
اَلتَّشْدِیْدُ- استوار کردن و سختی نهادن
بر کسی و مشدد کردن حرف-
اَلتَّعْدِیْدُ- مالی کہ آنرا عدد بسیار باشد
جمع کردن و باستقصای چیزے شمردن-
اَلتَّقْدِیْدُ- قدید کردن گوشت-
اَلتَّمْدِیْدُ- کشیدن-
اَلتَّنْدِیْدُ- کسی را بہ بدی معروف کردن
و یعدی بالبار و آواز بلند بر داشتن-
اَلتَّهْدِیْدُ- بیم کردن-
اَلتَّجْرِیْرُ- نیک بکشیدن-

اَلتَّحْرِیْرُ- آزاد کردن و مهذب کردن سخن
٦ و تحریر الولد ان تفرده بطاعة الله و خدمة
٦٠ المسجد-
٧ اَلتَّشْرِیْرُ- بآفتاب خشک کردن فی الحدیث
اخرجا ما تصرران من الکلام ای تجمعانه فی صدورکما
اَلتَّطْرِیْرُ- تیز نگریستن-
اَلتَّعْرِیْرُ- سرگین در زمین زدن-
اَلتَّغْرِیْرُ وَالتَّغِرَّةُ- در خطر و هلاکت افگندن
و یعدی بالبار و غررت تغییبا الغلام و لا تطلم
تغییبا و فی الحدیث لا تغرار ہو من الغرار
و ہو النوم القلیل-
اَلتَّقْرِیْرُ- با قرار آوردن و آرام دادن
اَلتَّکْرِیْرُ وَالتَّکْرَارُ- کسی وا گردانیدن
اَلتَّمْرِیْرُ- تلخ گردانیدن-
١ اَلتَّفْرِیْرُ- رخنہ کردن سر و دندان چنانکہ سر دندان
جوانان باشد-
اَلتَّوْزِیْزُ- آماده دادن و مهر زدن بکاغذ
و رززت لک الامر تزییزا ای وطأته لک-
اَلتَّعْزِیْزُ وَالتَّعِزَّةُ- نیرومند کردن و منہ الکلمة
الکلم المعز بکلم ای مشدد و بر هم نشاندن باران
زمین را-
اَلتَّلْزِیْزُ- استوار کردن-
٢ اَلتَّهْزِیْزُ- نیک جنبانیدن-

التشنيش - اندک برگ و باریک ساق شدن خیابن و گره گرفتن یا ن خشک شدن و نیز آشیان کردن مرغ ومنه الحدیث ولا یملا بیتنا تعشیشا ای لا تخوننا فی طعامنا فنخبا رفی هذه الزاویة شیئا و فی تلک الزاویة شیئا کالطیور اذا عششت فی مواضع شتی او من عشش الخبز اذا تکرج وفسد ترید انها تحسن مراعاة الطعام المخبوز وتعهده بان تطعم منه اولا فاولا طریا ولا تغفل امره فیتکرج ولفسد ومن رواه بالغین فهو یروی بیتنا بالنونین ویکون ماخوذة من الغش وقال ابن السکیت التعشیش النمیمة —

التعصیص - چشم واکردن سگ بچه -

التعصیص - بحبس کردن والتبصیص ایضا

التخصیص - خاص کردن -

الترصیص - الرص ونقاب تنگ بربستن زن چنانکه جز چشم وی نتوان دید باز پیوند و نیز

التقصیص - التجصیص -

التلصیص - فی البنیان الترصیص -

التمضیض - برافزولیدن -

التعضیض - مبالغة العض -

التقضیض - بسیم گرفتن -

التخلیط - مخطط بافتن -

التعطیط - مبالغة -

التجفیف - خشک کردن برستوان عشایندن

التحفیف - گرد چیزی درآوردن فی الحدیث حففت وجهدا ای قل ماله -

التخفیف - سبک کردن -

التدفیف - بالدال زود گشتن خسته وبالذال لغة ایضا عن الفارابی وبعد بالی -

التصفیف - رسته کردن تنک کردن گوشت

التطفیف - کم بیمودن کیل ومنه الحدیث طففت بی الفرس مسجد بنی زریق حتی کاد یساوی المسجد یعنی قاربت لم یبلغ هناک وقیل وثبت یقال طففت بفلان موضع کذا ای رفعته الیه وحاذیته به -

التلفیف - نیک درپیچیدن -

التحقیق - حقیقت کردن ومنه السنن فحققت قوله وظنه ای صدقت -

التدقیق - باریک کردن ونیک باریکی فهم -

الترقیق - تنگ ونیکو کردن سخن ومنه المثل اعن صبوح ترقق الترقیق التسلیح من قبل الراس علی خلاف ما یسلخ الناس الیوم وفی الحدیث مالی اراک مقاقا شعرک یعنی تحدیف الشعر

التشقیق - نیک شکافتن وشقق الکلام -

اذا اخرجہ احسن مخرج۔

التحلیک۔ نیک بخاریدن۔

التشکیک شک افگندن۔

التفکیک۔ از ہم باز کشادن۔

التبلیل۔ نیک تر کردن۔

التجلیل۔ جل بر ستور افگندن و ہمہ را فرا رسیدن و پوشانیدن چیزے۔

التحلیل والتحلۃ۔ حلال کردن والتحلیل کسی بجای فرود آمدن فی قولہم فعلتہ تحلۃ القسم ای لم افعل الا بقدر ما حللت بہ یمینی ان لا افعلہ ولم ابالغ ثم قال لکل شیء لم یبالغ فیہ تحلیل یقال ضربہ تحلیلا والباب یدل علی فتح الشیء

التخلیل۔ خلال کردن و سر گردانیدن و سر کشیدن فی خلال ولاح فی ... اذا اختفی

التذلیل۔ خوار کردن وقولہ تعالی وذللت قطوفہا تذلیلا ای ... [illegible] ... من السحب ... [illegible] ... [illegible]

اذا کان ... [illegible]

التضلیل۔ ... [illegible]

التفلیل۔ ... کردن۔

التظلیل۔ سایہ بالی کردن و سایہ کردن

التعلیل۔ پیاپے شراب دادن و میوہ پیاپے رفتن و بچیزے مشغول کردن و علت زائل کردن و چیز را اعانت دادن بہا

التغلیل۔ نیک غالیہ را بکار داشتن۔

التقلیل۔ رخنہ بسی کردن التقلیل اندک کردن و باندکے فانمودن منہ یقللکم فی اعینہم

التکلیل۔ پوشانیدن تاج و بیرون لی کردن در حملہ و بادلی کردن ومنہ الاضداد وسحاب مکلل لمع بالبرق ویقال ہو الذی حولہ قطع من السحاب فہو مکلل بہن وہو ماخوذ من الاکلیل وروضۃ مکللۃ ای حفت بالنور وفی الحدیث نہی عن تقصیص القبور وتکلیلہا قیل فہا بنیانہا مثل الکلل وہی الصوامع والقباب التی تبنی علی القبور وقیل ضرب الکلل علیہ وہی ستر مربع۔

التہلیل۔ لا الہ الا اللہ گفتن و بددلی کردن ... [illegible]

... تمام کردن ... [illegible] ... [illegible] ... [illegible] ... من النساء ... [illegible] ... الرجال الی النساء ... [illegible]

التّحمیم — سیاه شدن سر بموی چوزه پیر و متعه دادن زن را پس از طلاق و روی را سیاه کردن بانگشت۔

التّذمیم — مبالغة الذم۔

التّزمیم — بسیار مهار در گردن کردن

التّصمیم — بگذشتن در رفتن و جز آن و بگذشتن شمشیر از آن چیزے که بر آید وصمّمته اے عض و نیب قلم یرسل العض

التّطمیم یقال طمّم الطائر اذا وقع علی الغصن۔

التّعمیم — سیمه را فرا رسانیدن و کف بر آوردن شیر تشبیها بالعمامة و عمامه پوشانیدن۔

التّکمیم — غلاف شگوفه بیرون آوردن درخت و کلاه پوشانیدن۔

التّدنین — بانگ آوردن کمان۔

التّعنین — عنان کردن لگام اسپ را و عنوان کردن نامه را و عنّن الرجل عن امرأته اذا حکم القاضی علیه بالعنة او منع عنها بالسحر۔

التّقنین والتّقنّة — گوناگون کردن و منه الحدیث مثل التقنین فی الثواب و هو البقعة السخیفة فی الثوب الصفیق۔

التّفهیه — در ماندن۔

من المعتل الواوی

التّوثیب — بر بالش نشاندن۔

التّوجیب — بیفگندن و بعدی بیالبا و در شبانه روزی یکوقت نهادن طعام خوردن و فی الحدیث لا توجیبا ای فتورا۔

التّوصیب والتّوصیب واحد۔

التّوقیت — وقت نهادن و الترکیب یدل علی حدّ شیء و کنهه من زمان و غیره۔

التّوکیت — نقط نقطه رنگ پختگی در خرما پدید آمدن۔

التّوریث — میراث دادن تقول ورّثت فلانا ای ادخلته فی ماله علی ورثته۔

التّودیج — از وداج رگ زدن۔

التّوشیج — بهم آوردن۔

التّوضیح — الایضاح۔

التّوشیح — وشاح در گردن کسی کردن و ظبیة موشّحة لها طرّتان من جانبیها۔

التّوقیح — سم تاب کردن۔

التّوبیخ — سرزنش کردن۔

التّوریخ — تاریخ کردن نامه و اینچه بدان ماند

التّوسیخ — شوخگن گردانیدن۔

٦ التّوحید — الایقاظ۔

التّوتید ثابت بازن یقال وتّد فلان حابله فی الارض اذا ثبتها

التّوحید — بیکی گفتن۔

التَّوْرِيدُ- گلگون کردن وگل بیرون آوردن درخت۔

التَّوْسِيدُ- چیزی را بالش کردن۔

التَّوْطِيدُ- برجای بداشتن واستوار کردن۔

التَّوْفِيدُ- وفد فرستادن۔

التَّوْقِيدُ- آتش برافروختن۔

التَّوْكِيدُ- استوار کردن۔

التَّوْلِيدُ- از گوسپند بچه گرفتن و از اصل چیزی پدید آمدن و پدید آوردن عربیة مولدة ورجل مولد اذا کان عربیا غیر محض وفی الحدیث انا ولدتک ای ربیتک۔

التَّوْبِيرُ- التعفیة ومحو الاثر وبرت الارنب اذا مشت فی الحزونة لئلا یتبین اثرها ومنه الحدیث لاتوبروا آثارکم۔

التَّوْتِيرُ- کمان بزه کردن۔

التَّوْثِيرُ- نرم کردن بستر و مانندان۔

التَّوْذِيرُ- پاره پاره کردن گوشت و نشتر زدن جراحت۔

التَّوْشِيرُ- تیز کردن دندان۔

التَّوْعِيرُ- درشت کردن راه۔

التَّوْغِيرُ- سخت گرم کردن۔

التَّوْفِيرُ- تمام کردن بسیار کردن۔

التَّوْقِيرُ- شکوه داشتن و شکوه مند کردن

التَّوْكِيرُ- مهمانی بنا کردن و پر کردن شکم و مشک۔

ز التَّوْعِيزُ- الایعاز۔

س التَّوْرِيسُ- بورس رنگ کردن و آن نباتی که بزعفران ماند۔

ش التَّوْبِيشُ- اوباش فراهم کردن۔ وحَشَّ الرجل اذا رمی بسلاحه مخافة ان یلحق فی الحدیث فوحش ای رمی بسلاحه فتقاتل

التَّوْرِيشُ- بر یکدیگر انگالیدن۔

التَّوْطِيشُ- الاده کردن و یقال اضربوه ...

ص التَّوْبِيصُ- چشم باز کردن سگ بچه۔

التَّوْصِيصُ- فی الانتقاب کالترصیص

التَّوْقِيصُ- هیزم باریک بر آتش افگندن

ض التَّوْرِيضُ- ان یخرج الرجل نعالطه و نحو بمرة واحدة وکذلک فی کل شیء وفی الحدیث لاصیام لمن لم یورض من اللیل ای لم ینو یقال ارضت الصوم ورضته اذا نویته

ط التَّوْرِيطُ- در هلاکت افگندن۔

التَّوْسِيطُ- اندر میان کردن و نیم کردن چیزی

ع التَّوْدِيعُ- بدرود کردن و دست بداشتن و بناز پروردن کسی برای کشتی و چیزی در جای نهادن تا تباه نشود والترکیب

یدل علی الترک والتخلیة۔
اَلتَّوْدِیْعُ۔ الکف ومنه الحدیث ورع اللص لا تراعه۔
اَلتَّوْذِیْعُ۔ بخش کردن۔
اَلتَّوْسِیْعُ۔ فراخ کردن۔
اَلتَّوْشِیْعُ۔ پنبه زده در پیچیدن و قم کردن جامه
اَلتَّوْصِیْعُ۔ نکنده زدن جبه۔
اَلتَّوْقِیْعُ۔ نامه را توقیع کردن و شمشیر و پیکان وانچه بدان ماند تیز کردن و وهم چیزی افگندن و ستور را پشت ریش کردن و طریق موقع ای مذلل ورجل موقع للذی اصابه البلایا وکذلک البعیر۔
اَلتَّوْلِیْعُ۔ کالتلمیع الا ان التولیع استطالة البلق وذم الجنین خاصة فی البطن۔
اَلتَّوْجِیْفُ۔ الوجف وبعصا زدن۔
اَلتَّوْظِیْفُ۔ وظیفه بر نهادن والترکیب یدل علی تقدیر الشی۔
اَلتَّوْقِیْفُ۔ واقف گردانیدن و سخن در دست کسی کردن و بموقف ایستادن
اَلتَّوْثِیْقُ۔ استوار کردن وثقت فلانا اذا قلت له انه ثقة۔
اَلتَّوْرِیْقُ۔ برگ بیاوردن درخت
اَلتَّوْسِیْقُ۔ پست ساختن وسقت النخلة ای حملها اوقارا

اَلتَّوْشِیْقُ۔ بسیار قدید کردن۔
اَلتَّوْعِیْقُ۔ بدخواندن۔
اَلتَّوْفِیْقُ۔ سزاوار کردن وگردانیدن و الترکیب یدل علی ملائمة الشیئین۔
اَلتَّوْرِیْكُ۔ گناه بر کسی نهادن و بر سرین ستور نشستن و یک سرین بر زین نهادن و ورّک الجبل جاوزته و ورکی ای عدلن والتوریک فی الیمین نیته ینویها الحالف غیر ما نواه مستحلفه وهو فی حدیث ابراهیم النخعی فی کان یجیز اذا کان الحالف مظلوما۔
اَلتَّوْسِیْلُ۔ نزدیک جستن و بعضی گویند
اَلتَّوْصِیْلُ۔ مبالغة الوصل۔
اَلتَّوْكِیْلُ۔ وکیل کردن کسی را بچیزی گماشتن وکار با کسی گذاشتن۔
اَلتَّوْحِیْمُ۔ آرزوی آبستنی بدادن و گوسپند کشتن از بهر وی۔
اَلتَّوْذِیْمُ۔ وذم دوختن قلاده بر گردن سگ کردن۔
اَلتَّوْذِیْمُ۔ علاج کردن ذم ناقه را وذم الناقة اذا قطع ما یخرج من رحمها۔
اَلتَّوْرِیْمُ۔ برآماسیدن و منه ورم فلان بانفه اذا شمخ بانفه وتجبر۔
اَلتَّوْسِیْمُ۔ بموسم آمدن و بسی داغ کردن
اَلتَّوْشِیْمُ۔ مبالغة الوشم۔

اَلتَّوْصِیْمُ - فی الجسد کالتکسیر والفترة والکسل ومنه الحدیث لاتوصیم فی الدین ای لاتفتروا فی اقامة الحدود ولاتحابوا فیها۔

اَلتَّوْهِیْمُ - بغلط افگندن۔

اَلتَّوْطِیْنُ - وطن گرفتن و دل برچیزی نهادن

اَلتَّوْهِیْنُ - سست کردن۔

اَلتَّوْجِیْهُ - چیزی یک نسق کردن روی فراگردانیدن وکسی را گسیل کردن بکاری والتوجیه ایضا الحرکة قبل الروی المقید کفتحة رای المخترق وکسرة میم المحمق وضمة رای الطلق واخت لا فیها عیب وفی الحدیث قد وجهت سلافتها ای اخذت وجها ستک فیه وقیل وجهتها ای ازلتها من المکان الذی امرت ان تلبسها وجعلتها امامک

اَلتَّوْلِیْهُ - شیفته گردانیدن ومنه الحدیث لاتوله والدة بولدها ای لایفرق بین المرأة وولدها وذلک فی السبایا۔

ومن اللفیف المفروق

اَلتَّوْحِیَةُ - شتابانیدن۔

اَلتَّوْرِیَةُ - پوشانیدن چیزی وافگندن خبری دیگر ماخوذ من وری الشیء کانک ترکت الشیء الذی یلیک تجاوزت الی ما وراءه واندیشه کردن زشتی جراحت واروکننده

را وآتش بیرون آوردن از آتش زنه وحرب کردن وهو فی الحدیث۔

اَلتَّوْشِیَةُ - مبالغة الوشی۔

اَلتَّوْصِیَةُ والوصاة اندرز کردن وموصول

اَلتَّوْفِیَةُ - تمام بدادن۔

اَلتَّوْقِیَةُ - مبالغة الوقایة۔

اَلتَّوْلِیَةُ - روی فراکردن وپشت بگردانیدن وهی من الاضداد ووالی گردانیدن وچیزی برانچه خریده باشی فراکسی دادن یقال ولیت القبلة اذا صیرته یستقبلها بوجهه ومنه فلنولینک قبلة ترضاها والباب یدل علی القرب۔

ومن المعتل الیائی

اَلتَّیْسِیْرُ - آسان کردن ومنه یسر الله للیسر ای وفقه لها وبسیار شدن نسل وشیر گوسپند

اَلتَّیْبِیْسُ - خشک کردن۔

اَلتَّیْقِیْظُ - گرد برانگیختن وبیدار کردن۔

اَلتَّیْنِیْعُ - رنگ کردن بایع وهو الزعفران

اَلتَّیْتِیْمُ - یتیم گردانیدن مضاعف۔

اَلتَّیْمِیْمُ - کسی را تیمم دادن وقصد کردن

اَلتَّیْمِیْنُ - بدست راست رفتن وبیمن درآمدن وبه برکت دعا کردن کسی را یقال یمن علیه۔

ومن الاجوف الواوی

اَلتَّبْوِیْبُ - باب کردن۔

اَلتَّثْوِیْبُ۔ پاداش دادن و پیاپی خواندن
اَلتَّجْوِیْبُ۔ گریبان کردن پیرهن را و فی الحدیث
مجوّب علیه ای مترس علیه یا خوذ من الجوب و هو الترس
اَلتَّهْوِیْبُ۔ زجر کردن اشتر
اَلتَّذْوِیْبُ۔ بگدازانیدن فی الحدیث
کان یذوب امه ای یضعفر ذوائبها۔
اَلتَّرْوِیْبُ۔ ماست گردانیدن۔
اَلتَّصْوِیْبُ۔ بنشیب فرو آمدن کسی را
درکاری بصواب منسوب کردن۔
ت اَلتَّثْوِیْتُ۔ ثابت کردن۔
اَلتَّمْوِیْتُ۔ بمیرانیدن۔
ث اَلتَّغْوِیْثُ۔ فریاد خواستن۔
اَلتَّلْوِیْثُ۔ آلوده کردن و تیره کردن۔
ج اَلتَّتْوِیْجُ۔ تاج بر سر کسی نهادن۔
اَلتَّرْوِیْجُ۔ روا کردن۔
اَلتَّزْوِیْجُ۔ مرد را زن و زن را شوی دادن
و یتعدی الی المفعولین و حکی عن الکسائی زوجها
امراة و بامراة ایضا و جفت و قرین کردن
و یتعدی الی المفعول الثانی بالباء۔
اَلتَّعْوِیْجُ۔ کژ کردن۔
ح اَلتَّرْوِیْحُ۔ راحت دادن و منه التراویح
و خوشبوی کردن و با دی بردن چهار پای
را شبانگاه۔

اَلتَّصْوِیْحُ۔ خشک گردانیدن آفتاب
نبات را و خشک شدن آن بگرما اللازم
عن الفارابی و فی الحدیث قبل ان یصوح
ای قبل ان یستبین صلاحه و حلوه من مرّه
اَلتَّطْوِیْحُ۔ فا افگندن۔
اَلتَّکْوِیْحُ۔ غلبه کردن کسی را۔
اَلتَّلْوِیْحُ۔ اشارت کردن و بگدازانیدن
آفتاب و آتش گونهٔ چیزی را و گرم کردن چیزی را بآتش
خ اَلتَّدْوِیْخُ۔ خوار کردن کسی را و دوّخ البلاد
ای قهرها و استولی علی اهلها۔
اَلتَّنْوِیْخُ۔ رام کردن۔
د اَلتَّجْوِیْدُ۔ سره کردن و نیک گفتن۔
اَلتَّخْوِیْدُ۔ بشتاب رفتن۔
ذ اَلتَّذْوِیْدُ۔ گرم در آفتاب بطعام افتادن
اَلتَّذْوِیْدُ۔ مبالغة الذود۔
اَلتَّزْوِیْدُ۔ توشه دادن۔
اَلتَّسْوِیْدُ۔ مهتر کردن و سیاه کردن و سوّد
الابل و هو ان تدق المسح البالی من شعر
فتداوی به ادبارها۔
اَلتَّطْوِیْدُ۔ یسیّ فا و التشریح رکوبها۔
ع اَلتَّعْوِیْدُ۔ خوی کردن کسی را و پیر شدن شتر
اَلتَّقْوِیْدُ۔ مبالغة القود۔
اَلتَّهْوِیْدُ۔ نرم رفتن و نرم گفتن و جهود کردن

وست گردانیدن بشراب ـ

التعوید ـ تعوید کردن و باز داشتن خواست کسے ٧٠

التشویر ـ برانگیختن گرد و فتنه و جنگ و ٦

خشم و شور انیدن ـ

التجویر ـ بجور منسوب کردن و بیفگندن

التحویر ـ سپید کردن جامه و جز آن و

گرد کردن نان در وقت پختن و داغ کردن

وهو فی الحدیث ـ

التدویر ـ گرد کردن ـ

التزویر ـ بیاراستن دروغ و کراستة الزائر

وفی الحدیث زوّر نفسه علی نفسه ای اتهمها علیه

التسویر ـ دست رنجن پوشانیدن ـ

التشویر ـ تشویر دادن و لعدی بالباء

و اشارت کردن بدست سوی کسی لیعدی بالی

التصویر ـ صورت کردن ـ

التعویر ـ یکچشم کردن و نپاشتن چشمه و

چاه و عورت فلان اذا کذبت عنه ورده

وعورته عن الامر ای صرفته عنه ـ

التغویر ـ بغور آمدن و قیلوله کردن ـ

التکویر ـ شکله کشیدن جامه خرزه و بچه

پدران مانند ـ

التکویر ـ گرد کردن کالار او آبستن آن

و کامه بسر بستن و بیفگندن و فسر قوله تعالی

اذا الشمس کورت بالفاظ مختلفة والجمیع یرجع

الی اصله الرمی اللف و تکویر اللیل علی

النهار تغشیته ایاه و یقال زیادته من هذا

فی ذلک ـ

التنویر ـ روشن کردن و روشن شدن

و شگوفه بیاوردن و نماز بروشنی صبح کردن

و نور ذراعه اذا غرزها بالابرة ثم ذر علیها

النور وهو فی الحدیث نور بمعنی قلل بالمعنی الاول

التهویر ـ برهانیدن چیزے ـ

التجویز ـ روا داشتن ـ

التحویز ـ شتر بآب بردن ـ

التفویز ـ بمردن و فوز الرجل بابله اذا

رکب بها المفازة ـ

التسویس ـ سشپشه در طعام افتادن ـ

التعویس ـ بدو در آمدن و در آوردن

التلویس ـ نگونسار کردن ـ

التهویس ـ بهوس گردانیدن ـ

التشویش ـ شوریده کردن لیعدی بعلی

التفویش ـ بویدنا دادن ـ

التهویش ـ در آمیختن مردم و بحن جز آن بوش

القوم اختلطوا و کل شیء خلطه فقد بوشته ـ

التحویص ـ فراگرفتن چیزیرا و آنکه

اندک باشد و یقال خوص الشیب فی خوصه

اذ ظفر فیہ وفی الحدیث مثل التاج المخوص بالذہب
تخویص التاج ان یجعل فیہ صفائح من ذہب
کالخوص من خوص النخل والدیباج المخوص المنسوج
اَلتَّجْوِیْضُ۔ عوض کردن۔
اَلتَّخْوِیْضُ۔ بسیار در چیزی شدن یقال
خوض فی تجییہ۔
اَلتَّرْوِیْضُ۔ نیک رام کردن ستور و مرغزار
کردن و شدن۔
اَلتَّعْوِیْضُ۔ عوض دادن۔
اَلتَّفْوِیْضُ۔ کار و اکسی گذاشتن و فی
النکاح التزویج بلا مہر
اَلتَّقْوِیْضُ۔ خیمہ برکندن و قوضت البناء
نقضتہ من غیر ہدم۔
اَلتَّحْوِیْطُ۔ دیوار پست کردن۔
اَلتَّسْوِیْطُ۔ بسیار بیامیختن۔
اَلتَّشْوِیْطُ۔ چیزے فا آتش داشتن
تا موے او بسوزد۔
اَلتَّنْوِیْطُ۔ چیزے از جای درآویختن
اَلتَّجْوِیْعُ۔ گرسنہ داشتن۔
اَلتَّقْوِیْعُ۔ کاستن و کاستہ شدن۔
اَلتَّرْوِیْعُ۔ ترسانیدن فی الحدیث مروعین
المروع الملہم کانہ یلقی فی روعہ الصواب۔
اَلتَّضْوِیْعُ التضویع فی الحدیث صوع بہ

فرسا ی جمع براسہ۔
اَلتَّطْوِیْعُ۔ فرمانبرداری کردن و طوع فعل من طاع
الشئی یطوع اذا سہل و انقاد و منہ فطوعت لہ
٦ نفسہ قتل اخیہ ای سہلت الامر فیہ علیہ۔
اَلتَّلْوِیْعُ۔ مبالغۃ اللوع۔
اَلتَّہْوِیْعُ۔ بقی آوردن۔
٨ اَلتَّرْوِیْعُ۔ چرب کردن لقمہ۔
اَلتَّسْوِیْغُ۔ روا داشتن و یعدی باللام
اَلتَّصْوِیْغُ۔ مبالغۃ الصوغ۔
٩ اَلتَّجْوِیْفُ۔ میان تہی کردن و المجوف من
الدواب الذی بلغ البیاض جوفہ۔
اَلتَّخْوِیْفُ۔ ترسانیدن و یعدی الی المفعولین
بحرف الجر ثم تتسع فیحذف۔
١١ اَلتَّسْوِیْفُ۔ کار واپس افگندن و سوفہ
ای حکمہ بالہ۔
اَلتَّشْوِیْفُ۔ مبالغۃ الشوف۔
اَلتَّطْوِیْفُ۔ بسی فا وا گشتن۔
اَلتَّفْوِیْفُ۔ بردا خطہا سپید بافتن۔
١٣ اَلتَّأْوِیْفُ۔ بآوفہ شدن۔
١٥ اَلتَّرْوِیْقُ۔ صافی گردانیدن البیت المروق
الذی مد فیہ ستر دون السقف و ربما قالوا
روق اللیل اذا مد رواق ظلمتہ و الرواق سقف مقدمۃ البیت
التروق المستکرون و یستکن کتابۃ فی البیت۔

وصور فیه من الزیبق ثم قیل لکل منقش مزوق
وان لم یکن فیه الزیبق وزوقت الکلام الکتاب
آراسته و قومته۔
التسویق۔ مبالغة السوق۔
التشویق۔ آرزومند کردن۔
التطویق۔ توانا گردانیدن و طوق در گردنیدن
وطوقتک الشیء ای کلفته وطوقت له نفسه
طوعت اے رخصت و سهلت۔
التعویق۔ التثبیط۔
التفویق۔ تیر را سوفار کردن و پراگنده
شیر دادن و فوق تیر بزه کمان نهادن
التلویق۔ چرب و نرم کردن طعام۔
التنویق۔ رام کردن اشتر۔
التسویک۔ مسواک کردن یقال سوک
فاه و اذا قیل سک و تسوک لم یذکر الفم۔
التشویک۔ پستان از جای برخاستن و
دمان شتر بر آمدن خار بر دیوار نهادن و
با موی شدن چوزه و سر پیل ازستردن
با موی شدن لب از ستردن۔
التحویل و التحوال۔ بسی فراوا گردیدن
التحویل۔ بگردانیدن و بگردیدن۔
التخویل۔ خداوند چیزی گردانیدن و پادشا
گردانیدن بر چیزے۔

التذویل۔ نیک بمالیدن نان بروغن
و فروگذاشتن اسپ بادمن را در توبره و
اندام را از بهر بول۔
الترویل۔ فراخ کردن۔
التسویل۔ بیاراستن۔
التشویل۔ اندک شیر گردانیدن شتر
التطویل۔ دراز کردن و زمان دادن
و یعدی باللام۔
التعویل۔ اعتماد کردن و ناله ساختن از بهر
باران و با آواز گریستن۔
التقویل۔ سخن بر کسی بستن فی الحدیث
اقول ما قولتنی اللّٰه ای علمنی و امرنی ان اقول
التمویل۔ مالدار کردن۔
التنویل۔ عطا دادن۔
التهویل۔ ترسانیدن و خویشتن بیاراستن
زن و هول الشیء عنده جعله هائلا۔
التدویم و التدوام۔ گرد بر آمدن مرغ
در هوا و پریدن و التدوام آفتاب بمیان
آسمان و جوشش دیگ بنشاندن و تر کردن
چیزی بزعفران در آب بیفگندن و دوست
المشتار بها اذا سکر فدار۔
التروید۔ جوان گردانیدن یقال سودت
فلانا و بفلان۔

التَّسْوِیْمُ - بچرا گذاشتن ستوران و بانشان کردن ایشان و چرا آن و نیکو خلق گردانیدن ایشان و حاکم کردن کسی را در مال خویش و غارت کردن بر قومی لیدعی مبالغ و سومت الرجل اذا خلیته و سومه ای ما یرید۔
التَّسْوِیْمُ - سست بسیاری بہم نہادن۔
التَّفْوِیْمُ - نان گندمی پختن۔
التَّقْوِیْمُ - راست کردن و قیمت کردن۔
التَّکْوِیْمُ - توده کردن۔
التَّلْوِیْمُ - مبالغة اللوم۔
التَّنْوِیْمُ - بخوابانیدن۔
التَّهْوِیْمُ - غنودن۔
التَّحْوِیْنُ - خائن خواندن۔
التَّدْوِیْنُ - در دیوان نبشتن۔
التَّسْوِیْنُ - کہبانو شدن زن۔
التَّکْوِیْنُ - ہست کردن۔
التَّلْوِیْنُ - رنگ کردن و رنگ آوردن غوره۔
التَّنْوِیْنُ - منون کردن اسم۔
التَّهْوِیْنُ - آسان کردن۔
التَّتْوِیْهُ - سرگشته کردن۔
التَّشْوِیْهُ - زشت خلق گردانیدن۔
التَّفْوِیْهُ - التعریض و کل من اقتبس فی مکان فقد فوّهه۔

التَّفْوِیْهُ - زبان آور کردن و فراخ دهن کردن۔
التَّمْوِیْهُ - آب دار کردن و موهت الشئ اذا طلیته او ذهب تحت ذلک نحاس او حدید منه التمویه وهو التلبیس۔
التَّنْوِیْهُ - بزرگوار گردانیدن و نام کسے بلند گردانیدن و یعدی بالباء۔

ومن الیائی

التَّأْیِیْبُ - کالم شدن۔
التَّجْیِیْبُ - پیراہن را گریبان کردن۔
التَّخْیِیْبُ - نومید کردن۔
التَّسْیِیْبُ - رہا کردن ستور و آنچہ بدان ماند و بنده را سائبه کردن و سائبه کان الرجل اذا قال لغلامه انت سائبة فقد عتق و لا یکون ولاؤه لمعتقه و یضع ماله حیث شاء و هو الذی ورد النهی عنه۔
التَّشْیِیْبُ - موی سپید کردن یقال شیّب الحزن راسه و براسه۔
التَّصْیِیْبُ - الاصابة و هو قرأة طلحة لن یصیبنا الا ما کتب الله لنا۔
التَّطْیِیْبُ - خوشبوی و خوش کردن۔
التَّعْیِیْبُ - معیوب کردن و بعیب منسوب کردن۔
التَّغْیِیْبُ - غائب کردن و فی الحدیث و لا تغییب ای لا یبیع البید ضالة و لا لقطة

والامر عنا ای مغیبا۔
التّبییت۔ پیر شدن اشتر و چیزی را بندان
نشان کردن۔
التّهییب۔ با هیبت گردانیدن۔
التّبییت۔ شبخون کردن و شبکاری ساختن
ومنه الحدیث نکہ صدأن انیه تقسیم تبییت
الشیء حبسه عندک لیلا و ازحال گردانیدن خمر
التّزییت۔ روغن زیت دادن کسی را۔
التّصییت۔ کسی را بانگ خواندن بصوت
لغنیمه ویعدیان بالباء۔
التّدییث۔ رام کردن۔
التّرییث۔ درنگ کردن۔
التّشییخ۔ پیر یا کسی چیزی بستن جستن تشییخ پیر را
التّهییج۔ برانگیختن۔
التّسییح۔ برد مخطط بافتن۔
التّصییح۔ خشک گردانیدن آفتاب نبات را
التّضییح۔ شیر با آب آمیختن کسی را دادن و به استحوال
التّطییح۔ سرگشته کردن۔
التّقییح۔ ریم گرفتن ریش و جراحت فی الحدیث
التّلییح۔ ... گردانیدن فی الحدیث
... ای لاصلبها ولاشد ومنها
التّمییح۔ ... کردن۔
التّشییخ۔ پیر شدن کسی پیر خواندن التبجیل۔

التّطییخ۔ آلوده کردن کسی بقولی یا فعلی زشت
التّشیید۔ بلند کردن بنا۔
التّصیید۔ بعید حاضر آمدن و صید کردن
التّقیید۔ بند کردن و زخم بر زدن بر کتاب
ای عجم بر زدن بر کتاب۔
التّحییر۔ سرگشته کردن۔
التّخییر۔ گزیدن و برگزیدن کردن وفی الحدیث
تخییر اثنین ... نفر۔
التّدییر۔ ان تلطخ اطبار الناقة بالبعر الرطب
لئلا یرضعها الفصیل۔
التّذییر۔ ... بیشه بر سر ... کردن۔
التّسییر۔ گردانیدن۔
التّطییر۔ پرانیدن۔
التّعییر۔ سرزنش کردن ویعدی الی
المفعول الثانی بنفسه۔
التّغییر۔ از حال بگردانیدن ومنه الحدیث
سرو تغیر الشیب بشعر۔
التّقییر۔ به قیر بیندودن۔
التّکییر۔ جامه را علم کردن۔
التّکییر۔ التوسیع۔
التّمییز۔ جدا کردن ولیس التمییز منقولا
من المیز لانه لو کان منه لتعدی الی مفعولین
ولہٰذا الظاہر۔

التَّخْيِيْسُ - رام کردن خیلی ذلله -
التَّكْيِيْسُ - زیرک کردن فی الحدیث تسموا عن البیوت ای تاخروا -
التَّجْيِيْشُ - لشکر کردن -
التَّبْيِيْضُ - سپید کردن مشک از آب و انا از شیر پر کردن -
التَّغْيِيْضُ - مقیم شدن شیر در پستان و غیضت الدم کشته وبسته -
التَّقْيِيْضُ - تقدیر کردن سبب ساختن -
التَّخْيِيْطُ - سپیدی در پدید آمدن -
التَّشْيِيْطُ - التشویط و شیط فلان اللحم اذا دخنه ولم ینضجه -
التَّغْيِيْظُ - الاغاظة -
التَّقْيِيْظُ - تابستان کسی را گذاشتن فی الشی یکفیه لقیظه
التَّشْيِيْعُ - بکا وگل کردن -
التَّشْيِيْعُ - از پی مسافر بجنازه فاشدن و دلیر گردانیدن فی آتش هیمه وتیز کردن و باتش سوختن -
التَّضْيِيْعُ - ضائع کردن -
التَّقْيِيْعُ - بقی آوردن -
التَّعْيِيْبُ - عیب کردن چیزی -
التَّحْيِيْفُ - مزوار شدن -
التَّزْيِيْفُ - بنهره کردن -

التَّصْيِيْفُ - بسنده بودن تابستان را -
التَّضْيِيْفُ - مهمان فرود آوردن و مهمانی کردن وبخشیدن -
التَّكْيِيْفُ - بدل شدن -
التَّسْيِيْفُ - افزودن شدن نیقف فلان علی السبعین زاد
التَّضْيِيْقُ - کار تنگ و گرفتن تنگ کردن
التَّشْيِيْقُ - تباه گردیدن عقل الرجل رایه اذا اختلط فلم یثبت شئ -
التَّخْيِيْلُ - کسی را خیالی و ظنی افگندن یقال خیل الیه کذا و باران ناک شدن آسمان و خیلت الناقة اذا وضعت قرب ولدها خیالا لیفزع عنه الذئب فلا یقربه و خیلت علی الرجل اذا وجهت التهمة الیه
التَّذْيِيْلُ - دراز دامن کردن الخ -
التَّعْيِيْلُ - التسییب بپرورد ن -
التَّقْيِيْلُ - ضعیف رای خواندن -
التَّقْيِيْلُ - شراب نیم روز دادن فی الحدیث لا یقیل مالا و احتبای لامسک من المال اجار و صباحا الی وقت القائلة ما جاره مساء و لا یمسک الی غد -
التَّهْيِيْلُ - سیان فی کار متردد بودن تا کدام کند
التَّتْيِيْمُ - عشق بنده کردن یقال تیمه الحب
التَّغْيِيْمُ - مقیم شدن و چون خیمه کردن چیزی

التذییم - پیوسته شدن باران و پیوسته کردن عطا
التریم - مقام کردن جای و یعدّی بالباء
التعلیم - ابناک شدن -
(ن) التبیین و التبیان - هویدا کردن و هویدا شدن
التحیین - دریافت وقت و شدن هلاک کردن
التدیین - کسی را او دین واگذاشتن و قول الشاعر دینت امر بنیک الکنة
التزیین - آراستن -
التطیین - گِل کردن و بعضهم یکل التطیة و یقول یطان -
التلیین - نرم پذیری نمودن فی الحدیث ... علی ... الی ... علیه و آب ... تا ... استوار گرد و ... کردن ... و با ... و ... گفتن -
التقیین - ... بار ... آراستن -
(ی) التلییق - نرم کردن -
التبیة - التمیو -

وصل الناقص

(ی) التلبیت - ... کردن چیزی ... درود ... گالی کسی ... گفتن -
التجلیة - ... را ... البتاد ... فی الحدیث ... تجلید ... قیاسا و تعلیقها
ایضا ان نیابت علی وجهها رکا و فی الحدیث لولوه مجباة ای مجوفة و قیل را د مجوبة ای مقطعة فقدم الباء و اخّر الواو و اعلّهما
(ن) التخبئة - خبا کردن -
التربیة - پروردن -
التصبیب - پیشانیدن ... فی الحدیث ... الصبی اسای لا تختنه جدا و قال بعضهم هو ... زمین صبا و ... الی ... قال الازهری الصواب ...
التعبیة - لشکر ترتیب داشتن جنگ و عطر ساختن -
التلبیة - خوشبوی کردن بخور -
التلبیة - لبیک اللهم گفتن و کسی را لبیک گفتن و جای مقام کردن -
(ی) التشتیة - ... بودن زمستان را
التقنیة - ... ترتیب ... کان ... تقال التقنیة الجاریة ای ... للبیع
(ن) الترجیة - امید داشتن کسی را امیدوار کردن
(ی) الترخیة - ... گذاشتن
التسجیة - کسی را ... پوشانیدن ... جامه ... بپوشیدن
(ی) التشجیة - ... الا ... ن و یعنی ... اذا لسبها مخافة الغرق -
التهجیة - ... کردن حرف -
التمجیة - ... کردن و یعدّی بمن

وقربان کردن و چرانیدن گوسپند در چراگاه
التَّحْجِیَةُ - توابل در دیگ کردن و انہ
لیتحجی بکلامہ الی کذا و کذا اخذ من تحجی لعلقہ بمعناه
التَّحِیَّةُ - نکو سیدن یقال حییت فلانا ای قلت له
حیاک الله -
التَّخْیِیَةُ - دور کردن -
ح التَّجْدِیَةُ - خویشتن کشاده داشتن در سجود
وخسبیدن و منہ فی الحدیث بد و در آمدن
التَّرْدِیَةُ - ردا بر افگندن کسے را -
التَّسْدِیَةُ - فرث در دادن چیزیرا -
التَّصْدِیَةُ - دست بر هم زدن و اصلها
تصددة فابدلت الیاء من الدال -
التَّعْدِیَةُ - فرا گذرانیدن و فعل متعدی
کردن بمفعول و فی الحدیث و عدی عن
ی الاخری ای ترکہ لما رأیہ یقال عد عنی هذا الامر
ای تجاوزه من غیره -
التَّغْدِیَةُ - چاشت دادن -
التَّفْدِیَةُ - کسی را گفتن که من فدای تو باد
د التَّنْدِیَةُ - نمک و تر کردن و چرانیدن
شتر و اسپ میان نهل و علل منہ الحدیث الندیة
التَّوْدِیَةُ - پرورانیدن و بول انداختن سگ
و دویدن آب و خون -
ق التَّقْذِیَةُ - خاشه از چشم بیرون کردن

د التَّثْرِیَةُ - تر کردن و فی الحدیث و ثری
ای تبلغ بیده الارض من السجدتین فلا یفارقها
الارض حتی یعید السجود و کان یفعل ذلک حین
کبرت سنہ -
التَّجْرِیَةُ - وکیل کردن -
التَّدْرِیَةُ - بروا راسیدن و حسب
ح خویش را ستودن و بالان دادن منہ الحدیث
سپیدان یدری منہ ای یرفع منہ و ذریت
ما الشاة و هو ان تجز صوفها و تدع فوق ظهرها
شیئا یعرف بہ و ذلک فی الضان خاصة دون المعز
التَّسْرِیَةُ - اندوه وا بردن یقال سری عنه
التَّصْرِیَةُ - گوسپند را نادوشیدن تا پستان
او پر شیر شدن از بهر بیع -
التَّضْرِیَةُ - الاضراء -
التَّطْرِیَةُ - عطر بکردن جامه -
التَّعْرِیَةُ - برهنه کردن -
التَّکْرِیَةُ - نرم و دیر رفتن -
التَّمْرِیَةُ - جامه زرد گردانیدن -
د التَّعْزِیَةُ - بصبر بودن -
التَّنْزِیَةُ - برگشتن داشتن و التنزیة
و التنزی و هنا شاذ بر جهانیدن
التَّدْسِیَةُ - پنهان کردن
ق و گمنام کردن -

والاصل تحسس فابدلت من السین الاخیر یاء
التحسیة ـ ساکت شدن بخبر گفتن و شبانگاه
چیزی آوردن و یعدی الی المفعول الثانی
بالباء و شبانگاه آوردن ـ
التنسیة ـ فراموش گردانیدن ـ
التغشیة ـ برکسی افگندن ـ
التخشیة ـ ترسانیدن ـ
التعشیة ـ کسی را شام دادن و رزق کردن
و یعدی بعن ـ
التغشیة ـ چیزی برکسی پوشانیدن و
غشیت الرجل بالسوط ضربته ـ
التقشیة ـ پوست بازکردن ـ
التمشیة ـ فرارفتن آوردن و رفتن ـ
التقصیة ـ گوشت از استخوان جدا کردن
التقصیة ـ ناخن چیدن و اصلها التقصصة
فابدلت من الصاد الاخیر یاء و یجوز ان یکون
الیاء اصلا فیکون ماخوذا من اقاصی الشیء
لان الماخوذ من الاظفار اطرافها و اقاصیها
الترضیة ـ خشنود کردن ـ
التعضیة ـ عضو عضو کردن و پراگنده کردن
التقضیة و القضاء ـ تمام بگزاردن حاجت
و قاضی فراکردن و قضوا امنا یابینهم ای انفذوها
التنضیة ـ بسیار برکشیدن جامه ـ

التخطیة ـ بدی از کسی دور کردن ـ
التعطیة ـ خدمت کردن ـ
التغطیة ـ پوشانیدن ـ
مرعیت فلانا ای قلت له رعاک الله
الترغیة ـ کف برآوردن شیر ـ
التثفیة ـ دیگ بر دیگپایه نهادن ـ
الترفیة ـ کار برکسی آسان گردانیدن
التصفیة ـ صافی کردن ـ
التقفیة ـ نیک درس کردن و عفی الکلام
ای فرغ علی ما کان منه اذا اصلح بعد افساد
التقفیة ـ چیزی از پس چیزی فرا داشتن
و قافیه کردن شعر و فی الحدیث ثم نظر الیه
و هو یقفی ای مع الیقال فعل اصل اذا لاک قفاه
التلفیة ـ مجس کردن حق کسی ـ
التبقیة ـ باقی داشتن ـ
الترقیة ـ بلند گردانیدن و رقی علیه کلاما
ای رفع ـ
التسقیة ـ بسیار آب دادن و باران خواستن
التعقیة ـ تیر در هوا انداختن و دور شدن و
در بیدن و فی الحدیث هل عقیتم صیدکم
ای هل سقیتموه شیئا لیسقط عنه عقیه
التلقیة ـ چیزی پیش کسی باز آوردن
و یعدی الی المفعول الثانی بالباء و فیه

وبالیاء اجود عن الفارابی والصحیح لقوله تقیم
نصرة وسرورا ویلقون فیها تحیة۔
التنقیة۔ پاک کردن۔
التبکیة۔ بگریستن وبگریانیدن۔
التذکیة۔ گلو بریدن وبرادبرآمدن وتیز
کردانیدن آتش۔
التزکیة۔ زکوٰة بدادن از مالی وبزکی نسبت کردن
وستودن خویشتن پاک گردانیدن
التسلیة۔ کند کردن وپوشانیدن شتر بسر گربستن
التسلیة۔ دربی رفتن ونلی الشعل اذاکان باخر
رمق وتلی بعد الفریضة اذا اتبعها النفل
التعلیة۔ پیدا کردن وتیز نگریستن۔
التحلیة۔ شیرین کردن طعام وبابهمزه
ناضیه واصله غیر الهمز وچیزی درچشم کسی
شیرین کردن وبازیور کردن ونشان کسی
بدادن وکسی را صفت کردن ونشان کسی
تامل کردن۔
التخلیة۔ دست بازداشتن ویله
بیعن وراه واداادن۔
التدلیة۔ کسی را در کاری افگندن بحیلتی
ومن ادلاء الدلو وچیزی بجای فروگذاشتن
التسلیة۔ اندوه وابردن وسلوت فرمودن
وسلی الشاة نزع سلاها وهو الذی یکون فیه الولد
التصلیة۔ نماز گزاردن ودرود دادن
ودرآتش افگندن سوختن را وراست کردن
عصا وچوب باتش ودوم آمدن اسپ پیادة
التطلیة۔ بیمارداری کردن۔
التعلیة۔ بلند کردن وعلیت الحبل رفعته
الی موضعه من البکرة والمعلی الذی یاتی الحلوبة
من قبل یمینها۔
التملیة۔ روزگار ورازی خورداری دادن
التدمیة۔ خون آلوده کردن۔
التسمیة۔ نام کردن یعدی الی المفعول الثانی
بنفسه وبالباء وحکمه فی التعدی کالاختیار
التعمیة۔ کور کردن وپوشیده کردن۔
عمیت البیت القیت علیه القصب والتراب
واصله التعمیة۔
التنمیة۔ التنمیة نقل کردن خبر بعیوب
وافروختن آتش بهیزم۔
التبنیة۔ بسیار بنا کردن۔
التثنیة۔ دو کردن۔
التحنیة۔ مهربانی کردن۔
التدنیة۔ ضعیف شدن ونزدیکی کار رسیدن
ضعیف خسیس وخرد شدن فی الحدیث
وتدلوا ای کلوا مما بین ایدیکم وقرب منکم
التزنیة۔ به زنا منسوب کردن۔

اَلتَّاْثِیْلُ۔ التاصیل۔
اَلتَّاْجِیْلُ۔ زمان دادن در وکردن کسی را تاراج کردن۔
اَلتَّاْسِیْلُ۔ تیز کردن سر چیزے۔
اَلتَّاْصِیْلُ۔ اصلی کردن۔
اَلتَّاْکِیْلُ۔ مال فاکسی دادن کہ آنرا بخورد ودران تصرف کند چنانکہ خواہد واکلنی ما لم اکل ای ادعیتہ علیّ۔
اَلتَّاْمِیْلُ۔ بیوسیدن وبیوش فگندن کسے۔
اَلتَّاْھِیْلُ۔ سزاے چیزی کردن۔
اَلتَّاْثِیْمُ۔ بیزہ منسوب کردن۔
اَلتَّاْبِیْنُ۔ مردہ راستودن وچشم داشتن وانپے نشان چیزے فراشدن۔
اَلتَّاْذِیْنُ۔ بانگ نماز کردن وگوش کسی بریالیدن لعل وجزآنرا گوش کردن والاذن نادی وصاح للاعلام وبعض العرب یجری اذنت مجری آذنت ای اعلمت۔
اَلتَّاْمِیْنُ۔ آمین کردن۔
اَلتَّاْبِیْدُ۔ التعبید۔

ومن المضاعف المهموز الفاء

اَلتَّاْجِیْجُ۔ آتش برافروختن۔
اَلتَّاْسِیْسُ۔ بنیاد افگندن وفی القافیۃ ھو الالف التی لیس بینہا وبین حرف الروی الاحرف واحد کقولنا صب الماء من بید الالف الی آخر القصیدۃ۔
ن اَلتَّاْفِیْفُ۔ آف کردن۔
ن اَلتَّاْلِیْلُ۔ کنارہ چیزے تیز کردن۔
ع اَلتَّاْمِیْمُ۔ آہنگ کردن۔

ومن الاجوف المہموز الفاء

ن اَلتَّاْوِیْبُ۔ ہمہ روز رفتن وتسبیح گفتن۔
ن اَلتَّاْوِیْقُ۔ دشوار نہادن برکسی واندک کردن طعام۔
ن اَلتَّاْوِیْلُ۔ ما یؤل الیہ الشی وقد اولتہ تاویلا۔
ص اَلتَّاْوِیْمُ۔ بزرگ خلق گردانیدن گیاہ چہارپای را۔
ض اوّن الحمار۔ اذا اکل وشرب وامتلاء بطنہ مثل الاون وہو الخرج۔
اَلتَّاْوِیْہُ۔ آہ کشیدن۔

ومن الیائی

ع اَلتَّاْیِیْدُ۔ نیرومند کردن۔
ن اَلتَّاْیِیْسُ۔ نومید کردن والتیاّی اثرہ فیما یتال۔
ع اَلتَّاْیِیْمُ۔ بیوہ کردن۔
ع اَلتَّاْیِیْہُ۔ بانگ خواندن بعیری الیاء۔

ومن الناقص المہموز الفا

ن اَلتَّاْتِیَۃُ والتّاتّی۔ راہ آب دادادن۔

التأخيث — ستور را آخته ساختن —
التأدية — وام و قرضه وانچه بدان باشد گذاردن
التأرية — الفت افگندن و اریت ساختن
ستور را و آتش افروختن —
التأزية والتأذي — جایگاهی که آب
در حوض شود ساختن —
التأسية — به صبر فرمودن —
التألية — تقصیر کردن —
التأنية — سستی کردن —

ومن الناقص المهموز العين

التّرئية — آئینه فاروی کسی داشتن —

ومن المهموز العين

التّرئيس — مهتر گردانیدن —
التّغئيم — فراخ کردن —
التّلئيم — زره پوشانیدن —
التّمئنة — آگاهانیدن —

ومن المهموز اللام

التّخبئة والتّخبي — پنهان داشتن
و در پرده داشتن —
التّعبئة والتّعبي والتّعبية — بمعنی الاول
التّلبئة — لبیک اللهم گفتن و اصله غیر مهموز
التّنبئة والتّنبي — با گاهانیدن —
كثّأ اللبن — اذا علا دسمه و خثوره رأسه

التّكرئة — الاكراه —
التّبدئة — فی الحدیث الخیل مبدّأة یوم الوِرد ای
بالهمزة وغیر الهمزة معناه یبدأ بها بالسقی قبل الابل والغنم
التّبرئة — بیزار کردن —
التّجرئة — دلیر کردن —
التّطرئة — تازه کردن —
التّهرئة — نیک پختن گوشت —
التّجزئة — پاره پاره کردن و جزأت الابل
لغة فی اجزأت —
التّرزئة — بسی زیان رسانیدن —
التّنسئة — راندن —
التّخشئة — با روغ آوردن —
التّنشئة — پروردن و بالا نیدن
و هذا الحرف انشد اهل اللغة و اثبته الکسائی
التّبطئة — در نگ شدن و یتعدی ایضا
و اجاز بعضهم ان یکون التبطئة متعدية —
التّخطئة والتّخطي — بخطا منسوب کردن
التّرفئة والرّفي — با کسی گفتن بالرفاء
والبنین در وقت نکاح والرفاء بالمد الالتیام
والاتفاق و تعدیده قرن النکاح بالرفاء
و هو الدعاء —
التّفقئة — شکافتن چشم کور کردن —
التّحلئة والتّحلي — از آب واندن

اَلتَّأْثِیْلُ - التاصیل -
اَلتَّأْجِیْلُ - زمان دادن ودرو کردن کسی را
علاج کردن -
اَلتَّأْسِیْلُ - تیز کردن سر چیزے -
اَلتَّأْصِیْلُ - اصلی کردن -
اَلتَّأْکِیْلُ - مال فا کسی دادن کہ آنرا بخورد
ودر ان تصرف کند چنانکہ خواہد واکلتنی
ما لم آکل ای ادعیتہ علیّ -
اَلتَّأْمِیْلُ - بوسیدن وبیوش افگندن کسے
اَلتَّأْهِیْلُ - سزاے چیزی کردن -
اَلتَّأْبِیْمُ - بزہ منسوب کردن -
اَلتَّأْبِیْنُ - مردہ را ستودن وچشم داشتن
واز پے نشان چیزے فراشدن -
اَلتَّأْذِیْنُ - بانگ نماز کردن وگوش کسی
برمالیدن ولعل جز آن گوش کردن واذن
نادی وصاح للاعلام وبعض العرب یجری
اذنت مجری آذنت ای اعلمت -
اَلتَّأْمِیْنُ - آمین کردن -
اَلتَّأْبِیْدُ - التقیید -

ومن المضاعف المهموز الفاء

اَلتَّأْجِیْجُ - آتش برافروختن -
اَلتَّأْسِیْسُ - بنیاد افگندن وفی القافیہ
ہو الالف التی لیس بینہا وبین حرف الروی
الاحرف واحد کقولنا صبب المابد من ہند
الالف الی آخر القصیدہ -
اَلتَّأْفِیْفُ - آف کردن -
اَلتَّأْلِیْلُ - کنارہ چیزے تیز کردن -
اَلتَّأْمِیْمُ - آہنگ کردن -

ومن الاجوف المهموز الفاء

اَلتَّأْوِیْبُ - ہمہ روز رفتن وتسبیح گفتن
اَلتَّأْوِیْقُ - دشوار نہادن کسی واندک
کردن طعام -
اَلتَّأْوِیْلُ - بازگردانیدن الی الشیء وقد اولتہ تاویلا
اَلتَّأْوِیْمُ - بزرگ خلق گردانیدن گیاہ
چہار پای را -
اَوْنَ تَأْوِیْنَات - اذا اکل وشرب فما بطنہ
مثل الاون وہو الخرج -
اَلتَّأْوِیْہُ - آہ کشیدن -

ومن الیائی

اَلتَّأْیِیْدُ - نیرومند کردن -
اَلتَّأْیِیْسُ - نومید کردن والتیای
اثر فیہ فما تفال -
اَلتَّأْیِیْمُ - بیوہ کردن -
اَلتَّأْیِیْہُ - بانگ خواندن یعنی یا یاء

ومن الناقص المهموز الفاء

اَلتَّأْتِیَۃُ والتَّأْتِیُّ - راہ آب وا دادن -

اَلتَّأْخِيَةُ - ستور را آخيه ساختن -
اَلتَّادِيَةُ - وام فريضه وانچه بدان ماند گزاردن
اَلتَّارِيَةُ - الفت افگندن و اريه ساختن
ستور را و آتش افروختن -
اَلتَّازِيَةُ والتَّازِي - جايگاهى كه آب
در حوض شود ساختن -
اَلتَّاسِيَةُ - به صبر فرمودن -
اَلتَّالِيَةُ - تقصير كردن -
اَلتَّانِيَةُ - سستى كردن -

ومن الناقص المهموز العين

اَلتَّرْئِيَةُ - آينه فرا روى كسى داشتن -

ومن المهموز العين

اَلتَّرْئِيسُ - مهتر گردانيدن -
اَلتَّفْئِيمُ - فراخ كردن -
اَلتَّلْئِيمُ - زره پوشانيدن -
اَلتَّمْئِيَةُ - آگاهانيدن -

ومن المهموز اللام

اَلتَّخْبِيَةُ والتَّخْبِيءُ - پنهان داشتن
و در پرده داشتن -
اَلتَّعْبِيَةُ والتَّعْبِيءُ - التعبية - بمعنى الاول
اَلتَّلْبِيَةُ - لبيك اللهم گفتن و اصله غير مهموز
اَلتَّنْبِيَةُ والتَّنْبِيءُ - با آگاهانيدن -
كَفَّأَ اللَّبَنَ - اذا علا دسمه وخثوره راسه

اَلتَّلْجِئَةُ - الاكراه -
اَلتَّبْدِيَةُ - فى الحديث الخيل مبداة يوم الورد
بالهمزة وغير الهمزة معناه يبدأ بها فى السقى قبل الابل والغنم
اَلتَّبْرِئَةُ - بيزار كردن -
اَلتَّجْرِئَةُ - دلير كردن -
اَلتَّطْرِئَةُ - تازه كردن -
اَلتَّهْرِئَةُ - نيك پختن گوشت -
اَلتَّجْزِئَةُ - پاره پاره كردن و جزأت لا لا
لغة فى اجزأت -
اَلتَّرْدِئَةُ - بسى زيان رسانيدن -
اَلتَّنْسِئَةُ - راندن -
اَلتَّجْشِئَةُ - باروغ آوردن -
اَلتَّنْشِئَةُ - پروردن و بيا لانيدن
ورد هذا الحرف اكثر اهل اللغة واثبته الكسائى
اَلتَّبْطِئَةُ - درنگ شدن و بيدى لباد
واجازه بعضهم ان يكون التبطية مثقلة -
اَلتَّخْطِئَةُ والتَّخْطِيءُ - بخطا منسوب كردن
اَلتَّرْفِئَةُ والتَّرْفِيءُ - با كسى گفتن بالرفاء
والبنين در وقت نكاح والرفاء بالمد الالتيام
والاتفاق وتقديره قرن النكاح بالرفاء
وهو الدعار -
اَلتَّفْقِئَةُ - بشكافتن چشم كور كردن -
اَلتَّحْلِئَةُ والتَّحْلِيءُ - از آب واراندن

الی المفعول الثانی بعن۔
اَلتَّکْلِئ۔ سلف دادن طعام وباز داشتن
کشتی در کنارہ دریا۔
اَلتَّکَلُّؤ۔ در تباہی شدن از باد۔
اَلتَّمْلِئَۃ۔ الملاء ومنہ قری وملئت منہم
رعبًا وقال الاخفش الملاء اکثر من التملئۃ وجود
اَلتَّلَمُّؤ۔ تند داشتن۔
اَلتَّحْنِئَۃ والتَّحْنِئ۔ خضاب کردن بحنا۔
اَلتَّرْنِئَۃ۔ کار کسے تنگ فرا گرفتن
وتنگ کردن۔
اَلتَّقْنِئَۃ۔ سخت سرخ شدن۔
اَلتَّهْنِئَۃ والتَّهْنِئ۔ تہنیت کردن والتہنئۃ
بکوارانیدن۔

ومن المعتل المهموز العین

اَلتَّایِیس۔ نومید کردن۔

ومن المعتل المهموز اللام

وَدَّاتُ علیہ الارض تودیا
سویت علیہ الارض۔
اَلتَّوْصِئَۃ۔ پر کردن مشک وباردان
ووزات الناقۃ براکبہا توزئۃ ای صرعتہ
اَلتَّوْضِئَۃ۔ کسی را دست ورو
شوی دادن وپاک کردن۔
اَلتَّوْطِئَۃ۔ نرم کردن فی خیانۃ العقب

ای کثیر الاتباع۔

ومن الاجوف المهموز اللام

اَلتَّبْوِئَۃ والتَّبْوِئ۔ کسی را جای فرود آوردن
ویتعدی الی المفعول الثانی باللام وبنفسہ
وہذا ہو الصحیح یدل علیہ قولہ لنبوئنہم من الجنۃ
غرفًا ولقد بوانا بنی اسرائیل مبوا صدق
وبنیز وسوی کسے راست کردن۔
اَلتَّرْوِئَۃ والتَّرْوِئ۔ در کاری اندیشیدن
اَلتَّسْوِئَۃ والتَّسْوِئ۔ فا کسی گفتن سا
ویتعدی بعلی۔

ومن الیائی

اَلتَّذْیِئَۃ۔ الترئۃ۔
اَلتَّشْیِئَۃ۔ بر کاری داشتن۔
صَیَّاتُ راسی تَصْیِئًا اذا غسلتہ
وقورت بحیرد اشتہ۔
اَلتَّفْیِئَۃ۔ بسایہ گشتن برخت باز گردانیدن
اَلتَّقْیِئَۃ۔ بہ قی آوردن۔
اَلتَّهْیِئَۃ۔ ساختن۔

باب المفاعلۃ

اَلْمُجَاذَبَۃ والجذاب۔ با کسی چیزی کشیدن
اَلْمُجَانَبَۃ۔ از چیزی یکسو شدن
اَلْمُحَارَبَۃ۔ با کسی جنگ کردن
اَلْمُحَاسَبَۃ۔ با کسی شمار کردن ومنہ الحدیث الا من نفسہ

اى لاناقشن نفسه فى متوسّة والادب
عند و النصح
المُجَانَبَةُ - المعاونة -
المُخَاطَبَةُ وَالخِطَابُ -
با كسے سخن گفتن -
المُلَاعَبَةُ - باكسى بازى كردن -
المُرَاقَبَةُ - ازكسى ترسيدن وبكسى الخشم واشتن
المُشَارَبَةُ - باكسى شراب خوردن -
المُشَاغَبَةُ - بايكديگر شغب كردن -
المُصَاحَبَةُ - باكسى صحبت كردن -
المُصَاخَبَةُ - باكسى بانگ كردن -
المُصَاقَبَةُ - باكسى نزديك نمودن -
المُضَارَبَةُ - باكسى شمشير زدن والمضاربة
باكسى عقد مضاربت كردن -
المُطَالَبَةُ - چيزى از كسے درخواستن
المُعَاتَبَةُ وَالعِتَابُ - باكسى عتاب كردن
والعتاب مخاطبة الادلال ومذاكرة الموجدة
المُعَاقَبَةُ - فى الحديث معاقبة النساء كانه
اراد اسباب الجماع -
المُعَاقَبَةُ وَالعِقَابُ - عقوبت كردن و از پى
كسى درآمدن و بنوبت كارى كردن و غنيمت
يافتن ومنه قوله فعاقبتم اويله فكانت العقبى
والغلبة لكم حتى غنمتم ومعنى عاقبتم اصبتموهم
فى القتال بعقوبة حتى غنمتم
المُغَاضَبَةُ - المراغمة وقوله تعالى مغاضبا
اى مغاضبا لقوله -
المُغَالَبَةُ وَالغِلَابُ - غلبه كردن بكسى
و چو لو نزديك شدن بپير شدن -
المُقَارَبَةُ - فى الحديث سددوا وقاربوا يقال قارب
فلان فلانا اذا ناغاه بكلام حسن -
والمقاربة القصد فى الامور ومنها
قاربته فى البيع مقاربة وقيل قاربوا الا تغلوا
وسددوا اى اقصدوا السداد وهو الصواب
المُكَاتَبَةُ - نامه نبشتن بيكديگر والمكاتبة
والكتابة بنده درهم سپردى باز فروختن -
المُكَالَبَةُ - المشاوة -
المُلَاعَبَةُ وَاللِّعَابُ - باكسى بازى كردن
المُنَاحَبَةُ - المنافرة -
المُنَاسَبَةُ - باكسى خويشى داشتن
المُنَاشَبَةُ - باكسى جنگ آشكارا كردن
المُنَاصَبَةُ - باكسى دشمنى وجنگ آشكارا كردن
المُنَاقَبَةُ - كسى را يا چيزيرا ناگاه ديدن -
المُنَاهَبَةُ - باكسى غارت كردن و نيك
نورد كردن درنگ
(ت)
المُبَاحَتَةُ - المخالصة -
المُبَاغَتَةُ - المفاجاة -

اَلْمُنَافَقَةُ - نرم خواندن ویعدی بالباء -
اَلْمُسَاكَتَةُ - بایکدیگر خاموش بودن -
اَلْمُنَاخَشَةُ - بایکدیگر واترو جیدن -
اَلْمُثَالَثَةُ - چیزے بثلث فرا دادن -
اَلْمُحَادَثَةُ - باکسی حدیث کردن بزدودن
اَلْمُنَاحَجَةُ - وابخشیدن چیزی براوردن
اَلْمُخَالَجَةُ - ازیکدیگر درکشیدن -
اَلْمُدَاهَجَةُ - المداجاة -
اَلْمُعَالَجَةُ وَالْعِلَاجُ - چیزیرا درمان کردن
وباچیزی داکوشیدن ومنه الحدیث فعالجا
ای مارسا العمل وفی حدیث آخر لم یعالج
ای لم یعالج سکرة الموت -
اَلْمُحَالَحَةُ - الکاشفة بالعداوة -
اَلْمُرَابَحَةُ - سود بازرگانی کردن -
اَلْمُرَاجَحَةُ - باکسی سنگ نبرد کردن یا رام
اَلْمُسَافَحَةُ وَالسِّفَاحُ - باکسی زنا کردن
اَلْمُسَامَحَةُ - کار سهل فرا گرفتن -
اَلْمُسَامَحَةُ وَالسِّمَاحُ وَالسُّمُوحُ -
اَلْمُصَارَحَةُ وَالصِّرَاحُ - باکسی کاری
کردن روباروے -
اَلْمُصَالَحَةُ وَالصِّلَاحُ - صلح کردن بایکدیگر
اَلْمُطَارَحَةُ - مسئله بیکدیگر افگندن -
اَلْمُفَاتَحَةُ - باکسی بحاکم دباکسی بگشادن

وباکسی چیزے ابتدا کردن -
اَلْمُقَابَحَةُ - المواجهة -
اَلْمُقَامَحَةُ - ان ترد الابل الماء ولم تشرب
وترفع راسها من داء یکون بها او برد -
اَلْمُكَاشَحَةُ - باکسی دشمنی داشتن -
اَلْمُكَافَحَةُ - باکسی روبرو جنگ کردن و
شمشیر زدن وبوسه دادن فلان یکافح
الامور اذا باشرها بنفسه وکافحوهم اذا
استقبلوهم فی الحرب بوجوههم لیس دونها
ترس ولا غیره ومنه الحدیث ما کافحت
عن رسول الله صلى الله عليه وسلم وفی حدیث آخر کلمه الله کفاحا
اَلْمُكَالَحَةُ - الشادة -
اَلْمُمَازَحَةُ وَالْمِزَاحُ - الملاعبة المماشحة
اَلْمُسَاهَلَةُ - المالحة المواکلة والرضاع
اَلْمُنَاصَحَةُ - کسی را نصیحت کردن -
اَلْمُنَاطَحَةُ وَالنِّطَاحُ - بایکدیگر زدن -
اَلْمُنَافَحَةُ - ازکسی فرا کردن ویعدی بعن
نافح عن فلان ای ذب عنه -
اَلْمُنَاكَحَةُ - باکسی نکاح کردن -
اَلْمُنَافَخَةُ وَالْمُفَاخَرَةُ - بایکدیگر فخر کردن -
اَلْمُرَاضَخَةُ - المرامات بالحجارة -
وَالْمُنَاسَخَةُ - فی المیراث التناسخ -
اَلْمُبَاعَدَةُ وَالْبِعَادُ - دور شدن ازکسی دور کردن

المبالدة - المباطلة
المبالدة والجلاد - المضاربة والضراب
المجاهدة والجهاد - باکسی کارزار کردن
در راه خدای عز وجل
المجاردة - اندک شیر شدن شتر واندک
باران شدن سال -
المرافدة - کسی را یاری دادن -
المساعدة - شاهدا -
المساندة - المعاضدة والمکانفة
والمساندة والسناد - فی الشعر اختلاف
الردفین کقول الشاعر فی قافیة عیبن وفی
الاخری کجلین
المشاهدة - کسی دیدن کسی را حاضر بودن
المطاردة والطراد - بیکدیگر حمله بردن
المعاضدة - باکسی یار بودن -
المعاقدة - باکسی عقد بستن -
المعاندة والعناد - باکسی ستیهیدن
وباکسی برابری کردن -
المقاعدة - المعاقدة - المقاعدة باکسی نشستن
المکابدة - سختی کشیدن -
الماجدة - باکسی فخر کردن بمجد -
المناجدة - یاری کردن -
المناشدة - باکسی اشعار خواندن سوگند دادن

المنافدة - باهم داوری کردن شدن خصومت کیشان با هم نقال
نافدو عن حجة الی خاصمه خصمنا فلیستفرغ جهده
فی الخصومة وتحریر سببه کل واحد انفاد حجته
المناقدة - باکسی کاری کردن با استقصا
المناکدة - المعاسرة -
المناهدة - وابخشیدن چیزی برابر آوردن
وباکسی برابری کردن در حرب -
المنابذة - باکسی جنگ کردن و دشمنی
آشکارا نمودن با یکدیگر والحرب کالنبذ وفی
الحدیث نهی عن المنابذة والنباذ وهو
ان یقول الرجل لصاحبه انبذ الی الثوب
او انبذه الیک لیجب البیع بمجرد النبذ وقیل
هو ان یقول اذا انبذت الیک الحصاة فقد
وجب البیع وقیل ان یکثر الرجل القطیع من الغنم
فینبذ الحصاة فیقول لصاحبها ایها اصابت
الحجر فهو لی بکذا وفی هذا غرر یجهل بالمبیع
فلم یجز [illegible] -
المنابذة - [illegible] -
المبادرة والبدار - باکسی پیشی گرفتن
المباشرة - جماع کردن و خود بکاری [illegible] کردن
المباصرة - از دور بفراز نگریستن [illegible]
المباکرة - باکسی بامداد بجای یا بشغلی شدن
المتاجرة - باکسی بازرگانی کردن -

المثابرة - بر کاری مداومت کردن -

المجاهرة - بالعداوة -

المحادرة - بیاد بآواز خواندن -

المحاذرة والحذار - از کسی حذر کردن

المحاصرة والحصار - کسی را در حصار کردن

المحاضرة - با یکدیگر دویدن و حاضر جانبه عند السلطان و هو کالمغالبة والمکاثرة -

المخابرة - کشاورزی کردن بثلثی یا بربعی و مانند آن و قیل اصلها من خیبر لان رسول الله صلی الله علیه وآله وسلم کان اقرها فی ایدی اهلها علی النصف فقیل خابرهم ای عاملهم فی خیبر ثم تنازعوا فنهی عن ذلک ثم جازت بعد -

المخاصرة - دست بدست یکدیگر گرفتن در رفتن و المخاصرة ایضا -

المخادعة - و هو ان یاخذ صاحبک طریقا و تاخذ انت فی غیره ثم تلتقیا فی مکان -

المخاضرة - فروختن میوه پیش از آنکه صلاح وی پدید آید و هنوز سبز بود -

المخاطرة - در خطر افگندن خود یعنی بالبار و با کسی گرو بستن -

المخامرة - پیاپی پنهان شدن و ملازم شدن بجای -

المدابرة - با کسی دشمنی کردن و شاة مدابرة ضد قولک مقابلة و فلان مقابل و مدابر اذا کان محضا من ابویه -

المذاکرة - با کسی چیزی یاد کردن -

المساترة - با کسی چیزی پوشیدن -

المساجرة - با کسی دوستی داشتن یالی

المسافرة والسفار - سفر کردن یعنی

المسامرة - با کسی سمر گفتن -

المساهرة - با کسی بیدار بودن -

المشاجرة والشجار - با کسی خلاف کردن والمشاجرة خوردن شتر درخت از نایافت گیا

المشاطرة - چیزی با کسی باو نیم کردن -

المشاعرة - با کسی بشعر نبرد کردن و با کسی در یک جامه خفتن -

المشاغرة - من الشغار و هو نکاح کان فی الجاهلیة و هو ان یقول الرجل لآخر زوجنی ابنتک او اختک علی ان ازوجک اختی او ابنتی علی ان صداق کل واحدة منهما بضع الاخری کانهما رفعا المهر و اخلیا البضع عنه و منه الحدیث لا شغار فی الاسلام -

المشاهرة - چیزی بماه دادن -

المصابرة - با کسی بصبر نبرد کردن

المصاحر الذی یقاتل قرنه فی الصحراء و لا یخاتله -

المصادرة- کسی را مصادره کردن
ویتعدی الی المفعول الثانی بعلی-
المصاعرة- مرغ کژ بکردن-
المصاهرة- با کسی نکاح و صلت کردن
المضافرة- منه الحدیث یتضافر الدنیا الی
یباوحطایقال تضافروا ای یداخله-
المظافرة- با کسی یار بودن-
المظاهرة- از زن ظهار کردن و بعضی
بعضی را هم پشت بودن و دو جامه بهم پوشیدن
المعاسرة- دشوار فراگرفتن کاری-
المعاشرة- با کسی زندگانی کردن-
المعاقرة- پیوسته کاری کردن و با کسی
کاویدن در دشنام یا در هجا یا در خصومت
المعاکرة- المساقرة-
المغادرة- پیوسته بگذاشتن والباب
یدل علی ترکه-
المغامرة- خویشتن را در جنگ سخت افگندن
المفاخرة- با کسی فخر نبرد کردن-
المقامرة- والقمار- معروفان-
المکابرة- چیزی را که میدانی انکار کردن
و با کسی ببزرگی نبرد کردن و منه الحدیث
لا تکابروا الصلوة بمثلها من التسبیح فی مقام
واحد ای لا تغالبوها ای تعقبوا التسبیح بعد
التسلیم وقیل لا یکن تسبیحک اکثر من صلاتک
المکاثرة- با کسی نبرد کردن به بسیاری
المکاسرة- با کسی هم دیوار بودن و منه
ان یکون کسر بیته الی جانب کسر بیتک و هو
اسفل شقة البیت التی تلی الارض من حیث
یکسر جانباه من عن یمینک و یسارک-
المکاشرة- دندان بخنده کردن-
المماکرة- با کسی مکر کردن-
المناظرة- سر فرا سر کردن فناظره
الی میسرة و منه ناظره واسرد ولیس ایراً
من المناظرة ای المحاجة والمجادلة و منه الحدیث
لا تناظر بکتاب الله ولا بسنة رسوله قیل
لا تجعل شیئا نظیرا لهما ای لا تتبع قول قائل
تدعه ما قیل لا تجعلهما مثلا للشیء یعرض
کقول القائل للرجل یجیء فی وقت یحتاج الیه
فیه جئت علی قدر یا موسی-
المنافرة- با کسی در فخر بحاکم شدن-
المناقرة والنقار- با کسی واکاویدن
در خصومت-
المناکرة- با کسی بدها و جنگ نبرد کردن و انکار کردن
المهاجرة- از زمینی بزمینی شدن و از
کسی بریدن و فی الحدیث من لا یذکر الله
الا مهاجرا ای قلبه مهاجر للسانه غیر مطابق له-

اَلْمُبَارَزَةُ ـ اَلْبِرَازُ ـ باکسی بجنگ بیرون شدن

اَلْمُحَاجَزَةُ ـ یکدیگر را از جنگ باز داشتن ـ

اَلْمُشَارَزَةُ ـ باکسی پیکار کردن ـ

اَلْمُعَاجَزَةُ ـ کار خویش بیکباره باکسی گذاشتن

و باکسی پیشی گرفتن در کارے ـ

اَلْمُغَارَزَةُ ـ المعاندة والمجانبة ـ

اَلْمُكَارَزَةُ ـ المبادرة الى المكان والاختباء فيه

اَلْمُلَاوَزَةُ ـ اللّموسة قریب الامر فی الصدقات

اَلْمُنَاجَزَةُ ـ باکسی جنگ کردن ـ

اَلْمُنَاهَزَةُ ـ فرصت چشم داشتن بچیزی

نزدیک شدن ـ

اَلْمُقَاعَسَةُ ـ همنشینی کردن ـ

اَلْمُجَانَسَةُ ـ باچیزی مانیدن ـ

اَلْمُدَالَسَةُ ـ چیزے از کسی در ربودن ـ

اَلْمُدَارَسَةُ ـ باکسی چیزی درس کردن

اَلْمُدَاعَسَةُ ـ باکسی نیزه زدن ـ

اَلْمُدَالَسَةُ ـ باکسی فریب آوردن ـ

اَلْمُرَادَسَةُ ـ مثل المداعسة ـ

اَلْمُعَافَسَةُ ـ پای با انگشتان کسی زدن

و باکسی و با چیزی کوشیدن ـ

اَلْمُغَامَسَةُ ـ یکدیگر را در آب فرو بردن و خویشتن

در میان حرب انداختن ـ

اَلْمُقَامَسَةُ ـ باکسی نبرد کردن بغواصی

کَالمُلَابَسَةُ لِلْاَمْرِ مُخَالَطَة وَلَا بَسْتُ

فُلَانًا ـ عرفت باطنه ـ

اَلْمُلَامَسَةُ ـ مجامعت کردن و یکدیگر را لمس کردن

و فی البیع ان یقول القائل اذا لمست المبیع

من غیر ان تبصره و تقلبه للنظر الیه و ترده الی

بالعیب فقد وجب البیع بیننا بکذا وقد جاء

اللماس فی الحدیث والمراد به ما ذکرت ـ

اَلْمُمَارَسَةُ والمراس باکسی یا باچیزے

کوشیدن ـ

اَلْمُمَاكَسَةُ والمکاس ـ باکسی در چیزے

مکاس کردن ـ

اَلْمُنَادَسَةُ الخبر الى الاعنة ـ

اَلْمُنَافَسَةُ ـ رغبت باکسی در چیزی مبارات نافست فی الشیٔ

منافسة و نفاسا اذا رغبت فیه علی وجه المباراة فی الکرم

اَلْمُنَاهَسَةُ ـ باکسی از گفتن و منها الناهوس

و قیل هی مقلوبة من المناهسة ـ

اَلْمُوَاسَاةُ ـ المشاورة ـ

اَلْمُبَاطَشَةُ ـ یکدیگر را فرا گرفتن بعنف

اَلْمُحَاكَشَةُ ـ یکدیگر را خراشیدن فی المنازعة او الضبا

اَلْمُحَادَشَةُ ـ سگان بر یکدیگر آغالیدن

اَلْمُخَادَشَةُ والمخارشة والمخامشة یکدیگر را خراشیدن

اَلْمُعَانَشَةُ ـ المعانقة فی القتال ـ

اَلْمُنَاقَشَةُ ـ باکسی باستقصا شمار کردن

اَلْمُهَارَشَةُ وَالْهِرَاش - المحارشة
اَلْمُنَاكَشَةُ - باکسی وستی ویتیره داشتن
اَلْمُفَاقَصَةُ - ناگاه گرفتن -
اَلْمُلَاهَفَةُ - کیسی را چیزی باز داشتن وشتابانیدن
فی الحدیث فجاء مفضی عند ابوسفیان ای المعنی
اَلْمُرَاكَضَةُ - باکسی اسپ تاختن -
اَلْمُعَارَضَةُ - باکسی برابری کردن واز
کسے با یک سو شدن وبرابر کردن کتاب
بایکدیگر وعارضت ای اخذت فی عروض وناحیه
اَلْمُقَارَضَةُ - بایکدیگر شعر گفتن بسبیل
مجاوبت وقارضت جاریة والمقارضة
والقراض المضاربة وهی ان تدفع المال
الی آخر لیتجر فیه یکون الربح بینکما علی ما تشرطان
والوضیعة علی المال فی الحدیث ان قارضت
الناس قارضوک معناه ان سابتهم سابوک
وان ترکتهم بالوا منک واصله من القرض
وهو القطع -
اَلْمُنَاقَضَةُ - قول کسی را نقض کردن
وهی فی القول ان تتکلم بما فی تناقض معناه
ومنه التركيب يدل على نكث الشیء -
اَلْمُنَاهَضَةُ - المقاومة -
اَلْمُبَالَطَةُ - المجادلة -
اَلْمُخَالَطَةُ - الخلاط باکسی آمیختن ومنه الحدیث
لا خلاط ای لا یخلطن جمل بابل غیره لیمنع
حق الله ومنها ان یخبر المصدق کل نائب
ومنه خلاط الرجل فی عقله خلاطا -
اَلْمُرَابَطَةُ وَالرِّبَاطُ - بثغر مقیم شدن
اَلْمُسَاقَطَةُ وَالسِّقَاطُ - فی الفرس ستر خاء
العدو وسقاط الحدیث ان تحدث الواحد
وینصت للآخر واذا سکت تحدث الساکت
اَلْمُشَارَطَةُ - باکسی شرط کردن -
اَلْمُغَالَطَةُ - باکسی غلط آوردن -
اَلْمُفَارَطَةُ وَالْفِرَاطُ - باکسی پیشی گرفتن
اَلْمُقَاسَطَةُ - جور کردن بایکدیگر -
اَلْمُحَافَظَةُ - بر چیزے نگاهبان بودن
نگاه داشتن وبعضی بعضے ویقال انه لذو
حفاظ وذو محافظة اذا کانت له آنفة -
اَلْمُلَاحَظَةُ وَاللِّحَاظُ - گوش فرا داشتن
ونگریستن بچشم بسوی گوش وا چیزی نگریستن
اَلْمُبَاضَعَةُ وَالْبِضَاعُ - جماع کردن -
اَلْمُتَابَعَةُ وَالتِّبَاعُ - پس روی کردن
وچیزے پیاپے کردن ومحکم وتیقن کردن
چیزی ومنه الحدیث تابعوا الاعمال ای
احکموها وعرفوها -
اَلْمُجَادَعَةُ - المخاصمة -
جَادَعَ الْقَوْمُ تجادعهم بالفحش -

وتنازعهم عند الرب والقمار۔

اَلْمُجَامَعَةُ وَالْجِمَاعُ معروفان المجامعة

با کسی بر چیزی اتفاق کردن۔

اَلْمُحَادَعَةُ وَالْخِدَاعُ فریب دادن با کسی

اَلْمُخَالَعَةُ جدائی کردن زن شوهر را بمالی خالعت

المرأة بعلها اذا رضت على طلاقها ببذل مهرها او غيره

اَلْمُدَافَعَةُ وَالدِّفَاعُ از کسی باز کردن

ويعدى بعن والمماطلة ايضا۔

اَلْمُرَابَعَةُ بار کسی برگرفتن و عاملة مرابعة

کما يقال منه القفة مشاهرة۔

اَلْمُرَاجَعَةُ با کسی گردیدن در چیزی۔

اَلْمُرَاضَعَةُ فرزند را فرا دایه دادن۔

اَلْمُرَافَعَةُ چیزی با کسی بحاکم و قاضی داشتن

اَلْمُرَافَقَةُ وهو من باب المعاقرة يعني موافقة الخمر

اَلْمُزَارَعَةُ زمین به برزگری دادن۔

اَلْمُسَابَقَةُ چیزی به هشت فرادادن۔

اَلْمُسَارَعَةُ شتافتن و يعدى الى و بالباء

قال ابن جني يسارع يتعدى وسرع واسرع

لازمان و بينهما فرق لان سرع غريزة و

اسرع كلف نفسه السرعة۔

اَلْمُسَافَعَةُ بکدیگر را کشیدن و کسی را فرا گرفتن

اَلْمُصَارَعَةُ وَالصِّرَاعُ با کسی کشتی گرفتن

اَلْمُصَانَعَةُ رشوت دادن و مدارا کردن

اَلْمُضَاجَعَةُ با کسی خفتن۔

اَلْمُضَارَعَةُ با چیزی مانیدن۔

اَلْمُطَالَعَةُ چیزی بکسی نمودن تا او بران

واقف گردد و پیوسته در چیزی نگریستن

اَلْمُقَارَعَةُ وَالْقِرَاعُ با کسی قرعه زدن

و با کسی شمشیر زدن۔

اَلْمُقَاطَعَةُ با کسی ببریدن و يعدى الى

المفعول الثاني بعلى۔

اَلْمُكَافَحَةُ المضاجعة۔

اَلْمُمَاصَعَةُ وَالْمِصَاعُ المجادلة۔

اَلْمُمَانَعَةُ کسی را از چیزی باز داشتن

اَلْمُنَازَعَةُ پیکار کردن ومنه الحديث

مالی انازع القرآن ای اجاذب قراتها

كأنهم جهروا بالقراءة فشغلوه والمنازعة

والنزاع آرزومند گشتن۔

اَلْمُبَالَغَةُ در چیزی غلو کردن۔

اَلْمُنَاذَغَةُ كالمنازلة۔

٩ اَلْمُثَاقَفَةُ من قولك ثقف الرجل اذا

صار حاذقا خفيفا۔

اَلْمُجَاحَفَةُ المزاحمة والمدافعة۔

اَلْمُجَاذَفَةُ وَالْجِزَافُ بگزاف فرا گرفتن

فارسی معرب

اَلْمُحَاجَفَةُ المعارضة والمدافعة۔

المحارفة - با کسی بیروزی کردن فی الحدیث
لیحارف علی عمله ای یجازی -
المحالفة - المعاهدة والحدیث حالف
بین قریش والانصار ای آخی بینهم هذا هو
الصحیح فی تفسیره لقوله علیه السلام لا حلف فی الاسلام
المحاذفة - چیزی بحذف فرا دادن -
فی الحدیث کانت تخاشفت فیها ای احضرتها -
المخالفة والخلاف - با کسی خلاف کردن
وقولهم یخالف الی امرأة فلان ای یاتیها اذا غاب عنها
مرادفة الجراد - یرکب الذکر علی الانثی والثالث
علیهما وهذه دابة لا ترادف ای لا تحمل ردیفا
والباب یدل علی اتباع الشیء -
المساخفة - المحامقة -
المساعفة - المواتاة والمساعدة -
المشارفة - بچیزی مطلع بودن و
فخر بودن با یکدیگر بشرف -
المصادفة - یافتن -
المصارفة - با کسی بصرف معاملت کردن
المضاعفة - افزون کردن -
المقارفة - نزدیک شدن بکاری و آمیزش کردن
یقال قارف فلان الخطیئة ای خالطها وقارف امرأته ای جامعها
المکاشفة - وا کسی آشکارا جنگ کردن
و دشمنی کردن وقد جاء کاشف بمعنی کشف

ومنه قرأ قتادة ثم اذا کاشف الضر عنکم -
المکانفة - با کسی یاری کردن الملاحفة مثلها
الملاطفة - با کسی لطف کردن -
المناصفة - المشاطرة -
المناعفة - معارضة معروف یقال ناعفت الطریق اذا اخذت فیه
المناقفة والنقاف - دماغ کسی شکستن
المهانفة - الاهناف -
المحارقة - المجامعة -
المحامقة - المساعدة علی الحمق -
المخالقة - با کسی خلق نیکو برزیدن -
المرافقة - با کسی راهی کردن -
المرامقة - بنظر سخت عداوت دیدن یقال ... النجابة
ترامق بعرق الحیاء والموت واتق الامر اذا لم یصحه وفی الحدیث
ما لم تضمروا الرماق یعنی النفاق یقال رمقه ...
نظر شزراً نظر العداوة ویقال ما لم تغق
قلوبکم عن الحق یقال عیشه رماق ای ضیق -
المراهقة - نزدیک بلوغ رسیدن فی الحدیث
اذا دخل مکة مراهقا خرج الی عرفة قبل
ان یطوف بالبیت یعنی اضاق علیه الوقت
حتی یخاف فوت الوقوف بعرفة -
المسابقة والسباق - با کسی پیشی گرفتن
در دویدن تا در تاختن -
المساحقة - سحق کردن زن با زن -

اَلْمُسَارَقَةُ ـ دزدیده نگریستن ـ
اَلْمُصَادَقَةُ ـ بایکدیگر دوستی گرفتن
اَلْمُطَابَقَةُ ـ باکسی موافقت کردن و بابند رفتن و پای در جای نگاه دست نهادن اسپ وطابقت بین الشیئین مطابقة وطباقا اذا جعلتهما علی حذو واحد والزقتهما وطابق فلان یعنی من ذا الباب یدل علی وضع شئ مبسوط علی مثله حتی یغطیه ـ
اَلْمُطَارَقَةُ ـ توبرتو دوختن دو جامه بر هم پوشیدن ـ
اَلْمُعَانَقَةُ وَالْعِنَاقُ ـ دست بگردن یکدیگر فراکردن فی الحدیث فانطلقوا معانقین ای مسارعین فی الحدیث یعانق علیها الیراق
اَلْمُفَارَقَةُ وَالْفِرَاقُ ـ از یکدیگر جدا شدن
اَلْمُفَانَقَةُ ـ بناز پروردن ـ
اَلْمُمَاذَقَةُ ـ دوستی و نیم ناداشتن ـ
اَلْمُنَاسَقَةُ ـ پیمان پیروی یکدیگر کردن فی الحدیث تناسقوا بین الحج والعمرة ای تابعوا ـ
اَلْمُنَاطَقَةُ ـ باکسی سخن گفتن ـ
اَلْمُنَافَقَةُ وَالنِّفَاقُ دورویی کردن والمنافقة در سوراخ شدن موش ـ
اَلْمُبَارَكَةُ ـ برکت کردن یعدی بفی وعلی و باللام بنفسها ویقال بارکه یبارکه الله فیه ـ

اَلْمُتَارَكَةُ ـ بیع بایکدیگر دست بداشتن و جفا بایکدیگر دست بداشتن ـ
اَلْمُدَاكَكَةُ وَالدِّكَاكُ ـ پیاپی کردن
اَلْمُدَالَكَةُ وَالدِّلَاكُ ـ حق کسی [illegible]
اَلْمُشَاكَكَةُ ـ باکسی انبازی کردن ـ
اَلْمُضَاحَكَةُ ـ باکسی خندیدن والنور یضاحک الشمس ای یمیل معها حیث مالت
اَلْمُعَارَكَةُ وَالْعِرَاكُ ـ القتال ـ
اَلْمُلَاحَكَةُ ـ شدة الملاءمة والالتئام یقال لوحک فقار ظهره اذا دخل بعضها فی بعض ومنه الحدیث وکان الجبار ملاحکا وجهه ای [illegible] الجبین فی وجهه ـ
المماحکة ـ بایکدیگر لجاج کردن ـ
اَلْمُمَاعَكَةُ ـ المماطلة ـ
اَلْمُبَادَلَةُ وَالْبِدَالُ ـ بایکدیگر بدل کردن
اَلْمُبَاسَلَةُ ـ المصاولة فی الحرب ـ
اَلْمُبَاعَلَةُ وَالْبِعَالُ ـ بازی کردن با زن شوی
اَلْمُبَاهَلَةُ ـ یکدیگر را نفرین کردن ـ
اَلْمُثَاقَلَةُ ـ مداومت کردن بر طعامی که از حبوب باشد ـ
۱۲ اَلْمُجَادَلَةُ وَالْجِدَالُ ـ پیکار سخت کردن بایکدیگر ـ
اَلْمُجَامَلَةُ ـ المداراة بالجمیل ـ

المُحَاهَلَةُ - باکسی سفاهت کردن -
المُحَاقَلَةُ - گندم در خوشه بگندم فروختن
ویقال اکتراء الارض بالحنطة وقیل هی المزارعة
بالربع والثلث واقل من ذلک واکثر وقد نهی عنهما -
المُحَامَلَةُ - باهم برداشتن فی الحدیث یحاملونه علیهما
اسب پیاده ... یطلب الحمل فیحاملانه بینهما -
المُخَاتَلَةُ - المخادعة -
المُدَاخَلَةُ - در کار یکدیگر شدن باکسی
در کاری همپای شدن -
المُدَاهَلَةُ - باکسی دروغی کردن و مدارا کردن
المُراسَلَةُ - کسی را پیامی دادن با برسر گرفتن
المُراسَلَةُ - باکسی کتابت کردن و بایکدیگر
تیر کردن در آب کشیدن و رفتن انچه پایان نهد
المُساحَلَةُ - درکنارهٔ دریا رفتن -
المُساهَلَةُ - باکسی آسان فراگرفتن -
المُشاکَلَةُ - باچیزی مانیدن -
المُشاهَلَةُ - المشاتمة -
المُعاجَلَةُ - شتابانیدن یقال عاجله
بذنبه اذا اخذه به ولم یمهله -
المُعادَلَةُ - باچیزی برابر آمدن باچیزی
برابر کردن -
المُعاظَلَةُ والعِظالُ - برزبر یکدیگر شدن
ملخ از بهر گشنی وکذلک الکلاب والعظال
فی القوافی التضمین -
المُعاقَلَةُ - بخرد باکسی نبرد کردن والمرأة
تعاقل الرجل الی ثلث دیتها ای توازیه
فاذا بلغ ثلث الدیة صارت دیة المرأة علی
النصف من دیة الرجل -
المُعاقَلَةُ - معروفة -
المُغازَلَةُ - با دوست بازی کردن -
المُفاصَلَةُ - از یکدیگر جدا شدن -
المُفاضَلَةُ - بایکدیگر نبرد کردن بفضل
المُقابَلَةُ - بایکدیگر برابر کردن و برابر شدن
و روی فرا روی کردن و نعلین را دوال کردن
که درمیان انگشتان باشد -
المُقاتَلَةُ والقِتالُ - المحاربة ومصدر
هذا الباب علی مفاعلة وفعال واهل الیمن
یقولون فیعالا وفی الحدیث قاتل الله
الیهود ای لعن منه قاتلهم الله ای لعنهم الله
وفی حدیث آخر فاقتله فانه شیطان ای
دافعه دفعا عنیفا -
المُکابَلَةُ - ان تباع الدار الی جنب دارک
وانت تحتاج الیها فتؤخرها حتی یستوجبها
غیرک ثم تاخذها بالشفعة وقد کره ذلک
واصل المکابلة التاخیر والحبس -
المُکاهَلَةُ - کمل شدن بزاد و برآمدن -

المماثلة - المشابهة -

المماحلة والمحال - باکسی مکر و کید کردن

المماذلة والمذال - فی الحدیث المذال من النفاق وهو ان یقلق الرجل بفراشه الذی یضاجع حلیلته ویتحول عنه حتی یفترشه غیره ماخوذ من المذل

المماطلة والمطال - باکسی مطل کردن - ویعدی الی المفعول الثانی بالباء -

المنابلة - باکسی تیر کردن بنبل یعنی تیر انداختن

المنازلة والنزال - بایکدیگر فرود آمدن در حرب از اسپ

المناضلة والنضال - بایکدیگر تیر انداختن به تیر و از کسی دفع کردن -

المناقلة - پای در جایگاه دست نهادن ستور وقیل مناقلة الفرس ان یضع یده ورجله علی غیر حجر بحسن نقلها فی الحجارة و بایکدیگر حدیث کردن و بنوبت آب خوردن شتر و کسی

المناغمة - بایکدیگر حدیث کردن بآواز نرم -

المناخمة - در زمین بزمین یکدیگر پیوسته شدن

المحاکمة - المخاصمة الی الحاکم -

المحاملة - باکسی حلم ورزیدن -

المنادمة - المجاهرة -

المخاصمة والخصام - باکسی داوری کردن

المخالمة - باکسی دوستی ورزیدن -

المراجمة - از کسی ذب کردن -

المراذمة - جای مقام دراز کردن و بسیار کردن فی الحدیث اذا اکلتم فرازموا قیل اخلطوا الاکل بشکر الله وقیل اخلطوا اکلا لینا مع یابس و سائغا مع جشب وقیل کلوا یوما لحما و یوما غیر ذلک -

المراغمة - باکسی خشم گرفتن و از میان قوم بشدن

المزاحمة والزحام - باکسی زحمت کردن

المراهقة - نزدیک شدن بچیزی -

المسالمة - آشتی کردن باکسی -

المساهمة - باکسی قرعه زدن -

المشاتمة - باکسی دشنام شدن -

المصادمة - بایکدیگر بهم واکوفتن -

المصادفة - از یکدیگر رسیدن -

المعافصة - باکسی شوخی کردن -

المعاقمة - المخاصمة -

المعاطلة - باکسی بعلم نبرد کردن -

المفاغمة - بوسه دادن -

المقاممة - جمع کردن -

المقاسمة - چیزی باکسی قسمت کردن کسی را سوگند خوردن -

المکاتمة - چیزی از کسی فاپوشیدن -

المکارمة - بکرم باکسی نبرد کردن فی الحدیث افلا کارمتم بها یهود ای افلا اهدیتها

لهم ليتسونی علیها۔
الْمُكَاعَمَةُ۔ کسی را بوسہ دادن۔
الْمُكَالَمَةُ۔ باکسی سخن گفتن۔
الْمُلَاهَمَةُ۔ چیزے بچیزے فاو سیدن۔
الْمُلَازَمَةُ وَاللِّزَامُ۔ باکسی پیوستہ بودن
یا با چیزے۔
الْمُلَاوَطَمَةُ وَاللِّطَامُ۔ باکسی مشت زدن
الْمُنَادَمَةُ۔ ندیمی کردن ویعدی الی
المفعول الثانی بعلی۔
الْمُنَاسَمَةُ۔ فا ابوسیدن۔
الْمُنَاعَمَةُ۔ المعانقۃ۔
الْمُنَافَقَةُ۔ باکسی نشستن وخیزیدہ کانک
الصفقت نفنہ رکتبک شفنہ رکبتہ وکسی را
بر چیزی یاری دادن۔
الْمُنَاصَفَةُ۔ فی الحدیث تاسون بما بطلکم ای یعینہ بلا شہر
الْمُحَاسَنَةُ۔ نیکوئی فخر کردن باکسے
الْمُخَاتَنَةُ۔ دامادی کردن۔
الْمُخَادَنَةُ۔ المصادقۃ۔
الْمُخَاشَنَةُ۔ باکسی درشتی کردن۔
الْمُخَاضَنَةُ۔ المغازلۃ۔
الْمُدَاجَنَةُ۔ کالمداهنۃ۔
الْمُدَاهَنَةُ۔ المصانعۃ والترکیب یدل
علی لین وسهولۃ وقلۃ۔

الْمُرَاطَنَةُ۔ باکسی بجز تازی سخن گفتن۔
الْمُرَاهَنَةُ وَالرِّهَانُ۔ باکسی گرو بستن
الْمُزَابَنَةُ۔ رطب بر درخت بخرما بودہ
یا سختہ بفروختن۔
الْمُزَامَنَةُ۔ بزبان معاملہ کردن۔
الْمُسَاحَنَةُ۔ حسن المباشرۃ والمخالطۃ۔
الْمُسَاكَنَةُ۔ بایکدیگر در سرای نشستن۔
الْمُشَاحَنَةُ۔ بایکدیگر دشمنی کردن
الْمُضَافَنَةُ۔ فی الحدیث فضافنہم ای وافقاہم
الْمُطَاعَنَةُ۔ باکسی نیزہ زدن۔
الْمُعَالَنَةُ وَالْعِلَانُ۔ الاعلان بالامر۔
ح الْمُجَاهَرَةُ۔ المفاضنۃ مکاسرۃ العینین
الْمُفَاطَنَةُ۔ من الفطنۃ۔
الْمُقَارَنَةُ وَالْقِرَانُ۔ بایکدیگر قرینی
کردن وقرین شدن۔
الْمُلَاحَنَةُ۔ المفاطنۃ ومعناہا ان تفسح
بینک وبین المخاطب کلاما لا یفطن لہ غیرکما
لعدولکما عن المعتاد من الکلام۔
الْمُلَاعَنَةُ وَاللِّعَانُ۔ المباہلۃ۔
الْمُمَاتَنَةُ۔ المباعدۃ فی الغایۃ یقال
سار سیرا مماتنا ای شدیدا ومنہا مماتنۃ
الشاعرین اذا قال ہذا بیتا وذاک بیتا
کانہما یمتدان الی غایۃ بعید انتہاہما الی المماطلۃ

المُماجَنَةُ - ناپاکی کردن وهی المماطلة ایضاً
المُمَاذَقَةُ - آمیختن نا شدن اشتر گرچه بسیار
تحمل بشیر
المُهَادَنَةُ - المصالحة
المُبَادَهَةُ - ناگاه درفتن
المُبَاهَةُ - مثل المماتعة
المُسَافَهَةُ - المجابهة وسافهت الدن او الطلب ذا قاعدت فشربت منه ساعة بعد ساعة
المُسَانَهَةُ - چیزی بسال فرا دادن فی النخل خرما بسالی بار آرد وسالی نیارد
المُشَابَهَةُ - المشاکلة
المُشَافَهَةُ - روبارو گفتن
المُشَاكَهَةُ - والشکاهة - المشابهة والمقاربة
المُفَاقَهَةُ - با یکدیگر دانش ورزیدن بعلم
المُفَاكَهَةُ - الممازحة

ومن المضاعف

المُحَابَّةُ والحِبَاب - با کسی دوستی داشتن
المُسَابَّةُ والسِّبَاب - با کسی دشنام دادن
المُصَاتَّةُ والصِّتَات - المخاصمة
المُعَاوَنَةُ والعُوَان - همدیگر یاری کردن مضاف دی ان یعینه
تجعلونها دریدن القول ویا اعزا فلا ... اول
المُبَاتَّةُ - با کسی راه خود آشکارا کردن

المُحَاجَّةُ والحِجَاج - با کسی حجت گفتن
المُضَاجَّةُ والضِّجَاج - با یکدیگر شور و شغب کردن
المُفَاجَّةُ - میان پایها از هم باز نهادن در رفتن
المُلَاجَّةُ - با کسی لجاج کردن
المُشَاحَّةُ - بچیزی بخیلی کردن فی بعید بایی
المُبَادَّةُ والبِدَاد - بما رضد کردن شیئ
المُجَادَّةُ - با کسی جد کردن
المُحَادَّةُ - با کسی حرب و یا خلاف کردن
المُرَادَّةُ - با کسی رد کردن
المُشَادَّةُ - با کسی سخت فراگرفتن
المُضَادَّةُ - با کسی دشمنی کردن
المُعَادَّةُ والعِدَاد - درد مار گزیدن شهر
المُلَاوَدَّةُ - دفع کردن از کسی
المُمَادَّةُ - مدت نهادن با یکدیگر فی الحد
المُحَاكَّةُ - با کسی تنگ ونبرد کردن
المُرَاكَّةُ - المعاضة
المُسَارَّةُ والسِّرَار - با کسی راز گفتن
المُشَارَّةُ - با کسی شر کردن
المُضَارَّةُ - کسی را بدشواری کار دادن
المُضَاتَّةُ - المضایقة وکلاهما فی الحد
المُعَارَّةُ والعِرَار - بانگ کردن شترمرغ
المُغَارَّةُ والغِرَار - کم شدن شیر شتر کاسد شدن بازار

المُقَارَّةُ - با کسی قرار گرفتن فی الحدیث قاروا الصلوة ومعناه السکون فیها -
المُمَاسَّةُ - با کسی ویدن تا بیگانگی وبرا -
المُهَاترةُ - کسی را دروی بعیب باز گفتن
المُعَاسّةُ - المغالبة والمانعة -
المُلاذَّةُ - الملاصقة -
المُراشّةُ - با کسی چیزی را ستدا کردن یا با کسی تکلم شدن فی الحدیث لیسوی الصلوة فذ بسن سست یشبیهم بمعنی الحصیت
المُماسَّةُ والمِسَاسُ - یکدیگر را بسودن ومباشرت کردن -
المُحَاصَّةُ والحِصَاصُ - ای حصه کردن -
المُقَاصَّةُ والقِصَاصُ چیزی بیدل چیزی فراگرفتن فی الحدیث لا ناس عیدا الاغفیة ای لا تستقصی علیه -
المُحَاضَّةُ - یکدیگر را فرو لیسدن -
المُعَاضَّةُ والعِضَاضُ - یکدیگر را وندان گرفتن ومنه یقال عاضّ القوم العیش منذ العام فاشتد عضاضهم ای عیشهم -
المُكَاظَّةُ - الممارسة الشدید فی الحرب -
المُلاظَّةُ والمِلاظُ - المشارعة والمنازعة
المُدَافَّةُ والدِّفَافُ والمُدَافَقَةُ -
خسته را کشتن -
المُصَافَّةُ - با قومی صف کشیدن -

المُكَاقَّةُ - والممانعة -
المُحَاقَّةُ والحِقَاقُ - المخاصمة -
المُدَاقَّةُ - با کسی کار باریک فرا گرفتن
المُشَاقَّةُ والشِّقَاقُ - المخالفة -
المُحَاكَّةُ - کالمباراة -
المُحَالَّةُ - با کسی فرود آمدن -
المُخَالَّةُ والخِلالُ - با کسی دوستی کردن
المُتَامَّةُ والتِّمَامُ - با چیزی تمام کردن تمامی
المُحَاقَّةُ - المطالبة -
المُشَاقَّةُ - چیزی فا ابوسیدن نزدیک شدن بیکدیگر ومنه المشاقة وهی لد لو من العدو حتی تیرا ای الفریقان -
المُفَاقَّةُ - نزدیک کسی شدن -
المُسَاقَّةُ والسِّقَاقُ - طرد الفحل الفحل حتی ینوحها لیسفدها -
٩ المُعَانَّةُ والعِنَانُ - با کسی برابری کردن ومنه شرکة العنان وهی ان یشترکا فی شیء خاص دون سائر اموالهما کانهما عن لهما شیء فاشتریا مشترکین -

ومن المعتل

المُوَاثَبَةُ - با کسی بر جستن جنگ را -
المُوَاربَةُ - کروفریب دادن با خصم الحدیث ان یارب انما دعوک جاهة من الاعراب لردها فوضعه با المعرفه

ار بوک لانه ابدل ان جبلته من الورب
وهو الفساد فموضعه هنا۔
اَلْمُوَاظَبَةُ۔ بر کاری ایستادن پیوسته
اَلْمُوَاکَبَةُ۔ باکسی در موکب رفتن و
فراخ کردن و رفتن اشتر در کاری ایستادن
اَلْمُوَاضَحَةُ۔ المساجلة الا انها استعملت
فی السیر وهو سیر لیس بالشدید۔
اَلْمُوَادَدَةُ۔ باکسی آب یا بجائی مدن
اَلْمُوَاعَدَةُ۔ باکسی وعده نهادن۔
اَلْمُوَاغَدَةُ۔ فی السیر مثل المواضحة۔
اَلْمُوَاتَرَةُ والمتابعة۔ بالمعنی الثانی
ولا یکون المواترة بین الاشیاء الا اذا
وقعت بینها فترة والا فهی مدارکة ومواصلة
وکذلک مواترة الصوم وهی ان تصوم
یوما وتفطر یوما او یومین وتاتی به وترا وترا
ومواترة الکتب هی مجی بعضها فی اثر بعض
وترا وترا من غیر ان ینقطع لان اصلها من
الوتر وهو الفرد۔
اَلْمُوَازَرَةُ۔ کسی را وزیر کردن۔
اَلْمُوَاعَسَةُ۔ ضرب من سیر الابل وهو ان
تمد عنقها وتوسع خطوها ولا تکون المواعسة الا بالابل
اَلْمُوَالَسَةُ۔ فریب آوردن باکسی۔
اَلْمُوَاهَسَةُ۔ راز کردن بایکدیگر

اَلْمُرَاطَةُ۔ پراگنده کردن مواشی را یا پنهان کردن سوائم خود
در دیگر مواشی فی الحدیث الاوراط وهو ان یغیب الرجل ابله
فی بطن حشی او فی مکان لا یری بعنی موضع علی المصدق
ماخوذ من الورطة وهی الهوة فی الارض وقیل ان یورط
بعضهم بعضا فیقول الغنم عن فلان صدقة لیعنیه فهو الوراط الا
اَلْمُوَاکَظَةُ۔ المواظبة۔
اَلْمُوَاحَسَةُ۔ المسالحة۔
اَلْمُوَارَعَةُ۔ المناطقة۔
اَلْمُوَاضَعَةُ۔ باکسی گرو بستن و باکسی چیزی
فرا ایستادن فی الحدیث جئت لا واضعک
الرأی معناه اضعه و تضعه هم بایکدیگر دست بازداشتن
اَلْمُوَاقَعَةُ والوقاع۔ مثل المقاتلة والمجامعة
اَلْمُوَاصَفَةُ۔ باکسی بیع کردن بصفت
بی رویت۔
اَلْمُوَافَقَةُ والوفاق۔ باکسی در جنگ
ایستادن و باکسی چیزی ایستادن و مطلق
اَلْمُوَالَفَةُ والولاف۔ الفت گرفتن۔
اَلْمُوَاثَقَةُ۔ باکسی عهد بستن۔
اَلْمُوَافَقَةُ والوفاق۔ باکسی موافقت کردن
ووافقته ای صادفته۔
اَلْمُوَاهَقَةُ۔ برابر کردن و در رفتن بایکدیگر
ومواهقة الابل مدا عناقها فی السیر
اَلْمُوَاشَکَةُ۔ الاشتاک۔

اَلْمُوَاحَلَةُ - باکسی بهر کردن و به وحل فرو
اَلْمُوَاصَلَةُ وَالْوِصَالُ - باکسی پیوستن و
کاری پیوسته کردن -
اَلْمُوَاکَلَةُ - بر یکدیگر اعتماد کردن ومنها
الوکال فی الدابة وهو ان تسیر بسیر الاخری
کانها تکل علیها -
اَلْمُوَاخَمَةُ - شک بهر کردن بگرانی -
اَلْمُوَاسَمَةُ - باکسی بهر کردن بنیکوئی -
اَلْمُوَاتَنَةُ - الملازمة فی قلة التفرق
اَلْمُوَازَنَةُ وَالْوِزَانُ - باکسی همسنگ
یا برابر آمدن ووازنت بین الشیئین موازنة
ووزانًا عادلته -
اَلْمُوَاجَهَةُ - المقابلة -

ومن اللفيف المفروق

اَلْمُوَاخَاةُ - لغة ضعيفة فی المواخاة
وانما بنيت علی يواخی -
اَلْمُوَارَاةُ - واپوشيدن -
اَلْمُوَاسَاةُ - لغة ضعيفة فی المواساة وانما
بنيت علی يواسی -
اَلْمُوَافَاةُ - مصدر وافاه ای اتاه -
اَلْمُوَالَاةُ - پیاپی کردن باکسی دوستی داشتن
وهی فرا کردن متفرق او الوليكان لو الوليا

ومن الياء

یا دیت فلانًا جائزة ببید و
اعطیت مباداة ای من یدی الی یده

ومن اللفيف المقرون

اَلْمُيَاوَمَةُ - چیزی با روز روز فرادادن

ومن المعتل العين

اَلْمُيَاسَرَةُ - باکسی آسان فرا گرفتن و کسی
سوی چپ بردن وهذا یعدی بالباء -
اَلْمُيَامَنَةُ - یمین شدن وکسی سوی راست
بردن وهذا یعدی بالباء -

ومن الاجوف الواو

اَلْمُجَاوَبَةُ - پاسخ کردن کسی را -
اَلْمُنَاوَبَةُ - بجای دیگر بایستادن -
اَلْمُحَاوَقَةُ - المراوغة -
اَلْمُرَاوَحَةُ - با یکدیگر جفت شدن -
اَلْمُرَاوَحَةُ - گاه این را گاه آن بکار بستن
اَلْمُکَاوَحَةُ - المشاتمة والمجاهرة -
اَلْمُنَاوَحَةُ - المقابلة وهذا اصل الباب -
اَلْمُنَاوَدَةُ - باکسی بهر کردن بجوانمردی
اَلْمُرَاوَدَةُ - کاری از کسی درخواستن و
یعدی الی المفعول الثانی بعن المراودة
والاراد کسی را بکاری داشتن ویعدی
الی المفعول الثانی بعلی -
اَلْمُنَاوَدَةُ - باکسی بهر کردن بسترة البنا

المساودة والسواد - باکسی راز کردن -
المعاودة والعواد - دیگر باره بکار گشتن
المهاودة - الموادعة -
المخاوذة - المخالفة وقیل الموافقة -
الملاوذة واللواذ - در پس یکدیگر پنهان شدن
المناوزة - المواثبة -
المجاورة والجوار والکسر افصح - باکسی همسایگی کردن
یقال جاورت بنی فلان وفیهم یعنی در میان ایشان باکسی
شدن المجاورة اعتکاف گرفتن در مسجد -
المحاورة والحوار - المجاوبة -
المداورة - کالمعالجة -
المساورة - المواثبة -
المشاورة والشوار - معروف
المغاورة - فی الحدیث ... ای جمع بین الناقتین
والثالث علی الربیع قال الشمر المعروف ... بالمغیرة
... ان یعطف الناقة اذا ماتت ... ولدها ... ولد
المقاودة - راست کردن چیزها و ترازو را
والاکتیبر - گاه این گیرد گاه آن عاورة (?)
... فعل مثل فعل صاحبه -
المغاورة والغوار - یکدیگر را غارت کردن -
المناورة والنوار - ...
المخاترة - المخالفة -
المناوشة - نزدیک شدن ... یکدیگر ...

المهاوشة - ... یکدیگر ... الی ...
و المحاوصة - بدنبال چشم پنهان ... نگریستن
المفاوضة - فی الحدیث البیان -
۱۰ الملاوصة - ان تنظر الی الشیء کیف تأتیه ...
المناوصة - با چیزی در آویختن -
۶ المراوضة - مدارا کردن باکسی در کاری
... فی الحدیث کره المراوضة قال
شمر هو ان تواصف الرجل بالسلعة لیست
عندک وهو مثل بیع المواصفة -
المعاوضة - پاداش دادن -
المفاوضة - کاری راندن باکسی ...
معاویة قال ... ضبطت ما اری
قال یفاوضه العلماء فالمفاوضة المساواة
ومنها شرکة المفاوضة وهی الاشتراک
فی المال اجمع -
۷ الملاوطة - باکسی لواطت کردن -
المباوعة - بیاعات معامله کردن -
المطاوعة - کسی را فرمان بردن -
۶ النحویون ربما سموا الفعل اللازم مطاوعا
۸ المراوغة - باکسی ستیزه کردن و ...
۹ المحاوقة - ... کردن با یکدیگر نوبت رسیدن
۶۰ المساوقة - التسویف -
۹ المشاوقة - باکسی فخر کردن و ...

المُساوَكةُ والسِّواكُ - بسد رفتن لاغر
المُحاوَکةُ - بایکدیگر گشتن در حرب و انبیش یکدیگر و اپس آمدن در لشکر و جنگ -
المُحاوَلَةُ - خواستن و جستن و منه الحدیث بک احاول ای اطالب -
المُداوَلةُ - گردانیدن روزگار -
المُراوَلَةُ - با چیزی و اکوشیدن -
المُشاوَلَةُ والشِّاوُلُ المُصاوَلَةُ الصِّوالُ المواثبة -
المُطاوَلَةُ - با کسی نبرد کردن به طول وکار دراز کردن بر کسی -
المُعاوَکةُ - المبادرة و اکسی هلاک کردن
المُقاوَلَةُ - فی الامر المفاوضة -
المُناوَلَةُ - چیزی فرا کسی دادن لیعطی ای المنقول
المُداوَمَةُ - المواظبة و ایدی بعلی -
المُساوَمَةُ والسِّوامُ - بها کردن با کسی -
المُعاوَمَةُ - چیزی بسال فرادادن آن یا بدر کیسال بار آرد و یکسال بار نیارد
المُقاوَمَةُ - المتی عنها ان تبیع زرع عامک
المُقاوَمَةُ والقِوامُ - با کسی برابری کردن
المُلاوَمَةُ - بایکدیگر ملامت کردن -
المُناوَمَةُ - با کسی گرد نخوابد و با کسی خفتن
المُحاوَنَةُ - با کسی یاری کردن -

ومن الیائی

المُطایَبَةُ - با کسی خوش طبعی کردن -
المُغایَبَةُ - از یکدیگر غائب شدن -
المُلاینةُ - خوشتن را بشیر است کردن و مخالفت کردن لیری انه عامل معاملة البیت و اخر بالشبابة
المُهایَجَةُ - شور انگیختن با کسی -
المُسایَحةُ - فی لغة قیس و تمیم و عذر کردن و فی لغة ہذیل در کاری جد کردن -
المُصایَحَةُ - با کسی بانگ کردن -
المُحایَدَةُ والحِیادُ - با چیزی یکسو شدن
المُزایَدَةُ - بر یکدیگر افزودن -
المُکایَدَةُ - با کسی ستان آوردن -
المُحایَرَةُ - المناقرة و برگزین کردن -
المُسایَرَةُ - با کسی رفتن -
المُطایَرَةُ - پرانیدن -
المُعایَرَةُ - المعاورة فی المکاییل -
المُغایَرَةُ - بیع کردن به عوض -
المُقایَسَةُ والقِیاسُ - با کسی قیاس واندن و قایست بین الامرین اذا قدرت ہذا علی مثال ذلک فالترکیب یدل علی تقدیر شیٔ بشیٔ -
المُکایَسَةُ - با کسی نبرد کردن بزیرکی -
المُعایَشَةُ - با کسی زندگانی کردن -

اَلْمُعَایَشَةُ وَالْعِیَاشُ - باکسی بسر کردن
اَلْمُعَایَبَةُ - المعایبة -
اَلْمُبَایَضَةُ - باکسی نبرد کردن بسپیدی -
اَلْمُقَایَضَةُ - المعاوضة بالمتاع -
اَلْمُعَایَطَةُ وَالْمِیَاطُ - المصالحة -
اَلْمُغَایَظَةُ - باکسی خشم گرفتن -
اَلْمُبَایَعَةُ - باکسی بیع یا بیعت کردن -
اَلْمُشَایَعَةُ - باکسی یاری کردن -
اَلْمُشَایَعَةُ وَالشِّیَاعُ - ان یصیح الراعی بالمعیه اذا استاخر بعضها والمشایع اللاحق
اَلْمُسَایَفَةُ - باکسی شمشیر زدن -
اَلْمُصَایَفَةُ - چیزی بتابستان فرا دادن -
اَلْمُضَایَقَةُ - باکسی تنگ فراگرفتن کار -
اَلْمُخَایَلَةُ - امیدوار شدن ابر باران و جنگ نبرد کردن باکسی
اَلْمُزَایَلَةُ - والزیال از کسی جدا شدن -
اَلْمُکَایَلَةُ - بایکدیگر پیمانه معاملت کردن
ومنها الحدیث نهی عن المکایلة وهی ان تکیل لہ مثل ما کیل لک سوء فی المعاملہ بالصاع
اَلْمُکَایَلَةُ - چیزی بنسیه فا دادن -
اَلْمُمَایَلَةُ - بایکدیگر پیچیدن در کاری
اَلْمُبَایَنَةُ - از یکدیگر جدا شدن -
اَلْمُحَایَنَةُ - بهر کام معاملت کردن -
اَلْمُدَایَنَةُ - بایکدیگر بنسیه فروخت کردن
بوام و بوام دادن -
اَلْمُعَایَنَةُ - بنسیه نقد معاملت کردن باکسی
اَلْمُعَایَنَةُ وَالْعِیَانُ - روباروی چیزی را دیدن و اصلها من العین -
اَلْمُلَایَنَةُ وَاللِّیَانُ - نرمی کردن بایکدیگر

ومن الناقص

اَلْمُحَابَاةُ - باکسی در معاملت محابا کردن و باکسی بعطا دادن و نبرد کردن -
اَلْمُقَابَاةُ - شمشیر و نیزه و کارد در نیام کردن -
اَلْمُشَاتَاةُ - چیزی بزمستان فرا دادن
اَلْمُوَاتَاةُ - چیزی فرا کسی دادن -
اَلْمُجَاثَاةُ - باکسی بهم زانو شدن -
اَلْمُحَاجَاةُ - بهر کسی دادن -
اَلْمُدَاجَاةُ - المداراة یقال داجیته اذا داریته کانک ساترته العداوة -
المعاجاة - یقال عاجیت الصبی اذا ارضعته بلبن غیر امه او منعته اللبن تغذیه بالطعام وفی الحدیث طالما عاجیته و عاجانی فی غایته
اَلْمُنَاجَاةُ وَالنِّجَاءُ - باکسی راز گفتن -
اَلْمُهَاجَاةُ - یکدیگر را هجا کردن -
اَلْمُضَاحَاةُ - فی الحدیث ضاحت بلادنا من ضحی المکان اذا برز للشمس -
اَلْمُلَاحَاةُ وَاللِّحَاءُ - المنازعة -

اَلْمُراخاةُ - يقال راخيت من رخاة بمعنى ارخيت
اَلْمُباخاةُ - روباروى دشمنى كردن باكسى
اَلْمُراداةُ - قلب المراودة وبمعنى المداراة
وراديت عن القوم اذا رميت بالحجارة
اَلْمُصاداةُ - المعارضة والمداراة والاتباع
والمساترة وقرأ الحسن صاد والقرآن
معناه عارض عملك بالقرآن والواو
فى القرآن على هذا القول بمعنى الباء -
اَلْمُعاداةُ والعِداءُ - باكسى دشمنى كردن
وجزے پیا پے كردن -
اَلْمُفاداةُ - المداراة -
اَلْمُناداةُ والنِّداءُ - كسى را بصوت بلند خواندن
اَلْمُناداةُ والنِّداءُ - خواندن وباكسے
در انجمن نشستن -
اَلْمُواخاةُ - كسى را برادر گرفتن تا آنكه
از پیش یكدیگر مثل اخوان رفتن -
اَلْمُحاذاةُ - روبرو شدن بيكديگر -
اَلْمُحاذاةُ - مقابل شدن يقال حاذاه
محاذاة وحذاء اى صار بحذائه -
اَلْمُقاذاةُ - پاداش دادن -

اَلْمُماداةُ والمِداءُ - ان يجمع الرجل بين
رجال ونساء يخليهم يباذى بعضهم بعضا ولذا
يدل على سهولة فى جريان شيء مائع -
اَلْمُباداةُ - باكسى نبرد كردن -
اَلْمُجاداةُ والجِداءُ - باكسى رفتن باكسى
چیزے وا ایستادن مدارات الناس بمعنى
ولا يهمز ومعناها المداراة والمداهنة -
اَلْمُشاداةُ - باكسى لجاج كردن -
اَلْمُغاداةُ والغِداءُ - چیا پے كردن -
اَلْمُكاداةُ والكِداءُ - چیزى بكرا فرا دادن
اَلْمُماداةُ والمِراءُ - باكسى ستيزيدن -
اَلْمُجاذاةُ - پاداش دادن باكسى نبرد كردن
اَلْمُناذاةُ - نبرد كردن باكسى بچيزے -
اَلْمُقاساةُ - رنج چيزى كشيدن -
اَلْمُناساةُ - باكسى چيزے فراموش كردن
اَلْمُحاشاةُ - استثنا كردن -
اَلْمُحاشاةُ - نبرد كردن با ترس فاحشت
ولا انا اى تاركته وهو فى الحديث -
اَلْمُراشاةُ - المصاهرة -
اَلْمُماشاةُ - باكسى رفتن -
اَلْمُقاصاةُ - كسى را از مالى كردن -
اَلْمُقاصاةُ - از كسى دور شدن ويقال
تقاصوا انا صك بنا الى البعد من الشر -

المناصاة - ناصیه یکدیگر را گرفتن ومنها
الحدیث تناصینی ای تنازعنی پیوسته
شدن جاے بجاے دیگر -
المراضاة - از یکدیگر خشنود شدن
وشیر کردن با یکدیگر بخشنودی -
المقاضاة - کاری بگزاردن با کسے
وہی فی الحدیث -
المعاطاة - چیزی فا کسی دادن وکسی را
خدمت کردن -
المناطاة - التناطی -
المداعاة - المحاجاة -
المراعاة - گوش فا داشتن بحق کسی را
مراعیت کردن وبهم چرا کردن وراعیت
الامر نظرت الی این یصیر -
المساعاة - با کسی بشتاب رفتن وزنا کردن
با پرستاران والاتقال فی الحرة -
المباغاة - با کسی زنا کردن -
المناغاة - المغازلة والمرأة [illegible] الصبی
ای تکلمه بما یعجبه ویسره وهذا الجبل تناغی السماء
ای یدانیها الطوله -
المجافاة - [illegible] برداشتن
المحافاة - [illegible] کردن با کسی در سخن -
المدافاة - [illegible] -

المراقاة والرقاء - الالتهام والاتفاق
المساقاة والسقاء - سفاهت کردن
بایکدیگر -
المصافاة - با کسی دوستی وبیرو داشتن
المعافاة والعافیة - عن الامر دفع بلا دادن
المکافاة - پاداش دادن -
المنافاة - یکدیگر را نفی کردن -
المباقاة - با کسی نبرد کردن در بقا -
المساقاة - بهم آب کشیدن یکدیگر را
آب دادن وآن مستعمل رجلا فی نخیل او
کرم لیقوم باصلاحها علی ان یکون له
سهم معلوم مما تغله -
المشافاة - الحاناة والمجازبة ونبرد
کردن با کسی بتفاوت -
المداواة - کسی را [illegible] بچیزی رسیدن
المباکاة - با کسی نبرد کردن بگریستن -
المحاکاة - چیزی را حکایت کردن واصل
المحاکاة - المشابهة -
المباهاة والبداء والبداءة - واصلها
بالیة کالعافیة باک داشتن وبعدی بنفسها
وبالباء ومن حالیة بالامر اذا جاهر به -
المحاکاة - المطایبة -
المتاکاة - یکدیگر را فروگذاشتن -

اَلْمُدَالَاةُ - المداراة -
اَلْمُعَالَاةُ - باکسی نبرد کردن به بلندی و بلند کردن و برزبر چیزے نهادن و بجا آمدن و عال عنی اے تنح و عال علی اے احمل عنے بار سنگین -
اَلْمُغَالَاةُ - گران خریدن و یعدی بالبا وقد یجوز ان یحذف البا ویوصل الفعل کما قال
اَلْمُغَالَاةُ - رفتن گوشت بنزار گردیدن تغالی اللحم للاضیاف نیّا -
اَلْمُمَاشَاةُ وَالْمِشَاءُ - از کسی فرسب کردن بعد بعض کے اگاہ داشتن و یعدی بعلے
اَلْمُرَامَاةُ - باکسی تیر انداختن و بازکسی بجای کردن
اَلْمُسَامَاةُ - باکسی بزرگی نبرد کردن -
اَلْمُدَانَاةُ - نزدیک کرده چیزی نزدیک
اَلْمُزَانَاةُ وَالزِّنَاءُ - باکسی زنا کردن -
اَلْمُسَانَاةُ - چیزی بالتی دادن و علی ہذا اصلها من الواو وسانیت الرجل اذا رضیته واحسنت معاشرته -
اَلْمُضَانَاةُ وَالْمُعَانَاةُ - المقاساة -
اَلْمُغَانَاةُ اَلْمُدَارَاةُ - وفانیه سکنته
اَلْمُغَانَاةُ - همجنس و موافق آمدن فانی الشیٔ اے دام -
اَلْمُهَانَاةُ دیر با چیزی بودن چشم نشتن

کسی را مدارا کردن باکسے -
ص اَلْمُبَاهَاةُ - المفاخرة -
اَلْمُشَاهَاةُ - فی العشرة ترک الاستقصا
اَلْمُضَاهَاةُ وَالضِّهَاءُ - مانندگی کردن باکسی یا باچیزی واصل الترکیب من ض ه ی لا من ض ه ء مع الهمزة فاما قراة عاصم یضاهئون بالهمزة فلعله لغة واثبتها ابن الانباری فیکون
ص کارجیت وارجئت -

ومن اللفيف المقرون

ص اَلْمُدَاوَاةُ وَالدِّوَاءُ - کسی را دارو کردن
ق اَلْمُسَاوَاةُ - برابر کردن و برابر آمدن
ص اَلْمُعَاوَاةُ - بانگ کردن سگ فلان یعاوی الکلاب یصایحهم
ص اَلْمُغَاوَاةُ - نبرد کردن بایکدیگر به پیری -
ل اَلْمُكَاوَاةُ - بایکدیگر دشنام دادن -
ق اَلْمُنَاوَاةُ - دشمنی کردن بایکدیگر واصلها من الهمز لانه من النوء وهو النهوض -
ص اَلْمُهَاوَاةُ - الموافقة والملاجة وشدة السیر

ومن اليائى

ص اَلْمُعَايَاةُ - ان تاتی بالامر لایهتدی له -
ص اَلْمُنَايَاةُ - بشمشیر با افکندن بر سرعایا القوم فوق راس فلان بالسیف کانهم ظلوه -

ومن المهموز الفا

المُؤَاربة - باكسی ستان آوردن -
المُؤَاخَذَةُ - کسی را بگناه گرفتن -
المُؤَاجَرَةُ - چیزی بمزد کسی فرادادن
المُؤَازَرَةُ - المعاونة -
المُؤَاصَرَةُ - مثل المكاثرة ومعناها
ان یکون اصابعه الی جنب صاحبه
وهو جبل قصیر شبیه فی اسفل الجبال الی [illegible]
المُؤَاكَرَةُ - المخاصمة -
المُؤَامَرَةُ - المشاورة والعامة تقولها
بالواو -
المُؤَالَمَةُ - کسی را خیانت کردن -
المُؤَالَسَةُ - کسی را والست کردن -
المُؤَالَفَةُ والالاف - باکسی پیوستن
المُؤَاكَلَةُ - باکسی طعام خوردن وفی الحدیث
نهی عن المؤاکلة وهی ان یکون للرجل علی
الرجل دین فیهدی الیه شیئا لیؤخر اقتضاءه -
المُؤَاففة - باکسی گریستن [illegible]

ومن الناقص المهموز الفاء

المُؤَاتَاةُ - الموافقة والمطاوعة -
المُؤَاسَاةُ والاخاء - باکسی همی کردن
المُؤَاداة - المجاراة فی [illegible]
[illegible]
[illegible]

المُؤَاسَاةُ - کسی را در چیزی چون خویشتن داشتن

ومن المهموز العين

المطاءبة - المطايبة -
المُطَاءَدَةُ - دایه گرفتن والظئار ان تعطف
الناقة علی ولد غیرها ومنه فی الحدیث -
المُرَاءَاةُ - المفاخرة وراءیت بینهم مراءاة
اذا اعادیت بینهم افسدت واصلها
من المیرة وهی الذحل -
المُسَاءَلَةُ - از یکدیگر پرسیدن -
المُنَاءَلَةُ - باکسی چالش [illegible] باز زدن -
المُنَاءَمَةُ - نسیج الثوب علی [illegible]
[illegible] الحبال -
المُرَاءَبَةُ - [illegible] دادن بستن
المُلَاءَمَةُ - [illegible] جبر دادن
المُطَاءَمَةُ - [illegible] کسی [illegible]
المُلَاءَمَةُ - [illegible] میان دو چیز
المُوَاءَنَةُ - [illegible] کردن [illegible]

ومن الناقص المهموز العين

المُوَاتَاةُ - [illegible]
المُوَاءَمَةُ - الموافقة [illegible]

ومن الناقص المهموز العين

المُرَاءَاةُ - [illegible] بکسی [illegible]
[illegible] الناس [illegible] مراءاة

ورایاه علی القلب بمعنی۔
اَلْمُشَاآۃُ۔ المسابقۃ۔

ومن المهموز اللام

اَلْمُرَاْبَاۃُ۔ بہنر کردن و ترسیدن برابات الشی
مرا باۃ اذا حذرتہ واتقیتہ۔
اَلْمُفَاجَاۃُ وَالْفِجَاءُ۔ کسی را ناگاہ گرفتن
اَلْمُتَاَرَاۃُ۔ از یکدیگر بیزار شدن و از
یکدیگر جدا شدن۔
اَلْمُدَارَاۃُ۔ المخالفۃ والمدافعۃ۔
اَلْمُقَارَاۃُ۔ باکسی قران خواندن۔
اَلْمُشَاطَاۃُ۔ ہمدیگر بر کنار رود و بار و باشندان قبیلہ
شاطاۃ الرجل اذا مشیت علی شاطیہ و مشی علی الشاطی الآخر
اَلْمُرَافَاۃُ۔ باکسی مدارا کردن و ربیع
اَلْمُکَافَاۃُ وَالْکِفَاءُ۔ کسی را برابر کردن
و مکافات کردن ومنہا الحدیث لکافی بہا
عین الشمس سے نداعم۔
المقاومۃ والموازنۃ۔
اَلْمُدَاکَاۃُ۔ المزاحمۃ۔
اَلْمُمَالَاۃُ۔ المعاونۃ۔
اَلْمُعَامَاۃُ۔ موافقت نمودن یقال
مایعامئنی ہذا ای مایوافقنی۔
اَلْمُجَانَاۃُ۔ بر روی افتادن حبانا علیہ
ای انکب۔

ومن المعتل المهموز اللام

اَلْمُوَاضَاۃُ۔ باکسی ننگ و نبرد کردن
بسیدروئی۔
اَلْمُوَاطَاۃُ وَالْوِطَاءُ۔ الموافقۃ۔

ومن الاجوف المهموز اللام

اَلْمُنَاوَاۃُ وَالنِّوَاءُ۔ باکسی دشمنی کردن
ومنہا الحدیث ونواءً لاہل الاسلام۔
اَلْمُهَاوَاۃُ۔ الموافقۃ۔

باب الافتعال

اَلْاِجْتِذَابُ۔ الجذب۔
اَلْاِجْتِلَابُ۔ الجلب۔
اَلْاِجْتِنَابُ۔ بایکسو شدن و جنب شدن
اَلْاِحْتِجَابُ۔ در پردہ شدن۔
اَلْاِحْتِرَابُ۔ بایکدیگر حرب کردن۔
اَلْاِحْتِسَابُ۔ مزد جستن و شمار
آوردن و انکار کردن در چیزی بکسی
واحتسب فلان ابنا لہ وبنتا لہ اذا مات
وہو کبیر۔
اَلْاِحْتِطَابُ۔ جمع الحطب۔
اَلْاِحْتِقَابُ۔ گناہ و انچہ بدان بہ پشت نشین
اَلْاِحْتِلَابُ۔ الحلب۔
اَلْاِخْتِضَابُ۔ چیزی را رنج و خضاب کردن
الاختطاب۔ بخواستن زن را لنفسہ خطبہ کردن

الاجتلاب - الجلابة -
الارتعاب - ترسیدن -
الارتغاب - الرغبة -
الارتقاب - چشم داشتن -
الارتکاب - گناه وانچه بدان ماند کردن
الارتهاب - بیم داشتن -
الاستلاب - السلب -
الاشتعاب - پاره از چیزے واگرفتن
الاشتهاب - سپید شدن سر -
الاصطحاب - بایکدیگر صحبت کردن واصل الطاء تاء فابدل واعلم ان الطاء تبدل من تاء الافتعال اذا كانت فاء الكلمة حرفا مطبقا نحو اصطحب واضطرب واطلب واظطلم وكذلك الدال تبدل من تاء الافتعال اذا كانت الفاء دالا او ذالا او زايا نحو ادّرء وادّكر وازداد
الاصطخاب - بهم بانگ کردن -
الاضطراب - بهم درشوریدن -
الاصطلاب - پیه از استخوان بجوشیده بیرون آوردن از بهر نان خورش وهذا يفعل في القحط -
الاضطراب - سخت جنبان شدن و بایکدیگر زدن بهم الموج وفي الحديث اضطرب خاتما اي سال ان يضرب له

الاطراب - الطرب -
الاطلاب - الطلب -
الاعتتاب - از چیزی واگردیدن واعتتبت الطريق اذا تركت سهله واخذت في وعره -
الاعتصاب - عمامه در سر بستن و تاج بر سر نهادن -
الاعتقاب - واداشتن کسی وداشتن چیزے از مشتری پس از بیع تا مالک شود وفي الحديث المعتقب ضامن يعني اذا تلف عنده وفعلت كذا فاعتقبت منه ندامة اي وجدت في عاقبته ندامة -
الاغتراب - غریب شدن واغترب فلان اذا تزوج الى غير اقاربه ومنه الحديث اغتربوا لا تضووا -
الاغتصاب - الغصب -
الاقتراب - نزدیک آمدن -
الاقتضاب - در حال چیزی گفتن و پاره از چیزے بازکردن و اشتر را پیش از ریاضت برنشستن -
الاكتتاب - الكتابة واستكتاب ايضا ومنه قوله اكتتبها بمعنى كتبها لانه لما كان بامره نسب اليه كضرب الامير اللص فانما امر به

در دیوان سلطان اثبات کردن -
الاکتتاب - تصرف کردن در کسب و
کسب کردن و الترکیب یدل علی الجمع
الالتهاب - افروخته شدن آتش -
الانتجاب - برگزیدن -
الانتخاب - النخب -
الانتخاب - الانتخاب و انتجبه ای اختره
الانتداب - بزودی پاسخ کردن
الانتساب - خویشتن را بکسی باز خواندن
الانتشاب - النشوب -
الانتصاب - برپای خاستن و بکاری
قیام کردن و به نصب شدن حرف -
الانتقاب - روی بند بر بستن -
الانتهاب - غارت کردن مال را -
الافتلات - در وقت چیزی گفتن
چون شعر و مانند آن و افتلت فلان علی
ما لم یفعل فاعلمه فجاءة افتلت نفسه مات نفسه
الفتنا ماخوذ من الفلتة و هی الفجاءة -
الالتفات - وا نگریستن -
الانتصات - الانصات -
الانتعات - النعت -
الانتکات - بسر افتادن -
الابتحاث - البحث -

الابتعاث - فرستادن -
الاجتداث - گور کردن -
الاحتراث - کسب کردن و کشت کردن
الاختنات - سرشک را بیرون نورددیدن
الاضطبات - الضبث
الاعتلاث - گرفتن آتش زنه از درخت ناشناخته که آتش دهد
یا نه یقال اعتلث الرجل زندا من الشجر فخذه و لم یدر ایوری ام یصلد
الاکتراث - باک داشتن -
الانتقاث - شتافتن -
الانتکاث - مطاوع النکث -
الابتهاج - شاد شدن و فی الحدیث
کانت مختجة ای انها کانت علی خلقة الجمل
الاختلاج - لشیدن و جستن اندامها -
الادلاج - رفتن باخر شب -
الادماج - الدخول فی الشیء و الاستتار فیه
الارتتاج - بسته شدن -
الارتجاج - بیاپی جستن برق و بسیار
شدن مال -
الاعتلاج - با یکدیگر پیاویختن و کشتی
گرفتن و انچه بدان ماند و سخت جنبان شدن
موج دریا التجه لی ذلک الامر ای الجاه
و التجأ الیه -
الامتزاج - آمیخته شدن -

الاِجْتِلَابُ - الجلابة -
الاِرْتِعَابُ - ترسیدن -
الاِرْتِغَابُ - الرغبة -
الاِرْتِقَابُ - چشم داشتن -
الاِرْتِكَابُ - گناه و انچه بدان ماند کردن
الاِرْدِهَابُ - سپر داشتن -
الاِسْتِلَابُ - السلب -
الاِشْتِعَابُ - پاره از چیزے فراگرفتن
الاِشْتِهَابُ - سپید شدن سر -
الاِصْطِحَابُ - بایکدیگر صحبت کردن
واصل الطار تاء فابدل واعلم ان الطار
تبدل من تاء الافتعال اذا كانت فاء الكلمة
حرفا مطبقا نحو اصطحب واضطرب واطلب واظطلم
وكذلك الدال تبدل من تاء الافتعال اذا
كانت الفاء دالا او ذالا او زاء نحو ادعى وازدجر وادكر
الاِصْطِخَابُ - بہم بانگ کردن -
الاِضْطِرَابُ - بہم بر جوشیدن -
الاِصْطِلَابُ - پیه از استخوان بیرون
بیرون آوردن از بہر نان خورش وهذا
يفعل في القحط -
الاِضْطِرَابُ - سخت جنبان شدن و
بایکدیگر شمشیر زدن بہم و اکوفتن وفي الحديث
اضطرب خاتما اي سال ان يضرب له

الاِطِّرَابُ - الطرب -
الاِطِّلَابُ - الطلب -
الاِعْتِقَابُ - از چیزی واگردیدن
واعتقبت الطريق اذا تركت سهله
واخذت في وعره -
الاِعْتِجَابُ - عمامه در سر بستن و
تاج بر سر نهادن -
الاِعْتِقَابُ - واداشتن کسی را واداشتن
چیزے از مشتری پس از بیع تا بالک شود
وفي الحديث المعتقب ضامن يعني اذا تلف
عنده وتلفت كذا فاعتقبت منه ندامة
اي وجدت في عاقبته ندامة -
الاِغْتِرَابُ - بغربت شدن واغترب
فلان اذا تزوج الى غير اقاربه ومنه
الحديث اغتربوا لا تضووا -
الاِغْتِصَابُ - الغصب -
الاِقْتِرَابُ - نزدیک آمدن -
الاِقْتِضَابُ - سخن را از بیخ گفتن
پاره از چیزے باز بریدن و اشتر را پیش
از ریاضت برنشستن -
الاِكْتِتَابُ - الكتابة واستكتاب ايضا
ومنه قوله اكتتبها بمعنى كتبها لانه لما كان
يأمر فتُكتب له كضرب الامير اللص فلم ير

در دیوان سلطان اثبات کردن-
الاِکْتِسَابُ- تصرف کردن در کسب و
کسب کردن والترکیب یدل علے الجهد
الاِلْتِهَابُ- افروخته شدن آتش-
الاِنْتِجَابُ- برگزیدن-
الاِنْتِخَابُ- النجیب-
الاِنْتِخَابُ- الانتخاب وانتجبه ای انتزعه
الاِنْتِدَابُ- بنمودی پاسخ کردن
الاِنْتِسَابُ- خویشتن را بکسی فرا خواندن
الاِنْتِشَابُ- النشوب-
الاِنْتِصَابُ- برپای خاستن وبکاری
قیام کردن وبه نصب شدن حرف-
الاِنْتِقَابُ- روی بند بر بستن-
الاِنْتِهَابُ- غارت کردن مال را-
الاِفْتِلَاتُ- در وقت چیزی گفتن
چون شعر ومانند آن وافتلت فلان علی
مالم یسم فاعله ای فجاءة افتلت نفسه ای ماتت نفسه
ایضا ماخوذ من الفلتة وهی الفجاءة-
الاِلْتِفَاتُ- وانگریستن-
الاِنْتِصَاتُ- الانصات-
الاِنْتِعَاتُ- النعت-
الاِنْتِكَاتُ- بسر افتادن-
الاِبْتِثَاثُ- البحث-

الاِبْتِعَاثُ- فرستادن-
الاِجْتِدَاثُ- گور کردن-
الاِحْتِرَاثُ- کسب کردن وکشت کردن
الاِخْتِنَاثُ- سر مشک را بیرون نوردیدن
الاِضْطِبَاثُ- الضبث
الاِغْتِثَاثُ- گرفتن آتش تر از درخت ناشناخته که آتش وغ
یا انتقال علت الرجل بذا من الشجر خذه فلم ایوره یسلیم
الاِكْتِرَاثُ- باک داشتن-
الاِنْتِقَاثُ- شتافتن-
الاِنْتِكَاثُ- مطاوع النکث-
الاِبْتِهَاجُ- شاد شدن وفی الحدیث
کانت مخترجة ای انها کانت علی خلقة الجمل
الاِخْتِلَاجُ- لشیدن وجستن اندامها-
الاِدِّلَاجُ- رفتن باخر شب-
الاِدِّمَاجُ- الدخول فی الشی مع الاستتار فیه
الاِرْتِتَاجُ- بسته شدن-
الاِرْتِعَاجُ- بسیار جستن برق وبسیار
شدن مال-
الاِعْتِلَاجُ- بایکدیگر پیاویختن وکشتی
گرفتن وانچه بدان ماند وسخت جنبان شدن
موج دریا التعوج لے ذلک الامر ای الجاه
والتعصه الیه-
الاِمْتِزَاجُ- آمیخته شدن-

اَلاِمْتِلَاجُ - مکیدن شیر
اَلاِنْتِسَاجُ - بافته شدن -
اَلاِنْتِفَاجُ - بیرون آمدن تهیگاه چهارپای از بسیاری خوردن و جز آن بمعنی الانتفاج ایضاً
اَلاِنْتِهَاجُ - بیرون آوردن راه -
اَلاِجْتِدَاحُ - الجدح -
اَلاِجْتِرَاحُ - الاکتساب -
اَلاِخْتِبَاحُ - کشتی ساختن -
اَلاِدْتِكَاحُ - آگنده شدن -
اَلاِصْطِبَاحُ - شراب بامداد خوردن
اَلاِصْطِلَاحُ - بایکدیگر صلح کردن
اَلاِضْطِرَاحُ - چیزی بیکسو انداختن -
اَلاِطِّرَاحُ - الطرح -
اَلاِطِّفَاحُ - کف از دیگ فراگرفتن -
اَلاِفْتِتَاحُ - فتح کردن و ابتدا کردن -
اَلاِفْتِضَاحُ - رسوا شدن -
اَلاِقْتِدَاحُ - القدح فی المرقة والزند -
اَلاِقْتِرَاحُ - چیزی بتحکم از کسی خواستن ویعدی بعلی و چیزی در وقت گفتن و اقترحت الجمل گرفته قبل ان یرکب -
اَلاِقْتِمَاحُ - سویق خشک خوردن -
اَلاِكْتِدَاحُ - کسب کردن -
اَلاِكْتِسَاحُ - الکسح و کناسه بردن

جمله مال -
اَلاِمْتِدَاحُ - المدح -
اَلاِنْتِدَاحُ - فراخ شدن -
اَلاِنْتِزَاحُ - دور شدن -
اَلاِنْتِصَاحُ - نصیحت کسی فراپذیرفتن
اَلاِنْتِضَاحُ - پاشیده شدن آب و یعدی بعلی و فی الحدیث الانتضاح بالماء وهو ان یاخذ قلیلا من الماء فینضح مذاکیره بعد الوضوء لینفی عنه الوسواس
اَلاِنْتِطَاحُ - بایکدیگر سرون زدن -
اَلاِنْتِقَاحُ - مغز از استخوان بیرون کردن
اَلاِتِّضَاحُ - سخن غیر فصیح آوردن فی الحدیث ان صهیبا کان سیر تنفخ گفته رومیدا است ینزع الی الروم لایستر لسانه علی العربیة
اَلاِصْطِرَاخُ - الصراخ -
اَلاِطِّبَاخُ - پختنی ساختن -
اَلاِفْتِضَاخُ - از خرما بیکی فضیخ ساختن
اَلاِمْتِشَاخُ - بیرون کشیدن -
اَلاِنْتِفَاخُ - بیرون کشیدن و خشم و شبر -
اَلاِنْتِسَاخُ - نسخت گرفتن -
اَلاِنْتِضَاخُ - الانتضاح الاان الخاء یدل علی اکثر من الحاء اقوی

من الحار فجست ثم اعطی الحکم زائدہ ولهذا نظائر
الاِنتِقاخُ - یاد گرفتن و آماسیدہ شدن
الاِبتِرادُ - خویشتن را بآب سرد شستن
الاِتّرادُ - والترد والماضی ترد وهو الاصل
ویجوز اترد بالتاء وکذلک کل موضع
اجتمع التاء مع التاء فی هذا الباب -
الاِتّمادُ - بانگ اندک آمدن واصله
من الثمد مثله وقد مر مثله -
الاِجتِلادُ - بایکدیگر شمشیر زدن -
الاِجتِهادُ - بکوشیدن هذا اذا لم یعد
وراے صواب جستن وهذا متعد -
الاِحتِشادُ - بوش کردن وگرد آمدن
الاِحتِقادُ - قلب احتدام -
الاِرتِشادُ - کالابرهم نهادن -
الاِرتِعادُ - لرزیدن -
الاِرتِفادُ - الکسب -
الاِزدِرادُ - الابتلاع -
الاِزدِهادُ - اندک شمردن عطا -
الاِستِنادُ - پشت بچیزی باز گذاشتن
وپناہ باکسی دادن ومنه یقال خرج القوم
مساندین اے علی رایات شتی ولم یکونوا
تحت رایة امیر واحد والباب یدل علی
انضمام الشی الی الشی -

الاِضطِهادُ - القهر -
الاِطّرادُ - روان شدن -
۷ الاِعتِبادُ - ببندگی گرفتن -
الاِعتِضادُ - کسی را یار گرفتن وچیزی
در بازو کردن والترکیب یدل علی عضو
ثم یستعار فی موضع القوة المعین والمعین
الاِعتِقادُ - ضیعتی ساختن و در دل گرفتن
وقرار دادن در دل وسخت شدن چیزی
والباب یدل علی شد وشدة ووثوق -
الاِعتِمادُ - اعتماد کردن برکسی وتکیه کردن
برچیزی ویعدیان بعلی قصد کردن ومتعد
الاِغتِمادُ - در تاریکی وانچه بدان ناپدید نهان
شدن کانه جعل اللیل لنفسه غمدا -
الاِفتِصادُ - الفصد -
الاِفتِقادُ - الفقد -
الاِقتِصادُ - میانجی نگاہ داشتن -
الاِقتِعادُ - شتر را مرکب خویش کردن -
الاِلتِبادُ - برهم نشستن -
الاِلتِحادُ - چسپیدن وبعدی بعلی -
الاِمتِدادُ - الاجتذاب بسرعة -
الاِمتِهادُ - پهن وبلند شدن کوهان -
الاِنتِقادُ - نقد فاستدن وبهین چیزی گزیدن
۹ الاِتّخاذُ - فراگرفتن وتاء اصلیه بمنزلتها

الاتباع ويعدى الى مفعول واحد
وهو كثير في القرآن وغيره الى المفعولين الثاني
الثاني هو الاول في المعنى كقوله اتخذوا ايمانهم
جنة وغيره وحكى عن بعضهم استخذ فلان ارضا
بمعنى اتخذ وقيل اصله افتعل فابدل السين
من التاء الاولى كما ابدل التاء سكانها في ست
وجاز ابدال كل واحدة منهما من اختها لانهما
مهموستان وقيل هو يستفعل من تخذ يتخذ
التاء التي فاء من الحذف —
الاِجْتِبَاذُ — الجبذ —
الاِشْتِمَاذُ — ان يضرب الكبش الالية حتى
ترتفع فيفسد —
الاِمْتِلَاذُ — بارة ازمال كسى فاستدن
الاِنْتِبَاذُ — بيكسو شدن —
الاِنْتِبَاذُ — سوى چيزي شتافتن يعني ليده
باشد ونفسه —
الاِبْتِكَاشُ — گشتن گردن اشتر با ماده كه
گشتن نباشد وباشد في الحديث لا اهم يكبت
اشترا اى اتيان سفرى —
الاِرْتِكَاشُ — تو با ده چيزي فرا گرفتن و
باد كردن وبه خار حاي يشدان و
دو شتر گبرون —
الاِنْتِهَاشُ — زنى بيگناه را نخوشتين

آلوده كردن —
الاِجْتِحَاشُ — بازرگاني كردن —
الاِجْتِنَاشُ — وندان برآمدن وقد ورد
بمعنى السقوط في حديث ابراهيم
الاِجْتِبَاشُ — نيكو شدن —
الاِجْتِهَاشُ — خويشتن را سوى اخي سلختن
الاِجْتِزَازُ — شتر كشتن و پوست باز كردن
الاِجْتِهَاشُ — بزرگ داشتن چيزي در چشم و
ديدار در رفتن جاه او از پيش واتركيب يدل
على اعلان الشي وعلوه وكشفه —
الاِحْتِجَازُ — حجر وساختن —
الاِخْتِصَاصُ — حصار بر شتر افگندن و
آن بالش باشد شبيه پالان —
الاِخْتِصَارُ — الحضور والمختصر الذي ياتي
الحضر وهو خلاف البدو الاختصار نيكاو شادي
الاِحْتِفَارُ — زمين كندن —
الاِحْتِقَارُ — الحقر —
الاِحْتِكَارُ — غلبه وا داشتن با سياستگي را
الاِخْتِبَارُ — آزموده كردن —
الاِخْتِصَارُ — كوتاه كردن سخن و راه
وبي بر تيز گرفتن عصا در دست گرفتن
از بر تكيه وهذا في الحديث —
الاِخْتِضَارُ — نبات سبزي درودن

ویجوز الی مرکردن نیز علی التشبیه والفعل منه اختمر -
الاختمار - سرپوش برافگندن و بگندیدن
بوے خمر و برآمدن خمیر -
الادخار - الذخر -
الادکار - یاد آوردن -
الازدجار - باز زده شدن و باز زدن
ومنه قوله تعالی وازدجر -
الازدفار - باربر داشتن -
الازدهار - نگاه داشتن چیزے
یقال ازدهر بالشیء اے احتفظ به -
الاستبار - آزمودن -
الاستتار - پوشیده شدن -
الاستحار - در سحرگاه رفتن و بانگ کردن
خروس در الوقت -
الاستطار - نبشتن -
الاستعار - افروخته شدن آتش و
استعر الجرب فی البعیر اذا ابتدا باطرافه
الاستحسار - بیکار کردن و سست بازماندن
گذاشتن از اندوه و بهم در شدن -
الاستفاش بسیار فراخ شدن و شوریده
شدن شمار -
الاشتکار - پرشیر شدن پستان و
نیک باریدن باران -

الاشتهار - مشهور شدن -
الاصطبار - شکیبائی کردن و فی الحدیث
یهدی الی ابعار فلیصطبر و ستاه فلیقتص -
الاضطمار - باریک میان شدن -
الاظفار - ناخن در چیزے آویختن و
ظفر یافتن -
الاعتبار - عبرت گرفتن و باندیشه
از پے چیزی فرا شدن والترکیب
یدل علی النفوذ والمضی فی الشیء -
الاعتجار - دستار در بستن بے تحت الحنک
و معجر برافگندن زن -
الاعتذار - خداوند عذر شدن و دوشیزگی
بیردن و مندرس شدن فالاول عذر خواستن
یقال اعتذرت الی فلان من جرمی والعذر
قد یکون حقا و غیر محقق -
الاعتسار - غریم را در وقت تنگدستی
بگرفتن و بستم بیکار داشتن و مال فرزند
بگرفتن بے رضای وے و اعتسرت
الناقة رکبتها قبل ان تراض والباب
یدل علی صعوبة و شدة -
الاعتصار - عصیر ساختن و پناه
بکسی و یا بچیزے دادن و یعدی بالبا
و افشردن انگور و فی الحدیث لیقصر معتصرهم

اراد الذی یرید ان تقرب الغائط و مال
از دست کسی بیرون کردن و ہذا فی الحدیث
والمقصر الذی یصیب من الشیء و یاخذ منه –
الامتعاک – ریش شدن پشت ستور
از زین یا از پالان –
الاعتکار – تاریک شدن و بسیار شدن
باران –
الاعتمار – عمره کردن و زیارت کردن
و قصد کردن و عمامه در سر بستن –
الاعتفار – المنفرد –
الافتخار – التمدح و یعدی ببعلی –
الافتقار – درویش شدن قال سیبویه
استغنوا بافتقر عن فقرت و فی الحدیث
افتقر من بعدان عمرا ای فتح عنق مسان
نا صفة و الترکیب یدل علی انفراج فی الشیء
الاقتدار – توانا شدن و یعدی بعلی
و در دیگ چیزی ساختن –
الاقتسار – القسر –
الاقتصار – بچیزی فرود ایستادن
و بسنده کردن بدان و یعدی بعلی –
الاقتفار – از پی فرا شدن –
الاکتسار – الکسر –
الاکتثار – بسیار گشتن .

الامتکار – خضاب کردن بسرخی –
الانتبار – آبله شدن دست –
الانتثار – افشانده شدن چیزی و دمیدن
الانتحار – خویشتن کشتن و انتحر القوم
علی الشیء اذا تشاحوا علیه حرصا –
الانتسار – النسر –
الانتشار – پراگنده شدن و الانتفاخ
و الانتفاخ فی عصب الدابة و یکون فی الک
من التعب و الترکیب یدل علی فتح الشیء و تشعبه
الانتصار – داد بستدن –
الانتظار – چشم داشتن –
الانتقار – مهمانی خاص کردن و گزیده
کردن و فی الحدیث انتقرها عکرمة هذا
بعینین الکرار و التصدیق یعنی انتقرها
استنبطها من القرآن و النقر البحث و ان
اراد التکذیب فمعناه انه اختص بها
و افتعلها من قبل نفسه و الانتقار الاختصاص
الانتکار – با انکار ایستادن –
الانکسار – شکستن –
الانشار – سرفتن اسب –
الانجحار – از ابر و باران نیستن و یعدی
بالباء و بحجار شدن –
الاعتزار – خویشتن را گوشه داشتن

الاحتفاش - بر سرين و پاى نشستن
وفى الحديث اذا صلت المرأة فلتحتفش
اى تتضام اذا جلست واذا سجدت
ولا تخوى كما يخوى الرجل -
الاحتباش - نان پختن -
الاحتياش - رم گرفتن -
الادّكاش - گوشت پيه بر بشن نهاده كباب كردن يقال ادّكشت
على القرص اذا وضعت شيئا بالارض ثم تعقدت عليها
الارتماش - مضطرب بودن از زخم
الاعتناش - با كسى شدن -
الاعتراش - وشتا گرديدن و گشتن اعترش العنب الاعرشه
الانتماش - بكار بستن كسى عيب كردن
الاكتناز - آگنده شدن مغز استخوان از جان
الامتراش - كسى را افشردن -
الانتهاش - غنيمت گرفتن وفى الحديث
وانتهز الخطا اى سارع اليه قبله واسرع تناوله
الاحتباس - وا داشتن و وا داشته شدن
الاحتراس - خويشتن را از چيزى
نگاه داشتن كه گوسفند دزديدن شب
از چراگاه وهو فى الحديث -
الاختلاس - بقهر فرا گرفتن -
الاختداس - ربودن -
الادّراس - الدراسة -

الارتباس - آگنده شدن -
الارتجاس - بانگ كردن رعد وفى
الحديث فارتجس ايوان كسرى اى تحرك
حركة سمع لها صوت -
الارتعاس - الارتعاش -
الارتكاس - الوقوع فى امر بعد النجاة
منه فى الحديث اذا ارتمس اى نغمس و
فى حديث آخر الصائم يرتمس ولا يغتمس
قيل الارتماس ان لا يطيل اللبث فى الماء
وجماعتهم العرب ترتمس يعنى الاضطراب
قبالهم فى الفتن ومن رواه بالشين اراد
انها تسطك فلتة ومن رواه بالكاف
والسين اراد تتردد وتعود اليه -
الاعتقاس - الاصطراع -
الاعتكاس - شير بر شير دمى ريختن -
الاغتماس - بآب فرو شدن -
الافتراس - الفرس -
الاقتباس - فرا گرفتن علم و آتش و
پيدايان بين -
الالتباس - پوشيده و شوريده شدن
كار بر كسى يعنى ومنه الحديث فالتبس
اى خولطت من قولهم فى رأيه لبس -
الالتماس - جستن -

الاِهتِراس - خوردن سخت چیزی را خائیدن
وامترست الاسنان فی الخصومات ای لاتحبت
الاِنتکاس - نگونسار کردن۔
الاِنتهاس - بدندان پیشین گزیدن
الاِهتلاس - بی عقل شدن۔
الاِحتراش - یکدیگر را خراشیدن و
فی الحدیث و تحترش بها الضباب تصاد
الاِحتشاش - سخت خشم گرفتن۔
الاِختراش - الاحتراش۔
الارتعاش - لرزیدن۔
الارتهاش - ان تصطک الدابۃ بعرض
حافر و عرض حجایتہ من الید الاخری
فربما ادماها و ذلک لضعف یدها وان
تهتز القوس اذا رمی عنها فیضرب بها طائفها
الاعتراش - بر جفتہ شدن انگور۔
الاعتناش المعانقۃ۔
الافتراش - دو رش بر زمین نهادن و
مجامعت کردن و بفگندن کسی را و گسترده
شدن افترش لسانہ اذا تکلم کیف شاء
ای بسط فی الحدیث الا ان یکون مالا
مفترشا ای مغصوبا فاذا انبسطت فیہ الایدی
بغیر حق۔
الامتحاش - سوختہ شدن۔

الامتراش - الانتزاع یقال امترشت
الشیء من ای اختلستہ فی الحدیث المنهشۃ
جا و تفسیرہ فی الحدیث انها التی تحلق وجهها
بالموسی قیل لها بدل من الحاء و اصلها
من الحمش وقیل انها اصل تنفر۔
الانتعاش - نیکو شدن حال کسی و درست
خاستن افتادہ و بلند شدن۔
الانتقاش - خار از تن بیرون کردن
وانتقش البعیر اذا ضرب بیدہ الارض لشیء
یدخل فی رجلہ لعن رسول اللہ علیہ السلام
المنتمشۃ - هی التی تمتش وجهها عند المصیبۃ
فتاخذ لحمہ بالمقاربا و منہ تهتشۃ الکلاب۔
الاهتماش - بهم بر شدن مردمان و انبوه شدن
الاختراص - دروغ گفتن۔
الاختصاص - ارزان بخرید یا ارزان شمردن
الارتباش - سخت جنبان شدن۔
الارتفاص - گران شدن نرخ۔
الافتحاص - نیک فرا پژوهیدن۔
الافتراص - الاغتنام الفرصۃ۔
الاقتناص - الاحتناص بستہ گردانیدن
کار بر صعب مردم را از خود و بستہ شدن
والالحاج ایضا۔
الامتحاص - بشدن گوشت۔

الاِنْتِقَاصُ ـ کم کردن و کم شدن ومنه الحدیث
وانتقاص الماء قیل انتقاص البول بالماء
اذا غسل المذاکیر وقیل هو الانتضاح بہ
الاِخْتِفَاضُ ـ خویشتن را کردن ن ـ
الاِرْتِکَاضُ ـ بچہ جنبیدن در شکم
والاِرْتِفَاضُ ـ گردن در کارے ـ
الاِرْتِمَاضُ ـ سوختہ شدن از درد واندوہ
وتباہ شدن جگر ـ
الاِعْتِرَاضُ ـ کسی را پیش آمدن برکسی
در آمدن بہ چیزے وحائل گشتن از چیزے
وان لا یستقیم الفرس لقائدہ فی رسنہ
وان یکون راکبا علی الدابۃ وقت العرض
وان تبتدی الشہر من غیر اولہ والوقیعۃ
فی الانسان ومطاوع عرض الجند ورکوب
البعیر وہو صعب والترکیب مع کثرتہ یدل
العرض یخالف الطول ـ
الاِعْتِمَاضُ ـ بہم آمدن چشم ـ
الاِفْتِرَاضُ ـ واجب کردن ـ
الاِقْتِرَاضُ ـ وام ستدن ومنہ فی الحدیث
الا من اقترض مسلما ظلما ای نال منہ وعابہ و
قطعہ بالغیبۃ ـ
الاِمْتِحَاضُ ـ شیر وبندہ خوردن ـ
الاِمْتِحَاضُ ـ التمحض ـ

الاِمْتِعَاضُ ـ المعض ویعدی بمن ـ
الاِنْتِحَاضُ ـ نزار شدن والماضی
انتحض وگوشت از استخوان باز کردن ـ
الاِنْتِفَاضُ ـ افشاندہ شدن ـ
الاِنْتِقَاضُ ـ ویران شدن بنا وشکستہ
شدن عہد وتاب باز شدن رسن ومعظم
الباب یدل علی نکث شئی ـ
الاِنْتِہَاضُ ـ النہوض ـ
الاِحْتِلَاطُ ـ الغضب والزجر ـ
الاِخْتِبَاطُ ـ برگ از درخت فرو کردن
چہارپایہ ونزدیک کسی شدن تا بروی نیکوئی
کند لی قرابتی ووسیلتی ـ
الاِخْتِرَاطُ ـ شمشیر از نیام برکشیدن ـ
الاِخْتِلَاطُ ـ آمیختہ شدن وشوریدہ خرد شدن
الاِرْتِبَاطُ ـ الربط ـ
الاِرْتِہَاطُ ـ فراہم آمدن فی الحدیث فلقطنا
ونحن رتہاط ای فرق مرتہطون بعد ما قام
مقام الفاعل کقول الخنساء فانما ہی اقبال وادبار
ای مقبلۃ ومدبرۃ وہو ماخوذ من الرہط
الاِسْتِرَاطُ ـ السرط ـ
الاِشْتِعَاطُ ـ دار وبہ بینی خویش فا کردن
الاِشْتِرَاطُ ـ پیمان کردن ـ
الاِغْتِبَاطُ ـ شتر را بی علتی کشتن وفی الحدیث

الاقتلاعُ - برکندن و برکنده شدن۔
الانتشاعُ - الاسقاط۔
الانتقاعُ - سوده مند کردن۔
الانتقاعُ - لغة ضعیفة فی الاستقاع والماضی مثله وانتقع القوم نقیعة اذا نحروا من الغنیمة شیئاً۔
الاهتزاعُ - لرزیدن و شتافتن۔
الاهتقاعُ - الاستقاع والماضی مثله
الاصطباغُ - ناخوش گرفتن ویعدی بالباء
الافتراغُ - آب بر خویشتن ریختن۔
الاجتراف - الاجتیاح الاجتلاف مثله
الاحتراف - پیشه ور شدن وفی الحدیث سیحترف للمسلمین فیها ای یکتسب لهم بالتجارة ما یاکل من اموالهم
الاختراف - الخرف۔
الاختصاف - نعلین دوختن۔
الاختلاف - الخلف۔
الاختلاف - نزدیک کسی آمد و شد کردن ویعدی بالی وبایکدیگر خلاف کردن
الاستدراف - الاستدبار واز پی کسی بر ستور نشستن۔
الارتشاف - الرشف۔
الایتفاع یقال - حتی ایتفعوا ای تقدموا وسبقوا

الازدلاف - فراهم شدن بایکدیگر نزدیک آمدن و گرد آمدن والباء تدل علی اندفاع وتقدم فی قرب الی شیء۔
الازدهاف - سبک داشتن و بردن وهلاک کردن چیزی وفیه انه ازدهاف ای استعجال وتقحم۔
الاشتراف - الانتصاب وفرس مشترف ای مشرف الخلق۔
الاصطراف - حیله کردن اخذ من الصرف وهو الحیلة فی قول یونس۔
الاطّراف - چیزی نو خریدن۔
الاعتراف - اقرار کردن ویعدی بالباء و صبر کردن و پرسیدن چیزی از کسی ربما وضعوا اعترف موضع عرف کما وضعوا عرف موضع اعترف وفی الحدیث اذا اعترفنا عرفنا ای تحقق اثنا اذا عرفنا یقال اعترف اذا تحقق۔
الاعتساف - بی راه رفتن۔
الاعتصاف - الکسب۔
الاعتکاف - الاحتباس ومنه الاعتکاف فی المسجد۔
الاعتلاف - علف خوردن۔
الاعتناف - ناخوش آمدن جای را از فراگرفته

الاغتراف - آب بدست و خوردی
بکف برداشتن -
الاقتفاف - نیک آشامیدن -
الاقتراف - کسب کردن و متهم شدن -
الاکتتاف - گرد چیزے در آمدن و شبگاه
ساختن شتر از شاخ درخت -
الالتحاف - چادر و جز آن بسر گرفتن
الالتقاف - فرو آوردن بزودی و دلربا فتر
الانتتاف - پراگنده شدن موے -
الانتجاف - الاستخراج -
الانتداف - زده شدن پنبه -
الانتساف - برکندن و پوست باز کردن
وانتسف لونه ای انتقع -
الانتشاف - کف شیر با آشامیدن -
الانتصاف - بنیمه رسیدن روز و آنچه
بدان ماند و داد بستدن و سر پوشش فگندن و دزد را
الانتضاف - شیر کشیدن از پستان -
الانتعاف - سپری باندن چیزی یقال انتعف الشیء ای ترکه
الانتقاف - الاستخراج -
الانتکاف - از اران باز ایستادن و الانتکاف
ایضا و مثل الکاف فی المعنی الآخر و فی الحدیث
فانتکفت ای انقطع -
الاحتراق - سوخته شدن -

الاختلاق - ستردن -
الاختراق - بزودی رفتن و دروغ گفتن
الاختلاق - دروغ فرا بافتن -
الاختناق - خفه شدن -
الارتباق - بیفتادن الربق و آهو و جز آن
بدام در آوختن فی الحدیث فما وجدت
من سلاح ارتبق فانقبض ای حبیب و اعتقل
یقال ربقته و ارتبقته کما یقال ربطته -
الارتتاق - بسته شدن -
الارتزاق - روزی بستدن -
الارتفاق - بارنج تکیه زدن و بچیزی یار گرفتن
الاستباق - بر یکدیگر پیشی گرفتن و هو مستعد
و با یکدیگر تیر انداختن -
الاستراق - دزدیده وا گوش داشتن -
الاصطفاق - بهم وا کوفتن و آواز دادن
رود و ما و آنچه بدان ماند -
الاصطلاق - دندان بهم چریدن
اشتر و تیکه بالبار -
الاطراق - بهم چسپیده شدن و پیاپی آمدن
الاطلاق - کشاده شدن -
الاعتراق - اندک گوشت کردن و گوشت
از استخوان باز کردن و فی الحدیث فاعترقها
یقال ترق فی الاصل ذا ذهب فیها -

الاعتلاق - دوست داشتن و درچیزی آویختن

الاعتناق - دست بگردن یکدیگر درآوردن قال ابن فارس یقال اعتنقوا فی الحرب وتعانقوا فی المودة و بجد پیش کاری بازشدن -

الاغتباق - شراب شبانگاهی خوردن

الاغتراق - اسپ از پیش اسپان گذشتن اغتراق النفس استیعابه فی الزفیر

الافتراق - از یکدیگر جدا شدن یقال افترق فی … ای یاتی بالعجب من شدته

الالتثاق - تر شدن -

الالتزاق والالتساق والالتصاق - واچسپیدن بچیزی -

الامتحاق - نیست شدن سوخته شدن

الانتطاق والاختلاس والانتطاق - نطاق در پوشیدن زن و هو شقة تلبسها المرأة وتشد وسطها ثم ترسل الاعلی علی الاسفل الی الرکبة والاسفل یجر علی الارض ولیس لها حجزة ولا نیفق ولا ساقان وچیزی میان بستن و جنیبت … گرفتن

الابتراک - بنیک شتافتن و سینه بر زمین افگندن یقال ابترکت الرجل … اسرع عدوه و جلسه تحت بارکه -

الابتشاک - دروغ گفتن -

الاحتراک - التحرک -

الاحتباک - نیکو بستن ازار والازری نداد و ازار سخت کردن بر میان و کل شیء احکمته واحسنت عمله فقد احتبکته -

الاختراک - میان شکافتن … -

الاحتناک - بخوردن ملخ نبات زمین را و لگام کردن ستور را و تجربه کردن مردم را و … -

الادراک - دریافتن -

الارتباک - آمیخته شدن … گرفتار کردن آمدن -

الاشتباک - بهم درشدن -

الاشتراک - با یکدیگر انباز گردیدن شدن

الاعتراک - … -

الافتکاک - … شدن … گشاده …

… باشد -

الالتباک - آمیخته شدن -

الانتهاک - … الباد

الاهتلاک - … الاهتلاک القطاة خوف البازی ای رمت بنفسها فی المهالک -

الابتذال - بکار داشتن جامه و آنچه بدان ماند -

الابتقالُ - گیاه خوردن -
الابتهالُ - زاری کردن و بیدی بالی
وقیل فی قوله ثم نبتهل ای نخلص فی الدعاء
الابتذالُ - ثنا شدن -
الاجتفالُ - کندن و مرز گرفتن -
الاحتمالُ - الحمل -
الاحتبالُ - بدام آهو را صید کردن -
الاحتفالُ - گرد آمدن و زدوده شدن
واحتفل الوادی بالسیل ای امتلاء -
الاحتکالُ - الحبّ الاشتکال -
الاختبالُ - بر استن از کسی فرو بردن
واز منزل بفتن و خشم گرفتن -
الاختلالُ - تباه خرد و ناقص تن گردیدن
الاختتالُ - فریفتن -
الاختزالُ - الانقطاع -
الادخالُ - الدخول -
الارتجالُ - بی اندیشه بسیار خطبه و شعر
وانچه بدان ماند گفتن و پای کسی گرفتن و
کار بی گزارده کردن بی رسیان کردن و ارتجل
الفرس ای اختلط العنق بشی من الهملجة -
الارتحالُ - از منزل برداشتن و بر پشت
کسی نشستن و هو فی الحدیث -
الارتمالُ - آلوده شدن بخون -

الانتحالُ - برداشتن -
الاستبلالُ - نقیض الاعتلال -
الاشتعالُ - افروخته شدن آتش و پیدا
شدن سپیدی در موی -
الاشتغالُ - مشغول شدن -
الاشتکالُ - مشتکل شدن -
الاشتمالُ - بچیزی در آمدن و گوشه
جامه بر خویشتن در گرفتن و فی الحدیث
نهی عن اشتمال الصماء و فیه قولان
قال اهل اللغة هو ان یتجلل بالثوب
حتی یجلل به جسده مخافة ان یدفع منها
الی حالة سادة لمتنفسه فیهلک وقال الفقهاء
هو ان یشتمل بثوب واحد لیس علیه غیره ثم یرفعه
من احد جانبیه فیضعه علی منکبیه فیبدوا الی
کراهیة التکشف و ابداء العورة -
الاعتدالُ - راست شدن -
الاعتبالُ - سخت شدن گرما و المعتبل
الجبل ای لام نفسه و احتسب -
الاعتزالُ - یکسو شدن -
الاعتقالُ - نیزه میان ساق و رکاب
برداشتن و پای بپای کسی پیچیدن در کشتی
و پای گوسپند میان پای گرفتن از بهر
دوشیدن و هو فی الحدیث و اعتقل الرجل

حبس واعتقل لسانہ اذا لم یقدر علی الکلام
الاعتکال آمیختہ و ملتبس شدن کار اعتکال الحجر
احتکال و اعتکال الثوران تناحطا
الاعتمال - الاضطراب فی العمل -
الاغتزال - الغزل -
الاغتسال - سر و تن شستن -
الاغتفال - غافل انگاشتن کسی را
الافتصال - از شیر باز کردن
الافتقال - فا بافتن -
الاقتبال نو گرفتن کاری بی اندیشہ خطبہ و انچہ بدان ماند گفتن و رجل مقتبل الشباب اذا لم یبین فیہ اثر کبر
الاقتتال کشتن عشق و ... کسی را
یقال منہ اقتتل الرجل کارزار کردن با یکدیگر
الاقتتال - مطاوع القتال فی المعنی الاول
الاکتحال چشم خویشتن را سرمہ کردن -
الاکتفال - مصدر اکتفل البعیر من الکفل
ہو ان یدار الکساء حول سنام البعیر ثم یرکب
و یقال اکتفلت بکذا اذا ولیتہ کفالۃ -
الاکتمال - تمام گردیدن و بکمولت رسیدن
و بجای رسیدن نبات -
الامتثال - بجای آوردن فرمان
الامتثال - نبل باختن و یعدی باللام یقال
ما امتثل نبلہ الا بآخرۃ ای انتہ وما بالی بہ

الانبتال - از میان گروہی بیرون شدن
الانتثال - خاک از چاہ بیرون کردن -
الانتحال - سخن دیگری بخویشتن بستن
انتحلت الشیء استقصیت افضلہ -
الانتصال گوشت برکشیدن از دیگ
و انچہ بدان ماند و فی الحدیث وانتصل
سقط نصلہ -
الانتضال - برگزیدن و با یکدیگر تیر انداختن
و منہ قیل انتضلوا بالکلام والاشعار -
الانتعال - نعلین در پای کردن -
الانتفال - از چیزی بیزاری کردن
الانتقال - از جای بجای شدن
الاہتبال - الاغتنام والاحتیال -
الابتسام - التبسم -
الاجترام - گناہ کردن و بار خرما بریدن
الاجتزام - بریدن خرما و مذر کردن
الاحتجام - حجامت کردن -
الاحتدام - سخت گرم شدن و بانگ شدن آتش
الاحترام - حرمت داشتن -
الاحتزام - در پوشیدن جامہ صلاح معدہ
احتزم الرجل اذا شد وسطہ بحبل -
الاحتشام - حشمت داشتن از کسی
و یعدی بنفسہ و بمن و بخشم آوردن -

الاِحْتِطَامُ - شکستن و منہ قولہ تعالیٰ لا یحطمنکم
سلیمٰن ای لا یحطمنکم -
الاِحْتِکَامُ - حکم کردن بہ کسے و بہم بحاکم شدن
الاِحْتِلَامُ - الحلم -
الاِخْتِتَامُ - ختم کردن و التركيب يدل على
بلوغ آخر الشیٔ -
الاِخْتِرَامُ - بریدن و از بن کندن یقال اخترمهم
الدهر ای اقتطعهم واستاصلهم الباب يدل على ضرب من القطع -
الاِخْتِصَامُ - بایکدیگر خصومت کردن
و تمام را خوردن از چیزے -
الاِدِّعَامُ - تکیہ کردن بر دعامہ و ہی عماد البیت -
الاِدِّغَامُ - مدغم کردن و شدن -
الاِرْتِسَامُ - الامتثال و دعا و تکبیر کردن
الاِرْتِشَامُ - مہر کردن غلہ را انچہ بدان ماند
الاِرْتِطَامُ - در گل یا در کاری دشوار
گرفتار شدن
الاِرْتِکَامُ - بہم نشستن -
الاِزْدِحَامُ - انبوہی کردن بعضے بر بعضے
الاِزْدِقَامُ - الابتلاع -
الاِسْتِلَامُ - بسودن حجر اسود را بیوسہ
یا بدست ماخوذ من السلام وهو الحجر
بفتح ہمزہ -
الاِسْتِهَامُ - بایکدیگر قرعہ زدن -

الاِصْطِدَامُ - بہم و اکوفتہ شدن -
الاِصْطِرَامُ - باشتاب بریدن -
الاِصْطِلَامُ - از بن بر کندن -
الاِضْطِرَامُ - زبانہ زدن آتش -
الاِطِّعَامُ - طعم یافتن و طعم فراگرفتن میوہ
الاِضْطِلَامُ و الاِظْطِلَامُ و الاِظِّلَامُ -
بیداد را گردن نہادن -
الاِعْتِشَامُ - سست دوختن مزادہ -
الاِعْتِزَامُ - دل بکاری نہادن و تکیہ
علیہ و لزوم القصد فی المشی العزم و فی
الحدیث اعتزمنا لذلك ای اشتاقنا الیہ
والاصل فی العزم الصریمۃ و القطع الاعتشام
ان تقصد الثمار و یاتی الاعمی فیلقی لی کل واد
ولدها او یاتی -
الاِعْتِصَامُ - چنگ در زدن و ایستادن
از معصیت و پناہ بردن بالبار -
الاِعْتِقَامُ - ان تحفر البئر فاذا قربت من
الماء احتفرت بئرا صغیرا بقدر ما تجد طعم
الماء فان کان عذبا حفرت بقیتها -
الاِغْتِذَامُ - جابہ شیر کردن پستان باشد خوردن
الاِغْتِلَامُ - سخت شہوت شدن جانور
و فی الحدیث المارقین الغالین والاغتلام
ان یتجاوز الانسان حد ما امر بہ من الخیر

والمباح وفی الحدیث اذا اغتلمت —
الاغتنام — بغنیمت داشتن —
الاغتمام — بعنف در شدن و حقیر داشتن
الاقتسام — بخش کردن و بهم سوگند خوردن
الاکتتام — الکتمان —
الالتثام — دهن بند بربستن —
الالتحام — پیوسته شدن جراحت و جنگ
الالتدام — الاضطراب و سینه زدن و نوحه کردن
الالتزام — در بر گرفتن و ملتزم شدن الزام را
الالتطام — بهم یکدیگر خوردن موج دریا —
الالتقام — التلقم —
الالتقام ولالتهام — الابتلاع —
الالتهام — همه شیر پستان را خوردن بچه
والتهم الفصیل ما فی الضرع استوفاه —
الانتظام — راست شدن کار و بهم بر دوختن —
الانتقام — کینه کشیدن —
الانتهام — الانزجار و هو فی الحدیث —
الاهتزام — بانگ کردن رعد و جز آن
و گوسفند کشتن —
الاهتضام — بیداد کردن از حق کسی
کم کردن —
الابتطان — بچه گرفتن یقال ابتطنت
الناقة عشرة ابطن نتجها عشر مرات

الاختتان — با یکدیگر راست آمدن —
الاحتجان — فا خویشتن کشیدن —
الاحتزان — الحزن —
الاحتضان — وا داشتن از حاجت
و چیزی در بغل گرفتن
الاحتفان — چیزی را بهر خویشتن ذخیره کردن
و کسی را از بن برکندن —
الاحتقان — حقنه کردن یقال احتقن الرجل
الاختبان — فی الطعام کالخبن —
الاختتان — خویشتن را ختنه کردن —
الاختزان — چیزی در خزینه نهادن
و پوشیدن آن —
الادخان — دود کردن یقال ادخنت النار
الادفان والاندفان — فی الحدیث ان
یبوغ العبد عن موالیه الیوم والیومین و
لا یغیب عن المصر —
الادهان — خویشتن را بروغن چرب کردن
الارتجان — شوریده شدن چیزی
الارتهان — بگرو فا ستدن —
الاضطبان — الاضبان —
الاضطغان — کین گرفتن و چیزی در کنار گرفتن
اضطغن الرجل اذا ضرب بقدمه مؤخر نفسه
الاطعان — با یکدیگر نیزه زدن —

الاظلعان سوار گردیدن زن بر هوده رابذ البعیر ابطعنه المراة اتی
الاعتجان - آرد سرشتن -
الاعتشان - براے خویش سخن گفتن -
الافتتان - بر فتنه افگندن و بر فتنه افتادن
الاقتران - قرین شدن -
الاکتمان - پنهان شدن -
الامتهان - بیازردن -
الامتشان - الاقتلاع والاختلاس
واستلال السیف -
الامتنان - بار وزه داشتن ضعیف کردن
الاصتخان - مصدر اصتخنت الجاریة اذا
وطئت وهی صغیرة وفی الحدیث وقد
اضتخنت ای تبین حملها -
الاشتباه - پوشیده شدن کار سے
و یعدی بعلی -
الاکتناه - بغایت رسیدن بذا الکلام مولّد
الانتباه - بیدار شدن -
الانتجاه - النجه -

ومن المضاعف

الاختباب - الخبب والخبب من ثوبه
خبة اے اخرج و ہے الخرقة کالمضاة
الاحدباب - گوژ شدن شکم -
الاستباب - یکدیگر را دشنام دادن

الاقتباب - دست کسی بریدن -
الاهتباب - فا کشتی آمدن -
ث الاجتثاث - از بن بر کندن والجثث
ضرب من الشعر - الاجتثاث برافزوده شدن
الارتثاث - خسته که روی بجان باشد
از جاے جنگ برداشتن یقال ارتث
الجریح و خنور خانه گرد کردن
ج الاحتجاج - حجت آوردن -
الاعتجاج - کوژ رفتن اشتر و شتاب
الارتجاج - جنبیدن -
الالتجاج - بهم در شدن آوازها -
ح الالتحاح - شوریده شدن کار و شوریده
شدن سست و بهم در شدن گیاه -
خ الامتخاخ - مغز از استخوان بیرون کردن -
د الابتداد - از دو سوے چیزی در آمدن -
الاحتداد - تیز شدن از خشم و مالی منه
محتدا اے مالی منه بُدّ -
الارتداد - از مسلمانی برگشتن و جز آن
الاستداد - استوار شدن و راست
گردیدن یقال استدت عیون الخرز -
الاشتداد - سخت شدن قال سیبویه
اشتدوا ای عن شدة دویدن -
الاعتداد - واشمردن آوردن و تعداد

بالبار و مدت داشتن و شمرده شدن۔
د الاقتداد ازبن بریدن شکوانه یشیدن کا و چیدا و هتا کردن آن یقال قتد فلان الامور لنا دبرنا و میزها
الالتداد خود را دادو یکسو کردن فر و گردن و مالی منه ملتداے مالی منه بگذ
الامتداد کشیده شدن و بلند بالا شدن و افزون شدن آب دریا و جوے۔
ذ الاجتذاذ الجذ۔
الالتذاذ مزه یافتن و لذیذ با لنافسن شمرد
الامتذاذ بریدن بزودی۔
ر الاجترار بکشیدن و نشخوار زدن۔
الاضطرار تنگ شدن کم۔
الاضطرار بیچارگردانیدن یقال اضطر الی الشیٔ و قوله تعالی فمن اضطر ای احرج و الجئ۔
الاعترار تعرض کردن و رسوال۔
الاغترار فریفته و غافل شدن و ناگاه گرفتن فی الحدیث لا تغتروهن ای لا تنقلوهن و لا تمالوا الیهن علی غرة۔
الافترار نگاریدن و دندان پیدا کردن
الاقترار خشیشتن با بسر گشتن و بیشه از بن دندان واکردن و بانجورش کردن ازان آرام گرفتن آب گشتن و رحم

ماده و فربه شدن شتر ماده۔
ز الابتزاز البز۔
الاجتزاز الجز و الماضی اجتز و ابدز
الاختزاز بتیر بهم فادو ختن۔
الارتزاز استوار شدن چیزی در چیزی و ارتز البخیل عند المسالة اذا بقر و بخل۔
الاعتزاز عزیز شدن و لیدی کالبا
الاهتزاز جنبیدن و فی الحدیث اهتز العرش لموت سعد قیل ارتاح بروحه حین صعد به و استبشر لکرامته علی ربه و اهل العلم علی عرش الرحمن قیل سریره الذی حمل علیه تربته و قیل فرح اهل العرش بموته۔
س الاجتباس بسودن۔
الاعتباس بقبس گشتن و الاکتساب و الطلب ایضاً۔
ش الاختشاش گیاه واکردن۔
الانتشاش اندک چیزی فاگرفتن
ص الاختصاص الخصوص۔
الاقتصاص روایت کردن سخن بروجه و از پے فرا شدن و قصاص کردن بستدن و یعدی بمن الباب یدل علی تتبع الشیٔ۔

الامتصاص ـ المص ـ
الاقتضاض ـ اندک اندک چشیدن آب را یا آب بدان رسیدن افتضضت الماء چشیدم بتحقیق وفی الحدیث فاقتضها ای جمعها وفی حدیث آخر ثم تفتض ای تکسر ما کانت فیه من الحداد بشاک الدین قال مالک یعنی تدلک جسمها بها جلدها و قیل تفتض ای تنظف ماخوذ من الفضة تشبیها لها بنقائها و بیاضها
الافتضاض ـ دوشیزگی بردن ـ
الامتضاض ـ الامتصاص ـ
الانفضاض ـ شکستن ـ
الاختطاط ـ نشان با کشیدن در زمین و مانند آن
الاشتطاط ـ ستم کردن و استطاعه السوم الغالی ـ
الافتطاط ـ آداب دن شتر را یقال افتطا الرجل ولون یسقیها ثم یشده فی البلاد الخیر فاذا اصابه عطش فصره فشر منه
الاکتظاظ ـ پر شدن و دخانه از بسیاری آب و هو فی الحدیث ـ
الاحتفاف ـ موی از روی بن کندن زن و چیزی در دیگ باشد خوردن ـ
الازدلاف ـ الزفاف ـ
الاستفاف ـ سپتکن خوردن ـ
الاشتفاف ـ همه آب بر آوردن انا باشد بیاشامید
الاضطفاف ـ رسته شدن چهار پای ـ

الالتفاف ـ خود را در جامه پیچیدن وفی الحدیث وان قد التف بهم و بهم شدن گیاه و درشاخهای درخت ـ
الاحتقاق ـ با یکدیگر خصومت کردن وفی الحدیث متی ما تغلو تحتقوا یقول کل واحد منهم الحق بیدی و باریک شدن میان اسب و بغایت فربه شدن چهار پای و رمی الصید فاعتق بعضا ای قتل بعضا و الترکیب یدل علی احکام الشی و صحته ـ
الاشتقاق ـ شکافتن سخن از سخنی و نیمی فا ستدن الاخذ فی الکلام و فی الخصومة یمینا و شمالا مع ترک القصد ـ
الامتقاق ـ مکیدن همه شیر پستان ـ
الاحتکاک ـ خوشیتن را بچیزی خاریدن و یعدی بالبار و بالکسی و الکوشیدن ـ
الاستکاک ـ کر شدن و بهم و شدن عز ادا
الاصتکاک ـ بهم کوفته شدن ـ
الافتکاک ـ گرو باز ستدن ـ
الالتکاک ـ انبوهی کردن ـ
الامتکاک ـ الامتقاق ـ
الابتلال ـ تر شدن ـ
الاجتلال ـ الجل ـ
الاحتلال ـ فرود آمدن ـ

الاختلال - بهم بر آمدن و خلل شدن کار و نیاز مند گشتن بچیزی و یعدی بالی و نزار گشتن -

الاستلال - السل از کار بهانه جستن و یعدی بالبار -

الاعتلال - بهانه آوردن و یعدی بعلی و بیمار شدن و وا داشتن از کار -

الاغتلال - تشنه شدن -

الاکتلال - درفشیدن میغ ببرق و گماریدن -

الامتلال - بریان کردن در خاکستر گرم و بیک دیدن -

الاحتمام - الاهتمام -

الاختمام - الخم -

الاستمام - چریدن اسم الذیب سخله فذهب بها فاغار اسد -

الاشتمام - الشم -

الاضطمام - فراهم کشیدن چیزی را و فراهم آوردن از اضطمت علیه الضلوع ای اشتملت -

الاعتمام - عمامه بر سر بستن و یعدی بالبار و بجای رسیدن نبات و یقال للشاب اذا طال فقد اعتم -

الاغتمام - اندوهگین شدن -

الاقتمام - سر چیزی را بشد خوردن واقتمت الشاة ما کانت -

الاهتمام - اندوهگین شدن و تیمار داشتن یقال اهتم له بامره -

الاجتنان - پنهان شدن و سگریدن

الاحتنان - سپر را و پشت کسی گرفتن و یعدی بالبار و مسواک کردن استنوان هو تشی یتساک بها -

الاظطنان - تهمت کردن کسی را بچیزی تقول منه اظطنه واصله اظتنه فادغم وفی الحدیث لم یکن علی ظنن ای تهم و اصله الظنین -

٥ الاعتنان - پیش آمدن -

الافتنان - سخنهای مختلف آوردن

الاقتنان - الانتصاب یقال اقتن الوعل اذا انتصب علی القنة -

الاکتنان - پوشیده شدن -

الامتنان - منت نهادن نعمت دادن و یعدی بعلی -

ومن المعتل

٦ الالتهاب - سه فا بر رفتن -

٧ الالتداج - الولوج -

٨ الاتضاح - الوضوح -

الاِتِّناخُ - الوسخ - چرک آگین شدن
الاِتِّحادُ - یکی شدن -
الاِتِّعادُ - فا پذیرفتن با یکدیگر وعده و نهادن شر
الاِتِّقادُ - افروخته شدن آتش -
الاِتِّجارُ - علاج کردن خویشتن را بوجور و هو دواء یوجر فی وسط الفم
الاِتِّزارُ - گناه کردن -
الاِتِّعاظُ - پند گرفتن -
الاِتِّداعُ - با زیستن -
الاِتِّزاعُ - وا ایستیدن -
الاِتِّساعُ - فراخ شدن -
الاِتِّضاعُ - فرومایه شدن و ان تنزل راس البعیر لتضع قدمک علی عنقه فترکب
الاِتِّصافُ - صفت کردن و اتصف الشیء اے صار متواصفا -
الاِتِّساقُ - فراهم آمدن و تمام شدن
الاِتِّفاقُ - قید کردن -
الاِتِّفاقُ - با یکدیگر موافقت کردن و یعدی بعلے و اتفاق افتادن -
الاِتِّصالُ - پیوسته شدن کار و فی الحدیث من اتصل فدعی دعوی الجاهلیة و هو ان یقول یال فلان -
الاِتِّکالُ - اعتماد کردن بکسی بعضے

الاِتِّخامُ - ناگوار شدن طعام بعد بعض
الاِتِّشادُ - خویشتن را بچیزی نشان کردن
الاِتِّشامُ - وشم کردن فی الحدیث الموتشمة التی یفعل بها الوشم و کان حقهما ان یقال المتسمة الا انها جارت فی الاصل -
الاِتِّهامُ - کسی را بچیزے تهمت کردن -
الاِتِّدانُ - تر کردن و تر شدن -
الاِتِّزانُ - سخته واستدن -
الاِتِّطانُ - وطن کردن -
الاِتِّجاهُ - متوجه شدن و اتجه له رای سنح
الاِتِّلاهُ - اندوهمند شدن سرگشته گردیدن بر فرزند و جز ان یقال اتله الرجل اشتد جزعه من الوله

ومن الیائی

الاِتِّئاسُ - الاجتزار الجزور والاقتسام اعضائها -
الاِتِّباسُ - خشک شدن -

ومن اللفیف المقرون

الاِتِّداءُ - دیت ستدن -
الاِتِّقاءُ - حذر کردن و اتقاه بحقه ای سد السبیل الی نفسه توقیته ایاه و الترکیب یدل علی دفع شئ عن شئ بغیره -

ومن الاجوف

الاِجتِنابُ - بریدن بیابان و پوشیدن جامه

الارتیاب - بنوبت آمدن قصد کردن وکسی را کارے رسیدن۔

الاختیات - فرود آمدن مرغ بر صید و ربودن گرگ گوسپند را انهم یختاتون اللیل اے یسیرون ویقطعون الطریق۔

الافتیات - السبق الی الشیء دون ائتمار من یؤتمر ماخوذ من الفوت یعدی بعلی۔

الاقتیات - قوت گرفتن۔

الالتیاث - پیچیده شدن بچیزی و دشوار شدن کار بر کسے

الاحتیاج - نیاز گشتن و یعدی بالی وباللام ایضا عن الاخفش۔

الاهتیاج - انگیخته شدن۔

الاجتیاح - از بن بر کندن چیزی را و بیخ ورا

الارتیاح - شاد شدن و یعدے باللام وقولهم ارتاح الله لفلان ای رحمه

الالتیاح - تشنه شدن۔

الامتیاح - عطا دادن۔

الانتیاح - النوح۔

الارتیاد - جستن۔

الازدیاد - افزون کردن و افزون شدن

الاستیاد - مهتر قومی را کشتن و یا اسیر گرفتن و مهتر زنان قومی را بخواستن

الاصطیاد - صید کردن۔

الاعتیاد - خو فا کردن و آمدن اندوه و جز آن

الاقتیاد - القود۔

الاکتیاد - فریب خوردن فی الحدیث فلا یکد امرا یکتاد ان الایعاد هو من الکید اخرجه علی وزن الافتعال۔

الامتیاد - خوار بار خواستن۔

الاشتیاف - عمامه در سر بستن۔

الابتیار - آزمودن و ضد الابتهار ایضا

الاختیار - بر گزیدن و هو فی العقد کالاستغفار والاختیار ایضا افتعال من الخیرة یقال اختیار والله—

الازدیار - افتعال من الزیارة۔

الامتیار - رفتن و خوار بار آوردن

الاشتیار - انگبین گرفتن و فربه شدن

الاقتیار - متشکل گشتن بر چیزی۔

الاکتیار - و بال بر داشتن اسپ در دویدن

الامتیاش - خوار بار آمدن۔

الابتیاش - اهل بکار داشتن۔

الاحتیاش - بگرد شدن۔

الاحتیاش - جمع کردن۔

الاکتیاف - گرفتن کتوه فی الحدیث فیکتاف ای یغرف

الانتیاش - جدا شدن۔

الاحتیاس - الحبس۔

الاِقْتِیاسُ - القیاس و اندازه کردن بکسی
و برراه وی رفتن و یعدی بالباء -
الاِهْتِیاشُ - نیکو شدن حال کسی -
الاِنْتِیاشُ - فاگرفتن و فی الحدیث
فانتاشنی الدین ای استدرکه -
الاِعْتِیاصُ - دشوار شدن کار کسی
و مسله و انچه بدان ماند و یعدی بعلی و بالباء
برنا گرفتن شتر -
الاِبْتِیاضُ - خود در پوشیدن -
الاِرْتِیاضُ - ریاضت پذیرفتن -
الاِعْتِیاضُ - عوض بستدن و یعدی بمن
الاِهْتِیاضُ - شکستن استخوان پس از جبر
الاِحْتِیاطُ - با استواری فراگرفتن
الخیل به احدقت به -
الاِعْتِیاطُ - العیاط -
الاِلْتِیاطُ - اللیاط و فی الحدیث فالتاط ...
الاِنْتِیاطُ - دور شدن -
الاِغْتِیاظُ - خشم گرفتن و یعدی بعلی
الاِبْتِیاعُ - خریدن -
الاِرْتِیاعُ - ترسیدن -
الاِقْتِیاعُ - جوشیدن شتر ماده ...
الاِلْتِیاعُ - سوخته شدن دل از عشق یا از اندوه
الاِرْتِیاغُ - الارتغه -

الاِجْتِیافُ - درمیان چیزی شدن -
الاِسْتِیافُ - ابوئیدن -
الاِشْتِیافُ - بدبرف و جز آن نگریستن
الاِصْطِیافُ - تابستان جای مقام کردن
و یعدی بالباء -
الاِحْتِیافُ - بقضای حاجت شدن -
الاِقْتِیافُ - القوف -
الاِهْتِیافُ - تشنه شدن -
الاِسْتِیاقُ - راندن -
الاِشْتِیاقُ - آرزومند شدن یقال
اشتقته و اشتقت الیه -
الاِعْتِیاقُ - العوق -
الاِفْتِیاقُ - درویش شدن -
الاِنْتِیاقُ - برگزیدن -
الاِسْتِیاكُ - مسواک کردن -
الاِجْتِیالُ - الجول و برگزیدن فی الحدیث
فاجتالتهم الشیاطین ای استخفتهم فجالوا معهما
یقال اجتال الرجل الشیء ذهبت و ساقه
الاِحْتِیالُ - چاره ساختن و یعدی
باللام و هو الیه رفتن و یعدی بعلی و المحتال
فی الفقه اذا وصل باللام فهو الطالب
الذی له الدین و اذا وصل بعلی فهو الذی
قبل الحوالة و اذا وصل بالباء فهو المال لکه

اُحتیل به والمحتیل هو الذی لم الیہ الاصلے
قال الجوهری فی الصحاح اختال من الحیلة
واحتال علیه بالدین من الحوالة۔
الاِختیالُ۔ گشتی کردن
الاِجتیادُ۔ الازالة۔
الاِشتیالُ۔ برداشتن دنبال۔
الاِغتیالُ۔ ناگاه گرفتن وناگاه کشتن
وفریه وزفت شدن غلام۔
الاِقتیالُ۔ محکم کردن بعدی بعلی جار
فی شعر لبید بمعنی القول۔
الاِکتیالُ۔ پیموده فاستدن۔
الاِهتیالُ۔ ترسیدن۔
الاِهتیادُ۔ گوسپند عافی گشتن۔
الاِستیامُ۔ بها کردن یقال استام علی
الاِشتیامُ۔ بیمین برگشیدن
الاِختیانُ۔ الخیانة۔
الاِدیانُ۔ وام خواستن وبوام خریدن
وبکلها فسر فاذا ان عرضا۔
الاِزدیانُ۔ آراسته شدن
الاِعتیانُ۔ پیسه خریدن وچشم کردن
انجیرے فرستادن وبدبانی کردن
بیعدی باللام۔
... شدن نبات ... ارے

الاِکتیانُ۔ پایندانی کردن بیعدی باللام
وبالباء وبمعنی الکینونة ایضا وهو فے
شعر عائشة الصدیقة رض۔

وماجاء بالواو علی اصله

الاِزدواجُ۔ المزاوجة۔
الاِجتواسُ۔ التجاوس۔
الاِعتواسُ۔ یکدیگر فراگرفتن۔
الاِقتواسُ۔ شتبا برکشیدن۔
الاِهتواسُ۔ هلاک شدن۔
الاِکتواسُ۔ آب بکوزه درکشیدن۔
الاِحتواشُ۔ کسی را درمیان گرفتن
ویعدی بعلی وبمن واحتوش القوم
الصید اذا انفرد بعضهم علی بعض۔

الاِعتوانُ۔ پشت شدن فانما اظهرت
الواو فی احتوش القوم واخواته لان الاصل
فیها تفاعل۔

ومن الناقص

الاِجتباءُ۔ برگزیدن وقوله تعالی لولا
اجتبیتها اجتبی الرجال اذا جمعه وساقه
بعامته وقیل تجبی به۔
الاِختباءُ۔ پنهان داشتن۔
الاِستباءُ۔ اسیر گرفتن۔

الاِطّباءُ- بخواندن-
الاِکْتِباءُ- خویشتن را بخور کردن-
الاِستحباءُ- الرجاء-
الاِنْتِجاءُ- با یکدیگر راز کردن و کسی را مختص کردن براز کردن باوے-
الاِجْتِفاءُ- قلب الاقتیلاج-
الاِلْتِحاءُ- باریش شدن و پوست از چوب باز کردن-
الاِقْتِفاءُ- لغة ضعيفة في الانحار-
الاِنْتِحاءُ- الاعتماد في السير على الجانب الايسر هذا هو الاصل ثم صار الاعتماد والميل في كل وجه وفي الحديث فانتحى له اے عرض له وقصد-
الاِلْتِغاءُ- بف خوردن کودک-
الاِقْتِناءُ- بیزار شدن-
الاِنْتِخاءُ- فخر و تکبر کردن-
الاِجْتِداءُ- عطا خواستن-
الاِرْتِداءُ- ردا بر دوش انداختن [illegible]
الاِعْتِداءُ- از حد در گذشتن و بیداد کردن و اعتدی فلان علی-
الاِغْتِداءُ- الغدو-
الاِفْتِداءُ- خویشتن را باز خریدن-
الاِقْتِداءُ- پیروی کردن ماخوذ من القدوة وهی الاسوة-
الاِنْتِداءُ- با انجمن شدن و انجمن کردن
الاِهْتِداءُ- راه راست گرفتن-
الاِحْتِذاءُ- بکسی پے بردن و پے نهاد کسی کارے کردن و نعلین بپای کردن
الاِغْتِذاءُ- پرورده شدن-
الاِدِّساءُ- فریفتن-
الاِخْتِشاءُ- بر دامیدن-
الاِزْدِراءُ- حقیر داشتن-
الاِسْتِراءُ- برگزیدن-
الاِشْتِراءُ- خریدن و فروختن-
الاِعْتِراءُ- کارے رسیدن-
الاِفْتِراءُ- دروغ بر بافتن و پوستین بپوشیدن
الاِقْتِراءُ- القری-
الاِکْتِراءُ- بکرا ستدن-
الاِمْتِراءُ- بشک شدن و لیسیدن و بیرون آوردن باران از ابر و شیر از پستان و چیزے از ستور-
الاِعْتِزاءُ- خویشتن را بکسی وا خواندن و [illegible] باے-
الاِحْتِساءُ- آشامیدن و آب از میان ریگ بیرون آوردن-
الاِکْتِساءُ- جامه در خود پوشیدن-

الاختشاء - آگنده شدن

الارتشاء - رشوت دادن

الاعتشاء - شبا کاویر کردن فی الغداء علی الشیء والاستیلاء

الانتشاء - ست شدن

الاختصاء - خویشتن را خصی کردن

الاعتصاء - تکیه کردن بر عصا و چون شمشیر بجای عصا در دست گرفتن و سخت شدن است والترکیب یدل علی اصلین صحیحین احدهما التجمع والآخر الفرقة

الانتصاء - برگزیدن و دراز شدن موی

الارتضاء - پسندیدن

الاقتضاء - وام باز خواستن

الانتضاء - شمشیر از نیام بر کشیدن و کهنه کردن جامه

الاختطاء - الخطو

الامتطاء - مرکب گرفتن

الاختطاء - بهره مند گشتن و بعدی بالباء

الالتظاء - زبانه زدن آتش

الادعاء - دعوی کردن بچیزی و نسبت کردن را نسبت کردن در چیزی

الارتعاء - چرا کردن

الابتغاء - جستن

الارتغاء - کف شیر خوردن

٤١٠ الاحتفاء - نوازش فراوان کردن فی الحدیث فاحتفاه ای بالغ فی الطافه ومسألته

الاختفاء - بیرون آوردن

الاشتفاء - شفا یافتن

الاصطفاء - برگزیدن

الاعتفاء - نزدیک شدن میهمان

الاقتفاء - از پی فرا شدن و برگزیدن

الانتفاء - رانده شدن و بیفتیدن برگ از درخت و موی از عضو و سست شدن و بیگناهی نمودن و بیرون شدن از باب یدل علی تعریة شیء والابعاد منه

الارتقاء - شد الرقی و یعدی بالفی

الاستقاء - آب کشیدن

الاعتیاق - قلب الاعتیاق وان یاخذ الکافر فی البیعة ویسرة اذا لم یکن له ان یبسط الماء من قوماه کذلک الاخذ فی شعب الکلام

الالتقاء - دا هم رسیدن یکدیگر را دیدن

الانتقاء - برگزیدن و مغز از استخوان بیرون کردن

الاتکاء - اعتماد کردن

٢٠٠ الاشتکاء - گله کردن و شکوه گرفتن قربة صغیرة

الابتلاءُ - بیازمودن -
الاجتلاءُ - بچیزے کہ بر تو عرض کنند
نگریستن و عمامہ ز پیش سر واترکردن -
الاختلاءُ - گیاہ درودن و آنچہ بدان ماند
الاشتلاءُ - برہانیدن -
الاصطلاءُ - تاب مقاومت آوردن کسی را
یقال فلان لا یصطلے بنارہ -
الاطّلاءُ - اندوہ شدن -
الاعتلاءُ - برزبر چیزی شدن و قہر کردن
الاغتلاءُ - بشتافتن -
الافتلاءُ - از شیر باز کردن و پروردن
الاکتلاءُ - پُر کردہ آمدن -
الاحتماءُ - خویشتن را از چیزی نگاہداشتن
الادّتماءُ - یکدیگر را از غش اندفتشدن بصید از ادّمہ
الاستماءُ - بصید شدن -
الاعتماءُ - قلب الاعتیام -
الالتماءُ - گوندروی بگشتن و الماضی التمی -
الانتماءُ - الاعتزاء و یعدّی بالے -
الابتناءُ - البنی -
الاجتناءُ - الجنی -
الادّناءُ - الدنو -
الاستناءُ - آب کشیدن -
الاصطناءُ و الاطّناءُ و الاضّناءُ الظنز

الاعتناءُ - تیمار داشتن و یعدّی بالباء
الاقتناءُ - سرمایہ گرفتن -
الاکتناءُ - خود را کنیت کردن و کنایہ کردن
و یعدیان بالباء -
الامتناءُ - بہ منا آمدن -
الازدہاءُ - الاستخفاف و التہاون بالشیء
الاشتہاءُ - آرزو کردن -
الالتہاءُ - فی الحدیث و انا التہیت الیک اعلمک
الانتہاءُ - واایستادن و یعدّی بالعین
و بر رسیدن خبرے و یعدّی بالی و بنہایت
رسیدن و فا چیزے رسیدن و الترکیب
یدل علے غایۃ و بلوغ -

ومن اللفیف المقرون

الاجتواءُ - کراہیت داشتن مقام بجائے
و اگرچہ در نعمت باشی -
الاحتواءُ - بر چیزے دست یافتن
و یعدّی بعلے و گرد کردن -
الادّواءُ - سر شیر خوردن -
الارتواءُ - سیراب شدن و یعدّی بمن -
و ارتوی الحبل غلظت قواہ و ارتوت
مفاصل الرجل غلظت و اعتدلت ہذان
علی التشبیہ و قد جاء ارتوی بمعنی استقی -
الاستواءُ - راست شدن و تمامی جوانی

رسیدن وقصد چیزی کردن و بچیزی
اقبال کردن و بدیدن بالی و دست یازیدن
چیزی بی بشیب و ستور و ارگرفتن بیابان بعلی

الاشتواء - اتخاذ الشواء -
الاشتراء - خریدن و فروختن یقال اشتری
الشرکا شیئا ثم اقتسموه ای بیعوه حتی بلغ به ثمنه
الاشتکاء - گله کردن و خدمت گذاشتن فی الحدیث
ان قوما شکوا ای استغنوا بهذا الخدمن الفقرا ورد
فی هذا الباب لاهن القوق -
الاکتواء - داغ شدن -
الالتقاء - بهم رسیدن و نزدیک کردن از طعام
الالتواء - پیچیده کردن و فی الحدیث
انها انتوی ای تنقل و تحول و انتوی
القوم ای یجمع کذا و کذا ای اقاموا

ومن المهموز الفاء

الائتتاب - ... ...
الائتشاب - ... ... -
الائتلام - شوریده شدن کار -
الائتفاف - ... ...
الائتباس - کسی را ... ...
گشتن ... -
الائتجار - ... ...
وفی الحدیث ... ...

الاجر بذلک ... لجروا -
الاشتراک - ازار پوشیدن -
الاعتیار - بایکدیگر مشورت کردن و فرمان
فابردن و بایکدیگر را فرمودن -
الائتلاف - بایکدیگر الفت گرفتن و پیوستن
الائتناف - نوگرفتن و قوله یا ذاقال
آنفا قال ... علی توهم الفاعل من انتقت
الکلام اذا ابتدأته والقیاس ان یکون من
انف قال فیجیء اسم الفاعل علی غیر القیاس
کفقیر من فقیر وشدید من اشتد -
الائتزاق - بیخواب شدن -
الائتداق - ... -
الائتفاک - برگشتن و برگردانیدن
الائتبال - یقال فلان یاتبل ای یثبت علی
الابل فادرکهما وکذلک اذا قام علیها فلیصلحها -
الائتکال - خورده شدن دندان و سر
و انچه بدان ماند و ... بالاکل من الغضب
... -
الائتکاد - الاستطاع و ... بالبار
... علیه ... ای ... -
الائتمان - امین داشتن -

ومن المضاعف المهموز الفاء

الائتباب - ... -

الاِجْتِحَامُ - افروخته شدن آتش -
الاِشْتِرَاءُ - نیک جوشیدن دیگ -
الاِشْتِفَافُ - بچاره گردیدن کسی بعد [illegible]
الاِحْتِدَامُ - گرم شدن روز -
الاِجْتِمَاعُ - الاقتدار -

ومن الاجوف المهموز الفاء

الاِئْتِيَالُ - سرشتن و نیکو کردن چیزی

ومن الناقص المهموز الفاء

الاِئْتِدَاءُ - الاتیان [illegible]
الاِئْتِبَاءُ - [illegible] استخوان [illegible]
الاِئْتِلَاءُ - تقصیر کردن [illegible]
و [illegible]

ومن المهموز العين

الاِجْتِئَابُ - [illegible] -
الاِكْتِئَابُ - اندوهگین شدن -
الاِفْتِئَاتُ - باطل گفتن بر کسی و [illegible] و مستبد شدن برای خویش [illegible]
بالبار اذا اخذت باثنين الكلمتين من الفوت فقد همزوا الهمزة وان خذ منها من غير و فهو على الاصل -
الاِمْتِئَادُ - لرزیدن تن از تاریکی [illegible]
الاِفْتِئَادُ - بریان کردن گوشت -
الاِمْتِئَادُ - نیکی کسب کردن -

الاِبْتِنَاءُ - [illegible] بنا دادن -
الاِجْتِنَاءُ - کشته [illegible] -
الاِشْتِرَاءُ - [illegible] -
الاِرْتِنَاءُ - [illegible] -
الاِمْتِرَاءُ - [illegible] شدن -
الاِئْتِنَاسُ - پایس شدن -
الاِئْتِنَاقُ - از خشم [illegible] -
الاِئْتِيَالُ - اقبال گرفتن -
الاِئْتِنَادُ - [illegible] شدن با یکدیگر

ومن المثال المهموز العين

الاِجْتِئَابُ - [illegible] -
الاِئْتِئَادُ - آهستگی کردن -
الاِئْتِيَاسُ - الیاس -

ومن [illegible] المهموز العين

الاِجْتِيَاءُ - [illegible] -
الاِسْتِنَاءُ - از [illegible] کوش [illegible]
الاِلْتِنَاءُ - تنگی [illegible] -
الاِئْتِنَاءُ - النادی [illegible] -

ومن المهموز اللام

الاِخْتِبَاءُ - پنهان شدن -
الاِشْتِبَاءُ - [illegible] کردن و [illegible] شدن
الاِسْتِبَاءُ - [illegible] خوردن -
الاِلْتِبَاءُ - [illegible] -

الاختتاءُ - فرو رفتن و یعدی باللام اختتأت من فلان ای استترت منه خوفاً او حیاءً
الارتثاءُ - شوریده شدن و ستبر شدن شیر
الالتجاءُ - الالتجاء
الابتداءُ - آغاز کردن والباء فیه للالصاق علی افتتاح الشیء
الاجتراءُ - دلیر شدن و یعدی بعلی
الاقتراءُ - خواندن
الاجتزاءُ - بسنده کردن یعدی بالباء
الانتساءُ - دور و واپس آمدن
الاجتشاءُ - موافقت ناکردن چیزی چیزی را یقال اجتشأتنی البلاد و اجتشأتها اذا لم توافقک
الاختباءُ - پنهان شدن چیزی بجای خفتن آن
الاحتفاءُ - شتاب
الادفاءُ - پوشیدن بچیزی گرم شدن
الانکفاءُ - نگون کردن اوانی
الامتلاءُ - پر گردیدن
الاکتلاءُ - الاحتراز و یعدی بمن
الاصتداءُ - زنگ شدن
الالتماءُ - گونه روی گشتن و یجوز ان یکون الهمزة صلة و یجوز ان یکون بدلا من العین والماضی التمی
الاخطاءُ - شرم داشتن

ومن المعتل المهموز اللام

الایتداءُ - بازز وهش شدن
الاطاطاءُ - آماده شدن فی المدث ابطاء العشار
یقال طاطأت الشیء فاطاطی سیاته فیهار
وارادکما اطلام العشار واطی بعض الظلام بعضاً
الاستکاءُ - تکیه کردن و یعدی بعلی

ومن الاجوف المهموز

الاستاءُ - اندوهگین شدن

باب الانفعال

الانثعابُ - رفتن آب و خون از پی
الانجذابُ - کشیده شدن نیک رفتن
الانحدابُ - دویدن خون
الانسرابُ - در کمین نشستن صیاد
الانزقابُ - سوراخ ماندن آنچه قبل الجسد فی الجحر او کو
الانسحابُ - کشیده شدن
الانسرابُ - در سرب شدن
الانسلابُ - بخته شدن آب السلت الناقة اسرعت فی سیرها کانها تخرج من جلدها
الانشعابُ - دویدن خون
الانشعابُ - السیلان والانشعاب شاخ زدن و بمردن و پراگنده شدن و پیوسته شدن

الانسیاب - سخت شدن -
الانقضاب - بریده شدن ستاره از
جای بر فتن
الانقلاب و المنقلب - واگردیدن
الانکثاب - مجتمع شدن ریگ یقال انکثب
الرمل ای اجتمع وکل ما انصب فی شیء فقد انکثب فیه
الانکباب - بسر افتادن -
الانسبات - پخته شدن خرما -
الانفلات - بجستن و پیدی فی
الانفلات - بجستن و یکبار بجستن -
الانکفات - از خود بشتن و برگردیدن و گرد آمدن
و منه فی الحدیث ان ینکفت اهل المغرب
الی مصر فرون الی منازلهم یقال انکفت الشیء فانکفت ای ضممته
الانبعاث - برانگیخته شدن -
الانخنات - شکسته شدن یا دو تا شدن
والاسم منه الخنث -
الانکاث - سر در رفتن نهادن -
الانفراث - پاره پاره شدن -
الانفاث - جهیدن دیوار از اصل
الانبلاج - شگافته شدن -
الانبلاج - صبح بدمیدن -
الانفضاج - التهاب الرجل عیشا
وفی الحدیث من تمادی انفضج الی ...

ینقد من الغیظ و ینشق و قیع الرجل عیشا الجسد الغیر
الانتراج - الانقراض -
الاندماج - گرد شدن یقال اندمج الشیء ای درد
واندمج اذا دخل فی الشیء واستتر فیه -
الانزعاج - برانگیخته شدن -
الانسحاج - خراشیده شدن -
الانشراج - شگافته شدن -
الانشناج - با هم جمع شدن -
الانفراج - شگافته شدن و فراخ شدن
الانعراج - الانعطاف -
الانفحاج - گشاده شدن پای در رفتن
یقال انفحجت ساقاه فی المشی ای انفتحتا -
الانفراج - اندوه واشدن -
الانفضاج - ... فی ... وهو ان ینفضج او یسترخی
الانبطاح - بر روی افتادن -
الانسداح - بستان یا بر روی افتادن
الانسراح - روان شدن در رفتن
و پهن شدن و المنسرح جنس من العروض
الانسطاح - ستان دراز شدن و ... کردن
یقال انسطح الرجل اذا امتد علی قفاه ولم یتحرک
الانشراح - گشاده شدن -
الانصراح - هویدا شدن -
الانفیاح - گرد بر خفتن -

الانصراحُ پیدا و آشکارا شدن انصرح الحق بین القوم بیّناً
الانفتاحُ واگشاده شدن۔
الانفساحُ فراخ شدن و گشاده دل شدن
الانفشاحُ میان پایها از هم بازماندن از ذر
الانقماحُ التقمح۔
الانسلاخُ بیرون آمدن چیزی از چیزی و بگذاشتن مار۔
الانشداخُ کوفته شدن۔
الانطباخُ پخته شدن۔
الانفساخُ تباه شدن عقد و از هم شدن چیزی۔
الانفضاخُ کوفته شدن غوره و خرما و کوهان شتر
الانجرادُ بگذشتن در رفتن و پیدای بقی و کهنه شدن جامه۔
الانخرادُ الانفراد۔
الانصمادُ بدرد آمدن۔
الانضمادُ باز بدرد آمدن۔
الانعقادُ بسته شدن۔
الانقیادُ بدون استاده شدن یقال قدته فانقاد و اقتده فاقتاد و یعقد علیه
الانفرادُ تنها شدن۔
الانفصادُ فرو دویدن۔
الانقصادُ شکسته شدن۔

د الانبتارُ بریده شدن۔
الانبهارُ دم بر افتادن۔
الانتبارُ بازماندن فی الحدیث فراد تنبر الی
الانثعارُ شریدن خون۔
الانجحارُ الجحور۔
ح الانجحارُ در سوراخ شدن۔
الانحدارُ برآمیده شدن و نشیب فرود شدن۔
الانحسارُ برهنه شدن چیزی والترکیب یدل علی کشف الشیء۔
الانحزارُ باز زده شدن۔
الانسجارُ و الانسدال فرو هشته شدن
ط ستر و السدل لیدلّ اذا اسرع یعنی الاسراع
الانتشارُ پراکنده شدن بیش از موی
الانشمارُ ...
الانشمارُ ... کرده ... کاوش
الانصهارُ گداخته شدن۔
الانعصارُ فشرده شدن۔
الانفطارُ شکافته شدن۔
الانفجارُ ... شدن۔
الانقعارُ ... شدن۔
الانهمارُ شریدن آب البابیل علی التتبع فی الشیء۔

الانفطار - شگافته شدن والترکیب یدل علی فتح شیء وابرازه -
الانفغار - دهن شگوفه وا شدن -
الانقدار - باندازه شدن -
الانقشار - پوست وا شدن -
الانقعار - از بیخ برکنده شدن -
الانکدار - افروخته شدن
الانکسار - شکسته شدن -
الانهمار - ریزان شدن آب -
الانهیار - درافتاده شدن و بجای شدن
الانهیلاس - الانفلات -
الانقیاص - مطاوع حمز الحرف -
الانبجاس - الانفجار -
الانخناس - پس ماندن فی الحدیث انخنست منه ای توارت علیه واصل الخنوس الانقباض والتاخر -
الانطماس - ناپدید شدن -
الانعکاس - بازگونه شدن -
الانغماس - بآب فرو شدن فی الماء تا فرو شدن تمام
الانکباس - انباشته شدن -
الانکواس - الانکباب وقع فانکوس فی بئر اذا وقع فیه منکبا -

الانملاص - لسو شدن -
الانماص - پنهان شدن -
الانکماش - شتافتن و کوشش کردن
الانحماص - نشستن آماس -
الانملاص - بیرون جستن چیزے از دست انملص الشیء افلت بالسرعة -
الانخفاض - فرو داشته شدن و خفض شدن حرف -
الانفاض - الانفاض -
الانقباض - گرفته شدن القبض الشیء صار مقبوضا
الانقراض - سپری شدن -
الانبساط - بستاخ شدن و پهن شدن
الانخراط - درآمدن و لاغر شدن یقال انخرط الفرس فی سیره ای دخل وانخرط جسمه ای دق وانخرط فلان علینا اذا اندرا
الانکشاط - سیم شدن
الانفراط - برکندن فی الحدیث فانفرط عقد السهم
الانمعاط - بے موی شدن وفی الحدیث المنمعط ای لم یکن بالبائن الطول یقال انمعط النهار ای امتد -
الانهباط - فرود آمدن -
الانجداع - الانکشاف -
الانخذاع - فریفته شدن -

ح الانصراح. پیدا و آشکار شدن الصرح بین القوم ما بینا
الانفتاح. وا و کشاده شدن
الانفساح. فراخ شدن و کشاده دل شدن
الانفشاح. میان پای از هم باز ماندن و دور
الانقماح. التقمح
خ الانسلاخ. بیرون آمدن چیزی از چیزی و بگذاشتن ماه
الانشداخ. کوفته شدن
الانطباخ. پخته شدن
الانفساخ. تباه شدن عقد و از هم شدن چیزی
الانفضاخ. کوفته شدن چیز رسیده خرما و کوفتن سر
د الانجراد. بگذشتن در رفتن و پیدایی بقی و کهنه شدن جامه
الانجراد. الانفراد
الانحصاد. بدرو آمدن
الانخضاد. بشکسته در آمدن
الانعقاد. بسته شدن
الانقیاد. بیرون ایستاده شدن یقال بعدت اشیاء ... الی ... و یعقد علیه
الانفراد. تنها شدن
الانفصاد. فرو دویدن
الانقصاد. شکسته شدن

ر الانبتار. بریده شدن
الانبهار. دم بر افتادن
الانتبار. باز ماندن فی الحدیث فراد منبر ای منقطع
الانثعار. شریدن خون
الانحسار. الجبور
ز الانخزار. درسوراخ شدن
الانحدار. برا ما سیده شدن و نشیب فرو شدن
الانحسار. برهنه شدن چیزی والترکیب یدل علی کشف الشیء
الانحجار. باز زده شدن
الانتشار. والاذیال من فرو هشته شدن
س مدی والسماء ... اسرع ... الاسم
الانشمار. ... ... از ... ...
[illegible]
[illegible]
الانضمار. کرده شدن
الانصار. ... شدن
الانقعار. از کار او در شدن
الانفطار. شکافته شدن
الانعمار. آب فرو شدن
الانفجار. شریدن آب ... الباب یدل علی التفتح فی الشیء

الانفطار - شگافته شدن و الترکیب
یدل علی فتح شیء و ابرازه -
الانفقاء - دهن شگوفه وا شدن -
الانقدار - باندازه شدن -
الانقشار - پوست وا شدن -
الانقعار - از بیخ برکنده شدن
الانکدار - افروخته شدن نیک و شتافتن
الانکسار - شکسته شدن -
الانهمار - ریزان شدن آب -
الانهیار - واداشته شدن و بجا ز شدن
الانملاس الانفلات -
الانهماز - مطاوع همز الحرف -
الانبجاس - الانفجار -
الانخناس - سپس ماندن فی الحدیث
انخنست منه ای توارست عنه واصل
الخنوس الانقباض والتاخر
الانطماس - ناپدید شدن -
الانتکاس - باژگونه شدن -
الانغماس - آب فرو شدن فی الماء
شد و فرو شدن ثریا
الانکباس - انباشته شدن -
الانکراس - الانکباب وقد انکرس
فی الشیء اذا دخل فیه منکبا -

الانملاس - لسو شدن -
الانماش - پنهان شدن -
الانکماش - شتافتن و پوش کردن
الانحاص - بشدن آماس -
الانملاص - بیرون لغزیدن چیزی
از دست املص الشیء افلت بالسرعة -
الانخفاض - فرود آمده شدن و خفض
شدن حرف -
الانغاض - الانغاض -
الانقباض - گرفته شدن وانقبض الشیء صار مقبوضا
الانتراض - سیری شدن -
الانبساط - گستاخ شدن و پهن شدن
الانخراط - درآمدن و لاغر شدن یقال
انخرط الفرس فی سیره ای دخل وانخرط
جسمه ای دق وانخرط فلان علینا اذا اندرأ
الانکشاط - سیم شدن
الامراط - برکندن فی الحدیث فامرط قذذ السهم ای سقط ریشه
الامعاط - بی موی شدن وفی الحدیث
الممعط ای الممتد البائن الطول یقال
امعط النهار ای امتد -
الانهباط - فرود آمدن -
الانخداع - الانکشاف -
الانخداع - فریفته شدن -

الانجراع - شگافته شدن و از جای بیامدن کتف -
الانجذاع - بریده شدن از بیخ -
الانخلاع - از جای بیامدن کتف -
الاندراع - در پیش شدن -
الاندلاع - بیرون شدن زبان از دهن و در پیش شدن شکم کردن -
الانسکاع - وا ایستادن -
الانقشاع - باز شدن میغ -
الانقطاع - بریده شدن و انقطع به فهو منقطع به اذا عجز عن سفره من نفقة ذهبت او قامت علیه راحلته او اتاه امر لا یقدر علی ان یتحرک -
الانقلاع - برکنده شدن -
الانقماع - مقهور شدن و فی الحدیث ...
الانمیاع - گداخته شدن -
الانتزاع - ...
الانطباع - آراسته شدن -
الانصیاع - برگشته شدن -
الانقشاع - پراگنده شدن -
الانجعاف - الانقلاع -
الانحراف - گشتن ...

۲ الانخشاف - پژمرده شدن انخسف الشیء اذا انقطع ...
الانخساف - بزمین فرو شدن -
الانصراف - بازگشتن -
الانعطاف - بدو در آمدن - الانعطاف ...
الانقراف - الانقطاع -
الانقصاف - در کوفته شدن -
الانقصاف - شکسته شدن و منه الحدیث من القصا فهم ای زحمتهم و دفعتهم -
الانقفاف - از بن افتادن ...
الانکشاف - الانحسار -
۲ الانبثاق - ریخته شدن آب -
الانشقاق - شگافته شدن ... و انشقت العصا ...
الانفلاق - گشاده شدن در -
الانسحاق - کهنه شدن ... و کهنه شدن جامه
الانفراق - ... شدن -
الانخناق - خفه شدن -
۲۰ الاندهاق - خروج الرحم بعد الولادة -
الاندفاق - ریخته شدن آب -
الانباق - ...
۱۰ الاندلاق - الاندفاق -
الانزلاق - الانزلاق -

الانمراق - باپس شدن یا لان تفتر
الانزعاق - ترسیدن -
الانزهاق - وثوب الدابة من الضرب او النفار
الانسحاق - سوده شدن -
الانسفاق - درفشانیدن -
الانصفاق - الانصراف -
الانطباق - موافق وبرابر آمدن فی الحدیث
فانطبق علیهم والانطباق التطبق ومعناه
انسد علیهم الغار -
الانطلاق - بشدن -
الانعقاق - الانعطاف -
الانغلاق - بسته شدن در -
الانفتاق - شگافته شدن -
الانفهاق - فراخ باز شدن وفی الحدیث
فتنفهق له وتفسح -
الانمحاق - نیست شدن -
الانملاق - نرم شدن والانملاق مثل الافلات
الانبتاك - بریده شدن -
الانسلاك - در آمدن چیزے در چیزے
الانفراك - سست شدن دوش -
الانهتاك - دریده شدن پرده -
الانهماك - ستیهیدن وجد وکوشش کردن
یقال انهمک الرجل فی الامر ای جد ولج -

الانبتال - بریده شدن -
الانبزال - شدن -
الانجدال - بزمین افتادن -
الانجفال - شتافتن وگریختن وفی الحدیث
حتی کاد ینجفل ای ینقلب -
الانخزال - سست ومانده شدن از
چیزے وبریده شدن -
الاندخال - الدخول ولیس بالفصیح -
الاندمال - به شدن از بیماری -
الانسجال - ریخته شدن آب -
الانسحال - نرم شدن سم ویقال انسحل الخطیب
انسحل بالکلام اذا اجری به -
الانسدال - فروهشته شدن جامه وموے
الانعدال - گشتن وپیچیدن -
الانفتال - تافته شدن والانصراف ایضا
الانفصال - جدا شدن -
الانفعال - کرده شدن -
الانهمال - فرو دویدن اشک -
الانثرام - دندان پیشین افتادن -
الانثلام - رخنه شدن -
الانجذام - بریده شدن -
الانجزام - جزم شدن حرف -
الانخذام - الانجذام -

الانقصاف - شکسته شدن چوب -
الانقضاف - شکسته شدن -
الانفزار - شگافته و رخنه شدن -
الانسجام - ریخته شدن آب و اشک
الانشرام - شگافتن -
الانصرام - الانقطاع -
الانظلام - ستم رسیدن -
الانعصام - نگاه داشته شدن -
الانفصام - شکسته شدن بی جدائی
الانقحام - در آمدن -
الانقدام - بشتافتن -
الانقسام - بخشیده شدن -
الانقصام - شکسته شدن با جدائی
الانکتام - پوشیده شدن -
الانهجام - سیلان اشک ریختن چشم یقال انهجمت العین
الانهدام - ویران شدن -
الانهزام - هزیمت و شکسته شدن
الانهضام - گوارنده شدن -
الاندکان - انباشته شدن -
الانعطان - گنده شدن پوست

ومن المضاعف

الانسباب - ریخته شدن -
الانکباب - بر رو افتادن و بر چیزی

اقبال کردن -
ت الانبتات - بریده شدن -
الانفتات - خرد و مرد شدن -
ث الانبثاث - پراگنده شدن -
ج الانفجاج - یقال قوس المنفجة الذی یبین وترها عن کبدها -
الانجحاج - باشیده شدن ملد از ظلم
ح الاندحاح - فراخ شدن -
الانسحاح - ریخته شدن -
الانسداد - بسته شدن -
الانقداد - شگافته شدن -
الانهداد - شکسته شدن -
ذ الانفذاذ - بریده شدن -
ر الانجرار - کشیده شدن بجر شدن خف
س الانبساس - پراگنده شدن -
الانفساس - پراگنده و فرو ریخته شدن
الاندساس - در زیر خاک شدن
ش الانتشاش - آماس فرو نشستن
ص بیرون شدن باد از جیدن الانکساف
الانحصاص - ریخته شدن موی -
الانفصاص - الانفصال -
ض الانقضاض - فرو خوابانیده شدن چشم
الانفضاض - شکسته و پراگنده شدن

الانقضاض - بیفتادن بنا و رفتن ستاره و فرود آمدن مرغ و اسپ بر چیزی -
الانهضاض - شکسته شدن -
الانحطاط - شتافتن و فرود آمدن و انحط الشعر و غیره -
الانعطاط - شگافته شدن -
الانغطاط - آب فرو شدن -
الانفضاض - پراگنده شدن و حوال کردن و فی الحدیث فانفضت ای انکسرت ای صارت فلقتین
الانتفاخ - بیرون آمدن چیزی از دهن و غیر آن یعنی از جراحت -
الاندقاق - کوفته شدن -
الانشقاق - شگافته شدن و پراگنده شدن کار -
الانعقاق - شگافته شدن و الانعقاق گشاده شدن -
الانفکاک - از جای بشدن عضو و آزاد شدن گردن ما ننفک تفعل کذا ای لا تزال -
الانهکاک - گشاده شدن و بیرون آمدن وقت ولادت انهک صلی المرأة اذا انفرج عند الولادة
الانحلال - گشاده شدن -
الانسلال - از میان چیزی بیرون آمدن
الانشلال - روان شدن -

الانغلال - در میان چیزی بشدن و بعدی بفی -
الانفلال - شکسته شدن -
الانکلال - بگاریدن و درفشیدن برق -
الانهلال - سخت بخته شدن باران انهلال انهلت السماء صبت و منه انهلال المطر سالت بشدة و المبادرة یرفع صوت
الانثلام - کرانه شدن و انثلم علیه الاشتغال
الانضمام - با هم آمدن -
الانغمام - پوشیده شدن -
الانهدام - گداخته شدن -

ومن الاجوف

الانجیاب - واشدن ابر و مانند آن
الانسیاب - بر رفتن آب و مار و آنچه بدان ماند
الانذیاب - بیرون واشدن و خالص ... بیرون فرو شدن -
الانصیات - انفعال من الاصوات و منه قولهم فانصاتت ای اجابت الفعل کانصوت فالفعل و انصات ...
الانمیاث - گداخته شدن چیزی در آب -
الانعیاج - الانعطاف -
الانسیاح - فراخ شدن و گذشتن ... شدن و منه فی الحدیث فی قولها فانساحت الصخرة و انساحت الصاعة و السائحت السیر

ومن رواه بالخاء المعجمة فقد غلط۔
الانصیاح۔ شگافته شدن و روشن شدن
الانفیاخ۔ بزمین فرو رفتن وفی الحدیث فهو منصاخ
ویقال انصاخ الماء وانتضح ای انصب۔
الانقیاد۔ کشیده شدن و گردن نهادن
الانهیار۔ بچسپیدن۔
الانقیار۔ ویران شدن چاه۔
الانهیار۔ بیفتادن دیوار۔
الانهیار۔ رهیده شدن۔
الانحیاز۔ بگشتن از چیزی و یکسو شدن
الانمیاز۔ جدا و اشدن۔
الاندیاس۔ کوفته خرمن گشتن۔
الانبیاس۔ روان شدن۔
الانحیاش۔ رمیدن و یکسوی شدن۔
الانبیاص۔ الانقباض وهو فی الحدیث
الاندیاص۔ انسلال الشی من الید۔
الانقیاص۔ بیده شدن از بن کنده شدن
الانغیاض۔ کم شدن آب۔
الانقیاض۔ شگافته شدن دیوار و جای گور و دندان اندرازه۔
الانهیاض۔ شکسته شدن استخوان پس از جبر
الانبیاع۔ باز پیوسته شدن۔
الانبیاع۔ البیع۔

الانصیاع۔ واگردیدن و پراگنده شدن
الانضیاع۔ بر خوشتن بپیچیدن چوزه
الانطباع۔ منقاد شدن۔
الانهیاع۔ رفتن شراب۔
الانسیاغ۔ بگلو فرو شدن و ذی المساغ روان شدن آب
الانبیاق۔ سختی و بلا رسیدن و فی الحدیث انباقت علیهم بائقة شل انساحت ای انفتقت
وانباق علیهم الدهر ای هجم علیهم بالداهیة کما یخرج الصوت من البوق وقال ابن فارس فی التراکیب لیس باصل
والذی ان القاف بدل من الجیم۔
الانسیاق۔ روان شدن۔
الانقیاق۔ سوفار تیر شکسته شدن۔
الانهیال۔ ریخته شدن خاک فرا رفتن
شدن مردم از سر جای۔
الانجیال۔ الجولان۔
الاندیال۔ از جای بجای نقل کردن
واندال بطنه ای استرخی۔
الانزیال۔ فاتر شدن و جدا شدن
الانثیال۔ سبک از جای بر آمدن۔
الانهیال۔ ریخته شدن۔
الانشیام۔ منظور الیه شدن و بچیزی شدن

ومن الناقص

الانمحاء۔ محو شدن۔

الانخفاء - بیزار شدن -
الانبراء - پیش آمدن ویعدی باللام -
الانسراء - واشدن غم -
الانفراء - شکافته شدن -
الانقضاء - بگذشتن سرما -
الانقضاء - سپری شدن وبسر آمدن روزگار
الاندعاء - جواب باز دادن عن الانفعال
الانبغاء - سزاوار گشتن یقال ینبغی لک ان تفعل کذا
طاوعک وانقادلک فعل کذا وینبغی لک ای
یتسهل لک واصله من قولهم بغیت الشیء طلبته
فانبغی الی الشیء ای سهل وحصل کما تقول کسرته
فانکسر ولم یستعمل من هذه الکلمة الا الماضی والمستقبل
الانجلاء - واشدن غم وسیخ وانچه بدان ماند
الانخلاء - در وده شدن -
الانسلاء - بی اندوه وبی عشق شدن
الانضماء - ریخته شدن ویعدی ببعلی
الانکماء - پنهان شدن -
الانثناء - واگردیدن وبدو درآمدن -
الانحناء - الانعطاف -

ومن اللفیف المقرون

الانزواء - باهم آمدن وبیکسو شدن -
الانشواء - بریان شدن -
الانطواء - در نوردیده شدن -

الانغواء - مطاوع غوت السن الناقة اذا بحجته
الانهواء - الهوی وهو السقوط -

ومن المهموز الفاء

الانأطار - بدور در آمدن -

ومن المهموز الاجوف الفاء

الانئاد - بدور در آمدن -

ومن المهموز العین

الاندأج - دریده شدن مشک -

ومن الناقص المهموز العین

الانفاء - الانشقاق -

ومن المهموز اللام

الانسباء - از چیزی بیرون آمدن -
الاندراء - ناگاه آمدن بر کسی و کوژ شدن
الانخساء - دور شدن -
الانطفاء - فرو مردن آتش -
الانکفاء - واگشتن وفی الحدیث انکفأ
لونه ای تغیر عن حاله -

باب الاستفعال

الاستجلاب - الاجتلاب -
الاستحجاب - فرا پرده داری کردن -
الاستعقاب - الاحتقاب -
الاستحلاب - شیر بیرون آوردن از
پستان وفراهم آمدن وهذا فی الحدیث

ومن رواه بالخاء المعجمة فقد غلط۔
الانبیاج۔ شگافته شدن و روشن شدن
الانصیاخ۔ بزمین فرو رفتن و فی الحدیث فهو منصاخ
ویقال انصاخ الماء وانصح ای انصب۔
الانقیاد۔ کشیده شدن و گردن نهادن
الانقیاس۔ بچسپیدن۔
الانقیاص۔ ویران شدن چاه۔
الانمیاص۔ بیفتادن موی۔
الانهیار۔ رهیده شدن۔
الانخیاش۔ بگشتن از چیزی و لغة فی الغین
الانمیاز۔ جدا واشدن۔
الاندیاس۔ کوفته خرمن گشتن۔
الانهیاص۔ روان شدن۔
الانخیاش۔ رمیدن و بیماری لغین۔
الانتیاص۔ الانقباض وهو فی الحدیث
الاندیاص۔ انسلال الشیء من الید۔
الانهیاض۔ سپیده شدن از بن کنده شدن
الانقیاض۔ کم شدن آب۔
الانقیاض۔ شگافته شدن دیوار و خایه مرغ
و دندان از درازی۔
الانهیاض۔ شکسته شدن استخوان پس از بهی
الانبیاع۔ بازیده شدن۔
الانبیاع۔ السیع۔

الانضیاع۔ واگردیدن و پراگنده شدن
الانضیاع۔ بر خود نشستن پیچیدن چوزه
١٠ الانطباع۔ منقاد شدن۔
الانهیاغ۔ رفتن شراب۔
٧ الانبیاغ۔ بگوه شدن والنباغ ربا فعل التبلیغ
٦ الانبیاق۔ سختی و بلا رسیدن از زمانه تقال
انباقت علیهم بائقة شر مثل انساحت انفتقت
وانباق علیهم الدهر کی هجم علیهم بالداهیة کما یخرج الصوت
من البوق قال ابن فارس التركيب ليس باصل
٢٠ ولدی ان القاف بدل من الجیم۔
الانسیاق۔ روان شدن۔
الانفیاق۔ سوفار تیر شکسته شدن۔
الانهیال۔ ریخته شدن خاک فرا لغارة فی الرقة
شدن مردم از هر جای۔
الانجیال۔ الجولان۔
الاندیال۔ از جای بجای نقل کردن
واندال بطنه ای استرخی۔
الانزیال۔ فاتر شدن و جدا شدن
الانثیال۔ بیکبار از جای بر آمدن۔
الانهیال۔ ریخته شدن۔
٩ الانثیام۔ منظور الیه شدن بچیزی شایان

ومن الناقص

الانعفاء۔ محو شدن۔

الانحناءُ - بیزار شدن -
الانبراءُ - پیش آمدن ویعدی باللام -
الانثراءُ - واشدن غم -
الانفراءُ - شگافته شدن -
الانقضاءُ - گذشتن سرما -
الانقضاءُ - سپری شدن بسر آمدن روزگار -
الاندعاءُ - جواب باز دادن عن الاخفش
الانباغءُ - سزاوار گشتن یقال انبغی لک ان تفعل کذا
ای طاوعک الانقیاد الی فعل کذا وینبغی لک ای
یتسہل لک واصلہ من قولہم بغیت الشیٔ اذا طلبتہ
فانبغی الی الشیٔ ای سہل وحصل کما تقول کسرتہ
فانکسر ولم یستعمل من ہذہ الکلمۃ الا الماضی والمستقبل -
الانجلاءُ - واشدن غم ومیغ وانچہ بدان ماند
الانجلاءُ - دور شدن -
الانسلاءُ - بیرون شدن ودل خالی شدن
الانضماءُ - پخته شدن ویعدی بعلی
الانکماءُ - پنہان شدن -
الانثناءُ - واگردیدن وبدر آمدن -
الانحناءُ - الانعطاف -

ومن اللفیف المقرون

الانزواءُ - باہم آمدن ویکسو شدن -
الانشواءُ - بریان شدن -
الانطواءُ - در نوردیده شدن -

الانغواءُ - مطاوع عویت راس الناقۃ اذا عطفتہ
الانہواءُ - الہوی وہو السقوط -

ومن المہموز الفاء

الانیطاشُ - بدر آمدن -

ومن المہموز الاجوف الفاء

الانئادُ - بدر آمدن -

ومن المہموز العین

الاندءاجُ - دریدہ شدن مشک -

ومن الناقص المہموز العین

الانفئاءُ - الانشقاق -

ومن المہموز اللام

الانسباءُ - از چیزے بیرون آمدن -
الانذراءُ - ناگاہ آمدن بر کسی وکوز شدن
الانخساءُ - دور شدن -
الانطفاءُ - فرو مردن آتش -
الانکفاءُ - واگشتن وفی الحدیث انکفأ
لونہ ای تغیر عن حالہ -

باب الاستفعال

الاستجلابُ - الاجتلاب -
الاستحجابُ - فراپردہ داری کردن -
الاستحقابُ - الاحتقاب -
الاستحلابُ - شیر بیرون آوردن از
پستان وفراہم آمدن دمان ہذا فی الحدیث

الاستذاب - گیاه و بیدن -
الاستذناب - دنبال کسی از چیزی گرفتن
الاستذهاب - ترسانیدن -
الاستصحاب - صحبت کسی یا آن چیز خواستن و کل شی لازم شیئا فقد استصحبه -
الاستصعاب - صعب شدن و دشوار و صعب آمدن -
الاستضراب - سپید و ستبر شدن انگبین
الاستطراب - نیک طرب کردن -
الاستعتاب - از کسی خواستن که از خشنود کند و اشتی جستن بمعنی الاعتاب ایضا -
الاستعجاب - شگفتی نمودن و شگفت بودن
الاستعذاب - خوش آمدن آب و دیگر چیزها و آب خوش کشیدن -
الاستعراب - عربی شدن و فی الحدیث الاستعراب ...
الاستغضاب - بخشم آمدن اسپ -
الاستغراب - سخت خندیدن و غریب آمدن
الاستكتاب - نبشتن چیزی خواستن -
الاستثبات - التثبیت
الاستنصات - خاموش بودن خواستن و فی الحدیث استنصت الناس طلب منهم السکوت
الاستحداث - نو گرفتن و نو آوردن -
الاستحثاث - التعدی للشی -

۸ الاستخراج - بیرون کردن خواستن و بیرون آوردن رای و علم
الاستدراج - اندک اندک نزدیک گردانیدن خدای تعالی بنده را بخشم و عقوبت
الاستسماج - ناشیرین آمدن -
الاستعلاج - زفت و پوست شدن -
الاستهاج - سپید کردن ... راه
الاستهراج ... فی الحدیث ... الرای ... الاستظراج ...
الاستنتاج - بر آمدن ... الابل ... ای ... ظلمة اللیل ... اللیل ...
الاستبحاج - بنا و شدن -
الاستصباح - چراغ فرا گرفتن ...
الاستصلاح - نیک شدن ... آمدن ...
الاستفتاح - ... خواستن و ...
الاستقباح - زشت کاری ... فی الحدیث ... یامر ... فی ...
الاستقباح - زشت داشتن چیزی
الاستملاح - نمکین و شیرین آمدن چیزی
۱۱ الاستمناح - عطا خواستن -
الاستنباح - بانگ آوردن سگ
الاستنجاح - روا کردن حاجت خواستن
الاستنکاح - کسی را ... شدن

وازکسی نصیحت خواستن —
الاستنکاح — النکاح —
٦ الاستصراخ — فریاد خواستن —
١ الاستفراخ — واگرفتن کبوتر از بهر بچه —
الاستنساخ — نسخت کردن —
٧ الاستبعاد — دور شدن و دور شمردن
و دوری جستن —
الاستجماع — بیرون آمدن استوار
شدن و فراهم آمدن قوم —
الاستمداح — ستودن خواستن —
الاسترشاد — راه راست خواستن و
گواه گرفتن و حاضر آمدن خواستن استشهد
فلان فی سبیل الله ای قتل —
الاستطراد — خویشتن از پیش دشمن
بهزیمت براوردن برای فریفتن و استطراد بالکلام
الاستعباد — به بندگی گرفتن
الاستنفاد — ... ...
... ...
الاستقراد — ... شدن بچه —
الاستفساد — تباه شدن و تباه شدن خواستن
الاستخلاد — از وی دل گرفتن و از وی دل خوش کردن
الاستنجاد — یاری خواستن و قوی شدن
پس از ضعف و دلیر شدن بر کسی ایلی شکوه

الاستنشاد — شعر خواندن خواستن —
الاستنفاد — تمام کار بستن نقول ... نفیس
٧٠ الاستنقاذ — برهانیدن —
الاستبشار — شاد شدن —
الاستبصار — بینادل شدن فی ...
الاستشفار — مصدر استشفر الرجل
ثوبه اذا رد طرفه بین رجلیه الی حجزته والکلب
بذنبه جعله بین فخذیه —
الاستحجار — بسنگ استنجا کردن —
الاستحجار — سخت شدن گل چون سنگ
الاستحسار — مانده شدن —
الاستحضار — حاضر آمدن خواستن و
دوانیدن اسپ —
الاستخفار — پناه آمدن جوی —
الاستحقار — حقیر داشتن —
الاستخبار — خبر خواستن
الاستعداد —
الاستدبار — از پس فرا شدن —
الاستذکار — یاد کردن خواستن —
الاستحسار — افسوس داشتن —
الاستشزار — الرفع والارتفاع جمیعا
ومنه غدائره مستشزرات ... روی بقیم
الزاهی ... ... و سن وی باکسر

جعله من اللازم والباب يدل على انفتال في
الشيء عن الطريقة المستقيمة۔
الاستشعار۔ در دل گرفتن بیم۔
الاستصغار۔ خرد و خوار شمردن۔
الاستظهار۔ یاری خواستن و یعنی یاد از بر کردن
الاستعبار۔ اشک فرو آمدن و خواب با کسی گفتن تا تعبیر کند
الاستعذار۔ في الحديث ان النبي
صلی الله علیه وسلم استعذر ابا بكر من عائشة
اى طلب ان يعذره منها اى ينصفه كانه
عتب عليها في شيء فقال لابي بكر كن عذيري
منها ان ادبتها اى قم بعذرها فيما تأتيه الى
من المكروه اى قم بعذري ان ادبتها على سوء فعالها
الاستعمار۔ آبادان کردن خواستن و
زندگانی دادن و منه واستعمركم فيها وقيل جعلكم عمارها۔
الاستغدار۔ آب گیر شدن جای۔
الاستغزار۔ چیزی دادن تا افزون از وی بستاند
في الحديث يقال استغزر اى طلب
اكثر مما اعطى۔
الاستغفار۔ آمرزش خواستن و یعدی
الى المفعول الثاني بمن وباللام وهو الاصل
وبنفسه بحذف حرف الجر وكان الواجب في
القياس ان يتعدى الى المفعولين بطريق الاصالة
لان غفر متعد وسين الاستفعال يزيده

مفعولاً كالاستكتاب والاستنطاق وغيرهما
الاستفسار۔ تفسیر کردن خواستن۔
الاستقدار۔ تقدیر کردن خواستن۔
الاستقذار۔ چیزی را پلید شمردن۔
الاستقصار۔ کسی را کوتاه آمدن و مقصر شمردن
الاستقطار۔ چکیدن خواستن۔
الاستکبار۔ گردنکشی کردن۔
الاستکثار۔ بسیار خواستن و چیزی را بسیار آمدن
الاستنشار۔ استقبال الريح بالانف وجاء في
الحديث بمعنى استدبار الريح۔
الاستمطار۔ باران خواستن۔
الاستنثار۔ كالاجتذاب مرة بعد
اخرى يعني الاستبراء وفي الحديث
ليستنثر عند بوله۔
الاستنثار۔ دمیدن بینی۔
الاستنسار۔ کرکس شدن۔
الاستنفار۔ رمیدن و رمانیدن
و بیرون شدن خواستن۔
الاستنکار۔ ناشناختن۔
الاستبحار۔ فراخ شدن۔
الاستهتار۔ مولع کردن یقال استهتر
فلان في الشراب في الحديث اعوذ بك من ان
اكون من المستهترين يقال استهتر فلان فهو مستهتر

اذا کان کثیر الاباطیل والشهتر الباطل ـ
الاستهتار ـ بوش کردن خویشتن در کاری
الاستیجار ـ روا کردن حاجت خویشتن ـ
الاستحداس ـ انبوه شدن چیزی یقال استحلس النبت
اذا غطی الارض بکثرته والرجل الخوف اذا لم یفارقه وفی الحدیث
استحلسنا الخوف ای لزمناه وجعلناه کالحلس للحاجة من الجلسر
الاستبحاث ـ التفحص فی المعنی والحکم ـ
الاستجاش ـ سخت خشمگین شدن ـ
الاستکراش ـ کرش گردیدن یقال استکرشت الانفحة
الانها لکرش تنحة الم یاکل الجدی فاذا اکل یسمی کرشا وقد استکرشت
الاستخلاص ـ ویژه کردن از بهر خود
الاسترخاص ـ ارزان شمردن و خریدن
الاستفراص ـ طلب الفرصة ـ
الاستنقاص ـ کم کردن خواستن ـ
الاستعراض ـ عرضه کردن خواستن
و هر کس پیش آید بکشتن فی الحدیث فاستعرضهم
الخوارج و یا عطا دادن وانچه بدان ماند ـ
الاستقراض ـ وام خواستن ـ
الاستنفاض ـ نگریستن که باشد در جای استنفضت
المکان ای نظرت جمیع ما فیه واستنفض القوم بعثوا النفیضة
و هی الطلیعة فی الحدیث استنفض بها ماء استنجی والنفض
الاستنهاض ـ برخاستن خواستن ـ
الاستحفاظ ـ کشتی کردن شتر ـ

الاستنباط ـ بیرون آوردن آب و رای
و علم و جز آن و نبطی شدن فی الحدیث لا تستنبطوا
ای لا تشبهوا بالنبط وفی الحدیث لیستنبطوا ای لیطلب
نسلها و نتاجها والترکیب یدل علی استخراج الشیء
الاستحفاظ ـ یاد گرفتن و یاد گرفتن خواستن
الاستغلاظ ـ ستبر شدن و ناخریدن جامه
از بهر زفتی وی ـ
الاستبداع ـ بدیع شمردن ـ
الاستبشاع ـ ناخوش شمردن چیزی
الاستبضاع ـ آخریان فا دادن و نوع
من نکاح اهل الجاهلیة و هو فی الحدیث ـ
الاستتباع ـ پس روی کردن خواستن
الاستجماع ـ گرد آمدن خویشتن و فراهم آمدن
سیل از هر جای ـ
الاستدفاع ـ واداشتن بدی خویشتن
الاسترجاع ـ انا لله وانا الیه راجعون گفتن
در وقت مصیبت و فرا گرفتن چیزی که فرا داده باشی
الاسترضاع ـ دایه گرفتن فرزند را ـ
الاسترقاع ـ پاره آمدن جامه ـ
الاستشفاع ـ شفاعت کردن خواستن
الاستشناع ـ شنیع شمردن ـ
الاستصباع ـ الصبح ـ
الاستطلاع ـ دیده ور کردن خویشتن

الاستقطاع - قطع یافتن کاری از او استقطعت
الشیء وجدته قطیعا۔
الاستقراع - گشن خواستن از کسی و
بگشن آمدن ماده گاو۔
الاستقطاع - اقطاع خواستن چیزی [illegible]
[illegible] - القلع۔
الاستمتاع - برخوردار شدن [illegible]
الاستنقاع [illegible]
وایستادن آن در جای [illegible] الحدیث
اذا استنقعت نفس المؤمن یعنی اذا خرجت
فی [illegible] کما استنقع الماء [illegible]
[illegible] والنفس [illegible]
در آب [illegible] الاستنقع [illegible]
فی الغدیر [illegible] واستنقعت [illegible]
[illegible] علی استقرار
[illegible] فی قراره او علی صورت۔
الاستنفاع - [illegible]
[illegible]
[illegible]
الاستحفاف - [illegible]
الاستخفاف - سبک داشتن۔
الاستخلاف - ایستاده خواستن بجای
[illegible] خلیفه کردن خواستن و آب کشیدن

الاستدراف - از پی [illegible]
الاستشراف - [illegible]
الاستسلاف - سلف خواستن۔
الاستشراف - ان ترفع بصرک الی الشیء
[illegible] کف فوق حاجبک کالذی
یستظل من الشمس واستشرفت [illegible]
الاستشراف - [illegible]
الاستصراف - [illegible]
الاستطراف - [illegible]
الاستطراف - [illegible]
الاستعطاف - مهربانی کردن خواستن
الاستقذاف - دشنام دادن۔
الاستلطاف - [illegible]
الاستنظاف - [illegible]
الاستنکاف - ننگ داشتن۔
الاستهداف - نشانه چیزی شدن [illegible]
الاستیناف - از سر گرفتن۔
الاستباق - [illegible]
الاستبراق - [illegible]
الاستطلاق - گشاده شدن شکم۔
الاستغراق - همه را رسیدن و فرا گرفتن
الاستغلاق - بسته شدن [illegible]
الاستلحاق - دعوی کردن [illegible]

ازان نفست فی الحدیث -

الاستنشاق ماخوذ من النشق [illegible]

الاستنشاق آب را در بینی کشیدن [illegible]

الاستنطاق سخن گفتن خواستن و

سخن باکسی گفتن -

الاستدراک - دریافتن چیزی -

الاستضحاک - خنده پیدا [illegible]

الاستمساک - چنگ در زدن [illegible]

الاستهلاک - هلاک کردن -

الاستبدال - بدل گرفتن -

[illegible] - [illegible] بر خم نهادن

[illegible] - [illegible]

آب دادن ماخوذ من البقل [illegible]

[illegible] الاسما و قیل الذی

[illegible] فی تبیان

[illegible]

[illegible] السلطان [illegible]

الاستثقال - گران داشتن و گران کردن

[illegible] - [illegible] دو داده -

[illegible] -

الاستجهال - نادان شمردن و سبک داشتن

فی الحدیث من استجهل مومنا [illegible]

یعنی [illegible]

الاستحمال - برداشتن -

الاستقبال - طلب الاقبال -

الاستدخال - اندر آمدن خواستن -

الاسترجال - پیاده شدن -

الاسترحال - پالان برکندن خواستن

الاسترسال - گستاخ شدن و [illegible]

و فروهشته موی -

[illegible] - از یکدیگر فراشدن گوسپند

[illegible] فی اول [illegible] -

الاستهلال - بسیار بانگ بلند [illegible] کردن

[illegible] -

الاستسهال - آسان شمردن -

[illegible] - [illegible] خواستن [illegible]

الاستعسال - انگبین خواستن -

الاستقلال - [illegible] شمردن -

الاستعمال - بکار داشتن و کار فرمودن

الاستشمال - [illegible] آمدن جامه -

الاستفحال - بزرگ شدن کار -

الاستنذال - ناکس شمردن -

الاستنزال - فرود آوردن -

[illegible] - پیشوا شدن -

الاستقتال - قلة المبالاة بالموت [illegible]

الاستکمال - تمام کردن -

الاستمهال - مهلت خواستن -
الاستنبال - تیر خواستن -
الاستنتال - وریشین شدن ساخته شدن
مر کار را وهذا یتعدی باللام -
الاستنجال - باز آب شدن جای -
الاستنزال - فرود آمدن خواستن
واستنزل فلان ای حط عن مرتبته -
الاستنصال - بیرون کردن -
الاستنفال - عطا وغنیمت خواستن
الاستبهام - بسته شدن ویعدی بعلی
الاستحرام - گشتن آن ملن شئ کذلک کل
انثی من ذوات الظلف خاصة -
الاستحکام - استوار شدن -
الاستخدام - خدمت خواستن -
الاسترحام - بخشایش خواستن -
الاستسلام - گردن نهادن یتعدی باللام
الاستطعام - خورش خواستن فی الحدیث
ان استطعمکم الامام فاطعموه وهذا علی التشبیه
ومعناه ان استفتح فافتحوا علیه
الاستعجام - بسته شدن -
الاستلحام - جنگ زدن -
الاستعظام - بزرگ شمردن وتکبر کردن
الاستعلام - آگاه کردن خواستن -

الاستفرام - آهنگ تنگ کردن فرج را بدارو وفی الحدیث
یابن المستفرمة بعجم الزبیب العجم ان تضیق المرأة
متاعها بالاشیاء العفصة وقد استفرمت
اذا احتشت وہا تشاع الحجب الزبیب للتفریم والتنفر
الاستفهام - مفهوم کردن خواستن -
الاستقدام - در پیش شدن خواستن
ودر پیش شدن -
الاستقرام - کشن شدن جدا
الاستقسام - سوگند وبخش کردن خواستن
۵ از تیرها قمار وقد کشف الازہری عن معنی
الاستقسام فقال هو طلب ما قسم الله لنا فهو غیب
عنا من حیوة او موت او شقاوة او سعادة
وهو قسم ای نصیب الذی انصار لکل احد قسمه
الاستکتام - پوشیده خواستن استکتم فلان
ای استحدث عرقا کریما -
الاستلحام - گوشت خواستن واستلحم
الرجل اذا احتوشه العدو فی القتال فلم یجد
مخلصا واستلحم الطریق لزمه -
الاستلهام - در دل الهام دادن خواستن -
۶ الاستبطان - در نهان داشتن
وفی الحدیث یستبطنها ای یطلب ما فی بطنها
الاستحسان - نیکو شمردن -
الاسترهان - گرو خواستن -

الاستنتان ـ بد بو شدن گوشت و گوسپند و شتر
الاستقراح ـ نرم شدن بسیار خوردن شتر گرگ
الاستلبان ـ شیر خواستن ـ
الاستمکان ـ دست یافتن ـ
الاستنضاء ـ افسون خواستن ای المسی فی الحدیث و المستفعضة
از دا المستوضة فی الحدیث لعن الله النامصة و المستنمصة
یعنی التی تنقد قولها و تتلقفه التجبیر الحین لک ـ
الاستکراه ـ کراهیت داشتن چیزی
الاستنزاه ـ التنزه ـ
الاستفهاه ـ الاستفهام ـ
الاستکناه ـ به کردن خواستن ـ

ومن المضاعف

الاستتباب ـ راست شدن کار ـ
الاستحباب ـ دوست داشتن برگزیدن
الاستشباب ـ فی الحدیث استشبوا اعتاد استوقو
الاستضباب ـ الاستیضاف ـ
الاستشتاث ـ پراگنده شدن ـ
الاستحثاث ـ مثل الحث ـ
الاستنقاث ـ پاک کردن جراحت
از پلیدی و علاج کردن ـ
الاستلجاج ـ ستیهیدن سوگند فی الحدیث اذا استلج احدکم
بیمینه قیل یجز فیها ولا یکفرها و یزعم انه صادق فیها وقیل ان
یحلف و یری ان غیرها خیر منها فیقیم علی ترک الاکفارة

الاستصحاح ـ درست شدن ـ
الاستبداد ـ بخودی خود کار ایستادن
الاستجداد ـ نو گرفتن ـ
الاستحداد ـ تیز کردن حلق شعر العانة ـ
الاستزداد ـ واداد دن خواستن ـ
الاستعداد ـ ساختن کار ـ
الاستمداد ـ مدد خواستن ـ
الاستلذاذ ـ مزه یافتن و خوش شمردن
الاستجرار ـ الجر ـ
الاستحرار ـ سخت شدن جنگ ـ
الاستدرار ـ بیرون وردن شیر از
پستان و باران زابر و تنگ زستور و استدرت
المعزی ای ارادت الفحل ـ
الاستسرار ـ پنهان کردن و پنهان شدن ماه
فی الحدیث عائشة رضی الاستسرار التسری
وکان القیاس الاستسرار من تسررت الا انها
ردت الحرف الی اصله هو تسررت من السر
و هو النکاح فابدلت من حدی الرائات یاء
الاستعرار ـ شتاب کردن قال استعر بهم الجرب فشا فیهم فی الحدیث
اذا استعر علیکم شیء من النعم ای استعصی من العرارة و هی الشدة
الاستقرار ـ آرام گرفتن ـ
الاستمرار ـ استوار شدن روان شدن ـ
الاستضرار ـ بدرد آمدن گشتن ـ

الاستجرار - محکم شدن یک جزء از شکست
شدن در بیمار و الماضی من هذا استجر
و استجر فلان بحقی ای غلبنی الباب یدل
علی شدة و قوة و ما ضاهاها من غلبة و قهر
الاستقرار - سبک گردانیدن -
الاستخساس - خسیس شمردن -
الاستفشاش - خائن شمردن -
الاستقصاص - قصاص دادن خواستن
الاستبضاض - یقال استبض معروفه ای استخرج -
الاستحضاض - درشت یافتن خوابگاه
الاستنضاض - احسان و عطیه خواستن یقال فلان
یستنض حقه من فلان ای یستخرجه اخذه الشیء بعد الشیء
الاستحطاط - کم کردن خواستن از بهای چیز -
الاستخفاف - سبک گردانیدن و سبک
داشتن و منه لا یستخفنک الذین لا یوقنون ای
لا یحملنک علی الجهل و استخفاف کردن و یعد
بالباء و استخفه طلبت خفته -
الاستدفاف - الاستتباب یقال
خذ ما استدف لک ای خذ ما امکن
و یستعمل مثل استطف و الدال مبدلة من
الطاء و فی الحدیث فاستدف بها ای حلق عانته
الحدیث ... حلقها استشفت ما وراء
ای ابصرته ماخوذ من الشف و هو الثوب

الرقیق یقال خذ ما استطف لک ای خذ ما
ارتفع لک و امکن -
الاستعفاف - طلب العفة و منه و لیستعفف
الذین لا یجدون و استعف من المسألة ای عف
الاستقفاف - فراهم آمدن پیر -
الاستکفاف - دست برابر و نهادن
تا چیزی ببینی و دست بسوی کسی بازیدن
از بهر کدیه و گرد چیزی در آمدن فی الحدیث
فاستکفوا جنابی عبد المطلب احاطوا به -
الاستحقاق - سزاوار شدن -
الاستدقاق - الدقة -
الاسترقاق - تنگ شدن و بند گرفتن
الاستکاک - ضعیف یافتن -
الاستبدال - از بیماری شدن
و ایدی یمن -
الاستحلال - بحلی خواستن و حلال داشتن
الاستدلال - دلیل گرفتن -
الاستذلال - خوار کردن -
الاستزلال - بلغزیدن خواستن و
بلغزانیدن و بر گناه داشتن -
الاستضلال - طلب ضلالت کردن یقال استضل ضالته
ای طلب ان یضل فضلها یقال جن جنونه -
الاستظلال - سایه گرفتن و یعدی بالبا

الاستغلال - از چیزی غلہ گرفتن
الاستقلال - اندک شمردن و برداشتن
و بخودی بر کارے ایستادن و استقل
القوم ای مضوا و ارتحلوا و از جای خاستن
و از جای بر داشتن -
الاستملال - الاملال -
الاستهلال - ماه نو دیدن یقال استهل
الهلال و هویدا شدن ماه و گشاده وی گشتن -
و بانگ کردن کودک بار اول وقت زادن
الاستتمام - تمام کردن -
الاستجمام - برآسودن و دست بداشتن
از آب کشیدن از چاه تا آب گرد آید در وی
الاستحمام - خوی گرفتن و خویشتن را بآب گرم
شستن ہذا ہو الاصل ثم صار کل اغتسال
استحماما بای ماکان -
الاستذمام - سزاوار ملامت گشتن
الاسترمام - عمارت خواستن بنا -
الاستعظام - الاستعظام بزرگ گرفتن -
الاستحنان - الاستئثار والاستطراب الغنا
الاستنان - الاستطراب -
الاستسنان - نزار شدن -
الاستکنان - الاکتنان و نهفته گشتن -

ومن المعتل

ل الاستحباب - سزاوار شدن -
الاستیعاب - از بن بر کندن و همه را فرا رسیدن
الاستیهاب - بخشیدن چیزی خواستن
ج الاستیثاج - بسیار شدن مال -
الاستیداج - در آمدن خواستن -
۸ الاستیضاح - از کسی خواستن تا چیزی پیدا کند
و دست بر ابرو نهادن تا چیزی بنگرد کسی هست یا نه
الاستیقاح - سخت شدن -
الاستیکاح - سطبر و آگنده شدن چوزه یقال
استوکحت الفراخ غلظت -
۹ الاستیراد - حاضر کردن -
الاستیصاد - شکار ساختن گوسپند را -
الاستیفاد - مدد کسی خواستن لغة فی الایفاد -
الاستیقاد - آتش برافروختن و افروختہ شدن لازم متعدی
الاستیلاد - صحبت کردن با کنیزک تا وی فرزند آید
ر الاستیثار - بسیار خواستن چیزی
الاستیزار - فا وزارت کردن و وزارت
خواستن یقال استوزر فلان -
ع الاستیعام - وخمت یافتن -
الاستیغار - تمام فاسدن -
ف الاستیفاز - بر سر دو پای نشستن -
ش الاستیحاش - ضد انس ناخوش شدن
ض الاستیفاض - شتافتن رفتن از راه دن -

الاستيداع - چیزی بزینهار فا کسی دادن
الاستيراء - فال دادن خواستن -
الاستيساع - فراخ شدن -
الاستيقاع - التوقع -
الاستيكاع - سخت شدن معده -
الاستيداغ - از نکوهش پاک داشتن
الاستيلاف - چکیدن -
الاستيصاف - وصف خواستن -
الاستيقاف والاستيذان خوستن و دداشتن ستور خوستن -
الاستيكاف - چکیدن وفی الحدیث انه توضأ فاستوکف ثلاثا
ای بلغ بالغسل تلثا ماخوذ من کف البیت کانه اخذ ثلث مرة
من الماء وقیل بالغ فی غسل الید حتی وکف منها الماء
الاستيثاق - از کسی استواری گرفتن وخوستن واستوار کردن -
الاستيداق - الایداق -
الاستيراق - وراقت کردن خواستن -
الاستيساق - فراهم آمدن وتمام شدن -
الاستيفاق - توفیق خواستن -
الاستيبال - نگشتن آمدن گوسفند و استوبلت البلاد
استوخمته وذلک اذا لم یوافقک بدنک وان کنت محبا
الاستيحال - با وحل شدن جای -
الاستيصال - موی بموی پیوستن خواستن -
الاستيغال - بغل شستن فی الحدیث فلیستوغل
ای لیغسل المغابن والبواطن -

الاستيهال - ترسیدن -
الاستيخام - ناموافق آمدن هوای جای
و ناگوار شدن و یافتن -
الاستيشام - گنده کردن دست و مانند آن
الاستيضاه - ستم کردن -
الاستيتان - قوی شدن -
الاستيسان - غنودن -
الاستيطان - وطن گرفتن -
الاستيداه - فراهم آمدن و روانه شدن
اشتران و ستوه شدن خصم -

ومن اللفیف المفروق

الاستيجاء - الاستصراخ -
الاستيخاء - الاستجار -
الاستيراء - طلب البراء یقال فلان یستوری
زناد الضلالة -
الاستيساء - کسی را گفتن که مواسات کن با من
الاستيشاء - تکه خواستن از ستور تا بیا شند
و فی الحدیث یستوشیه یریدانه کان یستنبطه و یستخرجه
الاستيصاء - اندرز پذیرفتن -
الاستيعاء - از بن برکندن سه درخت فی الحدیث
واستوعی لعقه یریدانه استوفاه کله ماخوذ
من الوعاء کانه جمعه فی وعائه -
الاستيفاء - تمام فاستدن -

اَلِاسْتِبْکَاءُ۔ فربہ شدن شتر
اَلِاسْتِیْلَاءُ۔ دست یافتن و یعدی بعلی
یقال استولی علی الامر ای بلغ الغایۃ والترکیب
مع کثرتہ یدل علی القرب۔

ومن المعتل الیائی

اَلِاسْتِیْسَارُ۔ آسان شدن و یعدی باللام
اَلِاسْتِیْقَاظُ۔ بیدار شدن۔
اَلِاسْتِیْقَانُ۔ بیگمان شدن۔
اَلِاسْتِیْدَاءُ۔ مثل الاستیلاء ومن بنات الواو
اَلِاسْتِیْقَاءُ۔ طاعت داشتن۔

ومن الاجوف

اَلِاسْتِتَابَۃُ۔ توبہ خواستن۔
اَلِاسْتِثَابَۃُ۔ پاداش خواستن۔
اَلِاسْتِجَابَۃُ۔ قبول کردن یقال استجبتک و استجبت لک۔
اَلِاسْتِرَابَۃُ۔ مشتبہ شدن یقال ارابنی الشیء
اَلِاسْتِصَابَۃُ۔ صواب دیدن۔
اَلِاسْتِطَابَۃُ۔ خوش و استنجا کردن و فی الحدیث
استطیب بما یرید الاختلاف۔
اَلِاسْتِنَابَۃُ۔ نیابت داشتن و خواستن۔
اَلِاسْتِزَانَۃُ۔ روغن زیت خواستن۔
اَلِاسْتِقَالَۃُ۔ ... خواستن۔
اَلِاسْتِمَالَۃُ۔ الاستقبال۔
اَلِاسْتِبَانَۃُ و الاستِقَانۃُ۔ الاستخلاع۔

اَلِاسْتِرَاثَۃُ۔ دیر نگی شمردن۔
اَلِاسْتِغَاثَۃُ۔ فریاد خواستن۔
اَلِاسْتِبَاحَۃُ۔ مباح کردن و مباح یافتن
و از بن بر کندن
اَلِاسْتِرَاحَۃُ۔ بر آسودن و بوی بردن۔
اَلِاسْتِمَاحَۃُ۔ عطا خواستن و شفاعت کردن و خواستن
اَلِاسْتِنَاخَۃُ۔ فرو خفتن شتر۔
اَلِاسْتِجَادَۃُ۔ نیک شمردن و نیک آمدن۔
اَلِاسْتِزَادَۃُ۔ افزون خواستن و مقصر شمردن
اَلِاسْتِعَادَۃُ۔ سخن وا در خواستن و فی الحدیث
واستعیدوها ای اعتادوها۔
اَلِاسْتِفَادَۃُ۔ فائدہ گرفتن و الفائدۃ
استحدثت مال وغیرہ۔
اَلِاسْتِقَادَۃُ۔ منقاد شدن و یعدی باللام
و قصاص خواستن۔
اَلِاسْتِعَاذَۃُ۔ باز داشت خواستن و یعدی بالباء
اَلِاسْتِثَارَۃُ۔ گرد بر انگیختن و استثار الاثر
وغیرہ اذا اثرها من موضعها۔
اَلِاسْتِجَارَۃُ۔ زینهار خواستن۔
اَلِاسْتِحَارَۃُ۔ الاستنطاق و استدار المکان
بالماء استحیر الشراب اسیغ والمستحیر سحاب ثقیل
متردد لیس له مخرج تسوقہ
اَلِاسْتِخَارَۃُ۔ خیرت خواستن از خدای تعالی

اَلْاِسْتِبْدَاءُ- چیزی بزینهار فاکسی دادن
اَلْاِسْتِبْرَاءُ- فا دل دادن خواستن-
اَلْاِسْتِیسَاءُ- فراخ شدن-
اَلْاِسْتِیقَاءُ- التوقع-
اَلْاِسْتِیکَاءُ- سخت شدن معده-
اَلْاِسْتِبْلَاغُ- از نکوهش پاک داشتن
اَلْاِسْتِیلَافُ- چکیدن-
اَلْاِسْتِیصَافُ- وصف خواستن-
اَلْاِسْتِیقَافُ والیتادن خوستن و وا ایستادن ستور خوستن-
اَلْاِسْتِیکَافُ- چکانیدن فی الحدیث انه توضا فاستوکف ثلثا
ای صب الماء علی یدیه ثلثا واخذ من کف البیت کانه اخذ ثلث فرع
من الماء وقیل بالغ فی غسل الیدین وکف منها الماء
اَلْاِسْتِیثَاقُ از کسی استواری گرفتن و خوستن استوار کردن-
اَلْاِسْتِیدَاقُ- الایداق-
اَلْاِسْتِیرَاقُ- دراقت کردن خواستن-
اَلْاِسْتِیسَاقُ- فراهم آمدن و تمام شدن-
اَلْاِسْتِیفَاقُ- توفیق خواستن-
اَلْاِسْتِیبَالُ- بگشتن آمدن گوسپند و استوبلت البلاد
استوخمته وذلك اذا لم یوافقك فی بدنك وان کنت تحبه
اَلْاِسْتِیحَالُ- با وحل شدن جای-
اَلْاِسْتِیصَالُ- موی بموی پیوستن خواستن-
اَلْاِسْتِیغَالُ- بغل شستن فی الحدیث فلیستوغل
ای لیغسل المغابن والبواطن-

اَلْاِسْتِیهَالُ- ترسیدن-
اَلْاِسْتِیخَامُ- ناموافق آمدن هوای جای
وناگوار شد ویا فتن-
اَلْاِسْتِیشَامُ- گنده کردن دست و یا ماندن آن بچیزی
اَلْاِسْتِیضَاهُ- ستم کردن-
اَلْاِسْتِیتَانُ- قوی شدن-
اَلْاِسْتِیسَانُ- غنودن-
اَلْاِسْتِیطَانُ- وطن گرفتن-
اَلْاِسْتِیدَاهُ- فراهم آمدن و روانه شدن
اشتران و مقهور شدن خصم-

ومن اللفیف المفروق

اَلْاِسْتِیحَاءُ- الاستصراخ-
اَلْاِسْتِیخَاءُ- الاستخبار-
اَلْاِسْتِیرَاءُ- طلب الابراء یقال فلان یستوری
زناد الضلالة-
اَلْاِسْتِیسَاءُ- گفتن را گفتن که مواسا کن با من
اَلْاِسْتِیشَاءُ- نکو خواستن از ستور باشند
وفی الحدیث یستوشیه یرید انه کان یستخرج
اَلْاِسْتِیضَاءُ- اندر نه پذیرفتن-
اَلْاِسْتِیعَاءُ- از بن بر کندن سنه و درخت فی الحدیث
واستوعی له حقه یرید انه استوفاه کله ماخوذ
من الوعاء کانه جمعه فی وعائه-
اَلْاِسْتِیفَاءُ- تمام فا ستدن-

الاستیکاء - فربه شدن شتر

الاستیلاء - دست یافتن ویعدی بعلی یقال استولی علی الامر ای بلغ الغایة والترکیب مع کثرتہ یدل علی القرب -

ومن المعتل الیائی

الاستیسار - آسان شدن یعدی باللام

الاستیقاظ - بیدار شدن -

الاستیقان - بیگمان شدن -

الاستیداء - تثل الاستیلاء ومن بنات الواو

الاستیقاء - طاعت داشتن -

ومن الاجوف

الاستتابة - توبه خواستن -

الاستثابة - پاداش خواستن -

الاستجابة - پاسخ کردن یقال استجبتک واستجبت لک -

الاستراب - کاستشتاک کردن سترنب یقال اذا استراب بک

الاستصابة - صواب آمدن -

الاستطابة - خوش واستنجا کردن وفی الحدیث استطیب بہا سید الاختلات -

الاستنابة - نیابت داشتن خواستن -

الاستزادة - روغن زیت خواستن

الاستغاثة - ...

الاستقالة - الاستقال -

الاستباثة والاستثاثة - الاستخراج -

الاستراثة - دیرنگی شمردن -

الاستغاثة - فریاد خواستن -

الاستباحة - مباح کردن ومباح یافتن واز بن برکندن

الاستراحة - برآسودن وبوی بردن -

الاستماحة - عطا خواستن وشفاعت کردن وخواستن

الاستناخة - فرو خفتن شتر -

الاستجادة - نیک شمردن ونیک آمدن -

الاستزادة - افزون خواستن ومقصر شمردن

الاستعادة - سخن وا درخواستن وفی الحدیث واستعیدوها ای اعتادوها -

الاستفادة - فائده گرفتن والفائدة استحدثت مال وغیره

الاستقادة - منقاد شدن یعدی باللام وقصاص خواستن -

الاستعاذة - بازداشت خواستن ...

الاستثارة - گرد برانگیختن واستثار الارنب وغیرها اذا انہضہا من موضعہا -

الاستجارة - زنہار خواستن -

الاستحارة - الاستنطاق واستنار المکان بالماء استحیر الشراب ای استیغ المستحیر سحاب ثقیل متردد لیس لہ ریح تسوقہ

الاستخارة - خیریت خواستن از خدا تعالی

و مهربانی کردن خواستن
د الاستدارة - گردیدن و گرد چیزی درآمدن
و فی الحدیث ان الزمان قد استدار ای دار
الاستزارة - زیارت کردن خواستن
الاستشارة - مشاورت خواستن و فربه شدن ستور
الاستطارة - پراگنده شدن و فاش شدن چیزی
الاستعارة - عاریت خواستن و منه قولهم
کیف یستعار و قیل یستعیر بمعنی یستعار ای تداول
الاستغارة - فربه شدن
الاستنارة - روشن شدن
الاستجازة - عطا خواستن و اجازت
خواستن و جواز خواستن و آن آب باشد
که با چارپای و کشت دهند
الاستشاطة - [illegible]
الاستیاقة - [illegible] خواستن
الاستنابة - [illegible]
الاستخاضة - [illegible]
الاقواء ای [illegible]
الاستراحة - [illegible]
گردانیدن در وادی
الاستعاضة - عوض خواستن
الاستفاضة - فاش شدن خبر و آب بسیار گردیدن و روان شدن
استفاض الخبر ای شاع و بعضهم یقول استفاض و هو مکروه و استفاض الوادی شجرا ای اتسع و کثر شجره
الاستشاطة - از خشم بسوختن و فربه شدن ستور
الاستلاطة - با خویشتن گرفتن و منه الحدیث
استلطهم بهذا الجبل اذا استحققتم و ذلک انهم
لما استحقوا الدم و صار لهم الصقوة بانفسهم و
و منه الحدیث الآخر التلاط لا یرث یعنی
الملحق بالرجل فی النسب الباطل علی الاصول
الاستباعة - فروختن چیزی خواستن
الاستجاعة - گرسنگی نمودن
الاستطاعة - توانستن و الماضی استطاع
یستطیع و بعض العرب یقول اسطاع یسطیع
الاستناعة - فرا پیش شدن در رفتن
الاستیافة - فراخ شدن
الاستضافة - طلب الضیافة
الاستطافة - طواف کردن
الاستیاقة - یقال امر مستاق ا[illegible]
[illegible]
الاستفاقة - بهوش آمدن و برآسودن
و یقال استفق ناقتک [illegible] ثم احلبها
الاستبالة - بول فرا گرفتن
الاستحالة - محال شدن و از جای بگردیدن
و استحلت الشخص ای نظرت هل یتحرک الارض
المستحیلة هی التی لیست بمستویة و هی فی الحدیث

الاستخالة۔ خال گرفتن وفی الحدیث والمستخیل الرهام اذا نظرت الیها خلتها ماطرة۔

الاستطالة۔ گردنکشی کردن ویعدی بعلی ودراز شدن۔

الاستقالة۔ اقالت خواستن۔

الاستمالة۔ سوی خویش چسپانیدن یقال استماله واستمال بقلبه۔

الاستخامة۔ خیمه ساختن خواستن وخیمه زدن وفی الحدیث من احب ان یستخیم له الرجال بهو من خام یخیم وخیم یخیم اذا اقام بالمقام قاله ابن قتیبه

الاستدامة۔ دوام خواستن واستدمت الامر اذا تانیت به۔

الاستضامة۔ بیدادی کردن۔

الاستقامة۔ قیمت گرفتن وهذه لغة اهل مکه وراست شدن وراست بایستادن

الاستلامة۔ کاری کردن که سزاوار ملامت باشد استلام الرجل الی الناس ای استذم۔

الاستنامة۔ بیارامیدن ویعدی بالی۔

الاستهامة۔ شیفته گردانیدن۔

الاستبانة۔ پیدای آوردن وهویدا شدن

الاستدانة۔ وام خواستن۔

الاستعانة۔ یاری کردن خواستن علق العانة ایضا۔

الاستکانة۔ فروتنی کردن وتن بدادن واشتقاقها من الکین وهو لحم داخل فرج المرأة عن ابن علی الفارسی۔

الاستلانة۔ نرم شدن۔

الاستهانة۔ استخفاف کردن ویعدی بالبا

الاستفاهة۔ نیک فاخورآیدن یعنی الاستفاهة آمدن

وما جاء علی الاصل

الاستصواب۔ صواب آمدن۔

الاستروح۔ بوی بردن وبیارامیدن ویعدی بالی ودم گرفتن گوشت۔

الاستلواح۔ تشنه شدن۔

الاستحواذ۔ دست یافتن ویعدی بعلی

الاستقواس۔ کوز شدن پیر۔

الاستحواض۔ گرد آمدن آب۔

الاستجواف۔ الاستجافة۔

الاستنواق۔ ناقه شدن۔

الاستنواک۔ احمق شدن۔

الاستخوال۔ خال گرفتن الاستخیال ایضا

ومن الیائی

الاستبیاس۔ کشف شدن بن۔

ومن الناقص

الاستخباء۔ خبا زدن ودروی شدن۔

الاستفتاء۔ فتوی خواستن۔

الاستحیاء شرم داشتن چیزی و ختن فرج ناقه را
فی الحدیث یستحیی لحمها اذا تغیر من المرض
العارض للبعیر
الاستنجاء مسح موضع النجو او غسله و
شتافتن و کمان کشیدن در طلب چیدن و
درخت از بن بریدن ـ
الاستخفاء پنهان شدن و گرانمند شدن
الاستجداء الاجتداء ـ
الاستعداء یاری خواستن و دویدن اسپ
الاستهداء هدیه خواستن و راه نمودن خواستن
الاستهداء تلیین خواستن ـ
الاستخذاء فروتنی نمودن ـ
الاستجراء وکیل کردن ـ
الاستذراء پناه گرفتن بکسی سایه
گرفتن دیدی بالبار و استذرت المعزی
ای اشتهت الفحل ـ
الاستشراء رسیدن شدن شور و رسن مرد و کار
الاستضراء فریفتن صید من حیث لا یعلم
الاستقراء در شهرها گردیدن فی الحدیث
فاستقری من ای فجلت اتبعهن فی حدیث
آخر فخرج یستقری الرفاق ـ
الاستکراء ـ الاکراء ـ
الاستمراء دوشیدن خواستن .

الاستنشاء رشوت خواستن و شیر خواستن
از شتر بچه ـ
الاستلقشاء جامه ببر کشیدن ـ
الاستمشاء مسهل خوردن ـ
الاستنشاء بوی خوش کردن فی الحدیث اذا مضمضت
و استنشیت بیدا استنشقت ماخوذ
من نشیت الریح ـ
الاستعصاء نافرمان شدن ـ
الاستقصاء جهد تمام کردن ـ
الاسترضاء خوشنود کردن خواستن
الاستقضاء قاضی کردن فی الماضی استقضی
الاستعطاء عطا خواستن ـ
الاستدعاء خواندن ـ
الاسترعاء نگاهبانی خواستن ـ
الاستسعاء کار کردن خواستن ـ
الاستغناء فراخ شدن و ناش شدن
و کسی استغنی بالشر اذا تتابع به الشر و استغنیت
الناقة اذا تقدمتها و دعوتها التشبک ـ
الاستجفاء جافی شمردن ـ
الاستخفاء پنهان شدن و دیدی یافتن ـ
الاستشفاء شفا جستن بچیزی و بعد یافتن
الاستصفاء همه مال گرفتن
الاستعفاء معاف کردن استعفاء من الخروج سألته ان یعفیه

الاستقفاء - بچوب و چیزی در گردن کسی زدن خویشتن
فی الحدیث فاستقفاه بسیفه ای اتاه من قبل قفاه
الاستکفاء - کفایت کردن خواستن
الاستنقاء - برگزیدن چیزی پاک کردن و ننده بگزیدن
الاستلقاء - افسوس خواستن
الاستسقاء - آب خواستن و علت استسقا گرفتن
الاستلقاء - ستان افتادن و یعدی بعلی
الاستبکاء - بگریانیدن
الاستجداء - بخشیدن آمدن
الاستخلاء - خالی خواستن
الاستشلاء - برهانیدن و کل آن و مچوند
حتی تخرجه و تنجیه من موضع او مکان قد اشفی فیه
الاستعلاء - بلند شدن و غلبه کردن کسی را
یقال استعلاه و اذا قیل استعلی علیه
المعنی تغلب علیه
الاستغلاء - سر و اجستن
الاستملاء - املا کردن خواستن
الاستدماء - خون خواستن و خون رسیدن از زخم
المستدمی الذی یستخرج ...
والمطالب ... الدم استدمی ...
فلان اذا استقصاه ...
الاستحفاء - ... و استحفی ...
والباب ... الثنی ...

شیئین متوالین و قیاسیین بالاستثناء من
قیاس الباب و ذلک ان کرره یعنی مرة فی
الجملة و مرة فی التفصیل لانک اذا قلت خرج الناس
ففی الناس زید و عمرو فاذا قلت الا زیدا
فقد ذکرت زیدا مرة اخری ذکرا ظاهرا -
الاستدناء - نزدیک کردن -
الاستغناء - بی نیاز شدن و یعدی بعن
الاستمناء - استدعاء خروج المنی -

و من اللفیف المقرون

الاستغواء - الاستنباح و استغوی فلان
جماعة اذا انعق بهم الی الفتنة -
الاستغواء - بی راه کردن -
الاستهواء - سرگشته گردانیدن -

و من الیائی

الاستحیاء - شرم داشتن و یعدی بنفسه
و بمن فمذهب اهل الحجاز استحیا یستحیی
و مذهب تمیم استحی یستحی بیاء واحدة و ...

و من المهموز الفاء

الاستئداب - التادب -
الاستئسار - ... کان الاذن اختبار ...
الاستیحاد - منفرد شدن -
الاستیصاد - بجای رسیدن نبات ...
شدن و یعدی بعلی -

الاستخذاء - سر فرود آوردن از روی فروتنی کردن بسبب کاری
والتاخذ المطاطی راسه من رهبا او وجع -
الاستیذاء - یقال استوذا الشیء بتقبیح و استاذر الله
بفلان اذا مات و رجی له الغفران -
الاستیجار - پناه خواستن -
الاستیخار - بارپس شدن -
الاستیسار - خویشتن را اسیر دادن
تقول استاسر لی کن اسیرا لی -
الاستیمار - المشاورة -
الاستیناس - انس گرفتن یعدی بالباء
واستانس الوحشی اذا احس انسیا وقوله تعالی
حتی تستانسوا ای تستاذنوا قاله الزجاج وقیل تطلبوا
و تتبصروا الانس هل فیها من احد -
الاستیجاف - بیخ آوردن تشنه خرما -
الاستیقاع - الانتقاع -
الاستینان - نو گرفتن -
الاستیکال - زبان خواستن -
الاستیصال - از بن بر کندن -
الاستیکال - مال کسی بستدن و خوردن
الاستیکال - خریدن و خوردن اهل المتاکل
الذی یاخذ الاحالة او یا کلها و هی الکل -
الاستیثان - خریدن ابتان یعنی گوسپند کفال
استاثن الرجل اشتری اتانا و هی الحمارة الانثی

واستامن الیه صارا لیقرب للرجل یعون لبد العز -
الاستیذان - دستوری خواستن -
الاستیمان - زینهار خواستن یقال منه
استامنه واستامن الیه ای دخل فی امانه -

ومن الاجوف المهموز الفاء

الاستیتاء - غرض خواستن المشتاق المستغفر

ومن الناقص المهموز الفاء

الاستیتاء - درنگی شمردن و دعل خواستن
الاستیداء - یاری خواستن الی السلطان
الاستیماء - پرستار گرفتن -
الاستیناء - چشم داشتن و یعدی بالباء

ومن المقرون المهموز الفاء

الاستیواء - جست کردن خواستن -

ومن المهموز العین

الاستیئار - الاستعانة لیتبین بالمعقول
الاستلآک - استلاک فلان لفلان ای ذهب
برسالته الیه استلاک ای ارسل الیه من الالوکة وهو
الرسالة سمیت الوکة لانها تولک فی الفم
مشتق من الک الفرس اللجام -
الاستشال - بزرگ شدن بچه اشترمرغ
واستشال البنات اذا طال شبهت بالزال
وهو ولد النعام -
الاستیلاء - غره پوشیدن

ومن المعتل المهموز العين

الاستیئاس - نومید شدن و یعدی بمن

ومن الناقص المهموز العین

الاستبراء - بری شمردن یقال فلان استبرأ ای یقال انه بری

ومن المهموز اللام

الاستلباء - الالتباء یعنی شیر نو دمیدن بچه

الاستنباء - بازکاویدن و تفتیش کردن خبر

الاستهزاء - فروتنی نمودن

الاستبراء - پاک کردن ذکر از بول و رحم

از حیض استبرأت الجاریة ای استنزلت رحمها بحیضة

والذکر اذا استنظفه من البول و استبرأت ما عندک

الاستمراء - گوارنده شدن

الاستقراء - خنده و ستانی کردن یعدی بالباء

الاستنساء - تاخیر خواستن

الاستنشاء - بوی باد بردن قال ابن

السکیت انما هو من نشیت الریح غیر مهموز

ای شممتها فی الحدیث دخلت مستنشئة اذا

رویت بالهمز والتنوین فمعناها کاهنة و اذا رویت

بغیر الهمز و بغیر التنوین فهی اسم تلک الکاهنة وهی

من مولدات قریش و قیل هی بمعنی دل لقومهم

فلان یستنشی الاخبار ای یبحث عنها -

الاستبطاء - درنگی شمردن -

الاستدفاء - تپسیدن و یعدی بالباء -

الاستکفاء - ان یسئل الرجل ناقة لیشرب وبرها و لبنها

الاستکلاء - الاستنسار -

من المعتل المهموز اللام و کلاهما فی المهموز اللام

الاستیباء - ناخوش آمدن هوای جائی -

الاستبطاء - نرم شدن -

الاستبراء - بادی گرفتن -

الاستنضوا ابناء اهل الشرک لاتستشیروهم

الاستفاءة - مال بفیء گرفتن -

الاستقاءة - علاج کردن تا قی افتد -

باب التفعل

التترب - خاک آلوده شدن -

التثقب - سوراخ شدن -

التجنب - الاجتناب جنب شدن -

التحدب - الحدب و یعدی بعلی -

التحزب - گروه گروه شدن -

التحسب - خبر خواستن فی الحدیث یتحسبون

الصلوة ای یتعرفون وقتها فیاتونها قبل الاذان

التحطب - جمع الحطب -

التحلب - دوشش خواستن -

التحنب - التقوس -

التذنب - پس عمامه فروگذاشتن -

الترقب - چشم داشتن -

الترکب - استوار شدن چیزی بر چیزی

الترقّب - راسب شدن -

التقحّب - ناز کردن زن و بیدی بعلی -

التشرّب - الافتراب -

التسلّب - جامه سوگ پوشیدن

التشرّب - [illegible]

التشعّب - [illegible] گشتن -

التطرّب - [illegible]

التطلّب - الطلب [illegible]

التعصّب - [illegible] -

التعقّب - [illegible]

التغرّب - [illegible]

التغضّب - [illegible]

التقصّب - [illegible]

التقلّب - [illegible]

التکثّب - [illegible]

التکذّب - تکلف الکذب -

التکسّب - تکلف الکسب -

التلعّب - بسیار بازی کردن و قال

تلعب به ای لعب به مرة بعد مرة -

التلقّب - لقب گرفتن تقول لقبه [illegible]

[illegible]

التلهّب - الالتهاب -

التنصّب - [illegible] کردن

[illegible]

[illegible] الانتصاب -

[illegible] زدن -

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

التّثبّت – ایستادن

التّبعّث – برآمدن و روان شدن یقال تبعّث منّی الشعر ای انبعث کانّه سال –

التّحدّث – حدیث کردن –

التّحنّث – عبادت کردن و از گناه حذر کردن و منه [illegible] الحنث عن النفس –

التّ[illegible] – [illegible] و در آمدن [illegible] الخبث [illegible] یقال [illegible] [illegible] –

التّ[illegible] – [illegible] کردن –

التّ[illegible] – گوش و از در گوش کردن –

التّشبّث – چنگ در زدن و پیوستن با [illegible] –

التّ[illegible] – [illegible] شدن و شاخ زدن –

التّ[illegible] – [illegible] کردن –

التّ[illegible] – خویشتن را بیاراستن –

التّ[illegible] – [illegible] و [illegible] یقال [illegible] الورق –

التّ[illegible] – روشن شدن [illegible] شدن [illegible] سیلان

التّ[illegible] – از گناه [illegible] شدن –

التّ[illegible] – [illegible] چیزی در دل فی الصدر لا یتلجلج فی صدرک طعام ای لا یختلجن فلیک [illegible] ما [illegible] یقال [illegible] ما تلجلج

فی صدرک طعام بالجار و الخار ای شکّک فیه

التّبرّج – بعلم رسیدن –

التّبلّج – جنبیدن و لرزیدن یقال الشیء تبلّج فی مشیته ای تفکّک و تمایل و الحدیث و قع حیا تنحلج ای تحرک –

التّ[illegible] – اندک اندک [illegible] –

التّ[illegible] – کنده شدن –

التّ[illegible] – بلغزیدن پای از [illegible] –

التّ[illegible] – گام سیاه [illegible] –

التّ[illegible] – [illegible] شده [illegible]

التّ[illegible] – دروغ گفتن [illegible] [illegible] ای تکذّب [illegible]

التّ[illegible] – [illegible] یقال [illegible]

[illegible] فی [illegible] –

التّ[illegible] – [illegible] گرفتن –

التّ[illegible] – [illegible] الوده شدن [illegible]

التّ[illegible] – ایستادن و [illegible] [illegible]

التّ[illegible] – بر خویشتن پیچیدن –

التّ[illegible] – [illegible] کردن –

التّ[illegible] – باز هم باز شدن –

التّ[illegible] – [illegible] جستن و [illegible] بالدار –

التّ[illegible] – التفحج –

التّ[illegible] – [illegible] کردن بن [illegible] –

التفلّج — کشاده شدن قدم فی الحدیث
لعن الله المتفلجات من اللواتی یعالجن
تفور حسن لتتفلج یقال افلج —
التکرّج — کرده گرفتن —
التزلّج — دوسنده شدن —
التلمّج — التلمّظ —
التمزّج — جنبانیدن چیزی —
التمدّج — فراهم آمدن دشمن تیغ —
التهشّج — برآماسیده شدن —
التهرّج — مهربانی کردن شتر بچه را و
تقطّع فی ارعاش —
التهزّج — سرائیدن فی هزجت القوس
اذا صوتت عند انباض الرمی عنها —
التبهّج — شاد شدن —
التغنّج — خرامیدن زن —
التنطّج — در باموی میان داشتن —
التجنّح — اعتماد کردن بر دو کف در سجود
فی الحدیث امر رسول الله علیه الصلوة والسلام
بالتجنّح فی الصلوة قال شمر التجنّح فی الصلوة
کانه الاعتماد فی السجود علی الکفین وادّعاء الضبعین عن
الجنبین وترک الافتراش الذراعین
التدرّج — بگرائیدن —
الترشّح — تراویدن —

التزجّج — کوفته شدن —
التشرّج — کسب کردن —
التسرّج — خسپیدن از مستی و جز آن —
التسلّح — سلاح پوشیدن —
التصبّح — بامداد خفتن شربت بامداد خوردن
التصفّح — نگریستن چیزی با استقصا —
التفتّح — کشاده شدن و در شکفتن گل —
التفسّح — فراخ نشستن یعدی بفی —
التفصّح — فصیح وار زبانی نمودن —
التفتّح — شکفتن گل —
التقمّح — سر برداشتن از سیرابی فی الحدیث
لام زرع فاشرب فاتقمّح ومن یروی بالنون
فالتقنّح لشربت ان الری وانکر الخطابی النون
ویروی فاتقنّح ای لا اجد غیری —
التکدّح — خراشیده شدن —
التکلّح — سپید کردن دندان ترش روی
ترشروئی از سپیدی تابیدن یقال تکلّح البرق تبسّما
التلقّح — [illegible] اذا اتی [illegible] الاثم ولا ترکن کذا
التمدّح — ستایش خود کردن و ستوده گی نمودن
التمرّح — بالابل تیگا در برآمدن از سیری
و بالابل اعرفت —
التمسّح — نوشتن در چیزی بالید و یعدی
بالباء والتمسّح ایضا التنفّر عن ابی زید

التبجح — الاستبجاح —
التبلج — بس واشدن گوسپندان بر گیاه
التضمخ — [illegible] ای و ثوب متضمخ ای محضا بالطیب
التفشح — اندک سپید شدن شتر —
التشلح و التلخ — گردنکشی کردن —
التسرخ — سست شدن —
التصرخ — آواز بر داشتن [illegible] زدن
التضمخ — بوی خوش بر خویشتن آلودن [illegible]
التفتخ — [illegible] الخ
[illegible] ذلک اذا [illegible] —
التلطخ — آلوده شدن [illegible] بالباد —
التمسح — خویشتن [illegible] کردن —
التوسخ — خویشتن [illegible] —
التبلد — [illegible]
[illegible]
التمرد — [illegible] کردن —
و [illegible] الامر —
التأثل — [illegible] شدن —
التحبس — [illegible] شدن —
التجلد — تکلف الجلادة —
التحشد — فراهم آمدن —
التحمد — منت بر نهادن —
التخلد — [illegible]

وتربد وجه فلان ای تغیر من الغضب و الجمع
من التربدة و هی لون الی الغبرة —
الترصد — چشم داشتن —
الترمد — تافته شدن و هن تزید فلان
اذا اضاق بالجواب و تغضب —
التزهد — عبادت کردن —
التسرد — سوراخ کردن —
التشهد — تحیات خواندن یعنی التحیات
و شهادت آوردن —
التصعد — بر جای بلند بر شدن —
التضمد — مطاوع التضمید [illegible]
[illegible] —
التعبد — بندگی گرفتن و عبادت کردن
التعقد — [illegible] شدن —
التفرد — [illegible] کردن —
التفقد — [illegible] چیزی [illegible]
[illegible] لقابیة [illegible]
من لقابة لان [illegible] بین اثنین
و فلان [illegible] ای یاخذه —
التقرد — [illegible] —
التلدد — [illegible] ان و حیران —
التمدد — [illegible] بالباد —
التمرد — [illegible] —

التّفقّد — واجستن گم شده

التّقصّد — بمردن و پاره پاره گشتن نیزه

التّقعّد — نشستن از کاری و بیدی تعب و وا داشتن کسے را از کاری —

التّقلّد — در گردن خویش کردن گردن بند

التّکبّد — بمیان آسمان رسیدن آفتاب و ستبر شدن شیر —

التّلبّد — بر هم نشستن چیزی و سینه بر زمین نهادن مرغ تلبّد الشّیء لزم بعضه بعضا

التّمرّد — شوخ و ستنبه شدن ماندن بی ریش با ماندن پس ریش بر آوردن

التّمهّد — التّمکّن یقال تمهدت له عند حال طلیقة

التّنهّد — با دسر و بر کشیدن —

التّوبّد — اخاجب العشاق کسره —

التّهجّد — خفتن و بیدار بودن بشب و هو من الاضداد و تهجّد بیّن فی تهجد ترید الهجود

[illegible] —

۷۰ التّ[illegible] — [illegible] —

التّ[illegible] — با [illegible] —

التّ[illegible] — دور [illegible] —

التّ[illegible] — خواستن [illegible] کردن [illegible] —

التّ[illegible] — [illegible] —

التّ[illegible] — [illegible]

التّکبّر — یگانه خاستن —

التّجبّر — گردنکشی کردن و رستن نبات پس از خوردن —

التّحجّر — رستن میان بستن وقت شدن جهاد

التّجمّر — وا داشته شدن لشکر در ثغر —

التّحجّر — تنگ کردن فی الحدیث لقد تحجّرت واسعا

التّحدّر — بنشیب فرود آمدن —

التّحسّر — ارمان خوردن و بعد [illegible] و مانده شدن شتر و بیفتادن پشم وی —

التّحضّر — حاضر آمدن —

التّخبّر — خبر خواستن و یقال تخبّر الخبر اذا استخبر و اشتاق و تخبّرها و اقتسموا [illegible] —

التّحیّر — سرگشته شدن —

التّخصّر — وضع الید علی الخاصرة [illegible] وامساک القضیب بالید [illegible]

التّقذّر — شرم داشتن [illegible]

اذا [illegible] —

التّ[illegible] — [illegible] —

۲ التّدبّر — باندیشه در کاری فرا شدن والباء بدل علی آخر الشّیء [illegible] —

التّدثّر — جامه [illegible] —

[illegible] —

التّذکّر — یاد کردن [illegible] —

وبذکر شدن کلمهٔ که مونث باشد —
اَلتَّذَمُّرُ — افزوده شدن و بعدی الی
و خویشتن را ملامت کردن و ظل یتذمر علی
فلان اذا تنکّر له واوعده —
اَلتَّزَکُّرُ — پر شدن چیزی —
اَلتَّسَتُّرُ — در پرده شدن —
اَلتَّسَحُّرُ — سحور خوردن —
اَلتَّسَخُّرُ — سخره گرفتن —
اَلتَّسَعُّرُ — افروخته شدن آتش —
اَلتَّسَکُّرُ — الاستغفار بالتوبة او بالذنب
والوعید والتهیؤ للقتال و رکوب الفرس من ورائه
اَلتَّشَعُّرُ — بادوی گشتن
اَلتَّشَذُّرُ — بغایت جهد و امکان قصد بجانب ها رسیدن
یقال تشذر البعیر اذا لم یدع جهدا فی سیره —
اَلتَّشَکُّرُ — سپاس داری نمودن و بعدی باللام
اَلتَّشَمُّرُ — دشکرده شدن —
اَلتَّصَبُّرُ — تکلف الصبر
اَلتَّصَدُّرُ — در پیشگاه نشستن —
اَلتَّطَهُّرُ — فرو شستن و بعدی بالباء
و هم یتطهرون ای یتنزهون من الادناس —
اَلتَّطَيُّرُ — ظاهر کردن ایذن —
اَلتَّقَعُّرُ — بسر در آمدن —
اَلتَّنَجُّرُ — استخوان شدن شکم —

اَلتَّعَذُّرُ — دشوار شدن و یعدی بالعلی
و بعذر خواستن مدروس شدن رسم و آلوده
شدن بعذره —
اَلتَّعَسُّرُ — دشوار شدن —
اَلتَّعَصُّرُ — پناه با کسی یا با چیزی دادن
و فشرده شدن —
اَلتَّعَطُّرُ — خویشتن را عطر کردن و فی الحدیث
کان یکره تعطر النساء قیل را تعطل النساء
واللام والراء یتعاقبان مثل سمر علیه و سلم ها
کانه کره ان تکون المراة عطلا لا حلی علیها او لا خضاب
اَلتَّغَبُّرُ — اخذ الغبر و هو البقیة من اللبن فی الضرع
و منه تغبرت من المراة ولدا تزوج رجل امراة
کبیرة فقیل له فی ذلک فقال لعلی اتغبر منها ولدا فولدت له
اَلتَّغَفُّرُ — مغفر پوشیدن تغفر الناس تغفرا اذا خرجوا
یجتنون المغافیر من شجره و هی مثل الصمغ یخرج
من الرمث وغیره حلو یوکل و اکثر العرب یقولون
تمغفل تمغفلا فی هذا و ما اشبهه و هو الصحیح —
اَلتَّغَمُّرُ — التغمیر بالعینین —
اَلتَّفَجُّرُ — روان شدن آب —
اَلتَّفَخُّرُ — بزرگی نمودن
اَلتَّفَزُّرُ — از هم شدن جامه و انچه بدان ماند
اَلتَّفَطُّرُ — شگافته شدن —
اَلتَّفَکُّرُ — اندیشه کردن و یعدی بالفی —

التَّقَتُّر ـ ساخته شدن جنگ را -
التَّقَدُّر ـ ساخته شدن و بمعنی [illegible]
و باندازه شدن و گریست داشتن چیزی
التَّقَشُّر ـ پوست واز شدن -
التَّقَطُّر ـ چکیده شدن و بر پهلوی افتادن
والتّقتّر ایضا -
التَّقَعُّر ـ دور در شدن و بمعنی [illegible]
فی الحدیث تقعّر عن مال لبید انقلع من اصله
التَّقَفُّر ـ از پی فرا شدن -
التَّقَمُّر ـ نزدیک کسی شدن در ماهتاب
و بیرون شدن شیر در ماهتاب از بهر صید
و تقمّر فلان ای غلب من یقامره -
التَّکَبُّر ـ گردنکشی کردن و بزرگوار شدن
التَّکَثُّر ـ بیشی کردن بمال کسی بسیار شدن
التَّکَدُّر ـ تیره شدن آب جز آن
التَّکَسُّر ـ خرد و مرد شکستن -
التَّکَفُّر ـ پوشیده شدن در سلاح و فی
الحدیث اذا اراد احدکم البول فلیتمخّر الریح ای فلینظر
من این مجراها فلا یستقبلها کیلا یرد علیه البول
التَّکَوُّر ـ [illegible] التکثر -
التَّمَرُّر ـ [illegible] کیدن -
التَّمَصُّر ـ بعد شیر بدوشیدن -
التَّمَضُّر ـ خویشتن را بمضر مانند کردن

التَّمَطُّر ـ شتافتن و در زمین بشدن -
التَّمَعُّر ـ برشیدن موی و گونه دیگر گردیدن از خشم
التَّنَزُّر ـ کم شدن و خود را بنزار منسوب ساختن یقال
تنزّر الرجل اذا تشبه بالنزارية او ادخل نفسه فيهم
التَّنَشُّر ـ گسترده گردیدن و نشره نوشتن [illegible]
فی الحدیث افلا تنشّرت ای تعوّذت من النشرة
وهی ضرب من علاج المصاب بالجن [illegible]
التَّنَصُّر ـ ترسا شدن -
التَّنَظُّر ـ چشم داشتن [illegible] -
التَّنَکُّر ـ از حالی گردیدن -
التَّنَمُّر ـ [illegible]
[illegible]
و اما قول [illegible]
[illegible]
۱۰ التَّهَجُّر ـ [illegible]
التَّبَحُّر ـ [illegible]
[illegible]
ای [illegible] -
[illegible]
[illegible] -
[illegible] -
[illegible] -
التَّقَفُّر ـ [illegible] -

[illegible]

التملّص - التخلّص -
التنجّز - الاستنجاز -
التحسّس - التحقق في شيئه بتحجّر
التخرّص - به نغمت گفتن -
التخصّص - وا ایستادن و یعدی بعلی -
التحدّس - خبر خواستن در خفیه و یعدی بنفسه و بعن
التحرّس - الاحتراس في المعنى الاول -
التحمّس - التشدّد -
التنغّص - تنغیت یافتن چیزی یقال
تنغّص الشي اخذه و غمه -
التخالص - الاختلاس -
التدلّس - خوشگن شدن -
التشمّس - در آفتاب شدن -
التطلّس - محو شدن و طیلسان
پوشیدن خود را -
التطوّس - ستوده شدن -
التعبّس - بدی جستن کردن -
التقصّص - از پی چیزی فرا شدن -
التعجّس - التكبر والفخر -
التفرّس - فراست بردن و یعدی الی فی
التقدّس - پاک شدن -
التقلّس - کلاه پوشیدن -
التكدّس - وحش جنبانیدن در رفتن

و مشي الفرس كانه مثقل -
التكنّس - در کناس شدن آهو -
۴ التلبّس - پوشیده بچیزی شدن یقال
تلبّس بالامر و بالثوب -
التلمّس - التطلّب مرة بعد اخرى -
التمجّس - گبر شدن -
التمرّس - خویشتن را بچیزی خاریدن و
في الحديث ان من علامات الساعة ان
يتمرّس الرجل بدينه كما يتمرّس البعير بالشجر قيل
يتلعّب بدينه كما يتمرّس البعير بالشجر وقيل بما يتمرّس القوي
ويتحرّج على امامه فيضرّ بدينه فلا ينفعه غلوه
فيه كالجرب من الابل اذا احتكّت بالشجر ادماه
ولم يبرئه من جربه -
التمقّش - القشبان -
التنكّس - نسو شدن -
التنجّس - پلید شدن و قیل التبعد من النجاسة
التجسّس - جستجوی کردن خبر یقال تجسّست الاخبار اذا
تخبّرتها بالاستخبار و یکون ذلک سراً
التنزّس - التقدّس -
التنطّس - المبالغة في التطهّر وكل من ادقّ
النظر في الامور واستقصى علمها فهو متنطّس
الاخبار تحسّسها -
التنفّش - پراگنده شدن صوف و کافور

کمان و باد سر کشیدن و آب پاشیدن موج
و روز دوم بر آمدن و نفس زدن و کل ذی رئة
متنفس و دواب الماء لا رئات لها و فی الحدیث
نهی عن التنفس فی الاناء و فی حدیث آخر کان
یتنفس فی الاناء و الجمع بینهما ان التنفس له معنیان
احدهما ان یشرب الماء و هو یتنفس فی الاناء ثلثة
انفاس یبین فاه عن الاناء فی کل نفس و الباب
یدل علی خروج النسیم کیف کان من ریح و غیرها
اَلتَّهَمُّشُ - پنهان شدن در خانه صیاد -
اَلتَّحَبُّشُ - گرد آمدن -
اَلتَّفَحُّشُ - فحش گفتن و فی الحدیث المتفحش
ای الذی یتکلف الفحش و یتعمده و یکون ایضا
الذی یاتی الفاحشة المنهی عنها -
اَلتَّقَرُّشُ - بر آواز زدن مرغ -
اَلتَّقَرُّشُ - الاکتساب و التجمع ایضا -
اَلتَّكَرُّشُ - فراهم آمدن قوم و ترنجیده و درهم شدن روی
یقال تکرش وجهه ای تقبض -
اَلتَّكَمُّشُ - بشتافتن و کوشش کردن -
اَلتَّنَفُّشُ - التحرک و فی الحدیث فتنفش
و موی را تیغ خاستن -
اَلتَّهَبُّشُ - التکسب -
اَلتَّقَبُّصُ - التقبض و هو فی الحدیث -
اَلتَّخَرُّصُ - دروغ گفتن -

اَلتَّخَلُّصُ - برستن -
اَلتَّرَبُّصُ - چشم داشتن -
اَلتَّرَخُّصُ - آسان فراگرفتن و یعدی بفی
اَلتَّفَحُّصُ - وا پژوهیدن و یعدی بعن
اَلتَّقَبُّصُ - التجمع -
اَلتَّقَلُّصُ - فراهم آمدن -
اَلتَّقَمُّصُ - پیراهن در پوشیدن -
اَلتَّقَنُّصُ - صید کردن -
اَلتَّمَلُّصُ - التخلص -
اَلتَّنَغُّصُ - ناخوش آمدن عیش -
اَلتَّنَقُّصُ - نقص کردن کسی را -
اَلتَّنَمُّصُ - کسی را فا کردن تا موی
از روی او بر کند و هو فی الحدیث -
اَلتَّبَرُّضُ - باندک اندک روزگار گذاشتن
و اندک اندک فا ستدن -
اَلتَّبَعُّضُ - پاره پاره شدن -
اَلتَّبَغُّضُ - دشمنی نمودن -
اَلتَّحَمُّضُ - شوره خوردن -
اَلتَّرَمُّضُ - آهو گرفتن در گرمگاه -
اَلتَّعَرُّضُ - پیش آمدن یقال تعرضت
معروفهم و بمعروفهم و تعرض بمعنی تعرج یقال
تعرض الجمل فی الجبل اذا اخذ فی سیره یمینا و
شمالا لصعوبة الطریق -

اَلتَّقَبُّضُ ـــ فراهم آمدن و ترنجیده شدن پوست
اَلتَّمَخُّضُ ـ جنبیدن شیر در کونش و کودک
در شکم و درد زه خاستن و آبستن شدن ـ
اَلتَّنَقُّضُ ـ کفیدن زمین از سما روغ یقال
تنقضت المکان ای نظرت جمیع ما فیہ و
تنقضت الارض عن الکمات ای تفطرت
اَلتَّبَشُّكُ ـ از بر سوی رفتن ـ
اَلتَّثَبُّطُ ـ درنگی شدن ـ
اَلتَّخَبُّطُ ـ خبط بر خویشتن کردن و یعدی بالبا
اَلتَّخَبُّطُ ـ تباه و ناقص عقل کردن دیو بسبب آزار نیز
اَلتَّخَطُّطُ ـ بانگ کردن شتر و آشوب کردن با
والتغضب والتکبر ایضاً ـ
اَلتَّسَخُّطُ ـ اندک شمردن ـ
اَلتَّسَقُّطُ ـ خطا جستن ـ
اَلتَّسَلُّطُ ـ گماشته شدن و یعدی بعلی ـ
اَلتَّشَحُّطُ ـ در خون غلطیدن ـ
اَلتَّضَبُّطُ ـ بقهر بندی گرفتن و بگیاو سیلی بسیندان
فی الحدیث فضبطوہم یقال تضبطت علی فلان
ای اخذتہ علی حبس منی لہ و قہر
اَلتَّفَرُّطُ ـ در گذشتن از کاری یقال تفرط الفرق فات و تقدم
اَلتَّقَرُّطُ ـ با گوشواره شدن ـ
اَلتَّقَسُّطُ ـ در خود برابر قسمت کردن چیزی یقال
تقسطنا الشیٔ بیننا ای قسمناہ حصصا ماخوذ من

القسط وہو الحصۃ والنصیب ـ
اَلتَّلَبُّطُ ـ بپہلو در خاک گردیدن بمعنی التحدث
اَلتَّلَقُّطُ ـ از ہر چیزی بر چیزی برچیدن
اَلتَّمَخُّطُ ـ بینی پاک کردن ـ
اَلتَّمَرُّطُ و التَّمَعُّطُ ـ ریختہ شدن موی ـ
اَلتَّنَشُّطُ ـ نشاط کردن و یعدی باللام و
ک ـ نیک نیک رفتن شتر ـ
اَلتَّنَفُّطُ ـ آبلہ شدن دست ـ
ظ اَلتَّحَفُّظُ ـ التیقظ و قلۃ الغفلۃ و استظہار
الکتاب شیئاً بعد شیٔ ـ
اَلتَّلَفُّظُ ـ گفتن و یعدی بالبار ـ
اَلتَّلَمُّظُ ـ اللمظ ـ
ع اَلتَّبَرُّعُ ـ چیزی دادن کہ واجب نباشد
دادن آن و یعدی بالبار ـ
اَلتَّبَوُّغُ ـ ظریف شدن کودک بزرگ شدن نیز
اَلتَّبَضُّعُ ـ عرق اندک اندک بیرون آمدن
اَلتَّبَضُّعُ ـ رفتن بہ عمدا ـ
اَلتَّنَشُّعُ ـ ازلی فراشدن ـ
اَلتَّشَرُّعُ ـ شتافتن ـ
اَلتَّلَعُّ ـ گردن بازیدن از بہر خاستن و
دریش شدن ـ
اَلتَّجَرُّعُ ـ فرو خوردن خشم و آنچہ بدان ماند
اَلتَّجَزُّعُ ـ بخش کردہ گرفتن فی الحدیث فتجزعوا ای اقتسموہا

التخشّع — الخشع —
التجمّع — گرد آمدن از بهر بازی —
التخزّع — واپس ماندن ... [illegible]
الازد سموا بذلك لان الازد لما خرجت
من مكة لتتفرق في البلاد تخلفت عنهم خزاعة
واقامت بها وتخزّعنا الشيء بيننا اي
اقتسمناه قطعاً
التخشّع — تكلف الخشوع —
التخضّع — فروتنی نمودن —
التخلّع — التفكك في المشية وفي الحديث وقد
تخلّع في الشراب اي شرب الليل والنهار —
التدرّع — زره پوشیدن —
التمدرع — مدرعه پوشیدن —
التذرّع — بسیار گفتن و باندازه کردن
چیزی بدست رسن نزدیکی جستن بکسی
یدل علی استداد و تحرکه الی اقدام —
التربّع — مربع نشستن ... [illegible]
خوردن ... بهاران ... [illegible] —
التزعزع — الاضطراب —
التسرّع — الشتاب —
التسرّع — ... [illegible] —
التسطّع — ... [illegible] —
التسفّع — ... [illegible]

التشكّع — آشفته شدن —
التسرّع — شتافتن و پیشدستی بالا —
التسكّع — سرگشته شدن —
التسلّع — شکافتن —
التسمّع — اندک اندک شنیدن و گوش نهادن بسوی گفتار
تسمّع ای سمع فی مهلة شیئاً بعد شیء —
التشبّع — بلاف خود را سیر نمودن وفی الحدیث المتشبّع
بما لم يعط كلابس ثوبي زور وهو المتزين
باكثر مما عنده يتكثر بذلك ويتزين بالباطل
قيل ان كلابس ثوبي زور ان المتشبع بما لم يعط
صاحب زور وكذب يقال ... الثوب
نعتي الجيب ... عن نعيم بن حماد انه قال
في الحي رجل له هيئة وشارة فاذا احتيج الى
شهادة الزور شهد فيقبل لنبل ثوبيه
فقال احسنها ثوبيه فيقبل الشهادة ...
الزور ... [illegible]
على ... [illegible] على نفسه —
التشجّع — دلیری نمودن —
التشفّع — ... [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

التَّقَمُّعُ ـ فراهم آمدن بستر از خوف ـ
التَّصَنُّعُ ـ خویشتن بیاراستن ـ
التَّضَجُّعُ ـ در کاری تقصیر کردن و مقام کردن هیچ بجای
التَّضَرُّعُ ـ زاری کردن و یعدّی بالی ـ
التَّضَلُّعُ ـ پر شکم شدن از سیری و سیراب
گردیدن تا آنکه با ضلاع رسد یقال
تضلّع الرجل اذا امتلأ شبعاً وریّاً ـ
التَّقَبُّعُ ـ چیره شدن مشک و جز آن ـ
التَّطَلُّعُ ـ چشم داشتن و یعدّی بالی ـ
التَّطَوُّعُ ـ اطاعت نمودن و یعدّی باللام
التَّفَرُّعُ ـ بر زبر چیزی شدن و شاخ
بسیار زدن و مهتر قوم را بزنی کردن ـ
التَّفَزُّعُ ـ ترسیدن ـ
التَّفَلُّعُ ـ شگافته شدن ـ
التَّقَشُّعُ ـ واهم آمدن ابر ـ
التَّقَرُّعُ ـ ای التقلّب ـ
التَّقَزُّعُ ـ آهنگ دویدن کردن اسب ـ
التَّقَطُّعُ ـ ... شتابان ... و آگنده شدن شکم
التَّقَطُّعُ ـ پاره پاره شدن و تقطّعوا امرهم
بینهم ای تفرّقوا و فی الحدیث اذا تقطّعت
الظلال ای اذا قصرت ـ
التَّقَلُّعُ ـ پراگنده شدن ابر و فی الحدیث اذا
مشی تقلّع ای کان قوی المشی ـ

التَّقَنُّعُ ـ مگس از خویشتن باز زدن آهو ـ
التَّقَنُّعُ ـ قناعت نمودن و مقنعه افگندن زن
التَّكَرُّعُ ـ وضو کردن جهت نماز یقال
تکرّع الرجل اذا توضّأ للصلوة لانه یغسل اکارعه
التَّكَنُّعُ ـ واهم آمختن یعنی چسپیدن ـ
التَّلَفُّعُ ـ جامه بسرتاپای درگرفتن و هذا
اشتمال الصمّاء عند العرب و با برگ شدن
درخت و یعدّیان بالباء و تلفّع فلان ذا شمله
التَّلَمُّعُ ـ ربودن چیزی و درخشیدن و
فی الحدیث فخذ تلمّعاً ای تختطف الشیء فی
انقضاضها و روی تلمّح یقال لمع الطائر
بجناحه اذا خفق بهما والیده ... اذا
التَّمَتُّعُ ـ برخورداری گرفتن و یعدّی بالباء
ومنه التمتّع و هو ان یعتمر فی اشهر الحج و یطوف
اکثر طواف عمرته ثم یحرم بالحج من عامه ذلک
من غیر ان یرجع فیما بینهما الی اهله حلالا و انما
قیل له تمتّع لانه تمتّع بالعمرة والحج فی سفر واحد
فکانه تمتّع باسقاط احد السفرین عن نفسه و
والباب یدل علی منفعة و امتداد مدة فی خیر
التَّمَيُّعُ ـ شیر یا در شیر آغشته خوردن ـ
التَّمَزُّعُ ـ پاره پاره شدن ـ
التَّمَشُّعُ ـ التمشّع فی الاستنجاء و هو فی الحدیث
التَّمَلُّعُ ـ استوار و قوی شدن ـ

اَلتَّخَمُّمُ شخاعه انداختن۔
اَلتَّسَرُّعُ۔ دویدن وشتافتن یقال
رایت فلاناً متسرعاً الی کذا ای متسرعاً الیہ نازعاً
اَلتَّنَطُّعُ۔ دور درشدن۔
اَلتَّهَرُّعُ۔ لرزیدن وشتافتن وپاره پاره شدن
اَلتَّهَفُّعُ۔ التباکی۔
اَلتَّبَلُّعُ۔ روزگار فاگذاشتن بازک وسخت
شدن بیماری۔
اَلتَّفَرُّعُ۔ فراخ زیستن۔
اَلتَّفَرُّغُ۔ واپرداختن ویعدی باللام
اَلتَّشَفُّغُ۔ بسیار شدن سپیدی در موی
وخوردن وتشفع الرجل المرأة دخل بین جلبابها فنیرها
اَلتَّشَفُّغُ۔ جامه نیکو پوشیدن وفی الحدیث قد تشفغوا
ای لبسوا احسن ثیابهم ولم یتهیأوا۔
اَلتَّمَرُّغُ۔ در خاک غلطیدن وتمرغ فلان
ادارش لعابه من فیه۔
اَلتَّحَرُّفُ۔ التحریف۔
اَلتَّحَنُّفُ۔ التحانف۔
اَلتَّحَرُّفُ۔ بگشتن۔
اَلتَّحَشُّفُ۔ التقشر وهو فی الحدیث۔
اَلتَّخَشُّفُ۔ جامه کهن پوشیدن۔
اَلتَّخَشُّفُ۔ بینی فی برزیدن ویقال تخشف
افتادن ویقال تخشف الی الاصنام تعبد۔

اَلتَّخَلُّفُ۔ ربودن۔
اَلتَّخَلُّفُ۔ واپس ایستادن ویعدی بعن
اَلتَّدَلُّفُ۔ سفتن ویعدی بالی یقال تدلف الیه ای تمشی وونی
اَلتَّرَشُّفُ۔ مکیدن۔
اَلتَّزَحُّفُ۔ رفتن۔
اَلتَّزَوُّقُ۔ التلقف۔
اَلتَّزَلُّفُ۔ نزدیک شدن۔
اَلتَّسَلُّفُ۔ سلف فاستدن ویعدی بمن
اَلتَّشَرُّفُ۔ برگزیده شدن وتشرف بکذا
ای عدّه شرفاً وفی الحدیث لا تشرفوا البلاء
لا تستطلعوا الیه۔
اَلتَّشَنُّفُ۔ باور گوشی شدن۔
اَلتَّصَرُّفُ۔ فاوا گشتن در کار ویعدی بالفی
اَلتَّصَلُّفُ۔ لاف زدن۔
اَلتَّضَعُّفُ۔ ضعیف شمردن وسست شدن فی الحدیث
فتضعفت رجلا ای استضعفته۔
اَلتَّطَرُّفُ۔ نوگرفتن یقال تطرفت الناقة
روضة بعد روضة اذا کانت لا تثبت علی
مرعیً واحد۔
اَلتَّظَرُّفُ۔ ظرافت نمودن۔
اَلتَّعَرُّفُ۔ تعرف چیزی کردن وفی الحدیث
تعرف الی الله فی الرخاء یعرفک فی الشدة
اَلتَّعَسُّفُ۔ رکوب الامر من غیر تدبیر والمفازة

علی غیر طریق —
التعطّف — مهربانی کردن و ردا بر افگندن
و بدو در آمدن —
التغضّف — دوتا و کژ شدن و حلقه بستن مار
شکستن یقال تغضّف عینه ای مال و تثنّی و تکسّر
التغلّف — غالیه بکار داشتن و یعدّی بالباء
التقرّف — پوست واشدن ریش —
التقصّف — التبلّغ بالقوة و المرفق —
التقصّف — شکسته شدن فی الحدیث
یتقصّف علیه نساء المشرکین و ابناؤهم ای یزدحم
حتّی یسقط بعضهم علی بعض و یروی یتقصّف
علیه و هو تصحیف —
التکتّف — جهان رفتن یقال تکتّفت الخیل
اذا ارتفعت فروع اکتافها فی المشی —
التکشّف — برهنه شدن و تکشّف البرق
اذا ملأ السماء —
التکلّف — رنج چیزی کشیدن و از خود نیز
چیزی نمودن که آن نباشد و المتکلّف العریض لما لا یعنیه
التکنّف — گرد چیزی در آمدن —
التلجّف — مغاک کردن گرداگرد چاه لازم متعدّ یقال
تلجّفت البئر ای انخسفت و لجف البئر
اذا حفر فی نواحیها —
التلطّف — للامر التوقّف له —

التلقّف — فرا داریدن و زود فرا گرفتن
التلهّف — ارمان خوردن و یعدّی بعلی
التنشّف — آب چیزی از خویشتن چیدن
التنصّف — سرپوشش برافگندن زن و خدمت کردن
التنطّف — التقزّز و التلطّخ ایضا —
التنظّف — پاکی نمودن —
ق التبعّق — سخت فرو ریختن ابر باران را یقال
تبعّق السحاب بالماء ای تصبّب —
التحرّق — سوخته شدن —
التحزّق — سخت بخیل شدن فی الحدیث
لم یکن اصحاب رسول الله صلی الله علیه و سلم
بالمتحزّقین المتقبّضین —
التحلّق — حلقه حلقه نشستن مردمان —
التخرّق — دریده شدن و فراخ دستی کردن
در عطا و دروغ فرا بافتن —
التخلّق — خوی کسی گرفتن و التکلّف فی الخلق
و یعدّی بالباء —
التدفّق — ریخته شدن آب —
التدهّق — التشبّه بالدهاقین من القتیبی
فان صحّ هذا فالنون فی الدهقان زائدة —
الترفّق — رفق کردن و یعدّی بالباء
التمرفق — تاخذ المرفقة یقال تمرفق
الرجل اذا اخذ مرفقة —

التزمق — آب آشامیدن —
التزلق — بخیزیدن فی الحدیث خرجا من الحمام متزلقین یقال تزلق الرجل اذا تنعم حتی یکون لونه یبیص —
التسلق — بدیوار بر شدن —
التشدق — لب پیچیدن در شوار بانی ویعدی بفی —
التشرق — در آفتاب گاه نشستن —
التصدق — صدقه دادن یقال تصدق بالشیء علی المساکین —
التصلق — فریاد کردن زن از درد زه فی الحدیث تصلق ذات لیلة ای تلوی
التطبق — بایکدگر شدن ومنه قولهم لو تطبقت السماء علی الارض ما فعلت کذا
التطلق — بگذشتن وکشاده روی شدن
التعرق — گوشت از استخوان فارندیدن
التعسق — در رسیدن ویعدی بالبا
التعشق — عشق نمودن —
التعلق — چنگ در زدن ویعدی بالباء وبنفسه ودر آویختن وقولهم لیس المتعلق کالمتانق ای لیس من یتبلغ من العیش بالشیء الیسیر کمن یتانق یاکل ما یشاء وهو ماخوذ من العلقة وهی البلغة —

التعمق — دور در شدن —
التغبق — شراب خوردن شبانگاه —
التفتق — کشاده شدن وشگافته شدن —
التفرق — پراگنده شدن —
التفلق — شگافته شدن —
التفنق — بناز زیستن —
التمحق — نیست شدن —
التمرق — خروج الولد فی قولهم ویگا الغزو وتمرق فی الحدیث واستمرق ای تمرط
التمزق — دریده شدن —
التمطق — زبان بکام وا زدن از خوشی طعام
التملق والتملاق — چاپلوسی کردن تنعیفه وبالالا
التمهق — شراب نوشیدن ساعت بساعت یقال تمهقت الشراب اذا شربته ساعة بعد ساعة
التنطق — کمر بمیان بستن خود را یقال تنطق بالنطاق والمنطقة ای شد بها فی وسطه وتمنطق من المنطقة —
ال التبرک — الیمن یعدی بالباء —
التبتک — منقطع شدن —
التحرک — جنبیدن ویعدی بعن —
التحنک — عمامه زیر زنخ در آوردن —
التدلک — خویشتن بمالیدن —
التفلک — باوریسته شدن پستان زن

التملّث - التلمظ وتلمک البعیر اذا لوی لحییه
التمسّک - چنگ در زدن ویعدی بالباء
وفی الحدیث تمسّکوا وقیل معناه تطیّبی من المسک
التمعّک - در خاک غلطیدن -
التملّک - بادشاه شدن وخداوند شدن
یقال تملّکه ای ملکه قهرا -
التنسّک - عبادت کردن -
التهتّک - رسوا شدن -
التهمّک - الانهماک وتهمک فی البطالة اذا
اهمل نفسه فیها -
التبتّل - اخلاص الطاعة لله واصل
ذلک من البتل وهو انقطع نفسه عن الدنیا -
التبدّل - بدل گرفتن -
التبذّل - بادروزه گرفتن -
التبسّل - شگفته شدن -
التبعّل - خدمت کردن شوهر را -
التبقّل - گیاه خوردن -
التبکّل - التخلیط فی الکلام والتغنم ایضا
وتبکلوه اذا علوه بالضرب والشتم -
التجمّل - نیکوحالی نمودن و چربش گداخته شدن
التحبّل - الاحتبال وهو فی الحدیث -
التحفّل - ازدوده شدن -
التحمّل - التحمال از منزل بر داشتن وبار
برداشتن یقال تحمل الحمالة ای حملها وکانّ تحمله
عن القوم من الدیة والغرامة -
التخشّل - پیر شدن چیزی -
التخیّل - وضیعتی کردن -
التدخّل - در آمدن اندک اندک -
التدکّل - التدلک وهی ارتفاع الانسان فی
نفسه یقال هم یتدکلون علی السلطان اذا کانوا
لا یجیبون السلطان من عزهم -
التربّل - فربه شدن و سبز شدن نبات
پس از خشک -
الترجّل - پیاده رفتن و روز بفراخ
چاشتگاه رسیدن و موی بشانه کردن وفی ترجّل
فی البئر نزل فیها من غیر ان یدلی -
الترحّل - از جای بر داشتن -
الترخّل - خداوند بره ماده شدن -
الترسّل - آهستگی خواندن ویعدی بفی
ودر رسالتها انشا کردن -
الترفّل - الارفال فی الحدیث ویترفل
علی الاقوال -
الترفّل - التسود -
الترکّل - پای در بیل زدن تا بزمین
فرو شود -
الترمّل - آلوده شدن بخون -

اَلتَّرَحُّلُ - دور شدن -
اَلتَّزَمُّلُ - خویشتن را در جامه پیچیدن -
اَلتَّسَفُّلُ - بزیر فرو شدن -
اَلتَّسَهُّلُ - آسان شدن -
اَلتَّشَكُّلُ - بعضی از میوه پخته شدن -
اَلتَّطَفُّلُ - طفیلی کردن -
اَلتَّعَجُّلُ - شتافتن و بشتاب خواستن
والتعجیل المعجال هو الذی یأتی اصحاب الانتاج
وهو ما یعجله الراعی من اللبن الی اهله قبل الحلب
اَلتَّعَزُّلُ - الاعتزال -
اَلتَّعَطُّلُ - بی زیور شدن و بی کار شدن
اَلتَّعَطُّلُ - گرد آمدن بر کسی -
اَلتَّعَقُّلُ - تکلّف العقل -
اَلتَّعَمُّلُ - رنج بردن در کار -
اَلتَّغَزُّلُ - عشق نمودن -
اَلتَّغَفُّلُ - [illegible] گرفتن غفلت کسی را -
اَلتَّغَلُّلُ - [illegible] در رسیدن [illegible] و [illegible]
[illegible] -
اَلتَّغَسُّلُ - [illegible] آب -
اَلتَّفَضُّلُ - فضل کردن و دعوی فضل کردن
بر اقران و [illegible] و [illegible] پوشیدن
برای کار -
اَلتَّقَبُّلُ - پذیرفتن -

اَلتَّفَتُّلُ - شکسته رفتن و تفتّل الرجل
لحاجته تأتّی لها -
اَلتَّقَهُّلُ - رثاثة الهیئة وقیل شکوی الحاجة
اَلتَّكَتُّلُ - ضرب من المشی وقیل مقاربة الخطو
اَلتَّكَحُّلُ - الاکتحال تکحّل الرجل اذا اخذ الملحة
اَلتَّكَفُّلُ - پایندانی کردن و یعدی بالباء
وتکفّلت البعیر اذا اردت کساء فوق سنامه
ثم رکبته وهو فی الحدیث -
اَلتَّمَثُّلُ - داستان زدن و یعدی بالباء
و بنفسه و بمثال چیزی شدن و یعدی باللام
اَلتَّمَجُّلُ - آبله افتادن و ریمناک شدن کف
فی الحدیث تمجّل ای امتلأ -
اَلتَّمَحُّلُ - حیلت کردن -
اَلتَّمَنْدُلُ - التندّل -
اَلتَّمَهُّلُ - درنگ کردن و التقدم ایضا
[illegible]
اَلتَّنَبُّلُ - [illegible] از چیزی بهترین برگزیدن
[illegible] و [illegible] شدن -
اَلتَّنَحُّلُ - الانتحال و ذلک ان تنحّل مذهب
دا او قبیلة کذا اذا انتسب الیه -
اَلتَّنَخُّلُ - برگزیدن و اصله من نخل الدقیق
اَلتَّنَدُّلُ - دستار در سر بستن و دست در
دستارخوان مالیدن و التمندل مسح الید بالمندیل

التنزّل ـ فرود آمدن بدرنگ ـ

التنصّل ـ از گناه بیزاری نمودن و بیرون کردن چیزی و فی الحدیث تنصّلت ای اقبلت و یروی تنصّلت ای تقصد للمطر یقال انصلت له اذا انجرد ـ

التنعّل ـ نعلین در پای کردن ـ

التنفّل ـ التطوّع ـ

التنقّل ـ از جای بجای شدن و چیزی را نقل کردن ـ

التهدّل ـ فرو هشته شدن لب اشتر و شاخ درخت و جز آن ـ

التبرّم ـ سیر آمدن و یعدی بالباء ـ

التبسّم ـ بشکرخندیدن ـ

التبهّم ـ بسته شدن کلام یقال تبهم علیه الکلام اذا ارتج علیه ـ

التثلّم ـ رخنه شدن ـ

التتمّم ـ تمام شدن سال کسی و کسی را تمام دادن و تتمم الابل ذهب ـ

التجسّم ـ تن آور شدن کاری بزرگ پیش گرفتن تجسمت فلانا من بین القوم اذا اخترته کانه قال قصدت جسمه و التركیب یدل علی تجمع الشیء

التجشّم ـ رنج چیزی کشیدن ـ

التجهّم ـ روی ترش کردن یقال تجهمه اذا کلح فی وجهه ـ

التحتّم ـ نان ریزه خوردن ـ

التحرّم ـ حرمت جستن ـ

التحزّم ـ الاحتزام ـ

التحطّم ـ التکسّر فی الحدیث تحطم علیه غیظا ای تلظّی ـ

التحلّم ـ حلم نمودن و آگنده و فربه شدن ـ

التختّم ـ انگشتری در انگشت کردن و یعدی بالباء

التخرّم ـ از بن برکندن و خشم نشستن و متقید دین حرفی گشتن و الخرمیة اصحاب التناسخ و الاباحة

الترحّم ـ بخشودن و یعدی بعلی ـ

٥ التردّم ـ بزنگ آمدن جامه و زنگ وردادن آن ـ

الترسّم ـ نشان چیزی نگریستن ـ

التزغّم ـ خشم گرفتن ـ

الترنّم ـ سرائیدن و بانگ کردن کمان و کبوتر و مانند آن

التزعّم ـ التکذّب ـ

التزغّم ـ التغضّب مع کلام ـ

التزقّم ـ التلقّم افراط کردن آشامیدن چیز

التسلّم ـ فا پذیرفتن تسلم الرجل اذا کان یدعی زیدا او غیره ثم یسمی مسلما ـ

التسنّم ـ برزبر چیزی شدن ـ

التشرّم ـ التمزّق و التشقّق ـ

التصرّم — پاره پاره کردن و جلدی کردن —
التضرّم — خشم گرفتن و یعدی بالباء و زبانه زدن آتش
التعظّم — بخشیدن —
التطعّم — کراهیت داشتن طعام —
التظلّم — از بیداد کسی بنالیدن و یعدی بمن وتظلّمنی فلان ای ظلمنی مالی —
التعرّم — التعرّف —
التعظّم — بزرگی نمودن —
التعقّم — چاه کندن و آمد و شد کردن —
التعلّم — بیاموختن یقال تعلّم فی موضع اعلم ولا یقال تعلّمت فی موضع علمت —
التغذّم — بنزالوان خوردن —
التغنّم — غنیمت شمردن —
التفهّم — [illegible] —
التفخّم — [illegible] —
التقرّم — [illegible] —
التقحّم — در کاری شدن بے اندیشه —
التقدّم — در پیش شدن و پیشوا برنهادن و یعدی بالی —
التقرّم — القرم —
التقسّم — پراگنده کردن و پراگنده شدن
التقصّم — شکسته شدن با پیدائی —
التکرّم — بزرگی نمودن —

التکلّم — سخن گفتن و یعدی بالباء و بنفسه
التلثّم — لثام بربستن —
التلجّم — لجام محکم بکردن —
التلدّم — الترنّم بالمغنین —
التلغّم — بوی خوش در گرد اگرد دهن پر کردن و یعدی بالباء وقیل الاعرابی ستی المسیر قال تلغّموا بیوم السبت معناه ذکروه واشتقاقه من انهم حرکوا بلاغمهم —
التلفّم — لفام بربستن —
التلقّم — لقمه فرو بردن بدرنگ —
التنخّم — نخامه بیفگندن —
التندّم — پشیمان شدن و پشیمانی نمودن —
التنسّم — التنفّس فی الحدیث لما تنسّموا روح الحیوة ای وجدوا نسیمها و خبر پرسیدن
التنعّم — بناز زیستن و یعدی بالباء و دشت ارض فلان فتنعّمتنی ای وافقته —
التنغّم — سخن نرم گفتن —
التهتّم — خرد مرد شدن دندان —
التهدّم — ویران شدن و سخت خشمگین شدن
التهزّم — شکسته شدن و بانگ کردن رعد
التهشّم — مهربانی کردن —
التهضّم — بیداد کردن و بیداد را گردن نهادن
التهقّم — لقمه بزرگ فرو بردن —

التّحکّم — خندستان کردن و ویران شدن
وسخت خشم گرفتن و تکبر کردن و سرود گفتن
التّبطّن — کسی در زیر آوردن و گردیدن رحاگاه
التّثبّن — در دامن چیزی کرده در بر گرفتن یقال
تثبّن ای حمل الثبان وهو الوعاء الذی تحمل
فیه الشیء بین یدیک —
التّجنّن — زفت شدن —
التّحزّن — اندوهگین شدن —
التّحصّن — حصار گرفتن و عفت نمودن
التّدخّن — دودگن شدن —
التّدمّن — بر سرگین شدن آب جزان —
التّدهّن — خویشتن را چرب کردن بروغن
وتدهّن الرجل اذا اخذ دهنا —
التّرقّن — حنا در بستن خود را —
التّزجّن — الزجن —
التّسحّن — نیکو دیدن و نیکو یافتن یقال تسحّنت
المال ای رایت سحناوه حسنة —
التّسکّن و التّمسکن — بیچاره شدن —
التّسمّن — فربه شدن و فی الحدیث قوم
یتسمّنون ای یتکثرون بما لیس فیهم من الخیر
ویدعون ما لیس فیهم من الشرف —
التّشجّن — بهم در شدن درخت —
التّشزّن — راست فرا ایستادن و کسی
در خصومت و جز آن و فی الحدیث تشزّنوا
ای تحرّفوا و فی حدیث آخر و تشزّنت باعنها
ع ای استعدت لحملها —
التّضمّن — در میان چیزی آوردن و بمعنی پذیرفتن
التّعسّن — دانستن یقال تعسّن فلان اباه ای نزع الیه فی الشبه
التّعکّن — واشکن شدن —
التّعضّن — التشنّج —
التّفکّن — الندم علی ما فات —
التّقمّن — التوخّی —
التّکهّن — اخترگوئی کردن —
التّلبّن — التلجّن و سنده شدن و تلجّن
راسه ای غسله فلم ینق وسخه و تلجّن القوم اذا
اخذوا الورق و دقّوه و خلطوه بالنوی للابل
التّلدّن — درنگ کردن
التّلقّن — تلقین فا گرفتن —
التّلهّن — نهاری کردن —
التّمعّن — ور اندیشیدن و اقرار کردن و بسیار شدن
و فی الحدیث وتمعّن علی بساطه ای تصاغر
وتذلّل ماخوذ من المعن وهو الشیء القلیل
وقیل اعترف ماخوذ من امعن بحقی ورده
تمعّک علی بساطه —
التّمکّن — دست یافتن و یعدّی بمن —
ه التّبلّه — ابله شدن —

التشفع - شفاعت نمودن و شنوانیدن
ویعدی بعلی و کسی را از چیزی فریفتن چنانکه شنیده
باد و در حجت را -
التشنج - سال خورده شدن گرفتن چهره و جز آن
التشهد - مانند کردن ویعدی بالباء -
التغنج - خویشتن برپراکنده کالیو فاساختن
التفقه - فقه آموختن -
التفکه - شگفت نمودن و پشیمان بودن
و خوردن میوه داری گرفتن یعدی بالباء و فی الحدیث
المتفکهین بالامهات یعنی الذین یتفوهون فحش بهن -
التکره - روی ترش کردن -
التلهوج - سر گشته شدن یقال تلهوج تلکما اذا
رکب راسه لایدری این یتوجه -
التمدح - التمدح -
التنبه - بیدار شدن -
التنجه - التنجه -
التنزه - دور شدن هذا هو الاصل
ثم یقال خرجنا نتنزه اذا خرجوا الی البساتین

ومن المضاعف

التحبب - دوستی نمودن ویعدی الی
و سیراب شدن خر -
التربب - پروردن و فراهم آمدن -
التربب - الترنح - فی الکرام -

التصبب - ریخته شدن -
التضبب - فربه شدن کودک -
التطبب - تجشکی کردن -
التلبب - بهم نشستن -
التلبب - سلاح پوشیدن فی الحدیث
متلببا ای بالثوب و معناه متحزما به عند صدره
التهبب - پاره پاره شدن جامه -
التشتت - پراکنده شدن -
التعثث - پیچیدن در سخن یقال تعثث
فی کلامه اذا التبس فیه -
التفتت - ریزه ریزه شدن -
التدجج - سلاح تمام در پوشیدن -
التزجج - پرده شدن خانه -
التمخخ - مغز از استخوان بیرون کشیدن -
التبدد - پراکنده شدن -
الترکد - نوشیدن و شیر بستدن از پستان
التجدد - انجوغ گرفتن و لاغر شدن -
الترند - شد و آمد کردن ویعدی بالی
التشدد - بخیل شدن سخت شدن -
التعدد - زیادت آمدن در عدد -
التقدد - شگافته شدن پراکنده شدن
التلدد - حیران است سرگشته نگریستن یقال تلدد
تبلدد ای تلفت یمینا و شمالا اخذه من لدیدی الوادی

اَلتَّمَدُّدُ — بالیدن —
اَلتَّهَدُّدُ — التهدید فی الحدیث —
اَلتَّلَذُّذُ — خوش آمدن ویعدی بالباء —
اَلتَّرَدُّدُ — بابند شدن —
اَلتَّسَرُّرُ — التسری —
اَلتَّضَرُّرُ — بضرر شدن —
اَلتَّقَرُّرُ — درست شدن خبر و قرار گرفتن
اَلتَّکَرُّرُ — مکرر شدن —
اَلتَّشَرُّرُ — پاره پاره شدن —
اَلتَّغَرُّرُ — عزیز شدن و سخت شدن و
تنگ شدن سوراخ پستان اشتر
اَلتَّقَرُّزُ — نفرت طبع نمودن از چیزے —
اَلتَّمَزُّزُ — اندک اندک مکیدن —
اَلتَّهَزُّزُ — جنبیدن —
اَلتَّجَسُّسُ — فی السر والتحسس فی الخیر
خبرجستن —
اَلتَّدَسُّسُ — پنهان کردن —
اَلتَّحَسُّسُ — پرسیدن خبر
اَلتَّرَشُّشُ — چکیدن حلق آنچه بدان نمد —
اَلتَّمَشُّشُ — آنچه نرم باشد از استخوان
بخائیدن و مغز آن در مزیدن —
اَلتَّقَصُّصُ — از پے فرا شدن —
اَلتَّلَصُّصُ — دزدی کردن —

اَلتَّمَصُّصُ — اندک اندک مکیدن —
ض اَلتَّبَضُّضُ — اندک اندک گرفتن همه چیز را
تبضضت حقی منه ای استقصیت قلیلا قلیلا
ض اَلتَّفَضُّضُ — پراگنده شدن —
اَلتَّمَضُّضُ — آب خوردن و بهر دو لب فشاردن
فی الحدیث تمضضوا ای کیسی —
ط اَلتَّمَطُّطُ — التمدد —
ظ اَلتَّظَنُّنُ — تناول الماء و پوشیدن نافع
اول بایرد و یقال منه تظنیت ابدال
من احدی النونین یاء کما یقال تمطّیت —
ع اَلتَّشَعُّثُ — سوده در پا پوشیدن
فی الحدیث تشعّثوا ای البسوا النعل
تخلیلها زیارۃ —
اَلتَّشَعُّثُ — عفت خوردن و تقیت شیر که
غ در پستان باشد خوردن —
اَلتَّکَفُّفُ — کف پیش مردمان داشتن
کی فی الحدیث یتکففون الناس تصدق آخر
وکان الناس تکففتہ ای باخذو با کفهم
ف اَلتَّلَفُّفُ — خویشتن در جامه پیچیدن —
ق اَلتَّحَقُّقُ — درست شدن و درست پیدا شدن
اَلتَّرَقُّقُ — بخشایش نمودن و یعدی بالایدام
ق اَلتَّشَقُّقُ — شگافته شدن —
اَلتَّمَطُّقُ — اندک اندک خوردن تشر البقال

تنقّقت الشراب ای شربته شیئاً بعد شیء-

اَلتَّحَكُّكُ- بکسی وا الوشیدن ویعدی بالباء

اَلتَّسَلُّتُ- اتمش.

اَلتَّمَأُّكُ- بکیدن وستیپیدن غریم

فی الحدیث لا تمکّکوا علی غرمائکم ای لا تستقصوا

اَلتَّبَلُّلُ- تر شدن-

اَلتَّجَلُّلُ- بیدا آمدن وگرفتن معظم الشیء

تجلّل ای علاه وتجلّل لدرا همهم ای اخذ الجلال

منها وتجلّل ابصر الجمل-

اَلتَّحَلُّلُ- استثنا کردن در سوگند تحلّی

نودر استثنی ومعنی التحلّل التقصی من عهدة الیمین

والخروج منها الی ما یحلّ له شرعا وقد یکون

ذلک مرة بالاستثنا مع العقد ومرة بالافادة

عند الحنث

اَلتَّخَلُّلُ- خلال کردن ورسیدن بچیزی ومیان

گروهی در شدن ای وتخلّل المطر اذا خصّ ولم یکن عاما

اَلتَّدَلُّلُ- ناز کردن-

اَلتَّذَلُّلُ- فروتنی نمودن ویعدی باللام

اَلتَّسَلُّلُ- اندک اندک بیرون آمدن-

اَلتَّعَلُّلُ- روزگار گذاشتن بچیزی ببهانه

ستن وبعدیان بالباء-

اَلتَّغَلُّلُ- غالیه کار داشتن-

اَلتَّفَلُّلُ- رخنه شدن تیغ-

اَلتَّكَلُّلُ- گرد در آمدن-

اَلتَّمَلُّلُ- التململ-

اَلتَّهَلُّلُ- گشاده روی شدن وریزان شدن

اشک ودرخشان شدن میغ به برق-

اَلتَّحَمُّمُ- در گرمابه شدن-

اَلتَّذَمُّمُ- ننگ داشتن ویعدی بمن-

اَلتَّشَمُّمُ- بوئیدن بدرنگ-

اَلتَّعَمُّمُ- عمامه در بستن عم خواندن-

اَلتَّقَمُّمُ- خانه روبی کردن یعنی خانه روفتن

اَلتَّهَمُّمُ- طلب کردن-

اَلتَّجَنُّنُ- خویشتن را فرا ساختن بدیوانگی-

اَلتَّحَنُّنُ- بخشودن ویعدی بعلی-

اَلتَّشَنُّنُ- خشک شدن پوست وکهنه شدن مشک

اَلتَّفَنُّنُ- نوع نوع شدن-

ومن المعتل الواوی

اَلتَّوَثُّبُ- مستولی شدن بچیزی بظلم-

اَلتَّوَلُّجُ- الولوج-

اَلتَّوَهُّجُ- افروخته شدن آتش-

اَلتَّوَرُّخُ- اندک خوردن از شراب وشتاب

در گردن افگندن وربما قالوا توشّح ثوبه وسیفه

اَلتَّوَشُّحُ- حمائل در افگندن وفی الحدیث یتوشّحنی ویلثمنی

اَلتَّوَضُّحُ- بجای آوردن وهویدا شدن-

اَلتَّوَقُّحُ- شوخگن شدن-

التوجد - اندوهگین شدن -
التوحد - یگانه شدن و توحد الله بعصمة
ای عصمه ولم یکله الی غیره -
التورد - بآب آمدن و گلگون شدن تورد
الخیل للبلدة ای تدخلتها -
التوسد - چیزی را بالش کردن فی الحدیث
لا یتوسد القران یحتمل ان یکون مدحا و ذما فاما
فالمدح انه لا ینام اللیل عن القران فیکون
القران متوسدا معه لم یتهجد به والذم انه لا یحفظ
من القران شیئا فاذا نام لم یتوسد معه القران
التوطد - الثبات -
التوعد - بیم کردن -
التوقد - افروخته شدن آتش -
التوکد - استوار شدن -
التولد - پدید آمدن چیزی از چیزی
التوزر - وزیری کردن -
التوعر - درشت شدن راه -
التوفر - حق کسی و یا حق چیزی تمام بدادن
التوقر - وقار نمودن -
التوکر - پر شدن -
التوحز - التنجز -
التوهن - وطی البعیر المثقل -
التوجس - بیم اندر دل داشتن و بترسیدن

ما التودس - الایداس -
التوهش - مشی المثقل -
ق التوحش - ورم شدن و تهی شدن شکم
التوقش - جنبیدن -
و التوقص - نزو الفرس مع مقاربة
الخطو وهو فی الحدیث -
ط التورط - در هلاکت افتیدن -
التوسط - در میان چیزی شدن و میانجی کردن
ط التوجع - بخشودن و اندوه نمودن -
التودع - در صندوق نگاه داشتن و در حاجت
خویش داشتن فی الحدیث فقد تودع منهم ای استریح منهم
وما یتقوه من المعاصی حیث یضروا فیها فلیستجیبوا
التقوی فیما اقبلوا و اصله من التودیع وهو الترک
التورع - پرهیزگاری نمودن -
التوزع - و ابخشیدن و ابخشیده شدن -
ع التوسع - فراخی کردن و فراخ نشستن
توسعت الغنم فی الجبال اذا تفرقت فیها مرعاه
التوقع - چشم داشتن -
ف التوذف - التبختر وقیل الاسراع -
التوشف - پوست از چیزی وا شدن
ق التوقف - درنگ کردن در چیزی
التوکف - چشم داشتن -
ق التوثق - باستواری فرا گرفتن یعنی یقین

اَلتَّوَرُّکُ - برسرین نشاندن ما در کودک را
و بیک سرین تکیه زدن و بیک سرین نشستن
در زمین قال الازهری التورک فی الصلوٰة
ضربان احدهما سنة والآخر مکروه اما السنة
فان ینحّی رجلیه فی التشهد الاخیر و یلزق مقعده
بالارض و اما المکروه فهو ان یضع یدیه علی
ورکیه فی الصلوٰة و هو قائم و قد نهی عنه کان
مجاهد لا یری باساً ان یتورک الرجل علی رجله
الیمنی فی الارض المستحیلة فی الصلوٰة قال
ابو عبید التورک علیها وفی
حدیث کره ان یسجد الرجل متورکا یعنی ان
یرفع ورکیه اذا سجد حتی یفحش فی ذلک و قیل
ان یلصق الیتیه بعقبیه فی السجود فاما قول
ابراهیم انه کان یکره التورک فی الصلوٰة فانما
یرید وضع الالیتین او احدهما علی الارض -
اَلتَّوَسُّلُ - نزدیکی جستن بعملی و دوستی
اَلتَّوَسُّلُ - بحیله فا چیزی رسیدن بعملی
اَلتَّوَعُّلُ - التوغل -
اَلتَّوَغُّلُ - دور در شدن در زمین -
اَلتَّوَقُّلُ - بر کوه شدن و فی الحدیث
وعر لیس بلید فیتوقل التوقل
الاسراع ای الاسراع اذا صعد فی الجبل
اَلتَّوَکُّلُ - اعتماد بکسی کردن و بعهدی

یعلی فی الحدیث کیف و اتاک ملکان فی المسالک فجئ و تورک
اَلتَّوَعُّلُ - تعریض کردن در سخن بر سبیل گفتن با کسی
تا در غلط افتد یقال توعلت له ای ضمنت بها
ف اَلتَّوَخُّمُ - اگوار آمدن -
اَلتَّوَرُّدُ - بر اهیدن -
اَلتَّوَسُّمُ - فرست بردن و وسمه بر کردن
و توسم الرجل طلب کلاء الوسمی فی الحدیث
الشیخ المتوسم ای المتحلی بسمة الشیوخ -
اَلتَّوَضُّمُ - مباسعت کردن -
اَلتَّوَغُّمُ - خشم گرفتن -
اَلتَّوَقُّمُ - گسستن -
اَلتَّوَهُّمُ - گمان بردن -
ن اَلتَّوَقُّنُ - کشتی کردن بحیل تاقه و اپیدن را
قوله توقنها ای اتبعها فی ناقه برسیدن
اتیان الفحل الناقه -
ل اَلتَّوَطُّلُ - بابی گرفتن -
اَلتَّوَغُّنُ - بغایت ... شدن -
اَلتَّوَکُّنُ - التمکن -
اَلتَّوَهُّنُ - سست شدن -
ه اَلتَّوَجُّهُ - روی فرا چیزی کردن و منه
المثل الاحمق ما یتوجه ای ماحسن ان یاتی
لنا الخلاء بیرون شدن و الباب مبنی علی
مقابلة الشیء -

اَلتَّوَلِّهُ - الابلاہ

ومن اللفيف المقرون

اَلتَّوَجِّيْ - الذہاء -

اَلتَّوَجِّيْ - شتافتن -

اَلتَّوَجِّيْ - جستجوی الرسیف فیما القصد الحق

اَلتَّوَفِّيْ - تا تمام ستدن و جان بر داشتن قال ابو

تعفی فلان ہذا فی اذا مات فمن قال توفی

فمعناہ قبض و اخذ ومن قال توفی فمعناہ توفی

اجلہ و استوفی اکلہ و عمرہ علی ہذا یتوجہ قراۃ

من قرأ یتوفون فتح الیاء -

اَلتَّوَقِّيْ - حذر کردن -

اَلتَّوَلِّيْ - برگشتن و منہ فی التنزیل فتولی عنہم

وان تولوا و دوستی داشتن با کسی و منہ

من یتولہم منکم و بکار کسی قیام کردن و منہ الذی

تولی کبرہ و ولایت داری و منہ عن ابی زید

فلان یتولی علینا ای یقوم ان یکون لی

ومن الناقص الیائی

اَلتَّمَسِّيْ - آسان شدن و ابیعدی بالالام

اَلتَّعَفِّيْ - بیدار شدن -

اَلتَّيَمُّمُ - قصد کردن و ہذا ہو الاصل ثم کثر

استعمالہم لہذا الکلمۃ حتی صار التیمم مسح

الوجہ والیدین بالتراب -

اَلتَّيَقُّنُ - بیگمان شدن -

اَلتَّيَمُّنُ - بفرخندگی گرفتن و التیمن التنسب

الی الیمن ایضا -

ومن الاجوف الواوی

اَلتَّثَوُّبُ - دہان گرفتن -

اَلتَّحَوُّبُ - التجوع التحرز از گناہ و پرہیز

و تحریر القار الحوب عن النفس -

اَلتَّعَوُّبُ - غشیب و شدن -

اَلتَّقَوُّبُ - پوست باز شدن چیزی از چیزی کندہ

شدن و شکافتہ شدن خایہ مرغ -

اَلتَّحَوُّتُ - کم کردن -

اَلتَّفَوُّتُ - فرو شدن و در شدن در قوت

علیہ فی مالہ ای فات بہ -

اَلتَّقَوُّتُ - قوت گرفتن -

اَلتَّبَوُّجُ - الکشف فی البرق -

اَلتَّتَوُّجُ - تاج بر سر نہادن -

اَلتَّزَوُّجُ - زن کردن و شوہر کردن یعنی

نقشہ و از شوہر بعدو با باء -

اَلتَّحَرُّجُ - کج شدن -

اَلتَّدَوُّحُ - شبانگاہ رفتن بیمر و صیاد کردن

و جنبانیدن باد درخت در خفیف و

دراز شدن نبات آنکسی چیزی او از گرفتن

اَلتَّصَوُّحُ - خشک شدن گیاہ و شکافتہ شدن

موی بیخ آن -

اَلتَّطَوُّحُ۔ ہلاک شدن و سرگشته شدن۔
تطوّح الشیٔ اذا تحرّک و پہوستدل۔
اَلتَّجَوُّحُ۔ رسیده شدن چاه۔
اَلتَّسَوُّخُ۔ و در زیر افگندن فحل ماده را۔
اَلتَّزَوُّدُ۔ توشه برداشتن۔
اَلتَّفَقُّهُ۔ فهمیدن و فقیه شدن
فی الحدیث تفقّهوا قبل ان تسوّدوا ای تعلّموا
قبل ان تزوّجوا فتصیروا ارباب بیوت۔
اَلتَّعَوُّدُ۔ خوی گرفتن۔
اَلتَّهَوُّدُ۔ جهود شدن و توبه کردن۔
اَلتَّشَوُّذُ۔ عمامه در سر بستن۔
اَلتَّعَوُّذُ۔ باز داشت خواستن و پناه بردن بالله
اَلتَّجَوُّرُ۔ بر پہلو افتیدن و سرگشته شدن کا
اَلتَّسَوُّرُ۔ بدیوار بر شدن و دست رنجن
و درست کردن۔
اَلتَّشَوُّرُ۔ تشویر خوردن۔
اَلتَّصَوُّرُ۔ صورت شدن چیزی و صورت
کردن با خویشتن و صورت بستن و طلبه تصور
ای مال السقوط۔
اَلتَّفَوُّزُ۔ بر خویشتن پیچیدن از گرسنگی
اَلتَّنَوُّزُ۔ نوبت گرفتن و همه یکی نوبت گرفتن
یقال لهم تنوّز الواری بینهم ای تبادلون۔
اَلتَّقَوُّزُ۔ بچشم در فرو شدن۔

اَلتَّکَوُّرُ۔ بر پہلو افتیدن۔
اَلتَّهَوُّرُ۔ گردیدن و شکفیدن موی۔
ح اَلتَّنَوُّرُ۔ از دور بآتش نگریستن و آهک بکار داشتن
اَلتَّهَوُّرُ۔ رسیده شدن و در کار شروع کردن
ر بیباک در آمدن و تهوّر اللیل ای مضی اکثره۔
ز اَلتَّجَوُّزُ۔ آسان فراگرفتن و بمجاز سخن گفتن
و بیع پایان بقی و یقال اللهم تجوّز عنّی و تجاوز عنّی
بمعنی التجوّز فراهم آمدن و بر خویشتن پیچیدن
و از سوی کیاستی بسوی دیگر گردیدن در جنگ
اَلتَّکَوُّزُ۔ فراهم آمدن۔
س اَلتَّحَوُّسُ۔ التشجیع والاقامة مع ارادة السفر
و ذلک لدا عرض له فاشتغل فی الحدیث فجعل
تحوّس فی الکلام ای تتاحب بتردّد فیه۔
اَلتَّطَوُّسُ۔ التزیّن۔
اَلتَّقَوُّسُ۔ کمان در بازو افگندن و دو تا شدن
ش اَلتَّحَوُّشُ۔ دور شدن۔
اَلتَّشَوُّشُ۔ بشولیده شدن۔
اَلتَّهَوُّشُ۔ الاختلاط۔
ص اَلتَّخَوُّصُ۔ التقوّج و تخوّص منه ای اخذ
منه الشیٔ بعد الشیٔ۔
ض اَلتَّعَوُّضُ۔ عوض خواستن۔
اَلتَّقَوُّضُ۔ بیفتادن خانه و بر کنده شدن
و تقوّض الحلق والصفوف انتقضت تفرّقت

والحلق جمع حالقة من الناس فی الحدیث وهی
تقوض ای تجئ وتذهب ولا تقر۔
اَلتَّعَوُّطُ۔ الاعتیاط۔
اَلتَّغَوُّطُ۔ حدث کردن۔
اَلتَّجَوُّعُ۔ تعمد الجوع۔
اَلتَّخَوُّعُ۔ التنقص۔
اَلتَّرَوُّعُ۔ التفزع۔
اَلتَّصَوُّعُ۔ پراگنده شدن و خشک شدن گیاه
اَلتَّضَوُّعُ۔ بوی خوش دمیدن۔
اَلتَّطَوُّعُ۔ تکلف الاستطاعة و چیزی که
فریضه نباشد کردن و یعدی بالباء۔
اَلتَّکَوُّعُ۔ خزیده دست از سوی انگشت
سترگ کنر شدن وهو فی الحدیث۔
اَلتَّنَوُّعُ۔ نوع نوع شدن۔
اَلتَّهَوُّعُ۔ قی کردن۔
اَلتَّبَوُّعُ۔ شوریده شدن انجمن یعدی بالباء
اَلتَّجَوُّفُ۔ درمیان چیزی شدن۔
اَلتَّحَوُّفُ۔ از کناره چیزی بکاستن
اَلتَّخَوُّفُ۔ ترسیدن و یعدی بعلی و گم کردن
اَلتَّشَوُّفُ۔ خویشتن را بیاراستن و چشم فرا شدن
و یعدی بالی۔
اَلتَّطَوُّفُ۔ گرد برآمدن تکوف الرمل
والقوم ای استدار و تکوف الرجال ذا التشبه
باهل الکوفة او تنسب الیهم۔
اَلتَّدَوُّقُ۔ پاره پاره کشیدن چیزی القال
تذوقته ای ذقته شیئًا بعد شئ۔
اَلتَّسَوُّقُ۔ بازار جستن و خرید و فروخت کردن
اَلتَّشَوُّقُ آرزومند شدن آرزومند نمودن
و یعدیان بالی۔
اَلتَّطَوُّقُ۔ طوق در گردن خویش کردن
اَلتَّعَوُّقُ۔ التثبط۔
اَلتَّفَوُّقُ۔ فواق فواق کشیدن چیزی را القال
تفوق اللبن ای شربه فواقًا و فی الحدیث اما
انا فاتفوقه تفوق اللقوح ای لا اقرا وردی
من القرآن بمرة ولکنی اقراه شیئًا بعد شئ
فی اناء اللیل والنهار ماخوذ من فواق الناقة
اَلتَّنَوُّقُ۔ التانق و بعض العرب یقول تنوقنا
اَلتَّسَوُّکُ۔ مسواک کردن۔
اَلتَّشَوُّکُ۔ باخار شدن۔
اَلتَّهَوُّکُ۔ سرگشته شدن الوقوع فی الشئ
بقلة مبالاة۔
اَلتَّشَوُّلُ۔ از گرفتن بدشنام و فرو زدن القال
تشول علیه القوم ای علوه بالشتم والضرب۔
اَلتَّحَوُّلُ۔ از جای بجای شدن و یعدی بعن
و بشتواره بر گرفتن و حیله کردن و احوال کسی
طلب کردن و هذا فی الحدیث۔

التخوّل - تعهد کردن فرشته ببردن درکسی
التطوّل - فضل کردن ویعدی بعلی -
التغوّل - از حال بگردیدن وفی الحدیث
اذا تغولت الغیلان -
التقوّل - سخن فرا بافتن برکسی -
التموّل - مالدار شدن -
التسوّم - خویشتن را نشان کردن بجنگ
التلوّم - درنگ کردن وچشم داشتن وفی
الحدیث والشباب المتلوّم ای الذی یأخذ
التلوّم تحت الدائمة -
التخوّن - کم کردن وتعهد کردن -
التصوّن - کالصیانة -
التکوّن - هست شدن -
التلوّن - رنگ برنگ شدن -
التنوّه - گوسپند پیه کردن یقال الا تنوّه
علی الاقل ما احسنک فتصیبنی بعین وتنوّه
ای شکر له وتقول -
التفوّه - سخن گفتن وفی الحدیث فلما التفوّه البقیع
ای دخل فم البقیع -

ومن الاجوف الیائی

التطیّب - خویشتن را خوشبوی کردن -
التعیّب - عیب کردن -
التغیّب - ناپیدا شدن -

التهیّب - ترسیدن یقال تهیبت الشیء
وتهیبنی الشیء ای خفته وفی شکوه داشتن
التریّث - درنگ کردن -
التمیّث - نرم شدن زمین -
التحیّر - سرخاستن با دگر و انچه بدان ماند
التصیّح - التصوّح -
التضیّح - ... گردیدن شیر ... شیر آمیخته
فی الحدیث الا ... ذلک ... والحوض
آخر الناس عهدا بشربة الحجر الاقلیل ...
بقیه واصله من الضیح والضیاح وهو اللبن
الذی مزج بالماء حتی کاد ... والماء
التطیّح - التطوّح -
التغیّر - دیگر گشتن -
التحیّر - حیری نمودن -
التلطّخ - آلوده شدن -
التریّک - ورشتن فرودی کردن گران شدن
شتر والتریّض فی السیر فوق العنق -
التصیّد - الصید -
التقیّض - ... شدن -
التقیّد - خویشتن را بند کردن -
التغیّر - گشته شدن وتغیر الحال ...
التخیّر - برگزیدن -
التدیّر - سرای گرفتن -

اَلتَّقَيُّرُ - مانا شدن و متشابه گردیدن بکسی یقال
تقیر فلان اباه اذا انزع الیه فی الشبه -
اَلتَّطَيُّرُ - فال بد گرفتن و بیدن لباز نمین با
اَلتَّغَيُّرُ - از حال بگشتن یعنی بعن —
اَلتَّهَيُّزُ - رسیده شدن -
اَلتَّحَيُّزُ - بر خویشتن پیچیدن یقال ما لک تحیز
الحیة و قال سیبویه تفیعل من حزت الشیٔ
اَلتَّمَيُّزُ - از یکدیگر جدا شدن -
اَلتَّقَيُّسُ - التشبه بقیس او التمسک بسبب منهم
اما بحلف او بجوار او ولاء -
اَلتَّكَيُّسُ - زیرکی نمودن -
اَلتَّمَيُّسُ - خرامیدن -
اَلتَّجَيُّشُ - شوریدن چیزی
فی الحدیث فتجیشت انفس اصحابه منه ای جاشت
و جیشت و روی ایضا بالحاء و معناه نفرت
اَلتَّعَيُّشُ - بچاره زیستن -
اَلتَّحَيُّضُ - حائض شدن تحیضت قعدت
ایام حیضها عن الصلوة فی الحدیث تحیضی فی علم الله
ستا او سبعا -
اَلتَّقَيُّضُ - مانندگی کردن بکسی و شکافتن
دیوار و پاره پاره شدن خایه مرغ -
اَلتَّعَيُّطُ - الاعتیاط -
اَلتَّغَيُّظُ - خشم گرفتن -

اَلتَّقَيُّظُ - القیظ -
اَلتَّرَيُّعُ - آمد و شد کردن ملخ -
اَلتَّشَيُّعُ - دعوی شیعه کردن -
اَلتَّصَيُّعُ - خشک شدن گیاه -
اَلتَّضَيُّعُ - التضوع -
اَلتَّمَيُّعُ - روان شدن و گداختن یقال
تمیع الشیٔ اذا جری علی وجه الارض -
اَلتَّبَيُّغُ - التبوغ -
اَلتَّزَيُّغُ - التزین -
اَلتَّحَيُّفُ - التحوف -
اَلتَّصَيُّفُ - تابستان جای مقام کردن -
اَلتَّضَيُّفُ - مهمان شدن و بخشیدن -
اَلتَّعَيُّفُ - جسیدن -
اَلتَّهَيُّفُ - بازار مقام کردن -
اَلتَّرَيُّقُ - درفشیدن سراب -
اَلتَّزَيُّقُ - التزین -
اَلتَّخَيُّلُ - خیال بستن یقال تخیلته فتخیل لی
و سزاوار شدن آسمان بباریدن و تخیلت
علی الرجل اذا اخترته و تفرسته فیه الخیر -
اَلتَّذَيُّلُ - پراگنده شدن -
اَلتَّغَيُّلُ - انبوه شدن درخت -
اَلتَّقَيُّلُ - اقتدا کردن و مانندگی کردن کسی
و شراب خوردن وقت قیلوله -

اَلتَّکَبُّل- التکلی-
اَلتَّهَبُّل- رہیدہ شدن-
اَلتَّخَیُّم- خیمہ زدن-
اَلتَّشَیُّم- آتش بجای در شدن-
اَلتَّعَلُّم- میخ ناک شدن-
اَلتَّبَیُّن- بجای آوردن ہویدا شدن درنگ کردن
اَلتَّحَیُّن- ہنگام جستن نقال تحین الوارش
اذا انتظر وقت الاکل لیدخل فی الحدیث
تحینوا نوقکم التحین ان تحلبها مرۃ واحدۃ فی الیوم
اَلتَّدَیُّن- دین دار شدن بیدی با بار وام خوردن
اَلتَّزَیُّن- آراستہ شدن بیدی بالبا-
اَلتَّعَیُّن- نیستہ فاش شدن وان یکون الیل
۹ دوامرہ تیقنہ وذلک عیبہ شیرہ وتحتم کردن
وتعیینیا الشی لہ بعینہ-
اَلتَّقَیُّن- آراستہ شدن-
اَلتَّلَیُّن- نرمی کردن بیدی باللام-
اَلتَّوَیُّن- آہو تنبیہ کردن میخ ناک-

ومن الناقص

اَلتَّحَبِّی- خبا کردن-
اَلتَّرَبِّی- پروردن-
اَلتَّرَبِّی- تروکی ساختن بیاد خویشتن را
تا در آنجا پنہان شود-
اَلتَّصَبِّی- دل بردن-

اَلتَّقَبِّی- قبا پوشیدن-
اَلتَّکَبِّی- الاکتبار
٥ اَلتَّحَبِّی- افشاندن نشست فارغ شدن از کار
فی الحدیث جاء یتحبی ای ینفض مذرویہ-
٩ اَلتَّشَتِّی- زمستان جا بمقام کردن بیدی بالبا
٧ اَلتَّعَنِّی- ناتوانی کردن-
اَلتَّفَتِّی- جوانمردی ہنر یدن جوانمردی نمودن
اَلتَّمَتِّی- فی نزع القوس مد الصلب-
١٠ اَلتَّحَجِّی- التعمد والتحری الاقامۃ بالمکان ایضا
والایلاع بالشی واللزوم لہ فی الحدیث تحجی
بانک وزنگار گذاشتن-
اَلتَّهَجِّی- ہجا کردن سخن-
٨ اَلتَّدَحِّی- الانبساط-
اَلتَّرَحِّی- گرد شدن-
اَلتَّضَحِّی- چاشت خوردن-
اَلتَّلَحِّی- دستار در سربستن چنانکہ زیر زنخ آرد
١٠ اَلتَّنَحِّی- یکسوی شدن فی الحدیث فلیتنح فیل
وجوہ معناہ تعمد الجہۃ التی الیہا وجہہ وکان
١ تحرت الشی اتحرہ-
٨ اَلتَّسَخِّی- تکلف کردن سخاوت بیدی بالعلی
اَلتَّنَخِّی- بیزار شدن-
٦ اَلتَّبَدِّی- بادیہ مقیم شدن بدید آمدن بعجز
اَلتَّنَدِّی- خبر کردن باکسی-

التَّرَدِّی - در ابر افگندن و ہلاک شدن از جای
در افتادن یا در چاہی افتادن -
التَّسَدِّی - بر روی چیزی شدن -
التَّصَدِّی - پیش شدن یقال تصدی له
ای تعرض، والذی یستشرف ناظرا الیه -
التَّعَدِّی - فا گذشتن از فرونی جستن چیزی
التَّغَدِّی - چاشت خوردن -
التَّنَدِّی - السخی و جدا کردن شتربان نہل
وقال فی الحدیث لم یتند یقال ما تندیت منه بکره
ای ما اصبته و ما تندیت بہذا الامر ای لم تقربه -
التَّحَدِّی - التعدی والتعرض -
التَّحَرِّی - رای ہوا ست جستن ومنه قوله
فاولئک تحروا رشدا ای توخوا وعمدوا و
درنگ کردن -
التَّدَرِّی - فریفتن و صید کردن -
التَّذَرِّی - بر زبر چیزی شدن والتزوج
فی اشراف القوم -
التَّذَرِّی - الذراة -
التَّسَرِّی - سریه خریدن یقال تسری
الرجل واصله تسرر من السر وهو النکاح -
او ضد العلانیة او السرور فابدلوا من احدی
الراآت یاء وقیل الیاء اصل وهی بدل من
الواو فی السرو الشرف وہذا القول صحیح لقولہم
تسریا والقولون تسررت لکان التسرر ایضا
فی الحدیث یرد متسریہم السری الذی یخرج
فی السریة باذن الامام وفی حدیث آخر الیوم
تسرون سه یقال سر بکم -
التَّشَرِّی - شرابیج شدن -
التَّعَرِّی - برہنه شدن -
التَّفَرِّی - واشکافته شدن و واشدن -
التَّفَرِّی - از ہم فراشدن -
التَّمَرِّی - بعصا زدن -
١ التَّصَرِّی - شکیبائی کردن و احتساب کردن
٢ التَّوَرِّی - التوثب والتسرع -
٣ التَّقَصِّی - اقصا رسیدن برنگ -
التَّکَمِّی - گلیم پوشیدن -
٤ التَّمَشِّی - سعی کردن بیکدیگر -
التَّعَشِّی - شام خوردن -
التَّغَشِّی - پوشیده شدن و مجامعت کردن
ومنه فلما تغشاها -
التَّفَصِّی - فارغ شدن و جدا شدن از چیزی
التَّفَشِّی - سیر شدن از شراب و پیدا شدن از الہا
٩ التَّقَصِّی - از دشواری و تنگی بیرون آمدن
و گوشت از استخوان باز شدن -
التَّقَضِّی - الاستقصاء فی الحدیث تقصیتها
ای صرت فی اقصاہا -

التنفي - موی شانه کردن وهو فی الحدیث
والتزوج فی خیار القوم -
الترضي - خشنود کردن بسیار زهد -
التفصي - پراگنده شدن وایضا بمعنی الخ یقال
تفصیت من الفضة واصله تفصصت -
التقضي - از هوا درآمدن باز وانچه بدان
ماند واصل هذا التقضض فابدل من احدی
الضادات یاء وسپری شدن -
التمضي - بگذشتن -
التنقي - نزار کردن شتر
التخطي - فا گذشتن -
التعطي - عطا خواستن وبمعنی التعاطی -
التغطي - پوشیده شدن ویعدی بالباء
التمطي - خویشتن بازیدن وخرامیدن
وقیل الیاء مبدلة من الطاء -
التشظي - توبرتو از هم برخاستن نی وانچه
بدان ماند چون بشکند -
التلظي - زبانه زدن آتش -
التفقي - خوی شدن تفقی الرجل بمار کالاخی فی الشعر
التلقي - فرو خفتن گره بستن انگبین لیسیدن
یقال عرضا تلقی اصله تلقم فابدل وقد مر فی التلقی
التعقي - جستن -
التحفي - مبالغه کردن در گرامی کردن

ودر پیه رسیدن ازحال کشتی ویعدیان بالباء -
التشفي - شفا جستن ویعدی بمن -
التعفي - مدروس شدن -
التقفي - از پی فرا شدن ثم الحدیث
التكفي - دراز شدن گیاه ومائل شدن بقیام
فی الحدیث اذا مشی تکفی تکفیا ای تمایل
الی قدام یا تکفی السفینة فی جریها واصل
فیه الهمزة ثم ترکت -
التقي - التقیة -
التوقي - بالا بر شدن -
التسقي - خون ومانند آن از خویشتن چکیدن -
التلقي - پیش واشدن چیزی از کسی فرا گرفتن
التنقي - برگزیدن -
التزكي - صدقه دادن وپاکی کردن -
التشكي - گله کردن -
التحكي - التحضور واصله من تحکی الفرس
اذا اتکی علی سنبکه -
التملي - دیر پی شدن کسی یقال
تملیت حینی ای تمتعت حتی استوفیته -
التجلي - هویدا شدن
التحلي - پیرایه کردن ویعدی بالباء
التخلي - خالی شدن فی الحدیث وتخلیت
ای تبرأت من الشرک وانقطعت عنه التدلی

الامن علو الی سفل۔
التسلّی۔ سلوت افتادن و واشدن از اندوہ و
انچہ بدان ماند۔
التصلّی۔ گرم شدن بآتش۔
التطلّی۔ اندودہ شدن و یعدی بالباء۔
التعلّی۔ بلند شدن بدرنگ فی الحدیث
یتعلّی عنّی ای یترفّع علیّ و پاک شدن از نفاس
و بہ شدن از بیماری۔
التغلّی۔ غالیہ بکار داشتن۔
التقلّی۔ بریان شدن و دشمنی نمودن۔
التکلّی۔ در آخر صفوف ایستادن در حرب
وہو مقلوب من التأیّل۔
التملّی۔ روزگار دراز برخورداری گرفتن۔
الترمّی۔ تیر در نشانہ و جز آن انداختن۔
التسمّی۔ نام نہادن خویشتن را و یعدی بالباء
التکمّی۔ پوشیدہ شدن و فی الحدیث تکمّت الفتنة الناس
ای غشیتہم و قیل الیاء بدل من المیم۔
التنمّی۔ الارتفاع۔
التبنّی۔ کسی را پسر گرفتن فی الحدیث فاقعدت
تبنّت ای فرّجت رجلیها۔
التثنّی۔ دوتا شدن و بدرد در آمدن۔
التجنّی۔ جنایت کردن و یعدی بعلی۔
التحنّی۔ مہربانی کردن و بدرد در آمدن۔

التدنّی۔ نزدیک آمدن اندک اندک۔
التسنّی۔ بگردیدن قیل الیاء بدل من النون
وقیل بل الیاء منقلبة عن الواو فی الاصل
فیکون علی ہذا القول ماخوذ من السنة فمن اخذہا من الواو
التظنّی۔ اعمال الظن و اصلہ التظنّن
التعنّی۔ رنجانیدن و رنجور شدن و التلطّخ
بالعنیة وہی اخلاط تنقع فی ابوال الابل
ثم تطلی بہا من الجرب وہو فی الحدیث۔
التغنّی۔ سرائیدن و فی الحدیث کا [illegible]
یتغنّی بالقرآن ای بی نیاز شدن و فسر من لم یتغنّ
بالقرآن بکلیہما فمن ذہب الی الاستغناء فیکون ماخوذا
من الغنی ومن ذہب الی التطریب والتحزین فیکون ماخوذا
من الغناء و سر ان الصوت الحسن اوقع فی النفوس
٥ واتجع فی القلوب وقیل کانت العرب تتعلّل بالغناء
والنشید فی اکثر احوالہا فلما نزل القرآن احب
ان یکون القرآن ہجیراہم مکان الغناء فقال
لیس منّا من لم یتغنّ بالقرآن فی الحدیث ربطہا تغنّیا
و تعفّفا ای طالبا بنتاجہا الغنی والعفة۔
٥ التلقّی۔ کینہ گرفتن۔
التمنّی۔ آرزو بردن و دروغ گفتن و خواندن
والباب یدل علی تقدیر شیء و نفاذ القضاء
٨ التشہّی۔ آرزو کردن و یعدی بعلی۔
التلہّی۔ بازی کردن و روزگار گذاشتن بچیزی

ويعدى بالباء وقوله فانت عنه تلهى اى تتشاغل۔

ومن اللفيف المقرون

التحوّى۔ گرد شدن و فراہم آمدن۔
التروّى۔ سیراب شدن۔
التسوّى۔ راست شدن منه لو تسوّى بهم الارض اى تستوى بهم تطوّت الحية تحتت۔
التقوّى۔ نیرومند شدن۔
التكوّى۔ تیز نگریستن سوی کسی داغ کردن فی الحديث اتكوى بجاريتى اى استدفى بها۔
التلوّى۔ پیچیده شدن۔

ومن اليائى

التأيّى۔ قصد چیزے کردن۔
التحوّى۔ گرد گرد چیزی حلقه شدن چنانکه یقال تحوّت الحية فی الحدیث فجعلها تحت یدیه تحوّی التحوّی التلوّی۔
التزيّى۔ التزيين يقال تزيا فلان بزى الصالحين۔
التثنّى۔ پیچیدن و خمیدن و گرد آمدن چیزی یقال تثنّا علیه الامر ای اعیا علیه۔

ومن المهموز الفاء

التأدّب۔ ادب گرفتن
التأرّب۔ التشدد والتابى خردمند شدن۔
التأشّب۔ بهم در آمیختن و مجتمع گشتن یقال تأشب القوم اختلطوا۔
التألّب۔ جمع شدن۔
التأهّب۔ ساختن ویعدى باللام۔
التأنّث۔ مؤنث شدن اسم۔
التأثّر۔ گشتن پذیرفتن اثرها۔
التأخّر۔ واپس شدن ویعدى بالعن۔
التأزّر۔ ازار پوشیدن و در ایجهم رشد شدن نبات و قوی شدن آن۔
التأطّر۔ بدر در آمدن و ملازم شدن زن خانه را
التأمّر۔ کو امیر شدن بیرون آمدن قوی شدن ایشان
التأمّر۔ مسلط شدن یقال تأمّر علیه ای تسلط۔
التأبّس۔ بگردیدن۔
التألّس۔ السرق۔
التأنّس۔ انس گرفتن ویعدى بالباء۔
التأبّض۔ شتر را با باض بستن بسته شدن وهى يقال تأبض البعير تابضه غيره والاباض حبل يردواهم آمدن نسا۔
التأرّض۔ نادر و آمدن نبات پیش آمدن و یقال لے الارض الينا۔
التأبّط۔ چیزے در زیر بغل گرفتن و ردا بر زیر دست راست در آوردن و بر دوش چپ افکندن وکان ابو هریرة رضه يتأبط
التأمّع۔ قول الرجل لكل احد انا معك۔
التألّف۔ گرد چیزی در آمدن و بجای مقام کردن
التأشّف۔ اندوه خوردن ویعدى بعلى۔

التألف - دل بدست آوردن و باهم پیوسته شدن
التألق - پنهان شدن و گفته اند و او تشنه شدن
التأرق - دل تنگ شدن
التألق - بدرفشیدن
التأنق - نیک نیک نگریستن در کارها و نیکو کنی
التأبل - باز ایستادن از مجامعت
التأثل - فرو بردن جاه و اصل گرفتن
یقال تأثل اے اتخذ اصل مال
التأجل - کاکا شدن گاو وحشی و آنچه بدان ماند
و گرد آمدن آب در آبگیر و فی الحدیث فتأجل
متأجل اے استأذنوه فی الرجوع الی اهله
وطلبوا ان یضرب له الاجل
التأزل - التأزق
التأصل - التأصیل فی المعنی الثانی
التأکل - خورده شدن دندان و آنچه بدان ماند
و درخشیدن شمشیر از تیزی
التأمل - نیک نیک نگریستن
التأهل - زن کردن
التأثم - پرهیز کردن از گناه و حقیقته القاء الاثم
عن النفس
التأجج - افروخته شدن آتش و سخت
گرم شدن روز و ... خشم گرفتن
التأذی - اقامت کردن ... القوم

دارهم و اطلبوا الاقامة بها
التأطم - التاجم فی المعنی الثالث
التأکم - درنمودن
التأذن - بیاگاهانیدن و بدانستن
التأسن - بگردیدن آب و بهانه آوردن
و درنگی شدن و خوی کسی گرفتن
التأبه - التکبر
التأله - مبدل من التعبد والکبر والخیلاء ایضاً
التأله - التعبد والتنسک
التأمم - بمادری گرفتن والهاء لام الفعل
عند قوم والصحیح انها زائدة

و من المضاعف المهموز الفاء

التأثث - بسیار کالا شدن
التأجج - افروخته شدن آتش
التأزز - سخت جوشیدن یا بجوش آمدن
فی الحدیث الجلسی تأزز ای یموج فیه الناس
ماخوذ من ازیز المرجل
التأفف - اف کردن
التأمم - قصد کردن و مادر گرفتن

و من الاجوف المهموز الفاء

التأوب - الاوب
التأود - بدو در آمدن
التأول - تاویل کردن

اَلتَّاَوُّهُ۔ اوخ کردن۔

ومن الیائی

اَلتَّاَیُّدُ۔ نیرومند شدن۔

اَلتَّاَیُّمُ۔ بے شوہر شدن زن و بی زن شدن مرد۔

ومن الناقص المہموز الفاء

اَلتَّاَبِّی۔ بپدری گرفتن و گردنکشی کردن

اَلتَّاَنِّی۔ پیش شدن کار و رفق کردن و یعدیان باللام۔

اَلتَّاَخِّی۔ برادری گرفتن والتحرّی ایضا

اَلتَّاَدِّی۔ رسیدن یقال تادّی الیہ الخبر

اَلتَّاَذِّی۔ آزردہ شدن۔

اَلتَّاَدِّی۔ بجای اقامت کردن ویعدی بالباء والتحرّی

اَلتَّاَبِّی۔ صبر کردن۔

اَلتَّاَلِّی۔ سوگند خوردن۔

اَلتَّاَتِّی۔ داو گرفتن یعنے بیشماری گرفتن

اَلتَّاَ... ۔ درنگ کردن۔

ومن اللفیف المقرون المہموز الفاء

اَلتَّاَوِّی۔ التجمّع۔

ومن الیائی

اَلتَّاَیِّی۔ قصد چیزے کردن و درنگ کردن

ومن ... المہموز العین

اَلتَّاَؤُّبُ۔ خستہ باز آمدن بسوی ...

٦ اَلتَّرَأُّدُ۔ الارتئاد۔

اَلتَّکَأُّدُ۔ رنجانیدن۔

٧ اَلتَّزَأُّرُ۔ بانگ کردن شیر

٥ اَلتَّرَأُّسُ۔ رئیس شدن۔

اَلتَّفَأُّلُ۔ اختر نیک گرفتن و یعدی بالباء

٩ اَلتَّذَأُّبُ۔ پوشیدن بچیزے را و گشتن

١ بر دو سو و دیر آمدن۔

٤ اَلتَّشَأُّمُ۔ شوم داشتن یعدی بالباء والتشأم

٦٠ الرجل انتسب الی الشام مثل تقیّس وتکوّف۔

ومن المعتل المہموز العین

٧ اَلتَّوَأُّدُ۔ الاتّئاد آہستگی نمودن من الافتعال

٧٠ ومن الناقص المہموز العین

٦ اَلتَّرَأِّی۔ دیدن و پیش آمدن برای دیدن

٤ فی الحدیث انہ صلی اللہ علیہ والہ وسلم قال لا تترأی

٢ احدکم بالدنیا ای ینظر فیہا والاصل فیہ ترأی

٥ اَلتَّمَأِّی۔ فراخ شدن پوست وتباہ شدن قوم

٢ ومن المہموز اللام

١٠ اَلتَّنَبُّأُ۔ دعوی پیغامبری کردن۔

٤ اَلتَّهَنُّأُ۔ کہنہ پارہ شدن۔

اَلتَّحَبُّأُ۔ مولع ومتنبل شدن بچیزے یعدی بالباء

اَلتَّفَتُّأُ۔ بخشم کردن۔

٦ اَلتَّبَدُّأُ۔ ابتدا کردن۔

٢ اَلتَّهَذُّءُ۔ تباہ شدن زخم و پارہ پارہ گردیدن تعالی

تهذأت القرحة اذا فسدت وتقطعت

اَلتَّبَرُّؤُ ـ بیزار شدن ویتعدی بمن

اَلتَّجَرُّؤُ ـ دلیری کردن ویتعدی بعلی تدرأ علیه ای تطاول ـ

اَلتَّقَرُّؤُ ـ قرائی کردن ـ

اَلتَّمَرُّؤُ ـ التکلف للمروة فلان یتمرأ بنا ای یطلب المروة بتنقصنا وعیبنا ـ

اَلتَّهَرُّؤُ ـ از هم بدرید گوشت ـ

اَلتَّحَرُّؤُ ـ پاره پاره کردن وپسندیده کردن تحری

اَلتَّهَزُّؤُ ـ الهزؤ ـ

اَلتَّهَنُّؤُ ـ التهنار ـ

اَلتَّجَشُّؤُ ـ آروغ زدن ـ

اَلتَّفَشُّؤُ ـ پراگنده شدن ـ

اَلتَّكَشُّؤُ ـ تند خوردن پوست باز شدن ازو

اَلتَّخَطُّؤُ ـ خطا نمودن از خویشتن با آنکه تو صواب باشی وتخطأت له فی المسالة ای اخطأت ـ

اَلتَّدَفُّؤُ ـ گرم شدن ـ

اَلتَّكَفُّؤُ ـ فراخ شدن ـ

اَلتَّقَفُّؤُ ـ تنگ شدن ـ

اَلتَّلَكُّؤُ ـ التباطؤ والتوقف ایضا بعد

اَلتَّكَلُّؤُ ـ تاخیر خواستن ـ

اَلتَّوَاؤُمُ ـ برابر آمدن ـ

اَلتَّلَكُّؤُ ـ اختیار الکمات تکمأت الارض علی فلان ای استوت علیه وواریته ـ

اَلتَّهَمُّؤُ ـ التهتار ـ

اَلتَّهَنُّؤُ ـ گوارنده شدن ـ

ومن المعتل المهموز اللام

اَلتَّوَجُّؤُ ـ دست فا کسی زدن ـ

اَلتَّوَدُّؤُ ـ برابر کردن ومنقطع گردیدن یقال تودأ علیه ای اهلکه ـ

اَلتَّوَضُّؤُ ـ دست وروی شستن ویتعدی باللام واما قوله صلی الله علیه وآله وسلم توضوؤا مما غیرت النار قیل معناه نظفوا ایدیکم من الزهومة

اَلتَّوَطُّؤُ ـ بپای سپردن ـ

اَلتَّوَكُّؤُ ـ تکیه زدن ویتعدی بعلی ـ

ومن الاجوف المهموز اللام

اَلتَّبَوُّؤُ ـ جای گرفتن فرس لمبارزه وبه الحلة ویتعدی الی مفعول واحد وقال ابو علی یتعدی الی مفعولین ایضا ـ

ومن الیائی

اَلتَّدَأْيُ ـ سالیع وبار یقال تدأیت الجبل اسیرته تدیا وتجیا

اَلتَّسَنِّیُ ـ سر فرو گذاشتن به دو خیدن ـ

اَلتَّفَیُّؤُ ـ فرو گذاشتن سایه ودر سایه چیزی نشستن

اَلتَّقَیُّؤُ ـ تکلف القی ـ

التهیاء ساختہ شدن ویعدیٰ باللام۔

باب التفاعل

التجاذب۔ از یکدیگر درگذشتن۔
التجانب۔ التجنب۔
التحاصب۔ الترامی بالحصباء وہو فی الحدیث
التحارب۔ الاحتراب فی الحدیث
تحارب لما یرید انہا کانت تعرضہا لان
تغریہ من حربت فلانا اذا حرشتہ علی غیر
واغریتہ بہ۔
التراکب۔ برہم نشستن۔
التضارب۔ بایکدیگر شمشیر زدن۔
التشاجب۔ بہم درشدن درکار۔
التعاتب۔ بایکدیگر عتاب کردن۔
التعاقب۔ از پس یکدیگر در آمدن۔
التقارب۔ بیکدیگر نزدیک شدن فی
الحدیث اذا تقارب الزمان قیل قرب
الساعۃ وقیل اعتدال اللیل والنہار وقیل
قصر مدۃ الازمنۃ وتقصہا علی ما جرت بہ العادۃ
فیہا وذلک اذا طلعت الشمس من مغربہا
وقیل قصر ازمنۃ الاعمار وقیل تقارب
احوال الناس فی غلبۃ الفساد علیہم۔
التکاتب۔ بایکدیگر نامہ نبشتن
التکاذب۔ بایکدیگر دروغ گفتن۔

ه التکالب۔ التواثب۔
التناسب۔ بایکدیگر خویشی داشتن فی
ح الحدیث تناسبوا ای تفاسوا فتلبث بعضہم
ببعض اسے تعلق۔
د التخافت۔ بایکدیگر پنہان راز گفتن۔
التہافت۔ پیاپے درافتادن الترکیب
یدل علی سقوط شئی۔
ث التحادث۔ بایکدیگر حدیث کردن۔
التراقث۔ بایکدیگر فحش گفتن۔
ع التباہج۔ بسیار شگوفہ شدن یقال
تباہج الارض اذا کثر نوارہ۔
التخارج۔ التفاعد فی الحدیث ابن عباس
یتخارج الشریکان و اہل المیراث قال ابو عبید
یعنی اذا کان المتاع بین ورثۃ او شرکاء
لم یقتسموہ وہو فی ید بعضہم دون بعض
فلا باس ان یتبایعوہ وان لم یعرف کل واحد
منہم نصیبہ بعینہ ولم یقبضہ ولو اراد اجنبی ان
یشتری نصیب بعضہم لم یجز حتی یقبضہ البائع
قبل ذلک قد روا بنحو عطاء مفسرا فی الحدیث
قال لا باس ان یتخارج القوم فی الشرکۃ تکون بینہم
فیاخذ ہذا عشرۃ دنانیر نقدا ویاخذ ہذا
عشرۃ دنانیر دینا۔
التخالج۔ تخلیدن در دل۔

اَلتَّدَاعُرُ۔ بایکدیگر یار شدن۔
اَلتَّعَاذُجُ۔ خویشتن را لنگ ساختن۔
اَلتَّعَالُجُ۔ بہم واکوشیدن۔
اَلتَّمَاذُجُ۔ بہم آمیختہ شدن۔
اَلتَّبَادُحُ۔ بپاذنجیپ بسوے یکدیگر انداختن گل و گوی یا مانند آن
فی الحدیث یتبادحون بالبطیخ ای یترامون بہا
اَلتَّدَالُحُ۔ چیزی را بچوبی بہم بر داشتن و فی الحدیث
اَلتَّذَابُحُ۔ یکدیگر را گلو بریدن۔
اَلتَّسَامُحُ۔ آسان فرا گرفتن با یکدیگر۔
اَلتَّصَافُحُ۔ دست یکدیگر را فرا گرفتن در سلام
اَلتَّصَالُحُ۔ الاصلاح بہ ہو شد۔
اَلتَّفَاسُحُ۔ در مجلس فراخ واشستن۔
اَلتَّفَاصُحُ۔ شیوا زبانی نمودن کہ نباشد۔
اَلتَّقَافُحُ۔ پشت بپشت یکدیگر باز نہادن
اَلتَّمَادُحُ۔ یکدیگر را ستودن۔
اَلتَّنَاجُحُ۔ پیاپے راست آمدن چیزے یقال
تناجحت احلامہ ای تتابعت بصدق۔
اَلتَّنَاصُحُ۔ یکدیگر را نصیحت کردن والباب
یدل علی ملازمة بین الشیئین واصلاح لہا۔
اَلتَّنَاطُحُ۔ یکدیگر را سر زدن و بیکدیگر فا گرفتن
اَلتَّنَاکُحُ۔ التناکح واخراج المراة بخیرہا القوم
اَلتَّرَاضُحُ۔ الترامی بالحجارة۔
اَلتَّنَاضُحُ۔ فی المیراث ان تموت ورثة بعد ورثة
واصل المیراث قائم لم یقسم فی الحدیث لکن نوق
الانا سخت ای تحولت من حال السمان یعنی الی الانة
٨ اَلتَّبَاعُدُ۔ از یکدیگر دور شدن۔
اَلتَّجَالُدُ۔ التضارب۔
٦ اَلتَّجَاهُدُ۔ بذل الوسع والمجهود۔
اَلتَّحَاسُدُ۔ یکدیگر را حسد کردن۔
اَلتَّرَافُدُ۔ یکدیگر را یاری دادن۔
اَلتَّشَادُدُ۔ یکدیگر را آشتی کردن و فی التزایستعمل
ہذا فی السباع۔
اَلتَّسَانُدُ۔ پشت گذاشتن و منہ یقال خرج
القوم متساندین ای علی رایات شتی ولم یکونوا
تحت رایة امیر واحد والباب یدل علی انضمام
الشیٔ الی الشیٔ۔
اَلتَّعَاقُدُ۔ بایکدیگر را عہد کردن و تعاقدت
الکلاب ای تعاظلت۔
اَلتَّعَاهُدُ۔ التعاقد وکسی را العہد کردن۔
اَلتَّفَاقُدُ۔ گم کردن یکدیگر را۔
اَلتَّقَاعُدُ۔ عدم الاخراج الی الشیٔ یقال
تقاعد بہ فلان اذا لم یخرج الیہ من حقہ۔
اَلتَّمَاجُدُ۔ بایکدیگر فخر کردن۔
٦٠ اَلتَّنَاشُدُ۔ بہم شعر خواندن۔
اَلتَّنَاکُدُ۔ التعاسر۔
اَلتَّنَاهُدُ۔ توزیع کردن۔

اَلتَّبادُدُ — بهم شتافتن —
اَلتَّباشُرُ — یکدیگر را مژدگان دادن —
اَلتَّباسُرُ — چیرگی نمودن
اَلتَّحادُرُ — ریختن و افتادن فی حدیث الاستسقاء
حتی رأیت المطر یتحادر علی لحیته یرید ان
سقف المسجد قد وکف حتی خلص الماء الیه
اَلتَّحاقُرُ — حقیر آمدن پیش کسی بعضی را با لی —
اَلتَّخازُرُ — تنگ کردن پلک چشم نگاه را و منه یقال
تخازر الرجل الی ضیق جفنه لیحدد النظر کقولک
تعامی وتجاهل —
اَلتَّخاصُرُ — دست یکدیگر را فراگرفتن در رفتن —
اَلتَّدابُرُ — پشت به یکدیگر گردانیدن —
اَلتَّداثُرُ — سودن با یکدیگر
اَلتَّذاکُرُ — بهم یاد کردن —
اَلتَّذامُرُ — یکدیگر را بر جنگ انگیختن و ملامت کردن —
اَلتَّساکُرُ — مستی نمودن ... —
اَلتَّسابُرُ — ... [illegible]
کانه صار بینها شبرا و ... الی ... الشبر
اَلتَّشاجُرُ — با یکدیگر خلاف ... کردن
اَلتَّشادُرُ — بیکدیگر نظر کردن بدنبال چشم و یقال
تشادر القوم ای نظر بعضهم الی بعض شزرا
وهو نظر الغضبان بمؤخر العین —
اَلتَّشاعُرُ — شاعری نمودن کسی که شاعر نباشد

۲ اَلتَّصابُرُ — با یکدیگر صبر کردن در گرد و جنگ
اَلتَّضافُرُ — التعاون
اَلتَّضافُرُ واَلتَّظاهُرُ — بهم پشت شدن
ومنه یقال تظاهرتم علیه والتظاهر —
اَلتَّعابُرُ — کان ولی کلوا حد ... الی صاحبه
اَلتَّعاسُرُ — با یکدیگر دشوار فرا گرفتن —
اَلتَّعاشُرُ — بهم زیستن —
اَلتَّعاقُرُ — یکدیگر را الشیئ پی کردن با یکدیگر
و پی کردن اشتر
اَلتَّعاکُرُ — یکدیگر نیز ... دیدن ... سپاه و با
در آمیختن یقال تعاکر القوم تعاطوا —
اَلتَّفاخُرُ — با یکدیگر فخر کردن الباب بدل
علی نظرو ... —
اَلتَّفاطُرُ — به پیش ... ن —
اَلتَّقاطُرُ — بهم قطار بار بستن —
اَلتَّکاثُرُ — با یکدیگر ... بسیاری ... [illegible]
اَلتَّکاثُرُ — ... [illegible] —
اَلتَّناثُرُ — بهم پاشیدن و ... —
اَلتَّناکُرُ — فی القتال ... یقال
... تناکروا ... —
اَلتَّناذُرُ — یکدیگر را بیم کردن —
اَلتَّناصُرُ — یکدیگر را یاری کردن —
اَلتَّناظُرُ — بهم نظر کردن یقال ... [illegible]

ای تقابل و تناظر القوم بینهم الحقوق ای تسامحوا فیها

التناقر - بهم بحاکم شدن تا اصل کہ بزرگتر است

التناکر - التجاہل -

التناقض - بر یکدیگر دعوی باطل کردن -

التناجز - از یکدیگر بریدن -

التبارز - بیرون آمدن یک یک بیرون شدن از جنگ

التناشب - از یکدیگر باز شدن و رکود و حرب

التغامز - یکدیگر را بچشم اشارت کردن

التنابز - بد نام یکدیگر را لقب دادن یکدیگر را بلقب خواندن

التناهز - شتابی کردن در کسی بر یکدیگر ارث

شهری را و بر یکدیگر فرصت یافتن -

ص

چهارپایان ارزان بار و بلا کنار آبی پیدا ران -

التجالس - بہم نشستن

التقادس - خوشتن [illegible] ساختن -

التلامز - از یکدیگر پیدا دن -

التقارن - بہم [illegible] نمودن -

التقابض - [illegible] خود ان

[illegible]

التقایض - [illegible] کردن -

التناکس - از یکدیگر [illegible] کردن -

التقادح - [illegible]

التقامس - خوشتن را غافل ساختن و تقاسر

علی فلان ای تعامی علی تنکس فی شبہتہ من امرہ

التقاعس - واپس شدن -

التناخس - ریختن یکی بر دیگرے و

فی الحدیث ندر تناخس لیعیب بھا فی بعض

کان الواحد تخس الآخرای یدفعہ -

التنافس - رغبت کردن وبیکدیگر ابلی -

التقاعس - التعامی عن الشیء -

التناجش - سخت زشت شدن با یکدیگر

فحش گفتن ومنہ فی الحدیث -

التقادش - بہم ور شدن حرب -

التناجش - بر یکدیگر افزودن بہا بی نیت خریدن

ورد فی الحدیث والترکیب یدل علی اثارۃ شیء

التعاوش - بر یکدیگر افتادن سگان -

التناقص - التصابی -

ض

التراقص - التقارض نسبت کردن گردہ

چیزی را قبیل کان الواحد منہما اصل برابر تقبیل الراقص

التراقص بقلوب -

التباغض - یکدیگر را دشمن داشتن

التراکض - بہم ستور دوانیدن -

التقابض - یکدیگر را پیش آمدن -

ط

التقارض - برابر فرا دادن یکدیگر را وقد تقارضا

فی الخیر والشر والقرنان یتقارضان النظر

اذا نظر کل واحد منہما الی صاحبہ شزرا ومنہ

القرض القطع فی الحدیث ویتقارضون یقال

قص الشاعر الشعر اذا قطع بعضه بعضاً من قصیدته شیئاً
التَّباكُضُ - خویشتن را بیمار ساختن -
التَّناقُضُ - ضد یکدیگر شدن الباب بدل
علی ... الشی -
التَّناهُضُ - فرا یکدیگر پا خاستن در حرب -
التَّناطُطُ - التضارب -
التَّساقُطُ - پیاپی افتادن و خویشتن
بر خود افگندن -
التَّضاغُطُ - یکدیگر را افشردن در زحمت
التَّفارُطُ - بر یکدیگر فرا پیش گرفتن فی الحدیث
تفارطا الغزو ای تتابعوا والبیت من اللحاق
بالنبی کل شی سبق فقد فرط -
التَّعاظُطُ - التعاظم -
التَّلاحُظُ - یکدیگر را نگریستن -
التَّقارُظُ - یکدیگر را ستودن -
التَّتابُعُ - پیاپی شدن -
التَّجادُعُ - المجادعة -
التَّجازُعُ - زاری نمودن از خویشتن -
التَّخالُعُ - با یکدیگر خلع کردن -
التَّدافُعُ - یکدیگر را دفع کردن -
التَّراجُعُ - واپس آمدن -
التَّرافُعُ - بهم چیزی برداشتن -
التَّسافُعُ - بهم لت افتادن -

التَّشاتُمُ - از کسی بد گفتن و بعیدی بالبار
التَّفاقُعُ - سپید گردیدن چشم و دمناک شدن
فی الحدیث وان تفاقعت عیناک ای ...
ماخوذ من الفقاقیع -
التَّقادُعُ - التهافت فی الشی والتطاعن
بالرماح و یعدیان بالبار ... البعض فی بعض
التَّقارُعُ - بهم قرعه زدن بهم شمشیر زدن -
التَّقاطُعُ - از یکدیگر بریدن -
التَّماجُعُ - التماجن والترافث -
التَّقاذُعُ - کاسل ز یکدیگر فا گرفتن بهم خصومت کردن
التَّعازُفُ - ... وجاء ...
و غیره فی الحدیث ما تعازفت الانصار یوم بغاث
یحتمل ان یکون من عزف اللهو و ضرب المعازف
علی تلک الاشعار للتحریض علی القتال و یحتمل
ان یکون من العزیف و هو اصوات الوغا
کعزیف الریاح و عزیف الجن هو جرس اصواتها
التَّعاطُفُ - بر یکدیگر مهربانی کردن -
التَّقاذُفُ - بهم انداختن انداخته شدن -
التَّكاثُفُ - کثیف شدن -
التَّكاشُفُ - آشکارا شدن عیب بر یکدیگر
یقال لو تکاشفتم ما تدافنتم ای لو انکشف
عیب بعضکم لبعض -
التَّثاقُفُ - الاثقاف -

اَلتَّنَاسُفُ - راز کردن با یکدیگر -
اَلتَّنَاصُفُ - انصاف یکدیگر دادن از خویشتن
اَلتَّهَاتُفُ - الابنات -
اَلتَّحَامُقُ - احمق نمودن بے حمق -
اَلتَّرَافُقُ - همراهی کردن و همراه بودن -
اَلتَّسَابُقُ - بر یکدیگر پیشی گرفتن -
اَلتَّصَادُقُ - با یکدیگر راست گفتن [illegible]

[illegible]

اَلتَّوَاشُفُ - خویشتن فرو داشتن فی الحدیث
با وی [illegible] الخلق [illegible]
اَلتَّبَارُکُ - برخویشتن پادشاهی دادن -
اَلتَّهَالُکُ - در افتادن بچیزی [illegible]
[illegible] -
اَلتَّبَادُلُ - با یکدیگر بدل کردن -
اَلتَّقَابُلُ - [illegible] -

[illegible]

اَلتَّعَاجُلُ - بشتافتن بیکدیگر -
اَلتَّعَادُلُ - بایکدیگر راست شدن -
اَلتَّعَاقُلُ - المعاقلة -
اَلتَّعَاقُلُ - خردمندی نمودن بے خردمندی
فی الحدیث یتعاقلون بینہم معاقلہم الاولی ای ۹
یکونون علی ما کانوا علیہ فی الجاہلیۃ یا خذونہ
من الدیات ویعطون حدیث عمر انا لا نتعاقل
المضغ بیننا ای لا یاخذ بعضنا من بعض العقل
وہو الدیۃ والمضغ جمع مضغۃ وہو قطعۃ من اللحم
اَلتَّعَاذُلُ - عشق برزیدن بایکدیگر -
اَلتَّغَافُلُ - غفلت نمودن بایکدیگر بی غفلت
اَلتَّفَاضُلُ - زیکدیگر افزون آمدن -
اَلتَّقَابُلُ - بایکدیگر بہم پیش شدن و روی
فرا روی کردن -
اَلتَّقَاتُلُ - بایکدیگر کارزار کردن -
اَلتَّكَاسُلُ - خویشتن را کاہل ساختن -
اَلتَّكَامُلُ - تمام شدن -
اَلتَّمَاثُلُ - از بیماری شدن نزدیک بیکدیگر شدن
اَلتَّمَاحُلُ - دراز شدن الخلقت الشتر و درہم شدن ابلہ
فی الحدیث امورا متماحلۃ ای متطاولۃ -
اَلتَّمَاثُلُ - التفاوط -
اَلتَّنَاثُلُ - ریختن سپیدہ شدن تناثل النبت ای
التف وصار بعضہ اطول من بعض وتناثلوا الی الصید

اَلتَّنَاجُلُ - بیکار کردن بایکدیگر -
اَلتَّنَاذُلُ - مثل التقاتل -
اَلتَّنَاسُلُ - از یکدیگر زادن -
اَلتَّنَاضُلُ - بایکدیگر تیر انداختن -
اَلتَّحَاكُمُ - بہم حاکم شدن و لیعدی بالی -
اَلتَّحَالُمُ - حلم نمودن بے حلم
اَلتَّخَاصُمُ - بہم خصومت کردن -
اَلتَّرَاجُمُ - بیکدیگر سنگ انداختن -
اَلتَّزَاحُمُ - بیکدیگر تنگ شدن -
اَلتَّرَاكُمُ - بہم گرد شدن -
اَلتَّرَاحُمُ - بہ مہربانی کردن و لیعدی بالبا
اَلتَّزَاعُمُ - بیکدیگر [illegible]
فی الحدیث [illegible] ان بینہما
[illegible] فیہ -
اَلتَّعَالُمُ - بایکدیگر [illegible] کردن -
اَلتَّفَاقُمُ - بہم [illegible] زدن -
اَلتَّفَاهُمُ - بایکدیگر را فہمانیدن دادن -
اَلتَّصَادُمُ - بہم فا کوفتن [illegible] -
اَلتَّقَادُمُ - التقادم -
اَلتَّفَاجُمُ - گرد شدن [illegible]
اَلتَّظَلُّمُ - ستم داوری نمودن [illegible] -
اَلتَّفَاجُمُ - با ہم سخن گفتن بزبان عجم [illegible]
نوشتہ از فی الحدیث کنا نتفاجم فی نکتی وفوری

اَلتَّعَاظُم - بزرگی نمودن و بزرگ آمدن -
اَلتَّعَالُم - بهم دانستن -
اَلتَّفَاقُم - بزرگ شدن کار -
اَلتَّقَادُم - دیرینه شدن -
اَلتَّقَاسُم - بهم و ابخشیدن و بهم سوگند خوردن
اَلتَّكَاتُم - از یکدیگر پوشیدن -
اَلتَّكَارُم - کرم نمودن بے کرم -
اَلتَّكَالُم - با یکدیگر سخن گفتن پیش از جنبش
اَلتَّلَاحُم - با هم پیوستن ...
اَلتَّلَاطُم - با یکدیگر تپانچه زدن -
اَلتَّلَاكُم - با یکدیگر مشت زدن -
اَلتَّنَاجُم - با یکدیگر ... کردن -
اَلتَّهَادُم - بهم بیفتادن -
اَلتَّهَادُم - خویشتن را بیمار ساختن -
اَلتَّهَاتُن - باران شدن -
اَلتَّحَاسُن - نیکو کردن -
اَلتَّرَادُف - الکار یکدیگر را فرو گرفتن
اَلتَّرَاطُن - بهم لو تر اگفتن نه بلغت عرب
اَلتَّدَاهُن - گرو کردن -
اَلتَّشَاحُن - بهم دشمن شدن -
اَلتَّصَافُن - بهم بخش کردن آب -
اَلتَّضَاغُن - بر یکدیگر کین گرفتن -
اَلتَّطَاعُن - نیزه زدن با یکدیگر -

اَلتَّغَابُن - با یکدیگر غبن آوردن -
اَلتَّلَابُن - با یکدیگر شیر خوردن -
اَلتَّمَاجُن - مسخرگی نمودن -
اَلتَّهَاوُن - سبک شمردن و بقال نهادن

الاجوف الیائی استقام -
اَلتَّبَاكِي - با یکدیگر بسیه گریستن -
اَلتَّبَالُه - خویشتن را ابله ساختن -
اَلتَّبَايُه والتَّبَاهِي - بهم نازیدن -

ومن المضاعف

اَلتَّحَابّ - یکدیگر دوست داشتن -
اَلتَّسَابّ - یکدیگر را دشنام دادن ...
اَلتَّشَابّ - ... آب ... باشد ...
اَلتَّحَافّ - ... بینداد -
اَلتَّحَافّ - یکدیگر را فرو لیدن -
اَلتَّحَاجّ - الحجاج -
اَلتَّحَاجّ - با یکدیگر حجت آوردن -
اَلتَّلَاجّ - با یکدیگر ستیهیدن -
اَلتَّشَاحّ - حریصی نمودن -
اَلتَّمَادّ - مهار از گرفتن در جذب -
اَلتَّضَادّ - با یکدیگر خلاف کردن -
اَلتَّرَادّ - بر یکدیگر رد کردن -
اَلتَّخَاذّ - بر یکدیگر فخر و ناهمتاکی کردن
اَلتَّعَادّ - التعداد -

آلتَّاخُّ - ازیکدیگر رسیدن -
آلتَّبَارُّ - بایکدیگر نکوئی کردن -
آلتَّسَارُّ - بایکدیگر راز گفتن -
آلتَّضَادُّ - باہم آمدن گروہی -
آلتَّعَادُّ - بشب بیدار شدن تا نکون فراسه الانسه کلام -
آلتَّفَاذُّ - ازیکدیگر گریختن -
آلتَّقَارُّ - بایکدیگر قرار گرفتن -
آلتَّمَاسُّ - یکدیگر را بسودن -
آلتَّحَاسُّ - بایکدیگر را بخشیدن -
آلتَّرَادُّ - [illegible] بیکدیگر بازپس دادن
آلتَّقَاصُّ - قصاص ازیکدیگر ستدن
یقال تقاصّ [illegible] منهما صاحبه بحساب [illegible]
آلتَّحَاضُّ - [illegible]
آلتَّعَاضُّ - یکدیگر را [illegible]
آلتَّغَاظُّ - بریکدیگر [illegible]
آلتَّكَاظُّ - [illegible]
آلتَّمَاظُّ - بایکدیگر پیکار کردن
آلتَّدَافُّ - بریکدیگر نشستن -
آلتَّشَافُّ - هرچه در اناء باشد از شراب همه بخوردن
آلتَّصَافُّ - بهم صف زدن -
آلتَّعَافُّ - دوا بکردن ناقه او شیرها [illegible]

یقال تعافّ بها ناقتک ای احلبها بعد الحلبة الاولی
آلتَّحَاقُّ - التخاصم
آلتَّدَاقُّ - المداقة -
آلتَّشَاقُّ - التخاذ -
آلتَّبَاكُّ - بر هم نشستن و از دحام نمودن
تباکّ القوم ای ازدحموا فی الحدیث حتی اذا
تباکّت الرکب بعضا و اذا تراموا فی الشرف
آلتَّدَاكُّ - التباک -
آلتَّقَالُّ - التقابل
آلتَّفَالُّ - التحاب -
آلتَّضَالُّ - خویشتن را گمراه ساختن -
آلتَّقَاوُلُ - گردن بیفراشتن تا چیزی که
دور است [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] خویشتن [illegible]
[illegible]
[illegible]
آلتَّرَادُّ - بهم [illegible] شدن -
آلتَّسَاكُّ - خویشتن کر ساختن -
آلتَّضَادُّ - [illegible] آمدن -
آلتَّبَاتُّ - [illegible]

اَلتَّشَاكُّ - الشّفن -

ومن المعتل

اَلتَّوَاثُبُ - بهم در شدن -

اَلتَّوَاطُؤُ - باهم در گرفتن شیر و بدی و تقلیه اکنه شفقان قیال تواطئوا الشر فیما بینهم اے تداولوه -

اَلتَّوَارُدُ - بهم بآب آمدن -

اَلتَّوَاعُدُ - بایکدیگر وعده نهادن در خیر

اَلتَّوَافُدُ - بهم بجای شدن -

اَلتَّوَالُدُ - بهم زادن و توالدوا ای کثروا وولد بعضهم بعضا -

اَلتَّوَاتُرُ - پیاپے شدن -

اَلتَّوَافُرُ - بسیار شدن -

اَلتَّوَاقُصُ - باوقص والستن وفی الحدیث ثم تواقصت علیها لئلا تسقط - یقول امسکت علی البردة لعنق وحوان جنی علیها عنقه -

اَلتَّوَاضُحُ - التصالح -

اَلتَّوَاضُعُ - فروتنی نمودن و وضیع شدن

اَلتَّوَاصُفُ - بهم وصف کردن -

اَلتَّوَاقُفُ - بایستادن دو گروه در جنگ و غیر آن

اَلتَّوَاثُقُ - بایکدیگر استواری کردن

اَلتَّوَاشُقُ - وشیق ساختن قوم گوشت را و بریدن آن فی الحدیث فتواشقوه بأسیافهم ای قطعوه کما یتقطع اللحم اذا قدد -

اَلتَّوَافُقُ - الاتفاق والتظاهر -

اَلتَّرَاهُقُ - بهم رفتن -

اَلتَّوَاصُلُ - بایکدیگر پیوستن -

اَلتَّوَاكُلُ - ترک دادن و بر یکدیگر اعتماد کردن فی الحدیث فتواکل الکلام ای اتکل کل واحد منهما علی الآخر فیه -

اَلتَّوَازُنُ - بهم سنگ آمدن -

ومن المضاعف المعتل الفاء

اَلتَّوَادُّ - بایکدیگر دوستی کردن -

ومن اللفيف المقرون

اَلتَّوَادِي - پنهان شدن بعضی بعض

اَلتَّوَاصِي - یکدیگر را اندر کردن و پیوسته شدن نبات بیکدیگر -

اَلتَّوَافِي - بهم تمام شدن -

اَلتَّوَالِي - پیاپے شدن -

اَلتَّوَانِي - سستی کردن -

ومن المعتل الیائی

اَلتَّيَاسُرُ - بچپ شدن و رویکه بعضهم فی الحدیث تیاسروا فی الصداق یقول تراضوا بالتیسیر ولا تغالوا به -

اَلتَّيَامُنُ - براست شدن رفتن بعضهم فی الحدیث فاسرهم ای تیامنوا عن القسیم

اى ياخذوا يمينا عنه-

ومن الاجوف الواوى

التجاوُب- يكديگر را جواب دادن-

التناوُب- بنوبت كردن-

التفاوُه- در فروشدن وحكى ابوزيد بكسر الواو وفتحها ايضا وهو على غير قياس-

التفاوُه- مردگى نمودن خويشتن را فراهم كشيدن از پارسائى نمودن به دروغ-

التزاوُج- با يكديگر جفت شدن-

التراوُح- با يكديگر رواى يافتن [illegible] يقال ان يديه لتراوحان بالمعروف اى تاخذ هذه مرة وهذه مرة-

التلاوُح- پيدا شدن [illegible] هم القول اى [illegible]-

التكاوُح- با يكديگر [illegible] تكاوح الرجلان اى تمارسا [illegible]

التناوُح- التقابل-

التفاوُح- فى الحديث غير [illegible]

التقاوُد- الانقياد-

التفاوُد- با يكديگر [illegible]

التناوُد- [illegible]

التفاوُد- يكديگر [illegible] ومنه قوى شراود [illegible]-

التناوُر- التواثب-

التشاوُر- با يكديگر مشاورت كردن-

التعاوُر- از يكديگر وا گرفتن-

التغاوُر- يكديگر را غارت كردن-

التجاوُز- واگذشتن از گناهگار ويعدى بعن واگذشتن از چيزى وبهذا استعد التجاوز نه از يكديگر واگشتن در جنگ-

التخاوُص- بگوشه چشم نگريستن از كبر-

التكاوُس- التراكم-

التحاوُش- فراگرفتن-

التهاوُش- سرشته وآميخته شدن فى الحديث منها وشنو اى يدخل بعضهم فى بعض

التعاوُص- بدنبال چشم نگريستن-

التخاوُض- فى الحديث مثل الخوض فيه-

التقاوُض- مثل التساوم-

التفاوُض- با يكديگر انباز شدن در همه چيز يقال تفاوضا [illegible] الى الاعراض فى [illegible] وخلط فيه [illegible] المشتركين فى المال اذا [illegible] يعدل على الكمال [illegible]

الا [illegible]

التفاوُط- [illegible]

يقال [illegible] الاخر فى [illegible]-

التقاوُط- با يكديگر [illegible]

التداوف - باهم شکستن خصومت حرب وغیره
تداوک القوم ای تضا لقوا فی حرب او شر
التداوک - چسپیدن در رفتن از ضعف
التجاول - بایکدیگر گشتن در حرب -
التداول - از یکدیگر وا گرفتن چوب وغیره
التصاول - بر یکدیگر حمله بردن -
التطاول - بلندی کردن فی الحدیث کانا
یتطاولان علی رسول الله صلی الله علیه وآله وسلم
ای کل واحد من الحیین کان یذب عنه ولم یرد به
تطاول الکبر علیه نفسه لکن یتطاول بعمله عدوه
والتطاول ایضا فی الحدیث تطاول علیهم الرب
بفضله ای تطول اشرف -
التقاول - بایکدیگر سخن گفتن -
التناول - فا گرفتن -
التداوه - [illegible]
[illegible]

التعایب - یکدیگر را عیب کردن -
التثاوب - بهم تائب شدن -
التغایر - بر یکدیگر آغالیده شدن
التصایح - بانگ بر یکدیگر زدن -
التمایح - پیچ پیچان رفتن نقال
تمایح الغصن والسکران تمایل -
التزاید - افزون شدن -
التسایر - بهم رفتن
التشایر - اشاره نمودن بسوی چیزی بدست وفسر
فی الحدیث فتشایر الناس یقول [illegible]
بالاصابع والشارة الهیئة واللباس -
التطایر - بهم پچیده شدن و پراگنده شدن
و درا [illegible] فی الحدیث [illegible] من شعر
التغایر - بغیر یکدیگر شدن -
التمایز - جدا شدن و پاره پاره کردن [illegible]
فی الحدیث التمایز وهو ان یتحزب الناس احزابا
لوقوع العصبیة فیما بینهم -
التعایش - بایکدیگر زیستن -
التفاسد - تباعد القوم وفساد ما بینهم -
[illegible] - [illegible] -
[illegible] - [illegible] بایکدیگر -
[illegible] - بایکدیگر بیع و بیعت کردن -
[illegible] - [illegible] الا فی الشر

اَلتَّسَايُرُ- بايكديگر يار شدن-
اَلتَّزَايُغُ- كجيدن-
اَلتَّسَايُفُ- بايكديگر شمشير زدن-
اَلتَّضَاعُفُ- مهمان شدن-
اَلتَّضَايُقُ- تنگ شدن تضايق القوم
از التيسعوا في خلق او مكان-
اَلتَّفَايُلُ- باشگوفه شدن نبات [illegible]
رسيدن آن-
اَلتَّزَائُلُ- التباين-
اَلتَّسَائُلُ- روان شدن مائع [illegible]
اَلتَّكَامُلُ- بيكديگر بيمودن-
اَلتَّمَائُلُ- جسپيدن وهو في الحديث
التمائل والتمائل في وصل البعض على البعض بالغارة
اَلتَّدَائُنُ- بيكديگر فروختن بوام-
اَلتَّمَائُنُ- دروغ شدن-

ومن الناقص

اَلتَّعَاشِي- عشق نمودن-
اَلتَّغَابِي- التغافل-
اَلتَّفَاتِي- جوانمردي ورزيدن [illegible]
[illegible] في الحديث تفاتوا اليه معنا [illegible]
اَلتَّغَاتِي- بايكديگر بهم زانو شدن-
اَلتَّنَاتِي- بهم يادكردن-
[illegible]- بايكديگر رازكردن-

اَلتَّهَاجِي- يكديگر را هجا كردن-
۴۰ اَلتَّلَاحِي- بايكديگر كاركردن [illegible]
اَلتَّرَاخِي- تقصير كردن [illegible]
۸ اَلتَّبَادِي- [illegible] كردن [illegible]
اَلتَّدَانِي- [illegible] كردن [illegible]
[illegible] بيكديگر دور شدن [illegible]
از اصحاب [illegible]
[illegible] في [illegible] المسجد
[illegible]
اَلتَّفَادِي- يكديگر را خريدن [illegible]
از چيزي [illegible] جستن-
اَلتَّنَادِي- [illegible] شدن [illegible]
اَلتَّنَادِي- يكديگر را آواز دادن وبهم
[illegible] نشستن-
اَلتَّهَادِي- نرم رفتن [illegible]
۸ اَلتَّبَادِي- في [illegible]-
اَلتَّبَادِي- بايكديگر [illegible] كردن-
اَلتَّهَادِي- [illegible] رفتن بهم [illegible] الحديث
اَلتَّكَادِي- [illegible] فرستادن-
اَلتَّمَادِي- [illegible] شدن بايكديگر [illegible]
اَلتَّبَازِي- بلند كردن سرين [illegible] فراخ نهادن [illegible]
تبازي اي رفع مؤخره-
اَلتَّقَاضِي- تقاضي كردن-

التجاسی - بهم آشنا شدن
التقاسی - رنج چیزی کشیدن یقال التقاسی تقاسینا اذا قاسی بعضنا بعضا ولقاسی
التناسی - فراموش کردن خود را فراموشی نمودن
التحاشی - یک سو شدن
التعاشی - شب کوری نمودن
التماشی - بهم رفتن
التناصی - ناصیهٔ یکدیگر را فرا گرفتن و بر یکدیگر افتادن
التقاضی - از یکدیگر خشنود شدن
التغاضی - التکلف فی ذکار الغیون
التقاضی - وام بازخواستن
التعاطی - فرا گرفتن و در چیزی فضول کردن
التناطی - با یکدیگر کار دیدن
التداعی - بهم بر دادن با یکدیگر عداوت
السلطان للخراب [illegible] سقط
وا [illegible] التداعی
التداعی - خبر گشتن گفتن [illegible]
و خبر [illegible]
التلاقی - با یکدیگر [illegible]
التلاحی - با یکدیگر [illegible]
التراخی - [illegible]
التجافی - [illegible]
التصافی - [illegible]
التواطی - [illegible]

التصافی - با یکدیگر دوستی ویژه داشتن
التلافی - دادرسی یافتن
التنافی - یکدیگر را نفی کردن
التجافی - بهم باقی ماندن
التساقی - یکدیگر را آب و جز آن دادن
التلاقی - یکدیگر را دیدن فراهم رسیدن
التباکی - گریستن نمودن
التشاکی - یکدیگر را گله کردن
التبالی - بیابان نمودن
التمالی - بیابان شدن
التجالی - شگفتی و شریفی نمودن تحالی الفتاة
انکشف حال کل واحد منا لصاحبه
التعالی - بلند شدن و بیامدن یقال تعال
والجوار یقال منه تعالیت وللنهی عنه
ویقال قد تعالیت والی ای شیء اتعالی
التغالی - بلند شدن نرخ
التقالی - دشمنی یا جستن بهر دیگر باز جستن
التقالی - یکدیگر را دشمن داشتن
التنادی - با یکدیگر سوی شدن
التداجی - بهم سنگ باتیرانداختن اندازه
شدن چیزی یقال تداعی الجرح الی الفساد
التشاری - التباری
التجاری - خویشتن را کور ساختن و پیدا

اَلتَّدَانِیُ - بایکدیگر نزدیک شدن-
اَلتَّغَانِیُ - از یکدیگر بے نیاز شدن-
اَلتَّفَانِیُ - ہمہ فانی شدن-
اَلتَّبَاهِیُ - التفاخر-
اَلتَّدَاهِیُ - بہم لہو کردن-
اَلتَّنَاهِیُ - وا ایستیدن و یکدیگر را نہی کردن
وبنہایت رسیدن تناہی الخبر ای بلغ وتناہی الماء
اذا وقف فی الغدیر وسکن وفی الباب یدل علی
غایۃ وبلوغ عن ابن فارس-

ومن اللفيف المقرون

اَلتَّحَاوِیُ - گرد گی ہر چیزی و حلقہ شدن
فی الحدیث انحاوت تفاعلت من حویت الشیٔ
اذا جمعتہ-
اَلتَّدَاوِیُ - خویشتن را بچیزی دارو کردن
ویعدی بالباء-
اَلتَّسَاوِیُ - برابر و یکسان شدن-
اَلتَّعَادِیُ - گرد آمدن فی الحدیث
فتعادی علیہ المشرکون ای تعاددوا
فیما بینہم حتی قتلوہ-
اَلتَّنَادِیُ - فراہم آمدن بیکدیگر-
اَلتَّقَاوِیُ - لقو دادن شریکان تا غبن گذاشتن بایکدیگر
قال ابو عبید اذا کان الغلام والجاریۃ او الدابۃ
او اللؤلؤ بین رجلین فتقاویا فہما و ذلک
اذا قوماہا فقامت علی ثمن فہما فی التقاوی
سوار فاذا اشتراہا احدہما فہو المشتری دون
صاحبہ وقد اقواہ البائع والتقاوی الاقوار
والاقوار یکون بین الشرکاء فیما غیر الشرکاء فلا
اَلتَّهَادِیُ - از یکدیگر بہ رفتار ہدیہ-

ومن المثال

تَأَتَّی علیہ الامر بمعنی اعیا-
اَلتَّغَایِبُ - سایہ افگندن فی الحدیث
فاذا حاتم قد تغایا فوق رؤسنا-
یعنی الغراب الاسود وتغایا اسحابہ وجہہ
کل شیٔ اظل الانسان فوق رأسہ مثل السحابۃ
والغبرۃ والظلمۃ ونحو ذلک-

ومن المہموز الفاء

اَلتَّآمُرُ - التجاوز یقال ہم متآمرون
ای متجاورون ماخوذ من الامار ای العلامۃ
اَلتَّآمُرُ - یکدیگر را فرمودن التشاور ایضا
اَلتَّآزُفُ - نزدیک شدن بیکدیگر-
اَلتَّآکُلُ - باہم خوردن و کشتن بعضی بعض یقال
تآکلت الابطال فی الحرب اذا اکل
بعضہم بعضا-

ومن الناقص المہموز الفاء

اَلتَّآخِیُ - برادری گرفتن بایکدیگر-
اَلتَّآدِیُ - ساز و زگار فرا گرفتن-

التآسی ـ یکدیگر را بصبر فرمودن ـ

ومن اللفيف المقرون المهموز الفاء

التآبی ـ التمنع ـ

ومن المهموز العين

التثاؤب ـ آسا کشیدن ـ

التذاؤب ـ التذاوب ـ

التثاؤخ ـ ترنجیدن ـ

التزاؤد ـ با یکدیگر بانگ کردن شیر ـ

التفاؤش ـ التباعد والتاخر اخذ من التفيیر وهو الحركة في الابطاء وقيل من النأش وهو الطلب

التسائل ـ یکدیگر را پرسیدن و از یکدیگر چیزی خواستن

التضائل ـ نزار شدن ـ

التدأم ـ انبوهی کردن کار بر کسی

التشاؤم ـ بد پنداشتن و نسبت کردن بسوی چپ و رفتن و في الحديث تشاءمت ای اخذت نحو الشام ـ

ومن الناقص المهموز العين

الترائی ـ یکدیگر را دیدن و برابر یکدیگر افتادن و فلان یترائی ای ينظر الى وجهه في المرآة او السيف وترائی له الشیء من الجن ای عرض له في الحديث ليتراأون اهل عليين ای ینظرون في حديث آخر ترائينا الهلال ای تكلفنا النظر هل نراه ام لا ـ

التنائی ـ ای التباعد ـ

التنائی ـ بتلد ـ

ومن المهموز اللام

التناجؤ ـ التباطؤ ـ

التدارؤ ـ با یکدیگر خلاف کردن و دفع کردن و بخشیدن نمودن که خلاف و نباشی ـ

التکافؤ ـ با یکدیگر برابر آمدن ـ

التداکؤ ـ گرد آمدن و مزاحمت کردن و راندن تداکا القوم ازدحموا ـ

التکالؤ ـ هم پشت شدن ـ

التجانؤ ـ بر روی افتادن یقال تجانأ عليه ای کبّ علیه ـ

التشانؤ ـ التباغض ـ

ومن المعتل المهموز اللام

التواطؤ ـ موافقت و اتفاق و سازواری کردن تواطؤا على الامر ای اتفقوا ـ

باب الافعلال

الاحصباب ـ سیاه و سپید و سرخ شدن چنانکه این همه رنگها در وی باز یابی ـ

الاشهباب ـ سپید شدن اسپ ـ

الارفباب ـ ریزیده شدن ـ

الاکمتات ـ کمیت شدن اسپ ـ

الاغثاث ـ الابغاث وقيل هو مقلوبه

الاشمجاج ـ سیاه و سپید شدن ـ

الاِدْهِمَامُ - سیاه و سپید شدن گوسپند
الاِرْبِدَادُ - خاکسترگون شدن -
الاِرْقِدَادُ والاِرْمِدَادُ - بشتافتن -
الاِحْمِرَارُ - سرخ شدن -
الاِخْضِرَارُ - سبز شدن -
الاِصْفِرَارُ - زرد شدن -
الاِغْبِرَارُ - گرد آلوده شدن -
الاِخْلِسَاسُ - سیاه شدن که با سرخی
الاِدْبِسَاسُ - سیاه و سرخ شدن چنانکه لون او با سرخ و زرد آمیخته
الاِبْرِشَاشُ - رنگ شدن اسپ -
الاِرْفِضَاضُ - پاشیده شدن اشک و آب و آنچه بدان ماند -
الاِرْقِطَاطُ - سیاه و سپید شدن -
الاِلْطِطَاطُ - سپید شدن لب یا سر اسپ
الاِبْلِقَاقُ - ابلق شدن آن سپیدی با رنگ دیگر باشد -
الاِمْحِقَاقُ - ضعیف شدن -
الاِرْدِقَاقُ - کرچشم شدن -
الاِرْمِكَاكُ - سخت سرخ شدن اشتر چنانکه با سیاهی زند -
الاِخْضِلَالُ - تر شدن -
الاِشْعِلَالُ - سپید شدن سر از دنبال

الاِمْلِلَالُ - الفتور والاسترخاء -
الاِدْلِمَامُ - سیاه شدن خر -
الاِدْهِمَامُ - سیاه شدن اسپ -
الاِدْثِمَامُ - سپید شدن لب بینی اسپ
الاِدْلِمَامُ - کوچ کردن سپاه در الحدیث فازلم ثقیل ذهب و قیل نهض
الاِقْتِمَامُ - گرد رنگی شدن که با سرخی زند -

ومن الاجوف الواوی

الاِعْوِجَاجُ - کژ شدن -
الاِسْوِدَادُ - سیاه شدن -
الاِقْوِدَادُ - دراز گردن شدن -
الاِخْوِيَادُ - سپید و سیاه چشم سخت سیاه و سپید
الاِزْوِرَادُ - خمیدن -
الاِعْوِرَارُ - کج چشم شدن -
الاِقْوِرَارُ - انجمع گرفتن و با ریک میان شدن -
الاِحْوِلَالُ - احول شدن -

ومن الیائی

الاِبْيِضَاضُ - سپید شدن -

ومن الناقص

الاِقْتِوَاءُ - خدمت کردن و اذا عدی من هذا الباب یکون مأخوذ امن القتو -
الاِرْعِوَاءُ - والسکن فی المعنی عن

ومن اللفیف المقرون

الاحْوَاءُ - سیاہ شدن تصریفہ کتصریف الارعواء

باب الافعیلال

الاشهیباب - الاشهباب -
الاشعیثاث - ژولیده شدن آماس جراحت
الاکمیتات - الاکمتات -
الابلیجاج - سپید شدن اشخص ابلج الاخراج
الاشهیباب - آمیخته شدن کالدیباج الابیض الفرو المختلط
بعضه ببعض لم تم خیوته وکذلک کل مختلط -
الازغیداد - الاتعاج -
الاذهیرار - در از شدن شب وابهار
اللیل از اتنام طلوع النجوم واستنارت وجه
منظر النرد وذلک بعد ان تذهب فجمہ
اللیل ومنه الشمس الباهر ای المضیٔ ویقال اضعف
اللیل فی اکاه اصح لان بهرة اللیل وسطه -
الاخضیرار الاخضرار - الاخضرار -
الاشحیرار - بسیار شدن کشت -
الاشقیرار - گندم گون شدن -
الاصحیرار - خشک شدن نبات -
الاصفیرار - الاصفرار -
الاغفیرار - سبز شدن جامه -
الاقطیرار - خشک شدن گرفتن گیاه در پیچیدن
اقطار النبت تهیاً للیبس -
الازمیرار - جنبیدن -

الامْلِیسَاسُ - نسو شدن -
الارقیطاط - الارقطاط -
الارمیقاق - الارمقاق -
الازریقاق - الازرقاق -
الاخضیلال - بسیار شاخ وبزرگ شدن درخت
٦ الادلیهام - سیاه شدن آدمی وخر
الادهیمام - سیاه شدن ومنه قوله تعالی
مدهامتان ای سوداوان من شدة الخضرة
٧ الازنیام - خشم گرفتن -
الاصحیمام - زرد شدن تره -
الاشعینان - کالیده موی شدن -

ومن المعتل

الازییداد - ورد گردیدن اسپ وگلگون شدن
تقول ایراد الفرس صار وردا واصله اوراد
صار الواو یاءً لکسرة ما قبلها -

ومن الاجوف الواوی

٨ الاسوییداد - الاسوداد -
الازوییرار - الازورار -

ومن الیائی

٩ الابییضاض - الابیضاض -
الابییتان - آراسته شدن -

ومن اللفیف المقرون

١٠ الاحوییاء - الاحوواء -

باب الفعللة

الجردبة ـ چیزی که برتو باشد بر خوان و دست برو نهادن تا کسی ازان نخورد ـ

الجرمشة ـ به شدن از بیماری ـ

الخطربة ـ سخت بزه کردن کمان و سخت خلق گردانیدن

الدّربلة ـ خواری و فروتنی نمودن فی المثل دربلا عند الثقافی خضع ذل القفخشة تسوی الریح بالماء و یقبل سنبلة

المرجبة ـ سستن و ادو غذا قالوا مرجبا شدن الحب البیم زائدة ـ

الشرعبة ـ بریدن بدراز ـ

الشغربة ـ پای پیا کسی پیچیدن در کسی ـ

الصعفبة ـ بیان شدید برآمدن ـ

الطلحبة ـ بزخیمه گرفتن آب ـ

الطرطبة ـ خواندن گوسپند ـ

العشبلة ـ کنا به چیزی از وزوید و شدن ثقال نوری بیشتر ای مهدم مکسور ـ

العرقبة ـ پی کردن ـ

العقربة ـ کزدم ناک شدن چیزی یقال ارض معقربة کثیر العقارب و صدغ معقرب بفتح الراء معطوف ـ

القصلبة ـ شمشیر زدن کسی و دردن فیکندن کسی را

القرضبة ـ بریدن و منها سمی اللص قرضابا

القرطبة ـ بر قفا افگندن ـ

القعضبة ـ از بن برکندن

الشنشنة ـ آمیختن عشق باداخ النوبا یکره عن ابن عمر ـ

الهنبثة ـ الاختلاط فی القول و اقبال الامر الشدید

الهرجبة ـ چیزی اجوف جنبانیدن از راه غیر مسلوک آوردن فی الخاقانی بحراب لولؤ بهرجه ای ردی و قال القتیبی حسبه بحراب لولؤ بهرج ای عدل به عن الطریق المنهج ـ فی الحدیث اذا اذا ابهرجا معناه اهدر نی یا ـ ذا الدیدن ـ

الکلرجة ـ نیک نیک تافتن ـ

الحشرجة ـ سخت کردن کسی که در جان کندن باشد ـ

الحلجة ـ سخت تافتن ـ

الخرفجة ـ خوش عیش شدن ـ

الدحرجة و الدحراج ـ بسیار گردانیدن

الدعلجة ـ آمد و شد کردن ـ

الدملجة ـ هموار شدن گل و الدیباج المدبج الاملس ـ

الدهجة ـ تند رفتن سیر

الزبرجة ـ آراستن ـ

الشمرجة ـ تنیده و شدن ـ

الصهرجة ـ اندود کردن برکه و جز آن

العرجلة ـ پیکوره دون ـ

العسلجة ـ شاخ برآمدن تاک باوردن درخت

العلهجة ـ ازان و سوده گولی شدن ـ

الهرجبة ـ الاختلاط فی الحبر المشی

اَلْبَهْلَحَةُ - راه وا رفتن -
اَلْبَلْدَحَةُ - خویشتن بر زمین افگندن ٦
اَلْجَلْحَحَةُ - سر بستردن -
اَلطَّرْمَحَةُ - بلند بلند کردن -
اَلْفَرْشَحَةُ - باز از هم وا نهادن -
اَلْفَرْطَحَةُ وَالْفَلْطَحَةُ وَالطَّلْفَحَةُ پهن کردن
اَلْقَرْدَحَةُ - القرار علی الضیم وفی الحدیث
اَلْزَّحْلَحَةُ وَالْزَّحْلَفَةُ وَالْزَّلْحَفَةُ عند ما تفهم
یقرسط ولیس -
اَلدُّبَحَةُ - مطح بودن کبوتر ماده مر را - ٦
اَلسَّرْهَدَةُ - نیکو پروردن - ٧
اَلْخَرْدَةُ - برهنه کردن -
اَلْقَرْبَدَةُ - نیم را آوردن -
اَلْقَمْعَدَةُ - السرعة -
اَلْقَرْمَدَةُ - بخشت پخته کردن -
اَلطَّرْمَذَةُ - لاف ودن فلیست من کلام ١٠
اهل البادیة -
اَلْبَحْتَرَةُ - البحترة والحتر المبین تقطع ٢
... - ... اندن آشکار کردن
اَلتَّنْفِیْرُ - التنفیر
اَلتَّبَعْثُرُ - ... شیئی خون ... از آن
اَلْجَمْهَرَةُ - گرد کردن ... جمهرت ... التی ... علیکم
اَلْجَمْهَرَةُ - بعلم ... از چیزی آگاه کردن

وفی الحدیث جمهروا قبره جمهرة ای جمعوا
علیه التراب وا لا تطینوه -
اَلْجَنْدَرَةُ - نو کردن نبشته ونقش -
اَلدَّغْشَرَةُ - بیفگندن و ویران کردن
اَلدَّعْمَرَةُ - شوریده کردن وآمیختن
اَلدَّمْقَرَةُ - نرم شدن -
اَلزَّعْفَرَةُ - بزعفران رنگ کردن -
اَلزَّمْجَرَةُ - با خویشتن لندیدن -
اَلزَّمْهَرَةُ - چشم سرخ شدن با خشم
اَلزَّنْجَرَةُ - قرع الابهام علی الوسطی او
بالسبابة والاسم الزنجیر
اَلشَّنْتَرَةُ - دریدن جامه -
اَلصَّنْبَرَةُ - باریک شدن بن درخت
خرما یا پوست باز شدن وی -
اَلطَّحْشَرَةُ - کمان پر زه کردن پر کردن مشک
اَلطَّمْحَرَةُ - جستن -
اَلْعَبْقَرَةُ - درفشیدن سراب -
اَلْعَسْكَرَةُ - لشکر ساختن -
اَلْعَصْفَرَةُ - بکاربزه رنگ کردن -
اَلْغَذْمَرَةُ - با خویشتن لندیدن واز
بن بستیدن و فازان بادادن و بگزاف فروختن
اَلْقَشْمَرَةُ - اتیان الامر من غیر تثبت -
اَلْقَمْطَرَةُ - سر مشک بستن -

اَلْقَنْطَرَةُ۔ نیک بستن پل وانچه بدان ماند۔
وفی الحدیث قنطر فی الجاهلیة ای صار له قنطار من المال
اَلْعَبْقَرَةُ۔ بشمشیر پاره کردن منه سمی المکعبر
الضبی لانه ضرب قوما بالسیف۔
اَلْجَرْدَبَةُ۔ گرسنه کردن وهی معربة۔
اَلْجَرْهَزَةُ۔ الاجتماع الی ناحیة بجهزت
عن الطریق وناصت۔
اَلْعَرْطَزَةُ۔ العطسة۔
اَلْعَلْهَزَةُ۔ نیک ناپختن گوشت۔
اَلْهَنْدَسَةُ۔ اندازه کردن الا انهم صیروا الزای سینا فقالوا
مهندس لانه لیس فی کلام العرب دال بعد ها زاء۔
اَلْبَهْلَسَةُ۔ خرامیدن۔
اَلْخَلْبَسَةُ۔ دل بردن فقال خلبس قلبه ای فتنه وذهبه۔
اَلدَّعْكَسَةُ۔ لعب المجوس یدورون قد اخذ
بعضهم بید بعض کالرقص یسمونه الدستبند
اَلْوَهْلَسَةُ۔ باهم راز گفتن وبه بدی تعریض
کردن فی الحدیث للحجاج قال لرجل
من اهل السر والوهلسة انت فقال هو بهس
وهسهم اذا کان یساره ویسار۔
اَلْقَلْمَسَةُ۔ الانقباض والنکوص۔
اَلْعَرْطَسَةُ۔ بکیشدن از بیکاری
اَلْعَرْكَسَةُ۔ بهم افگندن۔
اَلْعَلْمَسَةُ۔ تاریک شدن۔

اَلْعَبْسَسَةُ۔ روی ترش کردن النون زائدة
اَلْعَتْرَسَةُ۔ بعنف فراگرفتن فی الحدیث
العترسة ورواه المصحفون بغیر تنبیه وهذا خطا
اَلْقَطْرَسَةُ۔ تکبر کردن والعطران لا عجاب
٢ بالشی والتطاول علی الاقران
قال اللیث۔
اَلْقَرْدَسَةُ۔ خشم کردن۔
اَلْقَرْطَسَةُ۔ برنشانه زدن۔
اَلْكَرْدَسَةُ۔ گروه گروه کردن بنام بنیاد
کسی بندی ما رفتن۔
اَلْكَرْكَسَةُ۔ تردید الشی۔
اَلْهَنْدَسَةُ۔ هندسی کردن اصلها الزای
٤ لانها مشتقة من الهنداز الا ان الزای
قلبت لما ذکرت۔
٣ اَلْبَرْقَشَةُ۔ رنگارنگ کردن خود سخن
الی براقش۔
اَلْقَرْبَشَةُ۔ افساد الکتابة ونحوه وهی البحرشة
اَلْبَرْطَشَةُ۔ اشتر بکرو دادن۔
اَلْدَقْمَشَةُ والطرفشة خشم شکستن وبنگرستن
نقل من عیون الجنان۔
٩ اَلْوَابِشَةُ۔ بامیختن۔
اَلْقَرْقَشَةُ۔ ان یحتج الانسان مقنعة علیه
دریده وشدالیدین تحت الرطبین الثغاء۔

اَلْقَرْدَصَةُ ـ بسرمایه گرفتن ـ

اَلْعَرْمَضَةُ ـ بزشمه گرفتن سراب ـ

اَلْعَلْهَصَةُ ـ کاویدن شرشمه و جران

بکشیدن و کسی را نیک علاج کردن وقیل

ہذہ الکلمة بالصاد والضاد تصحیف والصحیح بالسین

اَلْبَرْقَطَةُ ـ پاپس نگریستن و گریختن و گام خورد نہادن

اَلْخَلْطَةُ ـ سرستردن ـ

اَلزَّمْحَطَةُ ـ النون والمیم زائدة عن الجوہری

اَلْفَرْشَطَةُ ـ ان تفرج بین جلبیک قائما او قاعدا

اَلْقَرْمَطَةُ ـ خرد نبشتن و گام خرد نہادن ـ

اَلْجَهْطَلَةُ ـ سخت کردن و دست کسی بجر و دراز

وزدن ویرا ـ

اَلْجِلْفَاظُ ـ الجلفاظ ہو الذی یسوی

السفن ویصلحہا و فی الحدیث جلفظہا ـ

اَلْعَظْلَمَةُ ـ گوشت از استخوان باز کردن

اَلْبَرْقَعَةُ ـ روی پوش پوشانیدن ـ

اَلْبَزْكَعَةُ ـ بر چہار دست و پای ایستادن لغة فی البدکعة

اَلدَّلْقَعَةُ ـ بشتافتن و گریختن ـ

اَلزَّرْقَعَةُ ـ آرایش کردن و نحو آن و یقال زرقعت

الجاریة او زینتہا ـ

اَلشَّرْجَبَةُ ـ کرانه پہلوی چیزی را برابر کردن یقال امرأة

مشرجبة الاعرف لنواحیہا ـ

اَلصَّلْفَعَةُ ـ بالفاء والقاف جمیعا گردن زدن و مفلس شدن

اَلصَّلْمَعَةُ ـ موی ستردن و مفلس شدن

و چیزی از بن برکندن ـ

اَلْفَرْقَعَةُ ـ ترک از انگشتان بیاوردن

اَلْقَرْصَعَةُ ـ زشت رفتن و الانقباض

و الاستخفاء ایضا ـ

اَلْقَنْبَعَةُ ـ در غلاف شدن شکوفه و جز آن

اَلْكَرْسَعَةُ ـ بشمشیر زدن بر کرسوع یقال

کرسعت الرجل ضربت کرسوعہ ـ

اَلْقَطْرَفَةُ ـ بشتاب رفتن و یک گام دو گردانیدن

یقال خطرف البعیر فی سیرہ لغة فی خذرف اذا

اسرع ووسع الخطو بالظاء المعجمة ـ

اَلْخَنْدَفَةُ ـ مشیة کالہرولة ومنہا سمیت

خندف واسمہا لیلی وقد خندف الرجل

اذا مشی مقاحما بالقلب قدمیہ کأنہ یغرف

بہا الزحالقة کالدحرجة والدفع ـ

اَلزُّخْرُفَةُ ـ حسن ـ

اَلشَّرْعَفَةُ و الشَّرْهَفَةُ ـ نیک پروردن

اَلْفَطْرَفَةُ ـ التکبر

اَلْقَرْقَفَةُ ـ لرزانیدن ـ

اَلْحَذْلَقَةُ ـ گردانیدن چشم و تیز نگریستن و قیل بدن

حذلق الرجل اذا اراد حدقتہ فی النظر

حذلق الرجل بالذال وزیادة اللام عن

الجوہری اذا اظہر الحذق وادعی اکثر مما عندہ

اَلحَمْزَقَةُ - داد اشتن کسی تنگ فرا گرفتن بر ہی
و یقال ہی الحزقة بتقدیم الراء علی الزاء -
اَلحَملَقَةُ - چشم فراکشادن و نیک نگریستن -
اَلخَبرَقَةُ و الخَرْبَقَةُ - پاره پاره کردن -
و خربق عمله ای افسده -
اَلمَخْرَقَةُ - دروغ گفتن قالوا مخرق الرجل و المیم
زائدة ماخوذ من اختراق وہی مولّدة اجل
مخرق و الصحیح تمخرق لانهم یقولون تمخرق فلان المعروف
اَلدَّغرَقَةُ - تیره کردن آب -
اَلدَّهْفَقَةُ - آب ریختن -
اَلدَّمْلَقَةُ - گرد و نسو شدن -
اَلدَّهْدَقَةُ و الدَّهْمَقَةُ - بزیادة المیم عن الجوہری
اللین و الدهمقة طعام و جز آن نرم کردن فی الحدیث
لو شئت ان یدمق لی لفعلت -
اَلتَّزرَقَةُ - زرد کردن -
اَلزَّحلَقَةُ - کالدحرجة -
اَلزَّهزَقَةُ - نیک خندیدن -
اَلسَّرهَقَةُ - سراى برده کردن -
اَلشَّبرَقَةُ و الشِّبراق و التَّشَبرُقُ - پاره پاره کردن
اَلدَّملَقَةُ - گرد و نسو کردن -
اَلصَّعلَقَةُ - درویش شدن -
اَلبَسمَلَةُ - بسم الله گفتن -
اَلزَّغلَلَةُ - دژ الوان خوردن -

اَلجَدَلَةُ - بیفگندن و بینداختن -
اَلجَعفَلَةُ - مثلها -
اَلخَردَلَةُ - پاره خورد کردن گوشت
اَلخَزْعَلَةُ - لنگ وار رفتن -
اَلرَّعبَلَةُ - پاره پاره کردن -
اَلسَّبحَلَةُ - سبحان الله گفتن -
اَلسَّربَلَةُ - پیراہن پوشانیدن -
اَلسَّغبَلَةُ - چرب کردن سر طعام -
اَلسَّنبَلَةُ - بیرون آمدن خوشۂ کشت
اَلسَّهوَلَةُ - آسان و سهل گردانیدن
و قالوا اسهلک لله من السهولة و المیم زائدة
اَلشَّمعَلَةُ - متفرق شدن شمعلة الیهود اذا تھم قرأ
اَلطَّربَلَةُ - الدقة جیر لبقال طربل الاداوة ملأها
اَلعَبهَلَةُ - مہمل گذاشتن -
اَلعَشکَلَةُ - سوی با استن الماشی کمی
اَلعَندَلَةُ - بانگ کردن بلبل -
اَلغَربَلَةُ - بغربال کردن و کشتن و پاره پاره کردن
اَلغَدقَلَةُ - سست شدن شاخ -
اَلفَشکَلَةُ - بیک او فیشیدن الحدیث فسکر الشی
الکلام المشکل و شکل المعنی فی الخطبة ترتیل
اَلقَصمَلَةُ - بریدن -
اَلکَربَلَةُ - رفتار در القدمین هو یمشی الحنظله -
اَلمَرطَلَةُ - بالودن کلی و جزآن -

النثلة - الخندقة -
البهلة - پیر شدن -
الهتملة - سخن نرم گفتن -
الهرجلة - الاختلاط فی المشی -
الهرملة - ... بر کندن -
العنبلة - ... العرجا و النون
زائدة ... الجوهری
الزهلقة - ... گرفتن یقال
... الرجل ...
البرشمة - ... نگریستن ... الرجل
اذا ... و اظهر ... ن -
الارطمة - ... گرفتن -
البرهمة - ... ن ... غلاف شکوفه
البرهنة - ... سکون الطرف -
البلهمة - ... الابتلاع -
البلدمة - ... خاموش شدن ... الرجل الاحوق
الترجمة - ... بیان کردن سخن بزبان دیگر ... الکلام ... بلسان
الجرجمة - ... در حدیث -
الجرثمة - الجرثومة -
الخرشمة - ... تنگریستن -
الحرمة - ... کردن کمان -
الحضرمة - لحن کردن در کلام
حضرموت الرجل اذا لحن قال الاعرابی فی کلامه

الحلقمة - حلقوم بریدن -
الخضرمة - بین بین گردانیدن المخضرم الشاعر الذی قد ادرک
الجاهلیة و الاسلام مثل لبید و الرجل الدعی
واللحم الذی لا یدری من ذکر او انثی المخضرمة
المرأة المخفوضة التی قطع طرف اذنها -
الشرقمة - فراخ گلو شدن -
الصلقمة - تصادم الانیاب -
الضرغمة - شدة العض و التصمیم علیه -
الطرمة - الطرمة -
الطرسمة و الطلسمة - سر در پیش افگندن
الغلصمة - سر تا قوم بریدن -
الغرطمة - ... متغیر اروری گشتن
فی الحدیث فعافهم غرطمة ای ... ا استغفار -
القرمة - ... بریدن -
الکرزمة - ... روزی خوردن -
الکلثمة - گرد روی گردانیدن
اللغثمة - ... لقمة ... الاقوی ... کرنا ...
اللهذمة - بریدن -
الهرمة - ... آمدن -
الهذرمة - ... خواندن و گفتن -
الحلقمة - ... ازاغوک خرما رطب شدن
البرهنة - اقامة البرهان علی الشیء و هو الحجة
النون صابة عند ابن الاعرابی و عند الازهری

النون زائدة قال والصواب ان يقال برهة مكان بعض البرهنة كلمة مولدة—

اَلزَّرْدَقَةُ مثل سيبويه شاذ من لفظ يقال زرنق كلمة با خود بالغين الزرنيق

اَلشَّفْتَنَةُ—کم بریدن—

اَلعَرْبَنَةُ—ربون فرا دادن—

اَلعُرْتُنَةُ—پوست پیراستن گیاه عرتن یقال دیم معرتن اذا کان مدبوغا بالعرتن وهو نبت—

اَلعَرْجَنَةُ—شاخ خرما زدن و صورت وی جامه کردن والنون زائدة فی قول الزجاج فی قول غیره اصلیة و جعل الزجاج الکلمة من الانعراج—

اَلفَرْجَنَةُ—شانه زدن ستور—

ومن الملحق بها بتكرار اللام

اَلجَلْبَبَةُ—چادر بر کسی پوشیدن—

اَلصَّعْرَرَةُ—گرد کردن—

اَلشَّمْلَلَةُ—شتافتن—

اَلمَلْهَمَةُ—خوردن کسی را بلقمه کلهم یقال ألمهمت بالرجل اذا قلت له بالهم—

ومن الملحق بها بزيادة الواو بين الفاء والعين

اَلحَوْدَبَةُ—جورب پوشانیدن—

اَلسَّوْجَرَةُ—ساجور در گردن سگ کردن—

اَلصَّوْمَرَةُ—رفع الرجل صوته بالصراخ—

اَلقَوْصَعَةُ—بلند کردن بنا با ریک شدن الرجل

اَلقَوْزَعَةُ—بگریختن خروس—

اَلحَوْلَقَةُ—لاحول ولاقوة الا بالله گفتن

اَلتَّوْبَلَةُ—دیگ افزار در دیگ کردن—

اَلحَوْصَلَةُ—پر کردن حوصله—

اَلحَوْقَلَةُ والحِيقَالُ—سخت پیر شدن و عاجز شدن از جماع وهی ایضا مثل الحولقة

اَلدَّوْقَلَةُ—دوقل الرجل اذا اختص بشیء من اکل

اَلنَّوْدَلَةُ—سست رفتن—

اَلهَوْذَلَةُ—لرزیدن—

ومن الملحق بها بزيادة ياء بين الفاء والعين

اَلبَيْطَرَةُ—بیطاری کردن—

اَلبَيْقَرَةُ—مانده شدن و از زمینی بزمینی شدن

اَلطَّأْطَأَةُ—سر فرو بردن یقال رسبع بطاطی الرجل فیه راسه و ابطانه الرجل الحضرة تک بر تو سیاه الباتیه—

اَلسَّيْطَرَةُ—گماشته شدن—

اَلخَيْعَعَةُ—بانگ کردن در حرب—

اَليَتْعَتَةُ—بانگ کردن شمشیر زن—

اَلحَيْعَلَةُ—حی علی الصلوة گفتن—

اَلخَيْعَلَةُ—پیراهن بی آستین پوشیدن

اَلهَيْلَلَةُ—لا اله الا الله گفتن—

اَلهَيْنَمَةُ—با خویشتن سخن نرم گفتن—

اَلشَّيْطَنَةُ—سرکشی و نافرمانی گردانیدن یقال شیطن الرجل اذا صار کالشیطان و فعل فعله—

ع عرتن گیاهی است که بدان دباغت چرم سازند و در اصل عرنتن بوزن قرنفل است ۱۲ عبد الغنی سلمه

ومن الملحق بها بزيادة واو بين العين واللام

الزهوجة - رهوار رفتن -

الهوجنة - گوشت تمام ناپختن و تمام نابريان كردن و محكم ناكردن كار -

الدهوكة - كفه بزرگ كردن و صورت الشئ ازمة ثم قذفته في مهواة -

الهوودة - بردن -

الهلوعة - شتافتن -

الهوقة - كل ما يبالغ فيه من كلام وعمل وقيل هى ان تحسن بالشئ ان تظهر شيئا باطلك على خلافه كالتسخي والتحلم ونحوهما -

السرولة - ازار پوشانيدن -

القعولة - پيش دادن پاى بر پاى ديگر در رفتار وقيل انما هى بمشى من التراب ما جدى ميه قبل الاخر القبل -

الهرولة - پوئيدن -

العلونة والعنونة - كتاب عنوان كردن -

ومن الملحق بها بزيادة ياء بين العين واللام

الغيرة - برانگيختن كردن -

الهذيطة - مصدر الهذيوط وهو الذى يحدث عند الجماع -

الشريفة - افزونى برگهاى كشت بريدن -

الحزيلة - زراندود كردن -

ومن الملحق بها بزيادة النون بين العين واللام

القلنسة - كلاه پوشانيدن -

ومن المضاعف

الجخجخة - نماز بنشستن و جز آن بجنگى كردن ورخاوة الشئ واضطرابه -

الذبذبة - فرا گردانيدن و شتافتن در رفتن ومن هذا قراءة من قرا مذبذبين بكسر الذال الثانية ومعناه يجيئون تارة الى هؤلاء وتارة الى هؤلاء -

القبقبة - بانگ كردن شير وشكم -

الكبكبة - نگونسار كردن -

اللبلبة - مهربانى كردن و بيمارى بيطاء -

الكتكتة - فى الضحك مثل الخنين تحنين -

البتبتة - آشكارا كردن خبر و گرد برانگيختن -

الحثحثة - براقت وليدن -

الثلثلة - مقيم شدن و آمد و شد كردن و روا داشتن -

التمتمة - التلبيط والرمز بشدة الفلب -

الجحجحة - نواختن كودك -

الجمجمة - پر كردن -

الجمجمة - فراهم آمدن از بيم و نهان داشتن انديشه خويش و با سخت جستن -

الدجدجة - مرغ خانگى را خواندن و پيدى بالبار و تاريك شدن شب -

اَلرَّجْرَجَةُ - جنبان شدن -
اَلْعَجْعَجَةُ - بانگ کردن و یا را جیم گردانیدن
چون با عین باشد و این قبیلهٔ قضاعه
کنند و گویند هذا راعج خرج معج اى هذا راعى
خرج معى -
اَللَّجْلَجَةُ - لقمه در دهن فاگردانیدن و
سخن شوریده کردن -
اَلْمَجْمَجَةُ - تشویش کردن مجمج الرجل
فى خبره اذا لم يبين -
اَلنَّجْنَجَةُ - جنبانیدن و ترديد الشئ الرائ
على العرض والجولة عند الفزع -
اَلْجَحْجَحَةُ - بانگ سباع زدن ایدی للبار
اَلْبَحْبَحَةُ - بانگ کردن باگرفتگی گلو -
اَلنَّحْنَحَةُ - صوت فيه بحة عند اللهاة فى
الحديث ام بحة اى كلفة -
اَلزَّحْزَحَةُ - دور کردن -
اَلشَّحْشَحَةُ - بریدن زود -
اَلضَّحْضَحَةُ - ترقرق السراب -
اَلطَّحْطَحَةُ - شکستن و پراگنده کردن طحطح
بهم طحطحة وطحطاحا اذا بددهم -
اَللَّحْلَحَةُ - التلحح -
اَلنَّحْنَحَةُ - التنحنح -
اَلْبَخْبَخَةُ - بخ بخ کردن کسی را و بانگ کردن

آشتر مست و بخبخوا عنكم من الظهيرة اى
ابردوا و اشتق بخبخوا -
اَلتَّخْتَخَةُ - حكاية صوت -
اَلْجَخْجَخَةُ - بانگ کردن فى الحديث جخجخ
فى جشمه اى اتبع بها آغاز سکت بیفکندن
کسی از جخجخ الجخ ثمن استرخى فسكت ... بدا الضبا
اَللَّخْلَخَةُ - وا ... کردن و ... کردن -
اَلنَّخْنَخَةُ - فرو خوابانیدن اشتر -
۸ اَلْكَدْكَدَةُ - آواز دادن شیر در وقت
روشن کردن آن -
اَلْهَدْهَدَةُ - بانگ کردن مرغی که طوق
دارد و اشتر فحل و جنبانیدن کودک تا بخسپد
۵ اَلنَّزْبَزَةُ - الصوت والكلام فى غضب -
اَلتَّرْتَرَةُ - جنبانیدن -
اَلثَّرْثَرَةُ - كثرة الكلام و ترديده -
اَلْجَرْجَرَةُ - بانگ کردن در ریختن و کلیها
فسر قوله صلى الله عليه و آله وسلم انما يجرجر فى بطنه
نار جهنم فمن رفع النار جعله على المعنى الاول
و معناه ان الذى يدخل جوفه هو النار -
اَلدَّهْدَهَةُ - جنبانیدن -
اَلزَّرْزَرَةُ - بانگ کردن ساریج -
اَلشَّرْشَرَةُ - پاره پاره کردن -
۹۰ اَلْقَرْقَرَةُ - بانگ کردن باز و چرغ و نحو بدان

اَلغَرْغَرَة - سر شیشه بر کشیدن -
اَلغَرْغَرَة - گردیدن جان در گلو و منها
الحدیث ما لم یغرغر ای ما لم تبلغ روحه حلقومه
و گردانیدن شبان آواز را در گلو و لیدی بالبا
شکستن نای بینی و سر شیشه -
اَلفَرْفَرَة - شگافتن ومنها الحدیث یفرفر
الدنیا ای یمزقها بالذم لها کما یفرفر الذیب
الشاة و جنبانیدن یقال فرفر الفرس اذا ضرب
بفاس لجامه اسنانه و حرکت سر تاس یروی
بالقاف فی شعر امرء القیس والخفة والطیش الفه
اَلقَرْقَرَة - بانگ کردن شکم و نیک خندیدن
و آواز گردانیدن -
اَلکَرْکَرَة - آسیا کردن هذه فی الحدیث
و جعلها من الکرکرة عن الکر و عود الرحی رجوعها
فی الطحن مرة بعد اخری و غایت خندیدن
و خواندن مرغ و گردانیدن باد ابر را از بهر
گرد کردن و کرکرته عنی ای دفعته و رددته
اَلهَرْهَرَة - جنبانیدن و خواندن گوسپند
اَلهَزْهَزَة - سرعة السیر
اَلمَزْمَزَة - الهزهزة جنبانیدن -
اَلحَشْحَشَة - بر اخگر افگندن
اَلشَشَّة - جنبیدن اشتر برخاستن سر البعیر
اَلتَعْسَة - گردیدگان بشیب جسم

اللیل ای اقبل ظلامه و یقال ادبر فعلی هذا الکلمة
من الاضداد ومنه قوله تعالی واللیل اذا
عسعس و یدل علی ان الاختیار ادبر قوله والصبح
اذا تنفس وقیل مقلوب من سعسع و هذا العرب
اعنی سعسع یدل علی ذهاب الشی و ذا قول ابن فارس
اَلفَسْفَسَة - کره را نفس کردن -
اَلقَسْقَسَة - مج اللیل لرائب -
اَلمَشْمَشَة - شوریده شدن -
اَلنَشْنَشَة - شتافتن مرغ و رسیدن -
اَلخَشْخَشَة - آواز پیدا کردن از سلاح و
جامه و گیاه خشک و کاغذ و انچه بدان ماند -
اَلقَشْقَشَة - پروانه کردن مرغ -
اَلکَشْکَشَة - بانگ کردن مار به پوست
و کاف خطاب به شین بدل کردند در موضع
تانیث و این قبیله بنی اسد گفتند -
اَلنَشْنَشَة - زود پوست باز کردن -
اَلبَصْبَصَة - دنبال جنبانیدن -
اَلحَصْحَصَة - پیدا شدن حق ومنها قوله تعالی
٢٠ الآن حصحص الحق و تحریک الشی فی الشی حتی یتمکن
و یستقر فیه و منه الحدیث خل سبیلها یا حصحص
٤ و تحریک الشی و تقلیبه و منه الحدیث لان احصحص
فی یدی جمرتین احب الی من ان احصحص کعبتین
والاسراع فی السیر

اَلدَّصْدَصَةُ دست به پرویزن با زدن در حال بیختن۔

اَلْمَصْمَصَةُ مثل المضمضة الا ان المصمصة بطرف اللسان وفی الحدیث القتل فی سبیل الله ممصمصة ای مطهرة غاسلة من الذنوب یقال مصمص اناءه اذا جعل فیه الماء وحرکه ومضمضه کذلک عن الاصمعی۔

اَلنَّصْنَصَةُ جنبانیدن وفی منها الحدیث وهو ینصنص لسانه وقد روی بالضاد والمنتهی۔

اَلْخَضْخَضَةُ جنبانیدن آب وآنچه بدان ماند والاستمنا بالید وبه ذا فی الحدیث۔

اَلرَّضْرَضَةُ شکستن۔

اَلْغَضْغَضَةُ کم کردن آب۔

اَلْفَضْفَضَةُ فراخ شدن جامه وزره وعیش۔

اَلْقَضْقَضَةُ صوت کسر العظام والاعضاء عند الافتراس۔

اَللَّضْلَضَةُ کثرة تلفت الدلیل یمینا وشمالا۔

اَلْمَضْمَضَةُ جنبانیدن آب در دهان و بانگ کردن او۔

اَلْعَطْعَطَةُ نعره زدن وغوغا کردن۔

اَلْقَطْقَطَةُ باران خرد باریدن۔

اَلْقَلْقَلَةُ کشیدن۔

اَلشَّطْشَطَةُ فعل رب الغلام عند الیوم۔

اَلْفَظْفَظَةُ جهیدن تیر در انداختن۔

اَلتَّعْتَعَةُ فی الکلام التردد فیه من حصر او عی ویقال التعتعة فی الدابة اذا ارتطمت فی الوحل۔

اَلْجَعْجَعَةُ بانگ کردن آسیا وداشتن کسی را بجای بد وانداختن ونشاندن بکلیها فسرت جعجع بالحسین رضی الله عنه قبل معناه ضیق علیه وفرو گرفتن ونشستن فرا آوردن آن۔

اَلدَّعْدَعَةُ خواندن گوسفند وپرکردن جفنه وکسی را آب خیزانیدن وازروع گفتن معناه قم فانتعش او کح السقوط اوالعثار جنبانیدن پیمانه تا پیشتر گنجد۔

اَلذَّعْذَعَةُ پراگنده کردن۔

اَلرَّعْرَعَةُ برنا آمدن کودک۔

اَلزَّعْزَعَةُ جنبانیدن باد۔

اَلشَّعْشَعَةُ آمیختن شراب با آب۔

اَلصَّعْصَعَةُ الصعصاع پراگنده کردن چیزی را۔

اَلْضَعْضَعَةُ ویران کردن خوار کردن۔

اَلْعَفْعَفَةُ بانگ بر گوسفند زدن۔

اَلْقَعْقَعَةُ والقعقاع بانگ کردن سلاح وکاغذ وپوست خشک وآنچه بدان ماند ولرزیدن دندان۔

اَلْعَكْعَكَةُ دور داشتن۔

اَلْعَلْعَلَةُ شکستن استخوان۔

المعمعة - بانگ کردن آتش در سوختن
نی و جز آن و مرد کارزاری در حرب و در
کارهای گرم رفتن -
البقبقة - حکایة ضرب من الهدیر
القهقهة - حکایة صوت او ضحک -
القعقعة والقعقع - الذی اذا تکلم
حرک اسنانه فی فیه واضطرب اسنانه بالکلام
الدغدغة - قلقلج کردن -
الرغرغة - ان ترد الابل الماء کل یوم متی
شاءت و ارغغت العیش ایضًا -
الرغرغة - السخرة -
الشفشفة - نیک گردن نیهان کردن خاک
الشقشقة - جنبانیدن سنان در مطعون
الضغضغة - لوک الدرداء -
المهمهة - الاختلاط -
اللدقدقة - الاسراع وهی فی الاثر -
الرفرفة - پرواز کردن مرغ هر چیز یکه
خواهد که بر وی فرود آید -
الزفزفة - حنین الریح و صوتها فی الشجر و الحشیش
الشفشفة - یبس المستنف للشم الطنه -
الشقشقة - نزار کردن -
القعقعة - لرزیدن و لرزانیدن -
اللعلعة - واداشتن -

الفهفهة - باریک بیان کردن -
البقبقة - بانگ کردن کوزه چون
آب در وی شود و کذلک کل صوت یشبهه
٢٠ الجعجعة - نیک دررفتن وگفته اند که اول
شب را در رفتن -
الخفخفة - صوت اضطراب القنب والعروج اذا عصف
الدقدقة - آواز دادن سم ستوران
در فا و اشدن -
الرقرقة - آب راندن -
الزقزقة - برجهانیدن کودک -
السقسقة - ریدن گنجشک و ببیعه فی الحدیث
الشقشقة - بانگ کردن فحل و گنجشک
الطقطقة - الدقدقة -
الفقفقة - نباح الکلب عند الفرق -
القلقلة - شدة الصوت و کذلک کل
صوت فی حرکة و اضطراب و تقلقلت الشئی
قلقله ای حرکة -
النقنقة - بانگ کردن بزغ -
الهقهقة - جنبانیدن نیک رفتن -
الفلفلة - ضرب من المشی فیه سرعة -
التلتلة - جنبانیدن چیزی -
الجلجلة - بانگ کردن رعد و جنبانیدن
زنگ و آنچه بدان ماند -

اَلْحَلْحَلَةُ - از جای بجنبانیدن و جاءت بالناقة اذا قلت لها حل والتسکین و زجر الناقة -

اَلدَّلْدَلَةُ - جنبانیدن چیزی آویخته -

اَلزَّلْزَلَةُ - الزلزال - جنبانیدن -

اَلسَّلْسَلَةُ - پیوست کردن و منها الماء فی الحلق ای صبت -

اَلشَّلْشَلَةُ - چکانیدن -

اَلصَّلْصَلَةُ - بانگ کردن آهن و آنچه بدان ماند -

اَلْغَلْغَلَةُ - زود رفتن وَالْغُلْغُلَةُ بانگ کردن و الرسالة المحمولة من بلد الی بلد -

اَلْفَلْفَلَةُ - پلید در طعام یا شراب کردن -

اَلْقَلْقَلَةُ - بانگ کردن وَالْقِلْقَالُ جنبانیدن

اَلْهَلْهَلَةُ - سست بافتن -

اَلتَّمْتَمَةُ - باز گشتن زبان کسی -

اَلْجَمْجَمَةُ - پیدا ناکردن سخن من غرض -

اَلْحَمْحَمَةُ - بانگ کردن اسپ وقت علف خوردن -

اَلْغَمْغَمَةُ - الخمخمة و هو ان یتکلم الرجل کانه بغنون تکبر و هی ایضا نوع من الاکل قبیح -

اَلدَّمْدَمَةُ - هلاک کردن و خشم گرفتن و پیدا شدن بلی و بکلیها فسر قوله تعالی فدمدم علیهم ربهم و قال الزجاج و الازهری اطبق علیهم العذاب یقال دممت علی البقر و غیره اذا اطبقت علیه فاذا کررت الاطباق قلت دمدمت علیه و دمدمت الشئ اذا ألزقته بالارض

اَلطَّمْطَمَةُ - و التركیب یدل علی غشیان الشئ بالشئ من ناحیة ان یطلی -

اَلْقَمْقَمَةُ - تحریک الشفتین -

اَلزَّمْزَمَةُ - بانگ کردن رعد و بانگ گبران نان خوردن -

اَلْغَمْغَمَةُ - بانگ کردن مبارزان در جنگ و گاوان در حال ترسیدن

اَلْقَمْقَمَةُ - گرد کردن فاهم آوردن و منه قمقم الله عصبه ای جمعه و قبضه -

اَللَّمْلَمَةُ - بانگ کردن -

اَلْمَهْمَهَةُ - آرمیدن چیزی و نیکو نشستن -

اَلْهَمْهَمَةُ - آواز گردانیدن در سینه و بانگ کردن و گرفتگی آواز -

۵ اَلْحَنْحَنَةُ - سخن گفتن در بینی چنانکه پیدا نباشد و بانگ کردن خوک -

۶ اَلدَّنْدَنَةُ - سخن گفتن چنین که شنیده شود و در نیابند و منها الحدیث حولها ندندن -

اَلْعَنْعَنَةُ - همزه العین بدل کردن و این لغت قبیله بنی تمیم کنند یقولون عن ان موضع ان -

۹ اَلتَّمْتَهَةُ - ثقل الکلمة -

اَلجَهجَاةُ - مثل الجهجهة -
اَلدَّهدَكَةُ - از جای فراگردانیدن
وتبدل الیاء من الهاء الاخیرة فیقال دهدیته
ودهداة ودهدار والاصل الهاء لقولهم دهدهة
الجعل لا حروجته -
اَلصَّهصَهَةُ - بهم خاموش شدن ویقال
صهصهت الرجل قلت له صه ویقال صهصیت به او
اَلقَهقَهَةُ - آواز خندیدن و مقلوب
الهقهقة ایضًا -
اَللَّهكَهَةُ - غریدن شیر
اَللَّهَاهَةُ - تنک بافتن جامه را -
اَلمَهمَهَةُ - زجر کردن یعدی بالباء -
اَلنَّهنَهَةُ - باز داشتن کسی را از کار -
ومنع و زجر کردن یقال نهنهت الرجل
عن الشیء فکففته وزجرته -

ومن المعتل

اَلوَحوَحَةُ - بانک کردن با گرفتگی گلو
اَلوَسوَسَةُ والوَسوَاسُ - وسوسه کردن
یعنی اندیشه افکندن و یعدی بالی وقوله تعالی
فوسوس لهما الشیطان یرید الیهما و رجل موسوس
بکسر الواو لان نفسه توسوس الیه قال الله تعالی
ونعلم ما توسوس به نفسه ولا یقال موسوس
اَلوَشوَشَةُ - کلام فی اختلاط -

اَلوَصوَصَةُ - نزدیک گردانیدن چشم
اَلوَعوَعَةُ - بانک کردن سگ و گرگ
اَلوَقوَقَةُ - بانک کردن چون بترسد
اَلوَلوَلَةُ والوَلوَالُ - گریستن با زود او بلا گفتن
اَلوَهوَهَةُ - غریدن و بانک کردن یقال
وهوه الاسد فی زئیره مثل کهکه ووهوه
الحمار حول عانته اشفاقًا علیها مثله -

ومن الیائی

اَلیَهیَهَةُ - زجر کردن شتر بالیاء اذا قلت یا یا آمی ایا ایل

ومن الناقص

اَلجَعبَاةُ والجَعبَاءُ - بیفکندن -
اَلخَذرَاةُ - کوشش کردن و فحش شنوانیدن و بغلانیدن
یقال خنذی بالحاء والخاء اذا ندد به واسمعه المکروه
اَلقَلسَاةُ - کلاه پوشانیدن -
اَلخَنظَاةُ والخِنظَاءُ - یقال خنظی بالحاء
والخاء وخنظی بالعین مثل خنذی -
اَلزَّوقَاةُ - بر جستن گردن زدن -
اَلسَّلقَاةُ والسِّلقَاءُ - بر پشت افکندن
اَلعَرقَاةُ - چوب بر سر دلو بستن -

ومن مضاعف الواو

اَلزَّوزَاةُ - مصدر زوزی الرجل وهو
ان ینصب ظهره ویسرع ویقارب الخطو
و زوزیت به اذا طردته -

اَلضَّوضَاۃُ - بانگ کردن۔
اَلقَوقَاۃُ وَالقِیقَاءُ - بانگ کردن ماکیان

ومن الیائی

اَلحِیحَاءُ وَالحِیحَاۃُ - خواندن بزیتان خواندن
اَلھِیھَاءُ وَالھِیھَاۃُ - خواندن اشتر
یقال ھاھیت بالابل۔

ومن المہموز الفاء الملحق بالواو

اَلاَوْلَقَۃُ - ستیہ الواولق ہو المجنون
الہمزۃ اصل وہذا القول ہو الصحیح۔
لقولہم بالوق ولم یقولوا مولوق۔ وقیل یجوز
ان یکون الہمزۃ بدلا من الواو فیکون فعلل

ومن المہموز العین

اَلزَّأبَرَۃُ - پرزہ گردیدن جامہ یقال
زابر الثوب فالثوب مزابر ومزبیر اذا اخرج زئبرہ
اَلبَلأدَۃُ - بگریختن۔
اَلبَلأصَۃُ - بگریختن۔
اَلزَّألَقَۃُ - شتاب بودن ودہم من الزئبق
والعامۃ یقول مزبق۔
اَلبَرألَۃُ - موی گردن برانگیختن خروس
اَلطَّأمَنَۃُ وَالطُّمَأنِینَۃُ - فلیماء ورۃ
قال ابن السراج واما طامن فلیس حدیدہ
فیطان وطامنت منہ سکنت۔

ومن المہموز اللام

اَلزَّرفَاۃُ - فرودن شتر وغیرہ کرفاہد السبایح زرقہ
اَلرَّقتَاءُ - گرانبار آمدن شتر نگین من خبری وبزیادۃ
یار فی ولم یقع الیم یا الرجل الحبیۃ اذا اصبغہا بالیزار
وہو الحنا رفیہ الفعل فبالفعیل ثبات فیہ جن

ومن الناقص المہموز اللام

اَلرَّھیَاۃُ - تنگ زدیک گرانی کردن
تحریت ورای خویش وآہستہ بردن من
تنگ شبیہ السباۃ ارخن للسطر
قال ابو علی ہیا فعیل الکلان باسم الشوا
فی اشاعۃ الفعل فی الاالیعانا البیار اصلا
والہمزۃ زائدۃ لادی الی الشیین کلا ثبین
احدہما قال فعلا والثانی زیادۃ الہمزۃ
مرادہ فی القول الا ان المکرۃ شئی احدہ کلا
قول الکہ ذات فیہ علی زاہیا الشیۃ

ومن المضاعف المہموز

اَلبَأبَأۃُ - بابا گفتن کودک یقال بابات
الصبی اذا قلت لہ بابی انت وامی۔
اَلتَّأتَأۃُ - کنکلا کردن یقال
تاتا الرجل اذا غلب علی لسانہ التاء۔
اَلثَّأثَأۃُ - سیراب کردن اشتر وکہ ایرسو
اَلجَأجَأۃُ - اشتر را بآب خواندن۔
اَلدَّأدَأۃُ وَالدِّئدَاءُ - اشد عدو البعیر

اَلْوَأْدَأَةُ سیاهی چشم برگردانیدن و درخشیدن
یقال رأرأ السراب لمع ورأرأت العین اذا تحرکت مقلتها
اَلسَّأْسَأَةُ خر را بخواندن۔
اَلصَّأْصَأَةُ صأصأ الجرو اذا التمس النظر قبل ان یفقح عینه
اَلطَّأْطَأَةُ سر فرو داشتن۔
اَلْفَأْفَأَةُ ان یغلب علی لسان الرجل الفاء
اَللَّأْلَأَةُ جنبانیدن آهو دنبال۔
اَلنَّأْنَأَةُ سست شدن۔
اَلْهَأْهَأَةُ اشتر را بالعلف خواندن۔

باب التفعلل

اَلتَّدَعْلُبُ الانطلاق فی الاستخفاء
اَلتَّشَعْرُبُ التفرق یقال تشعربوا۔
اَلتَّعَرْقُبُ پیاده در راه و دشوار رفتن
اَلتَّدَحْرُجُ گردیدن۔
اَلتَّخَنْثُرُ خراشیدن۔
اَلتَّدَغْرُ شوریده دل گردیدن
اَلتَّزَعْفُرُ خود را بزعفران رنگ کردن یعنی آلوده شدن
اَلتَّعَصْفُرُ بکاربرده رنگ کردن
اَلتَّعَذْمُرُ با خویشتن دمیدن۔
اَلتَّغَشْمُرُ ستمور کردن فی الحدیث تغشمرها
ای اخذها بجفاء و عنف و بی راه رفتن۔
اَلتَّجَرْمُزُ گذشتن از شب و دراهم آمدن
و پوشش کردن در کار۔

اَلتَّبَرْنُسُ برنس پوشیدن و هو قلنسوة
طویلة وکان النساک یلبسونها فی صدر الاسلام
اَلتَّجَنْبُسُ التبختر۔
اَلتَّدَرْبُسُ فراپیش شدن۔
اَلتَّقَدْمُسُ ستیزه و گردنکشی کردن۔
اَلتَّكَرْدُسُ فراهم آمدن اعضا که گویی لیقف بقعه
اَلتَّقَرْمُصُ پنهان شدن در قرموص
وهی حفرة صغیرة یستکن فیها الانسان من البرد
اَلتَّغَطْمُطُ بانگ کردن بالا در تنگی گلو
اَلتَّبَرْقُعُ برقع پوشیدن۔
اَلتَّبَرْكُعُ الوقوع علی الاست۔
اَلتَّبَلْتُعُ زبان درازی کردن والمتبلتع
الذی یتظرف ویتکیس۔
اَلتَّفَرْقُعُ بانگ از انگشتان بیامدن
اَلتَّزَحْلُفُ مطلوع الزحلفة۔
اَلتَّعَجْرُفُ کور رفتن شتر از قوت و نشاط
در رفتن و فلان یتعجرف علی اذا کان یرکبه
بالکره والامهاب شیئا۔
اَلتَّعَتْرُفُ والتَّغَطْرُفُ کبر کردن۔
اَلتَّحَذْلُقُ خود را حاذق و زیرک نمودن
یقال تحذلق الرجل اذا اظهر الحذق وادعی اکثر مما عنده
اَلتَّرَهْيُقُ التدحرج۔
اَلتَّزَنْدُقُ زندیق شدن و هو معرب

من السند وهو كتاب لهم فی الحدیث ولو اتفقت لهم
ولو اتقیت لا اجرو قیل لو تفسیت غیة للذاو اراعه
التقرطق - کرته پوشیدن -
التدملك - کردن ونسوشدن -
التصعلك - درویش شدن -
التجعفل - فراهم آمدن -
التسربل - پیراهن پوشیدن -
التشکل - بسیار شاخ شدن خرابن -
التبلطم - سخن آمدن از سخن یقال تبرطم ای تغضب من کلام
التجرجم - فراهم آمدن وگرفتن از خیری ترجم الشی ای اجتمع
التحذلم - شتافتن یقال تحذلم ای مرکا نه تدحرج
التلغثم - درکارے درنگ کردن -
التلشم - مولع شدن بچیزے
التدهقن - دهقانی کردن والنون اصل
التفرعن - نافرمانی کردن -

ومن الملحق به بتکرار اللام

التجلبب - مطاوع الجلببة -
التمعدد - وش معدیان گردیدن با آنها مانستن و
درشدت عیش یقال تمعدد الرجل ای تزیا بزی معد او تنسب
الیهم او تصبر علی عیشهم وتمعدد الغلام اے
شب وتغلظ والمیم اصل -
التصعرر - گرد شدن -
التقرد - بزرگ آمدن غم کسی صبر نمودن و

فی الحدیث تعززوا ای کونوا اشد صبراً
من العز وهو الشدة فان جعلت یالی العز
فالمیم زائدة فیکون من باب تمرع وتمسکن
التبعصص - جنبان شدن

ومن الملحق به بزیادة الواو بین الفاء والعین

التجورب - جورب پوشیدن -
التکوثر - بسیار شدن -

وبزیادة الیاء بینهما

التبیطر - البیطرة یقال تبیطرت علی ای تحدثت حتی لا
التیهور - بیابان شدن -
التفیهق - شادمان شدن یقال
تفیهق الرجل ای توسع فی کلامه وفتح فاه
التشیطل - مطاوع الشیطلة -
التشیطن - الشیطنة -

وبزیادة الواو بین العین واللام

التهوجب - الهوجبة فی اللحم یقال تاهو
بیت اللحم
التقعوس - سخت پیر شدن مردم و
ویران شدن خانه -
التاهوق - خویشتن راستا وتی نمودن
که در طبع نبات شد -
الترهوك - التحرك فی رخاوة ومنه
فلان یترهوك کانه موج فی مشیته -

اَلتَّسَمْوُقُ ـ امی دبیر یلک یقال سوک تشوک ـ

اَلتَّهَرْوُلُ ـ شلوار پوشیدن ـ

وبزیادة یاء

اَلتَّهَلْبُجُ ـ بسیار گفتن ـ

وبزیادة نون

اَلتَّعَمْنُسُ ـ کلاه پوشیدن ـ

وبزیادة تاء

اَلتَّعَفْرُتُ ـ گذشتن در اسو دیوی شدن و دیو شیدن

قالوا تعفرت الرجل اذا صار عفریتا اسے

خبیثا وهذا مثال غریب لان زنته تفعلت علی ابن جنی

ومن المضاعف

اَلتَّجَبْجُبُ ـ فدیه کردن ـ

اَلتَّذَبْذُبُ ـ جنبیدن ـ

اَلتَّصَبْصُبُ ـ ریخته شدن و تصبب

الشیٔ الحق و وجبت ـ

اَلتَّاتَاتُ ـ شد آمد کردن ـ

اَلتَّخَبْخُبُ ـ التحریک ـ

اَلتَّلَجْلُجُ ـ التردد فی الکلام وفی الحدیث

فما تلجلج ای تردد فی حدیث آخر فتلجلج ای تحرک

اَلتَّجَمْجُمُ ـ جست گوشت بسیار شدن آن ـ

اَلتَّجَبْجُبُ ـ مثل فراخ گرفتن و فرود آمدن

اَلتَّرَجْرُجُ ـ لرزیدن جنبیدن یقال

ترجرجت الفرس اذا انجحت قوائمها القبول ـ

اَلتَّحَزْحُزُ ـ دور شدن ـ

اَلتَّصَحْصُحُ ـ دویدن آب ـ

اَلتَّضَحْضُحُ ـ رفتن سراب ـ

اَلتَّلَحْلُحُ ـ باستیدن ـ

اَلتَّنَحْنُحُ ـ خنیدن ـ

اَلتَّحَمْحُمُ ـ کم شدن گرما ـ

اَلتَّشَطْشُطُ ـ سیاه شدن میغ ـ

اَلتَّنَخْنُخُ ـ فرو خفتن اشتر ـ

اَلتَّجَرْجُرُ ـ نطفه اذا اضطرب مع النظم

اَلتَّدَحْدُحُ ـ مثل الصفة تدور فی بطن جنبا مجتمع

اَلتَّغَرْغُرُ ـ بگشتن آواز در گلو ـ

اَلتَّكَرْكُرُ ـ شد آمد کردن در کاری ـ

اَلتَّمَرْمُرُ ـ لرزیدن تن از نازکی و فربهی

اَلتَّجَرْجُرُ ـ الترجرج ـ

اَلتَّهَزْهُزُ ـ جنبیدن ـ

اَلتَّسَعْسُعُ ـ انبوسیدن و جستن جسد

اَلتَّشَلْشُلُ ـ شتا آمدن ـ

اَلتَّخَشْخُشُ ـ بالحاء والخاء التحرک ـ

والحاء فی الحدیث ـ

اَلتَّفَشْفُشُ ـ از بیماری به شدن و

تطلب الاکل من ههنا وههنا ـ

اَلتَّصَبْصُبُ ـ البصبصة والتملق ایضا ـ

اَلتَّخَضْخُضُ ـ جنبیدن آب با ترنج بر آبها

التَّرَضْرُض - شکسته شدن -
التَّغَضْغُض - کاسته شدن آب و فی
الحدیث لم یتغضغض -
التَّقَضْقُض - التفرق -
التَّمَضْمُض - آب در دهن کردن و
تمضمض النعاس فی عینیه -
التَّجَعْجُع - نشستن بزمین افگندن [illegible]
التَّدَغْدُغ - پراگنده شدن -
التَّرَعْرُع - بر بالیدن کودک -
التَّـ[illegible] - [illegible]یدن -
التَّشَعْشُع - سخت سیر شدن و بیشتر
ماه گذشتن و حال کسی در نشیب فتیدن
والباب یدل علی ذهاب الشیء -
التَّصَعْصُع - پراگنده شدن و جنبیدن
التَّضَعْضُع - ویران شدن و خوار شدن
التَّقَعْقُع - جنبیدن
التَّلَعْلُع - بددل شدن و والیسیدن
التَّلَعْلُع - از گرسنگی تپیدن شکسته شدن استخوان
التَّنَعْنُع - دور شدن -
التَّسَعْسُع - الدخول یقال تسعسع فی
الارض اذا دخل -
التَّخَجْخُج - خشک شدن چنانکه [illegible]
[illegible] - [illegible] شدن آب و افتادن چشم

و در رفتن بچیزی -
التَّلَقْلُق - التقلقل -
التَّدَكْدُك - با یکجا شدن از خاک و گل
التَّبَلْبُل - شوریده شدن لغتها -
التَّجَلْجُل - [illegible] -
التَّخَلْخُل - التحرک -
التَّخَلْخُل - خلخال پوشیدن [illegible]
التَّدَلْدُل - جنبیدن چیزی آویخته
التَّزَلْزُل - جنبیدن -
التَّسَلْسُل - جریان الماء فی [illegible]
تسلسل الماء فی الحلق ای جری [illegible]
معنی تسلسل [illegible]
یصیر کالسلسلة والباب [illegible]
فی رفق و خفا -
التَّشَلْشُل - سخت [illegible]
وفی الحدیث تشلشل [illegible]
التَّصَلْصُل - الصلصلة
التَّغَلْغُل - [illegible] یقال [illegible]
فی الشجر اذا تخللها -
التَّغَلْغُل - سر [illegible]
وفی الحدیث فاذا [illegible]
و [illegible] القتیبی هذا وقال لعله [illegible]
من [illegible] -

اَلتَّقَلْقُلُ جنبان شدن۔
اَلتَّقَلْمُکُ۔ ارام شدن بر بستر و سره
کانتری علی ما دیدی بعلی۔
اَلتَّجَحْجُحُ خون پیدا کردن۔
اَلتَّجَحْجُحُ۔ المجموع
اَلتَّجَمْجُمُ تحریک الفم لکلام لم یبنیه فلم یترجم
التَّقَشُّمُ۔ التجشم
اَلتَّکَدُّدُ۔ پوشیدن۔
اَلتَّجَحْجُحُ۔ ازدادن یقال تجحجح عنی یعنی
اَلتَّرَحْرُدُ۔ درگردیدن ویبدل الهاء
الیخرة من الیاء فیقال تدهدی تدهدیا۔
اَلتَّحَفُّفُ۔ والتیبدن۔

ومن المعتل

التَّکَوْکُؤُ۔ تغیر الاسد تقوقی بسرة وهو مثل الکهکهة

ومن الناقص

اَلتَّجَبِّی۔ افتادن شدن۔
اَلتَّهَمِّی۔ کلاه پوشیدن۔
اَلتَّسَاقِی۔ بر پشت افتیدن۔

ومن المهموز العین

اَلتَّأَبُّؤُ۔ شدن بطوخود بی سرا ... کاذار کردن
والتبرا ... بالناس ویفعل
... انتاف فی هذه الهمزة فعدها
... احد ... لبعضهم بدلا۔

اَلتَّطَأْمُنُ۔ سرافگنده شدن۔

ومن الناقص المهموز اللام

ترهیات السحابة اذا تمخضت للمطر والمراة
ترهیا فی مشیتها ای تکفئی کما ترهیا النخامة
العبانة والباب یدل علی قلة اعتدال فی الشئ

ومن المضاعف المهموز

اَلتَّدَأْدُؤُ۔ پنهان شدن بچیزی
فی الحدیث تداداً من قدوم ضان ای
تدهده وقلبت الهاء همزة۔
اَلتَّزَأْزُؤُ۔ ترسیدن و پوشیده گردیدن از کسی
اَلتَّطَأْطُؤُ۔ التطامن۔
اَلتَّکَأْکُؤُ۔ بد دل شدن۔
اَلتَّلَأْلُؤُ۔ درفشیدن۔
اَلتَّنَأْنُؤُ۔ سست شدن۔

باب الافعلال

اَلْإِدْ ... ۔ الدخول فی الشئ والاستتار فیه
اَلْإِبْلِنْدَاء ... فراخ شدن ... اگاه و
ویران شدن ... درازگشتن
اَلْإِسْلِنْطَاءُ۔ بر قفا خفتن ...
اَلْإِثْعِنْجَارُ۔ ریخته شدن۔
اَلْإِقْعِنْجَاءُ ... لم یحرک احتیا ... القصیر
اَلْإِخْنِفْنَادُ۔ گذشتن ... کا ...
اَلْإِصْلِنْقَادُ۔ ... [illegible] شدن ...

الاجرنفاذ - فراهم آمدن -
الاقعنفاذ - الاستيقاظ -
الاخرنباس - خاموش شدن -
الاغرنكاس - فراهم آمدن و سياه شدن موی -
الاغلنكاس - سياه شدن -
الابرنداع - للامر الاستعداد له -
الاقرنفاع - واپس آمدن -
الاقرنباع - فراهم آمدن -
الاهبنفاع - بر سر انگشت پای نشستن
الاهرنفاع - شتابی کردن به دروغ کسی گرسیتن و نقال
اهرنفع الرجل اسرع فی مشیه لذلک او کان سریع البکاء
الابرنشاق - شاد شدن -
الاخرنباق - الاطراق مع السکوت -
الادرنفاق - شتافتن و رفتن -
الاجرنثام الاجتماع الاجرنجام مثله و الاذرنجام ...
الاخرنشام - بزرگ منشی تکبر کردن و المخرنشم
المتعظم و المتکبر فی نفسه متغیر اللون لذاسب بالکل هو
الاخرنطام - سر بلند کردن المخرنطم الغضبان المتکبر رافع رأسه
الاعرنزام - الاجتماع -

ومن الملحق بتکرار اللام

الاقعنساس - واپس شدن و سخت شدن -
الاحلنکاک و الاحنکاک - تاریک و سیاه شدن -
الاعلنکاک - اسوداد الشعر و اجتماعه -

ومن الملحق بزیادة باء

الاحرنباء - موی انگیخ خاستن -
الاعلنباء - آماده بدی جنگ گشتن و الاعلنباء
ان یشرف الرجل و یشخص نفسه کالمتقول عند الخصومة او الشتم
الابرنشاء - گاشتن الامر الاستعداد له -
الاسرنداء - غلبه کردن خواب مردم
و جز آن اعلنداه الجمل ای غلظ و اشتد -
الاشرنداء - الاسرندار -
الاسلنقاء - ستاده از خفتن -
الاعنقاء - واهی شدن -

ومن المهموز اللام

الاحبنطاء - بزخشم شدن بزرگ شکم شدن
الاحلنطاء - المحلنظی الذی یستلقی علی ظهره و یرفع
رجلیه و یقال احبنطیت بالباء ایضا -
الاطلنفاء - دوشیده شدن زمین

باب الافعیعال

الاحدیداب - گوژ شدن -
الاخشیشاب - درشت شدن -
الاعذیذاب - خوش آمدن آب -
الاعشیشاب - باگیاه بسیار شدن زمین
الاعصیصاب - فراهم آمدن قوم -
الاعلیلاب - بالیدن گیاه و علو الغشب ای بقیت فی ...
الاملیلاس - شور شدن -

الاخضيضار — سبز شدن —
الاعشیشاب — وفور رطب شدن نبات زمین
الاخشیشان — ترش شدن
الاقطیطاع — مصدر قولک جاءت الخیل
مقطوطعات ای سراعًا بعضها فی اثر بعض
الاحریراف — کج شدن —
الاحقیقاف — کوز شدن —
الاعریراف — بافش شدن اسپ و آمدن
موج و ساخته شدن شتر —
الاخلیلاق — دریده شدن جامه
الاخلولاق — کهنه شدن جامه و نرم
شدن [illegible]
[illegible] یقال [illegible] المطر —
[illegible] یزان [illegible]
[illegible]
[illegible] ال — [illegible] شدن —
[illegible] شدن [illegible]
[illegible]
[illegible] کردن [illegible] پوشیدن [illegible]
[illegible]
[illegible]

اکتعی الرجل و ذلک فی صفة لنفسه من غیر
عمل واکتولی اذا امتنع —
الاحذیذاء — ملازم چیزی شدن —
الاطریراء — ناگوار دگر گشتن و برآماسیدن
الاعرنداء — بر اسب برهنه نشستن و بجد
شدن و یقال اعرندیت منه امرًا قبیحًا
ای رکبت —
الاقمطرار — القطر —
الاحلیلاء — شیرین شدن قند که
فی الشعر —
الاذلیلاء — شتافتن —
الاذلیلاء — الانطلاق والاستخفاء —
الاقلیلاء والقلولی — المستجافی المتوفز
و فی الحدیث ای ارتفع واقلولی اشرف —
الاحمیماء — سیاه شدن —
الاثنیناء — دوتا شدن —

باب الافعوال

الاجلواذ — تیز رفتن و رفتن باران ثقال
اجلوذ بهم السیر اجلواذًا ای دام مع السرعة
و هو من سیر الابل و فی الحدیث و اجلوذ
المطر ای امتد وقت تاخره —
الاخروّاط — الاجلواذ —
الاعلوّاط — از گردن شتر گشتن بپشت وی

اذا تعلق بعنقه وعلاه واعلوطی فلان ای رکبه

باب الافعلال

الاجلعباب - بسیار شدن و بر پهلو خفتن و پراگنده شدن و نیک برفتن -

الاذلعباب - پر شدن -

الازلعباب - بسیار شدن سیل و جز آن

الاذلعباب - برآمدن بر چوزه وقیل اللام زائدة -

الاسلحباب - راست شدن یقال طریق مسلحب ای ممتد -

الاجرهداد - شتافتن -

الاسمغداد - برآماسیدن -

الاصلخداد - بپای ایستادن

الاصمعداد - الانطلاق السریع -

الابذعراد - پراگنده شدن -

الابثعراد - سبقت بردن سیلان و دویدن

الازمهراد - سرخ شدن چشم از خشم و درخشیدن ستاره -

الاسمطراد - بازیده شدن و پهن شدن

الاسبکراد - تمام بالا شدن جوان -

والاسبطراد - ایضاً -

الاشمغراد - سپید شدن -

الاسمهداد - ضعیف بصر شدن

تر نزدیک ستر و خواب و سرگردانی -

الاسمقراد - بالسین والصاد ویوم مسمقر ومصمقر شدید الحر

الاقمهراد - سخت شدن و راست شدن

الاشفتراد - پراگنده شدن -

الاشمخراد - بلند شدن -

الاقشعراد - بر فراخیدن و خشک و تنک سال گردیدن والقشعریرة بالضم وفتح الشین فراخه والصحیح انها اسم اقیم مقام المصدر کما یقال اخذته القشعریرة -

ل الاقمطرار - پراگنده شدن و سخت شدن و بگریختن و فراهم آمدن واقمطرت العقرب اذا عطفت ذنبها وجمعت نفسها -

الاکفهرار - سخت ترش روی شدن و برهم نشستن ابر سیاه -

م الاقذحرار - آخته شدن ... فما اقذحر ... فما ابذقر ... بالبا وهی لغة ای التعرف -

ن الاطرغشاش - از بیماری به شدن

ه الاضرغطاط - از خشم برآماسیدن -

و الاکرهفاف - ترش کردن و تیره رنگ شدن روی و آشکار گردیدن ... والقصد الاکرهفاف قلب الاکفهرار -

ی الاهملال - ...

الاِمْعِلّاوُلُ۔ لعاب از کودک وجوشش از بریان دویدن۔

الاِمْغِلّاوُلُ۔ بالعین والغین بپای شتافتن والرجل الرشد۔

الاِزْبِلّاوُلُ۔ تر شدن جامہ بآب والاستبلال شدن۔

الاِشْمِلّاوُلُ۔ الاسراع مع المتفرق یقال اشمعل القوم فی الطلب اذا بادروا فیہ متفرقین۔

ل الاِضْمِحْلاوُلُ۔ نیست شدن واشدن میغ۔

الاِثْقِلّاوُلُ۔ دشوار شدن۔

ل الاِقْفِعْلاوُلُ۔ از سرما فراہم آمدن۔

ل الاِمْضِحْلاوُلُ۔ قلب الاضمحلال۔

م الاِجْلِخْمامُ۔ الاجتماع۔

م الاِدْلِهْمامُ۔ بزا دبر آمدن۔

م الاِدْلِهْمامُ۔ سخت تاریک شدن۔

م الاِسْلِهْمامُ۔ گردیدن لون وبوی۔

م الاِصْلِخْمامُ۔ بپای بایستادن۔

م الاِطْلِخْمامُ۔ گردنکشی کردن۔

م الاِطْرِهْمامُ۔ راست ونیکو قدشدن جوان۔

م الاِطْلِحْمامُ۔ الاطراحام والاشتباک الدیم۔

ن الاِرْثِعْنانُ۔ سست شدن۔

ن الاِرْجِحْنانُ۔ جنبیدن چیزی بیکبار بیفتادن وارجحن الشیٔ اهتز ثقلا فرجحت او ثقیلا۔

ومن الملحق بزیادة الواو

د الاِکْوِهْدادُ۔ لرزیدن چوزہ پیش مادر تا خوراک دهد الکوہد الفرخ اکوھدادا وھوار تعادہ اسے اوبہ لتنزقہ واللہ اعلم۔

باب الافعیلال

ب الاِتْلِئْبابُ۔ راست بایستادن۔

ب الاِشْرِئْبابُ۔ گردن بیفراشتن۔

د الاِسْمِئْدادُ۔ از خشم برآماسیدن۔

ر الاِتْمِئْرارُ۔ سخت شدن یقال اتمأر الشیٔ طال واشتد۔

د الاِرْبِئْدادُ۔ سدی وافتیج خاستن۔

ز الاِشْمِئْزازُ۔ فراہم آمدن ورمیدن۔

ش الاِجْرِئْشاشُ۔ ستبر شدن قولک اجرأش اذا ثاب الیہ جسمہ بعد ہزال۔

ک الاِضْمِئْکاکُ۔ سخت شدن وخشم گرفتن وستبر شدن شیر چون شیر اضمأک الارض واضمأکت الضا ضمیکا کا اذا اخرج نبتا۔

ل الاِجْبِئْلالُ۔ سوی بروافتیج خاستن واجبأل الرجل اذا غضب وتہیأ القتال۔

ل الاِخْزِئْلالُ۔ الارتفاع وفی الحدیث عمر رضی اللہ عنہ خزعلی فی المجلس الفہم بعضہا الی بعض۔

ل الاِغْمِئْلالُ۔ باریک میان شدن وکوتاہ شدن ونیز اغمأل النبت اسے رجل ثقال لی امل لعود وسخت شدن

الاِصْمِیدَادُ سخت شدن بہم درشدن

الاِعْمِیدَادُ بسیار شدن و سیر چیدن شاخ یقال اعمادت الشجر اذا کثر اغصانها۔

الاِذْلِیمَاءُ۔ فاہم آمدن۔

الاِدْلِیمَامُ۔ فاہم آمدن و سپید شدن و برآمدن وبرگشتن زود و بار برگرفتن از جای۔

الاِذْلِیقَانُ۔ پیچیدن پس بسیار لیسیدن

الاِطْلِیئنانُ والاِطْلِیئانُ والطمانینة بیارامیدن والباء بدل من المیم عند بعضهم والصحیح ان الطمانینة اسم اقیم مقام المصدر

۵ الاِقْلِیبنانُ۔ الالبینان۔

الاِقْسِینَانُ۔ سخت تاریک شدن شب واقسان الرجل کبر وعسا۔

۵ الاِکْبِینَانُ۔ فاہم آمدن۔

تمت فہرست ابواب تاج المصادر تمت

خاتمة الطبع

تاج سخن نامی سخن آفرین توان بود که سفتن گوهر یکدانه دو حرف کن چندین سلک گران بها
بر رشتهٔ نظام و التیام کشید و سکر انسان خاکی بنیان را بخلعت عنایت لقد کرمنا بنی آدم تشریف
سرفرازی بخشید افسر خرق بیان الهم ساختن نبی امی تواند شد که گوهر شب چراغ بدر تنش شمع راه گم گشتگان تیه
ضلالت گردید و بشاهراه مقصود رسانید تا جداران شش جهت چه اعلی چه ادنی همه حلقه بگوش آن
فرمانروای قلمرو رسالت اند و باج گزاران هفت کشور چه اصغر و چه اکبر تمامی غاشیه بر دوش آن
شهسوار عرصهٔ جلالت اند اللهم صل علی سیدنا و مولانا محمد صاحب التاج والمعراج والعلم
سلطان العرب والعجم اما بعد احقر عباد الله الصمد ابو سلیمان ظهیر الدین احمد المدعو به محمد اشرف علی
کانپوری صانه الله عن الشر الصوری والمعنوی بر آئینه ضمیر واقفان اسرار بلاغت مرآت خاطر دانایان
رموز فصاحت براعت مطلع میسازد که علم لغت مبداء علوم است و منشاء قواعد و رسوم بلکه برای
ارتقای بر اوج اعلی سلم است و ترقی اذهان سلیم بدان مسلم اند پیشینیان که اهتمام در مهام آن بیش
و توجه شان بیش از بیش بوده معادن لغت بیرون را شگافته گوهرهای گرانبهای موزیافته درین علم
تصانیف معتبره ساخته از تشنگی شبهه پرداخته اند لیکن چه سالها از عهد بنا بر اشتغال علوم
از توجه این علم تغافل تا آنکه شاهد این فن از حلیه رواج عاطل گشته بعضی از راه صعوبت مسالک
و دشوارت مناهج عروج بر شوامخ آن مشکل شده است و بعضی از کثرت موانع در بین اهل آن بی رنگ
همین جهت این متاع گرامی را کم خریدار و این جواهر گران قیمت را کساد بازار است کندن این
معادن بجان کندن برابر است و لعل و یاقوت بر آوردن خوردن خون جگر چونکه درین زمان
اشرف احیان بسیاری از خلان اکثری از اخوان با انطباع کتاب تاج المصادر امام بیهقی
از حافظ حاجی خواجه قطب الدین احمد مهتمم مطبع نامی سلمه الله السامی استدعا
فرمودند برای انجاح این مسئول اسعاف این مأمول صراحة استبدا نمودند ایشان از راه همت
بمیان جان کرده و باهتمام کوششی تمام بکار برده از زیور آرایش و پیرایش آراستش
گرتقش مراد بر کرسی نشست آن نسخه صحیفهٔ شریفه بتاریخ یکم ماه رجب المرجب سنه ۱۳۰۱ه مطابق

بماه جنوری سنه ۱۸۹۳ء زیور گلرنگ طبع پوشید بتائید مالک الملک متوقع که در نظر اهل نظر
این کتاب مستطاب مطبوع آید یقین که این عجب العجاب بجمیع صفات احسن بجایه [illegible]
ناظرین آنکه اگر خطائی دریابند در اصلاح کوشند و بذیل اغماض بپوشند

بپوشش گر بخطائے رسی و طعنه مزن | که هیچ نفس بشر خالی از خطا نبود

قطعهٔ تاریخ

یادگار بیهقی تاج المصادر طبع شد | در زبان مطبع نامی که نام آور بود
خوش جلائے داده این آئینه را از حسن | صاحب مطبع که قطب الدین [illegible]
قدر این گنج هنر آرے هنرمندان کنند | جوهری باشد کسے کو صاحب جوهر بود
اشرف ار داری خیال مصرع تاریخ طبع | بین این تاج المصادر معدن گوهر بود

اشعار آبدار تراویدهٔ خامهٔ بلاغت ختامه [illegible]

این نسخه در عالم است اهل هنر را مرهم است | از بیهقی در عالم است این یادگار کنز علم
در پیش ای اهل هنر چون گل گرو بگشا از زر | گل کرد زین مطبع ثمر باغ و بهار کنز علم
قدرش فزوده از حسن خط شد جلوه گر زین خط | از یک و آمد زین نمط نقش و نگار کنز علم
میزان نقد کاملان مقیاس جنس این و آن | این شرح بسطا این بیان معیار کنز علم
طبعش چه باهر آمده سالش چه نادر آمده | تاج المصادر آمده آموزگار کنز علم

از الفاضل الاديب والكامل الاريب المولوى اللبيب والشاعر الحسيب
مولانا محمد عبد العلى المدراسى دام الله ظلاله على رؤس الاناسى

تَجَمَّعَ مِنَ المعانى فى هذه المبانى | قد جاء كل ماضٍ فى فصل باب غابر
الفاظه كلآلى اقواله عوالى | [illegible]
فى طبعه صفاء فى خطه ضياء | كالنور فى الدرارى والضوء فى [illegible]
هذا الكتاب نور ابوابه بدور | [illegible]
طرف لكل حرب من لدنه اهل حق | حسن السواد يجلى فى كل عين ناظر
هاتف قلب دين بالطبع كل حين | الاحسن اذ تولى قد تم تاج المصادر

عرض

ماہرین علم ادب اور شائقین لغات و مصادر عرب کی خدمت مین گذارش ہے کہ کتاب
تاج المصادر قبل اسکے بمبئی مین طبع ہو چکی ہے جو کہ بسبب عزیز الوجود ہونے کے فروخت
ہو گئی اور اکثر شائقین کی خواہش خریداری دل کی دل ہی مین رہ گئی اس لیے نیازمند نے
چاہا کہ یہ کتاب مکرر طبع کر کے شائع کیجاے چنانچہ نسخہ مطبوعہ کو منقول عنہ قرار دیکے
لکھوایا مگر وقت تصحیح اکثر جا عبارت بالکل بے ربط دیکھنے مین آئی مجبوراً قلمی نسخہ کی
تلاش کرنی پڑی عرصہ کے بعد ایک نسخہ قلمی مولانا ابو الحسنات محمد عبد الحی مرحوم مغفور لکھنوی فرنگی محلی
کے کتبخانہ سے دستیاب ہوا جب نسخہ مطبوعہ کو قلمی سے ملایا تو معلوم ہوا کہ یہ
تاج المصادر کا خلاصہ ہے بلکہ کتاب مین سے دو حصہ کے قریب کسی مصلحت سے
[illegible] کر کے طبع کیا ہے ناچار ہو کے سب [illegible] ترک کر کے قلمی نسخہ کو
منقول عنہ قرار دیکر مکرر لکھوانا شروع کیا اور پھر بھی وقت صحت جہان کہیں
شبہ واقع ہوا تا امکان دوسری کتب لغات سے تصحیح کر دیگئی اور بغرض آسانی
طلبا لغات غیر مستعمل اور مصادر مشکلہ پر جا بجا اعراب دیدیے گئے اور جسقدر لغات
غیر مستعمل پاے گئے اونکی فرہنگ جداگانہ جناب مولوی خواجہ محمد اشرف علی
صاحب قبلہ سے تالیف کرا کے طبع کیگئی چونکہ اس کتاب کی درستی اور
صحت مین بڑی جانفشانی اور معمول سے زائد ہرج اوقات اور صرف زر
ہوا ہے لہذا کوئی صاحب بلا اجازت مطبع نامی کو قصد چھاپنے او چھپوانیکا نفرمادین

الملتمس

ابو الحسنات قطب الدین احمد غفرلہ اللہ الصمد

اعلان

اس
مطبع میں ہر ایک
قسم کی کتابیں عربی۔ فارسی۔ اردو
ناگری۔ موجود ہیں عند الطلب شائقین علوم
و تاجران کتب مطبع سے ارسال کیجاتی ہیں جن کو
کوئی کتاب طبع کرانا منظور ہو وہ بہ اطلاع مالک
مطبع ارزاں چھپوا لیں۔ اگر کوئی کتاب مفید عام کسی صاحب نے
تالیف فرمائی یا کسی کتاب عربی۔ فارسی۔ انگریزی سنسکرت کا
ترجمہ اردو میں کیا ہو وہ بمعاوضہ مناسب طبع کرا سکتے ہیں
فہرست کتب و دیگر اشتہار بلاقیمت۔ ٹکٹ
بھیجنے سے پیڈ ڈاک ارسال ہوگی

المشتہر

ابو الفتح
قطب الدین محمد عفا اللہ عنہ مالک مطبع نامی لکھنؤ
محلہ اجودیا جیان مکان نمبر
(۳۴)